

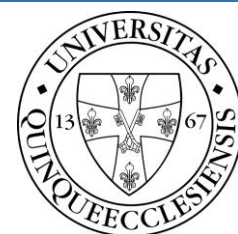
21. SZÁZADI KÉPESSÉGEK, ÍRÁSBELISÉG, ESÉLYEGYENLŐSÉG

ABSZTRAKTKÖTET

XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
Pécs, 2022. november 17-19.

XXII. Országos Neveléstudományi Konferencia

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

Neveléstudományi Intézet

Pécs, 2022. november 17-19.

21. SZÁZADI KÉPESSÉGEK, ÍRÁSBELISÉG, ESÉLYEGYENLŐSÉG

ABSZTRAKTKÖTET

Szerkesztette:

Steklács János

Molnár-Kovács Zsófia

MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

Pécs, 2022

A konferencia elnöke:

Steklács János

A konferencia titkára:

Molnár-Kovács Zsófia

Tudományos Programbizottság:

Bárdos Jenő (MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság elnöke)

Csapó Benő (Szegedi Tudományegyetem)

Engler Ágnes (Debreceni Egyetem)

Győri János (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Kárpáti Andrea (Corvinus Egyetem)

Molnár Gyöngyvér (Szegedi Tudományegyetem)

Steklács János (Pécsi Tudományegyetem)

Szervezőbizottság:

Steklács János (Pécsi Tudományegyetem, elnök)

Molnár-Kovács Zsófia (Pécsi Tudományegyetem, titkár)

Maisch Patrícia (Pécsi Tudományegyetem)

Fridrich Máté (Pécsi Tudományegyetem)

Vitéz Kitti (Pécsi Tudományegyetem)

Zsohárné Stummer Krisztina (Pécsi Tudományegyetem)

A konferencia helyszíne:
Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
7624 Pécs, Ifjúság útja 6. főépület (A épület)

A konferencia honlapja:
<https://konferencia.pte.hu/hu/onk2022>

A konferencia email címe:
onk2022@pte.hu

Webmester:
Fölker Juszti

Az absztraktkötetben a szerzők által beküldött absztraktok
szerkesztett változatai olvashatók.

Olvasószerkesztő:
Markó Éva
Mohr Szilárd
Takács Zsuzsanna Mária

ISBN (pdf) 978-963-626-057-6

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ – WELCOME	22
Elnöki köszöntő	23
President's welcome	24
PLENÁRIS ELŐADÁSOK – PLENARY SESSION	25
Brozo, William G.: Actionable Literacy: A 21 st Century Competency for Today's Youth	26
Pléh Csaba: Kulturális rendszerek elsajátítása. Az olvasás a WEB, az agy és a kultúra között	27
Sulkunen, Sari: 21 st Century Literacy Education: Disciplinary Literacy for Critical Thinking	28
SZIMPÓZIUMOK – SYMPOSIA	29
<i>A digitális transzformáció kihívásai az óvodától a felsőoktatásig</i>	<i>30</i>
Rausch Attila: A DigCompEdu önértékelő kérdőív alkalmazása óvodapedagógusok körében	32
Baksa Lóránt – Csipke Ágnes – Gutai Lili – Szilágyi Dorka – Horváth László: A pedagógusok technológiai-pedagógiai-szaktárgyi tudásának (TPACK) vizsgálata. Egy pilot kutatás eredményei ...	33
Bacska-Károlyi Borbála: Alsó tagozatos gyermekek kortárskapcsolatai a digitális térben	34
Berezcki Enikő Orsolya – Lehrman Lang, Albert – Hamari, Juho: Kreativitás és virtuális valóság: egy immerzív virtuális valósággal támogatott figurális kreativitásfejlesztő tréning fejlesztése és eredményességének vizsgálata	35
<i>A felnőttkori tanulást támogató minőségorientált eszközök és módszerek vizsgálata az UNESCO CONFINTEA VII tükrében</i>	<i>36</i>
Farkas Éva: Ösztönösségből tudatosság – Tanulási eredmény alapú tanulásszervezés a Szegedi Tudományegyetemen	38
Molnár György: A digitális transzformáció oktatási lenyomatai – módszertani innovációs lehetőségek a felnőttkori tanulás digitalizált tanulási mezőjében	39
Benkei-Kovács Balázs: A felnőtt tanulás minőségi kihívásai és szakirodalom alapú modellezése	40
Németh Balázs: Felnőttek alapkészségeit fejlesztő tanárok számára készülő on-line MOOC-tananyag innovációjának tanulságai	41
<i>A hidden extracurriculum – az iskolán kívüli tanulási helyzetekbe oltott pedagógiai cél</i>	<i>42</i>
Nagy Ádám: A hidden curriculum és a hidden extracurriculum összevetése	44
Tóbiás László: Hidden extracurriculum példái az ifjúsági munkában – életútinterjúk tükrében	45
Trencsényi László: Inverz megjelenés? – Gondolat kísérletek egy fogalom körül	46
Czabaji Horváth Attila: A hidden extracurriculum problematikája – antitézis	47
<i>A józsefvárosi „Befogadó óvodák” projekt</i>	<i>48</i>
Kovács Ivett Judit – Szombati Kristóf: A józsefvárosi „Befogadó óvodák” projekt	50
Eröss Gábor – Bernáth Gábor – Horváth Henriett: A józsefvárosi befogadó óvodák projekt megvalósításának fenntartói feladatai	51
Kovács Ivett Judit – Deák Éva: Az informális képzések, a tudásmegosztás, valamint a szervezetfejlesztés lehetőségei az óvodai intézmények befogadó szemléletének erősítésére	52
Aissou Erzsébet – Kozmáné Szabó Edina – Pappné Antal Katalin – Kocsisné Juhász Éva: Az óvodák befogadó szemléletét erősítő innovációk megvalósítási folyamatai	53

<i>A magyar neveléstudomány a szocializmus időszakában – a tudományelmélettől a pedagógiai gyakorlatig</i>	54
Czabaji Horváth Attila – Albrecht Zsófia – Daru Andrea – Sente Dorina: A magyar szocialista neveléstudomány tudományos utánpótlásának tudáskonstrukciós folyamatai	56
Lukovszki Emese – Garai Imre: A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Kutatócsoportjának szerepe a hazai és a nemzetközi neveléstudományi kutatómunkában	57
Szabó Zoltán András – Ruzsa Bence: Inter- és multidiszciplinaritás a szocializmus időszakának neveléstudományában: a Magyar Pedagógia esete (1961-1990)	58
Somogyvári Lajos – Polyák Zsuzsanna: A „tudományos-technikai forradalom” diskurzusai a szocialista pedagógiában	59
Hegedűs Judit: Gyermekotthoni anizsz a 70-es évekből	60
<i>A MoTeL kutatás (Model of Teacher Learning) új eredményei a pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának komplex értelmezése alapján</i>	61
Lénárd Sándor – Horváth László – Héreginé Nagy Márta: A vezetés szerepe a pedagógusok tanulásának támogatásában	63
Bükki Eszter – Fehérvári Anikó: A szakképzésben oktatók tanulási nézetei és motivációi	64
Péter Petra – Szivák Judit – Rapos Nóra – T. Kárász Judit: A kezdő tanárok szakmai fejlődése és tanulása	65
Rapos Nóra – Tókos Katalin – Nagy Krisztina – Eszes Fruzsina – Czirfusz Dóra: A hazai pedagógushallgatók szakmai fejlődésének és tanulásának mintázatai	66
<i>A problémáktól a megoldásokig. Szülői bevonódás pedagógus szemmel</i>	68
Ceglédi Tímea: Pedagógusok reflektív probléma- és szerepértelmezése a szülői bevonódás támogatásában	70
Csonka Éva – Láncki Viktória: A család és az iskola társadalmi távolsága a pedagógusok szemszögéből	71
Hegedűs Gabriella – Major Enikő: Megvalósuló jó gyakorlatok a szülők-pedagógusok-tanulók kapcsolattartásában	72
Bacsikai Katinka – Dan Beáta – Kovács Karolina Eszter: A családok helye és szerepe a romániai magyar speciális oktatás nevelési gyakorlataiban	73
<i>A sportolás és testnevelés szociokulturális háttere</i>	74
Fintor Gábor – Kovács Klára: A sport és testnevelés szociokulturális háttere egy országos reprezentatív felmérés tükrében	76
Nagy Zsuzsa: A pandémia utáni első NETFIT mérés és az eredmények alakulása szocioökonómiai háttérvizsgálattal	77
Kovács Klára – Szabó Dániel: A sportolás és a szabadidős tevékenységek összefüggései, szociokulturális háttere középiskolások körében	78
Hideg Gabriella: Kenya színes világa. A testnevelés és sport szerepe a kenyai társadalomban	79
Borbély Szilvia: Testnevelők módszertani kultúrájának vizsgálata a szociokulturális háttér tekintetében	80
<i>A szakképzés aktuális helyzete az elérhető adatforrások tükrében</i>	81
Nagy Zoltán: A Szakképzési Pályakövetési Rendszer (SZPR) szakmai-módszertani bemutatása	83
Czirfusz Dóra: Szakképzés tanulói szemmel: a képzésválasztás motivációi	84
Henn-Pap Anna: A lemorzsolódás csökkentésének lehetséges eszköze: a rugalmas képzési utak a szakképzésben	85
Pitlik László – Borbély Krisztián: Tanulmányi mobilitás és regionális megtartóerő a magyar szakképzésben	86

<i>Adatredukció, adatvesztés a kvalitatív neveléstudományi elemzésben</i>	87
Sántha Kálmán: Adatredukció, adatvesztés a reflektív naplókön kivitelezett kvalitatív összehasonlító elemzés során	89
Vida Gergő: Adatvesztés és redukció az összehasonlító kvalitatív analízis során	90
Kocsis Rita – Subrt Péter: Adatredukció és adatvesztés a Mayring-féle tartalomelemzésben	91
Pribék László: Adatredukció variánsok, a leltározás és a készleten tartás kulcsfogalmainak bemutatása a kvalitatív tartalomelemzés témakörében	92
<i>Az iskolai és a családon belüli szülői részvételt befolyásoló tényezők. Egy országos reprezentatív vizsgálat eredményei</i>	93
Bocsi Veronika: Tanulók otthoni tevékenysége a szülők iskolai végzettségének függvényében	95
Pusztai Gabriella – Fényes Hajnalka – Róbert Péter: Az iskolafenntartó szektor és a szülői bevonódás összefüggései	96
Hrabéczy Anett – Bacskai Katinka – Ceglédi Tímea: A társadalmi tőke mint kompenzáló tényező hatása a tanulási problémával élő diákok eredményességére	97
Győri Krisztina: „Már megint telefonozol?” A szülők szerepe gyermekük digitális nevelésében	98
<i>Az iskolai kudarc vizsgálata – egy longitudinális kutatás első éve</i>	99
Kasik László – Szabó Éva – Gál Zita – Tóth Edit: Az iskolai kudarc elméleti alapjai – modellek és megközelítések	101
Tóth Edit – Jámbori Szilvia – Kasik László: Az iskolai kudarcok vizsgálata – a longitudinális kutatás módszertana	102
Szabó Éva – Jagodics Balázs: Öröm vagy félelem? Az iskolához való viszony vizsgálata a Szemantikus Szelektív Teszttel	103
Gál Zita – Jámbori Szilvia – Jagodics Balázs: A Kognitív Profil Teszt eredményeinek kapcsolata pszichológiai változókkal	104
<i>Családok jelene, a jövő családjai. A Hungarostudy 2021 vizsgálat családi életre vonatkozó eredményei</i>	105
Horváth-Varga Anikó – Nagy Tímea: A boldogságérzet, jóllét a családok szempontjából	107
Székely András: A vallásosság a magyar társadalomban a Hungarostudy kutatások tükrében	108
Engler Ágnes – Markos Valéria – Major Enikő: Gyermekvállalási tervek a párkapcsolati forma tekintetében	109
Papházi Tibor: Gyermekvállalás és gyermektervezés az iskolai végzettség tükrében	110
Antal István – Bocz János György: A roma és a nem roma válaszadók gyermekvállalással kapcsolatos attitűdjei a Hungarostudy 2021 adatfelvétel tükrében, különös tekintettel a fiatal felnőtt (18-25 éves) generációkra	111
<i>Different Contexts of Inclusion – Inclusive Efforts and Research in Andalusian Higher and Public Education</i>	112
Padilla Carmona, Maria Teresa: Lights and Shadows: The Inclusion of Invisible Students in Spanish Universities	114
León Sánchez, Mario: School Participation as the Key to Managing Cultural Diversity	115
Adamuz, María del Mar – Torregrosa, Juan: Africa in the Andalusian Universities: Students Transforming the World, Through the Exchange of Knowledge with the Cheikh Anta Diop University (Dakar-Senegal)	116
Gaytán, Susana P.: The Gender Equality Plan: A Tool for an Inclusive and Fair Future. The Experience at the University of Seville	117
<i>Egészségügyi ismeretterjesztés a 20. század első felében hazánkban. Ismeretterjesztés és népnevelés</i>	118
Dinnyés Katalin Julianna: Népegészségügyi kérdések a kiegyezéstől a két világháború közötti időszakig bezárólag	120
Pusztafalvi Henriette: Orvosok szerepe a művelődési mozgalmakban, különös tekintettel az egészségügyi felvilágosításban a 20. század elején	121
Pálmai Dóra: A pécsi M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem Szülő- és Nőbeteg Klinikájával kapcsolatos bábaképző intézet története 1921 és 1948 között	122
Takács Zsuzsanna Mária: A tanár, mint útítárs – Berde Károly, egy orvos-tanár életútja	123

<i>Egyház és oktatás. Egyházi köz- és felsőoktatási intézmények szereplőinek viszonyulásai</i>	124
Kelemen Gabriella: Régi és új református általános iskolák	126
Major Enikő – Bacskai Katinka – Engler Ágnes: Nevelői munka során megvalósuló értékpreferenciák az állami és egyházi szektorban	127
Rusznák Anett – Kocsis Zsófia: A szülői bevonódás jellemzői az állami és egyházi szektorban	128
Morvai Laura: Szülői bevonódás hatása a kompetenciamérési eredményességre és a továbbtanulásra az érettségit adó intézményekben szektorközi összehasonlításban	129
Demeter-Karászi Zsuzsanna: Intézményi kultúra szektorközi összehasonlításban	130
<i>Enkulturráció, történelmi tudatosság, állampolgári kompetenciák és történelemtanítás</i>	131
Jancsák Csaba: A történelemtől elidegenedett nemzedék és történelemtanítás. Kihívások a történelmi tudatosság valamint az állampolgári kompetenciák fejlesztése terén	133
Kojanitz László: Valódi reform vagy annak a látszata? A történelem érettségi feladatok elemzése az elsődleges források használata szempontjából	134
Dancs Katinka: A társadalomismereti nevelés során alkalmazott módszerek, tevékenységek – egy pedagóguskutatás eredményei	135
Balatonai Monika: Az enkulturráció szerepe a fiatalok nemzeti identitásának formálásában a 21. században	136
<i>Fluencia, szövegértés, olvasástanítás. Az olvasáskutatás eredményei az olvasástanítás fejlesztésében ...</i>	137
Sipos Zsóka – Mihály Orsolya – Bóna Judit: Harmadik évfolyamos tanulók olvasása és az ahhoz kapcsolódó énképe a digitális oktatás tükrében	139
Varga Szilvia – Pásztor Attila – Steklács János: Szövegértési képességek fejlesztése általános iskolában morfológiai fejlesztőprogram segítségével	140
Bóna Judit – Steklács János: A hangos olvasás fluenciájának változása 4. és 5. osztályos kor között. Egy longitudinális vizsgálat eredményei	141
Kis Orsolya – Steklács János: Szerzett nyelvi zavarhoz társuló olvasási problémák vizsgálata olvasás teszttel. A teszt kidolgozásának elméleti és gyakorlati szempontjai	142
Huszár-Samu Nóra: A reciprok tanítási módszer elemeinek jelentősége az olvasás-szövegértés tanítás eredményességének fejlesztésében	143
<i>Fókuszban a többszörös intelligenciák elmélete és gyakorlata – kontinentális keretek között</i>	144
Dezső Renáta Anna: Konceptiók csapdájában: intelligencia, intelligenciák, kompetencia, tehetség, érdeklődés – a gardneri elmélet magyar nyelvű interpretációs keretei	146
Sándor-Schmidt Barbara: A Mindenki Másképp Intelligens (MIMI) óvodai nevelési módszer bevezetésének lehetősége a Kárpát-medencében	147
Ábrahám Gréta: A magyar és szerb iskoláskor előtti nevelésre vonatkozó szabályozó dokumentumok összehasonlító elemzése és implicit gardneri szemléletének vizsgálata	148
Endródi-Kolip Heléna: A többszörös intelligenciák koncepció relevanciája az óvodáskor előtti intézményes nevelés keretei közt – Steiermarktól Baranyáig	149
Stöckler Melinda: A többszörös intelligenciák és a produktív tanulás elméletei magyar és német nyelvű szakirodalomban megjelenő lehetséges metszeteinek nyomában	150
<i>Gyermekjogi kutatás a magyar óvodákban</i>	151
Rákó Erzsébet – Vargáné Nagy Anikó: A gyermeki jogok megjelenése az óvodai nevelést meghatározó dokumentumokban	153
Pálfí Sándor: A magyar óvodai gyermekjogi kutatás módszertani háttere	154
Molnár Balázs – Németh Nóra: Az ellátáshoz és gondoskodáshoz való jog megjelenése a magyar óvodarendszerben	155
Fenyő Imre – Rábai Dávid: Gyermeki jogok az óvodában – Részvétel és védelem	156

<i>Hazai jó gyakorlatok a koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzetből fakadó tanulási veszteségek csökkentésére</i>	157
Molnár Gyöngyvér – Hermann Zoltán: A koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet hatása a tanulói teljesítményekre	159
Kiss Renáta – Mokri Dóra: Az olvasási és matematikai képességeket megalapozó fejlesztő program hatásának vizsgálata az általános iskola első két évfolyamán	160
Szili Katalin: Az olvasás- és szövegértés fejlesztését segítő online felzárkóztató program az általános iskolák 3-4. évfolyama számára	161
Ökördi Réka – Molnár Gyöngyvér: A gondolkodás fejlesztését mint a hátránykompenzáció hatékony módját megvalósító digitális fejlesztőprogram matematikából	162
<i>Innovációs lehetőségek a 21. századi oktatásban a pedagógusok és a gyermekek igényei, valamint a szülők véleményének tükrében</i>	163
Pelesz Nelli: A pedagógusképző rendszerek fejlesztési lehetőségei – Egy nemzetközi vizsgálat tanulságai	165
Roszik Dóra: Szorongászavarok azonosítása az iskolában – A tesztzorongás iskolai teljesítményre gyakorolt hatása	166
Bolla Zsolt: Az iskolaválasztás szempontjainak vizsgálata szülői és intézményi oldalról, valamint azok realizálódása	167
Fizel Natasa: Egy innovatív gyermekközpontú magántanoda kialakítása és hétköznapi	168
<i>Innovatív helyzetkép a gyakorlatorientált tanárképzés megújításáról</i>	169
K. Nagy Emese: A gyakorlatorientált tanárképzés bevezetése a Miskolci Egyetemen	171
Fazekas Róbert: A gyakorlatorientált tanárképzés megvalósításának dilemmái a gyakorlóterepen	172
Ludnikné Pálfi Dorina: Az e-mentor szerepe a pedagógushallgatók pályakezdekor kialakuló egyenlőtlenségeinek csökkentésében	173
Lubinszki Mária: A pedagógus szerep kialakításának kihívásai („Vadócba rózsát oltok...”)	174
<i>Konfliktusok és harmónia. A család és iskola kapcsolatának aspektusai szisztematikus szakirodalomelemzések tükrében</i>	175
Ceglédi Tímea – Pallyay Katalin – Hegedűs Gabriella – Orgován Vivien – Balogh Jenifer: Mit (nem) tudunk a roma szülőkről? Egy szisztematikus szakirodalom-elemzés tanulságai nemzetközi perspektívából	177
Csók Cintia – Alter Emese – Bacskai Katinka – Dan Beáta – Pusztai Gabriella: A segítő szakemberek szülői bevonódásban betöltött szerepe. Egy szisztematikus szakirodalomáttekintés eredményei	178
Polgáriné Szilágyi Edit – Major Enikő – Bencze Ádám – Csonka Éva – Demeter-Karászi Zsuzsanna: A szülői bevonódás szektorközi összehasonlítása a nemzetközi gyakorlatban	179
Győri Krisztina – Lajos Panna – Szabó Dóra: Szülői bevonódás a digitális nevelésben. Szisztematikus szakirodalomelemzés	180
Alter Emese – Fényes Hajnalka: Nemi különbségek a szülők bevonódásában gyermekük tanulmányi előmenetelére, és a családszerkezet hatása. Egy szisztematikus szakirodalomfeldolgozás eredményei	181
<i>Kvalitatív és Kevert Módszertani Szimpózium. A kombinált paradigma jelentősége a neveléstudományi kutatásban</i>	182
Vida Gergő: Az SNI diagnosztika új megközelítése. Kevert módszertan a kvalitatív komparatív elemzésben	184
Zank Ildikó: Beágyazott modell, mint akciókutatásban alkalmazott triangulációs módszer	185
Pribék László: Kevert módszertannal végzendő, háromfázisú vizsgálati modell tervezésének és előkészítésének bemutatása	186
Sinkovics Ádám: Alkotótevékenység-alapú infokommunikációs technológiák alkalmazásának vizsgálata hátrányos helyzetű tanulók körében	187
Mrázik Julianna: A kombinált módszertan terminológiai sokszínűsége és fogalmi lehatárolása	188

<i>Matematikadidaktikai vizsgálatok az 5-14 éves korosztályban</i>	189
Szitányi Judit: A matematikai képességek általános pedagógiai és matematikadidaktikai vizsgálata 5-6 éves korban	191
Biró Fanni: Szöveges feladatok megoldásának támogatása – scaffolding a gyakorlatban	192
Karika Tímea: A törtek tanításának problémái az alsó és felső tagozat határán	193
Svraka Bernadett: A matematikai alulteljesítés preventív mérése	194
Berezki Ildikó: Felső tagozatos tanulók arányossági gondolkodásának vizsgálata	195
<i>Modellek és eredmények a XXI. századi képességek fejlesztésében – a piarista intézmények gyakorlata</i>	196
Csíkos Csaba – Lázár László – Török Réka – Guba András – Katona Miklós: Életpályaépítés piarista szellemben – Egy szülői iskolaválasztási kérdőív tanulságai	198
Lázár László – Csíkos Csaba: Integrált pedagógusértékelés a diákok bevonásával – egy piarista modellfejlesztés	199
Török Réka – Katona Miklós – Guba András – Lázár László – Csíkos Csaba: Kompetenciamátrix a piarista intézményekben – modell, mérőeszköz, eredmények	200
Elter András – Glied Helga: A 21. századi munkakörnyezet elvárásaihoz illeszkedő kompetenciafejlesztés a Kilátó digitális alkotóműhely foglalkozásain – hipotézisek, programvizsgálat, eredmények	201
<i>Oktatási Esélyekért! pályaaorientációs mentori tevékenységgel</i>	202
Fehérvári Anikó – Varga Aranka: Korai iskolaelhagyás preventív programok – egy mentorprogram megalapozása	204
Hodász Kata – Lehmann Livia: Pályaaorientáció, támogató programok a magyar közoktatásban a hazai szakirodalom alapján. Szisztematikus irodalom-áttekintés 1997-2022	205
Hajdu Noémi – Varga Aranka: Az inkluzivitás jellemzői és lehetőségei hátrányos helyzetű iskolai és tanulói környezetben. Helyzetfeltárás egy pályaaorientációs mentorprogram indulásakor	206
Szell Krisztián – Fehérvári Anikó: Egy hazai mentorprogram vizsgálatának kutatási protokollja	207
<i>Óvodáztatás és óvopedagógus-képzés a 19-20. században</i>	208
Kéri Katalin: Az óvopedagógusi pálya feminizálódása. Az óvónő alakja a 19-20. századi hazai sajtóban	210
Patyi Gábor: Az óvó- és tanítónőképzés egyesítésének kérdésköre a pedagógiai sajtóban a századfordulón	211
Kissné Zsámboki Réka – Kántor Zsuzsanna: A gyermeki tanulás értelmezése a 20. század második felétől napjainkig az óvodai nevelés tartalmi szabályozóinak tükrében	212
Kissné Zsámboki Réka – Németh Dóra Katalin – Varga László: Célok, elvárások, szerepek és szakmai kompetenciahatárok az óvoda-iskola átmenetben az 1950-es évektől napjainkig	213
Pásztor Enikő: A soproni óvóképző német tanárainak korszakalkotó óvodai innovációja az 1990-es évek közepén	214
<i>Romológiai aspektusok az oktatásban</i>	215
Cserti Csapó Tibor: Az indiai eredet és az „India tudat” szerepe a hazai roma közösségekben és a közoktatásban	217
Lakatos Szilvia: A lovári érettségi választásának motivációi	218
Andl Helga – Beck Zoltán: „Tanultam képzetet, betűt” – A magyar nyelvű kortárs cigány, roma irodalom iskolaképei	219
Trendl Fanni: Cigány/roma egyetemistákat támogató szakkollégiumok összehasonlítása	220
Boros Julianna: Cigány, roma családok és az iskola	221

<i>Stratégiák és döntések: Eltérő döntési szintek és stratégiák a digitális oktatás és mérés területén</i>	222
Pásztor Attila – Magyar Andrea – Pásztor-Kovács Anita – Rausch Attila: Induktív gondolkodás online mérése és digitálisjáték-alapú fejlesztése 5. évfolyamos tanulók körében	224
Gergely Bence – Kovács Kristóf – Takács Szabolcs: Adaptív tanulási rendszerek az urning algoritmus segítségével	225
T. Kárász Judit – Széll Krisztián: Nagymintás nemzetközi tanulói teljesítménymérések szisztematikus szakirodalmi áttekintése az elektronikus adatfelvétel szemszögéből	226
T. Kárász Judit – Nagybányai-Nagy Olivér – Takács Nándor – Takács Szabolcs: Két egyetemi kurzus e-learning fejlesztése és a tanulási stratégiák Q-módszertan szerinti értékelése az online térben	227
<i>Szakmai pedagógusok a fókuszban: képzés és pálya</i>	228
Cserné Pekkel Márta: A szakmaipedagógus-képzés problémái és a pályaahagyás kockázata	230
Bacsa-Bán Anetta: Szakmaipedagógus hallgatók a pályaszocializáció és a pályamotiváció útvesztőiben	231
Csikósné Maczó Edit: Diplomán túl – Jövőkép és pályaorientáció a szakmaipedagógus-képzésben	232
Kocsó Edina: A hallgatói sikeresség tényezői és az intézményi támogatás digitális lehetőségei a szakmaipedagógus-képzésben	233
<i>Szülői bevonódás a művészetek tükrében</i>	234
Szűcs Tímea: Szülői bevonódás a művészetek területén	236
Váradí Judit: A szülő aktív bevonásának hatása és az otthoni közös zenei tevékenység motivációja a gyermek zenei nevelésére	237
Miklódi-Simon Zsófia: Gyermekkori fejlesztés rendhagyó módszerekkel, a képző-, tánc- és színház-művészeti nevelés pozitív hatásai a szülői bevonódás segítségével	238
Kelemen Henrietta: A szülői odafigyelés, leginkább a bátorítás, támogatás szerepével	239
<i>Új forráskutatások és módszerek az emlékezet- és emlékhelypedagógiában</i>	240
Molnár-Kovács Zsófia: A mohácsi csata tantervi reprezentációja. Mohács emlékezete a dualizmus kori és a két világháború közti magyar középiskolai szillabuszok tükrében	242
Takács Zsuzsanna Mária: Memoárok mint az emlékezet őrzői, és iskolák mint emlékezeti helyek	243
Ács Marianna: Egy iskola emlékezete levéltár-pedagógiai foglalkozásokon	244
Vódlí Zsolt István: Történelmi emlékhelyek és az On-Site Learning szerepe a középiskolai oktatásban. Egy komparatív kutatás eredményei	245
<i>Változó kompetenciák a történelem és állampolgári ismeretek tanulásában és tanításában</i>	246
Fodor Richárd: Változó célok változó eszközei – Virtuális tanulási környezetek a történelem és állampolgári ismeretek tanításában	248
Dallman Kristóf: Az állampolgári kompetencia fejlesztésének változásai a jezsuita nevelésben	249
Tóth Judit: A 21. századi készségek-képességek mérése a középszintű történelemérettségi komplex tesztfeladatainak tükrében	250
Rédli Mátyás: Attitűd vizsgálat történelem és állampolgári ismeretek szakos, egyetemi hallgatók körében	251
Szöke-Milinte Enikő: Az információs műveltség és állampolgári nevelés változása a digitális oktatási környezetben	252
<i>XXI. századi, szakmafüggetlen kompetenciamix mint versenyelőny az Óbudai Egyetemen</i>	253
Nagy Ádám: Hardware-software: hard skill-soft skill – az okokra épülő tervezés kudarca. Elméleti háttér	255
Holik Ildikó – Makó Ferenc: A munkaadói képzési igény és a foglalkoztatási készségigény felmérése .	256
Tomory Ibolya – Makó Ferenc: A soft skillek szerepe a munkaadói elvárásokban	257
Tomory Ibolya: Lemorzsolódás helyett beavatkozás. A lemorzsolódás vizsgálata az Óbudai Egyetemen a változások tükrében	258
Holik Ildikó – Kersánszki Tamás – Sanda István Dániel: A soft skillek sajátosságainak kutatása mérőnőkhallgatók körében	259

TEMATIKUS ELŐADÁSOK – THEMATIC SESSIONS..... 260

Ács-Bíró Adrienn: A 21. századi börtönoktatás előzményei. Büntetés vs. nevelés	261
Ács-Bíró Adrienn: Esélyegyenlőség vizsgálata szabadulás előtt álló nők körében. Képesség – Oktatás – Reintegráció	262
Aknai Dóra Orsolya: Játékos fejlesztés – Robotok az óvodában	263
Al-Akbari, Sabah: Development and Validation of the Language Assessment Literacy Questionnaire (LALQ) for Yemeni EFL Teachers	264
Albert Ágnes – Csizér Kata – Piniel Katalin: A tanulói autonómia meghatározó tényezőinek változása egy budapesti gimnazisták körében végzett longitudinális vizsgálat során	265
Albert Gábor: Kállay Miklós és az öntözésügyi szakoktatás	266
Albrecht Zsófia: A múzeumi tér és térélmény gyermeki test felőli megközelítése	267
Albrecht Zsófia – Kempf Katalin – Somogyi-Rohonczy Zsófia: Digitális múzeumpedagógiai átállások: digitális múzeum és múzeumpedagógia; oktatást támogató múzeumi tartalmak	268
Altorjay Tamás: Két speciális énekhang bemelegítő gyakorlatsor hatásának összehasonlítása hang-elemző programmal	269
Alzmet, Laura – Rónay, Zoltán: The Participation of Students in the Life of Hungarian Higher Education Institutions	270
Amalina, Ijtihadi Kamilia – Vidákovich, Tibor: Validation of an Integrated STEM-based Mathematical Problem-solving Test	271
Andrejsik Lujza: Befogadó Terek: Befogadó környezet létrehozása emberi jogi és alternatív oktatási módszerekkel	272
Antesberger Klára: Felnőtt bevándorlók nyelvi integrációja az EU-ban. Németország, Spanyolország és Svédország példáján keresztül	273
Babos Krisztina – Dömök Szilvia – Gróf Szilvia – Kissné Adorján Júlia – Lehmann Magdolna – Lukácsi Zoltán Géza – Márcz Róbert – Soproni Zsuzsanna: Akkreditált nyelvvizsgák a járványhelyzet idején	274
Bacsa-Bán Anetta: „Pedagógus pálya a kispadról”. Szakmai pedagógus hallgatók a pálya presztízséről	276
Bajzáth Angéla – Bereczkiné Záluszkai Anna – Lehmann Miklós – Agné Pirka Veronika: Interkulturális kompetenciák fejlesztése a pedagógusképzésben – látkép pandémia után	277
Bálint Ágnes: A mester-tanítvány viszony pszichológiai aspektusai	278
Balogh-Pécsi Anett: A szociálisprobléma-megoldás, az asszertív kommunikáció és a megküzdési stratégiák fejlesztése drámapedagógiai eszközökkel	279
Bánfi Gréta – Korom Erzsébet: Tutor általi tanulás jellemzői különböző életkorú tanulók között	280
Barabás Andrea: A tanulói eredményesség háttértényezői	281
Barnucz Nóra – Dominek Dalma Lilla: Az NKE oktatóinak digitális kompetencia vizsgálata	282
Bartal Orsolya – Rajcsányi-Molnár Mónika: Esélyteremtés a mobileszközhasználatban egy modelljavaslattal az oktatás színterén	283
Bartha Csilla: Edulingua.net/edupage: Poszt-COVID nézőpontok és gyakorlatok marginalizált nyelvi csoportok tanulástámogatásában	284
Bartkiewiczné Hegedűs Krisztina – Kovács Ivett Judit: Horizontális tudásmegosztó hálózat: óvodai vezetők gyakorlatközössége	285
Békefi Teodóra: Rátalálni a problémára: a problem finding terminológiai és módszertani kérdései	286
Bencéné Fekete Anikó Andrea: Idegennyelv-elsajátítás 3-6 éves korban a szülők szemszögéből	287
Bencze Ádám: A fiatalok gyermekvállalási terveinek racionalitásában bekövetkezett változások 2016 és 2020 között	288
Benke Magdolna: Egymástól való tanulás az alsó középfokú szakképzésben	289
Beöthy Ádám: Bevezetés az emberi jogi oktatásba. Módszertani megfontolások az aktív állampolgárságra neveléshez	290
Bereczki Enikő Orsolya – Nagy Péter: A kreatív mindset és a kreatív teljesítmény közötti összefüggések vizsgálata egyetemi hallgatók körében	291
Berzsenyi Emese: Az előítélet-mentes gyermekjátékok. Inklúzió és interkulturalitás a játékpiacon	292
Bíró István Ferenc: A nyíregyházi népművelés-képzés története és a képzésen végzett nappali tagozatos hallgatók karriermintázata	293

Blatt Péterné: Hátrányos helyzetű felső tagozatos diákok kapcsolati hálója közötti különbségek a sporttevékenység függvényében	294
Bocsi Veronika: A hallgatói szocializáció folyamata – kvalitatív megközelítésben	295
Boda Veronika – Hódi Ágnes – Gál Anikó – Tóth Edit: Óvodapedagógus-hiány az óvodapedagógusok szemüvegén keresztül	296
Bodó Annabella – Hódi Ágnes – Soós Katalin: A színházpedagógia lehetőségei az óvodai nevelésben	297
Bognárné Kocsis Judit: A képességfejlesztés jövőbeni útjai a személyiségfejlesztés tükrében	298
Bolla Zsolt: A szabad iskolaválasztás szerepe, s annak a beiskolázásra gyakorolt hatásvizsgálata a rendszerváltás utáni oktatáspolitikában	299
Bolvári-Takács Gábor: Az intézményes táncpedagógus-képzés száz éve	300
Borodina, Daria: Decision-making to Study at Hungarian University	301
Both Mária Gabriella: Közelebb a természet tereihez. A gyermekkori természettudományos tapasztalást támogató tanító terek	302
Bredács Alice: A kollaborációs térrel, oktatástechnikai innovációval segített tanulás lehetőségei a képzőművész és a design- és vizuáliskultúra tanárképzésekben	303
Bredács Alice – Szakálos Sziringa: A tanulókat érő stresszhatások vizsgálata vizuális- és online mérőeszköz segítségével. A papír alapú és az online mérőeszköz eredményeinek összehasonlító elemzése- a tanulók érzelmi intelligenciájának fókuszában	304
Buda András: Gamifikáció a tanárképzésben	305
Budis, Imola: A Theoretical Approach of the Relationship Between Trait Mindfulness, Self-Regulation and Motivation	306
Budis, Imola: The Impact of Mindfulness-Based Interventions on Students with ADHD	307
Bükki Eszter – Gordon Győri János: Tanórakutatás a szakképzésben: Hátráltató tényezők és megoldások az adaptációban	308
Calchei, Marcela – Józsa, Krisztián: Factorial Validity and Invariance of the Subject Specific Mastery Motivation Questionnaire among Moldovan Middle School Students	309
Czékmán Balázs – Aknai Dóra Orsolya – Fehér Péter – Barnucz Nóra: A kiterjesztett valóság tanórai használatának vizsgálata a szituatív tanulás és a konstruktív pedagógia szemszögéből	310
Czirfusz Dóra – Lénárd Sándor: A szakképzésben tanulók jövőképe	311
Czövek Andrea: MTMI érdeklődés vizsgálata. A tantárgyi vagy a természettudományos jelenségek iránti érdeklődés változik?	312
Csányi Róbert – Molnár Gyöngyvér: A tesztmegoldási erőfeszítés önértékelő kérdőíven alapuló és logadat alapú mérésének összehasonlító vizsgálata	313
Csapó Benő – Tóth Edit: Az induktív gondolkodás szerepe az iskolai teljesítmények meghatározásában	314
Csík Tibor: Az oktatási és az információs stratégia egysége – az ERIC adatbázis fejlesztésében	315
Csikósné Maczó Edit: Vigyázz, kész, élet! – A kapunyitási pánik vizsgálata egyetemisták körében	316
Csima Melinda – Cseh Szabolcs – Fináncz Judit: Segítő szakmák árnyoldala: egészségügyi dolgozók és koragyermekkori nevelésben dolgozó pedagógusok egészségmutatóinak, egészségmagatartásának komparatív vizsgálata	317
Csizér Kata – Albert Ágnes: Egyéni különbségek vizsgálata magyarországi középiskolákban: nyelvtanulási motiváció és érzelmek hatása az autonóm tanulási viselkedésre	318
Csontosné Buzás Zsuzsa – Maródi Ágnes – Szabó Eszter: A zenei kompetencia alkotóelemeinek online vizsgálata pedagógusjelölt hallgatók körében	319
Csovcics Erika: Diszruptív tanulási formák megjelenése a magyar közoktatásban: otthonoktatás, tanulóköri körök	320
Dancsházy-Nagy Ágnes: Pedagógusok attitűdváltozása informális nevelési színtereken az on-line térben és az azt követő jelenléti oktatásban. Paradigma-para	321
Daru Andrea: A századforduló gyermekképe Bartók Béla tükrében	322
Darvai Tibor: A szocialista pedagógia és a neveléslelektan kapcsolata egy visszaemlékezés tükrében ...	323
Dergez Ildikó: Iskolai ünnepek és példaképek a két világháború között a Dél-Dunántúlon (1931-1938)	324
Dinnyés Katalin Julianna – Pusztafalvi Henriette: Érzékenyítő foglalkozáson részt vett hallgatók fogvatékosággal élőkkel kapcsolatos attitűdjének pilot vizsgálata	325

Dinnyés Katalin Julianna – Pusztafalvi Henriette: „ÉTK: Érzékenyítés-Tolerancia-Közösen” Érzékenyítés felsőfokon – foglalkozássorozat módszertani ismertetése	326
Dudok Fanni: A fenntarthatóságra nevelés mérése	327
Dudok Fanni – Kovács Eszter: Fejleszthető-e a fenntarthatóságról való gondolkodás egy társasjáték keretein belül?	328
Dudok Réka – Pikó Bettina: Mentális jóllét és problémaviselkedés tanulási zavarral küzdő és tipikusan fejlődő serdülők körében	329
Dung, Do Thi – Borodina, Daria – Alghneimin, Jehan – Mészáros, György – Estrela Pereira, Adrian: Music Curricula and Social Appreciation: An Investigation Based on Higher Education Courses	330
Édes Csilla: Az iskolavezetők szerepe a zenepedagógus hallgatók szakmai fejlődésében – Egy interjúkutatás tanulságai	331
Emri Zsuzsa – Antal Károly: A kognitív terhelés és a begyakorlottság, rutin tükröződése a feladatok alatti EEG aktivitásban	332
Endrődy Orsolya – Borsfay Krisztina – Szántó Diana – Nguyen Luu, Lan Anh – Farkas Pálma: Virtuális mobilitás a felsőoktatásban – egy ERASMUS KA 2 projekt tapasztalatai	333
Endrődy Orsolya – Tarrósy István – Kersánszki Tamás – Kondorosy Csenge: Etiópia – kihívások és lehetőségek az oktatási rendszerben	334
Engler Ágnes – Pári András: A magyar ifjúság jövőtervei	335
Enim, Rejubi Peter – Rónay, Zoltán: Participation of Students in the Life of Educational Institutions (Rights, Obligations, Opportunities)	336
Ercse Kriszta: Deficitszemlélet az oktatásról szóló gondolkodás makroszintjén	337
Erdei Luca Alexa – Kopp Erika: A nemzetközi közös mesterképzések és a felsőoktatási intézmények szervezeti tanulási folyamatainak vizsgálata	338
Estrela Pereira, Adrian – Dung, Do Thi – Borodina, Daria – Alghneimin, Jehan – Mészáros, György: Learning Outcomes as a Flexibilizing Tool to Incorporate Underrepresented Groups’ Knowledge into Formal Music Education Contexts: A Postcolonial Analysis	339
Eszes Fruzsina: Improvizációkutatás – Egy transzdiszciplináris kutatási terület feltárása a neveléstudomány perspektívájából	340
F. Takács István – Kasik László: A serdülőkorú impulzivitás biológiai és pszichológiai jellemzői. Az impulzív problémamegoldást feltáró kutatás elméleti háttere	341
Fajt Balázs – Bánhegyi Mátyás: 21. századi készségek fejlesztése és az idegennyelv-tanulási motiváció összefüggései	342
Fajt Balázs – Vékási Adél: Szókincs-elsajátítás videójátékban: A Disco Elysium c. videójáték lexikai lefedettsége	343
Farkas Pálma – Endrődy Orsolya: A szobor, mint gyermekkortörténeti forrás	344
Fazakas Ida: Érdeklődés-struktúrák megismerése az MTMI területen. Érdeklí a tanulókat az MTMI pályák?	345
Fehér Péter: Mit keres(het) a mesterséges intelligencia a pedagógiában?	346
Fehér Péter – Aknai Dóra Orsolya – Czékmán Balázs: A NetGeneráció 2022 kutatás első eredményeinek bemutatása	347
Fejes Adrienn – Krausz Petra – Csordás Georgina: Módszertani lehetőségek a vizuális művészetek és a természettudományok kapcsolódása által	348
Fináncz Judit – Csimá Melinda – Józsa Krisztián – Podráczky Judit: Koragyermekkorú nevelésben alkalmazott egészségnevelési programok: szisztematikus szakirodalmi áttekintés	349
Fizel Natasa: A szegedi Pedagógiai Főiskolára beiratkozott hallgatók társadalmi háttere és legmagasabb iskolai végzettsége a hallgatói anyakönyvek, adatgyűjtő ívek és törzslapok alapján az első hat tanévben (1947-1952). Az általános iskolai tanárság professzionalizációs folyamatának első éveit	350
Fizel Natasa: Az általános iskolai tanárképzés bevezetése körüli vita (1945-1947)	351
Fónai Mihály Ferenc – Csonka Éva: Tanárszakos hallgatók és pályakezdő tanárok társadalmi mobilitásának sajátosságai	352
Frank Tamás: Tanítók politikai szerepvállalásának sajtórepresentációja a politikai lapokban a Horthy-korszakban	353
Frankné Mészáros Boglárka Fanni: Lemorzsolódással veszélyeztetett sajátos nevelési igényű tanulók a COVID-19 után	354
Fridrich Máté: Az oktatásban alkalmazott gamifikáció egy lehetséges kritériumrendszere	355

Fülöp Márta: Versengés a felsőoktatásban: egyetemisták nézetei az egyetemi versengésről	356
Fűzi Beatrix – Géring Zsuzsanna – Szendrei-Pál Eszter: Felsőoktatás a COVID-on innen és túl. Digitalizációval és szocializációval kapcsolatos elvárások változása	357
Gelencsérné Bakó Márta – Nyergesné Hajdú Ildikó – Zentai Gabriella: A többségi társadalom véleményének feltárása a tanulásban akadályozott gyermekekről	358
Golyán Szilvia: Tantervi szabályozás az óvodapedagógus-képzésben 1959 és 1989 között	359
Gordon Győri János – Cserekllye Erzsébet: Nyugdíjas tanárok élethossziglani tanulása. A tanítás tanulása a formális tanári pályán túl	360
Gulyás Barnabás: Ifjúsági közösségszervezés szakirány az ELTE PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézetében	361
Haga Orsolya – Gál Franciska – Pintér Henriett: Szülők véleménye a gyermekükkel otthon, közösen folytatott foglalkozásokba való saját bevonódásuk ösztönzőiről	362
Hecker Henrietta: A témahetek szerepe a levéltár-pedagógiában	363
Hecker Henrietta: Levéltár-pedagógia a digitális kultúra tantervek tükrében	364
Hegedűs Roland: Sajátos nevelési igényű gyermekek számának és arányának változása a közoktatási és köznevelési rendszerben	365
Hegedűs Roland – Mády Réka: Biológiával kapcsolatos szóasszociációk a tanulásban akadályozottak és a tipikus fejlődésmentések összehasonlításában	366
Hégető Katalin: A tanulók életvezetési kompetenciájának fejlesztése a SUPREM (Successful Preparation Model for Schools) projekt által	367
Hegyi-Halmos Nóra: A közösségszervezők szerepfelfogása és pályaképe	368
Hegyi-Halmos Nóra – Gulyás Barnabás: Ifjúsági korosztályok bevonása közművelődési tevékenységekbe Pest megyében	369
Héjja Bella Emerencia – Páskuné Kiss Judit: A pályadöntés ideje, meghatározó tényezői és az azt befolyásoló személyek a zeneművészeti szagimnazisták körében	370
Herédi Rebeka: Irodalomtanításról alkotott pedagógusnézetek hatása a tanulók irodalommal kapcsolatos vélekedéseire	371
Hidayatullah, Achmad: Are the Students' Beliefs More Specific or More General?	372
Hollóy Júlia: Mit gondolnak a diákok az irodalomóráról? Egy 9.-es osztályban végzett attitűdvizsgálat eredményei	373
Homoki Erika – Mata Emese: A környezetismeret tárgy tudáselemeinek ismételt mérése 3. osztályosok körében	374
Horváth András: Aktuális trendek és fejlesztések a problémaalapú STEM-oktatásban: a fenntartható fejlődés és a környezettudatosság tantervi implementációja	375
Horváth Gergely: Mentorálás mint méltányos szolgáltatás a „Tanítsunk Magyarorszáért!” programban. Három vizsgálat eredményének szintézise	376
Horváthné Vertike Andrea: Tudásmegosztó gyógypedagógusok és utazó gyógypedagógusok kognitív jóllétének és szakmai fejlődésének vizsgálata nézeteik tükrében a „Gyökerek és szárnyak” projekt lezárását követően	377
Hosszu Timea: A vajdasági pedagógusok fogyatékoságról alkotott képe	378
Husvéth Laura: Esély! Egyenlőség?!	379
Huszár Zsuzsanna: Hiányzó kompetenciák? A Kharón Thanatológiai Szemle pedagógiai vonatkozásai	380
Illés, Éva: Theoretical Foundations of a Problem-oriented Approach to Language Teaching	381
Imre Anna: Tanórán kívüli tanulás: változások és eredmények pedagógusi és vezetői tapasztalatok alapján	382
Imre Nóra: A szülői bevonódás növelése pedagógusi és szülői szemmel	383
Jakab Natália: Szűrőbuborék és visszhangkammer jelenségek a neveléstudomány horizontján	384
Józsa Gabriella – Józsa Krisztián: A felsőoktatási továbbtanulást befolyásoló affektív és kognitív tényezők szagimnazista és gimnazista tanulók körében	385
K. Farkas Claudia: Az inkluzív nevelés olasz módja	386
K. Farkas Claudia: Gyermeki világ reprezentációja „A Tanító” folyóiratban az 1970-es évek első felében	387
K. Nagy Emese – Gombkötőné Lombár Izabella: A Komplex Instrukciós Program (KIP), a nyelvtanítás tradicionális készségei és az új közösségi-kapcsolati viszonyok közötti kapcsolatrendszer a franciaórak gyakorlatában	388

Kálmán Csaba: Szupermotivátorok a nyelvoktatásban: Interjútanulmány különleges motiváló képességgel rendelkező nyelvtanárokról általános és középiskolai nyelvtanulók percepciói alapján	389
Karácsonyi Krisztina: Egy 21. századi romani nyelvpedagógia és módszertan felé. Elméleti és gyakorlati megfontolások a romani tanításának módszertanára vonatkozóan	390
Kardos Dorottya: Fogyatékossgal élő hallgatók tanulási tapasztalata a felsőoktatásban	391
Kárpáti Andrea: Művészetpedagógia a peremen. Kulturális identitás és képességfejlesztés hét európai ország marginalizált közösségeiben	392
Kassai Réka: Bagázs módszer. Egy hátrányos helyzetű gyermekek iskolaérettségét támogató intervenció alkalmazhatósága és a tapasztalatok értékelése	393
Kecskeméti-Székely Katalin Zsuzsa – Csordás Georgina: Pedagógusjelöltek és kisgyermeknevelők kora gyermekkori digitális eszközhasználatra vonatkozó tapasztalatai	394
Kenyeres Attila: Újmédia-műveltség az álhírek és a manipuláció kapcsán magyarországi és erdélyi magyar fiatalok körében	395
Kerekes Valéria – Böddi Zsófia – Serfőző Mónika: A mese, a mesélés és a játék módszertana a szabályozó dokumentumokban és módszertani képzési programokban	396
Király Zsuzsanna: SZÓ/KÉP – Magyart mint idegen nyelvet tanulók számára kidolgozott nyelvi és művészeti program a Magyar Nemzeti Galériában	397
Klimkina, Elena – Sharma, Prasun: Impact of International Educational Experience on Career Development and Professional Advancement: A Meta-Analysis	398
Kocsis Ádám – Molnár Gyöngyvér: Az egyetemi sikerességet meghatározó tényezők vizsgálata a Szegedi Tudományegyetemen	399
Kocsis Ádám – Molnár Gyöngyvér: Az egyetemi teljesítményt meghatározó tényezők vizsgálata: elemzési eljárások és főbb indikátorok	400
Kocsis Zsófia: A felsőoktatás munkaerőpiacra való felkészítő szerepének és a hallgatók kompetenciáinak vizsgálata	401
Kóger Yvetta: Óvodapolitikai lenyomatok a Fejér Megyei Levéltár iratanyagában az ötvenes évekből .	402
Kóger Yvetta: Tartalmi hangsúlyok az első kisdedovási törvényt hatálytalanító 1953. évi jogszabályokban	403
Koós Ildikó: Inkluzív tantermi kommunikáció a tanulási és kommunikációs sikerességért: az otthoni nyelvvaltozat és a tanórai pedagógus kommunikáció kölcsönhatásai	404
Kopecskó-Hodosi Zsófia: Pedagógusokkal szembeni kompetenciaelvárások detektálhatósága pedagógiai periodikákban	405
Korom Erzsébet – Tóth Edit – B. Németh Mária: A tanulási motiváció és a tantárgyi attitűd kapcsolata a biológia, fizika és kémia tantárgyakban 8. évfolyamon	406
Kouraichi, Bochra: Enhancing Students' Motivation in the EFL Classroom Using the ARCS Model: Tunisian Undergraduate Students	407
Kovács Katalin – Erdősi Zoltán: Konstruktív pedagógia lehetőségei testnevelésórán	408
Kovács Orsolya Edina – Kassai Réka: Bagázs módszer. Nemzetközi önkéntesek hátrányos helyzetű tanulók között – egy tanév tapasztalatai	409
Kovács Zsuzsa – Schiller Emese – Hegyi-Halmos Nóra: Eltérő tanulási utak a szakmai fejlődésben	410
Körtvélyesi Franciska: 21. századi kihívások a középiskolai tanár-diák kapcsolatban	411
Kulman Katalin – Lewandowska, Elwira: A 21. századi készségek fejleszthetőségének vizsgálata alsó tagozaton egy Erasmus+ projekt keretében	412
Ladányi Éva: Az iskolai jóllét mérésének elméleti keretei serdülők körében	413
Ladányi Lili – Magyar Ágoston: Képpen vagyunk? Az első hazai könnyen érthető képtár kvalitatív elemzése	414
Ladnai Attiláné Szerencsés Anita: Szakgimnazista SNI és BTMN diákok tudáselsajátítási folyamatát támogató oktatási segédanyag bemutatása	415
Lakatos, Kristóf: Factors and Reduction Methods of Test Anxiety: A Systematic Literature Review	416
Laki Tamásné: Gyermekörzés, szórakozás vagy valami más. A táborok helye a neveléstudományban ..	417
Langerné Buchwald Judit: A 21. századi képességek fejlesztését támogató alternatív pedagógiai terek vizsgálata	418
Lehmann Magdolna: Lexikai csomók funkcionális eloszlása angol szakos hallgatók tudományos írásában .	419
Lehmann Miklós: Tényellenőrzés és kritikai gondolkodás	420

Leist Balogh Brigitta – Jámbori Szilvia: Pozitív fiataalkori fejlődést elősegítő egyéni, iskolai, családi tényezők és összefüggéseik a jólléttel	421
Lengyelne Molnár Tünde – Racsko Réka: A könyvtárak digitális ökoszisztémájának elméleti kerete	422
Listiani, Listiani: Teacher Experiences with and Attitudes toward Audio Feedback Practices: Interview Protocols Development	423
Liu, Yong – Pásztor, Attila: The Influencing Factors of Undergraduate Students' Critical Thinking Disposition: The Evidence from Plausible Values of Rasch Modeling	424
Madár Lili – Kassai Réka – Takács Zsófia K.: A szülői bevonódást és a szülői kompetenciákat célzó, iskolaelérettiséget fejlesztő intervenciók hatékonyságának vizsgálata metaanalitikus módszerekkel	425
Mahavong, Anongsack – Fejes, József Balázs: Teachers' Perceptions about the Learning Environment Based on Achievement Goal Theory: A Systematic Review	426
Maisch Patrícia: Tánzer Lilla lánynevelődjének kapcsolati rendszere és művelődéstörténeti jelentősége – ego-dokumentumok tükrében	427
Major Enikő: Megvalósul-e az értékteremtő nevelés a családban?	428
Majzik Tamás: Induktív gondolkodás fejlesztése oktatási robotokkal támogatott fejlesztő környezetben .	429
Malovecz Rebeka – Józsa Krisztián: Tanulói vélemények tanárokról, módszerekről, tanulási motivációról	430
Mamad, Abderrahim – Vigh, Tibor: Moroccan EFL Writing Professors' Perceptions and Self-Reported Practices on Written Feedback	431
Markó, Éva – Bilicz, Hanga – Bandi, Szabolcs – Kiss, Enikő Csilla: Parental Resilience during the COVID-19 Pandemic	432
Markos Valéria: Az iskolai közösségi szolgálatot követő önkéntességi hajlandóság vizsgálata	433
Medovarszki István: Öt meghatározó pillér a hatékony csoportos tanulás szolgálatában	434
Meleg Attila: Paradigmaváltás a tanodai nevelésben	435
Méreg Martin Zsolt: A természeti jelenségekről szóló olvasmányok narrációs sajátosságai a dualizmus kori magyar népiskolai olvasókönyvekben	436
Mester Dolli – Csordás Georgina – Dorner László: A pszichológiai alapszükségletek, a kiegészítés, az énhatékonyság és a munka értelmessége észlelt összefüggéseinek empirikus vizsgálata pedagógusok körében	437
Mészáros Attila: Érzelmi intelligencia és az empátia mérése és fejlesztése a pedagógusképzésben	438
Mészáros Attila: Mérnök-tanárképzés fejlesztésének válaszai a jövő kihívásaira	439
Mészáros György – Körtvélyesi Franciska: A nemi egyenlőség és társadalmi nemek megjelenése az ELTE tanterveiben	440
Mihálka Mária: A munka és a család életterületének összeegyeztetése során keletkező rizikó- és védőfaktorok	441
Mohr Szilárd: Tanerőkérdés a honvédelmi ismeretek bevezetése kapcsán	442
Molnár Ákos – Csóka László – Prisztóka Gyöngyvér: A tánc szerepének megítélése az oktatásban közismereti szakos pedagógusok véleménye alapján	443
Mrázik Julianna: Az értelmező (mély) olvasás kialakításának, fejlesztésének támogatása a digitális világban	444
Muzsalyiné Molnár Henrietta – Lénárd Sándor: A digitális eszközök segítségével megvalósított probléma-alapú tanulás korszerű lehetőségei a STEM oktatásban	445
Nagy Attila – Németh Zsolt: Iskolai és egyesületi életben fellelhető jelenségek fekete pedagógia hatásai és azok következményei közti összefüggések vizsgálata	446
Nagy Éva: „Ha ráérek jó, ha nem, akkor, így jártam”. Időbeliség és autonómia autizmus spektrum zavarral élő gyerekek szüleinek gondoskodás-történeteiben	447
Nagy Máriaó Tibor – Korom Erzsébet: Középszintű tanulóknak képességeikkel kapcsolatos meggyőződéseinek és nemi sztereotípiáinak vizsgálata a természettudományok területén	448
Nagy Róbert – Racsko Réka: A tantermen kívüli munkarend időszakának értékelése a Komplex Alapprogramot megvalósító hazai intézmények körében	449
Nagy-Tószegi Cecília – Rózsa Sándor – Lábadi Beatrix: Új hazai mérőeszköz az önszabályozás mérésére: a gyermek önszabályozás és viselkedés kérdőív hazai változatának bemutatása. Az önszabályozás mérésének jelentősége az óvoda-iskola átmenet időszakában	450
Naňáková, Nikol: Talent Development Process: A Systematic Review	451
Nemes-Wéber Zsófia: Új helyzet új képzési forma? Új kompetenciák? Kompetenciák és elvárások az óvónőkkel szemben az óvónők-képzés felsőfokúvá válásának tükrében	452

Németh Szilvia: A tanulás művészete. Végrehajtó funkciók fejlesztése kreatív pedagógiával	453
Nguyen Thuy, Lan Anh – Habók, Anita: Psychometrical Validation of a Questionnaire Measuring Vietnamese Undergraduates' Attitude to Technology Integration in English Education	454
Njenga, Moses: Content and Effectiveness of TVET Teacher CPD in Kenya	455
Nóbik Attila: Tanítóság és méhészet egy szegedi méhészeti szaklapban	456
Novák Ágnes – Kovács Katalin: Az online egyetemi testnevelés feladata a COVID-19 alatt és után	457
Nyilas Orsolya – Fónai Mihály Ferenc: Visszatérő oktatás: miért (is) tanulnak a felnőttek?	458
Óhidy Andrea: Az európai dimenzió oktatására való felkészítés a német pedagógusképzésben. Az >„Europa” als Unterrichtsthema aus (fach)didaktischer Perspektive - Teil 1 és Teil 2< elnevezésű szemináriumok evaluációjának eredményei	459
Óhidy Andrea: Oktatási rendszer és Roma társadalmi mobilitás Csehországban, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában – egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat	460
Okiri, Peter – Hercz, Mária: The Tenets of Distributed Pedagogical Leadership in Pre-service Teacher Education	461
Oláh Katalin: ...és Te mit teszel érte? Pedagógusok motivációs eszközei napjainkban	462
Ozsvárt Barbara: Az újraélesztés készségeinek fejlesztési lehetőségei az élménypedagógia módszerével	463
Pallay Katalin: Mobilis hallgatók kapcsolathálózati megközelítése	464
Pálvölgyi Lajos: Gimnazisták pályaválasztási nehézségei	465
Papp Beáta: Iskolaválasztási motiváció a magyar-olasz két tannyelvű oktatás origójában	466
Pári András – Engler Ágnes: A családi kapcsolatok és az iskolai végzettség professzionalizációs szerepe az ikrek egyéni életútjában	467
Peng, Diya – Fejes, József Balázs – Vígh, Tibor: The Relationship between Teachers' Feedback and Students' Motivation Based on Achievement Goal Theory: A Systematic Review	468
Pete József: Vallási tartalmak megjelenése a 2020-as Nat-ra épülő kerettantervekben	469
Pethő Villó: Dienes Valéria első misztériumjátékai	470
Phyo, Wai Mar – Nikolov, Marianne – Hódi, Ágnes: Doctoral Students' Self-assessed English Academic Writing Abilities and Needs	471
Pimenta, Sara – Molnár, Edit Katalin: Assessing Science Teachers' Beliefs: A Systematic Literature Review	472
Pintér Henriett – Gál Franciska – Molnár Pál: Szerzői közösségek, intézményi háló és nemzetközi munkamegosztás. A cerebralis paresis intervenció-kutatások mögötti szakmai hálózat a nemzetközi folyóiratokban publikált összefoglaló közlemények és metaelemzések tükrében	473
Pintér Henriett – Molnár Pál: Intervenciókutatások kirajzolódó problématerületei a nemzetközi folyóiratokban publikált szisztematikus összegző tanulmányok és metaelemzések topikmodelljezésével	474
Pocstar, Moldir: Understanding the Lack of Female Leadership in Higher Education: The Case of Kazakhstan	475
Polyák Zsuzsanna: Reflexiók Kodályról: A Kodály-koncepció nemzetközi fogadtatása és vonzereje	476
Pornói Imre: A kiegészítő iskola kezdő lépései a XIX-XX. század fordulóján Magyarországon	477
Proity Péter: Esélyegyenlőség a felsőoktatásban – Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű jelentkezők a felsőoktatási felvételi eljárásban	478
Purák Szandra – Korom Erzsébet: Tanulói vélemények, tapasztalatok vizsgálata a kontextusalapú kémiatanításról	479
Rádi Orsolya Márta – Kerekes Valéria – Tarkó Klára – Prievara Dóra Katalin – Rákosy-Vokó Zsuzsa: TÖBBET ÉSZT-TEL AZ EGÉSZSÉGÉRT! Észtország nemzeti alaptantervének elemzése az egészségfejlesztés szempontjából	480
Rákosy-Vokó Zsuzsa – Bene Viktória – Fegyverneki Gergő: A digitális gamification alkalmazási lehetőségei az egészségpedagógia megújuló módszertanában a függőségmegelőzés és a biztonságos internethasználat területén	481
Rébay Magdolna: A Tiszáninneri Református Egyházkerület oktatáspolitikája az 1930-as évektől a világháború végéig	482
Reményi Tamás – Rónay Zoltán: Viselkedészavarok és jog. A viselkedészavart mutató tanulók jogszabályi helyzete nemzetközi kontextusban – különös tekintettel fegyelmezési kérdésekre	483
Révész József: Érzelmi kreativitás fejlesztése a zene segítségével	484
Rucska Andrea – Kiss-Tóth Emőke: Pályaszocializációs és munkaértékek változása az online oktatás hatására az egészségtudományi képzésből kilépőknél	485

Sanda István Dániel: A műszaki szakoktatás történetének összehasonlító vizsgálata Magyarországon és az NDK-ban, 1950 és 1985 között	486
Sandar, Myo: Fostering Collaborative Professional Learning: Perceptions and Practices of Teacher Educators in Myanmar	487
Schaffer Rita: Elsajátítási motiváció, a szociális elsajátítási motívumok megjelenése a hangszeres zenektatásban	488
Schlichter-Takács Anett – Csimáné Pozsegovics Beáta: A képregény használata az alapfokú oktatásban. Általános iskolai tankönyvek vizsgálata	489
Sebestyén Krisztina: A Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében németet/angolt tanuló középiskolások intézményi profilja	490
Sebestyén Krisztina – Hegedűs Roland: Tanulási korlátokkal küzdő tanulók idegen nyelvi tagozaton az Országos kompetenciamérésben	491
Sepsey Zsófia: A művészet mindenkié! – újszerű múzeumpedagógiai foglalkozások lehetőségei a hátrányos helyzetű diákok tanulásában	492
Sepsey Zsófia – Albrecht Zsófia: A 19. századi irodalom és történelem tanításának újszerű lehetőségei – múzeumpedagógiai program a Magyar Nemzeti Galériában a sajátos nevelési igényű gyermekek támogatására	493
Seres-Busi Etelka – Kodácsy-Simon Eszter: Rejtőzködő sokféleség – egyházi iskolás diákok narratíváinak elemzése	494
Serfőző Mónika – Böddi Zsófia – Kerekes Valéria – Sergyán Zsófia: Nonformális és informális tanulási tapasztalatok szerepe a pályaszocializációban	495
Simonyi Gabriella: A dühös katona. Vajdasági óvodás pszichodráma csoport esetelemzése	496
Sitku, Krisztina: Reviewing the Societal Dimension of University Functions: A Critical Analysis of Three Self-assessment Tools	497
Somogyvári Lajos: Oral history anyagok másodlagos elemzése. Elméleti-módszertani dilemmák	498
Soós, István – Valero-Valenzuela, Alfonso – Whyte, Ian: Motivational Profile of University Students in Learning. Correlations between Their Resilience and Individual and Social Responsibility	499
Stummer Krisztina: Sajtótermékek a női felső kereskedelmi iskoláról a 20. század első felében	500
Suherman, Suherman – Vidákovich, Tibor: Development of an Ethnomathematics-based Test for the Assessment of Mathematical Creative Thinking in Secondary School	501
Sulaimanova, Nazgul – Gordon Györi, János – Csereklye, Erzsébet: The Impact of Internationalization on Doctoral Schools of Education in Hungary	502
Szabados Péter: Elég érett-e az iskola? – a 16-18 év közötti aktív választójog megítélése középiskolás diákok körében	503
Szabó Csilla Marianna: A koronavírus-járvány egyik következménye: a serdülők mentális egészségének romlása	504
Szabó Lilla – Gulya Nikoletta – Vajnai Viktória – Fehérvári Anikó – Széll Krisztián – Zsolnai Anikó: Az iskolai kötődés összefüggései a tanulók jóllétével	505
Szalay Ignác: A Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt kiadott kettő gimnáziumi történelemtankönyv képanyagának elemzése	506
Szántóné Tóth Hajnalka – Szombathelyiné Nyitrai Ágnes – Kontra József: A tanítójelölt hallgató és a mentor szakmai tevékenységének vizsgálata a környezetismeret-tantárgy tanítása során	507
Széll Krisztián – Takács Petra – Róbert Péter: Általános iskolás tanulók jólléte és eredményessége a járványhelyzet alatt és után	508
Szigeti Mónika Veronika: A COVID-19 pandémia hatása a pedagógusok kiegészére: egy összehasonlító vizsgálat bemutatása	509
Szítás Teodóra: Vajdasági óvodások szociálisprobléma-megoldása a szülők és pedagógusok véleményei alapján	510
Szőcs Andor: Attitűdváltozások a hallgatói fizetett munkavállalásban. Kvalitatív adatok a post-covid időszakban	511
Szűts, Zoltán: Learning in an Attention-based Economy and Society	512
Szűts-Novák Rita: Imre Sándor egyetemi rektori jelentése Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterhez	513
Tajtiné Lesó Györgyi: Továbbtanulási aspirációk és az iskolai pályaeorientációs munka kapcsolata a konstruktív pedagógia aspektusából	514

Téglás Eszter: A dualizmus kori osztrák „női szerepek” a korabeli nevelésügyi sajtó tükrében	515
Téglás Eszter: Az osztrák nőegyletek, egyesületek ismertetése a dualizmus kori osztrák nevelésügyi sajtó tükrében	516
Téglás Eszter: Gondolatok a lányok testi-, higiéniai neveléséről a dualizmus kori osztrák pedagógiai sajtó tükrében	517
Thandeka, Sibiyi: Immigration and Education: The Value of Literacy among Immigrant Learners in 21 st Century South Africa	518
Thékes, István: The Impact of Captioning in EFL, a Control-group Experiment with Elementary Learners	519
Thwe, Win Phyu – Kálmán, Anikó: Reliability and Validity of the Lifelong Learning Competencies Scale for the Teacher Trainers in the Myanmar Context	520
Tiszai Luca: Miért vered a fejedet? A polivagális elmélet és atipikus szenzoros profil	521
Tiszai, Luca: The Optical Flow Method – One Step Forward. Comparative Analysis of Musicians and Listeners with Severe Disabilities	522
Tódor Imre: Fenntartható divat a középiskolások körében. Fast fashion vs. slow fashion	523
Tomori Tímea: A középiskolás diákok kommunikációs kompetenciájának alakulása pedagógusokkal készült kikérdezések tükrében	524
Tószegi, Zsófia Júlia: Pilgrimage towards Inclusive Excellence: Comparing Policies and Practices that Accommodate Students with Neurodiversity and Special Needs at the University of Pecs, University of Sevilla, Oranim College of Education, and Masaryk University	525
Tóth Péter – Horváth Kinga: Mérnökhallgatók diagrammatikus gondolkodásának fejlettsége	526
Tóth Zoltán – Szalay Luca: Kutatásalapú kémiatanítás 2.0	527
Turós Mátyás: Három iskolamodell tanulóközösségének vizsgálata az önkormányzat szintje, a közösségi megmozdulások élményértéke, a közvélemény és értékrend minősége szerint	528
Ugrai János: A magánnevelés szerepe a reformkori akadémikusok társadalmi érvényesülésében	529
Urbán Csilla – Molnár Gyöngyvér: Számítógépes fejlesztőprogramok hatékonysága a kognitív terhelés és a multimédiás tanulás kognitív elméleteinek tükrében	530
Valentné Albert Éva: Mi lesz, ha fára másznak az óvodások? Egy százéves projekt gyümölcse... ..	531
Véghelyi Péterné: Tekintélyalapú értékpreferenciák kialakításának lehetőségei a modernitás mediatisztált tanulói közösségképzetében	532
Vekety Boglárka – Alexander Logemann – John Protzko – Takács Zsófia K.: 'Ezek a mai gyerekek!' Meta-analízis az érzelmi és viselkedési problémák változásáról az elmúlt évtizedekben	533
Velics Gabriella: Rádiók esélyteremtő szerepkörben – oktatás a világ hátrányos helyzetű térségeiben ...	534
Verdes Miklós: Korszakhatár-megközelítések a 20. század második felére irányuló hazai neveléstörténeti kutatásokban	535
Verebélyi Gabriella: Változtak-e a nyelvi hátrány megjelenési formái a köznevelésben? – Látkép egy évtized távlatából	536
Vereckei Judit: A köznevelési vezetők képzésének irányai a 21. században	537
Vincze Beatrix: A hazai oktatástechnológia fejlődésének hatása az orosz nyelvtanítást támogató taneszközökre az 1970-es és 80-as években Magyarországon	538
Vincze Szilvia: Tanárhiány a tanárszakok konvertálhatósága és a diplomás hiány- és túltelítettségi ciklusok tükrében	539
Vincze Tamás: Szabadidős diákolvasmányok és az ellenőrzésükre irányuló tanári javaslatok a XIX. és XX. század fordulóján	540
Virág Irén: A szellemi nevelés fundamentumai a filantropistáknál	541
Vitéz Kitti: Mire vágyik a nemzetközi hallgató pandémia idején?	542
Vörös Katalin: Az „ezeréves” magyar iparoktatás. Nemzetépítési és identitásképzési törekvések a dualizmus kori magyar iparoktatás példáján keresztül	543
Yang, Yang: The SWOT Analysis of China’s Higher Education Quality Assessment – Taking Shaanxi Province as an Example	544
Zalay Szabolcs: Toldi-kód az Arany János Tehetséggondozó Programban. Tehetségfejlesztés hátrányos helyzetben	545
Zsidek Barbara Csilla – Bredács Alice: Kollaborációs technikák a vegyes típusú vizuális művészeti tanórákon	546

POSZTERELŐADÁSOK – POSTER SESSIONS 547

Balogh Evelin – Bolla Veronika: A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség a pedagógusképzésben	548
Béres Tamás: Fenntarthatóság és környezettudatosság az egyetemi hallgatók körében	549
Bognár Mária: A Somogy megyei decentralizált felnőttképzési gyakorlatok élményközpontú fejlesztésének fontossága a munkaerőpiaci integráció elősegítése érdekében	550
Böddi, Zsófia – F. Lassú, Zsuzsa – Kerekes, Valéria – Svraka, Bernadett: Presentation of Project Naturalistic Teaching	551
Csimáné Pozsegovics Beáta – Schlichter-Takács Anett: Tanító szakos hallgatók matematikai szorongása	552
Fehér Ágota: A Debreceni Református Kollégium a „pedagógia századában” a tehetségkibontakoztatás tükrében	553
Golyán Szilvia: A tanulás hatása a tartós gyógykezelés alatt álló 6-10 éves gyermekek szubjektív életminőségére	554
Kerekes Valéria – Böddi Zsófia – Sándor Mónika – Serfőző Mónika: Innovatív kompetenciafejlesztés a felsőoktatásban. Játékörletek készítése kortárs mesekönyvekhez	555
Komaság Margit – Lipták Erika – Márton András: Az infokommunikációs eszközök szerepének változása az általános iskolai tanulók tudásszerzésében	556
Kovács Tibor Attila: Metanyelv és/vagy előnyelv? – Funkcionális szemléletű magyarnyelv(tan)-oktatás alsó tagozaton	557
Kulman Katalin: A környezetismeret tantárgy helyzete az új Nemzeti alaptanterv szerint – a matematikaórák szerepe a környezeti tartalmak tanításában	558
Manojlovic Helena – Kovács Elvira – Ivanović, Josip – Pintér Krekić Valéria: A szabaduló szoba adta lehetőségek a kollaboratív problémamegoldó kompetencia mérésére	559
Mogyorósi Zsolt: A „szakmai Én” konstrukciói tanárjelöltek portfólióiban	560
Molnár-Kovács, Zsófia: Aspects of Knowledge of Sources of the Research on Textbooks from the Era of Dualism (1867-1918)	561
Négyesi Péter – Csernai Zoltán: Az adaptív e-learning rendszerek felhasználóoldali elvárásainak vizsgálata	562
Pálkuti Anikó: 21. századi leckék	563
Patányi Anikó Lilla – Vekety Boglárka – Takács Zsófia K.: Pedagógusok által tartott mindfulness alapú foglalkozások hatékonysága a gyerekek viselkedésszabályozásának fejlesztésében	564
Petzné Tóth Szilvia – Lampert Bálint – Reider József: A papír útja – fenntarthatóságra nevelés programozható LEGO robotokkal	565
Rácz Edit: Interdiszciplinaritás és nyelvoktatás	566
Stummer, Krisztina: Women’s Upper Commercial Schools in Kereskedelmi Szakoktatás	567
Szabó Csilla Marianna – Rozmán Éva: National VET Team: egy munkacsoport a szakképzés fejlesztéséért	568
Szócs Levente Álmos – Varga Attila – Angyal Zsuzsanna: Az iskolán kívüli és az otthoni tanulási környezet értelmezése a környezeti nevelés megvalósításában	569
Tamás-Szora Lóránd – Béki Piroska: Digitalizáció-innováció a sportolói nevelésben	570
Tóthné Aszalai Anett: Kellene kis kert, bő termő... A beszédfolyamatossági zavarok és a ritmus sajátosságai	571
Trinh, An: Classroom-based Assessment: Students’ Perspectives and Implications for Assessment Literacy	572
Wakai Seiji: Saját gyermek japán (mint örökségnyelv) oktatása magyar anya szemszögéből a Trajectory Equifinality Model elemzése alapján	573

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XXII. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2022. november 17-19.

KÖSZÖNTŐ – WELCOME

ELNÖKI KÖSZÖNTŐ

A konferencia szervezői nevében szeretettel köszöntjük az előadókat, résztvevőket, az absztraktkötet olvasóit!

2022-ben, immár második alkalommal, az Országos Neveléstudományi Konferencia Pécsett, a Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán kerül megrendezésre. A szervezés kezdetén, egy évvel a XXII. ONK előtt olyan időket éltünk, amelyekre generációk óta nem terjedt ki az emlékezés, nem volt kollektív tapasztalat. A megpróbáltatások azóta sem szűntek meg, ezek következtében sokak élete jelentősen átalakult, többek véleménye szerint új társadalmi szerződésre lett szükség.

A társadalmi színterek átalakulását finom, precíz műszerként mutatták az oktatási rendszer változásai, amelyeket a neveléstudomány területén dolgozó kutatók igyekeztek követni, leírni – itthon és világszerte egyaránt.

Az ONK története az oktatási rendszerünk és a neveléstudományunk története is egyben, dokumentáció, helyzetjelentés, életkép. Az idei konferencia a fent említett helyzetképhez szintén sok adatot szolgáltat majd. A jövő kutatói számára fontos kérdés lehet, hogyan reagált és hogyan próbált alkalmazkodni a neveléstudomány – rajta keresztül pedig az oktatási rendszer – a megváltozott világhoz, melyek a progresszív és már vissza nem fordítható irányok közül a kedvezőek.

A 2022. évi konferencia címe – *21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség* – ennek csupán egy szegmensét hangsúlyozza, ugyanakkor a tematikai fókusz kiválasztása kérdések sokaságát hozta magával: digitális világunk (át)alakulását tekintve milyen tendenciák körvonalazódtak a pandémia előtt, majd ennek hatására milyen – előnyös vagy éppen hátrányos – változásoknak lehettünk szemtanúi, milyen új képességekre lesz szüksége a mostani általános és középiskolásoknak a sikeresebb, boldogabb jövőhöz, milyen szerep jut ebben az írásbeliségnek, annak megváltozott formáinak, és végül, hogyan őrizhető meg az oktatási rendszer egyik legfontosabb felelőssége és feladata, az esélyegyenlőség növelése, biztosítása. Ez utóbbi érdekében pedig – talán felesleges is magyaráznunk – nagyon sokat tehet a hazai neveléstudomány. Úgy véljük, az ONK mindig kiváló alkalom az aktuális kutatási eredmények megosztására, ezzel pedig közös gondolkodást indukálva a jövő oktatási rendszerének hatékony formálására.

Steklács János
a konferencia elnöke

Molnár-Kovács Zsófia
a konferencia titkára

PRESIDENT'S WELCOME

On behalf of the conference organisers, we would like to welcome the speakers, participants and abstract readers.

In 2022, for the second time, the Conference on Educational Sciences will be held in Pécs, at the Faculty of Humanities and Social Sciences of the University of Pécs. At the beginning of the conference organisation, a year before the 22nd Conference on Educational Sciences, we lived in times that had not been remembered for generations, and there was no collective experience. The ordeals have not ceased since then, and as a result many people's lives have been significantly transformed, with many believing that a new social contract is needed.

The transformation of the social scene has been a subtle and precise instrument of educational system change, which researchers in the field of education have sought to track and describe, both at home and abroad.

The history of the Conference on Educational Sciences is the history of our education system and of our educational science, a documentation, a progress report, a biography. This year's conference will also provide much of the data for this snapshot. An important question for future researchers may be how education sciences (and through it the education system), has reacted and tried to adapt to a changed world, which of the progressive and irreversible directions are the positive ones.

The title of the 2022 conference – *21st Century Skills, Literacy, Equal Opportunities* – underlines only one segment of this, but the choice of thematic focus has brought with it a multitude of questions: What were the trends in the (re)evolution of our digital world before the pandemic, what changes – positive or negative – have we witnessed as a result, what new skills will today's primary and secondary school students need for a more successful and happier future, what role will literacy and its changing forms play in this, and finally, how can we preserve one of the most important responsibilities and tasks of the education system, namely to increase and ensure equal opportunities. To achieve the latter, perhaps it is unnecessary to explain, much can be done by education science. We believe that the Conference on Educational Sciences is always an excellent opportunity to share current research results and thus to stimulate joint thinking for the effective shaping of the future education system.

János Steklács
President of the conference

Zsófia Molnár-Kovács
Secretary of the conference

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XXII. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2022. november 17-19.

PLENÁRIS ELŐADÁSOK – PLENARY SESSION

**ACTIONABLE LITERACY:
A 21ST CENTURY COMPETENCY FOR TODAY'S YOUTH**

WILLIAM G. BROZO

George Mason University, Washington, DC

In this session, Dr. Brozo provides practical ideas for teachers and teacher leaders to help their students move from literacy knowledge and skill to action. Guided by the knowledge-performance continuum model, Dr. Brozo demonstrates with examples how teachers have created learning opportunities for their students resulting in demonstrations of adaptive literacy expertise in school and work environments.

KULTURÁLIS RENDSZEREK ELSAJÁTÍTÁSA. AZ OLVASÁS A WEB, AZ AGY ÉS A KULTÚRA KÖZÖTT

PLÉH CSABA

MTA és CEU Kognitív Tudományi Tanszéke

Az ember kognitív tevékenységét számos kulturális rendszer teszi lehetővé, illetve irányítja. A mai evolúciós irányultságú kognitív pszichológia ezeket a rendszereket nem egyszerűen a 'magas kultúra' és az iskoláztatás konstruált következményeinek tartja, hanem olyan beállítást és egyéni élet során történő stabilizációt igénylő reprezentációs fordulatok (Merlin Donald) eredményeinek, melyek az ember biológiai alapú szocialitásának és a kultúra önkényeit elfogadó természetes pedagógiai hozzáállásának (Csibra és Gergely) a következményei. A természetes nyelv mint egyetemes rendszer lehetővé teszi nemcsak a távoli dolgokról való kommunikációt, hanem a nem közvetlen észlelt tudások elsajátítását is, a Russell értelmében vett kettős episztemológia (érzékelésen és leírásen alapuló tudás) megjelenését is. A nyelv mint elsődleges kulturális rendszer egyszerre ad számunkra kódokat és általános illetve specifikus tudásokat. Ugyanaz érvényes a másodlagos kulturális rendszerekre, az írás/olvasás, számolás, zene stb. rendszereire is. Az előadásban elsősorban az olvasásra és a WEB alapú tudásszervezésre összpontosítva bemutatom ezeknek a másodlagos rendszereknek néhány feszítő jellemzőjét, melyek a kognitív kutatás és a szervezett oktatás közös kérdéseibe helyezi őket. A másodlagos rendszerek, miközben lassan alakulnak ki az egyénnél, működésükben ugyanolyan gyorsak és hatékonyak, mint az észlelés elsődleges rendszerei. Miközben nincsenek evolúciósan kialakult előre specializált moduláris idegrendszeri „központjaik”, egy idegrendszeri újravervíválás (Dehaene) révén megtalálják a működtetésükhöz optimális agykérgi rendszereket. A paradoxonok mellett kitérek a mai legújabb rendszerek felvetette gondokra is. Vajon a digitális eszközök támogatta feladatmegoldás, a képernyőn keresztüli állandó vándorlás s az állandóan hozzáférhető tudásrendszerek kattintásnyi távolsága és például a WEB alapú tudáskeresés ki fogja-e alakítani a maga idegrendszeri fülkáját, mint az olvasás tette volt, illetve visszafejleszti-e vagy új kategóriákra készíti-e a meglévő kognitív rendszereinket?

21ST CENTURY LITERACY EDUCATION: DISCIPLINARY LITERACY FOR CRITICAL THINKING

SARI SULKUNEN

University of Jyväskylä, Finland

In her keynote speech, Sari Sulkunen reflects on what kind of literacy education we need for the 21st century. She discusses the role of literacy in the framework of 21st century skills and the connections between literacy and other key competences. She introduces disciplinary literacy as an approach that connects teaching literacy with content and procedural knowledge in various subject areas and argues that this approach supports both literacy and content learning as well as developing critical thinking. Drawing on her own research and international research literature, she discusses the benefits and challenges of teaching disciplinary literacy in classrooms on various grade levels. She also provides examples on how to adopt disciplinary literacy in intended and enacted curricula. Examples include pedagogical models and approaches that can be adapted to educational needs in various contexts.

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XXII. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2022. november 17-19.

SZIMPÓZIUMOK – SYMPOSIA

A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ KIHÍVÁSAI AZ ÓVODÁTÓL A FELSŐOKTATÁSIG

Szimpóziumvezető:

Rausch Attila

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

rausch.attila@ppk.elte.hu

Opponens:

Pásztor Attila

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

attila.pasztor@edu.u-szeged.hu

Előadások:

1. Rausch Attila: A DigCompEdu önértékelő kérdőív alkalmazása óvodapedagógusok körében
2. Baksa Lóránt – Csipke Ágnes – Gutai Lili – Szilágyi Dorca – Horváth László: A pedagógusok technológiai-pedagógiai-szaktárgyi tudásának (TPACK) vizsgálata. Egy pilot kutatás eredményei
3. Bacsa-Károlyi Borbála: Alsó tagozatos gyermekek kortárskapcsolatai a digitális térben
4. Bereczki Enikő Orsolya – Albert Lehrman Lang – Juho Hamari: Kreativitás és virtuális valóság: egy immerzív virtuális valósággal támogatott figurális kreativitásfejlesztő tréning fejlesztése és eredményességének vizsgálata

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: digitális technológia, digitális kompetencia, pedagógusok, IKT

A digitális technológia részévé vált a pedagógusok és diákok mindennapjainak az óvodai nevelés időszakától a felsőoktatásig, pedagógiai célú felhasználása régóta áll a nemzetközi és hazai kutatások középpontjában (Molnár, 2011; Molnár – Turcsányi-Szabó – Kárpáti, 2019). Bár a digitális eszközök elterjedése az oktatásban egyre dinamikusabb, mégis sok olyan terület van, amelyekről nagyon kevés empirikus kutatási eredménnyel rendelkezünk, különösen hazai környezetben. A köznevelésben lezajló digitális tanrend és a felsőoktatásban megvalósult távolléti oktatás hatásainak kiértékelése még csak nemrég kezdődött el, eközben a technológiai fejlődés nem állt meg, új eszközök és alkalmazások jelennek meg, valamint számos fejlesztés zajlik jelenleg is, melyeknek az elmúlt időszak adott lendületet. Elsődlegesen a pedagógusokon múlik a technológiai eszközök hatékony alkalmazása, és jelentős szerepük van a diákok digitális kompetenciájának fejlesztésében is (Dorner et al., 2016), támogatásukhoz több információval kell rendelkezünk felkészültségükről és jártasságukról, ami mellett hatékony eszközök felkínálása is segíti a munkájukat. A szimpóziium célja friss hazai empirikus vizsgálatokon keresztül bemutatni a digitális transzformáció kihívásait az óvodától a felsőoktatásig elsősorban a pedagógusokat és új technológiai megoldásokat a fókuszba helyezve.

A szimpóziium első előadása egy óvodapedagógusok körében végzett országos vizsgálat eredményeit ismerteti, melynek fókuszában a pedagógusok digitális kompetenciájának feltérképezése volt a DigCompEdu kérdőív óvodai nevelési környezetre alakított változatával. A második előadás hasonló témát jár körül, ebben köznevelésben dolgozó pedagógusok technológiai-pedagógiai-szaktárgyi tudását (TPACK) feltáró pilot kutatás eredményeiről kapunk képet. A szimpóziium harmadik előadása alsó tagozatos tanulók online kommunikációjának, okoseszköz és internethasználatának jellegzetességeiről, illetve az online formálódó kortárskapcsolatokban játszott pedagógusi szerepről számol be. A negyedik előadás egy immerzív virtuális valóság (IVR) alapú fejlesztő kísérlet eredményeit mutatja be, mely hallgatók figurális kreativitásának fejlesztésére irányult.

A szimpóziiumban bemutatásra kerülő empirikus kutatási eredmények hozzájárulnak a digitális technológia változatos alkalmazási területeinek jobb megismeréséhez az óvodától a felsőoktatásig, ábrázolják a pedagógusok digitális felkészültségét és bemutatnak új tanulási környezeteket.

A DIGCOMPEDU ÖNÉRTÉKELŐ KÉRDŐÍV ALKALMAZÁSA ÓVODAPEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

RAUSCH ATTILA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

rausch.attila@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: digitális kompetencia, óvodapedagógusok, DigCompEdu, önértékelő kérdőív

Óvodai digitális eszközhasználat terjedésével párhuzamosan felértékelődött az óvodapedagógusok digitális kompetenciája (Rausch – Pásztor, 2021), melynek a szülők tájékoztatásában is kulcsszerepe lehet (B. Németh et al., 2021). A köznevelésben dolgozó pedagógusok digitális kompetenciájának feltérképezésére több keret és azokhoz kapcsolódó eszköz is elérhetővé vált (pl. TPACK, DigCompEdu), az óvodai nevelésben megjelenő digitális eszközhasználatához kapcsolódva azonban még nincs elterjedt mérőeszköz, bár a DigCompEdu keret úgy került kidolgozásra, hogy ezt az időszakot is magába foglalja (Redecker, 2017).

Kutatásunkban a hazai vizsgálatokban (Horváth et al., 2020) már alkalmazott DigCompEduSAT kérdőívet (Ghomi – Redecker, 2019) alakítottuk át óvodai környezetre, melyet egy 72 óvodapedagógussal végzett korábbi pilotvizsgálatunk eredményeit, visszajelzéseit felhasználva véglegesítettünk és alkalmaztunk jelen vizsgálatban, melynek célja az eszköz megbízhatóságának és konstruktum-validitásának ellenőrzése, valamint a hazai óvodapedagógusok digitális kompetenciájának feltérképezése.

Online kérdőíves vizsgálatunkhoz a KIR adatbázisából szisztematikus véletlenszerű mintavételezéssel kiválasztott intézmények felkeresésével összesen 242 óvodapedagógust sikerült elérnünk, átlagéletkoruk 46 év. Eszközünk a DigCompEdu keret 6 területére vonatkozóan összesen 21 kérdést tartalmazott. A válaszadóknak a kérdésekhez kapcsolódó 5-5 állításról kellett eldönteniük, melyik jellemző leginkább a saját munkájukra.

A DigCompEduSAT kérdőív óvodapedagógusokra igazított változata megbízhatónak bizonyult (Cronbach-alfa=0,894), valamint a keret hat területének megfelelően kialakított CFA-modellünk illeszkedése is megfelelő volt (Khi-négyzet=371,8; CFI=0,956; RMSEA=0,069).

A vizsgálatban résztvevő óvodapedagógusok átlagosan 31,2 %-os eredményt értek el (szórás=14,3 %p), a részterületek közül a szakmai elköteleződésen értek el magasabb, 48,1 %-os eredményt (szórás=20,3%p), míg a legalacsonyabb átlagérték, 18,7 %p (szórás=19,1 %p) a digitális eszközhasználat fejlesztése területen volt jellemző. Utóbbi skála a gyerekek óvodai IKT-használatához igazodva a digitális eszközök megóvására, érintőképernyő kezelésére irányuló állításokat tartalmazott. A vizsgálatban résztvevő óvodapedagógusok életkorával egyedül az IKT-alapú tervezést, fejlesztési célú digitális eszközhasználatot felőlelő tanítás és tanulás terület mutatott szignifikáns negatív korrelációt ($r=-0,152$; $p<0,05$).

Vizsgálatunk rávilágított, hogy a DigCompEduSAT óvodai nevelési környezetre átdolgozott változata – az önértékelő kérdőívek korlátainak figyelembevételével – megbízható eszköz lehet óvodapedagógusok digitális kompetenciájának feltérképezésére, amely segítheti pedagógusok digitális kompetencia-szintjéhez igazított továbbképzések kidolgozását. Továbbá azt is megmutatta, hogy az óvodák digitális eszközparkjának bővítésével párhuzamosan rendkívül fontos a pedagógusok digitális kompetenciáját is fejleszteni.

A PEDAGÓGUSOK TECHNOLÓGIAI-PEDAGÓGIAI-SZAKTÁRGYI TUDÁSÁNAK (TPACK) VIZSGÁLATA. EGY PILOT KUTATÁS EREDMÉNYEI

BAKSA LÓRÁNT – CSIPKE ÁGNES – GUTAI LILI – SZILÁGYI DORKA – HORVÁTH LÁSZLÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

laksaborant@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

csiagi@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

gili@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

szildorka@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

horvath.laszlo@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: digitális transzformáció, digitális oktatási kultúra, TPACK, IKT eszközök az oktatásban

Kutatásunk egy, a digitális transzformáció hatásait vizsgáló átfogó kutatás részeként, annak pilot projektjeként valósult meg. Vizsgálatunk során arra kerestük a választ, milyen összefüggésben áll a pedagógusok technológiai-pedagógiai-szaktárgyi tudása (TPACK) a pályán eltöltött éveik számával, a digitális eszközhasználat céljaival és felhasználásának sokszínűségével, valamint a digitális eszközökkel támogatott oktatással kapcsolatos attitűdjeikkel.

A pilot kutatás keretében kvantitatív kutatási stratégiát követve online kérdőíves vizsgálatot végeztünk pedagógusok körében annak érdekében, hogy az átfogó kutatás számára teszteljük a TPACK skála működését. A kérdőívben a TPACK mérésére a Valtonen és mtsai (2017) által kialakított skála, 21. századi kompetenciák fejlesztésére irányuló verzióját fordítottuk magyarra. A digitális eszközhasználatot pedagógiai célokhoz kötődően mértük. A kitöltők lehetséges felhasználási célokat jelöltek meg, miszerint alkalmaztak-e már az adott célra digitális eszközöket (pl. értékelés, tananyagok megosztása, differenciálás). Végül a kitöltők digitális eszközhasználattal kapcsolatos attitűdjeire is rákérdeztünk, amelyeket negatív módon fogalmaztunk meg (pl. „Úgy érzem, hogy online nem tudok mindent átadni, amit valójában szeretnék.”). A KIR adatbázis alapján az összes feladatellátási hely 5%-ának juttattuk el a kérdőívünket véletlenszerűen, régió és iskolatípus szerint rétegezve a mintát. A tisztított adatbázisban 191 kitöltő szerepel, akik közül 89,1% nő, 40 év alatti 14,5%, 41-60 év közötti 77,2%, míg 60 év feletti 6,2%. Ezek az arányok megfeleltethetők a populációban található eloszlásnak (Varga, 2019).

Az eredmények alapján a TPACK skála megbízhatósága megfelelőnek bizonyult (Cronbach's alpha=0,899). Az elemzésünk alapján nem mutatható ki szignifikáns különbség az egyes életkori kategóriákba tartozó pedagógusok TPACK értékei között. Az átlag feletti TPACK értékkel rendelkező pedagógusok szignifikánsan több célra használnak digitális eszközöket és kiemelkedik ezek közül a személyre szabott tanulás támogatása, a differenciálás. Ezek az eredmények megerősítik, hogy a TPACK skála képes a pedagógiailag tudatos eszközhasználat mérésére. Ezen felül az attitűdökkel kapcsolatos vizsgálat alapján megerősítést nyert, hogy a bizonytalanság és a tehetetlenség érzete negatív mértékben befolyásolja a TPACK értékét, ami kiemeli a társas kapcsolatok szerepét, illetve előtérbe helyezi a folyamatos szakmai fejlődés közösségi aspektusait (Phillips, 2017). A szakirodalomban nem egységes az álláspont a kor és a digitális pedagógiai kompetencia között, ahogyan azt Jiménez-Hernández és munkatársai (2020) is összefoglalják. Eredményeinket értelmezhetjük Dorfman és munkatársai (2019) kutatásának fő üzenete alapján is, miszerint a technológiai ismeretek önmagában szükséges, de nem elégséges feltételei a digitális eszközök pedagógiai gyakorlatban való hatékony integrációjának.

Támogató: A kutatás a PD-134206 számú projekt keretében, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs alaphoz biztosított támogatással, az OTKA-PD pályázati program finanszírozásában valósult meg.

ALSÓ TAGOZATOS GYERMEKEK KORTÁRSKAPCSOLATAI A DIGITÁLIS TÉRBEN**BACSA-KÁROLYI BORBÁLA**

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
karolyi.borbala@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: online kortárskapcsolatok, közösségfejlesztés, alsó tagozat, szociometria, okos-eszköz és internethasználat

A szociális kompetencia fejlesztése egyre hangsúlyosabbá válik napjainkban, hiszen kiemelt 21. századi készségről beszélünk (Juhász – Radics, 2019; Tóth-Mózer – Miskey, 2019). Ennek egyik fontos szelete az osztályon belüli kortárskapcsolatok segítése, amelyhez lehetséges eszközként tud szolgálni a pedagógusok számára a többszemponú szociometriai felmérés (Mérei, 1996). A kortárskapcsolatok kibontakozása azonban már nem csak offline, iskolai környezetben valósulhat meg, hanem a digitális térben is egyre nagyobb mértékben jelenik meg, hiszen az okoseszközhasználat, valamint az online jelenlét egyre fiatalabb korban van jelen a gyermekek életében (Mascheroni – Ólafsson, 2014; OfCom, 2011, 2015, 2019).

Empirikus kutatásom célja felmérni a 3-4. osztályosok online kommunikációjának, okos-eszköz és internethasználatának jellegzetességeit, illetve a pedagógus szerepének és lehetőségeinek vizsgálata az online formálódó kortárskapcsolatok alakításában. Kutatási keretem kevert módszeren alapszik, amely két budapesti állami általános iskola harmadik (N = 23) és negyedik (N = 28) osztályos tanulóinak tapasztalásai mellett (kérdőív, többszemponú szociometriai felmérés) a két osztályfőnök meglátásaira (feltáró interjúk) egyaránt irányul. A hagyományos többszemponú szociometriai felmérést kiegészítettem online dimenzióra vonatkozó kérdésekkel is, amely lehetővé tette mind az iskolán belül, mind pedig az azon kívül alakuló kapcsolati háló feltérképezését, valamint felmérni ezen kapcsolatok összefüggéseit a tanulók online jelenlétével, kapcsolattartási szokásaival.

Kutatásom alapján már az általam vizsgált harmadikos évfolyamon is kimutatható kezdetleges online kapcsolati rendszer, ami a negyedik osztályosokra még inkább igaz, valamint az is kiderült, hogy az általam vizsgált osztályokban már ebben a korban is előfordul bizonyos mértékben az online jelenlét, az okostelefonbirtoklás és használat, melynek egyik célja többek közt az online kapcsolattartás, kommunikáció. Ami pedig az osztályfőnököket illeti, mindketten egyetértettek abban, hogy sokkal nehezebben tudják nyomon követni az online kapcsolatok alakulását, mint az iskolán belüli és kívüli offline kapcsolatokat.

Pilot-kutatásom felhívja a figyelmet az offline-online jelenlét, valamint a kortárs kapcsolatok összefüggéseire, illetve a pedagógus közösségfejlesztő szerepére és ennek a digitális térhez fűződő problematikáira.

KREATIVITÁS ÉS VIRTUÁLIS VALÓSÁG: EGY IMMERZÍV VIRTUÁLIS VALÓSÁGGAL TÁMOGATOTT FIGURÁLIS KREATIVITÁSFEJLESZTŐ TRÉNING FEJLESZTÉSE ÉS EREDMÉNYESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

BERECZKI ENIKŐ ORSOLYA – ALBERT LEHRMAN LANG – JUHO HAMARI

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

bereczki.eniko@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

albertl@student.elte.hu

Gamification Group, Tampere University

juho.hamari@tuni.fi

Kulcsszavak: kreativitás, immerzív virtuális valóság, vizuális nevelés, pedagógiai fejlesztés, randomizált kísérlet

Az immerzív virtuális valóság rendszerek (Immersive Virtual Reality, IVR) lehetőséget teremtenek mesterségesen létrehozott környezetek közvetlen, egyes első személyű megtapasztalására, amely az oktatás számára is kiemelt jelentőséggel bír. Ezen rendszerek unikális affordanciáknak köszönhetően, azaz a jelenlét (presence), interaktivitás (interactivity) és megtestesülés (embodiment) révén, a tapasztalati tanulás új dimenzióit nyithatják meg, hiszen általuk a tanulók olyan környezetekkel és tevékenységekkel ismerkedhetnek meg, amelyek más módon nem elérhetőek számunkra vagy megismerésük a valóságban nem lenne lehetséges. Míg az IVR-alapú tanulás kognitív és affektív tényezőkre gyakorolt hatását számos előzetes kutatás vizsgálta különböző területeken, a kreatívfejlesztésben való alkalmazhatósága kevésbé ismert (di Natale et al., 2020; Wu et al., 2020). Rövid pszichológiai kísérletek eredményei ugyanakkor rámutattak arra, hogy az IVR környezetekkel fokozható a kreatív teljesítmény, például a kreativitáshoz szükséges affektív dimenziókat támogató környezet megteremtésével (Guegan et al., 2020; Nelson et al., 2019), vagy a kreatív kogníció környezeti támogatásával (pl. Fluery et al., 2021; Yang et al., 2018).

Az előadásban bemutatott kutatás célja egy IVR-alapú kognitív megközelítést alkalmazó figurális kreatívfejlesztő tréning kidolgozása és hatékonyságának mérése, elemzése volt. A randomizált kontroll vizsgálat mintáját nem művészeti képzésben résztvevő egyetemisták alkották (n=76), akiket véletlenszerűen három feltételhez rendeltünk: (1) egy IVR-alapú, (2) egy hagyományos papíralapú és (3) egy passzív kontroll. Az aktív csoportok résztvevői egy 60 perces tréningen vettek részt, amely során kreatív gondolkodási technikákat és stratégiákat sajátítottak el egy háromdimenziós IVR rajzkörnyezetben (Tilt Brush), illetve hagyományosan papíralapon. Az IVR tréning kreatív gondolkodásra gyakorolt hatásának megállapítására ismételt mérési modellt használtunk és figurális kreatívteszteket alkalmaztunk (Torrance, 1988). Az IVR beavatkozás a tanulás affektív tényezőire gyakorolt feltételezett előnyeit és hátrányait (diszkomfort, flow, tanulási öröm) a beavatkozások közben és után, önbevallásos kérdőívek segítségével mértük (Balk et al., 2013, Engeser – Rheinberg, 2008; Parong – Mayer, 2018).

Előadásunk középpontjában az IVR alapú kreatív gondolkodás tréning bemutatása, a fejlesztés kreatív gondolkodásra és tanulásra gyakorolt hatásainak ismertetése áll. A tréning szignifikáns pozitív hatással volt az kreatív gondolkodás eredetiség dimenziójára. Az IVR-alapú csoport résztvevői továbbá szignifikánsan nagyobb mértékben éltek meg flow élményt az IVR tevékenységek során és a tréning során átélt tanulási élményt is pozitívabbnak élték meg, mint a papíralapú csoport, míg diszkomfort tekintetében nem volt eltérés a csoportok között. A kutatás új eredményekkel szolgál az IVR alkalmazhatóságának eredményességéről és feltételeiről a kreatívfejlesztésben.

Támogató: A kutatás a PD-138723 számú projekt keretében, a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs alaphól biztosított támogatással, az OTKA-PD pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A FELNŐTTKORI TANULÁST TÁMOGATÓ MINŐSÉGORIENTÁLT ESZKÖZÖK ÉS MÓDSZEREK VIZSGÁLATA AZ UNESCO CONFINTEA VII TÜKRÉBEN

Szimpóziumvezető:

Németh Balázs

Pécsi Tudományegyetem BTK Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet,
MTA PTB Andragógiai Albizottság

nemeth.balazs@pte.hu

Opponens:

Cserné Adermann Gizella

Pécsi Tudományegyetem BTK Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet

cserneadermann@gmail.com

Előadások:

1. Farkas Éva: Ösztönösségből tudatosság – Tanulási eredmény alapú tanulásszervezés a Szegedi Tudományegyetemen
2. Molnár György: A digitális transzformáció oktatási lenyomatai – módszertani innovációs lehetőségek a felnőttkori tanulás digitalizált tanulási mezőjében
3. Benkei-Kovács Balázs: A felnőtt tanulás minőségi kihívásai és szakirodalom alapú modellezése
4. Németh Balázs: Felnőttek alapkészségeit fejlesztő tanárok számára készülő on-line MOOC-tananyag innovációjának tanulságai

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: andragógia, minőség, tanulási eredményalapúság, alapkészségek, digitális transzformáció

Az MTA PTB Andragógiai Albizottsága és a MELLearn Felsőoktatási Lifelong Learning Egyesület közös szimpóziuma fókuszában a felnőttek eredményes tanulását segítő és támogató speciális eszközök és módszerek vizsgálata áll, melyeket andragógiai megközelítésben, az Új Európai Felnőtt-tanulási Agenda 2030 (EC, 2021) és az UNESCO ún. Marrakesh Framework for Action (UNESCO CONFINTEA VII, 2022) szakpolitikai dokumentumok minőségeszközökre vonatkozó célkitűzései figyelembevételével végzünk.

A szimpóziумunkban megjelenő előadások közös vonása, hogy a felvonultatott konkrét eszközök, ill. módszerek rámutatnak arra, hogy a felnőttkori tanulásban való részvétel és teljesítmény növeléséhez szükség van úgy minőségeszközök alkalmazására, mint professzió-fejlesztésre, melynek célja és jellemzője, hogy a felnőttek oktatásában résztvevő szakember tudatos felhasználója, sőt olykor fejlesztője lehet minőségorientált eszközöknek és módszereknek.

Ugyanakkor a szimpóziум rámutat a MELLearn keretében zajló olyan gyakorlatok feltárásának szerepére (MELLearn, 2022), a felsőoktatás részvételével zajló felnőttképzés és lifelong learning orientációk fontosságára egyaránt, mely az egyetemeket egyaránt innovációkra készítik, például a digitális tanulás fejlesztése, vagy éppen a mikrokredites, MOOC-alapú tanár-továbbképzési tananyagok formálása terén, melyekkel a felnőttek tanulását és az andragógiai professziót egyaránt erősíthetjük.

Farkas Éva előadása a tanulási eredményalapú tanulásszervezés kihívásaira fókuszál, melynek segítségével rámutat a felsőoktatási környezetben zajló professzió-fejlesztés kihívásaira, tehát arra, hogy a tanulási eredményalapú szemlélet alkalmazása leginkább a tanulási-tanítás út tudatosabb tervezését segíti elő, amely a tapasztalatok alapján eredményesebb tanuláshoz vezet.

Molnár György előadása a felnőttkori tanulás digitalizált tanulási környezetében feltáruló módszertani innovációs lehetőségekre és jelenségekre mutat rá, különös tekintettel a digitális transzformáció trendjeire, de reflektált egy a felsőoktatásban tanuló felnőtt hallgatók véleményét, szokásrendszerét, módszertani és technológiai kultúráját érintő empirikus kutatás eredményeire is.

Benkei-Kovács Balázs előadása a felnőtt-tanulás minőségi kihívásaival és szakirodalom alapú modellezésével foglalkozik, ennek részeként komparatív andragógia módszerrel azonosítja azokat a sajátos tényezőket, melyek felnőtt-tanulás minősége kapcsán sztenderd módon megjelennek az európai és az amerikai szakirodalomban.

Németh Balázs előadása egy EU-s támogatással megvalósuló tanár-továbbképzési digitális tananyag innovációjának kihívásait taglalja, különös tekintettel a tanulási nehézségekkel küzdő felnőttek alapkészségeinek fejlesztésében résztvevő pedagógusok és andragógusok módszertani orientációjára.

ÖSZTÖNÖSSÉGBŐL TUDATOSSÁG – TANULÁSI EREDMÉNY ALAPÚ TANULÁSSZERVEZÉS A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN

FARKAS ÉVA

Szegedi Tudományegyetem - MELLearn
farkaseva9@gmail.com

Kulcsszavak: kimenetszabályozás, tanulási eredmények, felsőoktatás

A felsőoktatás környezetéből eredő kihívásokra a tanulási-tanítási folyamat minőségének növelésével lehet válaszolni. Ennek egyik lehetősége a képzési programok kimenet felőli szabályozása, amelynek eszköze a tanulási eredmény alapú szemlélet. A tanulási folyamatot és a hallgató kompetenciafejlődését középpontba állító tanulási eredmény alapú képzési programok a tantárgyak oktatási tartalma helyett (munka)tevékenységek szerint tagolják a tananyagot. Azt határozzák meg, hogy a hallgató az elsajátított tudás birtokában, milyen tevékenységek ellátására legyen képes az adott tanulási folyamat végére és mindezt mennyire önállóan, milyen attitűddel és milyen mértékű felelősségvállalással legyen képes megtenni. A kimenetszabályozás csak akkor gyakorol minőségfejlesztő hatást a tanulás és tanítás folyamatára, ha a szemlélet beépül a mindennapi oktatói munkába és tudatos alkalmazása megjelenik a kurzusok tartalmi elemeiben, az értékelés formáiban és a tanulásszervezés módszereiben. Ennek érdekében 2019 és 2021 között képzők képzése tréningorozat indult a Szegedi Tudományegyetemen. A cél az volt, hogy az oktatók saját élményű, tapasztalati tanulásra építve megismerjék a tanulási eredmény alapú szemléletet és módszertani támogatást kapjanak annak eredményes alkalmazásához. A tréningeken összesen 296 oktató vett részt az egyetem szinte valamennyi karáról.

2021 őszén strukturált online kérdőíves lekérdezéssel gyűjtöttünk információkat arról, hogy az oktatóknak sikerült-e alkalmazniuk a tréningeken tanult módszerekből, ötletekből néhányat, s ha igen, akkor azok milyen változást eredményeztek a kurzusaik tervezésében, az alkalmazott tanítási és értékelési módszereikben. Az új módszerek hatására érzékeltek-e változást a hallgatók érdeklődésében, motivációjában, tanulási eredményességében? A 296 oktatóból 60 kolléga (20%) adott értékelhető válaszokat a kérdőív 24 kérdésére.

Az eredmények szerint a szemlélet alkalmazása leginkább a tantárgyi követelmények egyértelműbb és pontosabb meghatározásában hozott változást, amely a képesség és tudás elemeken kívül kiterjed az attitűdök és autonómia-felelősség kompetenciák definiálására és fejlesztésére is. A válaszadók a tréningek hatására jobban felismerték az értékelés szerepét és felelősségét, az értékelési kritériumokat részletesebben és a hallgató számára is ismert módon határozzák meg, valamint a korábbiaknál több lehetőséget biztosítanak a hallgatók teljesítményének komplexebb értékelésére. A tantermi munkában pedig a bevonódást támogató módszerek nagyobb aránya vált jellemzővé. A válaszadók többsége pozitív változást észlelt a hallgatók tanulási teljesítményében a tanulásszervezésben alkalmazott változások hatására, 31 oktató konkrét visszajelzést is kapott a hallgatóktól. A kutatási eredmények összességében arra mutatnak rá, hogy a tanulási eredmény alapú szemlélet alkalmazása leginkább a tanulási-tanítás út tudatosabb tervezését segíti elő, amely a tapasztalatok alapján eredményesebb tanúláshoz vezet.

A DIGITÁLIS TRANSZFORMÁCIÓ OKTATÁSI LENYOMATAI – MÓDSZERTANI INNOVÁCIÓS LEHETŐSÉGEK A FELNŐTTKORI TANULÁS DIGITALIZÁLT TANULÁSI MEZŐJÉBEN

MOLNÁR GYÖRGY

Óbudai Egyetem, Széchenyi István Egyetem
molnar.gyorgy@uni-obuda.hu

Kulcsszavak: digitalizáció, digitális transzformáció, digitális tanulás, felnőttkori tanulás

A digitalizáció mint egyik jelentős globális folyamatunk a mindennapi életünk szinte teljes spektrumában megjelenik. Hatása egyértelműen érzékelhető a társadalmi, a gazdasági, az oktatási területeken, illetve az életvitelünk alakulásában. A hagyományos világunk egyre inkább leképeződik digitális dimenziókba, ahol az ismeretszerzési folyamat jelentősen felgyorsulhat, amennyiben ki tudjuk használni a digitalizációs folyamatok pozitív hozadékait. A digitalizációs folyamatok nem csupán az iskolarendszerre gyakorolnak hatást, hanem a benne tevékenykedő embereket is befolyásolják. Három értelmezési keret különíthető el, melyek az iskolára, s a szereplőkre alapvető hatással vannak. A társas konstruktivista felfogás szerint a digitális fejlődés következtében a teljes gondolkodásmódunk átalakul, a tudás mindenhová eljuthat, ezzel együtt nyitottabbá, ám érzékenyebbé válunk. A számítógépek és technológia fejlődésével együtt a közigazgatási és jogi rendszer digitalizációja is elkezdődött, mely gépesítésben és informatikai rendszerek fejlődésében nyilvánult meg. Az ügyviteli szoftverek alkalmazásának elterjedésével és az e-közigazgatási rendszerek alkalmazásával hatékonyabb és optimálisabb munkavégzés válik lehetségessé (Cseh – Paulovics, 2021; Kun, 2017). A digitalizáció hatékonysága a nem egységes megítélés és fogadtatás ellenére vitathatatlan. E hatékonyság egyik alappillérenek az összekapcsoltság tekinthető, mely elősegíti a komplex folyamatok optimalizálását úgy, hogy biztosítja a termelési és üzleti, szervezési adatok valós időben, integráltan rendelkezésre állását (Szalavetz – Somosi, 2019; Xu és mtsai, 2018). Az oktatás színterét tekintve szintén számos komoly referenciaértékű keretmodellek, ajánlások és iránymutatások láttak napvilágot egyrészt az UNESCO CONFINTEA-értékelési folyamat kapcsán, amely segítségével kirajzolódhat a felnőttek tanulásának egy lehetséges jövőbeli víziója. Emellett szintén a témához szorosan illeszkedve a az ENSZ Agenda 2030 Fenntarthatósági Célok meghatározása alapján a felsőoktatás intézményei a minőségi oktatás fejlesztésének irányába kell hogy elmozduljanak (Németh, 2019). E célok közül a 4. képezi le a minőségi oktatással kapcsolatos követelményeket a fenntartható fejlődés tükrében. E trendek alapján kutatásra érdemes területet jelent a felnőttkori tanulással kapcsolatban szerzett legújabb tapasztalatok, különösen a digitalizációs folyamatokra. Az előadás a fent említett témakörök és összefüggésrendszerek áttekintése mellett arra is kísérletet tesz, hogy a felsőoktatásban tanuló felnőtt hallgatók véleményét, szokásrendszerét, módszertani és technológiai kultúráját feltárja egy empirikus vizsgálat keretében. A kvantitatív alapú 16 itemből álló kérdőíves felmérést 2022 tavaszán végeztük, N=158 felnőtt tanárjelölt hallgató bevonásával. Az eredmények összességében inkább pozitív attitűdöt és nyitottságot mutattak a felnőttkori tanulók módszertani, tanulástechnikai fejlesztésére és szokásrendszerére vonatkozóan.

A FELNŐTT TANULÁS MINŐSÉGI KIHÍVÁSAI ÉS SZAKIRODALOM ALAPÚ MODELLEZÉSE

BENKEI-KOVÁCS BALÁZS

Budapesti Gazdasági Egyetem - MELLearn
benkei-kovacs.balazs@uni-bge.hu

Kulcsszavak: minőség, felnőtt tanulás, tartalomelemzés, modell

A minőségi oktatás megteremtése egyértelmű fejlesztési szakpolitikai szándék, amely többek között a 2030-ra kitűzött UNESCO fenntartható fejlődési célok 4. pilléréként is szerepel. A felnőttoktatás minőségi irányba történő elmozdításának szándéka nem újkeletű, az EU a Lisszaboni Stratégia óta kiemelt helyen kezeli ennek a kérdését. A minőség méréséről és a minőségi kritériumokról szóló diskurzus azonban közel sem egységes a szakirodalomban, különösen a felnőtt tanulási szektor tekintetében. Ugyan számos szerző törekszik tipológiák megalkotására (Priscariu, 2014), a felnőtt tanuló heterogenitása (Cumins, 2019; Myers, 2014) a minőségi képzés fogalmát is széles értelemben diverzifikálja.

Az európai szinten kidolgozott adaptálható eszközök, mint az Eqavet rendszere (Aniskina, 2015; Benkei-Kovács, 2015), vagy az angolszász modellek (Ewens – Watters, 2002), egyelőre nem értek el jelentős sikert. A nemzetközi szervezetek közül az OECD is felismerte ezt, és legújabbban országspecifikus ajánlások kidolgozására vállalkozik a területen, melyek közül elsőként a Portugál útmutató jelent meg (OECD, 2021).

A komparatív andragógiai háttérű kutatás arra vállalkozik, hogy 75 különböző felnőttoktatás minőségbiztosításával foglalkozó nemzetközi szakcikk és minőségirányítási útmutató tartalomelemzése révén azonosítsa azokat az elemeket, amelyek a felnőtt tanulás minősége kapcsán sztenderd módon megjelennek az európai és az amerikai kutatók gondolkodásában (többek között Condelli, 1996; Ewens – Watters, 2002; valamint Castaño Muñoz – Redecker, 2013). A szakcikk az elmúlt 30 év publikációiból lettek kiválasztva, tudományos impaktjukat figyelembe véve. Értelmezni kívánjuk a minőség kapcsán megjelent definíciós különbségeket, feltárva egy evolutív értelmezési keretrendszert, valamint elkülöníteni azon sajátosságokat, amelyek a felnőtt tanulást és határterületeit egyaránt érintik, illetve bizonyos nemzeti sajátosságokhoz kötődnek.

Az elemzés összefoglalásaként egy szakirodalmi megalapozású modellre teszünk javaslatot a minőségi felnőttoktatás tekintetében.

FELNŐTTEK ALAPKÉSZSÉGEIT FEJLESZTŐ TANÁROK SZÁMÁRA KÉSZÜLŐ ON-LINE MOOC-TANANYAG INNOVÁCIÓJÁNAK TANULSÁGAI

NÉMETH BALÁZS

Pécsi Tudományegyetem BTK Humán Fejlesztési és Művelődéstudományi Intézet,
MTA PTB Andragógiai Albizottság
nemeth.balazs@pte.hu

Kulcsszavak: alapkészségek, felnőttkori tanulás, innováció, digitális tanulási környezet, módszertani fejlesztés

Előadásunkban a 2021. év során indult és hét európai ország szakmai szervezeteinek és intézményeinek partnerségében megvalósuló ERASMUS+ PDS4BST projekt keretében formálódó MOOC-rendszerű online tanár-továbbképzési anyagok innovációs folyamatát elemezzük. Elemzésünk feltárja, hogy milyen tartalmi módszertani szempontok alapján tervezhető és építhető egy sajátos tananyag-rendszer, melynek segítségével, alkalmazásával a tanulási nehézségekkel rendelkező felnőttek fejlesztésében résztvevő pedagógus és andragógus szakemberek képességei és kompetenciái eredményesen fejleszthetőek.

Az előadás célja, hogy bemutassa a kifejezetten a felnőttek hatékony tanításához nélkülözhetetlen facilitáló módszer szerepét előtérbe helyező szemlélet integrációjának folyamatát a MOOC online tananyag szerkesztése során felmerülő tartalmi, módszertani kérdések tükrében. A facilitáló tevékenység karakteres MOOC-alapú tananyag részként való megjelenítését azért tartjuk lényegesnek, mert az támaszkodik azokra az innovatív felnőtt-tanulási és -tanítási felfogásokra (Jarvis, 2006; English – Mayo, 2012), melyek rámutatnak a tanuló autonóm személyiségének formálására, az öntevékeny tanulására odafigyelő, szenzitív felfogásokra, különös tekintettel a facilitáló és moderáló magatartás és megközelítés szerepére (Brookfield, 1986; Graefner, 2007).

Ennek alapján jelezzük, hogy a tanulási nehézségekkel küzdő felnőttek tanulásának fejlesztése sajátos módszertant igényel, s ennek bemutatása, példakkal övezett gyakorlat-orientált feltárása fontos felelőssége a felsőoktatási lifelong learning terének, ahol pedagógiai és andragógiai módszerekkel hozzájárulhatunk a tanári professzió innovációjához, ezzel pedig az eredményes felnőttkori tanulásához. Mindezek arra ösztönzhetik a felnőtt tanulót, hogy a tanulást egyszerre hasznos és örömteli tevékenységnek tekintse, mely újabb felfedezésre készíteti egyéni és közösségi dimenzióban.

Az Erasmus PDS4BST projekt fejlesztés közben mutatja meg, hogy milyen kihívásokat rejt egy tanár-továbbképzési tananyag MOOC-rendszerű fejlesztése. A projektben résztvevő PTE BTK HFMI digitális tananyag-fejlesztő és andragógia kutatócsoportja pedig korábbi projekt-alapú tapasztalataira (Bitáné Bíró – Fodorné Tóth, 2017) építve hozzájárul módszertani szempontok integrálásával a tananyag célorientált formálásához egy MOOC elem, a „Felnőttek tanulásának facilitálása” c. rész fejlesztésével a nemzetközi partnerségben közös konzultációk keretében, melyek a partner országokban fejlesztett releváns tartalmak, pl. hatékony tanár-továbbképzési módszertanok integrálását, minőségi olvasmányok beépítését is lehetővé teszik az Európai Alapkészség Fejlesztő Hálózat (EBSN) támogatásával.

Előadásunk tehát összefoglalja e sajátos innovációból származó tapasztalatokat, melyek tükrözik a nemzetközi tananyag-fejlesztés lehetőségeit és korlátjait annak andragógiai dimenziójában.

A HIDDEN EXTRACURRICULUM – AZ ISKOLÁN KÍVÜLI TANULÁSI HELYZETEKBE OLTOTT PEDAGÓGIAI CÉL

Szimpóziumvezető:

Nagy Ádám
Óbudai Egyetem
adam@nagydr.hu

Opponens:

Horváth Zsuzsanna
Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Alkalmazott Nyelvészeti Doktori Iskola
hozs123@gmail.com

Előadások:

1. Nagy Ádám: A hidden curriculum és a hidden extracurriculum összevetése
2. Tóbiás László: Hidden extracurriculum példái az ifjúsági munkában – életútinterjúk tükrében
3. Trencsényi László: Inverz megjelenés? – Gondolatkísérletek egy fogalom körül
4. Czabaji Horváth Attila: A hidden extracurriculum problematikája – antitézis

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: hidden extracurriculum, hidden curriculum, extracurriculum

Az iskolán kívüli (nyílt) tanulási terek – mint nevelési terepek – világa méltatlanul kívül esik a neveléskutatás fősodrán, az extracurriculumok mint a nyílt tanulási terepeknek tartalmat adó keretek vizsgálatára kevés erőforrást összpontosítunk (Trencsényi – Nagy, 2016). Pedig a tanulás tudománya régen túl van azon, ahol csakis a tanóráról (megengedően akár: egy jó tanóráról) esik szó. Már az iskolában is felismertük a rejtett tanterv működését, de mindez még az osztályterem, a tornaterem, a díszterem és a tanári szoba szürke – vagy éppen tarkára meszelt – falai között történik. Mi a tanórán kívüli dolgokról beszélünk: a tanórán túli, de akár az iskola szervezte, akár nem ennek keretében folyó tevékenységekről, azokról a nevelési konstruktumokról, helyzetekről, folyamatokról, amelyek nem a tanóra, de jellemzően nem is az iskola falai között zajlanak és amelyek legalább annyira fontosak, mint a tantárgyakba rejtett tudás.

Új fogalmat szeretnénk körvonalazni az extracurriculumok rejtett szintjén. Az itt zajló közösségi és egyéni tanulási folyamatok esetében is érvényes célkitűzés – a sokat kutatott iskolai folyamatokhoz hasonlóan – a „mélyrétegek” elemeinek és tulajdonságainak vizsgálata. Az extrakurrikuláris terepeken hétköznapi gyakorisággal tapasztalunk olyan jelenségeket – egyéni és csoportos fejlődésbeli dinamikai váltásokat, a motiváltság bakugrásait, jelentésteli, sokszor váratlan érzelmeket, a közösségi kommunikáció transzformálódását – amelyek megvalósuló és meg nem valósult pedagógiai funkciókra, illetve bizonyos hatások manifeszt, rejtett és látens jellegére utalnak. Azt állítjuk, hogy a pedagógiai kontextusban szervezett extracurriculumok – főképp és inkább az iskolán kívüliek – esetében is tetten érhetőek olyan rejtett tanulási célok és eredmények, amelyek – az iskolai hidden curriculum, azaz „rejtett tanterv” mintájára – a hidden extracurriculum fogalmával írhatóak körül.

A szimpózium előadásai egyfelől bemutatják a fogalmat, összevetik azt a rejtett tantervvel, illetve annak antitézisével érvelnek.

A HIDDEN CURRICULUM ÉS A HIDDEN EXTRACURRICULUM ÖSSZEVETÉSE

NAGY ÁDÁM

Óbudai Egyetem
adam@nagydr.hu

Kulcsszavak: hidden curriculum, hidden extracurriculum

A szimpózium szerkezeti építkezésének megfelelően az előadás során először egy konkrét, a táborozás témájába eső példán igyekszünk megvilágítani az extracurriculum és a rejtett extracurriculum problematikáját. Ezt követően igyekezve leírni és összevetni a fogalmat, bemutatjuk, hogy az miben hasonlít és miben különbözik a hidden curriculumtól.

Az iskolai „rejtett tanterv” és a hidden extracurriculum nem feleltethető meg tükörképszerűen egymásnak, de utóbbit nem is a szándékolatlanság vagy a reflexiónélküliség irányából érdemes megközelíteni, hanem épp a pedagógiai tudatosság felől. Bár mindkettő esetében a felszínen deklarált célt találunk (hol egyértelműen pedagógiáit, mint az iskolában; hol részben pedagógiáit, mint a táborban vagy az ifjúsági klubban), és mindkét terep szociális folyamatai valamiképp „felszín alatt” zajlanak, de a nyílt tanulási terekben a rejtett hatások a legtöbb esetben – az iskolai rejtett hatásokkal merőben ellentétesen – leginkább tudatos tervezés és reflexió tárgyai.

A „rejtett tanterv” tanításközpontú: a deklarált pedagógiai cél megvalósítása közbeni, spontán folyamatok által közvetített, nem tervezett tartalom és hatás nem egyszerűen rejtett nevelői vágyaink listája, hanem leginkább a deklarált célok túl megbúvó, akár azok ellenében leképeződő hatás- és normarendszer. A nem tervezett hatás pedig, bár az iskola közreműködésével jön létre, mégis annak hatókörén kívülre esik (és ebből a szempontból lappangó marad). Ezzel ellentétben a hidden extracurriculum az amúgy is beinduló spontán szocializációs folyamatok mederbe terelésével tulajdonképpen felhasználja a közösség személyiségformáló erejét. Vagyis inkább kezeli a folyamatokat, és nem magát tekinti azok forrásának. Ilyen értelemben tanulás-központú. A hidden extracurriculum esetében a spontán folyamatok által közvetített tartalmak, hatások mederbe terelésével a nem tervezett hatás részben a tábor hatókörén belülré esik – a rátermett táboroztató pedig ezt valamilyen értelemben vett fejlesztésre „használja”.

Az előadás zárásaként bemutatjuk, hogy az extracurriculumok terében a deklarált és nem deklarált célok esetében nem feltétlen képződik ellentét (csak, ha az extracurriculum diszfunkcionális), hiszen ezek lényegüket tekintve megegyezéseken, és nem iskolai kényszeren alapulnak. Hovatovább, ha a hidden curriculum bármely csak rá jellemző eleme megjelenik az extracurrikuláris terepen, az azonnal és lényeges mértékben megtörheti a hidden extracurriculum sajátos, a spontán folyamatokat mederbe terelő jellegét.

HIDDEN EXTRACURRICULUM PÉLDÁI AZ IFJÚSÁGI MUNKÁBAN – ÉLETÚTINTERJÚK TÜKRÉBEN

TÓBIÁS LÁSZLÓ

Veszprémi Érseki Főiskola
tobias.laszlo@gyerekparadicsom.hu

Kulcsszavak: hidden extracurriculum, ifjúsági munka, életinterjú

Hosszabb ideje életútinterjűket készítettünk olyan ifjúsági munkásokkal, akik aktív pályájuk végén járnak: nyugdíjasok vagy sokévtizedes hivatásgyakorlás után, közel a nyugdíjba vonuláshoz más pályára váltottak. Az interjűkkel mindenekelőtt az ifjúsági munkát tanuló fiataloknak szeretnénk szakmatörténeti forrásokat biztosítani, illetve hosszabb távú folyamatok narratíváit. Szerzők írnak az ifjúságpolitika folyamatos megszakíttóságáról írt, magunk az ifjúsági munkát sporadikus neveztük, az idő mellett a teret tekintve is szövevé össze nem álló pontokat látva. A pontokat mégis összeköthetjük négy-öt-hat évtizedes ifjúságimunkás-életutak és azok narratívái. A Párbeszéd: Szociális munka folyóiratban megjelent interjűk mellett továbbiakat is készítettünk és készítünk folyamatosan.

Az interjűk lehetőséget adnak arra, hogy megvizsgáljuk bennük az ifjúsági munka – mint iskolán kívüli szociálpedagógiai tevékenység – keretében megjelenő azon elemeket, melyeket hidden extracurriculum megvalósulásaiaként azonosíthatunk. Az interjűalanyok nagyobb része kamasz-, de akár már gyermekkorától kedvezményezettje volt az ifjúsági munkának. Ennek a saját életútra tett hatásaira vonatkozó narratívák különleges kutatási anyagot biztosítanak. Az ifjúsági munka végzésére vonatkozó narratívák még gazdagabb és sokszínűbb lehetőséget adnak hidden extracurriculum megjelenéseinek vizsgálatára. Azért is érdekesek vizsgálatra ezek az interjűk, mert a bennük megszólaló ifjúsági munkások a szocializmus idején is gyakorolták hivatásukat, majd a rendszerváltás után is. Így politikai rendszerek és változásuk hatásainak besűrűsödésére és hatásaira is szolgálnak példák hidden extra curriculumok tekintetében is. A két politikai rendszer deklarált világnézeti, ideológiai különbségeiből az ifjúsági munka felmutatott énképei és szándékolt hatásai különbségei is következtek, miközben a tevékenységek jellegéből következő mély, nem feltétlenül deklarált és tudatosan nem is mindig felismert hatások nem is változtak feltétlenül – vagy nem jelentősen. Egy különösen elgondolkodtató narratíva például az mellett érvel, hogy egy több mint hatvan éve virulens közösség értékei – meghatározó személyiségekhez és pontokhoz is köthetően – 150 éve pályára lépett pedagógusok értékei által determináltak, miközben ez a pedagógiai programban soha nem jelent meg. Van néhány olyan interjűnk is, amit olyan emberekkel készítettünk, akik elhagyták az ifjúságszakma köreit, de kapcsolatban maradtak az ifjúságüggyel, ráláttak arra, és ebből a perspektívából adtak értelmezéseket, kiemeléseket.

Lehet-e a hidden extracurriculum ifjúsági munkában való megragadhatóságának alapvető példája Ruskin elveinek megjelenése Baden-Powell alapvetésében? Az előadás végén felvetjük azt is, hogy a közgazdaságtudománynak az externáliák – 'nem szándékolt hatások' – száz éve folyó vizsgálatával elért eredményei megismerése szempontokat adhat a – nem csak hidden – extra curriculumok vizsgálatához.

INVERZ MEGJELÉNÉS? – GONDOLATKÍSÉRLETEK EGY FOGALOM KÖRÜL

TRENCSÉNYI LÁSZLÓ

Wesley János Lelkészképző Főiskola
trenyo@index.hu

Kulcsszavak: curriculum, extracurriculum, hidden curriculum

Mint az közismert, a „hidden curriculum” (rejtett tanterv) elmélete reveláció erejével tört be hetvenes évek vége némiképp áporodott szakmai levegőjébe, majd 1988-ban a széles nagyközönség előtt is ismertté a jelenségnek korábbi, az angolszász szakirodalomban tárgyszerűen, jóformán értéksemleges használt, feltáró erejű fogalma nálunk összeforrott az iskolakritikával (iskolakritikába „rejtett” hatalomkritikával). A deklarációk és a deklarációk mögül, mint a „törvény szövedéke” mögül rendre felszakadó „valódi valóság” „szalonképes” értékelésre kínálkozott eszközül. „Azok az idők elmúltak”. Érdemes itthon is visszatérni a jelenség értéktelen leírására: tudomásul venni, hogy a célracionális nevelői szándék (függetlenül tartalmától) rendre „másképp” párolódik nevelési hatássá a különböző növendékekben (a konstruktivizmus gondolkodásmódjának áramlata ezt a tényt csak megerősítette).

Adva van tehát a „deklarált tanterv” (a bármely forrásból eredő kinyilvánított szándék), s adva van a „rejtett”, a szavak, deklarációk mögött meghúzódó „rejtjeles pedagógiai üzenet”. Karácsony Sándor a maga bölcsességével már korábban kifejezésre juttatta, hogy „Igazán nevelni tartalommal nem lehet, csak a formával”. Fogadjuk el tehát: a pedagógiai hatás (legalább) kettős rétegű: a deklaráció és a megvalósulásból felfakadó pedagógiai üzenet. Fordítsuk pozitívrá! A Pitagorasz-tétel megtanítása a deklarált cél, ám a tanítás módja nyomán nem is egyszerűen a matematikához, de a gondolkodáshoz való viszonyunk fejlődik (így vagy úgy). Noha „számonkérni” a tétel levezetését fogják a következő órán, és hogy az Az ítéletvégrahajtás terminológiájával „számonkérés” lesz-e, vagy a teljesítmény diagnosztikus-formatív-szummatív értékelése, nos ez már újra csak részben fog a tanár manifesztált viselkedésén, kommunikációján múlni, az üzenet megannyi rétege „rejtett” el az értékelő gesztus mögött.

A kérdés akkor vált izgalmassá, amikor a nevelésről való képben az iskola, a tanóra világa mellé, mint letagadhatatlan, objektív, vagyis számításba veendő pedagógiai valóságként jelentek, jelennek meg az „extracurriculumnak” nevezett növendéki tevékenységtípusok – a hagyományos iskolától eltérő „szocializációs közegben”. Ennek a „3.” szocializációs közegnek mondhatni lényege, hogy kerüli a deklarált, manifesztált nevelési célok, szándékok megjelenítését, míg az iskolának ez eo ipso lényege. Eközben persze a tanórán, iskolán túl szerveződő szabadidő-szolgáltatások és -kezdemenyezések is fejlesztő hatással vannak résztvevőire, különösen, ha azok a fejlődésre „kitüntetett” életkori zónákban tartózkodnak.

Ha a curriculum és az extracurriculum komplementer fogalmak, akkor vajon – veti fel a kérdést az előadás –, megfordul-e bennük a „deklaráltság” és a „rejtettségek”. Ebben a jelentésben kaphat-e új tartalmat a „hidden extracurriculumé” terminusa? Talán éppen ebben az inverz megjelenésben?

A HIDDEN EXTRACURRICULUM PROBLEMATIKÁJA – ANTITÉZIS

CZABAJI HORVÁTH ATTILA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
horvath.h.attila@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: extracurriculáris tevékenységek, tanítás-tanulási folyamat, antitézis

A hidden extracurriculum fogalmának bevezetését Nagy és Veszprémi (2018) szerzőpáros a következőkkel indokolja: 1. Fontos az iskolán kívüli nyílt tanulási terek vizsgálata, mivel kívül esnek a neveléskutatás fősodrán. 2. Ezen a terepen is érvényes cél a „mélyrétegek” elemeinek és tulajdonságainak analizálása. 3. A „pedagógiai kontextusban szervezett extracurriculumok” esetében is azonosíthatók rejtett tanulási célok és eredmények. 4. Hasznos vitát remélnek a fogalom felvetésétől.

A tanulmány ráirányítja a figyelmet az extracurriculáris tevékenységekre, tágabban a nyílt tanulási terekre, amelyek mélyrétegeinek feltárásához – meglátásuk szerint – már nem elegendő a rejtett tanterv. Az új fogalom problematikája tézisszerűen: 1. A hidden extracurriculum felvetése és bevezetésének a szándéka lényegében a rejtett tanterv fogalmának és létjogosultságának a megerősítése, hiszen kifejezetten ennek mintájára alkották a szerzők. 2. Új kategóriára akkor van/lenne szükség, ha olyan új jelenség, jelenségegyüttes vagy minőség meghatározása a cél, amely az eddigi fogalmainkkal nem vagy nem teljes mértékben megragadható. 3. A curriculum és a hidden curriculum fogalom párral a curriculáris tanulás – ideértve az extracurriculáris tanulási tereket is – értelmezhető. 4. A tanulás szélesebb értelmezése felveti a formális és az informális tanulás megkülönböztetését és kapcsolatát. A nyílt tanulási terek vonatkozásában a szerzők lifelong learning fogalmát említik, de a lifelong learning és az informális tanulás is szervesen idetartozik. 5. A tanulás átfogó, a „szabadság birodalmához” tartozó tere értelmezhető a curriculum – hidden curriculum és a formális tanulás – informális tanulás fogalom párokkal. 6. A hidden extracurriculum fogalmának bevezetését a szociális tanulás fontosságának a hangsúlyozásával és megragadásának az igényével indokolják, de nem meggyőző annak a bemutatása, hogy milyen többletet nyújt az új kategória. 7. A hidden extracurriculum létezési módjainak bemutatása lényegében tanári attitűdök leírása. 8. A hidden curriculum és a hidden extracurriculum összevetése egy kötött iskolaképen alapul. 9. A hatásmechanizmusok különbségét érzékeltetni hivatott dimenziókban jelzett ellentétek is az előző pontban említett kötöttségre, az iskolai curriculum rugalmatlannak, merevnek tételezettségére vezethető vissza. 10. A curriculum differenciáltabb (szupra, makro, mezo, mikro, nano, illetve deklarált – megvalósult) megközelítése komplexebb értelmezését adhatja a vizsgált jelenségvilágnak. 11. A pedagógia önreflexió működéséhez elegendő alapot nyújt a curriculum – hidden curriculum dichotómiával értelmezett (pedagógiai) valóság.

A szerzőpáros felbecsülhetetlen érdeme, hogy a figyelem középpontjába állították az extracurriculáris tevékenységeket, rámutatva jelentőségükre a tanulás-tanítás folyamatában és külön hangsúlyt helyezve a rejtett hatásmechanizmusok tudatosítására és reflexiójára.

A JÓZSEFVÁROSI „BEFOGADÓ ÓVODÁK” PROJEKT

Szimpóziumvezető:

Pálfi Sándor

Debreceni Egyetem GyGyK Gyermeknevelési Tanszék

palfis@ped.unideb.hu

Opponens:

Varga Aranka

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

varga.aranka@pte.hu

Előadások:

1. Kovács Ivett Judit – Szombati Kristóf: A józsefvárosi „Befogadó óvodák” projekt
2. Erőss Gábor – Bernáth Gábor – Horváth Henriett: A józsefvárosi befogadó óvodák projekt megvalósításának fenntartói feladatai
3. Kovács Ivett Judit – Deák Éva: Az informális képzések, a tudásmegosztás, valamint a szervezetfejlesztés lehetőségei az óvodai intézmények befogadó szemléletének erősítésére
4. Aissou Erzsébet – Kozmáné Szabó Edina – Pappné Antal Katalin – Kocsisné Juhász Éva: Az óvodák befogadó szemléletét erősítő innovációk megvalósítási folyamatai

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: befogadó óvodák, inkluzív nevelés, óvodapedagógiai innovációk, roma deszegregáció, óvodai szervezetfejlesztés

Budapest nyolcadik kerületének önkormányzata civil szervezetekkel összefogva egyedülálló innováció megvalósításával törekszik olyan valóban befogadó szemléletű óvodarendszert létrehozni, amely számottevően csökkenti a sokszínű lakosság megosztottságát és a közoktatásban még mindig jelen lévő szegregációt. Az óvodák komplex fejlesztése során a szakmai munka színvonalának emelése mellett a tudásmegosztás is kiemelt szerepet kap. A projekt 2022 májusában elnyerte a SozialMarie nemzetközi társadalmi innovációs díjat.

A több irányból több szinten elindított beavatkozás komplex módon törekszik az inkluzív szemlélet, a méltányos nevelés/oktatás megvalósítására, megerősítésére. Fenntartói szinten többek között empirikus adatgyűjtésre épülő körzethatármódosítás, szervezeti kapacitásbővítés, célzott plusz finanszírozások, kommunikációs ráségítés támogatja a munkát. A tagóvodákban a külső szakértőkből létrejött szakmai munkacsoport új programok bevezetésével, a pedagógiai eszköztár bővítésével, szemléletformálással, szervezetfejlesztéssel, továbbképzésekkel segíti, mentorálja a pedagógusok munkáját. A gyermekeket, szülőket és a szervezet minden tagját elérő fejlesztések, rendezvények, szolgáltatások biztosítják a mikro szintű beavatkozást.

A 2022 decemberében záruló projekt megvalósítási folyamatát és eredményeit elemzi és összegzi a szimpóziium elsősorban gyakorlati szempontból, az elméleti modellek kontextusba helyezésére fókuszálva. Az egyes előadások a konzorcium által megvalósított rendkívül komplex munka különböző szintjeit és elemeit mutatják be, ezáltal törekedve a minél teljesebb kép felvázolására. Az előadások bemutatják mindhárom konzorciumi partner, illetve az óvodák munkatársai által végzett tevékenységeket, a folyamat buktatóit és sikereit, illetve azt az adaptálható stratégiai modellt, mely a munka lezárultával kialakításra került.

This conference symposium was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020).

A JÓZSEFVÁROSI „BEFOGADÓ ÓVODÁK” PROJEKT

KOVÁCS IVETT JUDIT – SZOMBATI KRISTÓF

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

kovacs.ivett@ppk.elte.hu

Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet

kszombati@gmail.com

Kulcsszavak: befogadó óvodák, inkluzív nevelés, óvodapedagógiai innovációk, roma deszegregáció, óvodai szervezetfejlesztés

A Józsefvárosi Önkormányzat, a Partners Hungary Alapítvány és Rosa Parks Alapítvány alkotta konzorcium 2020-ban támogatást nyert a kétéves, közvetlen Európai Unió támogatású „Befogadó óvodák a romák minőségi oktatásáért – Roma szegregáció megszüntetése” című projekt megvalósítására, mely mindenekelőtt ahhoz kíván hozzájárulni, hogy Józsefvárosban olyan vegyes társadalmi összetételű önkormányzati óvodák működjenek, amelyek egyszerre vonzóak az itt élő nehéz szociális helyzetű és középosztályi csoportok számára.

A SozialMarie díjat nyert projekt általános célja egy olyan fenntartható integrációs modell – egy befogadó óvodai rendszer – kidolgozása volt, amely valamennyi gyermek fejlődését elősegíti, miközben a társadalmi háttér alapján meglévő hátrányokat kompenzálja. A projekt közvetlen célja az önkormányzati óvodák komplex fejlesztése Budapest 8. kerületében deszegregációs és befogadó típusú intézkedések végrehajtásával, továbbá az óvodapedagógiai módszertan megújításával az alábbi konkrét célok elérése érdekében: (1) a roma és hátrányos helyzetű gyermekek szegregációjának leküzdése, (2) az önkormányzati óvodákban nyújtott fejlesztés minőségének javítása, (3) befogadó típusú módszertanok beépítése az önkormányzati óvodák pedagógiai programjaiba, (4) a kerületi középosztálybeli családok elvándorlásának csökkentése. A szegregáció leküzdésére és a befogadás támogatására irányuló stratégiák és jó gyakorlatok feltárása és terjesztése kiemelkedően fontos feladat (RECI, 2012; FRA, 2014; FXB Center, 2015). A projektben folyó munka elméleti kerete az inkluzív koragyermekkorai nevelés alapelveire (Booth – Ainscow – Kingston, 2006; Európai Bizottság, 2019; UNICEF, 2011), valamint a deszegregációt támogató stratégiákra (Fuller és mtsai, 2015) és az integrált környezet kialakítása terén elért eredményekre épít (Fejes – Szűcs, 2018; Vancikova és mtsai, 2017; Zabeli – Behluli, 2014).

This conference symposium was funded by the European Union’s Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020).

A JÓZSEFVÁROSI BEFOGADÓ ÓVODÁK PROJEKT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK FENNTARTÓI FELADATAI

ERŐSS GÁBOR – BERNÁTH GÁBOR – HORVÁTH HENRIETT

Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

erossg@jozsefvaros.hu

Józsefvárosi Önkormányzat

bernathgaborbg@gmail.com

Józsefvárosi Önkormányzat

horvath.henriett@jozsefvaros.hu

Kulcsszavak: befogadó óvodák, oktatási esélyegyenlőség, roma deszegregáció, önkormányzati fenntartású óvodák

Az óvodafejlesztési munka során sokrétű feladatkör hárult a fenntartó önkormányzatra. Az óvodafejlesztő projekt stratégiájának kidolgozását és a fejlesztő tevékenységek elindítását egy külső kutatóintézet által végzett előkészítő kutatás előzte meg, mely objektív adatokat gyűjtött a deszegregációs intézkedések megvalósításához (Fejes – Szűcs, 2018). A kutatási jelentés alapján a fenntartó körzethatármódosítást hajtott végre két lépésben a nehéz szociális helyzetben lévő gyermekeknek az intézményekben való egyenletesebb eloszlása céljából. A komplex intervenció érdekében (Bell – Gilbert, 1996) önkormányzati költségvetésből forrásokat különített el épületkorszerűsítésre, új óvodai programok bevezetésére, pedagógusképzésre, illetve az óvoda-szülő partnerséget erősítő programok finanszírozására. Különös figyelmet fordított a folyamatok kommunikációjára, az óvodák kreatív „brandépítésére”, az óvodák és programjaik helyi láthatóságának növelésére (Batiz – Bernáth, 2018). Ezzel párhuzamosan sokrétű kommunikációs tevékenységet végzett a közösségek helyi támogatásának elnyerése, és a családok, intézmények és végrehajtó szervezetek között folyó párbeszéd élénkítése érdekében.

This conference symposium was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020).

AZ INFORMÁLIS KÉPZÉSEK, A TUDÁSMEGOSZTÁS, VALAMINT A SZERVEZETFEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI INTÉZMÉNYEK BEFOGADÓ SZEMLÉLETÉNEK ERŐSÍTÉSÉRE

KOVÁCS IVETT JUDIT – DEÁK ÉVA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

kovacs.ivett@ppk.elte.hu

Partners Hungary Alapítvány

deake@partnershungary.hu

Kulcsszavak: befogadó óvodák, inkluzív nevelés, óvodapedagógiai innovációk, óvodapedagógusok szakmai fejlődése, óvodai szervezetfejlesztés

A józsefvárosi „Befogadó óvodák” projektben a tagóvodák szakmai munkájának komplex fejlesztésére volt szükség az inkluzív szemlélet megerősítéséhez (Booth – Ainscow – Kingston, 2006; Varga, 2015). Ez a folyamat sokrétű tevékenységek révén került megvalósításra különféle szolgáltatások révén, mint például a pedagógusok képzése, a gyermekek további készségfejlesztése, szociális munka, közösségfejlesztés és mediáció. Az önkormányzati óvodák és pedagógusok szakmai támogatást igényeltek a befogadó szemléletű módszerek minél eredményesebb adaptálásához, mely segítséget nyújt a deszegregáció kihívásainak kezelésére. Az óvodapedagógusok képzése a helyi igényekhez igazodva került kiválasztásra és megvalósításra, többek között a multikulturális nevelés, a projektszemlélet, a szülői bevonódás, a kooperatív tanulás területén. Új programok kerültek bevezetésre az intézményekben folyamatos mentorálás mellett. Nagy hangsúly került a szervezetfejlesztésre (Engeström, 2001), elsősorban a tagóvodák közötti belső közösségfejlesztésre, az együttműködő kultúra erősítésére, tagóvodák közötti gyakorlatközösségek létrehozására (Hunzicker, 2011; Evans, 2014; Darling-Hammond – Hyler – Gardner, 2017), a belső tudásmegosztás kiépítésére. Különös figyelmet volt szükséges fordítani az elsősorban a pedagógushiány miatt jelentkező megnövekedett munkaterhekkkel küzdő pedagógusok esetében a szakmai tanuláshoz nélkülözhetetlen személyes, affektív tényezők (Keltchermans, 2009; Korthagen, 2017) felismerésére és ennek következtében az egyénre szabott motiválásra. A projekt produktumaként az elindított folyamatok mellett egy kipróbált és ennél fogva megbízható módszertan került kialakításra az önkormányzati óvodák további reformjához.

This conference symposium was funded by the European Union’s Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020).

AZ ÓVODÁK BEFOGADÓ SZEMLÉLETÉT ERŐSÍTŐ INNOVÁCIÓK MEGVALÓSÍTÁSI FOLYAMATAI

**AISSOU ERZSÉBET – KOZMÁNÉ SZABÓ EDINA – PAPPNÉ ANTAL KATALIN –
KOCSISNÉ JUHÁSZ ÉVA**

Józsefvárosi Óvodák
neoliza08@gmail.com
Józsefvárosi Óvodák
neoedina08@gmail.com
Józsefvárosi Óvodák
gyerekvirag@gmail.com
Józsefvárosi Óvodák
napsugarovoda08@gmail.com

Kulcsszavak: befogadó óvodák, óvodavezetés, óvodapedagógiai innovációk, óvodapedagógusi kihívások, óvodai szervezetfejlesztés

A Józsefvárosi Óvodák tizenkét tagóvodát egyesítő intézménye rendkívül sokszínű pedagógus-közösséget és egyéni sajátosságokat mutató óvodákat foglal magában. Az innovációkat határozottan felvállaló vezetés (Sieller, 2011) számos nehézséggel nézett szembe a projektcélok megvalósítási folyamata során, többek között a szervezet szétagoltsága, a súlyos pedagógushiány és a kommunikáció nehézkessége folytán. Az egyes óvodák pedagógusainak megszólításához (Hodkinson, 2005) a homogenitás szemlélete helyett személyességre és tanár-központú szemléletre volt szükség (Evans, 2014; Korthagen, 2017), sok óvodában a restriktív szemlélet felszámolására is (Fuller – Unwin, 2003, 2004). Nagy hangsúly helyeződött a szakmai közösségekben folyó munka erősítésére, ezek kibővítésére tagóvodák közötti gyakorlatközösségekké (Hunzicker, 2011; Evans, 2014; Darling-Hammond – Hyler – Gardner, 2017). A projekt legfontosabb eredményei közé tartozott a tagóvodavezetők jelentős részének elköteleződése a szakmai fejlődés támogatása és az innovációs szemlélet mellett, valamint a szülőkkel kialakított partnerség erősítéséért.

A MAGYAR NEVELÉSTUDOMÁNY A SZOCIALIZMUS IDŐSZAKÁBAN – A TUDOMÁNYELMÉLETTŐL A PEDAGÓGIAI GYAKORLATIG

Szimpóziumvezető:

Hegedűs Judit

Nemzeti Közszolgálati Egyetem RTK Rendészeti Magatartástudományi Tanszék

hegedusjudit@uni-nke.hu

Opponens:

Nóbik Attila

Szegedi Tudományegyetem

nobik.attila@szte.hu

Előadások:

1. Czabaji Horváth Attila – Albrecht Zsófia – Daru Andrea – Sente Dorina: A magyar szocialista neveléstudomány tudományos utánpótlásának tudáskonstrukciós folyamatai
2. Lukovszki Emese – Garai Imre: A Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Kutatócsoportjának szerepe a hazai és a nemzetközi neveléstudományi kutatómunkában
3. Szabó Zoltán András – Ruzsa Bence: Inter- és multidiszciplinaritás a szocializmus időszakának neveléstudományában: a Magyar Pedagógia esete (1961-1990)
4. Somogyvári Lajos – Polyák Zsuzsanna: A „tudományos-technikai forradalom” diskurzusai a szocialista pedagógiában
5. Hegedűs Judit: Gyermekotthoni aniziksz a 70-es évekből

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: tudományelmélet, szakmai kommunikáció, gyermekvédelem, szocializmus, tartalomelemzés

Szimpóziumunk az 1970-es évek, illetve azt követő időszak magyar tudományfejlődési sajátosságait vizsgálja a neveléstudomány diszciplínafejlődésének szempontjából, a korszak fontosabb társadalmi politikai, intézményi, személyi viszonylataira is kitékintve, emellett empirikus alapokon nyugvó adatok alapján törekszik annak feltárására, rekonstruálására.

A szimpóziumban bemutatott kutatások célja a neveléstudomány rendszerváltást megelőző évtizedekben, illetve azt követő, napjainkig tartó időszakban zajló tudományfejlődésének empirikus vizsgálata, illetve a neveléstudomány diszciplínafejlődésének, szakmai kommunikációs (publikációs) jellemzőinek elemzése. Ennek keretében a szimpózium előadásai az alábbi témákat mutatják be:

1. A magyar szocialista neveléstudomány tudományos utánpótlásának tudáskonstrukciós folyamatai című előadásban a hazai pedagógia tudománykarakterét meghatározó hatások és dinamikák elemzésére kerül sor. Az előadók kategóriarendszer alapján létrehozott szótárral, deduktív tartalomelemzéssel vizsgálták meg a tudományos utánpótlás fokozatszerzést célzó munkáit 1970 és 1994 között.
2. A második előadás Rudolf Stichweh diszciplínaelméletén és Pierre Bourdieu tudományos mezőelméletén keresztül vizsgálja a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Kutatócsoportjának (MTA PKCS) hazai és nemzetközi neveléstudományi kutatásokban játszott szerepét, kapcsolatrendszerét.
3. A harmadik előadás célja a Magyar Pedagógia című folyóiratban publikált kutatások tudományközi jellegének vizsgálata az 1961 és 1990 közötti időszakban. Az elemzett periódus írott neveléstudományi kommunikációjával – így kifejezetten a Magyar Pedagógiával is – már több kutatás foglalkozott, azonban a periodika inter- és multidiszciplináris jellegének vizsgálatára eddig csak más témákba ágyazottan került sor. Ezt a hiátust próbálja felszámolni az előadás.
4. A negyedik előadásban a Magyar Pedagógia, mint reprezentatív folyóirat kevert kódolási stratégiát alkalmazó tartalomelemzésével a hatvanas évek végétől követjük nyomon a „tudományos-technikai forradalom” narratív mintázatait, oktatási célokhoz való kötődését, mely a korszak nyugati diskurzusaiban is nyomot hagyott (Buchholz, 1985; Hoffmann, 1978).
5. Az utolsó előadás a 70-es évek gyermekvédelmi törekvéseiről, azon belül is a gyermekotthoni nevelés professzionalizálódási folyamatáról szól. Az előadó interjúk és pedagógiai sajtó elemzésével mutat rá a korszak főbb gyermekvédelmi változásaira.

A MAGYAR SZOCIALISTA NEVELÉSTUDOMÁNY TUDOMÁNYOS UTÁNPÓTLÁSÁNAK TUDÁSKONSTRUKCIÓS FOLYAMATAI

CZABAJI HORVÁTH ATTILA – ALBRECHT ZSÓFIA – DARU ANDREA – SZENTE DORINA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

horvath.h.attila@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

albrechtzsofia@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

andicond@student.elte.hu

Magyar Táncművészeti Egyetem

szente.dorina@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tudományos utánpótlás, kandidátusi tézisek, Tudományos Minősítő Bizottság, tartalomelemzés, tudományos tudásformák

A modern európai tudományokra jellemző, történetileg kialakuló, két egymással rivalizáló irányzat; a pedagógia esetében az egyik oldalon a filozófia szemléletmódját előtérbe helyező herbartianus, majd szellemtudományos irányzatok, a másik oldalon álló empirikus pedagógia eltérő episztemológiai kiindulópontjából adódóan eltérő, gyakran egymással is rivalizáló tudományos tudásformákat teremtenek. Ennek alapján a 20. század első felében kialakuló, a magyar tudományfejlődésben is érvényesülő német dominanciájú tudományos pedagógia háttérben két eltérő ontológiai és episztemológiai alapokon nyugvó felfogás áll szemben egymással, amely megjelenik azok kutatásmetodológiai megalapozásában, eltérő témakörökben, továbbá módszertani eljárásaiban is. A közép-európai pedagógia fejlődése során ezt a kettősséget két mai napig fellelhető alapvető témacsoport jellemzi: a) a filozófia szemléletmódjának és eszköztárának felhasználásával megalkotott történet, illetve elméleti munkák, amelyek a hermeneutika és a fenomenológia, illetve a dialektika metodológiáját követik b) az empirikus kutatási logika szellemében, a természettudományok metodológiáját a nevelés jelenségeire adaptáló empirikus munkák. c) A harmadik csoportba a tudományos eredmények közvetlen gyakorlati felhasználására szolgáló ún. alkalmazott tudományok, technológiai funkcióit betöltő – leginkább közvetlen pedagógus professzióval, illetve az oktatáspolitikai elvárásokkal közvetlen kapcsolatban álló gyakorlati szempontokra reflektáló munkák tartoznak. Kutatásunkban a jelzett elméleti előfeltételek alapján kialakítjuk azt a kategóriarendszert, amelynek segítségével feltárhatóvá válnak a hazai pedagógia tudománykarakterét meghatározó hatások és dinamikák. A kategóriarendszer alapján létrehozott szótárral, deduktív tartalomelemzéssel vizsgáljuk a tudományos utánpótlás fokozatszerzést célzó munkáit 1970 és 1994 között. Ebben az időkeretben a tudományos minősítés ahhoz az 1951-es törvényrendelettel létrehozott Tudományos Minősítő Bizottsághoz tartozott, amely a szovjet minta alapján szerveződött és a szakmai szempontok mellett politikai megfontolásokat is érvényesített. Első vizsgálati korpuszunk 31 tézisfüzetből áll. Kutatási kérdéseink: Milyen ontológiai és episztemológiai megközelítések azonosíthatóak a kandidátusi tézisfüzetekben? Milyen mértékben jelenik meg a marxista-leninista ideológia? Milyen kutatói identitás rajzolódik ki a tézisfüzetekből? Előadásunk az eddig elért eredményeket mutatja be.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA PEDAGÓGIAI KUTATÓCSOPORTJÁNAK SZEREPE A HAZAI ÉS A NEMZETKÖZI NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÓMUNKÁBAN

LUKOVSZKI EMESE – GARAI IMRE

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

emese.lukovszki@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

garai.imre@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: MTA PKCS, neveléstudomány tudománytörténete, polarizált kutatási intézményrendszer, együttműködés szocialista államokkal, kapcsolatok nyugati országokkal

Előadásunk Rudolf Stichweh diszciplínaelméletén és Pierre Bourdieu tudományos mezőelméletén keresztül vizsgálja a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Kutatócsoportjának (MTA PKCS) hazai és nemzetközi neveléstudományi kutatásokban játszott szerepét, kapcsolatrendszerét.

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, illetve a Magyar Tudományos Akadémia Levéltárban található releváns forrásanyag levéltári dokumentumelemzésével, illetve a kapcsolódó másodlagos irodalmak könyvészeti elemzésével két kérdéskört vizsgálunk az előadás folyamán. Az első arra vonatkozik, hogy az MSZMP KB 1972-es oktatáspolitikai párthatározatai nyomán, az Országos Távlati Tudományos Kutatási Terv 6. sz. főirányához kapcsolódó, s az azon kívüli, de a kutatócsoportban jelen levő kutatásoknak milyen intézményes kapcsolatai voltak belföldön. A második kérdés pedig arra vonatkozik, hogy az MTA PKCS milyen külföldi intézményes kapcsolatokkal bírt.

A kutatás elsődleges eredményei azt sugallják, hogy a magyar neveléstudomány kutatási intézményrendszere meglehetősen polarizált volt, amely a magyar egyetemi intézményrendszer 1948-1950 közötti átalakításai nyomán a kutatási és a szakképzési feladatok szétválasztásához vezetett. Így intézményi együttműködést nem csupán a „tudományközi” kapcsolatok kecsesítője lehetősége miatt alakított ki az MTA PKCS, hanem szükségszerűségéből.

A külföldi kapcsolatok tekintetében megállapítható, hogy a kutatási beszámolóiban ideológiai okok miatt a Szovjetunió és érdekszférájához kapcsolódó államokba irányuló együttműködések kerülnek előtérbe, amelyet a kiutazások és a külföldi vendégek fogadásának száma is nyomatékosít. Noha a nyugati országokba irányuló utak és vendégek száma a „baráti államokba” irányuló kapcsolatok töredéke volt, a kutatócsoport fennmaradását legitimáló tényezőként kerül említésre a „nyugati témák és módszerek” hazai adaptálására irányuló képesség a kutatócsoport részéről. A legitimációs célokon túl a nyugati kapcsolatok által igyekeztek visszaállítani a tudós közösség és kommunikációs hálózat, valamint a kognitív produktumok megalkotása terén elvesztett autonómiájuk. A kutatócsoport tehát úgy vélte, ezeken a kapcsolatokon, keresztül reprofesszionizálhatja a neveléstudomány diszciplína-terét.

Az MTA PKCS centrális szerepe a neveléstudományi kutatások területén tagjainak felbecsülhetetlen előnyöket garantált a hazai és külföldi kapcsolati tőke felhalmozásában, amely az 1980-as évtized végén a tudományos mező átalakulásának során realizálódhatott.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

INTER- ÉS MULTIDISZCIPLINARITÁS A SZOCIALIZMUS IDŐSZAKÁNAK NEVELÉSTUDOMÁNYÁBAN: A MAGYAR PEDAGÓGIA ESETE (1961-1990)

SZABÓ ZOLTÁN ANDRÁS – RUZSA BENCE

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

szabo.zoltan.andras@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

ruzsa.bence@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: diszciplína, folyóirat, tartalomelemzés, grounded theory, hálózatelemzés

Az előadás célja a Magyar Pedagógia című folyóiratban publikált kutatások tudományközi jellegének vizsgálata az 1961 és 1990 közötti időszakban. Az elemzett periódus írott neveléstudományi kommunikációjával – így kifejezetten a Magyar Pedagógiával is – már több összegző tanulmány foglalkozott, azonban a periodika inter- és multidiszciplináris jellegének vizsgálatára eddig inkább csak érintőlegesen került sor.

Ennek alapján az előadás a következő kutatási kérdéseket fogalmazza meg: a) Hogyan viszonyultak a folyóirat szerzői (és szerkesztői) más tudományterületek kutatási módszereinek alkalmazásához, illetve az onnan érkező kutatókkal való együttműködéshez? b) Milyen tartalmi kategóriák kapcsolódnak az inter- és multidiszciplináris megközelítéshez? c) Maga a periodika milyen módon reflektált saját tudományközi jellegére?

A kutatás a számítógéppel támogatott induktív tartalomelemzés módszerét alkalmazza a fentebb jelzett kategóriák azonosítása, rendezése és interpretálásának elősegítése érdekében. Az előadás a grounded theory Corbin és Strauss-féle ágát gráfelméleti megközelítéssel kombinálva a tudományköziség jelenségének hálózatos bemutatását kívánja adni az elemzett folyóirat példáján. A számítógépes analízist az ATLAS.ti 8.4-es és a yEd Graph Editor 3.22-es verziójával végeztük el.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a vizsgált folyóiratban számos ponton tetten érhető az inter- és a multidiszciplináris megközelítésmód alkalmazása, amelyekről a periodika – önreflektív módon – maga is beszámolt. E reflexió azonban az elemzett időszakon belül változó intenzitással és eltérő formákban jelent meg.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

A „TUDOMÁNYOS-TECHNIKAI FORRADALOM” DISKURZUSAI A SZOCIALISTA PEDAGÓGIÁBAN

SOMOGYVÁRI LAJOS – POLYÁK ZSUZSANNA

Pannon Egyetem

tabilajos@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

zsuzsannapolyak@gmail.com

Kulcsszavak: tudományos-technikai forradalom, politikai vallás, szocialista pedagógia, tartalomelemzés

A Szputnyik-sokk utáni évek a hidegháborús vetélkedés új szakaszát kezdték el, melyet már az oktatási verseny (education race) szlogenje is jellemezett a két szuperhatalom, az USA és a Szovjetunió között (Somogyvári, 2018). Az emberi erőforrások hatékonyabb felhasználása, a különböző képzések hatékonyabbá tétele, valamint a technológia és tudományok előtérbe kerülése is eredményezte a „tudományos-technológiai forradalom” diskurzusainak létrejöttét, melynek kezdetei Radovan Richta cseh(szlovák) filozófus munkájáig nyúlnak vissza (Richta, 1969). A következő kulcsszavak jellemezték ezt az új típusú pedagógiai beszédmodot: automatizálás, optimalizálás, számítógép, kibernetika, rendszerszemlélet, melyek mind egy utópikus, technicizált jövőkép felé mutattak.

A szcientizmus, a tudományba vetett hit a szocialista/kommunista ideológia egyik fontos legitimációs tényezője is volt, ami a politikai vallás eszmerendszerének szintén része volt (Somogyvári – Polyák – Németh, 2021). A Magyar Pedagógia, mint reprezentatív folyóirat kevert kódolási stratégiát alkalmazó tartalomelemzésével a hatvanas évek végétől követjük nyomon a „tudományos-technikai forradalom” narratív mintázatait, oktatási célokhoz való kötődését, mely a korszak nyugati diskurzusában is nyomot hagyott (Buchholz, 1985; Hoffmann, 1978). A cél a mára elfeledett diskurzusok feltárása, melyek ugyanakkor a mai pedagógiai, neveléstudományi nézetek, irányzatok egyfajta előképeként is tekinthetők.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

GYERMEKOTTHONI ANZIKSZ A 70-ES ÉVEKBŐL

HEGEDŰS JUDIT

Nemzeti Közszolgálati Egyetem RTK Rendészeti Magatartástudományi Tanszék
hegedusjudit@uni-nke.hu

Kulcsszavak: gyermekvédelem, gyermekotthon, fotóinterjú, tartalomelemzés

Előadásunkban a szocializmusban zajló gyermekvédelmi törekvésekre reflektálok egyrészt az 1970-1980 között megjelent pedagógiai sajtó, másrészt ebben a korszakban gyermekvédelemben dolgozó szakemberekkel készített interjúk tartalomelemzésével. A szocializmus első felében (1950-es és 1960-as évek) a gyermekvédelmi kérdések kevésbé kerültek középpontban a pedagógiai folyóiratokban – ezt a korszakot maga a szakma is sokszor a „sztálinista terror néhez és sötét korszakaként” emlegeti (Varsa, 2014), míg az 1960-as évek elejétől már jól látható változások érhetők tetten: 1962-ben elkészült a Gyermek- és ifjúságvédelem 20 Éves Terve, melynek fontos eleme lett a gyermekotthoni rendszer differenciálása. Az 1970-es évek gyermekvédelme pedig e differenciált rendszer működtetését célozta meg, valamint alapvetően a nevelőotthonba kerülők számának csökkentését. Joggal merül fel bennünk a kérdés, vajon a Tervben megfogalmazottak miként valósultak meg a gyakorlatban? E kérdésre kerestük a választ egyrészt az 1970-1980 között megjelent pedagógiai folyóiratok (Köznevelés, Pedagógusok Lapja) számainak elemzésével, valamint a korszakban dolgozó 15 gyermekvédelmi szakemberrel készített fotóinterjú segítségével.

A fotóinterjú alapvetően a kulturális antropológia eszköztárába tartozó módszer, melyet a pedagógiatörténeti kutatásokban is jól adaptálható (lásd Kopp et al., 2009). A fotóinterjú módszer alkalmazása során a gyermekvédelemhez kapcsolódó fotókat kerestünk (ezek egyrésze saját tulajdon, másrészt pedig a Forteplan fotói), melyek segítségével beszéltek az interjúalanyok a személyes tapasztalataikról, élményeikről a korabeli gyermekvédelemmel kapcsolatban. A fotóinterjúk mellett a Gyermekvédelmi Szakember Arcképcsarnok felvételeit (10 fő) is másod-elemeztük. Az interjú szövegeit és a folyóiratban megjelent szövegeket a Krippendorf által megfogalmazott tartalomelemzés mentén vizsgáltuk meg, Az interjúk és a tanulmányok összevetése során jól láthatóvá vált, hogy a sajtóban megjelenő nagyon enyhe kritikai gondolatok jóval erősebben jelentek meg a rendszer működésével kapcsolatban az interjúalanyoknál, ugyanakkor a 70-es éveket a gyermekotthoni nevelés egyik legaktívabb időszakaként ismerték el, amikor a külvilág számára ugyan még nem annyira jól látható pedagógiai reformok is elindultak, a gyermekotthoni nevelés szakmai identitása még inkább megerősödött.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

A MOTEL KUTATÁS (MODEL OF TEACHER LEARNING) ÚJ EREDMÉNYEI A PEDAGÓGUSOK SZAKMAI FEJLŐDÉSÉNEK ÉS TANULÁSÁNAK KOMPLEX ÉRTELMEZÉSE ALAPJÁN

Szimpóziumvezető:

Rapos Nóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

rapos.nora@ppk.elte.hu

Opponens:

Arató Ferenc

Pécsi Tudományegyetem

arato.ferenc@pte.hu

Előadások:

1. Lénárd Sándor – Horváth László – Héreginé Nagy Márta: A vezetés szerepe a pedagógusok tanulásának támogatásában
2. Bükki Eszter – Fehérvári Anikó: A szakképzésben oktatók tanulási nézetei és motivációi
3. Péter Petra – Szivák Judit – Rapos Nóra – T. Kárász Judit: A kezdő tanárok szakmai fejlődése és tanulása
4. Rapos Nóra – Tókos Katalin – Nagy Krisztina – Eszes Fruzsina – Czirfusz Dóra: A hazai pedagógushallgatók szakmai fejlődésének és tanulásának mintázatai

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: tanuló pedagógus, MoTeL kutatás

A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésével és tanulásával kapcsolatos szakirodalom az oktatási rendszerek fenntartható fejlesztésének alapfeltételeként tartja számon a pedagógusok szakmai fejlődését (Hargreaves et al., 2010), melynek modelljei az egyéni, a szervezeti és a rendszerszintű elemek kölcsönösségét hangsúlyozzák (Kelchtermans, 2017; Meijs et al., 2016; Sachs, 2015). A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának meghatározása is vitatott, azt egyre komplexebb rendszerként (Rapos et al., 2020), személyes tanulási folyamatként, szakmai önmeghatározásként (Kelchtermans, 1993, 2005, 2009; Korthagen, 2004, 2017) is értelmezik. A tartalmi bővülés és változás okán a kutatásoknak is számos kihívással, újfajta értelmezési lehetőséggel kell szembenézni. Ennek a kirajzolódó komplexitásnak megragadásához ad támpontot kutatásunk „A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén” – MoTeL (Models of Teacher Learning). Szimpóziumunkban értelmezzük 1) a (kezdő)pedagógus tanuláshoz szükséges kontextusba ágyazottságát, a munkahelyi tanulás, az informális tanulás folyamatait, tartalmát szervezeti és szervezeten túlnyúló közösségekben, 2) másrészt a tanulás személyes dimenzióit, s 3) e két elem kapcsolatát (Darling-Hammond – Richardson, 2009; Thurlings et al., 2017; Rapos et al., 2020, 2022) 4) s mindebben a pedagógusképzés felkészítő szerepét. Feltételezzük, hogy ez a megközelítés a tanulási terek és folyamatok kiszélesítésével, s a személyes dimenziók megértésével olyan tartalommal bővíti a szakmai tanulás értelmezését, mely eredményesebbé teheti a pedagógusok tanulását, a képzés felkészítését.

A vizsgálat: A humánökológiai szemléletű (Creemers – Kyriakides, 2015) kutatási keretrendszerünkben és a mérőeszközünkben (pl: TALIS 2018; OFI 2014; EFOP, 3.1.2; Paksi et al., 2015; Geijsel et al., 2009; Thoonen et al., 2011; Opfer et al., 2018; De Vries et al., 2013; Marsick – Watkins, 2003) építettünk a szakmai tanulás szempontjából kiemelt jelentőségű általános jellemzők, s az egyes szinthez kapcsolódó tanulási tényezők azonosítására.

Az adatfelvétel mintavételi egységét a pedagógus vizsgálatban 1) a köznevelési intézmények feladatellátási helyei adták. A mintavételi eljárás régió és iskolatípus szerint rétegzett, a FEH-ek fenntartói és méretkategóriái szerint igazított volt. A tisztított adatbázis reprezentatív mintája 5063 fő, 656 feladatellátási helyről. 2) A hallgató vizsgálat mintavételi egységei a hazai tanárképző intézmények. Az adatbázis mintája 473 fő.

A projekt empirikus adatainak újabb eredményeit összegzi a szimpózium. Ennek keretében az előadások mélyebben értelmezik 1) a vezetők tanulást támogató szerepét 2) a szakképzésben oktatók tanulási nézeteit 3) a kezdő pedagógusok tanulását; valamint a 4) a képzésbe járó hallgatók tanulási mintázatait.

A VEZETÉS SZEREPE A PEDAGÓGUSOK TANULÁSÁNAK TÁMOGATÁSÁBAN

LÉNÁRD SÁNDOR – HORVÁTH LÁSZLÓ – HÉREGINÉ NAGY MÁRTA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
lenard.sandor@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
horvath.laszlo@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
mheregi@gmail.com

Kulcsszavak: szervezeti tanulás, vezetői tanulás, vezetői támogatás

Az iskola vezetője kulcsszereplő a pedagógusok szakmai tanulásában, különösen, ha beépíti a tanárok egyéni sajátosságait a szervezet fejlődését szolgáló tevékenységekbe, ezzel nyitottá és elkötelezetté téve a tanárokat a szakmai tanulási tevékenységek irányába (Robinson – Lloyd – Rowe, 2008; Sagnak et al., 2015), míg az egyéni sajátosságok figyelembevételének hiányakor alacsony elköteleződés és motiváció figyelhető meg (Ryan – Deci, 2000). A tanárok szakmai tanulását a vezető azzal is támogatni tudja, ha megfelelő tanulási környezetet biztosít mind strukturálisan (pl. idő), mind a szervezeti kultúra alakításán keresztül (pl. tanulás mint érték), valamint biztonságot, támogató légkört teremt a kísérletezésre és elmélyíti a szakmai diskurzust (Sieller, 2011). A vezető szerep komplexitását, percepciójának vezetéselméleti kutatások általi differenciálódását részletesen feltárták Bass és Stogdill (1990), illetve Krüger és Scheerens (2012) elméleti kutatásai. Elemzésünkben elsősorban két modellre támaszkodtunk, az instructional leadership illetve a transformational leadership megközelítésekre (Robinson – Lloyd – Rowe, 2008; Marzanos et al., 2004; Krüger – Scheerens, 2012).

Kutatási kérdések: Mi jellemzi a vezetők szakmai tanulását? Milyen különbségek mutatkoznak a vezető és a nem vezető pedagógusok tanulási sajátosságaiban? Milyen különbségek mutatkoznak a szervezet tanulástámogató tényezőinek megítélésében a vezető és a nem vezető pedagógusok között? A kutatási kérdések megválaszolására (az előfeltételek ellenőrzése után) független mintás t-próbát használtunk, hogy összehasonlítsuk a vezető és nem vezető beosztású pedagógusok eredményeit.

Vizsgálat módszerei, minta: A pedagógus minta megegyezik a szimpózium leírtakkal (5063 fő), a vezetők száma 669 fő, 656 intézményből. Az elemzés során peremsúlyozással ellátott reprezentatív (iskolatípus, regionalitás, iskolatípus-fenntartó és iskolatípus-méretkategória szerint) mintán dolgozunk.

Eredmények: A leíró adatok alapján a pedagógusok szakmai tanulását leíró faktorokból a vezetőkre elsősorban a másoktól, interakció nélküli tanulás a legjellemzőbb, amit szorosan követ az interakcióban történő tudásmegosztás. A vezető és nem vezető beosztású pedagógusok minden tanulási dimenzióban szignifikáns különbséget mutatnak, általában a vezetők jeleztek gyakoribb tanulási tevékenységeket, kivéve a támogatás bevonása területén. A tanulást támogató stratégiai vezetést látják jellemzőnek iskolájukra a vezető és nem vezető beosztású pedagógusok egyaránt, vezetés biztosítja a saját értékrend szerinti működést és folyamatosan lehetőségeket keres arra, hogy a munkatársak tanuljanak. A vezetők szignifikánsan magasabbra értékelték a tanulószervezeti dimenziókat, mint a nem vezető beosztású pedagógusok, kivéve a szervezeti tanulás mechanizmusaira irányuló, rendszerek a tanulás megragadására dimenziókat, amit a nem vezető beosztású pedagógusok érzékelték jellemzőbbnek saját intézményükre.

A kutatás támogatója: A 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A SZAKKÉPZÉSBEN OKTATÓK TANULÁSI NÉZETEI ÉS MOTIVÁCIÓI

BÜKKI ESZTER – FEHÉRVÁRI ANIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

bukki.eszter@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

fehervari.aniko@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: szakképzés, tanulási nézetek, motiváció

A pedagógusok tanulásra vonatkozó nézetei és motivációi kutatások szerint szoros összefüggést mutatnak a szakmai tanulási tevékenységekben való részvételükkel (Opfer et al., 2011; de Vries et al., 2013; Rapos et al., 2022). A szakképzésben oktatók e nézeteit és motivációit jelentősen befolyásolhatja az oktatók az általános oktatásban dolgozó pedagógusokétól eltérő szakmai életpályája, végzettsége és a szakképzés céljairól alkotott nézetei, mind a szakmai, mind a közismereti tárgyakat tanítók esetében. A szakmai oktatók között jelentős számban vannak jelen másodkarrierként, az oktatott szakmában való hosszabb-rövidebb munkavégzés után pályára lépő tanárok, akik gyakran alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkeznek és esetenként pedagógiai végzettséget sem szereztek (Cedefop, 2016; Grollman, 2008). Bár a közismereti tartalmak aránya és a közismeret funkciójának értelmezése szakképzési rendszertől és képzési szinttől függően jelentősen különbözik, az alacsonyabb szintű, iskolai rendszerű szakképzési programokra gyakran jellemző tanulói alul-motiváltság (Aarkrog, 2019) és a közismereti oktatás kimeneti mérésének hiánya negatívan befolyásolhatják a közismereti tanárok motivációit (Bükki, 2022). A vizsgálat célja a szakképzésben oktatók e nézeteinek és motivációinak (pályamotiváció, pályaelégedettség és énhatékonyság) feltárása és a középfokú általános képzésben tanítókéval való összehasonlítása volt.

Kutatási kérdések: (1) Mi jellemzi a szakképzésben oktatók tanulási nézeteit és motivációit és ezek tekintetében különböznek-e a közismereti és a szakmai tárgyak oktatói? (2) Milyen eltéréseket mutatnak a szakképzésben és a középfokú általános képzésben tanítók tanulási nézetei és motivációi?

A vizsgálat módszerei, minta: A MoTeL adatbázis (N=5063) az oktatási intézmények képzési típusra és regionális elhelyezkedésre országos reprezentatív mintája 1004 szakképzési (512 közismereti és 492 szakmai) oktató és 877 gimnáziumi tanár válaszait tartalmazza. A vizsgálat leíró statisztikai és többváltozós (regressziós) elemzéseket alkalmaz.

Eredmények: Előzetes eredményeink szerint a szakképzésben oktatók a gimnáziumi tanárokhoz képest kevésbé tanuló-központú nézeteket vallanak és kisebb énhatékonysággal bírnak, saját teljesítményükkel is kevésbé elégedettek. A szakképzésben oktatók ugyanakkor a pedagógus hivatás nagyobb megbecsültségét érzékelik.

A kutatás támogatója: A 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A KEZDŐ TANÁROK SZAKMAI FEJLŐDÉSE ÉS TANULÁSA

PÉTER PETRA – SZIVÁK JUDIT – RAPOS NÓRA – T. KÁRÁSZ JUDIT

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

peter.petra@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

szivak.judit@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

rapos.nora@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

t.karasz.judit@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: kezdő pedagógus, folyamatos szakmai fejlődés és tanulás, MoTeL-kutatás

A pályakezdés időszaka rendkívül sok kihívással állítja szembe a pedagógusokat (Veenman, 1984; Zhukova, 2018; Aarts et al., 2020). Ugyanakkor ez a periódus fontos a szakmai fejlődés és tanulás tekintetében is, hiszen meghatározza a későbbi szakmai előmenetelt, az identitásalakulást és a pályán maradási is (Tammets – Kai – Eisenschmidt, 2018). A folyamatos szakmai fejlődés és tanulás (Rapos et al., 2020) paradigmájából kiindulva kell megértenünk azokat a tényezőket, melyek befolyásolják a kezdő tanárok tanulását, hogyan tanul a kezdő ebben az időszakban. A pályakezdés a szakmai életút egészében értelmezendő szakasz, melyre hatással vannak az ezt megelőző tapasztalatok, s hatással lesz a későbbi szakmai életútra is.

Az előadásban bemutatott eredmények a MoTeL-kutatás (Models of Teachers' Learning – A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén) részét képezik, a legfeljebb 3 év tapasztalattal (Barrett et al., 2002) rendelkező kezdő pedagógusok almintáján. A most bemutatott eleme a kutatásnak arra keresi a választ, hogy 1) milyen jellemzőkkel írható le a kezdő pedagógusok tanulás, 2) milyen támogató és gátló tényezőket érzékelnek a szakmai fejlődésükhöz kapcsolódóan, 3) hogy befolyásolják az egyéni, személyes dimenziók (pl. nézetek, pályamotiváció, énhatékonyság) a kezdők tanulását és szakmai fejlődését. A kezdő és a nem kezdő minta eredményeit is összehasonlítottuk.

A kutatásban a pályakezdők almintája összesen 264 fő, ami a teljes minta 5,1%-a. A kezdő és nem kezdő mintán a válaszok megoszlásának összehasonlítására keresztábrák elemzéseket végeztünk, amit a nagyságsszintek összehasonlítására Mann-Whitney-próbával is kiegészítettünk. Az egyéni tanulás és az énhatékonyság modellek esetében faktorelemzést alkalmaztunk.

Az eredményeink alapján a kutatásban résztvevő kezdő pedagógusok alapvetően interakció nélkül tanulnak, tudásuk, újításaik pedig jellemzően nem épül be az intézmény tudásbázisába. A támogató szereplők közül elsősorban az intézményvezető, az intézményen belüli kolléga, valamint a nem szakmabeli családtagok és barátok az elsődleges támogatók. Gátló tényezőként a túlterheltséget, a központi szabályozás merevségét, valamint a közös gondolkodásra való időhiányt érzékelték. A fegyelmzés területén érzékelték a kezdők a legkevésbé hatékonyak magukat a tapasztalt pedagógusokhoz képest, mely megerősített számos korábbi empirikus kutatást (He – Cooper, 2011; Wolff et al., 2016).

Az eredmények segítségével képet kaphatunk a kezdő pedagógusok tanulására vonatkozó általánosítható mintázatokról, melyeket később továbbgondolva és kvalitatív módszerekkel kiegészítve, megérthetjük a kezdő szakasz jelentőségét az egyéni tanulási utak és szakmai tanulás tekintetében, s így a pályakezdő tanárok hatékonyabb támogatásához is hozzájárulhatunk.

A kutatás támogatója: A 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A HAZAI PEDAGÓGUSHALLGATÓK SZAKMAI FEJLŐDÉSÉNEK ÉS TANULÁSÁNAK MINTÁZATAI

**RAPOS NÓRA – TÓKOS KATALIN – NAGY KRISZTINA – ESZES FRUZZSINA –
CZIRFUSZ DÓRA**

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
rapos.nora@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
tokos.katalin@ppk.elte.hu

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Tanárképző Központ
nagy.krisztina@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
esz.es.fruzsina@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
czirfusz.dora@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tanárszakos hallgatók tanulása, komplex módszertani megközelítés, MoTeL – kutatás

A pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának (FSZFT) kutatói szerint a képzés speciális szerepet játszik a szakmai fejlődésben. A kutatások korábban a tanár személyét és a környezete kombinációját állították fókuszba (Veenman, 1984; Sikes, 1985; Fessler – Christiansen, 1992; Huberman – Grounauer, 1993; Day et al., 2009), felerősítve, hogy a pedagógusok szakmai fejlődésében és tanulásában jelentős különbségek mutatkoznak az egyes pályaszakaszokon belül több tekintetében. A komplex, dinamikus és flexibilis modellek számos hatással számolnak a tanulási folyamatban, így személyes/magánéleti hatásokkal (vö.: FSZFT és identitás kapcsolata), melyekre válaszul a pedagógusok karrierjük során új szakaszba léphetnek, de nem feltétlenül mindegyikbe (Fessler – Christensen, 1992). Számos kutató ezért abból indul ki, hogy a FSZFT szélesebb értelemben egy személy folyamatos fejlődését jelenti szakmai szerepében (Glatthorn, 1995; Cochran-Smith – Lytle, 2001). Mindez a formális képzési keretek között zajló pedagógusképzés, az abban tanuló hallgató/kezdő pedagógus értelmezését is megváltoztatja, szétfeszíti és a hiányokkal küzdő pedagógushallgató helyett az egyéni tanulás, tudás megértése felé lép.

A vizsgálatunk célja, hogy bemutassuk azt az elméleti keretrendszert, mely lehetővé teszi a hallgatói tanulási tér e szélesebb elemzését; valamint a kutatásban kidolgozott a formális, nem formális, informális tevékenységrendszer felhasználásával rajzoljuk meg a hazai tanárszakos hallgatók tanulásnak tevékenység-mintázatait.

Kutatási kérdés: 1) Milyen szerepet játszanak és hogyan kapcsolódnak össze a hallgatók tanulásában a formális, nonformális és informális tanulás elemei (kognitív és affektív szinten egyaránt)? 2) Milyen szerepet tulajdonítanak a társas tanulási helyzeteknek a szakmai fejlődés és tanulás folyamatában a tanárszakos hallgatók?

A vizsgálat módszerei, minta: A felmérés hozzáférési mintavétel, intézményi megkereséssel és a közösségi médiában elérhető releváns oldalak és csoportok megkeresésével történt (N=473, 17 intézmény)

Eredmények: A jelenlegi feldolgozottsági szinten is már látható, hogy egy komplexebb tanulási tevékenységrendszerrel dolgozó kutatási designnal, eszközzel a pedagógushallgatók tanulása árnyaltabb képet mutat. Az előadásban bemutatjuk a hallgatói tanulás tevékenységmintázatait és a képzési koherenciával való kapcsolatát (Canrinus, 2011). Látható továbbá, hogy sokkal magasabb azok aránya, akik előzetes szakmai tapasztalattal érkeznek a képzésbe. A hallgatótár-

sak tanulástámogató szerepe a legmagasabbra értékelt. Bár az észlelt képzési koherencia mutatók pozitívak, válaszadók 65,8%-a úgy érzékelt, hogy az oktatók nem tudták, mi történik a képzés többi kurzusán.

A kutatás eredményei lehetővé teszik a tanárszakos hallgatók folyamatos szakmai tanulásnak nemzetközi kontextusban is érvényes hazai vizsgálatát, megalapozhatja egy dinamikusabb, a tanulást komplex, dinamikus, rendszerszerű megközelítésére épülő képzésfejlesztést.

A kutatás támogatója: A 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

A PROBLÉMÁKTÓL A MEGOLDÁSOKIG. SZÜLŐI BEVONÓDÁS PEDAGÓGUS SZEMMEL

Szimpóziumvezető:

Ceglédi Tímea

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

t.cegledi@gmail.com

Opponens:

Kállai Gabriella

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

kallaiageva@gmail.com

Előadások:

1. Ceglédi Tímea: Pedagógusok reflektív probléma- és szerepértelmezése a szülői bevonódás támogatásában
2. Csonka Éva – Láncki Viktória: A család és az iskola társadalmi távolsága a pedagógusok szemszögéből
3. Hegedűs Gabriella – Major Enikő: Megvalósuló jó gyakorlatok a szülők-pedagógusok-tanulók kapcsolattartásában
4. Bacskai Katinka – Dan Beáta – Kovács Karolina Eszter: A családok helye és szerepe a romániai magyar speciális oktatás nevelési gyakorlataiban

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szülői bevonódás, pedagógusok, család-iskola együttműködés

Az iskola és a család harmóniája vagy konfliktusa alapjaiban határozza meg a gyermek tanulmányi előmenetelét. A legelőnyösebb, ha e két színtér közös célok és értékek mentén képes együttműködni, és a gyermek nem ütközőfelületként, hanem közös kedvezményezettként van jelen kapcsolatukban (Bacsikai, 2020; Imre, 2017; Kozma, 1975; Lannert – Szekszárdi, 2015; Marton, 2019).

OECD elemzések szerint Magyarországon alacsonyabb a szülői bevonódás a nemzetközi átlaghoz képest (OECD 2019). Akut kutatói feladat, hogy az okok feltárása felé további lépéseket tegyünk. A nemzetközi szakirodalomban megjelenő modellek azt hangsúlyozzák, hogy az iskola felől kell kezdeni a beavatkozást (Kim, 2009). A szimpóziium célja ezért az, hogy az iskola, ezen belül pedig a pedagógusok oldaláról adjunk egy aktuális áttekintést a szülői bevonódásról. Kvalitatív kutatásunk terepe három olyan megye volt, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. Az alapsokaságot az e megyékben működő általános- és középiskolák pedagógusai jelentették valamennyi fenntartói szektorból. A megye, az iskolafok, továbbá az Országos kompetenciamérés telephelyi adatai alapján lekért társadalmi háttérrel korrigált eredményesség és szülői bevonódás alapján iskolai almintákat különítettünk el. Az így kialakított szakértői almintákból az interjúkészítők kényelmi mintavételt alkalmazva választották ki az iskolákat és a megkérdezett pedagógusokat. 45 félig struktúrált, átlagosan 68 perces egyéni interjú készült 2021 őszén. A kutatáshoz kapcsolódott egy azonos időben zajló kiegészítő adatfelvétel egy hatékony szülői bevonódással jellemezhető romániai speciális intézmény gyógypedagógusainak körében (N=12).

Az előadások sorrendjét „a problémáktól a megoldásokig” gondolatszára fűztük fel. A problémaértelmezések kódolása során a vonatkozó szövegegységek mondataiban az alanyok azonosítása rámutatott arra, hogy leggyakrabban a szülők köré csoportosulnak a pedagógusok által érzékelt problémák, de megjelenik a tanuló, a pedagógus és az általános alany is. Az első két előadás a szülői és a pedagógus alannyal felruházott problémákat mutatja be. A megoldások sorába illeszkedő harmadik előadás hangsúlyozza, hogy az igazán jól működő iskolai gyakorlatokban nemcsak a szülőket, hanem a tanulókat és magukat a pedagógusokat is támogatják a hatékony család-iskola együttműködés érdekében. A negyedik, gyógypedagógusokról szóló előadás legfontosabb mondanivalója az, hogy a szülő tudása értékes erőforrás, amely kiaknázásához megfelelő partneri kapcsolat szükséges.

A szimpóziium jelentősége, hogy az előadások betekintést nyújtanak a pedagógiai munka e kevésbé kutatott területébe.

PEDAGÓGUSOK REFLEKTÍV PROBLÉMA- ÉS SZEREPÉRTELMEZÉSE A SZÜLŐI BEVONÓDÁS TÁMOGATÁSÁBAN

CEGLÉDI TÍMEA

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

t.cegledi@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, pedagógusok, szerepértelmezés

A nemzetközi szakirodalomban parental involvement-ként, a magyar nyelvű forrásokban pedig szülői bevonódás néven ismert fogalom legtágabb értelmezése magában foglalja mindazon szülői tevékenységeket, amelyek elősegítik a gyermek fejlődését. Szűkebb értelemben pedig azon szülői tevékenységeket, attitűdöket, nézeteket, elvárásokat jelenti, amelyek kimondottan a gyermek iskolai előrehaladását támogatják otthoni vagy iskolai szinten. Mit tehet az iskola annak érdekében, hogy a szülői bevonódás eredményes legyen? A szakirodalom azt hangsúlyozza, hogy az iskolának kell proaktív módon fellépnie, mivel az iskolai gyakorlatok a legerősebb előrejelzői a szülői bevonódásnak (Imre, 2017; Kim, 2009; Marton, 2019). Milyen szerepük van a pedagógusoknak mindebben? Mit gondolnak erről ők maguk? Előadásunkban arra a kérdésre keressük a választ, hogy miképpen értelmezik a pedagógusok a szülői bevonódás támogatásával összefüggő problémákat és saját feladataikat.

Kvalitatív kutatásunk terepe három olyan megye volt, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. 2021 őszén 45 pedagógussal készítettünk félig strukturált egyéni interjút, akik e megyék általános- és középiskolaiban tanítanak. Az interjúk átlagosan 68 percesek. Az előzetes szakértői alminták kialakítását követően az interjúkészítők kényelmi mintavétellel választották ki a megkérdezett pedagógusokat.

Az interjúk szöveghű leíratain egyszerű kézi kódolást hajtottunk végre (Creswell, 2012). A szülői bevonódással kapcsolatos problémák pedagógus-olvasatainak egyik kódolási szempontja az volt, hogy kik a mondatok alanyai. A pedagógus önmaga mint alany sokkal ritkábban jelent meg a szülőkhöz képest. Előadásunkban a pedagógus alannal felruházott problémaértelmezéseket mutatjuk be.

Eredményeink rávilágítanak arra, hogy a pedagógusok alapvetően kétféle mintázattal jelenítik meg önmagukat a probléma-olvasatokban. Egyrészt áldozatként, kudarcok elszenvedőiként festik le magukat. A pedagógus alany esetén – a szülői alannal felruházott problémaértelmezésekkel ellentétben – a megkérdezett nem távolítja el magától a problémát, önmagát is részének tekinti. Éppen az ilyen interjúegységek szomszédságában bukkan elő a másik mintázat, amelyben önreflektív cselekvőként jeleníti meg magát a pedagógus. Ugyanakkor ez utóbbiban a feltételes mód gyakori alkalmazása a szűk mozgástérre utal, tehát jellemző, hogy inkább tervekként és vágyakként jelennek meg a reflektív válaszok, mint realizált cselekvésekként.

Kutatásunk fontos adalékul szolgál ahhoz, hogy feltárjuk a pedagógusok saját szerepértelmezését a szülői bevonódásban. Nem személytelen végrehajtókként ismerhettük meg őket, hanem olyan emberekként, akik akkor tudnak hatékonyak lenni a szülői bevonódás támogatásában, ha ennek megvalósítása egybeesik személyes pályacéljaikkal, ha sikerélményeket élnek meg benne, s ha a problémák értelmezésében megjelenik a reflektivitás.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A CSALÁD ÉS AZ ISKOLA TÁRSADALMI TÁVOLSÁGA A PEDAGÓGUSOK SZEMSZÖGÉBŐL

CSONKA ÉVA – LÁNCZI VIKTÓRIA

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori
Program

ecacsonka85@gmail.com

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori
Program

lancziviktoria30@gmail.com

Kulcsszavak: társadalmi távolság, szülői háttér, kultúraazonosság, pedagógus szülői szerepértelmezése, szülői attitűd, kommunikációs gétek, szocioökonómiai háttér

A szülői bevonódás nemzetközi és hazai szakirodalmának egybecsengő állítása, hogy a pedagógusok és a szülők minőségi kapcsolata fontos a gyermek fejlődése szempontjából. E kapcsolat sikerességében kulcstényező a szülők és a pedagógusok közötti távolság kultúraazonosságukat, társadalmi háttérüket, a gyermekek iskolai pályafutásához, az iskolához fűződő attitűdjeiket, értékeiket tekintve. A nagy távolság következménye lehet, hogy a pedagógus és a szülő egyaránt sikertelenséget érez saját szerepkörében, a szülők lemorzsolódnak a formális és informális iskolai programokról (szülői értekezlet, fogadóóra, családi nap stb.), s mindez végeredményben negatívan hat a gyermek iskolai pályafutására (Hegedűs – Podráczky 2012; Norris – Collier 2018). Kutatási kérdésünk arra irányul, hogy miképpen vélekednek a pedagógusok a szülőkkel való kapcsolattartásról, különös hangsúlyt fektetve a társadalmi közelség és távolság, az iskola és családok közötti értékbeli, attitűdbeli hasonlóságok és különbözőségek kérdéskörére.

Kvalitatív kutatásunk terepe három olyan megye volt, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. 2021 őszén 45 pedagógussal készítettünk félig strukturált egyéni interjút, akik e megyék általános- és középiskoláiban tanítanak. Az interjúk átlagosan 68 percesek. Az előzetes szakértői alminták kialakítását követően az interjúkészítők kényelmi mintavétellel választották ki a megkérdezett pedagógusokat. Az elemzés során egyszerű kézi kódolást alkalmaztunk. Jelen előadásban az interjúk egy kiemelt témáját, a család-iskola kapcsolattartás pedagógusok által megfogalmazott problémáit elemezzük, ezen belül is a szülői alannal felruházott problémákra fókuszálunk. A kódolás során azonosítottuk, hogy kiket jelenítenek meg alanyként a pedagógusok e problémák bemutatása során. A szülők voltak a leggyakrabban e mondatok alanyai.

Eredményeink szerint leginkább azon pedagógusok számoltak be problémáról a szülőkkel való kapcsolattartást illetően, akik iskolájában a szülők hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűek voltak. Az interjúelemzés során feltártuk a pedagógusok nézeteit a szülő iskolai életben betöltendő szerepéről, valamint azt, hogy szerintük a szülők mit gondolnak saját szerepükről. A pedagógusok által megfogalmazott nézetek összevetésének eredménye, hogy mindkét fél elvárásokkal van a másik irányába, mely várakozások gyakran ütköznek egymással. A megkérdezett pedagógusok egy csoportja megerősítette azt a szakirodalmi állítást, hogy főleg azon szülőkre jellemző az alacsony szülői bevonódás, akik az iskolától eltérő társadalmi, kulturális értékek mentén nevelik gyermekeiket. Az interjúk elemzése lehetőséget adott számunkra, hogy a pedagógusok szemszögéből világítsunk rá az iskola és a szülők közötti nézetkülönbségekre, melyek gyakran gátolják a kapcsolat kialakítását és fenntartását.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

MEGVALÓSULÓ JÓ GYAKORLATOK A SZÜLŐK-PEDAGÓGUSOK-TANULÓK KAPCSOLATTARTÁSÁBAN

HEGEDŰS GABRIELLA – MAJOR ENIKŐ

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

hegedus.gabriella@arts.unideb.hu

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

ursamajoreniko@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás jó gyakorlatai, extrakurrikuláris tevékenységek, szülő és iskola kapcsolata

A pedagógusok és a szülők együttműködése, illetve a szülők iskolai életbe való bevonása pozitív hatással van a tanuló tanulmányi eredményességére (Textor, 2000; Epstein, 2011). A szülők iskolai életbe történő bevonását tekintve Korte (2001) és Textor (2013) kutatásai megerősítik, hogy ha a szülők iskolával való kapcsolatára a partnerség, az egyenrangúság és a közös felelősségvállalás jellemző, akkor eredményes a szülők iskolai életbe történő bevonódása. Ezt felismerve az iskolák arra törekednek nemzetközi szinten (is), hogy növeljék a szülők részvételét az iskolai életben, és közös, iskolán kívül és belül olyan programokat szervezzenek, melyek a családok támogatására, gyermekneveléssel kapcsolatban felmerülő kérdések megválaszolására adnak lehetőséget. Éppen ezért mindhárom aktort (pedagógus-szülő-tanuló) figyelembe véve elemzésünk során azt igyekszünk feltárni, milyen megoldások, milyen jó gyakorlatok segíthetik az együttműködésüket, egyrészt otthon, mely a tanulmányi munka elősegítését jelenti, másrészt az iskolában, mely a tanuló érdeke mellett az iskola szélesebb közösségének fejlődését is szolgálja (Hill – Taylor, 2004; Park, 2017). Kvalitatív kutatásunk során az volt a célunk, hogy megvizsgáljuk a hazai oktatási intézményekben, fenntartótól és a tanulók életkorától függetlenül, hogyan valósul meg a szülők iskolai életbe való bevonódása, milyen jó gyakorlatot alkalmaznak az iskolák, a pedagógusok és a szülők.

Kvalitatív kutatásunk terepe három olyan megye volt, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulói kompozícióval rendelkező iskolák aránya. 2021 őszén 45 pedagógussal készítettünk félig strukturált egyéni interjút, akik e megyék általános- és középiskoláiban tanítanak. Az interjúk átlagosan 68 percesek. Az előzetes szakértői alminták kialakítását követően az interjúkészítők kényelmi mintavétellel választották ki a megkérdezett pedagógusokat. Az interjúk szövegekorpuszának szemantikai leírása után kézi címkézéssel és kódolással keresztül (Szokolszky, 2006) elemeztük a szövegeket.

Az elemzés során azt az eredményt látjuk körvonalazódni, hogy minél aktívabb a különböző iskolán belüli és kívüli programok megléte, annál jobban részt vesznek a szülők a közös tevékenységekben, és erősödni látszik a tanuláshoz, iskolához fűződő habitusuk (Borgonovi – Montt, 2012). Azt tapasztaltuk, hogy azokban az iskolákban, melyek a szülői bevonódás tekintetében önmagukat eredményesnek vallják, nemcsak az iskolai programok mennyiségében van különbség, hanem egyrészt a gyakoriságában, másrészt a minőségében is, ugyanis a formális keretek túllépésével a közösségi kapcsolatok fejlesztésére is fókuszáltak. Előadásunk elméleti jelentősége abban nyilvánul meg, hogy egy jelenleg alulkutatott témában nyújtunk új ismereteket, gyakorlati jelentőségét tekintve pedig feltárjuk az iskolák életében alkalmazott jó gyakorlatok sorát.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A CSALÁDOK HELYE ÉS SZEREPE A ROMÁNIAI MAGYAR SPECIÁLIS OKTATÁS NEVELÉSI GYAKORLATAIBAN

BACSKAI KATINKA – DAN BEÁTA – KOVÁCS KAROLINA ESZTER

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

bacsikai.katinka@arts.unideb.hu

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola Nevelés- és Művelődéstudományi

Doktori Program

dan.beata@yahoo.com

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

karolina92.kovacs@gmail.com

Kulcsszavak: gyógypedagógusok, SNI, szülői bevonódás

A különleges bánásmód pedagógiai gyakorlata a közös párbeszéd irányába mutatva, teret ad a szülők bevonására irányuló nevelési elveknek is. A szülő és az iskola között ebben a speciális helyzetben kialakulhat a tipikus fejlődésű gyerekekéhez képest szorosabb, intenzívebb együttműködés is (Morris et al., 2019; Santamaria Graf et al., 2020, etc.), ugyanakkor meg is terheli a szülő-tanár kapcsolatot a tanuló állapota (Karsia, 2021). A gyógypedagógusok a sajátos nevelési igényű gyermekek családjait elsődlegesen az egyéni megsegítés és a támogató szolgáltatások szervezeti tényezőire támaszkodva erősítik, míg a nevelési folyamatok döntéshozatali/partneri együttműködés faktorait kevésbé veszik számításba. Jelen előadás a szülő-iskola kapcsolat helyét hivatott vizsgálni egy romániai speciális intézmény keretein belül. Romániai magyar gyógypedagógusok (N=12) bevonásával elemezzük a Bihar megyében élő sajátos nevelési igényű tanulók szüleinek iskolai bevonódottságát. Kutatásunk kérdése, hogy a szülők milyen mértékben vesznek részt gyermekeik oktatási eredményességének/fejlesztési menetének növelésében. Kutatásunk hipotézise, hogy a kapcsolat alapvető alakítója a pedagógus, az ő iskolai tevékenységekkel kapcsolatos elgondolásai nagyobb jelentőséggel bírnak, mint a szülőké. A kvalitatív kutatás adatait félig strukturált interjúk segítségével rögzítettük, deduktív kategóriaépítéssel rendeztük és tematikusan elemeztük az Atlas.ti program alkalmazásával. Az eredmények rávilágítottak a szülő-iskola kapcsolat lényeges elemeire, ld.: kommunikációs gyakorlatok, aktív bevonódást szorgalmazó programok, segítő szolgáltatások és társas elfogadást sürgető tervezetek, melyeket, elsősorban az intézményes kezdeményezés mentén vizsgáltunk. Előadásunkban fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a családok sok esetben jobban átlátják gyermekük helyzetét és hathatósabban tudják képviselni jogaik elismerését, de a mindennapi edukációt bevonó munkában a gyógypedagógus aktív szereplőként jobban ráláthat a gyermek sajátos igényeit célzó fejlesztések szervezésére, annak komplex habilitációs/rehabilitációs tervezésére. A romániai magyar gyógypedagógia kevésbé kutatott területe a szülői bevonódás, illetve a társas elfogadást vizsgáló család-iskola szerepe, ennek fényében jelen tanulmány hiánypótló eredményei mélyebben rávilágítanak, a speciális nevelés jellegére, a családi bevonódás fontos elemeire. Összességében elmondható, hogy a csapatmunkában gondolkodó szülő-pedagógus páros sikeresebb nevelési feltételeket és elfogadóbb társadalmi képet tud megteremteni úgy kognitív, mint érzelmi és szocializációs fejlesztés terén.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A SPORTOLÁS ÉS TESTNEVELÉS SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE

Szimpóziumvezetők:

Kovács Klára
Debreceni Egyetem
kovacs.klara@arts.unideb.hu

Fintor Gábor
Debreceni Egyetem
fintor.gabor@gmail.com

Opponens:

Németh Zsolt
Pécsi Tudományegyetem
zsolt.nemeth@gamma.ttk.pte.hu

Előadások:

1. Fintor Gábor – Kovács Klára: A sport és testnevelés szociokulturális háttere egy országos reprezentatív felmérés tükrében
2. Nagy Zsuzsa: A pandémia utáni első NETFIT mérés és az eredmények alakulása szocioökonómiai háttérvizsgálattal
3. Kovács Klára – Szabó Dániel: A sportolás és a szabadidős tevékenységek összefüggései, szociokulturális háttere középiskolások körében
4. Hideg Gabriella: Kenya színes világa. A testnevelés és sport szerepe a kenyai társadalomban
5. Borbély Szilvia: Testnevelők módszertani kultúrájának vizsgálata a szociokulturális háttér tekintetében

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: sport, testnevelés, társadalmi és kulturális tényezők

Számos hazai és nemzetközi kutatás hívja fel a figyelmet arra, hogy hazánkban alacsony a rendszeresen sportolók aránya, s a sportoláshoz való hozzáférésben és részvételben jelentős társadalmi különbségek detektálhatók. Nemzetközi és hazai szinten is a sportolási szokásokat és a rendszeres fizikai aktivitás nagy mértékben határozza meg a nem, a családi állapot, az anyagi helyzet, iskolai végzettség és a lakóhely településtípusa (Eurobarometer, 2018; Perényi, 2011, 2013; Kovács et al., 2015; Kovács, 2015, 2016, 2019). Ezeket a társadalmi hátrányokat a közép- és felsőoktatási intézmények egyrészt az intézményi sportolási lehetőségek révén, másrészt az egészséges életmódra, s ennek részeként a sportolásra történő szocializálás révén képesek csökkenteni, így felelősségük kétségtelen ezen a területen. Hosszútávon pedig hozzájárulhatnak egy egészségesebb, aktív, nagyobb teherbírású és magasabb várható élettartammal jellemezhető fiatal generáció létrejöttéhez. Azonban a megfelelő preventív programokhoz fontos feltárni a sportolást meghatározó tényezőket, köztük a szociokulturális háttér hatását. A szimpózium célja, hogy bemutassa nemzetközi, illetve hazai szinten a sportolás és fizikai aktivitásban, egészségmutatókban lévő különbségeket a szociokulturális háttértényezők mentén. Ezekben feltárjuk a társadalmi, s nemzetközi szinten pedig a kulturális tényezőkben lévő különbségeket a sportolás, fizikai aktivitás, testnevelés vonatkozásában. A nemzetközi szintre kilépve Kenya színes társadalmát ismerhetjük meg, témánkhöz kapcsolódóan pedig azt, hogy milyen társadalmi sajátosságai vannak a sportolásnak és testnevelésnek az afrikai országban. Hazánkra vonatkozóan a következő előadás egy reprezentatív országos mintán mutatja be a sportolási szokásokban meghatározó szociokulturális, -ökonómiai tényezők szerepét kitérve a mindennapos testnevelés megítélésre. A következő két előadás a középiskolásokat vizsgálja: az egyik előadás a szabadidő-eltöltés (s ennek részeként a sportolás) mintázatait, iskolai és társadalmi befolyásoló tényezőit vizsgálja egy hátrányos helyzetű régióban, az Észak-Alföldön, míg a következő előadás kvalitatív és kvantitatív eszközökkel vizsgálja meg a NETFIT hatékonyságát, érvényességét az oktatók körében, illetve a tanulók testnevelés óráinak és sportolásának jellemzőit és befolyásoló tényezőit a pandémia alatt. Az utolsó előadás a testnevelők módszertani kultúrájára fókuszál, azt vizsgálja, hogy ebben milyen szerepet játszik a szociokulturális háttér. Kétségtelen, hogy a mindennapos testnevelés bevezetése – amennyiben az teljes mértékben megvalósítható az iskolában – képes lehet ellensúlyozni a társadalmi helyzetből fakadó hátrányokat a rendszeres fizikai aktivitás terén. Eredményeink hozzájárulnak ahhoz, hogy a mindennapos testnevelés megvalósítása során figyelembe vegyék ezeket a különbségeket, s célzott programelemeket dolgozzanak ki e hátrányok kompenzálásához.

A SPORT ÉS TESTNEVELÉS SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE EGY ORSZÁGOS REPREZENTATÍV FELMÉRÉS TÜKRÉBEN

FINTOR GÁBOR – KOVÁCS KLÁRA

Debreceni Egyetem
fintor.gabor@gmail.com
Debreceni Egyetem
kovacs.klara@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: sportolási szokások, mindennapos testnevelés, COVID-19, szociokulturális háttér

A testi és lelki jóllét rendszeres testmozgás nélkül elképzelhetetlen (Szmodis, 2014). Ráadásul a sport megtanít a siker és a kudarc kezelésére, fejleszti a konfliktustűrőt, a konfliktuskezelőt, a problémamegoldó képességet is (Rétsági, 2015). Ugyanakkor a magyarokról általánosságban elmondható, hogy keveset sportolnak (Gál, 2008; Perényi, 2014; Magyar Ifjúságkutatás, 2016). Ez a „kettősség” pedig alátámasztja a (teljes lakosság körében végzett) sportolási szokások kutatásának relevanciáját és fontosságát. A szocializációs szinterek közül a család mellett az intézményes nevelés-oktatás – a 2012-ben bevezetett mindennapos tanórai testnevelés – járulhat döntően hozzá, hogy az egészségfejlesztő célok megvalósuljanak a sportoláson keresztül (Bognár et al., 2005; Rétsági, 2015; Hamar, 2016).

Az elemzésünk alapját egy országos reprezentatív survey felmérés adja, melyet a Tárki Társadalomkutatási Intézet végzett a megbízásunkból telefonos megkérdezéssel 2021. július 20. és augusztus 8. közötti időszakban. A minta a magyar lakosság 18 éves, vagy ennél idősebb tagjaira érvényes. Az elemzésbe bevont minta nagysága 1015 fő. A minta többlépcsős rétegzett valószínűségi mintavétel eredményeként jött létre, mely alapján a kapott eredmények általánosíthatók a teljes magyar populáció hasonló csoportjaira nézve különböző változók (nem, településtípus, iskolai végzettség) mentén.

A kutatásunk célja egyrészt a sportolási szokások felmérése irányult, másrészt a mindennapos tanórai testneveléssel kapcsolatos attitűdjét vizsgáltuk a megkérdezetteknek.

A lakosság döntő többsége (71%) egyáltalán nem sportol, ugyanakkor érdekes, hogy ebben a COVID-19 járványnak kevés hatása tudható be. A sportolási szempontból aktívak jellemzően a férfiak, a magasabban iskolázott, és a nagyobb településen élők. A legnépszerűbb sportágak a futás/kocogás (36,3%), a kerékpározás (16,6%), és a labdarúgás (16,2%). A legtöbben a televíziót nézik sportolás helyett.

A mindennapos tanórai testneveléssel kapcsolatos vélemények többsége pozitív, a megkérdezettek hasznosnak ítélik meg az óraszám emelését. Ennek egészségi állapotra előnyös hatását leginkább azok tekintik relevánsnak, akik sportolnak, illetve azok, akik Budapesten élnek.

Korábbi vizsgálatunkban kimutattuk, hogy a diákok örömmel fogadták a mindennapos tanórai testnevelés bevezetését az észak-alföldi régióban (Fintor, 2019), jelen vizsgálatunkban most ezt a felnőtt lakosság tekintetében is igazoltuk országosan.

A Testnevelés és egészségfejlesztés műveltségi terület (NAT, 2020) minőségi oktatása a sportolási szokások negatív tendenciájának megfordításában és egy egészségesebb életmód kialakításában sokat tehet, ami rendkívül lényeges a COVID-19 időszakában. A sport élénkítését szolgáló intézkedéseket folytatni szükséges közép, illetve a felsőoktatásban is egészség- és sporttudatos szemléletformálással (Nagy, 2020), hogy a felnőttek mindennapi életük részévé váljon a rendszeres mozgás iránti vágy kialakulása.

A PANDÉMIA UTÁNI ELSŐ NETFIT MÉRÉS ÉS AZ EREDMÉNYEK ALAKULÁSA SZOCIOÖKONÓMIAI HÁTTÉRVIZSGÁLATTAL

NAGY ZSUZSA

Debreceni Egyetem
nagizsuzsa@gmail.com

Kulcsszavak: testnevelés, NETFIT, szocioökonómiai háttér, sportolási szokások, fittségi teszt

A testalkati mutatók és a motoros képességek felmérése a magyar Nemzeti Egységes Tanulói Fittség Tesztet (továbbiakban: NETFIT) a köznevelésbe kötelezően 2013/14-es tanévtől vezették be, melynek célja, hogy a mindennapos testnevelés hatásait tudja kimutatni, a tanulók fittségi és testalkati paramétereiben.

A NETFIT bevezetésével egy új monitoring rendszeren keresztül képessé vált a magyar közoktatás egy eddig szürke foltként jelenlévő tanulói fittség felmérésére. Ennek a rendszernek az ereje az egységesítésben, a szabályok tartásában, a kötelező felmérésekben rejlik.

A NETFIT önmagában nem képes arra, hogy a jellemző népegészségügyi helyzetet megoldja, azonban arra kiváló lehetőséget biztosít, hogy diagnosztizálja a felnövekvő nemzedék későbbi munkaerőpiaci lehetőségeit és megteremtse azokat a feltételeket, amik hozzásegítik őket pozitív potenciálok eléréséhez.

Kutatásunk során először a testnevelő képzésben résztvevő egyetemeken tanító oktatókat kérdeztük meg interjúk segítségével, (amit ATLAS.ti programmal elemeztünk) a NETFIT szerepéről a közoktatásban, annak hiányosságáról és fejleszthetőségéről. Az interjúkból kiderül, hogy az egyetemek beépítették a tanmenetükbe a fittségi méréseket, de a NETFIT, mint opció jelenik meg. A szakemberek újfajta mérésekkel, illetve a meglévő mérések más eszközökkel történő végrehajtását látják megoldásnak a mérés használhatóságában. A kutatásunk második fázisában megvizsgáltuk a budapesti középiskolai tanulók pandémia utáni első NETFIT mérés eredményét és kérdőív segítségével feltérképeztük, hogy a digitális oktatás során, hogy valósult meg a testnevelés, valamint kitértünk a sportolási szokásaikra. Elmondható, hogy az iskolák többségében a testnevelést „elhanyagolták”, ami a megtartott órák számában, az osztályzatokban, az órák tananyagában és a kamerák bekapcsolt állapotában is megjelent. A sportolási szokások és a családi háttér összefüggéseire találtunk szignifikáns összefüggést, ahol a szülők a sportoláshoz és a tanuláshoz való hozzáállását, valamint a testnevelés és a tanulásra fordított idő korrelációját elemeztük. A pandémia előtti utolsó mérés és a normál iskolarendben történő első mérés nem mutat különbséget a mérés számos tesztbateriájában. Végül ajánlásokat fogalmaztunk meg az eredményesebb mérések érdekében.

A SPORTOLÁS ÉS A SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGEK ÖSSZEFÜGGÉSEI, SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTERE KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

KOVÁCS KLÁRA – SZABÓ DÁNIEL

Debreceni Egyetem

kovacs.klara@arts.unideb.hu

Nyíregyházi Egyetem

szabo.daniel@nye.hu

Kulcsszavak: szabadidő, középiskolás diákok, sportolási szokások

Az elmúlt évtizedben a fiatalok életvitelében jelentős változásokat figyelhetünk meg a kitolódott serdülőkor (posztadoleszcencia) következtében. Megnőtt a szabadidejük és újfajta szabadidős tevékenységek jelentek meg (Pikó et al., 2005). A fiatalok életében az életkeretek fontos alkotóeleme a szabadidő eltöltésének módja, amely formálja a fiatalok életének egyéb szakaszainak alakulását is.

Előadásunk kutatása az Észak-alföldi Régió – mint az EU és Magyarország egyik leghátrányosabb helyzetű térségében élő – középiskolás diákjainak szabadidőeltöltési szokásaira fókuszál. Legfontosabb kutatási kérdéseink, hogy mi a leggyakoribb szabadidő eltöltési forma a vizsgált diákok viszonylatában, illetve milyen szabadidő-eltöltési mintázatokat, illetve diákcsoportokat tudunk megkülönböztetni a vizsgált mintában. Kutatásunk elméleti háttéréhez az Ifjúságkutatások és a Magyar Ifjúság eredményeit használtuk fel. Ezek rendre felhívják a figyelmet, hogy a fiatalok egyre több időt töltenek a képernyő előtt, s noha a tv-zésre fordított idő csökkent, a 2016-os és 2020-as eredmények újabb növekedésre hívják fel a figyelmet az okostévék elterjedésének köszönhetően. A szabadidős tevékenységformákat meghatározza a fiatalok társadalmi háttere: jelentős különbségek vannak a nemek, a családi állapot, az iskolai végzettség vagy éppen az anyagi helyzet mentén (Nagy, 2013; Fekete – Tibori, 2016; Magyar Ifjúság, 2020). Vizsgálatunkhoz saját készítésű kérdőívet használtunk fel, melynek keretében feltérképeztük a középiskolások sportolási szokásait, szabadidős tevékenységeit és társadalmi háttérét. A kutatás végső elemszáma kb. 1500 fő, a mintát rétegzett, csoportos mintavétellel vettük az Észak-alföldi Régió középiskolaiból az OH adatai alapján, mely reprezentatív a megyére, az iskolatípusra, fenntartóra és a településtípusra.

Az elemzések során megállapítottuk, hogy a vizsgált korosztály szabadidőeltöltésében továbbra is meghatározó szerepet töltenek be a „screen-time” tevékenységek (Bocsi – Kovács, 2018) és csak ezen tevékenységek után következnek az aktív szabadidőeltöltéshez kapcsolható tevékenységek. Mind a klaszterelemzés, mind a faktoranalízis tekintetében négy csoportot különíthetünk el egymástól, amiket különböző társadalmi háttérváltozók vonatkozásában vizsgáltunk.

Az elemzések alapján megállapítható, hogy a sport mint szabadidős tevékenység háttérbe szorul az általunk vizsgált korosztályban. A meghatározó tényezők között említhetjük a társadalmi háttérre vonatkozó legfontosabb háttérváltozókat A településtípus, az iskolatípus, a szubjektív anyagi helyzet, a szülők iskolai végzettsége és sportolási szokásai mind befolyásolják a diákok szabadidő eltöltési formáit.

KENYA SZÍNES VILÁGA. A TESTNEVELÉS ÉS SPORT SZEREPE A KENYAI TÁRSADALOMBAN

HIDEG GABRIELLA

Pécsi Tudományegyetem
gabriella.hideg@etk.pte.hu

Kulcsszavak: Kenya, testnevelés, sport

Kenya mintegy 47 milliós lakosságának társadalmi szerkezete igen változatos képet mutat. Ennek oka egyrészt az etnikai sokszínűség, ugyanis Kenya társadalma negyven törzsre épül, ebből adódik, hogy a mai napig sok törzsi közösség él együtt, ehhez még hozzájön az is, hogy egyéb európai etnikumok is élnek a területén. Másrészt számításba kell vennünk a vallási különbözőségeket is, hiszen az általunk ismert és Európában jelenlévő vallások (katolikus, protestáns, iszlám stb.) mellett a különböző törzsi vallások is színezik a társadalmi összetételt. Harmadrészt mindenképpen meg kell említenünk a Kenya által befogadott menekültek magas számát is. Csak somáliai menekültekből mintegy 400 ezer él az országban (The World Factbook). Vizsgálatunk célja bemutatni a testnevelés és a sport szerepét a kenyai társadalomban. Sorra vesszük a testkultúra jelentőségét és fejlődését a gyarmatosítás időszakától a felszabadulás utáni időszakon át a mai napig. Célunk továbbá Kenya olimpiai szerepléseinek vizsgálata is. Vizsgálatunk elsősorban kvalitatív vizsgálat. Egyrészt statisztikai adatokat elemzünk, másrészt pedig a rendelkezésre álló nemzetközi irodalmat dolgozzuk fel. Munkánk során a statisztikai mutatókhoz a The World Factbook, az UNESCO vagy a Világbank adatbázisait használjuk. Szakirodalmi kutatáshoz pedig a Google Tudós és Ebsco adatbázisokat használjuk. Vizsgálat eredményeként tisztább képet kapunk egy távoli ország színes világáról, a testnevelés és a sport szerepéről a társadalomban, valamint a testkulturális fejlődésének és olimpiai eredményeinek jelentőségéről. Eredményként elmondható, hogy a sport és a testnevelés oktatása a közoktatásban háttérbe szorul és ennek egyik oka az infrastruktúra hiánya. Kenya olimpiai szereplésének kiemelkedő pontja a 2016-os Rio-i Olimpiai Játékok, ahol 6 arany, 7 ezüst és 1 bronzérmét szereztek.

TESTNEVELŐK MÓDSZERTANI KULTÚRÁJÁNAK VIZSGÁLATA A SZOCIOKULTURÁLIS HÁTTÉR TEKINTETÉBEN

BORBÉLY SZILVIA

Nyíregyházi Egyetem
borbely.szilvia@nye.hu

Kulcsszavak: testnevelő, módszertani kultúra, kulturális tőke

A minőségi testnevelés elsősorban a pedagóguson múlik, az ő felelőssége az óra sikeressége. A NASPE meghatároz hat elvet, amellyel egy pályakezdő testnevelőnek rendelkeznie kell az egyetem befejezése után, s ebben a testnevelői módszertani kultúra sokszínűsége is helyet kap (NASPE, Beginning Teaching Standards, 2008). A tanárok hivatástudata az oktatási folyamatban egy szűrőként jelenik meg, ezért meghatározó szereplőivé válnak a tanítási folyamatoknak és azok változtatásának (Kirk – Macdonald – O’Sullivan, 2006). Korábbi kutatásunkban a mindennapos testnevelés implementációját vizsgáltuk meg a testnevelők véleménye alapján. Fontos megállapításunk volt, hogy a viszonylagos elégedetlenség, a Merton-féle relatív depriváció törvényszerűsége a bevezetéshez kapcsolódó attitűdökben jelenik meg: a kisebb települések pedagógusai bizakodóbbak, elfogadóbbak a mindennapos testnevelés bevezetésével kapcsolatban (Borbély, 2018).

Kutatásunk célja annak megismerése, hogy a bourdeiu-i tőkeelmélet alapján a társadalmi háttérváltozók közül a kulturális tőke és a lakóhely típusa mentén milyen különbségeket fedezhetünk fel a testnevelők módszertani kultúrájában. Kérdőíves adatfelvételt használtunk, ahol a testnevelők és a testnevelés tanárképzésben részt vevő hallgatók tapasztalatait vetettük össze.

Eredményeinknél megfigyelhető a sokszínű munkaforma és ismeretátadási eszközök alkalmazása esetében a hallgatók inkább az egyéni formák gyakoribb használói. A tanulás irányíthatósága szempontjából a félautonóm munkaforma a pedagógusoknál jelenik meg felülreprezentált értékkel. A differenciálás és társtanítás elsősorban a nőknél, a gyerekkorban rendszeresen sportolóknál a verbális ismeretátadási formák közül az utasítás módszere jelenik meg szignifikánsan magasabb arányban. A lakóhely típusa változó nem mutatott különbséget.

A testnevelőknek a tanítási folyamatban nagy szabadságuk van és csak a kreativitásuk szab határt, hogy hogyan oktatják a tanulókat. Kreativitásukat a szerzett tapasztalatok vagy az esetlegesen tanult, megismert módszertani repertoárjuk határozza meg. A társadalmi változók csak kis mértékben befolyásolják módszertani kultúrájuk alakulását. Napjaink élménypedagógiai oktatási követelményei a módszertani kultúra sokszínű használatát várják el, mellyel már a tanárképzésben kiemelt hangsúllyal célszerű foglalkozni a testnevelők képzése során.

A SZAKKÉPZÉS AKTUÁLIS HELYZETE AZ ELÉRHETŐ ADATFORRÁSOK TÜKRÉBEN

Szimpóziumvezető:

Magyar Zita

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

nszfh.elnok@nive.hu

Opponens:

Fehérvári Anikó

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

fehervari.aniko@ppk.elte.hu

Előadások:

1. Nagy Zoltán: A Szakképzési Pályakövetési Rendszer (SZPR) szakmai-módszertani bemutatása
2. Czirfusz Dóra: Szakképzés tanulói szemmel: a képzésválasztás motivációi
3. Henn-Pap Anna: A lemorzsolódás csökkentésének lehetséges eszköze: a rugalmas képzési utak a szakképzésben
4. Pitlik László – Borbély Krisztián: Tanulmányi mobilitás és regionális megtartóerő a magyar szakképzésben

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szakképzés, pályakövetés, korai iskolaelhagyás, rugalmas képzési utak, tanulmányi mobilitás

A szimpóziium célja néhány kiemelt témakör mentén bemutatni a szakképzés aktuális helyzetét, felhasználva a különböző forrásból elérhető adatokat. A kutatások alapját a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatalnál elérhető adatok nyújtják. Az előadások során felhasznált adatbázisok között szerepel a tanulmányi nyilvántartásként működő Szakképzési Információs Rendszer, mely számos elemzési dimenzióknak ad teret. Azon felül, hogy a szakképzésben tanuló populáció meghatározásának az alapja, mintakeretként is szolgál a primer kutatások esetén. A vizsgálatok építenek továbbá a 2022-ben elindított Szakképzési Pályakövetési Rendszerre, melyben adminisztratív nyilvántartások összekapcsolása mellett nagymintás (N=11.057) kérdőíves felmérés is helyet kapott. Az első előadás célja a pályakövetés bemutatása, kitérve a szakmai koncepcióra, valamint a módszertani megoldásokra. A második előadásban a pályakövetési kérdőíves felmérés eredményeiből kapunk ízelítőt, melyben a 9. évfolyamos tanulók (N=5.487) kerülnek középpontba, az ő szemszögükből ismerjük meg a szakképzés választásának motivációit. A harmadik előadás az évek óta kiemelt figyelmet kapó végzettség nélküli iskolaelhagyás kezelésére létrehozott rugalmas képzési lehetőségeket mutatja be. Az előadás célja átfogó képet nyújtani a Dobbantó program, a Műhelyiskola, valamint az Orientációs évfolyam tanulóiról az elérhető adatok alapján. A negyedik előadás a regionális képzésszervezés elősegítését megcélozva a tanulmányi célú ingázást veszi górcső alá a szakképzésbe járó diákok körében. A szimpóziium mindegyik témája szorosan összefügg a szakképzési struktúra utóbbi években történő átalakításával, illeszkedik a stratégiai dokumentumokban meghatározott célokhoz. Az előadások által választ kaphatunk arra, hogy milyen módszertani megoldások mentén került kialakításra a pályakövetés és milyen eredményeket várhatunk tőle, miért választják a fiatalok a szakképzést, mi jellemzi a rugalmas képzési utakat, és milyen mértékben van jelen a tanulói mobilitás a szakképzésben. Az eredmények mind a tudományos közeg, mind a gyakorlat számára átfogó információval szolgálhatnak a szakképzés aktuális kérdéseiről.

A SZAKKÉPZÉSI PÁLYAKÖVETÉSI RENDSZER (SZPR) SZAKMAI-MÓDSZERTANI BEMUTATÁSA

NAGY ZOLTÁN

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal
nagy.zoltan@nive.hu

Kulcsszavak: szakképzés, pályakövetés, adatkapcsolás, kérdőív

A szakképzési pályakövetési rendszer a hazai szakmapolitikai stratégiákban (ITM, 2019; 1168/2019. Korm. határozat; 12/2020. (II. 7.) Korm. rendelet) és az Európai Tanács által megfogalmazott ajánlásban (Európai Tanács, 2017; Európai Bizottság, 2018, 2020) is kiemelt feladatként szerepel. Kidolgozásának célja, hogy információhoz jussunk a szakképzésben végzettséget szerző tanulók pályáivéről, továbbtanulási útjairól, munkaerő-piaci elhelyezkedéséről. Magyarországon nem előzmény nélküli a fiatalok életútjának nyomonkövetése: a 2011/12-es tanév óta sikeresen működik a felsőoktatásban tanulók követése a Diplomás Pályakövetési Rendszeren keresztül, amely információt nyújt arról, hogy a felsőoktatásból kilépők milyen karrierívet járnak be (Veroszta, 2011; Oktatási Hivatal Felsőoktatási Elemzési Főosztály, 2021, 2022). A szakképzésben végzetek életútjának megismerésére hazai oldalon ezidáig utánkövetéses kérdőíves felmérések keretében nyílt lehetőség, az MKIK GVI (2020) kutatásában végzős szakközépiskolai és szakgimnáziumi diákokat kérdeztek az elhelyezkedési szándékaikról és munkaerőpiaci helyzetükről. A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal által kidolgozott Szakképzési Pályakövetési Rendszer (SZPR) legfőbb céljai közé tartozik a szakpolitikai döntéselőkészítési folyamat támogatása, a minőségbiztosítás, az oktatás hatékonyságának és színvonalának nyomon követése, a szakképzési és felnőttképzési kínálat optimalizálásának segítése. A szakmai előkészítéseket követően 2022 második negyedévében lezajlott az első adminisztratív adatkapcsolás a szakképzésben és felnőttképzésben tanulók helyzetéről. Ezzel párhuzamosan nagymintás kérdőíves felmérés indult a szakképzésben tanulók körében, melynek egyik fókuszpontja a karriertervekre esett. Az adminisztratív adatkapcsolás során összesen hét szervezet nyilvántartása került bevonásra: a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal mellett a Pest Megyei Kormányhivatal, Oktatási Hivatal, Nemzeti Egészségügyi Alapkezelő, Innovációs és Technológiai Minisztérium által kezelt Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, továbbá a Diákhitel Központ Zrt. nyilvántartásai. Az adatokból megismerhetők a képzési jellemzők, a tanulmányi sikeresség, a felsőoktatásba- és munkaerőpiacra történő átlépés, az álláskeresők helyzete. A munkavállalás jellemzői közül a jövedelem, a végzettség és betöltött munkakör illeszkedése, a foglalkoztatottság körülményei mutathatók be az összekapcsolt adatbázisból. A kérdőíves felmérés által több, mint 11.000 tanuló válasza alapján vizsgálhatók a szakképzéssel kapcsolatos attitűdök, kiegészítve az adminisztratív eredményeket. Az SZPR által pontosabb képet kaphatunk a szakképzés minőségéről, a képzési paletta és a piac viszonyáról, a szakképzésen belüli átjárhatóságról, valamint a tanulók elégedettségéről, pályaválasztási indokairól, életpályájáról is.

SZAKKÉPZÉS TANULÓI SZEMMEL: A KÉPZÉSVÁLASZTÁS MOTIVÁCIÓI

CZIRFUSZ DÓRA

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal
czirfusz.dora@nive.hu

Kulcsszavak: szakképzés, pályaválasztás, pályaorientáció

A szakképzés az utóbbi években számos átalakításon ment keresztül a Szakképzés 4.0 (2019) stratégiai dokumentumban megfogalmazott célok mentén, melynek egyik fókuszpontja a szakképzés vonzóvá tétele. Ehhez elengedhetetlen annak ismerete, hogy kik és miért döntenek a szakképzés mellett. Az MKIK-GVI kutatása alapján (Makó et al., 2021) a tanulók azért választották a szakképzést, mert így gyorsan el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon, a képzésen hasznos tudásra tehetnek szert, későbbi munkájuk során megbecsültség és jó fizetés vár rájuk. Hasonló kérdések a 2021/22-es tanévben felvett kérdőíves felmérésben is szerepeltek, melyből az is megismerhető, hogy a diákok mennyire elégedettek a képzésükkel, illetve mik a terveik a képzés után. Előadásunk célja annak bemutatása, hogy milyen motivációval érkeznek a szakképzésbe a tanulók. Vizsgálatunk újszerűségét mutatja, hogy a 2020 szeptemberétől átalakított képzési struktúra óta nem készült nagymintás kérdőíves felmérés a szakképzést választó diákok körében, az eredmények hozzájárulhatnak a szakképző intézmények rekrutációs stratégiájának kialakításához, a pályaorientációs folyamatok támogatásához. Az online, központi tanulmányi rendszeren keresztül történő adatfelvétel során három, szakértői mintavétellel kialakított csoportot szólítottunk meg: a képzést kezdő 9. évfolyamosokat, a 2021/22-es tanévben 16. életévüket betöltőket a tankötelezettségi korhatár elérése miatt, továbbá az adott tanévben végzőket. A felsorolt alpopulációk mentén a minta reprezentálja a szakképzésbe járó tanulók összetételét. Összesen 11.057 kitöltés érkezett a kérdőívekre, ebből jelen előadásban a 9. évfolyamosokat vizsgáljuk kiemelten (N=5487).

Jelen vizsgálat kutatási kérdése arra irányul, hogy a belépő tanulók esetén milyen okok húzódnak meg a képzés választása mögött, kik és miért döntenek a szakképzés mellett. Kérdőíves felmérésünk alapján elmondhatjuk, hogy a 9. évfolyamosok között a képzés választásának legfőbb indoka az érdeklődés (M=3,99), a végzettséggel való könnyű elhelyezkedés esélye (M=3,98), továbbá a jó pénzkereseti lehetőség (M=3,77). Főkomponens-elemzés segítségével (KMO=0,881) a képzés választása mögött meghúzódó okokat három csoportba sorolhatjuk: az intézményhez, képzéshez való hozzáállás, a belső motiváció (érdeklődés, karriertervezés), valamint a külső tényezők (felnöttek javaslata és regionális adottságok). A tanulók közel fele a motiváltak közé tartozik (45,1%) a klaszterelemzés alapján, 29,5% számára a külső tényezők voltak a meghatározók, negyedük (25,4%) számára kevésbé tudatos döntés volt a szakképzés választása, noha a szakképzésben töltött első évük tapasztalata alapján elégedettek intézményükkel. Iskolatípusok mentén jelentős eltérés látszik a döntési folyamatban ($p < 0,05$), a technikumba és szakgimnáziumba járók között magasabb a motiváltak aránya, míg a szakiskolába járók főként külső tényezők alapján választanak képzést.

A LEMORZSOLÓDÁS CSÖKKENTÉSÉNEK LEHETSÉGES ESZKÖZE: A RUGALMAS KÉPZÉSI UTAK A SZAKKÉPZÉSBEN

HENN-PAP ANNA

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

pap.anna@nive.hu

Kulcsszavak: szakképzés, orientációs évfolyam, dobbantó, műhelyiskola, lemorzsolódás

Magas a lemorzsolódó és a lemorzsolódással veszélyeztetett diákok száma (Eurostat, 2022; Fehérvári – Paksi – Széll, 2021). A 2020-ban a szakképzésben történt változások egy része a lemorzsolódás csökkentését és a diákok oktatásba való visszavezetését célozta. Az egyik legfontosabb ezek közül a rugalmas tanulási utak bevezetése: az Orientációs fejlesztés, a Dobbantó program és a Műhelyiskola (Czető et al., 2021; ITM, 2019). Az előadás célja, hogy a rugalmas képzési utakról elérhető adminisztratív adatok és a Szakképzési Pályakövetési Rendszer vonatkozó eredményeinek bemutatása által hozzájáruljon a lemorzsolódással veszélyeztetett, vagy az oktatásból kimaradó személyek képzésének fejlesztéséhez. Az alternatív tanulási utakról eddig kevés adattal rendelkezünk, így ezen képzési típusok átfogó megismerése alapul szolgálhat a további fejlesztések kialakításához. Az orientációs évfolyam célja a szakmai kompetencia kialakítása, fejlesztése, olyan tanulók esetében, akik az általános iskola elvégzése után bizonytalanok a szakmaválasztást illetően. A Dobbantó program célja az alapképzettség fejlesztés olyan 16. életévüket betöltött személyeknél, akik nem fejezték be az általános iskolát. A Műhelyiskola rugalmas keretek biztosításával részzakma megszerzéséhez segíti hozzá azokat, akik alapfokú iskolai végzettséggel rendelkeznek, vagy a Dobbantó program után mentori támogatással tanulnának (Kaibás, 2022; ITM, 2019).

A Szakképzési Információs Rendszer (SZIR) adatai, valamint a kérdőíves felmérés eredményei által kaphatunk képet ezekről az oktatási formákról. Jelen vizsgálat leíró statisztikai módszerrel tárja fel a rugalmas képzési utakon tanulók alapvető jellemzőit, olyan kérdésekre keresi a választ, mint a képzéssel kapcsolatos motivációik, elégedettségük, az oktatók és a képzések tanulástámogatásának megítélése, a sajátos nevelési igényű, BTMN tanulók és hátrányos helyzetű diákok aránya az alternatív képzési formákban.

A rugalmas képzési utakon tanulók (N=1802) közül a SZIR-ben nyilvántartott adatok alapján 355 fő SNI vagy BTMN érintettségű (125 fő Orientációs évfolyamon, 70 fő Dobbantó programban, 160 fő Műhelyiskolában), amely az összes tanuló 0,12 %-a.

A szakképzési pályakövetési kérdőív rugalmas képzési utakon tanuló kitöltőinek (N=54) nagy része pozitívan ítéli meg képzését: a tanult ismereteket hasznosíthatónak látja a munkája során (4,1 átlag), és úgy érzi, lehetősége van sokféle tevékenységet kipróbálni a későbbi munkájához kapcsolódóan (4,2 átlag). Az egyes állításokat ötfokozatú Likert skálán értékelték a kitöltők. A kis létszámú populációból is adódó alacsony elemszámú minta válaszainak értelmezése során figyelembe kell venni, hogy az eredmények kizárólag a válaszadók véleményét tükrözik, így az előadásnak nem célja általánosítani a teljes populációra. A rugalmas képzési utak támogathatják az egyéni ütemű fejlődést, a műhelyiskolás kitöltők közül (N=28) 15-en jelezték, hogy az életben való boldogulásukat támogatják ebben a képzésben.

TANULMÁNYI MOBILITÁS ÉS REGIONÁLIS MEGTARTÓERŐ A MAGYAR SZAKKÉPZÉSBN

PITLIK LÁSZLÓ – BORBÉLY KRISZTIÁN

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

pitlik.laszlo@nive.hu

Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal

borbely.krisztian@nive.hu

Kulcsszavak: szakképzés, mobilitás, regionális megtartóerő

A Szakképzési Pályakövetési Rendszer egyik kiemelt kérdése a szakképzés regionális szintű jellemzőinek hatékony feltárása. Ennek érdekében jelen vizsgálat arra irányul, hogy átfogó képet mutasson a belföldön zajló tanulói mobilitásról, és a regionális megtartóerőről (lásd pl.: Kuráth – Sipos, 2019), azaz arról, hogy egy-egy földrajzi egység mennyire képes környezetében a szakképzési igények megfelelő ellátására.

A vizsgálatok egyik első lépéseként feltárásra került, hogy Magyarországon hogyan jelenik meg a szakképzésben tanulók megyék és járások közti ingázása, a lakhely és az oktatás helyszíne között. Az adatok térképes adatvizualizáció segítségével azt hivatottak megmutatni, mennyire mondhatjuk országosan és/vagy regionálisan centralizáltak a szakképzést, továbbá információval szolgálnak a későbbi, célzott elemzések megalapozásához.

Az elemzés elsődleges célja a belföldi mobilitási jelenségek vizsgálatához tartozó lehetséges módszertani buktatók feltárása. Ennek bemutatására lehet példa az, hogy egyes megyék milyen arányban fogadnak más megyékből tanulókat. Az eredmények alapján azt láthatjuk, hogy Budapesten ez az arány (51,64%) jelentősen magasabb, mint a többi megye átlaga (13,33%). Azonban a munkaalapú ingázáshoz hasonlóan (KSH, 2011), a budapesti és Pest megyei szakképzésbe való ingázás is erősebben összefonódik, mint két bármely másik megye esete. Ha az adott elemzésben Pest megyét és Budapestet összevonjuk (13,49%) a többi megye arányához (12,86%) képesti különbség bár statisztikailag még szignifikáns marad, mértékében jóval alacsonyabb (mindkét összehasonlításban $p < 0,001$; Fisher egzakt teszt). Érdemes tehát fontolóra venni ez esetben ezen két terület összevonását, hogy az ingázási adatokra vonatkozó torzító hatásokat mérsékeljük.

Fontos konstatálni, hogy az ingázást számos tényező befolyásolhatja, az ingázó tanulók csoportja sokszínű: van, aki azért jár távolabbi intézménybe, mert a térségében nem áll rendelkezésre általa választott szakképzés, míg mások a lokálisan elérhető szolgáltatás minőségével lehetnek elégedetlenek, ezért választják a messzebb fekvő intézményt. Az elemzés exploratív jelleggel megkísérli elkülöníteni a mobilitás eltérő faktorait, továbbá meghatározni a regionális megtartóerő dimenzióit.

Az előadás célja kettős: egyrészt megalapozni a szakképzés regionális jellemzőinek feltárását célzó további kutatásokat, valamint hatékonyan elősegíteni a szakképzés regionális szervezését, regionális képzéspotfóliók kialakítását.

ADATREDUKCIÓ, ADATVESZTÉS A KVALITATÍV NEVELÉSTUDOMÁNYI ELEMZÉSSEN

Szimpóziumvezető:

Sántha Kálmán
Kodolányi János Egyetem
santha.kalman1@gmail.com

Opponens:

Mrázik Julianna
Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
mrzik.julianna@pte.hu

Előadások:

1. Sántha Kálmán: Adatredukció, adatvesztés a reflektív naplókön kivitelezett kvalitatív összehasonlító elemzés során
2. Vida Gergő: Adatvesztés és redukció az összehasonlító kvalitatív analízis során
3. Kocsis Rita – Subrt Péter: Adatredukció és adatvesztés a Mayring-féle tartalomelemzésben
4. Pribék László: Adatredukció variánsok, a leltározás és a készleten tartás kulcsfogalmainak bemutatása a kvalitatív tartalomelemzés témakörében

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: adatredukció, adatvesztés, kvalitatív összehasonlító elemzés, kvalitatív tartalom-elemzés

Potter (1996) az empirikus kvalitatív vizsgálatok metaelemzésének elkészítésekor különbséget tett a tézis, érték, filozófiai háttér, kutatási folyamat és eredmény között. Potter vizsgálatát továbbgondolva, a szimpózium fókuszba helyezi az adatredukció, az adatvesztés elemzését a kvalitatív vizsgálatokban. A kvalitatív elemzési módok rugalmassága felveti a szubjektivitás kérdését, ezért olyan módszerekhez fordulunk, amelyek képesek a szubjektív információk keretek között tartására és minimalizálják az adatvesztést. A szimpózium a szubjektivitás, az adatredukció és az adatvesztés háromszögében értelmezi a fuzzy-set kvalitatív összehasonlító elemzést, Kuckartz szövegtípusképző kvalitatív tartalomelemzését és a Mayring-féle kvalitatív tartalomelemzést.

Az első előadás a kvalitatív összehasonlító elemzés fuzzy-set verziójának reflektív naplón történő alkalmazásával felhívja a figyelmet arra, hogy a módszertan mellett, hogy középutat jelent az esetorientált és a változóorientált megközelítés között, több ponton (feltétel, küszöbérték, fuzzy-kalibrálás) szubjektív elemeket mutat. Mindez adatredukciót, adatvesztést eredményezhet, ezért az előadás javaslatokat fogalmaz meg a probléma kiküszöbölésére.

A következő előadás a tanulási zavar, az adatvesztés és redukció témakörébe kalauzol. A tanulási zavarnál felmerült, hogy mi az elégséges és szükséges feltétele a diagnózis megállapításának az INUS okság fókuszából. Ezért a tanulási zavar azonosítását célzó vizsgálat esettanulmányként értelmezése indokolhatja kvalitatív összehasonlító elemzés alkalmazását. Az előadás fókuszba helyezi a percentilisek és a fuzzy-kalibrálás kapcsolatát. Az adatok percentilis értéként való megfeleltetése, küszöbértékké konvertálása és Karnaugh-térképen történő megjelenítése adatredukcióként értelmezhető, amely az INUS okságra visszavezethetővé teszi a látszólag kapcsolat nélküli elemeket.

A harmadik előadás az adatredukciót és az adatvesztésre utaló lépéseket mutatja be a Mayring-féle kvalitatív tartalomelemzésben. Az adatredukció Mayring szöveginterpretációjában az összefoglalásnál és a strukturálásnál kap szerepet. Az előadás a strukturálás és az összefoglalás lépéseire fókuszál, szemlélteti az adatredukció és az adatvesztés megszüntetését célzó induktív kategóriaalkotás folyamatát.

Az utolsó témakör Kuckartz szövegtípusképző kvalitatív tartalomelemzésében tárgyalja az adatredukció-variánsokat és matematikai párhuzamaikat, valamint a dimenzióredukciós eljárások és az adatredukció-variánsok módszertani kereteinek gyakorlati bemutatására is fókuszál. Majd ismerteti a fel nem használt adattartalmak kezelését.

A szimpózium megerősíti a szubjektivitás, az adatredukció és az adatvesztés közötti kapcsolati hálót, továbbá olyan problémákra hívja fel a figyelmet, amelyek segítik a kvalitatív vizsgálatok szisztematizálását.

ADATREDUKCIÓ, ADATVESZTÉS A REFLEKTÍV NAPLÓKON KIVITELEZETT KVALITATÍV ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS SORÁN

SÁNTHA KÁLMÁN

Kodolányi János Egyetem
santha.kalman1@gmail.com

Kulcsszavak: adatredukció, adatvesztés, kvalitatív összehasonlító elemzés, reflektív napló

Az elemzési terek jel- és szimbólumrendszerének kialakítása, empirikus vizsgálatokban történő következetes alkalmazása segíti a kvalitatív kutatások szisztematizálását. A kvalitatív összehasonlító elemzés (QCA) is egy speciális elemzési teret generáló módszertanként értelmezhető, amely megköveteli a kutatótól az adott tér jel- és szimbólumrendszerének és fogalomkészletének ismeretét. A QCA-tipológiák a kétértékű crisp-set verziótól a többértékű fuzzy-set rendszerig egyre bonyolultabbá válnak, ahol a módszertanok alkalmazásának előfeltétele a kétdimenziós és a többdimenziós terekben (vektortér) való gondolkodás. A kvalitatív adatok összetettsége olyan módszertant és elemzési módot feltételez, amely a lineáris gondolkodás helyett a rendszerszemléletet preferálja és képes az adatvesztés minimalizálására, a szubjektivitás korlátozására.

Az előadás a kvalitatív összehasonlító elemzés fuzzy-set rendszerének strukturálatlan reflektív naplókra történő alkalmazásával kimutatja, hogy a módszertan mellett, hogy középutat jelent az esetorientált és a változóorientált megközelítés között, több ponton szubjektív vonásokat hordoz, mindez pedig adatredukciót és adatvesztést eredményezhet. Majd javaslatokat fogalmaz meg a probléma kiküszöbölése érdekében.

A pedagógiai terekkel kapcsolatos strukturálatlan reflektív naplók feldolgozása a fuzzy-set kvalitatív összehasonlító elemzés módszertanával történt, ahol a fuzzy kalibrálásnál Basurto és Speer (2012) rendszerét követtük. Az eredmények alapján szubjektív elemek a naplók tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzése során a kategóriák kiépítésénél jelentkeztek, ami a kvalitatív összehasonlító elemzés módszertanához indokolt feltételek meghatározását segítette. Célszerű figyelembe venni, hogy a kategóriák, fogalmak nagyrésze nem rendelkezik éles határokkal, elmosódtak, de ettől még formálisan meg kell ragadni a fuzzy jellemzőkkel bíró fogalmakat is az elemzés kivitelezése érdekében. További szubjektivitásra okot adó tényező a fuzzy értékek meghatározása és hozzárendelése volt, amely által generált adatredukció és adatvesztés az értékek felülvizsgálatával korrigálható. A további lépéseknél a módszertan egzakt jellege dominál, a feltételek különféle konfigurációit vizsgálva, a minimalizációs eljárással juthatunk el a minimálformuláig, amelyet a logikai kapcsolatrendszerével összhangban interpretálunk.

Az előadás releváns mindazok számára, akik érdeklődnek a neveléstudományban alkalmazható módszertanok sokszínűsége iránt és a szisztematizálás igényével végzik vizsgálataikat.

ADATVESZTÉS ÉS REDUKCIÓ AZ ÖSSZEHASONLÍTÓ KVALITATÍV ANALÍZIS SORÁN

VIDA GERGŐ

Soproni Egyetem BPK Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet
vidagergo@gmail.com

Kulcsszavak: diagnosztika, kvalitatív, SNI, redukció, QCA

A tanulási zavar fogalma változatos keretrendszerű, így a diagnosztikai teszteredmények értelmezése bizonytalan (Vida, 2022). A kvalitatív stratégia így érvelhető (Sántha, 2022). Kutatásunk során arra kerestük a választ, hogy milyen változók mentén dől el, hogy a vizsgált személy tanulási zavarral küzdő, sajátos nevelési igényű lesz. Korábbi kutatás igazolta, hogy a folyamat nem abduktív és nem is elméletre alapozott (Vida, 2022), így a teszteredmények, elméletek szerepe kérdéses.

Kérdésünk, hogy mi az elégséges és mi a szükséges feltétele a diagnózis megállapításának, akár az INUS okság fókuszából (Mrázik, 2016). Elsőként kvantitatív stratégia mentén, több ezer elemű adatbázis létrehozása, vizsgálata alapján kerestük a releváns faktorokat (Vida, 2022), de érvelhetővé vált a módszertan bővítése. Majd megalapozott elmélet alkalmazása (Horváth – Mitev, 2015) volt indokolható a szakértői vélemények kutatásakor. Végül a tanulási zavar beazonosítását célzó vizsgálatok esettanulmányként történő megközelítése vált adekváttá. Az esettanulmányra alapozott kvalitatív komparatív analízis (Sántha, 2015) ugyanis feltárhatja a rendszer működését, feltételrendszerét.

Előzménykutatásaink (Vida, 2021) szerint a vizsgálati folyamat elmosódott rendszerként is értelmezhető. A nyelvi zavarok esetében a nemzetközi diskurzus ezt már igazolta (Short et al., 2019).

SNI tanulók vizsgálatának valamennyi szöveges feljegyzését vizsgáltuk. Szempont volt, hogy a 2018/19-es tanévhez kössük a folyamatot. Kutatási engedélyt két megye Tankerületétől kaptunk. Rétegzett mintavétel alapján választottuk ki a releváns iratanyagokat, irattári betekintés során. A tanulási zavar mellett más problémával küzdő gyermekek anyagait kiszűrtük, illetve a távolléti oktatás alatti időszakot nem vizsgáltuk. A szűkített mintából véletlenszerűen választottunk. Így 15 fő teljes diagnosztikus folyamatát felölelő iratanyagot vizsgáltunk, mely 270 oldalnyi, részben kézzel írt feljegyzés, beleértve a tanulók vizsgálaton végzett munkáját, teszteredményeit is. Az esettanulmányhoz köthető, beazonosított változókat regresszióval kulcsfontosságú befolyásoló tényezőre szűkítettük, percentiliseket hoztunk létre SPSS szoftver segítségével. Ez lehetővé tette a kvalitatív komparatív elemzést (QCA). A percentilisek alapján kalibráltuk az fsQCA szoftver küszöbértékeit. Majd a valóságtáblát a lehetséges események négy tényezője köré csoportosítottuk, Karnaugh-térkép formájában szemléltettük (Rushdi – Badawi, 2017). Mindez folyamatos adatredukcióként is értelmezhető (Pribék, 2018), mely végül az INUS okságra is visszavezethetővé teszi a rendszer látszólag kapcsolat nélküli elemeit. Így sikerült a tanulási zavar megállapításának valós feltételrendszerét és mechanizmusát feltárni, mely a gyakorlat számára új vizsgálati protokoll és kérelmezési rendszer kidolgozásának lehetőségét veti fel.

ADATREDUKCIÓ ÉS ADATVESZTÉS A MAYRING-FÉLE TARTALOMELEMZÉSSEN**KOCSIS RITA – SUBRT PÉTER**

ibis acam Bildungs GmbH Ausztria

rkatonakaton@gmail.com

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

subrtpeter6@gmail.com**Kulcsszavak:** adatredukció, adatvesztés, fotóinterjú, kvalitatív tartalomelemzés, Seidman-féle mélyinterjú

Előadásunkban két kevert módszertant alkalmazó doktori értekezés módszertani részét mutatjuk be, a fókuszpontban az adatredukció eljárásának és az adatvesztés kezelésének ismertetése áll. Az első értekezés szerzője a magyarországi mentortanárok vélekedését vizsgálta a pedagógusképző kompetenciákkal kapcsolatban. A második értekezésben a kutató a pedagógusok közötti szakmai együttműködést tárta fel a pedagógus kompetenciák tükrében. Mindkét értekezésben a kombinált paradigmát követtük a Creswell-féle értelmező szekvenciális tervezés modellje alapján, ahol a módszerek eltérő fázisban követik egymást, illetve almódszer és főmódszer szerint oszlanak meg. Az almódszer (mindkét esetben kvantitatív vizsgálat saját fejlesztésű kérdőívvel) megelőzte a főmódszert, amely kvalitatív vizsgálat volt, az első értekezésben a Seidman-féle mélyinterjú, a második értekezésben fotóinterjú módszerével. Olyan információk megszerzése volt a célunk, amelyek szükségesek az almódszer által feltárt adatok mélyebb összefüggéseinek felfedezéséhez, illetve lehetővé teszik a több perspektívából való vizsgálatot (Sántha, 2009). Kutatásunkban a két módszertani kultúra egymás komplementereként működött. A vizsgálatok megkönnyítették az ok-okozati összefüggések feltárását, árnyaltabb képet biztosítottak a kutatási témáról. Az interjúszövegek kvalitatív tartalomelemzését a Mayring-féle modell alapján végeztük el (Mayring, 2012), amely a hazai pedagógiai vizsgálatok számára újszerű eljárásnak tekinthető. Előadásunkban bemutatjuk az adatredukciót és az adatvesztés problémájára tett gyakorlati lépéseket a Mayring-féle kvalitatív tartalomelemzés folyamatában. Mayring a szöveg interpretálásának három alapformáját különbözteti meg: az összefoglalást, az explikációt (értelmezés) és a strukturálást (deduktív kategóriaalkalmazás), melyeket további hét alcsoportra osztott a kutatási kérdésekhez igazodva. Az adatredukció az összefoglalás és a strukturálás alapformáinál játszik szerepet. Az összefoglalás egyik alcsoportja az induktív kategóriaalkotás, melynek célja a deduktív, elméletvezérelt strukturálásból adódó adatvesztés megszüntetése azáltal, hogy a kimaradó szövegrészekből adatvezérelt, induktív módon kategóriákat képzünk. Kutatásunk empirikus részében bemutatjuk a strukturálás és az összefoglalás lépéseit, a kvalitatív tartalomelemzés során példákkal szemléltetjük az adatredukció és az adatvesztés megszüntetését célzó induktív kategóriaalkotás folyamatát.

ADATREDUKCIÓ VARIÁNSOK, A LETÁRAZÁS ÉS A KÉSZLETEN TARTÁS KULCSFOGALMAINAK BEMUTATÁSA A KVALITATÍV TARTALOMELEMZÉS TÉMAKÖRÉBEN

PRIBÉK LÁSZLÓ

Selye János Egyetem Neveléstudományi Tanszék
prajbek@gmail.com

Kulcsszavak: adatredukció variánsok, készleten tartás, leltározás

Tervezett előadás célja bemutatni Kuckartz (2012, 2014) kvalitatív tartalomelemzésre vonatkozó koncepciójában alkalmazható adatredukció variánsokat, azok intenzitásának, mértékének (Pribék, 2021b) és a hozzájuk kapcsolódó leltározás folyamatának (Pribék, 2022) érvényesíthető paramétereit egy ugyanazon vizsgálati keretrendszerben, korábbi empirikus pedagógiai kutatások eredményeit példaként megjelenítve (Pribék, 2020, 2021a). A különféle adatredukció variánsokat matematikai dimenzióredukciós eljárásokkal vonjuk párhuzamba annak érdekében, hogy a kutatás céljaival, kérdéseivel összhangban lévő tartalmi egységek koherenciáját, valamint a kidobásra ítélt tartalmak inkohereciáját szemléltessük. További célunk, hogy a kevert módszertannal dolgozni szándékozó kutatók gondolkodását segítsük az integrált elemzési tér meghatározását, leendő használatát illetően. Leírjuk a felhasznált szövegtörzsetben fellelhető értelmezési fok-absztrakciós szint (Graneheim et al., 2017) kettősének gyakorlatban jelentkező dinamikáját.

Témaválasztásunk szervesen illeszkedik az elmúlt tíz év meghatározó, a kvalitatív tartalomelemzés témakörében született tudományos koncepcióinak (Mayring, 2010; Schreier, 2012; Kuckartz, 2012, 2014) azon törekvéseihez, amelyek a szövegtörzsetek (Szokolszky, 2004) egyre kifinomultabb mélyrétegi tartalmainak szisztematizált megismerésére és értelmezésére irányulnak. Tervezett előadás metodológiai jelentősége a trichotóm jellegben rejlik:

- az adatredukció variánsok bemutatása során (példák révén) nem csak a felhasznált adattartalmakra vonatkozóan kapunk információkat, hanem a fel nem használtakra is, továbbá a mögöttük lévő kutatói döntésekre;
- információkat szerzünk arról a „vékony határvonalról”, amely az adattartalmak felhasználását és elengedését jelenti a feldolgozás során, kutatói indoklásokkal;
- teljesen újszerű módon, a leltározás folyamata kapcsán információkkal rendelkezünk a kidobásra ítélt adattartalmak jövőbeli kezelhetőségéről, a készleten tartott adattartalmak rendszerezési lehetőségéről.

AZ ISKOLAI ÉS A CSALÁDON BELÜLI SZÜLŐI RÉSZVÉTELT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK. EGY ORSZÁGOS REPREZENTATÍV VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

Szimpóziumvezető:

Pusztai Gabriella
Debreceni Egyetem
pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

Opponens:

Imre Anna
Oktatási Hivatal
imrea@t-online.hu

Előadások:

1. Bocsi Veronika: Tanulók otthoni tevékenysége a szülők iskolai végzettségének függvényében
2. Pusztai Gabriella – Fényes Hajnalka – Róbert Péter: Az iskolafenntartó szektor és a szülői bevonódás összefüggései
3. Hrabéczy Anett – Bacskai Katinka – Ceglédi Tímea: A társadalmi tőke mint kompenzáló tényező hatása a tanulási problémával élő diákok eredményességére
4. Győri Krisztina: „Már megint telefonozol?” A szülők szerepe gyermekük digitális nevelésében

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szülői bevonódás, iskolafenntartó szektor, szülői iskolázottság

A Magyarországra vonatkozó nemzetközi és hazai tanulói teljesítménymérések egyik, hosszú ideje változatlan megállapítása, hogy kiemelkedően nagy különbségek mutatkoznak az iskolák között a tanulói kompozíció tekintetében (Bacsikai, 2015; Lak et al., 2019; Belinszki et al., 2020). Az általános iskolák felső decilisébe olyan intézmények tartoznak, amelyekben a diplomás szülők aránya meghaladja a 60%-ot, miközben az iskolák alsó kvintilisébe döntően alapfokú végzettségű szülők gyermekei járnak. Középfokon a felső decilisben a diplomás szülők aránya felkúszik egészen 70-75%-ig (OKM, 2019). Az iskolák tanulótársadalmának összetétele részben regionális és településszerkezeti okokkal magyarázható, másrészt a szülőknek azzal a meggyőződésből eredő döntéseivel, mely szerint az iskolakompozíció visszahat a tanulói teljesítményre, karrierjére. Ennek eredményeképpen tanulói kompozíció egyenlőtlenségei erőteljesek, s így az iskolarendszer jelentős szegmenseiben alacsony státusú, iskolázatlan, az iskolával kapcsolatban kedvezőtlen tapasztalatokkal rendelkező, a pedagógusokkal szemben bizalmatlan, a tanulásba való befektetést értelmetlennek vélő és a hatékony gyermeknevelés gyakorlataiban járatlan szülői társadalom képezi a tanulók háttérét. A pedagógusoknak ilyen környezetben elengedhetetlen feladata, hogy együttműködést alakítson ki a szülőkkel. A szülő és az iskola kapcsolattartását, a szülőnek a gyermeke tanulmányaiba, fejlődésébe való bevonódását vizsgálva a szülői bevonódás iskolai és otthoni dimenziója különíthető el (Epstein – Sanders, 2002). Nemzetközi összehasonlításban a hazai szülő-pedagógus kapcsolattartás intenzitása gyenge, a pedagógusok általában kevés útmutatást nyújtanak az otthoni gyermeknevelési gyakorlatok javításához (Pisa, 2018; Fejes et al., 2013). Kutatásunkban egy 2020-as országos reprezentatív, nagymintás survey vizsgálat adatait elemezzük, ahol negyedikes általános iskolás gyerekek szülei (N=1156) voltak az egyik célcsoport. Az adatfelvétel papíralapon történt önkitöltős kérdőívvel és a mintavétel többlépcsős és csoportos volt. A mintavétellel kapcsolatos elvárás teljesült abban a vonatkozásban, hogy a kiválasztott iskolák és osztályok tanulóinak összetétele (regionalitás, lakóhely településtípusa, szociális helyzete) hűen reprezentálja a negyedik évfolyamos tanulói populációt. Az előadások arra a kérdésre keresik a választ, hogy a nemzetközi kutatási eredményekkel összevetve (Epstein – Sanders, 2002; Goodall – Montgomery, 2014) hazai viszonylatban milyen tényezők befolyásolják a szülő gyermeknevelési tevékenységének tudatosságát és minőségét. Egyrészt az a kérdés, hogy az iskolázottabb szülők, az egyházi iskolafenntartó intézményét választók és a felismert tanulási problémával küzdő tanulókat nevelők körében jelentősebb-e az otthoni szülői bevonódás, mint másoknál, illetve arra kerestük a választ, hogy milyen szülői jellemzők jelzik előre azt, hogy a tanuló a digitális eszközökkel hosszabb időre magukra maradnak.

TANULÓK OTTHONI TEVÉKENYSÉGE A SZÜLŐK ISKOLAI VÉGZETTSÉGÉNEK FÜGGVÉNYÉBEN

BOCSI VERONIKA

Debreceni Egyetem
bocsiveron@gmail.com

Kulcsszavak: időfelhasználás, szülői iskolázottság, nevelési értékek

Előadásunkban bemutatott elemzés során abból a feltevésből indulunk ki, hogy a tanulók nem iskolai keretek között történő időfelhasználása a tanulmányi pályafutást jelentősen befolyásolhatja. Elemzésünk relevanciáját adja egyrészt az a változás, amely a „családi idő” bővülését mutatja (Harcza, 2014), másrészt pedig a nevelési gyakorlatok szocioökonómiai beágyazottsága (Koltói, 2015), amely a későbbi életpályáján előnyöket vagy hátrányokat generálhat. Cooper (2013) rámutatott, hogy a gyermekek iskolai karrierjéhez való viszony a társadalmi háttérváltozókba is beágyazott. A középosztálybeli, magas végzettségű szülők extra erőforrásokat mozgósítanak. Az eltérések nemcsak a nevelési gyakorlatokban, hanem a gyermeknevelési értékek területén is megfoghatók (Szabados, 1995; Tudge et al., 2000; Friedlmeier et al., 2008), s inkább jellemezhetők a nagyobb fokú autonómiával és teljesítményorientációval. Az elemzés során egy 2020-as országos reprezentatív, nagymintás survey vizsgálat 1156 fős szülői adatait használtuk fel. A szülők iskolai végzettségét három kategóriával jellemeztük: mind a két szülő diplomás (N=179), csak az egyik szülő diplomás (N=211), illetve az egyik szülőnek sincs diplomája (N=547). A gyermekek időfelhasználását egy hétvégi napra vonatkozó, órában mért becslés alapján elemeztük, míg a közös tevékenységeket (pl. közös tanulás, közös olvasás, beszélgetések) és a tevékenységek kapcsolati beágyazottságát százalékos gyakoriságokkal. Az időfelhasználásra vonatkozó kérdésblokkból K-means eljárással alakítottunk ki csoportokat (passzív: 452 fő, színes: 342 fő és sportos mobilhasználó: 304 fő). A szülők iskolai végzettségével való összefüggést az átlagok esetén egyutas ANOVA-val és páronkénti post-hoc teszttel vizsgáltuk. Az alacsony mérési szintű változók közötti összefüggéseket keresztábrával tártuk fel.

A kapott eredmények alapján elmondhatjuk, hogy a gyermekek iskolán kívüli időbeosztását az IKT-eszközök használata és a tanulás dominálja, míg az olvasás és a házimunka perifériára szorul. A tanulásra, a házimunkára, a tanulásra és az olvasásra fordított idő beágyazott a szülők iskolai végzettségébe: a diplomás szülők gyermekeire magasabb olvasási ráfordítás lesz jellemző, míg a nem diplomás szülőknél a házimunka, a mobilhasználat és a tanulás kapott magasabb átlagot (ennek ellenére a tanulás eredményessége is itt lesz alacsonyabb). A post hoc teszt alapján a szignifikáns eltérések leginkább a diplomás és a nem diplomás csoport között húzódnak.

Támogató: Az előadás a MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programjának támogatásával, a Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport munkájának keretében készült.

AZ ISKOLAFENNTARTÓ SZEKTOR ÉS A SZÜLŐI BEVONÓDÁS ÖSSZEFÜGGÉSEI**PUSZTAI GABRIELLA – FÉNYES HAJNALKA – RÓBERT PÉTER**

Debreceni Egyetem
pusztai.gabriella@arts.unideb.hu
Debreceni Egyetem
fenyesh@gmail.com
TÁRKI
robert@tarki.hu

Kulcsszavak: iskolafenntartó, szülői bevonódás, otthoni és iskolai szülői részvétel

Az iskola pedagógiai hozzáadott értékét kutató vizsgálatok szerint fontos tényező az iskolának az a képessége, hogy a szülőket képes-e aktív szülői tevékenységre sarkallni. Kutatási kérdésünk, hogy a hazai egyházi iskolák hatékonyabbak-e a szülőket ösztönző iskolakultúra kialakításában. Kutatásunk Coleman – Hoffer (1987) és Morten Sorensen (1999) eredményeire épül, miszerint a hátrányos helyzetű tanulók körében nagyobb eredményeket elérő egyházi iskolákban a szülők jobbra azonos egyházi közösséghez tartozása, a szülők és a pedagógusok közti bizalmi viszony állnak. Az iskolatípus mellett maga a vallásosság is felhajtó erő lehet a szülői bevonódásban (Petro et al., 2018). Epstein (2010) szerint a bevonódás nem az iskolában kezdődik, hiszen épp akkor kénytelenek a szülők felvenni az iskolával a kapcsolatot, ha az otthoni szülői bevonódás elmarad a várttól. A kutatások többsége a szülői bevonódás iskolai eredményességre gyakorolt hatását vizsgálja, de ebben az előadásban a bevonódás a függő változó, s azt vizsgáljuk, hogy milyen háttértényezők befolyásolják a bevonódás mértékét, különös tekintettel az iskola fenntartójára.

Előadásunkban – a szimpózium többi előadásával egyetemben – egy 2020-as országos reprezentatív, nagymintás survey vizsgálat adatait elemezzük. Regressziós modelljeink két függő változója a szülők otthoni és az iskolai bevonódása voltak. Tan et al. (2019) meta-analízise nyomán az otthoni bevonódást a tanulás otthoni támogatása, az iskoláról való otthoni beszélgetés, és végül a szülők és gyermekek együtt olvasása mellett a gyermekkel együtt végzett tevékenységek 9itemes skáláján mértük. Az iskolai bevonódást pedig a szülők és a pedagógusok kapcsolattartásának gyakorisága és a szülők önkéntes munkára való hajlandósága mellett a szülő-pedagógus találkozások oka szerepelt. A magyarázó tényezők minkét modellben az iskola fenntartója, a szülő vallásos önbesorolása, a gyerekszám, a családszerkezet, a lakóhely településtípusa, a szülő neme, kora, iskolázottsága és végül az OKM adatokból álemelt iskolanagyság és iskolai társadalmi összetétel index voltak. Eredményeink szerint az otthoni bevonódás nagyobb, ha a szülő vallásos, ha kevesebb gyerek van a családban, ha a szülői iskolázottság heterogén diplomás. Az iskolai bevonódást növeli, ha a szülő vallásos, a városi, ha a szülő idősebb és ha az iskola társadalmi összetétele kedvezőtlenebb. Kutatásunk konklúziója, hogy Magyarországon önmagában az egyházi fenntartásnak nincs olyan jelentős felhajtó ereje a szülői bevonódásra, mint amit Coleman kutatásaiban láthattunk, és a hazai egyházi iskolák jórésze nem vonja be jobban a szülőket, mint más iskolák. Mindez azzal együtt volt kimutatható, hogy az egyházi iskolákban szingifikánsan több a vallásos szülő és vallásos szülői háttér esetén mind az otthoni, mind az iskolai bevonódás magasabb volt.

Támogató: Az előadás a MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programjának támogatásával, a Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport munkájának keretében készült.

A TÁRSADALMI TŐKE MINT KOMPENZÁLÓ TÉNYEZŐ HATÁSA A TANULÁSI PROBLÉMÁVAL ÉLŐ DIÁKOK EREDMÉNYESSÉGÉRE

HRABÉCZY ANETT – BACSKAI KATINKA – CEGLEDI TÍMEA

Debreceni Egyetem
hrabeczyanett@gmail.com
Debreceni Egyetem
bacskai.katinka@gmail.com
Debreceni Egyetem
t.cegledi@gmail.com

Kulcsszavak: tanulási problémák, eredményesség, szülői kapcsolatháló

A közelmúlt kutatásai egyre nagyobb arányban fordították a figyelmünket a tanulási problémával élő diákok oktatására, iskolai sikereikre vagy sikertelenségeikre és ezek okaira, s azt is felismerték, hogy a diákok társas kontextusának vizsgálata megkerülhetetlen, és az iskolai pályafutásban ezek közül is kiemelkedő szerepe van a családnak (Berszán, 2007; Crawley – Sanderson, 1982). A családon belüli kapcsolatok szerepét a társadalmi hátrányok kompenzálásában a szakirodalom egyöntetűen hangsúlyozza, a tanulási problémával küzdő tanulók esetében azonban erről nem rendelkezünk elegendő adattal. A kutatások szerint a tanulási problémával élő gyermeket nevelő családok nagyobb arányban vannak kitéve a kapcsolatok felbomlásának, így kiemelten fontos annak feltárása, hogy ez milyen eltéréseket eredményez a tanulmányi sikeresség tekintetében (Hrabéczy, 2019). Előadásunkban egy 2020-as országos reprezentatív, nagymintás survey vizsgálat adatait elemezzük, (N=1041). 4. osztályos gyermeket nevelő szülőktől kaptunk választ arra, hogy a gyermekének van-e valamilyen tanulási problémája (pszichés fejlődési zavar, BTMN vagy nem diagnosztizált tanulási probléma a szülő megítélése alapján, N=179). Mind a tanulási problémával rendelkező, mind a tanulási problémáktól mentes tanulói csoport esetében lineáris regressziós modell segítségével tártuk fel az iskolai eredményesség prediktorait, kiemelten a családok társadalmi háttérét és társadalmi tőkét. Eredményeink alapján a diákok családi háttere erősen befolyásolja az eredményességüket, ugyanakkor a tanulási problémával küzdő tanulók esetében ez a hatás lényegesen kisebb, tehát a tanulási problémának ún. lefelé egyenlősítő hatása van; ugyanakkor a tanulási problémával rendelkező diákok között arányaikat tekintve kevesebb az eredményes tanuló. A vizsgálat során összevetettük, hogy melyek azok a társadalmi tőkeelméleteken alapuló kompenzáló tényezők, amelyek a társadalmi háttér negatív hatását ellensúlyozhatják. A tanulási problémával nem küzdő gyerekek családjában a minőségi közös együttlét és a professzionális (fizetett) segítők családi életbe történő bekapcsolódása volt pozitív hatással az eredményességre, míg a tanulási problémával élő gyermekek esetében egyértelműen azokban a családokban tud eredményesebb lenni a diák, amelyek körül szélesebb védőháló van, és a szülők számíthatnak a szülőtárs, a szomszédok, barátok és rokonok támogatására is. Kutatásunk konklúziója, hogy a tanulási problémával élő gyereket nevelő családok esetében alig érvényesül a család társadalmi státuszából eredő iskolai előny vagy hátrány. Ugyanakkor látható az is, hogy vannak olyan erőforrások, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diákok hátrányaikat leküzdve, eredményesebbek legyenek. A reziliens, tanulási problémával élők erőforrásai között tehát kimutatható a gyermeknevelésbe bevont kapcsolatháló protektív szerepe.

Támogató: Az előadás a MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj és az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programjának támogatásával, a Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport munkájának keretében készült.

„MÁR MEGINT TELEFONOZOL?” A SZÜLŐK SZEREPE GYERMEKÜK DIGITÁLIS NEVELÉSÉBEN

GYÓRI KRISZTINA

Debreceni Egyetem
gyorikrisztina97@gmail.com

Kulcsszavak: digitális nevelés, digitális biztonság, szülői bevonódás

A nemzetközi kutatásokban találkozunk a digital parenting (Benedetto – Ingrassia, 2021) kifejezéssel, amely a szülők erőfeszítéseit és gyakorlatait foglalja össze a gyermekek digitális környezetben végzett tevékenységeinek megértésére, támogatására és szabályozására. A kutatások megállapították, hogy a digitális gyermeknevelésben eredményesebbek a magasabb szocioökonómiai státusú szülők, azonban a kutatási eredmények azt mutatják, hogy kizárólag ezzel a tényezővel nem lehet előre jóslni a gyermek digitális kompetenciáit és szokásait (Vodopivec, 2011; Downes et al., 2020; Tomczyk – Potyrala, 2021). Ez alapján fő kutatási kérdésünk az volt, hogy a gyermekek önállóan történő digitális eszközhasználata összefüggést mutat-e a szülő gyermeknevelési tevékenységre fordított idejével. Jelen kutatás célja egy 2020-as országos reprezentatív, nagymintás survey vizsgálat releváns adatainak másodelemzését elvégezni. Az adatbázisban a szülő szocioökonómiai státusát, gyermek hétvége történő mobil- és számítógép használati idejét, és a szülő gyermekkel az utóbbi egy hónapban eltöltött minőségi idejét (pl.: közös játszás a gyermekkel) mérő változókat vizsgáltuk. Az elemzés során összehasonlító vizsgálatokat (pl.: Mann-Withney féle U próba, egyszempontos varianciaanalízis stb.) és összefüggés vizsgálatokat (pl.: Pearson féle korreláció) eljárásokat alkalmaztunk. Eredményeink rámutattak számos tendencia jellegű összefüggésre, többek között arra, hogy a gyermek önálló eszközhasználati ideje fordítottan arányos a szülővel folytatott közös meseolvasással, programokkal, nagycsaládi eseményekkel, a gyermek nemével, az apa vallásosságával és a felsőfokú végzettséggel. Eszerint elmondható, hogy bizonyos gyermeknevelési tevékenységekre fordított idő meghatározó lehet a gyermekek digitális eszközhasználati tevékenységeiknek a csökkentésében. Továbbá szintén megfigyelhető volt, hogy a szülők iskolai végzettsége gyenge negatív korrelációt mutatott a gyermek önállóan történő mobilozási idejével. Emellett figyelemreméltó az apai vallásosság kedvező hatása, miközben az anyai vallásosság nem rendelkezik szignifikáns befolyással. A gyermek nemének fontosságát erősítette meg az az eredmény, hogy a fiúk már negyedik osztályos korban szignifikánsan nagyobb valószínűséggel használnak szabadidejükben asztali számítógépet. A kutatás limitációja az otthoni digitális nevelés mérésének szűk spektruma, ezért a jövőben ennek feltárására nagyobb érvényességű, kidolgozottabb mérőeszközt szükséges alkalmazni.

Támogató: Az előadás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3-I-DE-94 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával, valamint a MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programjának támogatásával Magyar Tudományos Akadémia-Debreceni Egyetem-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport munkájának keretében készült.

AZ ISKOLAI KUDARC VIZSGÁLATA – EGY LONGITUDINÁLIS KUTATÁS ELSŐ ÉVE

Szimpóziumvezető:

Kasik László

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet,

MTA-SZTE Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport

kasik@edpsy.u-szeged.hu

Opponens:

Zsolnai Anikó

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

zsolnai.aniko@ppk.elte.hu

Előadások:

1. Kasik László – Szabó Éva – Gál Zita – Tóth Edit: Az iskolai kudarc elméleti alapjai – modellek és megközelítések
2. Tóth Edit – Jámbori Szilvia – Kasik László: Az iskolai kudarcok vizsgálata – a longitudinális kutatás módszertana
3. Szabó Éva – Jagodics Balázs: Öröm vagy félelem? Az iskolához való viszony vizsgálata a Szemantikus Szelektív Teszttel
4. Gál Zita – Jámbori Szilvia – Jagodics Balázs: A Kognitív Profil Teszt eredményeinek kapcsolata pszichológiai változókkal

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: iskolai kudarc, kognitív, nem kognitív és környezeti tényezők, longitudinális vizsgálat

A szimpózium témája az iskolai kudarc (school failure), melynek okaival, formáival, illetve megelőzésével és kezelésével igen sok kutatás foglalkozik. E vizsgálatok jelentős része egyrészt serdülőkorúak jellemzőit elemzi, másrészt – ebből adódóan is – a mérések az iskolai kudarc és a lemorzsolódás kapcsolatára fókuszálnak főként a diákok kognitív teljesítményét állítva a középpontba. Ugyanakkor a napjainkban egyre inkább elfogadottabb, az iskolai kudarc személyes (kognitív és nem kognitív) és környezeti meghatározóit együttesen figyelembe vevő integratív modell (Ibabe, 2016) szerint az iskolai kudarc feltárása és kezelése csak ezek együttes figyelembevételével lehet eredményes, és a kudarcélmény feltárását minél korábban szükséges megkezdeni. Mindezeket alapul véve dolgoztunk ki egy kutatási-fejlesztési modellt egy négyéves (2021-2024) longitudinális kutatás elvégzése, egy iskolai segítő-fejlesztő program és egy pedagógus-továbbképzés kidolgozása érdekében. A kutatás első pontjában (2022 tavasza, az adatfelvétel jelenleg zajlik) 1. és 5. osztályosokat mérünk, őket követjük nyomon 2024-ig, így a kutatás végén átfogó képet kapunk az iskolai kudarc személyes és környezeti jellemzőiről, ezek összefüggéseiről, egymásra hatásokról 1-4. és 5-8. osztály esetében. A szimpózium első előadásában az általunk kidolgozott kutatási-fejlesztési modellt, a kutatás elméleti háttérét ismertetjük. Ezt követően a kutatás módszertanáról, a változó- és mintázatorientált elemzések jellemzőiről lesz szó. A harmadik és a negyedik előadás egy-egy vizsgálatrész eredményeit mutatja be: mi jellemzi a diákok iskola iránti attitűdjét, ennek milyen szerepe lehet a kudarcélményben, valamint ezzel milyen kapcsolatban állnak a mért kognitív és nem kognitív tényezők, és ezek hogyan függnek össze a diákok iskolai teljesítményével.

AZ ISKOLAI KUDARC ELMÉLETI ALAPJAI – MODELLEK ÉS MEGKÖZELÍTÉSEK**KASIK LÁSZLÓ – SZABÓ ÉVA – GÁL ZITA – TÓTH EDIT**

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

kasik@edpsy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

eva.szabo@psy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

galzita@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

tothedit@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: elméleti modellek, integratív modell, személyes és környezeti tényezők

Az iskolai kudarc, a kudarcélmény okainak, fennmaradásának, kezelésének és megelőzésének vizsgálata az elmúlt két évtized kiemelt kutatási területei közé tartozik. A legújabb empirikus vizsgálatok (pl. Ibabe, 2016) eredményei rámutatnak arra, hogy egy igen komplex jelenségről van szó, melynek egyéni, csoport- és rendszerszintű kezelése kizárólag akkor lehet hatékony és eredményes, ha a kudarcélmény kognitív, nem kognitív és környezeti tényezőinek feltárása együttesen történik. Az előadás első részében bemutatjuk a kudarcélmény kutatásának főbb elméleti modelljeit és megközelítéseit, kiemelve azokat, amelyek középpontjában a nem kognitív tényezők állnak, illetve kitérünk – az iskolai kudarc vizsgálatának, megelőzésének és kezelésének integratív modellje alapján – a kudarcélménnyel kapcsolatos személyes (kognitív és nem kognitív) és környezeti erőforrásokra is, melyekre a vizsgálatok és a fejlesztések eddig kevésbé fókuszáltak. Az előadás második részében ismertetjük az általunk végzett négyéves (2021-2024) longitudinális kutatás és fejlesztés elméleti keretét, koncepcióját, a vizsgált területeket és mérőeszközöket. A legújabb nemzetközi kutatási és fejlesztési tapasztalatok alapján a longitudinális kutatás középpontjában az iskolai kudarc motivációs-szociális-érzelmi háttere (pl. tanulási motiváció, énkép, mindset), illetve környezeti meghatározói (pl. szülői nevelési stílus, szülői és pedagógusi viszonyulás) állnak, melyekre korábban kisebb mértékben koncentráltak, mint a kognitív jellemzőkre (pl. kognitív képességek, tanulmányi teljesítmény). Bemutatjuk a vizsgálatok alapján tervezett iskolai fejlesztőprogram főbb jellemzőit is, mely program hosszú távú segítséget nyújthat majd a pedagógusoknak, lehetőségük lesz pontos adatok alapján, tudatosan és célzottan segíteni – más szakember, például az iskolapszichológus bevonásával – azokat a diákokat, akik kudarcélménnyel bírnak; hozzájárulni ahhoz, hogy az általános iskolai évek alatt ezen gyerekek esetében megfelelően, hatékonyan kezeljék a diákok negatív élményeit, a diákok folyamatosan tudjanak támaszkodni erősségeikre, és a középiskolai évek alatt ne következzen be az iskolai kudarc egyik legtipikusabb következménye, az idő előtti iskolaelhagyás.

Támogató: MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021-2025), Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport.

Kasik László Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban és ÚNKP- ösztöndíjban (Bolyai+) részesült.

AZ ISKOLAI KUDARCOK VIZSGÁLATA – A LONGITUDINÁLIS KUTATÁS MÓDSZERTANA

TÓTH EDIT – JÁMBORI SZILVIA – KASIK LÁSZLÓ

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

tothedit@edpsy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

szilvia.jambori@psy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarcok
Megelőzése Kutatócsoport

kasik@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: longitudinális vizsgálat, változó- és mintázatorientált elemzés, profilok

A iskolai kudarcokkal kapcsolatos kutatások jellemzően a serdülőkorra fókuszálnak, főként a kudarcélmény és az iskolaelhagyás kapcsolatát elemzik, és kevés az olyan vizsgálat, amely a kisiskoláskori kudarcélmény okaival, fennmaradásának körülményeivel foglalkozik, az iskolai kudarcokat meghatározó tényezők körét ebből a korosztályból indulva követi (Petridou – Karagiorgi, 2016). Az iskolai kudarc kutatásának módszertana folyamatosan változik, megújul. Az iskolai kudarc kutatásában – a hatékonyabb egyéni segítség, fejlesztés, támogatás érdekében – a változóközpontú elemzések mellett (Bergman – Trost, 2006) megjelent a személyközpontú megközelítés (Bergman et al., 2003; Niemivirta, 2002). A kutatások nemzetközi és hazai módszertanát figyelembe véve kidolgoztunk egy, az iskolai kudarcok – a személyi és a környezeti nehézségek és erőforrások – feltárására alkalmas elméleti modellt, amelyre építve megtervezünk egy négyéves vizsgálatot. A kutatás a 2021-2022-es tanévben 1. és 5. évfolyamos diákok követésére és pedagógusaikra irányul. A vizsgálatok alsó tagozaton kétszemélyes, felső tagozaton csoportos helyzetben történnek, illetve kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmazunk (pl. kérdőív, interjú, történelemzés). Az első előadásban ismertetett – korábban bemért, jó pszichometriai mutatókkal rendelkező – mérőeszközök alkalmasak az iskolai kudarc, az iskolai énkép és kötődés, a motiváció, a szociális és érzelmi képességek, valamint a kognitív jellemzők mérésére. A mintázatok feltárásához a változóorientált mellett mintázatorientált elemzéseket is végzünk, így a változók különböző kombinációi alapján létrehozott profilok sokkal részletesebben mutatják meg az iskolai kudarc okait, előzményeit és ezek rendszerét. Az 1. és 5. osztályosokkal 2022 tavaszán megkezdett kutatás adatai alapján pontos kép rajzolódik majd ki az iskolai kudarcokról, illetve azok alakulásáról, változásáról 1-4. és 5-8. évfolyamosok körében. Az eredmények alapját képezik az általunk, alsó és felső tagozatos tanulók számára kidolgozott segítő-fejlesztő programnak, ami az iskolai kudarcok csökkentését célozza, a kudarcok okozta nehézségekkel való megküzdést segíti. A kutatási eredmények és a segítő-fejlesztő program eredménye alapján módszertani segédanyagot, illetve pedagógus-továbbképzést dolgozunk ki.

Támogató: MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021-2025), Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport.

Kasik László Bolyai János Kutatási Ösztöndíjban és ÚNKP- ösztöndíjban (Bolyai+) részesült.

ÖRÖM VAGY FÉLELEM? AZ ISKOLÁHOZ VALÓ VISZONY VIZSGÁLATA A SZEMANTIKUS SZELEKTÍV TESZTTEL

SZABÓ ÉVA – JAGODICS BALÁZS

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarok
Megelőzése Kutatócsoport

eva.szabo@psy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarok
Megelőzése Kutatócsoport

balazs.jagodics@psy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: teljesítmény, öröm vagy félelem, Szemantikus Szelekciós Teszt

A tanulási motiváció és az iskolai feladatokkal kapcsolatos elköteleződés alacsony szintje az iskolai kudarcokkal küzdő tanulók meghatározó jellemzője (Finn, 1989). A kudarcok és az iskolához való viszony (attitűd) egymással kölcsönhatásban alakul. A kudarcélmény romló attitűdöt és a teljesítményhelyzetektől való félelemet eredményez, ami a csökkenő motiváción keresztül ismét rossz teljesítményhez vezet. Részben ennek köszönhető, hogy az iskola iránti érdeklődés csökkenése, valamint a környezetre adott negatív reakciók (pl. elutasítás) növekedése stabil tendenciának tűnik az életkor előrehaladtával (Gottfried et al., 2001). A diákok iskolai teljesítménye erősen összefügg az iskolai kötődéssel is, aminek egyik eleme az iskolával és az iskolai tevékenységekkel kapcsolatos érzelmi beállítódás. A longitudinális kutatás egyik célja a diákok iskola iránti attitűdjének megismerése, 2022-ben a belépéskor és a tagozatváltás időszakában. Ennek feltárására a Szemantikus Szelekciós Tesztet (SST) mint félprojektív eljárást alkalmazzuk, azt tárjuk fel, hogy a diákok inkább az öröm vagy inkább a félelem érzését társítják az „iskola”, a „tanulás”, „hibázás”, a „félelem” és „dolgozat/felmérő” szavakhoz. Az eljárással képek és szavak asszociációjának erőssége mérhető: az adott szavaknál milyen gyakran fordul elő, hogy a személy ugyanazt a képet társítja a lehetséges 16-ból mindkét szóhoz. Egy szópár esetében a maximális egybeesések száma 8, a minimális 0 lehet. Az egybeesések száma az asszociáció jelentésen alapuló erősségét mutatja. Minél több az azonos képválasztás a két szó esetében (pl. öröm és iskola) annál erősebb közöttük a kapcsolat. A módszer rendkívüli előnye, hogy nem igényel olvasási, szövegértési készséget, így már az első évfolyamon is használható. Emellett a módszer alkalmas arra, hogy kiküszöbölje a szociális kíváncsisági hatást, tekintve, hogy a kitöltő nem tud hipotézist alkotni arról, melyik válasszal keltene jobb benyomást. Kutatásunk feltáró jellegű és a longitudinális vizsgálat kiindulópontjaként szolgál. Feltételezzük, hogy az életkori jellemzők és az iskolai tapasztalatok mennyisége és minősége miatt lesz különbség a két korosztály (1. és 5. osztály) között a fogalmakhoz társított öröm és félelem erősségében. Az adatfelvétel jelenleg is zajlik digitális platformon és papír-ceruza alapon. Előadásunkban bemutatjuk a hazánkban még viszonylag kevésbé ismert módszert (SST), és értelmezzük az első vizsgálat eredményeit az iskolai kudarcok fogalmi kontextusában, valamint megvizsgáljuk az érzelmi beállítódás kapcsolatát az életkorral és egyes demográfiai jellemzőkkel. A követéses vizsgálat alkalmat ad majd az érzelmek változásának nyomon követésére, valamint az intervenciós hatások mérésére is.

Támogató: MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021-2025), Iskolai Kudarcok Megelőzése Kutatócsoport.

A KOGNITÍV PROFIL TESZT EREDMÉNYEINEK KAPCSOLATA PSZICHOLÓGIAI VÁLTOZÓKKAL

GÁL ZITA – JÁMBORI SZILVIA – JAGODICS BALÁZS

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet, MTA-SZTE Iskolai Kudarok
Megelőzése Kutatócsoport

galzita@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet; MTA-SZTE Iskolai Kudarok
Megelőzése Kutatócsoport

szilvia.jambori@psy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem BTK Pszichológiai Intézet; MTA-SZTE Iskolai Kudarok
Megelőzése Kutatócsoport

balazs.jagodics@psy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: teljesítmény, Kognitív Profil Teszt, énhatékonyság

Az iskolai teljesítmény fontos indikátora az oktatás hatékonyságának és a tanulmányi sikerességnek, ezért számos kutatás törekszik annak feltárására, hogy a kognitív (pl. kognitív képességek, intelligencia) és a nem kognitív tényezők (pl. szocioökonómiai státusz, tanulási stratégiák, pszichológiai erőforrások) milyen kapcsolatban állnak a diákok teljesítményével, esetleges iskolai kudarcélményeivel, a későbbi lemorzsolódás veszélyével. A longitudinális kutatás egyik célja – az iskolai kudarcélmény komplex megközelítése alapján – néhány kognitív és szociális-érzelmi terület összefüggésének feltárása. E vizsgálatrészben azt tárjuk fel, hogy a két korosztályban (1. és 5. osztály) a Kognitív Profil Teszt (Gyarmathy, 2009) egyes részfeladatainak (figyelem, hangdiszkrimináció, főfogalom-gondolkodás, számisméltés) eredményei, illetve a diákok kiégése, tanulmányi énhatékonyságuk érzése, szemléletmódja és iskolai felelősséggel kapcsolatos percepciója képes-e együttesen bejósolni az iskolai teljesítményt. Az adatfelvétel jelenleg is zajlik digitális formában, illetve papír-ceruza tesztek használatával, az 1. osztályosok esetében kétszemélyes helyzetben, míg az 5. osztályosoknál csoportos formában. A demográfiai változók alapján feltárható különbségek elemzése mellett a kognitív és a nem kognitív tényezők kapcsolatát is elemezzük, valamint többváltozós statisztikai eljárásokkal tárjuk fel ezek bejósoló erejét a tanulmányi sikerességre. Kutatásunk hosszú távú célja, hogy négy éven keresztül kövessük a vizsgálatban részt vevő tanulókat, ezáltal azonosíthassuk azokat a kognitív és nem kognitív tényezőket, amelyek a diákok tanulmányi sikerességével, esetleges kudarcélményeivel összefüggésbe hozhatók. A longitudinális kutatás során célunk, hogy képet kaphassunk azokról a rizikó- és protektív faktorokról, amelyek kapcsolatban állhatnak különböző iskolaikudarc-élményekkel. Mindezek jelentős mértékben segítik majd nemcsak a fejlesztőprogram, hanem a pedagógusi segédanyag és a pedagógus-továbbképzés tartalmának és módszertanának kialakítását is.

Támogató: MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázat (2021-2025), Iskolai Kudarok Megelőzése Kutatócsoport.

CSALÁDOK JELENE, A JÖVŐ CSALÁDJAI. A HUNGAROSTUDY 2021 VIZSGÁLAT CSALÁDI ÉLETRE VONATKOZÓ EREDMÉNYEI

Szimpóziumvezető:

Engler Ágnes

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért;

Debreceni Egyetem

engler.agnes@koppmariaintezet.hu

Opponens:

Bocsi Veronika

Debreceni Egyetem

bocsiveron@gmail.com

Előadások:

1. Horváth-Varga Anikó – Nagy Tímea: A boldogságérzet, jóllét a családok szempontjából
2. Székely András: A vallásosság a magyar társadalomban a Hungarostudy kutatások tükrében
3. Engler Ágnes – Markos Valéria – Major Enikő: Gyermekvállalási tervek a párkapcsolati forma tekintetében
4. Papházi Tibor: Gyermekvállalás és gyermektervezés az iskolai végzettség tükrében
5. Antal István – Bocz János György: A roma és a nem roma válaszadók gyermekvállalással kapcsolatos attitűdjei a Hungarostudy 2021 adatfelvétel tükrében, különös tekintettel a fiatal felnőtt (18-25 éves) generációkra

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: párkapcsolat, gyermekvállalás, családok jól-léte, pandémia

Az idei konferencia fókuszába a pandémia oktatásban megjelenő hatásai kerülnek. Szimpóziuumunk a járvány tartós vagy kevésbé tartós következményeit a „hátszágban”, a fiatalok és a családok életében igyekszik megragadni. Erre egy 2021-ben készült, több szempontból reprezentatív kutatás adja meg a lehetőséget. Annak ellenére, hogy ez a felmérés nem kizárólag a pandémia hatását vizsgálta, a párkapcsolatok alakulásában, a gyermeknevelésben, vagy éppen a gyermekvállalás tervezésében is kitapintható jelenléte. A családok mint a társadalom legkisebb egységeinek alapja, kiindulópontja a párkapcsolat és a gyermekvállalás, amelyek másfelől egy nemzet fenntarthatóságának zálogai. Ezért tartjuk fontosnak bemutatni a szimpóziuum közös nevezőjeként szolgáló Hungarostudy 2021 nagyívű és sokrétű kutatás ezen területének eredményeit. A szimpóziuum minden előadásának ez a kutatás adja lapját, ezért a módszertanról itt írunk bővebben.

A Hungarostudy adatfelvételek elsődleges célja a magyar népesség életminőségének, lelki és egészségi állapotának vizsgálata. A nagymintás, reprezentatív keresztmetszeti adatfelvétel kiegészül olyan tényezőkkel, amelyek ezt befolyásolhatják, így pl. a család- és gyermekvállalás, vagy a vallásosság kérdéskörével (Kopp – Kovács, 2006; Kopp, 2008; Susányszky – Szántó, 2013). A vizsgálatok Kopp Mária-hoz fűződnek, aki adatainak feldolgozása során többek között olyan következtetésekre jutott, hogy a támogató család a testi és lelki egészség őrzője is egyben, hogy a pszichológiai életminőség mutatók és a szubjektív egészségi állapot jobb azoknál, akik úgy érzik, számíthatnak a családtagjaikra, és fordítva: „az önkárosító magatartásformák igen szorosan összefüggenek a családi támogatás hiányával.” (Kopp – Skrabski, 2006)

A magyar népesség bio-pszicho-szociális jellemzőit együtt vizsgáló kutatássorozat előző hullámai (1988, 1995, 2002, 2006, 2013) után 2021-ben a KINCS (Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért) és a SE Magatartástudományi Intézete 7000 főt kérdezett meg TAPI módszerrel. A minta kétlépcsős, arányosan rétegzett, valószínűségi minta, melynek alapsokaságát a Magyarországon élő, magyar állampolgárságú, 18 éves és idősebb korú népesség képezte. A 7000 fős minta leképezi az ország településstruktúráját regionális elhelyezkedés és település-nagyság szerint (Székely – Kovács, 2022).

A szimpóziuum első két előadása általános képet nyújt a magyar társadalom mai lelkiállapotáról, jól-létéről. Az egyének jól-léte, boldogságérzete, elégedettsége, bizalma az egész társadalom állapotát meghatározza, de természetesen jól körvonalazhatók az eltérések is, például családi állapot, életkor vagy vallásosság szerint. A szimpóziuum további előadásai a párkapcsolat és a gyermekvállalás jellemzőit, összefüggéseit járják körbe, kiemelt figyelmet fordítva az iskolázottságra.

A BOLDOGSÁGÉRZET, JÓLLÉT A CSALÁDOK SZEMPONTJÁBÓL

HORVÁTH-VARGA ANIKÓ – NAGY TÍMEA

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
horvath-varga.aniko@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
nagy.timea@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: boldogság, elégedettség, mentális egészség, család

Általánosan elfogadott az a gondolat, miszerint a gazdasági fejlődés a jóllét növekedésének a feltétele (Fukuyama, 1997). A téma jelentőségét emellett az is alátámasztja, hogy a legfontosabb értéknek az emberek a boldogságot tartják a Hungarostudy felmérések szerint (Kopp – Skrabski, 2020), amely a párkapcsolatok és családok működésére is jótékony hatással van, illetve védőfaktort képez (Kopp – Skrabski, 2008; Székely, 2019; Engler, 2017, 2018). A jóllét definiálása, mérésének módszertana nem egységes a szakirodalomban. Jelen kutatás a WHO mentális egészség meghatározására támaszkodik, amely szerint a lelki egészség olyan állapot, amelyben az ember kibontakoztathatja egyéni képességeit, meg tud birkózni az életében előforduló normális mértékű stresszel, eredményesen tud dolgozni, és képes hozzájárulni a közösségi élethez. A lelki egészség több, mint a mentális betegség hiánya, így beletartozik például a jóllét, érzelmi egyensúly, boldogság képessége (Örkényi, 2005). A nemzetközi felmérésekben, mint például a Happy Planet Indexben is fontos szerepet tölt be a mentális jóllét. A kutatás legfőbb célkitűzése a 18 éven felüli magyar népesség biopszicho-szociális helyzetének leírása, jellemzése, háttértényezőinek feltárása a családi állapot, családi kapcsolatok és társadalmi tőke figyelembevételével. Az elemzés során a Hungarostudy 2021-es és 2013-as adatbázisait használjuk. Mindkét esetben a minta kétlépcsős, arányosan rétegzett valószínűségi minta, melynek alapsokaságát a Magyarországon élő, magyar állampolgárságú, 18 évnél idősebbek képezték. Az elemzés során, a 2021-es Hungarostudy esetében 7000 fős, a 2013-as adatbázis esetében 2000 fős mintával dolgozunk. Használt mérőeszközök: Beck-féle depresszió skála, WHO általános Jóllét Skála, Beck-féle Reménytelenség Skála, Elégedettség, Boldogság, Anómia. Hipotéziseink szerint a házasságban élőkre kevésbé jellemző a depresszió, mint az egyedülállókra, valamint a gyermeket nevelők boldogabbak és elégedettebbek az életükkel, mint a gyermektelenek.

2013 és 2021 között jelentős növekedés látható az elégedettség a boldogság tekintetében, különösen a nők körében (6,24 – 7,19; 6,69 – 7,39). Bár fiatalok körében kisebb volt a javulás mértéke, így is magasabb boldogságról és elégedettségről számoltak be, mint az idősebb korosztály. A depresszió szintjei szerinti sávokat vizsgálva javulás látható. A nők körében nagyobb mértékben: köztük a normál szintet elérő válaszadók aránya 65,8%-ról 72,7%-ra nőtt 2013 és 2021 közt, míg a férfiak körében kismértékű csökkenés látható. Korcsoportonként nézve a fiatalok körében romlást láthatunk. A normál szintet elérők aránya 86,6%-ról 81,4%-ra csökkent. Leginkább a súlyos depresszió előfordulása nőtt 29 éves korig, 3,2%-ról 8,8%-ra. Az észlelt stressz 2013-ban a fiatal házások körében volt a legmagasabb (17,52), az egyedülállók közt a legalacsonyabb. 2021-ben 31 éves kortól a házastársak körében volt a legalacsonyabb a stressz szintje (13,74).

A VALLÁSOSSÁG A MAGYAR TÁRSADALOMBAN A HUNGAROSTUDY KUTATÁSOK TÜKRÉBEN

SZÉKELY ANDRÁS

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
szekely.andras@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: vallásosság, egyházi élet, iskolai végzettség

Az európai vallásosság a modernizáció következtében számos változáson ment át, amely főként az egyházasan vallásosak arányának nagyfokú csökkenésében, valamint egyfajta új, egyháztól távolságot tartó vallásosság növekedésében ragadható meg (Makay – Kollár, 2022). Magyarországon a II. világháborút követően a modernizáció mellett a politikai rendszer is befolyással volt a vallásosság alakulására. A kilencvenes évek elején az egyházakhoz kötődő vallásosság stagnálni látszott, miközben jelentősen erősödött az egyháztól távolságot tartó vallásosság (Tomka, 2009). A kutatások azt mutatják, hogy a szekularizációs tendenciákkal együtt megjelent egy deszekularizációs folyamat is, vagyis az individualista vallásosság erősödni látszik (Rosta, 2019). Ez a folyamat a Hungarostudy kutatások adataiban is tetten érhető, egészen a 2013-as felmérésig (Székely – Lázár, 2013).

A Hungarostudy kutatások két kérdés mentén vizsgálják a magyar lakosság vallásosságát: a vallás gyakorlása, valamint a vallás fontossága kapcsán. Ezek a kérdések 1995, illetve 2002 óta szerepelnek a Hungarostudy kutatásokban (Kopp et al., 2006).

Hipotéziseink alapján a vallásosság átrendeződése folytatódik, az intézményes vallásosság szerepe tovább csökken, miközben a férfiak és a nők közt a különbség mind a vallásgyakorlás, mind a vallás fontossága terén megmarad. Az életkor esetén is feltételezzük a kapcsolatot, a fiatal korosztály vallásosságának a jellemzői jelentősen eltérnek az idősebb korosztályétól. A végzettség, mint a személy identitásának fontos része, szintén erős összefüggést mutat a vallásosság különböző formáival.

Elemzésünk során a hipotézisek vizsgálatához a következő kérdésekre kerestük a választ: Hogyan változott a vallásosság a Hungarostudy 2021 adatai tükrében? Mondható-e még, hogy a vallásosság terén a már korábban megfigyelt növekedési trend folytatódik? Milyen szociodemográfiai háttérrel rendelkeznek a magukat a különböző vallási kategóriákba besoroló válaszadók?

Eredményeink szerint a vallásosság korábban megfigyelt növekedési trendje megváltozott, 2013 után a maguk módján vallásosak arányának növekedése megállt 30 százalék fölött. A nem hívők arányának növekedése azonban folytatódott, a vallásukat egyházukban gyakorlóké pedig továbbra is csökken. 2013-ra erőteljesen csökken azok aránya, akik a vallást valamennyire fontosnak tartják, de 2021-re ismét megnőtt ez az arány, elsősorban a férfiak körében, bár összességében továbbra is a nők számára fontosabb a vallás és közöttük vannak nagyobb arányban a vallásgyakorlók is. Általában a felsőfokú végzettségűek közt van a legtöbb rendszeres vagy alkalmankénti vallásgyakorló, a nem hívők aránya a középfokú végzettségűek közt a legmagasabb. A maguk módján vallásosak arányosan legtöbben az alapfokú végzettségűek közt fordulnak elő.

GYERMEKVÁLLALÁSI TERVEK A PÁRKAPCSOLATI FORMA TEKINTETÉBEN

ENGLER ÁGNES – MARKOS VALÉRIA – MAJOR ENIKŐ

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
engler.agnes@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
markos.valeria@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
major.eniko@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: párkapcsolati forma, gyermekvállalás, iskolázottság

Az elmúlt évek során az együttélési formák körében látható a legnagyobb változás a demográfiai magatartás terén, egyre elfogadottabbak lettek az alternatív formák is a tradicionális forma mellett (Pongráczné, 2012; Murinkó – Spéder, 2021). Ez a változás leginkább a házasság előtti együttélés engedékenységében látszik, ugyanakkor R. Fedor-Balogh (2016) és Engler (2018) eredményei azt mutatják, hogy a fiataloknak szándékukban áll majd egykor a párkapcsolatukat hivatalossá tenni. Mindez összefüggést mutat a gyermekvállalási kedvvel is. A legfrissebb eredmények szerint (Kapitány – Spéder, 2018; Veroszta – Györgyi, 2021) növekszik azoknak a nagycsaládosoknak a száma, akik három vagy több gyermeket nevelnek, illetve emelkedik azoknak a száma is, akiknek nincs vagy csak egy gyermekük van. A gyermekvállalásra és a születések számára több tényező is hatással van. Ezek egyike, hogy a szülőképes korú nők milyen gyakorisággal vállalnak gyermeket (Földházi, 2014), másrészt kitolódott a nők életkora az első gyermek születésénél (Földházi, 2014; Pári et al., 2020; Kapitány – Spéder, 2021), ugyanakkor a tervezett gyermekszám továbbra is magas (Papházi, 2020; Engler et al., 2021).

Előadásunkban arra keressük a választ, hogyan függnek össze a különböző párkapcsolati formák és a gyermekvállalási szándékok. Kíváncsiak voltunk továbbá arra is, igazolódik-e vizsgálatunkban a magasabb iskolai végzettség családalapításra gyakorolt késleltető hatása. Kutatási kérdéseink megválaszolásához a Hungarostudy 2021-es adatbázisát használjuk (KINCS-SE, 2021, N=7000), amelynek 18 és 40 év közöttiekre leszűkített 2000 fős almintánk segítségével a válaszadók gyermekvállalási jellemzőit vizsgáljuk meg a párkapcsolat formái szerint, a következő felosztásban: házasságban élők, élettársi kapcsolatban élők, párkapcsolattal rendelkező egyedül élők és egyedülálló egyedül élők csoportjában. Hipotézisünk szerint a demográfiai tendenciának megfelelően alakul a párkapcsolat és gyermekvállalási összefüggés, tudniillik a házasságokban születik a legtöbb gyermek, és a házasságban élő válaszadók tervezik a legtöbb gyermeket életük során. Továbbá feltételezzük, hogy az iskolai végzettség emelkedésével egyre később alakulnak ki stabil párkapcsolatok, ami egyben az első gyermek megszületését is elodázza. Előadásunkban bemutatjuk, hogyan alakul a párkapcsolati formákban a gyermeket nevelők aránya és száma, milyen átlagos gyermekszámmal rendelkeznek az egyes csoportok, és milyen a gyermekvállalási szándékuk a közeljövőben.

Eredményeink szerint kiemelkednek a házasságban élők mind a már megszületett, mind az ideálisnak tartott gyermekszám alapján. A párkapcsolattal rendelkező egyedülállók nem várt eredményt hoztak a már meglévő és a tervezett gyermekszám esetében is, ami demográfiai potenciált jelenthet a házasságkötéssel megerősített stabil kapcsolat és a gyermekvállalási hajlandóságuk tükrében is.

GYERMEKVÁLLALÁS ÉS GYERMEKTERVEZÉS AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG TÜKRÉBEN

PAPHÁZI TIBOR

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
paphazi.tibor@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: gyermekvállalás, tervezett gyermekek, iskolai végzettség

Oktatáskutatási, neveléstudományi szempontból lényeges kérdés a végzettség hatása a tervezett gyermekek számára, hiszen ennek alapján megfogalmazhatók következtetések az iskolatípusok preferáltságára nézve (Veroszta – Györgyi, 2021). A tapasztalatok szerint a megszületett gyermekek és a szülők iskolai végzettségének kapcsolata egy ún. aszimmetrikus U alakú görbét mutat. Andorka ezt még a társadalmi helyzetre vezeti vissza (Andorka, 1987), viszont kifejti az összefüggés elméleti tisztázatlanságát is. Az oksági kapcsolat még ma sem jutott nyugvópontra, noha számos magyarázó elmélet is kínálkozik azóta is, kifinomult módszertani apparátussal is, mint pl. a partnerhatás (Bartus, 2017), a munkaerőpiaci helyzet (Takács, 2012) vagy a késleltetés szerepe, épp a végzettség megszerzése miatt (Spéder – Kapitány, 2007).

Az eddigi vizsgálatok eredményei további összefüggésekkel egészíthetők ki a Hungarostudy 2021-es felvétele alapján. (Hungarostudy 2021 kérdőíves adatfelvétel, KINCS-SE, N=7000). A kérdőívek tartalmazták a vér szerint és a tervezett gyermekek számát is, amely lehetővé tette fő kutatási kérdésünk, a gyermekvállalás és az életminőség összefüggéseinek vizsgálatát. Hipotézisünk szerint a gyermekvállalási szándékot a legfőbb szocioökonómiai jellemzők mentén tudjuk körvonalazni, s minél kedvezőbbek ezek a jellemzők, annál magasabb a realizálódott és tervezett gyermekszám.

Az adatfelvételekből lehetővé válik a szexuális élet elkezdésének idejével való magyarázat, amit kiegészít a születéskorlátozás módszereinek használatával való vizsgálódás, amelyek összefüggnek az iskolai végzettséggel. Az eredmények azt mutatják, hogy nemcsak az alacsonyabb szocioökonómiai státusz, úgymint iskolai végzettség, jövedelem, lakóhely településtípusa (Kopp – Skrabski, 2006; Pusztai – Fényes – Engler, 2022: 195) jár együtt inkább magasabb gyermekvállalással, hanem a korábban elkezdett szexuális élet, valamint a fogamzásgátlás elmaradása is magasabb vérszerinti gyermekszámot is eredményez, emellett az alacsonyabb végzettségűek fiatalabban kezdik a szexuális életüket, és kevésbé védekeznek. Ez egyben azt is jelenti, hogy a gyermekvállalás és -tervezés kapcsolatában jelentősebb hangsúly juthatna a szexualitással összefüggő nevelési kérdéseknek is az iskolai oktatás során.

A szocio-demográfiai változók mentén az is kimutatható, hogy a tervezett gyermekek száma a meglévőket egészíti ki: mivel a gyermeket vállaló és vállalni szándékozó családokban a gyermekek elképzelt száma egy többé-kevésbé elfogadott érték, ezért a tervezés közelít ehhez a domináns, 2-3 gyermekre irányuló gyermekszám elgondolásokhoz. A tervezett gyermekek számát így elsősorban a már meglévők határozzák meg, ahol kevesebb a már megszületett gyermek, ott többet terveznek. A gyermek tervezésének megfontolását azonban emellett több tényező is alakítja, ezek közül az életkor, a családi állapot, valamint az öt éven belüli tervezésnél az időtényező sűrűtő hatása is megjelenik.

A ROMA ÉS A NEM ROMA VÁLASZADÓK GYERMEKVÁLLALÁSSAL KAPCSOLATOS ATTITÚDJEI A HUNGAROSTUDY 2021 ADATFELVÉTEL TÜKRÉBEN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A FIATAL FELNŐTT (18-25 ÉVES) GENERÁCIÓKRA

ANTAL ISTVÁN – BOCZ JÁNOS GYÖRGY

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
antal.istvan@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
bocz.janos@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: roma társadalom, többségi társadalom, gyermekvállalás

Az elmúlt évtizedekben számos hazai kutatás vizsgálta a magyarországi roma népesség helyzetét, a roma/cigány nők gyermekvállalási szokásait, a roma fiatalok életpálya esélyeit, iskolai esélyegyenlőségét. A szerzők egy része általános tendenciákra (Kemény – Janky – Lengyel, 2004) a roma tanulókkal foglalkozó nevelési, oktatási intézmények sajátosságaira (Babusik, 2002), mások a roma gyerekek iskolai szegregációjára (Havas – Kemény – Liskó, 2001; Kertesi – Kézdi, 2016), az iskolai teljesítményben (is) megmutatkozó különbségekre (Papp, 2011), s ezek munkaerőpiaci következményeire (Scharle, 2019) helyezték a hangsúlyt. Ezzel párhuzamosan az ún. „learning loss”, az iskolai lemorzsolódás (Fehérvári et al., 2021), a hazai demográfiai helyzet alakulása is a kutatók és a közpolitika fókuszában áll. A fertilitás, a születések és a házasságkötések számának alakulása, a posztadoszcelencia, a családtól történő leválás jelensége szintén meghatározó vizsgálati területté vált, az ezzel kapcsolatos hazai kutatások a roma (Durst, 2006; Hablicsek, 2007, 2021; Husz, 2012; Feith, 2018) és a többségi népességre egyaránt kiterjedtek (Vaskovics, 2014; Neulinger – Mitev, 2017; KSH-NKI Kutatási Jelentések 104. szám, 2021).

Célunk a roma és nem roma válaszadók gyermekvállalással és házasságkötéssel kapcsolatos társadalomdemográfiai háttérének és attitűdjeinek vizsgálata, különös tekintettel a fiatal felnőtt (18-25 éves) generációkra, amelyek esetében a gyermekvállalás nagymértékben befolyásolhatja az oktatási rendszerben történő részvételt, illetve az onnan történő kimaradást, lemorzsolódást. Kutatási kérdésünk az, hogy gyermekvállalás befolyásolta/befolyásolhatta-e, s ha igen hogyan a megkérdezettek oktatási rendszerben történő részvételét, van-e szignifikáns különbség a roma/cigány és a nem roma válaszadók között a gyermekvállalással és a házassággal kapcsolatos társadalomdemográfiai háttér és az előbbiekkal kapcsolatos attitűdök alapján. Kiinduló hipotézisünk, hogy a nemzetiségi hovatartozás nem, míg a társadalmi státusz, a családi-környezeti tényezők nagymértékben befolyásolják a megkérdezettek iskolai életúját, a gyermekvállalással és a házassággal kapcsolatos attitűdjeit.

Az elemzés során kvantitatív vizsgálati módszereket használva a Hungarostudy 2021 nagymintás kutatás (N = 7000) adatait használjuk fel, amely az alapvető társadalomdemográfiai és státuszdimenziók mellett a válaszadók nemzetiségi hovatartozására, családi és párkapcsolati háttérére, fizikai és mentális egészségi állapotára, valamint különböző attitűdjeire is kiterjedt.

Eredményeink, melyek igazolták feltételzésünket hozzájárulhatnak annak megválaszolásához, hogy a korai gyermekvállalás összefügg-e az oktatási rendszerből történő kilépéssel, illetve a nemzetiségi hovatartozás és/vagy a társadalmi-kulturális háttér befolyásolja-e nagyobb mértékben a gyermekvállalási terveket és a párkapcsolati együttélés formáját.

DIFFERENT CONTEXTS OF INCLUSION – INCLUSIVE EFFORTS AND RESEARCH IN ANDALUSIAN HIGHER AND PUBLIC EDUCATION

Symposium Chair:

Ferenc Arató
University of Pécs
arato.ferenc@pte.hu

Discussant:

Ábel Bereményi
Universitat de Barcelona
abel.beremenyi@ub.edu

Symposium Presentations:

1. Maria Teresa Padilla Carmona: Lights and Shadows: The Inclusion of Invisible Students in Spanish Universities
2. Mario León Sánchez: School Participation as the Key to Managing Cultural Diversity
3. María del Mar Adamuz – Juan Torregrosa: Africa in the Andalusian Universities: Students Transforming the World, Through the Exchange of Knowledge with the Cheikh Anta Diop University (Dakar-Senegal)
4. Susana P. Gaytán: The Gender Equality Plan: A Tool for an Inclusive and Fair Future. The Experience at the University of Seville

INTEGRATIVE SUMMARY OF THE SYMPOSIUM

Keywords: inclusion, dialogue, higher education, public education, gender equality

This symposium aims to provide insight into inclusive efforts and research in the Andalusian context. The first presentation emphasizes higher education changes to create a more inclusive learning environment. Their findings clarify that through this shift in higher education, many efforts were made to achieve a more diverse and inclusive career path in university training programs for all students. Simultaneously, it became apparent that we can trace a significant cohort of “invisible” students whose needs are not satisfied by the changes elaborated through these inclusive efforts.

The second presentation focuses on democratic and participatory engagement of the families with migrant background in the Andalusian public education. It is obviously essential to realize there is a gap between the traditional school environment of public education and the socialization of learners coming from minority groups. It is the task of schools and educators to comprehend the importance of a cross-cultural understanding how to build a more inclusive educational environment involving the revelations of the cultural and socialization patterns of these families.

The third presentation gives an example of dialogue between researchers and NGO activists from Spain and Senegal, focusing on the presence of university students in the Spanish higher education context. The presenters broaden the horizon of understanding the new roles of universities that they need to play building a diverse and inclusive higher education environment.

Last, but not least, the fourth presentation will address a timely topic, which is gender equality, and the plan all European research universities are expected to develop and monitor to be eligible for EU research grants. The presenter is the person in charge of the Promotion of Gender Perspective at the University of Seville and will share the experience and process how her university has devised and revised a GEP as a tool for inclusion which promotes an egalitarian university culture.

LIGHTS AND SHADOWS: THE INCLUSION OF INVISIBLE STUDENTS IN SPANISH UNIVERSITIES

MARIA TERESA PADILLA CARMONA

University of Seville

tpadilla@us.es

Keywords: inclusive universities, transformation, invisible students

Spanish universities in the 21st century are far cry from institutions prior to the 1970s, which were characterized by strong social homogeneity where only students who had to study did. In this elitist context, there was a direct correlation between social class and the education system. In recent decades, universities have grown to become more inclusive instead of only serving privileged members of society. This has led to a situation in which university students do not respond to univocal models. However, this plurality of student profiles does not imply that institutions have adapted their requirements and programs to meet the diverse characteristics and needs of students. Many Spanish universities had their own regulations and services in which different support measures were defined: welcome programs, guidance and mentoring, job placement services, and training courses in basic academic skills (languages, information technologies, etc.). Although these services exist in practically all universities, the type of intervention they carry out is clearly extracurricular, aimed at solving the problem of students who demand services but with little impact on the context that may be contributing to creating such problems or needs. As a result, there is a framework that aims to regulate possible situations arising from the increase in university classrooms of minority groups. However, there is no sufficient information about these students and the possible difficulties they experience on a day-to-day basis during their time at university. What needs do they have? Are these needs like those of their traditional peers? What is their relationship with their teachers? What do they demand from the university? It seems as if these students were invisible to the institution, and their peculiar characteristics are diluted in a homogenizing university student body that does not consider all the disadvantages such diversity can entail. In this presentation there is an intention to reflect to the perspectives of some students who have differential characteristics and whose testimonies reveal their “invisibility” in academic institutions.

SCHOOL PARTICIPATION AS THE KEY TO MANAGING CULTURAL DIVERSITY

MARIO LEÓN SÁNCHEZ

University of Seville
marioleon95@hotmail.com

Keywords: cultural diversity, participatory development, cross-cultural understanding

This contribution focuses on the participation of migrant families in the public-school environment and analyzes it as a precondition for the democratic participation and development of a cross-cultural institution based on inclusive management.

In this sense, interculturality is understood as a collaborative practice capable of developing community interactions in the context of cultural diversity. The social imagination reflects upon school discourses and practices that shape immigrant families' engagement and their educational inclusion into the school dynamics. In this sense, it is necessary to understand how formal and informal relationships between schools and families are constructed in these situations of societal discontinuity and mismatch. The usual relationship between families and schools has been characterized by a certain distance in the formal educational setting. Therefore, it is necessary to analyze what factors may intervene in this process. In addition, specific educational deficiencies are also added to the complexities that distort and supersede comprehensive and up-to-date information about the "luggage" of most minority families.

In the present context, in educational institutions, it is assumed that there is an unbridgeable gap between the socialization patterns of minority groups and those of the dominant society, and these patterns are also reinforced and represented by the patterns of the educational institution. Thus, it was remarkable that recent research show that the involvement of immigrant families requires a cross-cultural approach in schools, which is not always evident. My presentation will discuss the theoretical background and best practices of such cross-cultural approach at high schools in the Andalusian region of Spain.

**AFRICA IN THE ANDALUSIAN UNIVERSITIES:
STUDENTS TRANSFORMING THE WORLD, THROUGH THE EXCHANGE OF
KNOWLEDGE WITH THE CHEIKH ANTA DIOP UNIVERSITY (DAKAR-SENEGAL)**

MARÍA DEL MAR ADAMUZ – JUAN TORREGROSA

MAD Africa

may.adamuz@madafrica.es

MAD Africa

juantorregrosa@madafrica.es

Keywords: university, citizenship, popular power, sovereignty, interculturality, decoloniality, African thought

“Africa in the Andalusian Universities” is included in the educational program of MAD “Africa moves”, which aims to raise awareness and educate citizens about the contributions of the African continent to the global community and denounce stereotypes about Africa. One of the main challenges we must face as a society in relation to the current system (political, economic, social, and cultural) is to review the role and function of the university as a training space for people. It is not possible to focus exclusively on academic and technical training, but it is also necessary to take into account other elements such as the emotional aspect, the ability to make critical analyses, and social involvement so that the University can be a space for understanding the complexity of the world, and to respond to challenges posed at a global level, based on ethical principles or values of Justice, Solidarity, Peace, Respect for Human Dignity, Equity and Sustainability, among others. Universities are agents with transformative potential with which to build networks and alliances, including transnational ones. However, there is a strong sense of disconnection between university work and social movements. Social organizations urgently demand to promote a university committed to and with society, which addresses not only its own interests and demands but also fosters knowledge and critical awareness and introduces values of solidarity and equity in scientific communities. The present project highlights, in the Andalusian universities, the diversity of knowledge and knowledge for the building of egalitarian societies based on African thought, while increasing interest in Africa and the critical vision of the students of the Universities of Seville, Huelva, and Pablo de Olavide, from the exchange of knowledge and knowledge with Africa.

THE GENDER EQUALITY PLAN: A TOOL FOR AN INCLUSIVE AND FAIR FUTURE. THE EXPERIENCE AT THE UNIVERSITY OF SEVILLE

SUSANA P. GAYTÁN

University of Seville

sgaytan@us.es

Keywords: cultural diversity, participatory development, cross-cultural understanding

According to the Constitution, the Spanish government focuses its gender equality work on ending gender-based violence and fostering women's empowerment, equal rights, and opportunities. In addition, the Equal Pay Act establishes mechanisms to guarantee equal pay and be able to identify and correct existing salary inequalities in companies and organizations between men and women, which is colloquially known as the "salary gap" (RD902/2020 of October 13, come into force on April 14, 2021, and are mandatory for companies and organizations).

The Spanish population believe in the recognition that women should have the same rights and opportunities as men (thanks to the development of the democratic principles of justice, freedom and equality and the demands of women themselves): to educate themselves, work, form families and participate in political and economic decision. This is a social fact that has been conquered throughout the 20th century. Universities in Spain have to participate in this evolution. The University of Seville has a strong commitment to Equality.

Our university is firmly convinced that creating opportunities for equality is not only a matter of social justice, but also includes actions that improve performance and represents a factor of quality, modernization and people-centred excellence. In 2018, we commemorated the tenth anniversary of the creation of the Unit for Equality. In this decade, numerous and important initiatives have been promoted for an egalitarian university, for example:

- Protocol for the Prevention, Evaluation and Intervention against Harassment at the University of Seville (commitment to zero tolerance for attitudes that threaten the dignity of people)
- Co-responsibility Program aimed at the entire university community.
- Aid and subsidies for equality initiatives.
- Master in Gender Studies and Professional Development.
- Research and Gender Congress.
- Awards for the best Bachelor's Thesis, Master's Thesis and Doctoral Thesis on Gender Equality.

Our regulatory framework establishes the obligation of public authorities to guarantee effective equality between women and men, and it is considered that the strategy for this is gender perspective mainstreaming. From different spheres (European, national or regional) it is recognized that inequalities between women and men occur in different contexts. Actions must therefore be established that really involve a cross-cutting strategy, involving comprehensive action from different areas and representing a structural change. Only through this transversal strategy will we be able to achieve important changes in terms of equality. To make this change possible, we must have the commitment, involvement and participation of all: Because we are all part of the change and, for that, our III Plan for Equality between women and men is the instrument that includes the measures that should be implemented to advance in the elimination of inequalities between women and men at the university.

EGÉSZSÉGÜGYI ISMERETTERJESZTÉS A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN HAZÁNKBAN. ISMERETTERJESZTÉS ÉS NÉPNEVELÉS

Szimpóziumvezető:

Pusztafalvi Henriette
Pécsi Tudományegyetem
pusztafalviheni@gmail.com

Opponens:

Nóbik Attila
Szegedi Tudományegyetem
nobik.attila@szte.hu

Előadások:

1. Dinnyés Katalin Julianna: Népegészségügyi kérdések a kiegyezéstől a két világháború közötti időszakig bezárólag
2. Pusztafalvi Henriette: Orvosok szerepe a művelődési mozgalmakban, különös tekintettel az egészségügyi felvilágosításban a 20. század elején
3. Pálmai Dóra: A pécsi M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem Szülő- és Nőbeteg Klinikájával kapcsolatos bábaképző intézet története 1921 és 1948 között
4. Takács Zsuzsanna Mária: A tanár, mint útitárs – Berde Károly, egy orvos-tanár életútja

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: egészségügyi ismeretterjesztés, népnevelés, orvos, népegészségügy

Szimpóziumunk több oldalról kívánja feltárni, bemutatni a hazai egészségügyi ismeretek terjesztésének iskolán kívüli tevékenységét, különböző nézőpontokból megvizsgálva. Az első előadás általános összefoglalást kíván adni a korabeli népegészségügyi helyzetről és a meghatározó egészségügyi ismereteket nyújtó szervezetekről. Ismerteti az úgynevezett „viharos 20. század” gyors politikai és gazdasági változásait (Szávai, 2015), ahol a nép táplálkozástudomány kutatói szerint is az élelmiszerpiac modernizálódni kezdett. Vizsgálja, hogy miként alkalmazkodott az ország az első világháborút követően (szervezetek megalakulása, csecsemővédelem). Hogyan tevékenykedett a Népjóléti Minisztérium a tbc elleni küzdelemben, milyen pozitív hatásai lettek? Számos jelentőségteljes változás zajlott Magyarországon, amelyet érdemes alaposan ismertetni és amelyek napjainkig meghatározó jelentőséggel bírnak.

A második előadás a művelődési mozgalmak hazai elterjedését vizsgálja, mivel Európa szerte egyre nagyobb lendületet kapott a mozgalom, hogy a tudomány eredményeit a nép körében terjesszék. Ilyen mozgalom volt eleinte a Szabad Líceum, majd a Szabad Egyetem, később a Népakadémia mozgalom (Uránia, 1907), majd az Uránia Ismeretterjesztő Egyesület és számos jelentős alakulat. Mindezek mellett az orvosi képzettséget szerzett személyek, küldetésként élték meg ezt a felvilágosító tevékenységet.

A harmadik előadás a bábaképzés pécsi intézet történetének feltárásával foglalkozik, és ezen túlmenően megvizsgálja, hogyan befolyásolták helyi szinten a képzés menetét és tartalmát a különböző törvényi szabályozók. A kutatás fontos részét képezte az 1902-es első megjelenését követően több átdolgozást és kiadást megért, egészen 1948-ig használt minisztériumi Magyar Bábatankönyv elemzése. A kutatás eddigi eredményeiből látni a pécsi bábaképzés magas színvonalát, melyre leginkább az intézetet több mint 20 éven át vezető Scipiades Elemér és kollégái szakmai tudása volt a legnagyobb hatással.

Negyedik előadásunk a centenáriumi ünnepre pécsi Erzsébet Tudományegyetem egyik meghatározó személyiségének életútjával foglalkozik, mutatja be nem csak orvosi professzióját, hanem a nevelésben, az ismeretterjesztésben betöltött szerepét. Olyan bőrgyógyászprofesszor munkásságán és életútján keresztül, aki nagy hangsúlyt fektetett pedagógiai tevékenységére is a kutatás mellett. Prof. dr. Berde Károly (1891-1971) orvosként és nevelőként, egyetemi tanárként, dékánként (először a pécsi, majd a kolozsvári egyetemen) ma is példaként kell álljon utódai előtt. Összefoglalva szimpóziumunk jelentőségét, olyan interdiszciplináris kutatásra vállalkoztak szerzőink, akik bemutatják az intézményes nevelés és az azon kívüli orvosi oktató-nevelő tevékenységet. A 20. század első felében meghatározó szervezetek jöttek létre, azonban sokan szervezetek nélküli ismeretterjesztő, felvilágosító tevékenységet végeztek.

NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KÉRDÉSEK A KIEGYEZÉSTŐL A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTTI IDŐSZAKIG BEZÁRÓLAG

DINNYÉS KATALIN JULIANNA

Szegedi Tudományegyetem
dinnyes.kato@gmail.com

Kulcsszavak: népegészségügy, Stefánia Szövetség, védőnő

Magyarországon a 19. század végén alapvető változások zajlottak, ennek köszönhetően a fordulópontok évtizedének is nevezik ezt az időszakot. Jelentős népességnövekedés volt megfigyelhető: 1850-től kezdődően 6,5 millióval nőtt az ország lélekszáma, így 1910-re a magyar lakosság száma meghaladta a 18 milliót (Szulovszky, 2010). Az úgynevezett „viháros 20. században” gyors politikai és gazdasági változások voltak jellemzőek (Szávai, 2015), de már a „hosszú 19. század” végén, 1880-tól a nép táplálkozáskultúra kutatói szerint az élelmiszerpiac modernizálódni kezdett. A kiegyezést követően az 1891.évi törvénynek köszönhetően nőtt a kisdédóvók száma és sikeresen elfogadták azt is, hogy az intézmények a kisgyermekesek védelmét szolgálja és szerepe van egészségmegőrzés szempontjából is (Pusztafalvi, 2013). Az államhatalom elsődleges célja egy „egészséges társadalom fizikai és erkölcsi feltételeinek megteremtése” és az ország közegészségügyének támogatása volt, amelyet az általuk biztosított lehetőségekkel kívántak elérni (Mohos, 1995: 368). A magyar orvostudomány szempontjából egy igen termékeny időszak: az ország egész területén szülőintézetek, orvosi rendelők, anyaotthonok és csecsemőkórházak segítették a megszületett gyermekek életét (Mohos, 1995). A megelőzés, a gyermekvédelem és a tuberkulózis (tbc) elleni küzdelem érdekében sorban alakultak meg a szervezetek, mégis a legjelentőségtebb az 1906-ban létrejött Országos Gyermekvédő Liga, majd az 1915-ben létrejött édesanyák és csecsemők védelme érdekében megalakult Országos Stefánia Szövetség jelentette (Szabó, 2014). Az egészségügy az I. világháborút követően – 1920-as években – válsághelyzetben volt és hazánk szociális ellátottságában is kritikus állapotok uralkodtak. A megalakult szervezetek eredményes munkáját tükrözi, hogy a csecsemőhalandóság 1920-ban 100 csecsemőből 18,7 halálozási arány volt, míg 1941-ben 11,7-re csökkent (Mohos, 1995). A 1922-től kezdődően Ápoló- és Védőnőképző Iskolákat hoztak létre, amelynek mai formái napjainkban is megfigyelhetőek.

Vizsgálatunkban a dokumentum elemzés módszerét alkalmazva arra a kérdésre keressük a választ, hogy ebben a változásokkal teljes időszakban mi jellemezte a népegészségügyet, hogyan és milyen körülmények között alakult meg 1915-ben a Stefánia Szövetség, illetve számos közegészségügyi szervezet. Milyen hatást gyakorolt az egészségügyre az I. világháború, milyen módosításokat eszközöltek ennek hatására? Miként alkalmazkodott az ország az első világháborút követően (szervezetek megalakulása, csecsemővédelem). Hogyan tevékenykedett a Népjóléti Minisztérium a tbc elleni küzdelemben, milyen pozitív hatásai lettek?

Áttekintve, azt láthatjuk, hogy a kiegyezést követően, a második világháborúig bezárólag számos jelentőségtebb változás zajlott Magyarországon, amelyet érdemes alaposan ismertetni és amelyek napjainkig meghatározó jelentőséggel bírnak.

ORVOSOK SZEREPE A MŰVELŐDÉSI MOZGALMAKBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ EGÉSZSÉGÜGYI FELVILÁGOSÍTÁSBAN A 20. SZÁZAD ELEJÉN

PUSZTAFALVI HENRIETTE

Pécsi Tudományegyetem
pusztafalviheni@gmail.com

Kulcsszavak: orvos, népnevelés, egészségügyi ismeretterjesztés

A művelődési mozgalmak Európa szerte elterjedtek a 19 század végére, majd a 20 század elején még nagyobb lendületet kapott a mozgalom, hogy a tudomány eredményeit a nép körében, minél szélesebb körben terjesszék. Ilyen mozgalom volt eleinte a Szabad Líceum, majd a Szabad Egyetem, később a Népakadémia mozgalom (Uránia, 1907). Az ismeretterjesztő előadások sora szerveződött, hol zenei és irodalmi élménnyel egybekötve, majd egyre inkább az adott népesség igényeihez igazodtak ezek az előadások. Az ismeretterjesztés mind a művelt elit, mind az alacsony iskolázott népesség számára egyre inkább elérhetővé vált. Egyre több egyesület, egyesület tűzte ki célul a népesség körében végzett felvilágosító előadások számának növelését. Ezek közül kiemelkedik az egészségügyi ismereteket közvetítő orvosok és orvosi szervezetek, mozgalmak száma. A kutatásunkban ezeket a szervezeteket, megjelenését szeretném elemezni, főként az elsődleges és másodlagos forrásokra támaszkodva. A Társadalomtudományi Egyesület (1912) Közegészségügyi értekezletén Perczelné Kozma Flóra nem csak általánosságban sürgette a nép egészségügyi felvilágosítását, hanem a szociális érzék fejlesztését is fontos feladatnak tartotta. Így kapcsolódott be a Feminista mozgalom és lett élharcosa a nők körében történő ismeretterjesztésnek. Az egyesületek, civil szervezetek mellett már a közigazgatás rendszerén belül is szerveződtek a felvilágosító előadások az 1940-es években szerveződő Népjólétiügyszóosztály szervezésében.

A kutatásunkban igyekszünk feltérképezni a felvilágosító előadások szervezeti kereteit, hol, kik, milyen felkérésnek és milyen tartalommal vettek részt ezeken az ismeretterjesztő előadásokon. Fókuszban az orvosok által tartott előadásokat vizsgáljuk a fenti szempontok szerint és kutatásunk alapját főként az elérhető sajtóközlemények adják.

Továbbá mikrokutatásunkban főként Pécs városára fókuszálva kívánjuk bemutatni az Erzsébet Tudományegyetemen működő orvosok felvilágosító tevékenységét. Elemezni kívánjuk, hogy az aktuális ideológia milyen hatással volt a felvilágosító, ismeretterjesztő előadásokra. Eredményeink alapján elmondható, hogy különböző ideológiai hatások jelentek az előadások fókuszában, mint például Prof. Dr. Berde Károly ortodox vallásosság koncepciója szerint a nemi betegségek elleni védelem legnagyobb fegyvere az önmegtartóztatás és házasság.

Fő konklúziója a Közegészségügyi értekezletek, viták olvasatában, hogy a személyi higiéné ismeretének terjesztése szakadatlan feladat és minden életkori csoporthoz el kell jutnia és főként a nők felvilágosítása lehet biztosítéka a hatékony nevelésnek (Zsindely, 1938).

A PÉCSI M. KIR. ERZSÉBET TUDOMÁNYEGYETEM SZÜLŐ- ÉS NŐBETEG KLINIKÁJÁVAL KAPCSOLATOS BÁBAKÉPZŐ INTÉZET TÖRTÉNETE 1921 ÉS 1948 KÖZÖTT

PÁLMAI DÓRA

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár
palmai.dora@lib.pte.hu

Kulcsszavak: helytörténet, intézménytörténet, bábaképzés, közegészségügy

1891-ben Mendl Lajos, megyei főorvos előterjesztést intézett Baranya vármegye törvényhatóságához, melyben a vármegye közegészségügyi helyzetének elborzasztó helyzetét mutatta be. A statisztikai adatokkal alátámasztott beszámoló egyik kiemelt pontja volt a képzett bábák hiánya, illetve a fél év alatti életkorú gyermekek halandóságának magasabb mint 50%-os rátája a baranyai településeken. Ezek az adatok elegendőek voltak előbb egy vármegyei bábaképző tanfolyam, majd a pécsi M. Kir. Bábaképző Intézet felállításához. A központi szabályozóknak és a pécsi képzés magas színvonalának köszönhetően az első világháborúig folyamatosan emelkedett a baranyai településeken foglalkoztatott képzett bábák száma, és működésük hatására csökkent a gyermekhalandóság aránya a megyében.

1921-ben a bábaképző intézet épületét, ezzel együtt a bábaképzés újjáélesztését a Pécsre költöző M. Kir. Erzsébet Tudományegyetem Szülő- és Nőbeteg Klinikája kapta meg. Bár a klinika újraindításakor elsődleges feladatnak az ambuláns- és a fekvőbeteg-ellátás biztosítását tekintették, azonban a világháború, majd a szerb megszállás akkora törést okozott a megye közegészségügyi állapotában, hogy az alispán kérvényezte a Népjóléti és Munkaügyi Minisztériumtól egy rendkívüli bábatanfolyam elindítását.

A bábaképzés általános történetére vagy a bábák szakmai működésére fókuszáló kutatásokon (Deáky, 1996; Krász, 2003; Deáky – Krász, 2005; Lampé – Batár – Szállási, 2009; Svégel, 2018) túl érdemes megnézni azokat az intézményeket is, amelyekben tanították a bábákat. A kutatás célja nemcsak a pécsi intézet történetének feltárása volt, hanem levéltári források segítségével megvizsgálni, hogyan befolyásolták helyi szinten a képzés menetét és tartalmát a különböző törvényi szabályozók. Választ kerestünk arra is, milyen a képzéssel és a bábákkal kapcsolatos írások jelentek meg a helyi sajtótermékekben (Pécsi Lapok, Pécsi Napló, Dunántúl), továbbá milyen hatással volt a pécsi bábaképzésre a képzési rendszer 1947-es átalakítása. A kutatás fontos részét képezte az 1902-es első megjelenését követően több átdolgozást és kiadást megért, egészen 1948-ig használt minisztériumi Magyar Bábatankönyv elemzése. A kutatás eddigi eredményeiből látni a pécsi bábaképzés magas színvonalát, melyre leginkább az intézet több mint 20 éven át vezető Scipiades Elemér és kollégái szakmai tudása volt a legnagyobb hatással.

A TANÁR, MINT ÚTITÁRS – BERDE KÁROLY, EGY ORVOS-TANÁR ÉLETÚTJA**TAKÁCS ZSUZSANNA MÁRIA**Pécsi Tudományegyetem
takacs.zsuzsanna@pte.hu**Kulcsszavak:** életút, orvos-pedagógus, egyetemtörténet

Előadásomban egy kis szeletét kívánom bemutatni a magyar orvoscépzés és orvostudomány történetének, egy olyan bőrgyógyászprofesszor munkásságán és életútján keresztül, aki nagy hangsúlyt fektetett pedagógiai tevékenységére is a kutatás mellett. Prof. dr. Berde Károly (1891-1971) orvosként és nevelőként, egyetemi tanárként, dékánként (először a pécsi, majd a kolozsvári egyetemen) ma is példaként kell álljon utódai előtt.

Az orvos-oktatókra ugyanis hatalmas súly nehezedett már a 20. század elejétől kezdve, de a 21. század elején ez talán még fokozódott is, mivel a legújabb felfedezések mind orvosi, mind technológiai értelemben nagy kihívásokat támasztanak eléjük nemcsak szakmai, hanem morális téren is. Miért van szükség az orvos-oktatóknak pedagógiai ismeretekre és miért szükséges részvételük a társadalom egészségügyi nevelésében? Berde Károly mind tudományos műveiben, mind pedig önéletrajzában és egyetemi professzorként megfogalmazott tanári minőségében ezen kérdésekre kereste a választ.

A téma feltárása során a történeti kutatás hagyományos módszereit alkalmazva ismertetem a primer forrásként fennmaradt írásokat, mint például Berde Károly önéletrajza, valamint dékáni székfoglalója. Írásaiban, melyekben megfogalmazódott egy orvos tanári és népművelő szerepe is, amit tovább erősített családjának évszázados szerepvállalása a magyar és erdélyi történelemben (teológus és jogász professzorok, középiskolai tanárok, művészek). Az orvosok ismeretterjesztő és pedagógiai tevékenysége meghatározó volt az Erzsébet Tudományegyetemen.

EGYHÁZ ÉS OKTATÁS. EGYHÁZI KÖZ- ÉS FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZEREPLŐINEK VISZONYULÁSAI

Szimpóziumvezetők:

Morvai Laura
Debreceni Református Hittudományi Egyetem
morvailaura@gmail.com

Engler Ágnes
Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet
engler.agnes@gmail.com

Opponens:

Kozma Tamás
Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet
kozmat3@gmail.com

Előadások:

1. Kelemen Gabriella: Régi és új református általános iskolák
2. Major Enikő – Bacskai Katinka – Engler Ágnes: Nevelői munka során megvalósuló értékpreferenciák az állami és egyházi szektorban
3. Rusznák Anett – Kocsis Zsófia: A szülői bevonódás jellemzői az állami és egyházi szektorban
4. Morvai Laura: Szülői bevonódás hatása a kompetenciamérési eredményességre és a továbbtanulásra az érettségig adó intézményekben szektorközi összehasonlításban
5. Demeter-Karászi Zsuzsanna: Intézményi kultúra szektorközi összehasonlításban

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: egyházi fenntartás, szektorközi összehasonlítás, eredményesség

A rendszerváltozást követően a korábbi kvázi állami helyett, egyre inkább többszektörűvé vált az oktatási rendszer. Így az egyházi oktatási, nevelési intézmények száma jelentős növekedésnek indult, a legutóbbi növekedési hullám a 2010. évi LXII. törvény hatására bontkozott ki, mely a szektor jelentős átalakulását hozta magával (Pusztai, 2015; Morvai, 2017). Jelenleg intézményi szinten a gimnáziumi és szakgimnáziumi oktatás közel 30%-a van egyházi fenntartásban, amely kellően nagy számot jelent, ahhoz, hogy érdemes legyen összehasonlítani jellemzőiket, eredményességüket az állami szektoréval. Sőt az átalakuló egyházi szektor remek kutatási témát jelent, hiszen korábbi kutatások (Pusztai, 2004; Imre, 2005; Neuwirth, 2005) az egyházi iskolák eredményességét mutatták, bizonyos objektív mutatók kapcsán. Jelen szimpóziumban helyet kap az egyházi köz- és felsőoktatási intézmények különböző szereplőinek vizsgálata, különös tekintettel a szektorközi összehasonlításokra, teszik ezt a szerzők empirikus adatok első és másodelemzése által.

A szimpóziium első előadása 2010. évi átvételi hullám református általános iskolákra gyakorolt hatását vizsgálja a Tiszántúli református intézményekben a családi háttér, az intézményi légkör, a tanulási környezet figyelembe vételével. Az előadásban az intézmények két csoportjának jellemzői és eredményessége kerül összehasonlítására a 2011-2019 közötti időszak OKM adatai alapján.

A szimpóziium második előadása szintén az ország keleti régiójára koncentrál, általános iskolás pedagógusok bevonásával. A szerzők a nevelési értékekkel kapcsolatos értékpreferenciák összehasonlítására vállalkoznak állami és egyházi intézmények pedagógusai körében, ehhez önálló kutatási eredményeket és egy másik kutatás eredményeinek másodelemzését használják fel.

A szimpóziium harmadik és negyedik előadása a szülői bevonódás különböző aspektusait vizsgálja. A harmadik előadás egy saját empirikus vizsgálat eredményeit mutatja be, mely Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei alapfokú oktatási intézményekben került felvételre. Az önálló kutatás olyan kérdések felvételét teszi lehetővé, melyek az országos vizsgálatok szűkös kérdéscsokeiba nem fér bele.

Ehhez képest a negyedik előadás a szülői bevonódás mértékét és hatását már középfokon, a 2019-es OKM eredmények alapján vizsgálja. A szerző a szülői bevonódás hatását vizsgálja a kompetenciamérési és továbbtanulási eredményekre, teszi ezt úgy, hogy az állami és egyházi intézmények telephelyi adatait is összeveti és telephelyi típusokat alakít ki a jellemző szülői diszpozíció alapján.

A szimpóziium ötödik előadása túllép a közoktatáson és már a felsőoktatásra irányul. Empirikus adatok alapján vizsgálja két ország határmenti felsőoktatási intézményeinek intézményi kultúráját, teszi ezt fenntartói szektorok összehasonlításának figyelembe vételével és szem előtt tartja az országspecifikus tényezőket is.

RÉGI ÉS ÚJ REFORMÁTUS ÁLTALÁNOS ISKOLÁK

KELEMEN GABRIELLA

Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program
kelemen.gabriella31@gmail.com

Kulcsszavak: oktatás, eredményesség, összehasonlítás

Az oktatáseredményességi kutatások többsége az iskola eredményességét, a tanári munka hatékonyságát a tanulók tanulmányi és központi teszteredménye szerint határozza meg. Azonban egyre gyakrabban találkozunk olyan oktatáskutatói véleményekkel, melyek a tanári és iskolai eredményességet nem csak a tanulói teljesítmények alapján írják le (Darling – Hammond, 1999; Kanne – Staiger, 2002), hanem egyéb tényezőket is figyelembe vesznek. Bár egyértelmű számunkra, hogy a tanulói teljesítménymérések sok és széles körű információval szolgálnak az oktatási rendszer hatékonyságát illetően, mégis úgy véljük, hogy figyelembe kell vennünk a kontextust, melyben történik a nevelés-oktatás. A Coleman-jelentés (Coleman et al., 1966) hatására, az iskolai eredményesség vizsgálatát végző oktatáskutatók figyelme a tanulói teljesítményeken túl, egyre inkább szélesedve az iskola környezetére is irányul (Lannert, 2006; Pusztai, 2009; Bacskai, 2015; Morvai, 2016). Ezt a nézőpontot követve vizsgálatunkban Magyarország Tiszántúli tájegységének református általános iskoláit, azok szülői kompozícióit, anyagi és szociális helyzetét illetve az egyházi felekezethez tartozását is háttértényezőként vettük számításba. A kontextus fontos elemének tartjuk a tanulók családi-társadalmi háttere mellett az iskolai légkör és a tanulási környezet jellemző mutatóit. Az iskola belső környezetét leginkább befolyásoló szereplőkre, a tanárookra fókuszáltunk. A fenti szempontokkal összehasonlítást végeztünk a 2011-2019 években mért OKM hatodik évfolyamos eredményekkel. A tájegység református általános iskoláit két csoportba sorolva hasonlítottuk össze a régebben (1990-2010 között átvett) és az újonnan átvett (2011-2018 között átvett) református egyházi általános iskolákat. Vizsgálatunk célja, hogy azonosítsuk a csoportok közötti különbségeket és azonosítsuk az egyes csoportok jellegzetességeit. Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy a régebben átvett református általános iskoláknak kedvezőbb a szülői háttere, csakúgy, mint a pedagógusok fluktuációjának mutatói. Emellett a tanulói teljesítmények az elvárt érték regresszió eljárással vizsgálva nem magasabbak a régebben átvett református iskolákban a matematika, és a szövegértés mérésekben.

NEVELŐI MUNKA SORÁN MEGVALÓSULÓ ÉRTÉKPREFERENCIÁK AZ ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI SZEKTORBAN

MAJOR ENIKŐ – BACSKAI KATINKA – ENGLER ÁGNES

Debreceni Református Hittudományi Egyetem,
Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program

ursamajoreniko@gmail.com

Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Neveléstudományi Tanszék

bacskai.katinka@gmail.com

Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Neveléstudományi Tanszék

engler.agnes@gmail.com

Kulcsszavak: nevelési értékek, pedagógusok, szektorközi összehasonlítás

A nevelés értékteremtő és értékátadó folyamat, mely az elsődleges és másodlagos szocializáció színterén valósul meg, ahol a gyermekek elsajátítják a társadalomra, a kultúrára jellemző normákat, értékeket és viselkedési szabályokat (Simon, 2016). Ez az érték közvetítő nevelés azon tevékenységek közé tartozik, amelyekre hatást gyakorol a vallásosság (Pusztai, 2011). A pedagógusok érték közvetítő szerepe fokozottan van jelen a tanulók életében, a saját értékrendszerük kialakításában, a szocializációs folyamatokban; a megfelelő mintaadás meghatározó az értéktanulás szempontjából, és bár a kutatók nagyrészt hasonló érték sorrendet tudnak felállítani (Bacskai, 2008; Pusztai, 2011; Morvai, 2017 etc.), mégis bizonyos értékeket másképp preferálnak a pedagógusok abból az aspektusból megközelítve, milyen szektorhoz tartozó intézményben dolgoznak. Ehhez kapcsolódóan megvizsgáltuk, mi jellemző az állami és felekezeti iskolák pedagógusaira, milyen érték sorrendet állítanak fel és mely értékek fontosak kiemelten számukra a gyermeknevelés során. Papíralapú kérdőíves adatfelvételünket tizenhat, tiszántúli felekezeti iskolában vettük fel 4. osztályos tanulókat tanító pedagógusok körében 2020-ban, ezért ehhez mérten szűkítettük a KINCS Értékteremtő Gyermeknevelés című, szintén 2020-as reprezentatív kutatás adatbázisát az ország keleti régiójára. Az összesített adatok feldolgozásához az SPSS program alkalmazásával leíró statisztikát, kereszttábla elemzést és átlagszámítást végeztünk. Kutatási eredményeink igazolták a magyar pedagógus társadalomra jellemző nemi- és korbeli eloszlást, valamint megerősítették az egyénre és közösségre vonatkozó nevelési értékeket, melyek a társadalmi tőke szempontjából hasznosak. Célunk a tanulmányunkban öt csoportba (Bacskai, 2008) sorolt, az oktatási szintér két különböző szektorában (állami és egyházi) foglalkoztatott pedagógusok által rangsorolt értékek bemutatásával és összehasonlításával az érték közvetítő nevelés irányt mutató jelentőségét bemutatni a vallásosság tükrében.

A SZÜLŐI BEVONÓDÁS JELLEMZŐI AZ ÁLLAMI ÉS EGYHÁZI SEKTORBAN

RUSZNÁK ANETT – KOCSIS ZSÓFIA

Debreceni Egyetem

rusznak.anett@gmail.com

Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet

zsofikocsis6@gmail.com

Kulcsszavak: egyházi iskola, szülői részvétel, otthoni tanulás

A nemzetközi szakirodalom alapján látható, hogy a szülők és iskola kapcsolatának vizsgálata kiemelten fontos kutatási területnek számít, azonban a hazai oktatáskutatásban a kapcsolattartás minőségéről és tartalmáról kevés adatunk van. Az eddigi eredmények szerint a szülők társadalmi, gazdasági helyzete, a család szerkezete egyrészt befolyásolja a szülők tanuláshoz és iskolához való hozzáállását, ami hatással van a gyermek szocializációjára és iskolai pályafutására. Hazai viszonylatban érdekes irányoknak ígérkezik, hogy fenntartó szerint milyen különbségek mutatkoznak iskolák között a szülő bevonódás tekintetében? Az egyházi iskolákban az általános iskolai programokban a halmozottan hátrányos, a hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű tanulók kisebb arányban tanulnak, mint amekkora az egyházi iskolákban tanulók aránya, vagyis úgy tűnik, hogy az egyházi iskolák a szegény régiókban és a kisebb településeken is elsődlegesen a kedvezőbb családi háttérű szülők gyerekeinek tanítását tekintik céljuknak az általános iskolai oktatásban. Feltételezzük, hogy az egyházi iskolákban a szülői bevonódás nagyobb mértékben valósul meg, mint az állami iskolákban. A kutatásunk során állami és egyházi fenntartású általános iskolákban végeztünk kvantitatív kutatást. Településtípusonként vizsgálva az adatfelvétel egy községi, egy kisvárosi és három megyeszékhelyi intézményben zajlott Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (n=120). Kutatási célunk annak feltárása, hogy a szülők milyen módon és milyen gyakorisággal vesznek részt az iskola életében. A jelenlegi eredményeink szerint az egyházi iskolákban nem találtunk jelentős eltérést a különböző iskolai végzettséggel rendelkező szülők iskolai részvétele között. Iskolafenntartó szerinti összehasonlításban azt tapasztaltuk, hogy a szakirodalomból ismert mechanizmusok érvényesülnek, tehát egyházi iskolákban a szülői bevonódás intenzívebb.

Az eredményeink arra is rávilágítottak, hogy a megkérdezett szülők preferálnának olyan programokat, ahol legalább évente egyszer minden egyes szülővel beszélnek a gyermeke fejlődéséről, vagy családlátogatáson, és ahol a szülők és az iskolák jobban megismerhetik egymást. Illetve a szülők többsége részt venne olyan programon, ahol hasznos tanácsokat kapnának a gyermekneveléssel és otthoni tanulással kapcsolatban. Jelen kutatás eredményeiből nem vonhatunk le általános, ok-okozati összefüggéseket.

Támogató: A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

SZÜLŐI BEVONÓDÁS HATÁSA A KOMPETENCIAMÉRÉSI EREDMÉNYESSÉGRE ÉS A TOVÁBBTANULÁSRA AZ ÉRETTSÉGIG ADÓ INTÉZMÉNYEK BEN SZEKTORKÖZI ÖSSZEHAJONLÍTÁSBAN

MORVAI LAURA

Debreceni Református Hittudományi Egyetem
morvailaura@gmail.com

Kulcsszavak: eredményesség, szektorközi összehasonlítás, szülői bevonódás

A szakirodalom kedvelt témáját jelenti a különböző fenntartói szektorok összehasonlító vizsgálata. Korábbi kutatások (Coleman – Hoffer, 1987; Corten – Dronkers, 2006) szerint a felekezeti iskolákat választók nagyobb elvárásokkal rendelkeznek mind a tanulmányi teljesítmény, mind a továbbtanulási aspirációk kapcsán (Pusztai, 2004; Neuwirth, 2005 etc.). Ugyanakkor azt is bizonyították (Morvai, 2017), hogy a 2010 utáni egyházi szektorbővülés hatására az felekezeti intézményrendszer olyan intézményekkel bővült, amelyek mind jellemzőikben, mind eredményességükben eltérnek a korábbi egyházi intézményi szektornál megfigyeltektől.

A szakirodalom szerint a tanulói teljesítményt nagymértékben befolyásolja, hogy a szülők milyen mértékben kerülnek bevonásra az iskolák életébe (Carbonaro, 1999; Kalin – Steh, 2010). Sőt egyes kutatók úgy vélik, hogy az egyházi iskolák eredményességének fontos elemét jelenti, hogy jobban odafigyelnek a szülők kellő mértékű bevonására (Bryk et al., 1993; Coleman – Hoffer, 1987). A szülői diszpozíció tanulói eredményességre, tanuláshoz való hozzáállásukra gyakorolt pozitív hatását több kutató is megerősítette már (Imre, 2002; Széll, 2014; Engler et al., 2016; Koltói et al., 2019). Ezek a kutatások fenntartói különbségek vizsgálatára nem vállalkoztak.

Ezek alapján a következő hipotéziseket fogalmaztuk meg: A pozitív szülői diszpozíció pozitívan befolyásolja a telephelyi kompetenciamérési eredményeket és a telephelyi továbbtanulási arányokat. A pozitív szülői diszpozíció aránya az egyházi intézmények esetén magasabb, mint az állami intézmények esetén. Az egyházi fenntartású intézményekben a szülők magasabb elvárásokat támasztanak a gyerekeik tanulmányait illetően.

Jelen kutatásunkban másodelemzés céljából az OKM 2019 10. évfolyamos intézményi és telephelyi összekapcsolt adatbázisát használtuk fel, vizsgálatunk során szétválasztottuk az állami, egyházi és magán fenntartású intézményeket és az egyes intézménytípusokat elkülönítve vizsgáltuk. Ezért az egyes megoszlásokat és átlagok összehasonlítását többdimenziós vizsgálatnak vetettük alá, továbbá klaszteranalízis segítségével különítettük el a különböző szülői diszpozíciót mutató telephelyi csoportokat.

Eredmények: Az egyházi iskolás előny képzési típusonként szétválasztva feloldódik, állami intézmények szinte minden vizsgált eredményesség mutató esetén jobban teljesítenek, magasabb körökben a tanulást támogató telephelyi attitűd és pozitívabb a szülői diszpozíció. Azokban azokon a telephelyeken, ahol a szülők nem támasztanak nagy elvárásokat, ott az egyházi intézmények az államinál jobb kompetenciamérési, kontrollált kompetenciamérési, de gyengébb továbbtanulási eredményeket produkálnak.

Az eredmények értelmezésénél fontos figyelembe venni, hogy a tanulói és szülői diszpozícióra vonatkozó kérdéseket és a továbbtanulási arányokat az iskolaigazgatóknak kell megadni, ezek esetén nem lehet kizárni az önkritika hatását sem.

INTÉZMÉNYI KULTÚRA SEKTORKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÁSBAN

DEMETER-KARÁSZI ZSUZSANNA

Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet
zsuzsanna.karaszi@gmail.com

Kulcsszavak: egyházi felsőoktatási intézmények, egyházi szellemiség, egyházi fenntartás, intézményi kultúra, szektorközi összehasonlítás

A nem állami, de az állam által elismert felsőoktatási intézményi szektor egy jelentős részét teszik ki az egyházi felsőoktatási intézmények. Bár országspecifikus vonás, hogy a magánszektor részét képezik-e vagy pedig különálló szektorként tartják őket számon, abban viszont konszenzus mutatkozik, hogy a rendszerváltást követően a posztszocialista országokban ezen felsőoktatási intézményi szektor rohamos növekedésnek indult. Míg a felsőoktatás átalakulása került a kutatók figyelmének középpontjába, addig egy lényeges és komplex, a hazai szakirodalom által kevésbé kutatott terület, az intézményi kultúra, egyre fontosabbá vált az egyházi felsőoktatási intézményi szektor sokszínűsége révén. Hazai és nemzetközi szakirodalmi adatok igazolják, hogy az egyházi felsőoktatási intézmények arculatukat tekintve nem egységesek, a korábban szimultán használt egyházi szellemiség (faith-based), illetve egyházi fenntartás (church-related) fogalmak mára már élesen elválnak, ugyanis markáns különbség fedezhető fel az említett két kategória között (Benne, 2001; Morey et al., 2006; Pusztai, 2011; Pusztai et al., 2019; Pusztai, 2020).

Kutatásunkban két ország, egy-egy határmenti régiójának felsőoktatási intézményeit vizsgálva végeztünk szektorközi összehasonlítást, mely vizsgálat hozzásegített az intézményi kultúra sajátosságainak megragadásához, valamint a komplex fogalmának feloldásához. Kutatásunk alapját a COMPARE (2019) adatbázis képezte (N=922). Feltételeztük, hogy az intézményi kultúra vizsgált dimenzióiban eltérések tapasztalhatóak a szektorok között, ezáltal egy sajátos intézményi kultúra mutatható ki az egyes szektorokban.

Eredményeink rámutattak arra, hogy az országok közötti különbségek nagyobbak bizonyultak a szektorközi különbségeknél, az intézményi kultúra meghatározó és befolyásoló tényezői főként a háttértényezők, mint az országspecifikus vonások, a társadalmi struktúra, illetve a demográfiai mutatók függvénye.

ENKULTURÁCIÓ, TÖRTÉNELMI TUDATOSSÁG, ÁLLAMPOLGÁRI KOMPETENCIÁK ÉS TÖRTÉNELEMTANÍTÁS

Szimpóziumvezető:

Jancsák Csaba

MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport

jancsak.csaba@szte.hu

Opponens:

Kiss Mária Rita

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Társadalomismereti és Kisebbségpoliti-
kai Intézet

kiss.maria.rita@szte.hu

Előadások:

1. Jancsák Csaba: A történelemtől elidegenedett nemzedék és történelemtanítás. Kihívások a történelmi tudatosság valamint az állampolgári kompetenciák fejlesztése terén
2. Kojanitz László: Valódi reform vagy annak a látszata? A történelem érettségi feladatok elemzése az elsődleges források használata szempontjából
3. Dancs Katinka: A társadalomismereti nevelés során alkalmazott módszerek, tevékenységek – egy pedagóguskutatás eredményei
4. Balatoni Monika: Az enkulturáció szerepe a fiatalok nemzeti identitásának formálásában a 21. században

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: oktatás, történelemtanítás, állampolgári és társadalomismereti nevelés, oktatási módszerek

A szimpózium az empirikus kutatási tényeken alapuló fejlesztési lehetőségek és az oktatási gyakorlat szinergikus megközelítése alapján mutat be új kutatási eredményeket a történelem tanítása, a történelmi tudatosság és az állampolgári kompetenciák fejlesztése vonatkozásában.

A fiatalok életvilágát érintő társadalmi, gazdasági, technológiai, életmódbeli és civilizációs változások eredményeként formálódott a történelem tantárgy felé megfogalmazódó társadalmi elvárások alkotta szerepkomplexum a történelmi múlt feldolgozásai, az enkulturáció, a történelmi tudatosság, az állampolgári kompetenciák fejlesztése terén.

A szimpózium célja, hogy a történelem, a társadalmi és állampolgári ismeretek oktatása tématerületén új tudományos eredményekkel támogassa a tudásátadás és az érték közvetítés pedagógiai szemléletének, illetve módszereinek megújulását és ezáltal a közoktatás fejlesztésének folyamataihoz is adalékokkal szolgáljon.

A szimpózium első előadása az MTA-SZTE Elbeszélte Történelem és Történelemtanítás kutatócsoportja által folytatott feltáró kutatások (tanulók N=652, tanárok N=170) adatbázisának talaján mutatja be a tanulók és a történelemtanárok vélekedéseit a történelem tanulása valamint a történelem tantárgy keretében megvalósítható ismeret- és értékátadás, attitűdök, illetve kompetenciák kialakítása és fejlesztése vonatkozásában és összehasonlító elemzést végez be a hatályos NAT, valamint a történelem tanárképzés viszonyrendszerével.

A szimpózium második előadása azt mutatja be, hogy az elmúlt tizenöt évben az elsődleges forrásokat is tartalmazó történelem érettségi feladatok milyen jellegű képességeket igényeltek a tanulóktól, mennyiben számítanak a diákok ismeretszerző és forráselemző képességeire, melyek voltak a legtöbbször előforduló feladattípusok, és ezek hogyan értékelhetők az érettségi reform eredeti célkitűzései és az érettségi vizsga kompetencia követelményei szempontjából.

A harmadik előadás az utóbbi évtizedben, tartalmában és pedagógia célrendszerében újra és újra formálódó társadalomismereti nevelés vonatkozásában mutatja be egy online kérdőíves kutatás eredményeit (N=400), és arra keresi a választ, hogy a társadalomismereti nevelésben kiemelt szerepet játszó tantárgyakat tanító pedagógusok milyen módszereket, illetve tevékenységeket alkalmaznak munkájuk során.

A szimpózium negyedik előadásának alapját jelentő kutatás középiskolások körében interjúk (18 mélyinterjú, 6 fókuszcsoportos interjú), valamint felsőoktatási hallgatók (N=200) körében készült kérdőíves vizsgálat adatait elemzi és bemutatja a fiatalok vélekedéseit a történelmi emlékezet, a nemzeti enkulturáció elemei és intézményei, valamint a globális hatásmechanizmusok, a társadalom és az állam szerepe és felelőssége vonatkozásában.

A TÖRTÉNELEMTŐL ELIDEGENEDETT NEMZEDÉK ÉS TÖRTÉNELEMTANÍTÁS. KIHÍVÁSOK A TÖRTÉNELMI TUDATOSSÁG VALAMINT AZ ÁLLAMPOLGÁRI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE TERÉN

JANCSÁK CSABA

MTA-SZTE ETTK,
Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Társadalomtudományok Tanszék
jancsak.csaba@szte.hu

Kulcsszavak: történelemtanítás, állampolgári kompetenciák, tanulók, pedagógusok, NAT, tanárképzés

Korábbi kutatásaink (2016-2021) eredményei szerint annak okán, hogy a gyermekek értelmező közösségei körében nem folyik diskurzus a történelmi múlttól, a kollektív emlékezetünk egyes elemei (amelyek egyúttal értékhordozó szimbólumok is) elhalványulnak, így a történelmi mérőföldkövek a tankönyvközpontú iskolai oktatásban mélyebb háttértudás és attitűdök nélküli szöveggé válhatnak, és kiüresednek. A legutóbbi években a gyermekek és fiatalok életvilágát érintő társadalmi, gazdasági, technológiai, életmódbeli és civilizációs változások eredményeként formálódott a történelem (és állampolgári ismeretek) tantárgy felé megfogalmazódó társadalmi elvárások alkotta szerepkomplexum. Az előadás alapját jelentő kutatás a történelmi emlékezet konstrukciós jellegéből (Seixas, 2016; Metzger – McArthur, 2018; Chapman et al., 2021) kiindulva (a történelmi források és a jelenben élő múlt vonatkozásában) az új nemzedékek esetében az értékválság/értékváltás, az enkulturáció, a kollektív (nemzeti) emlékezet megőrzésének dilemmáit és a kritikus gondolkodás, illetve a történelmi gondolkodás fejlesztését célzó szerepek viszonyrendszerét vizsgálja, a NAT elvárásai és a tanárképzési praxis tükrében. A kutatás kiinduló állítása szerint a történelem tanítása felé megfogalmazódott új szerepelvárások egyfelől a transz-történelmi értékek (Rezsőházy, 2006) átadása vonatkozásában a tudatos állampolgári szerepekre nevelésben jelentek meg, másfelől pedig a kritikai gondolkodás, a történelmi tudatosság fejlesztése terén (Dárdai, 2010; Jakab, 2020; Kaposi, 2020; Jancsák et al., 2021). Az előadás az MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás kutatócsoportja által folytatott feltáró kérdőíves kutatások (tanulók N=652, tanárok N=170) adatbázisának talaján mutatja be a tanulók és a történelemtanárok vélekedéseit a történelem tanulása, valamint a történelem tantárgy keretében megvalósítható ismeret- és értékátadás, attitűdök, illetve kompetenciák kialakítása és fejlesztése vonatkozásában és ezek tükrében összehasonlító elemzést végez a hatályos NAT, valamint a történelem tanárképzés viszonyrendszerével. A kutatás eredményei szerint a történelemtanítás felé megszületett szerepelvárások a közoktatást felkészületlenül érték, egyrészt a szakmapolitikai cselekvések késlekedése, másrészt a tanárképzés (és továbbképzés) kutatási tényeken alapuló modernizációjának késlekedése, harmadrészt pedig a nemzetközi kutatási eredmények hazai kutatás-fejlesztési folyamatokban való alkalmazása vonatkozásában történő késlekedések miatt. A történelemtanítás tankönyvközpontúsága okán kevésbé látja el kompetenciafejlesztő, illetve értékátadó/nevelő funkcióját, a történelemtanár-képzésben a történelmi és kritikus gondolkodás, illetve az állampolgári nevelés kérdéseire reflektáló tartalmak nincsenek jelen, a tanárok nem érzik magukat felkészültnek a történelmi tudat / történelmi gondolkodás fejlesztésére és az állampolgári nevelés feladatára.

VALÓDI REFORM VAGY ANNAK A LÁTSZATA? A TÖRTÉNELEM ÉRETTSÉGI FELADATOK ELEMZÉSE AZ ELSŐDLEGES FORRÁSOK HASZNÁLATA SZEMPONTJÁBÓL

KOJANITZ LÁSZLÓ

MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport
kojanitzl@gmail.com

Kulcsszavak: történelemtanítás, érettségi, tantárgypedagógia, oktatási reform

A 2005-ben bevezetett új történelem érettségi vizsgakövetelmények célja az volt, hogy nagyobb szerepet kapjon a diákok ismeretszerző és forráselemző képességeinek fejlesztése, és ezt megelőzően az oktatásban a történelmi ismeretforrásokkal végzett tanulói munka kerüljön előtérbe.

Tudott volt azonban hogy e célok megvalósulása azon fog múlni, hogy az új érettségi feladatok milyen jellegű tudást és képességeket fognak leginkább igényelni a diákoktól. Ettől függ, hogy a reform valódi változást hoz-e, vagy csak a változás látszatát kelti. Ezért azt vizsgáltam meg, hogy az elmúlt tizenöt évben az elsődleges forrásokat is tartalmazó érettségi feladatok milyen jellegű képességeket igényeltek a diákoktól. Pontos képet akartam adni arról, hogy melyek voltak a legtöbbször előforduló feladattípusok, és ezek hogyan értékelhetők az érettségi reform eredeti célkitűzései és az érettségi vizsga kompetencia követelményei szempontjából. A szimpózium keretében ennek az elemzésnek a szempontjait és tapasztalatait mutatom be.

Az elsődleges forrásokat tartalmazó érettségi feladatok elemzéséhez egy szintezett értékelő rásztert készítettem. A kérdések és feladatok öt szintjét különböztettem meg aszerint, hogy megoldásukhoz a források milyen mélységű és összetettségű elemzése, értékelése szükséges, kezdve az ismeretellenőrző feladatoktól, a források tartalmának megértésén át a forrásérték megállapítását igénylő feladatokig.

Az elemzés a 2005-től 2007-ig és a 2018-tól 2021-ig tartó időszak közép- és emelt szintű feladatlappjainak rövid választ igénylő feladatsoraira terjedt ki.

A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a rövid választ igénylő érettségi feladatok között minden évben nagy számban voltak olyanok, amelyekbe valamilyen elsődleges forrás is került. A 2017-es változtatások után egy-két feladat kivételével minden feladat tartalmaz a korból származó szöveges vagy képi forrást, nagyon sok esetben egyszerre többet és többfélélt is. A hozzájuk kapcsolódó feladatok többsége azonban nem igényelt forráselemző megközelítésmódot és képességeket a diákoktól. Sok forrás volt ugyan az érettségi feladatsorokban, de a kérdések túlnyomó többsége közvetlen ismeretforrásként kezelte őket, mellőzve az önálló következtetéseket vagy a források relevanciájának és megbízhatóságának értékelését igénylő feladatokat. A kutatás két további problémát is megjelölt: 1. A feladatok túlnyomó többsége ugyanúgy kezelte a korból származó visszaemlékezéseket és leveleket, mint a tankönyvekből vett szövegrészleteket vagy a történészekről származó idézeteket. Egy-egy kivételtől eltekintve nem voltak olyan feladatok, amelyek a korból származó források használatával összefüggő speciális lehetőségeket és problémákat érintették volna. 2. Az érettségi feladatok nem adtak szinte semmilyen segítséget a források kontextusba helyezéséhez, pedig ez jelentős hatással van a forrás használatára.

Támogató: MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport

A TÁRSADALOMISMERETI NEVELÉS SORÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREK, TEVÉKENYSÉGEK – EGY PEDAGÓGUSKUTATÁS EREDMÉNYEI

DANCS KATINKA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport
dancs@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: társadalomismereti nevelés, pedagóguskutatás, oktatási módszerek

A társadalomismereti nevelés tartalma és céljai átalakultak az utóbbi évtizedekben. Ebből fakadóan a pedagógusoknak sokféle változáshoz kellett alkalmazkodni, ezért jogosan merül fel a kérdés, hogy vajon milyen módszereket alkalmaznak a munkájuk során, miként igyekeznek implementálni a tantervi elvárásokat. A témával foglalkozó hazai kutatások arra hívják fel a figyelmet, hogy a pedagógusok elkötelezettek a társadalomismereti nevelés céljai iránt, ezzel együtt igénylik a módszertani támogatást (Kinyó et al., 2020). Ez támasztja alá az is, hogy a középiskolai történelemtanárok többsége frontális munkamódszerekkel kívánja elérni a társadalomismereti nevelés céljait (Kaposi, 2019).

Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy a társadalomismereti nevelésben kiemelt szerepet játszó tantárgyakat tanító pedagógusok milyen módszereket, tevékenységeket alkalmaznak munkájuk során. Összesen 400 fő töltötte ki online kérdőívünket, a résztvevők 75%-a nő. A kitöltők 55%-a általános iskolában, 37%-a középiskolában tanít. A résztvevők 57% történelem és állampolgári ismereteket, 41% etikát, 26% földrajzot, 18% hon- és népismeretet, 17% társadalomismeretet, 11% társadalmi, állampolgári és gazdasági ismereteket, 2% filozófiát tanít. Russel (2010) 35 itemből álló kérdéssorát használtuk fel, amely során a kitöltőknek a társadalomismereti nevelés részeként alkalmazott módszerek és tevékenységek használatának gyakoriságát kellett értékelniük 1-től 5-ig terjedő Likert-skálán.

A leggyakrabban alkalmazott tevékenységeknek a különböző ábrák, diagrammok ($M=3,92$, $SD=1,13$), képi szemléltetőanyagok tanulmányozása ($M=3,86$, $SD=1,02$) és a tanár által irányított megbeszélések ($M=3,70$, $SD=1,11$) bizonyultak. A feltáró faktorelemzés 8 látens dimenziót eredményezett (KMO-index: 0,89, megmagyarázott variancia 56,35%). Az eredmények szerint az általános iskolában tanító pedagógusokra ($M=3,51$, $SD=0,78$) jellemzőbb ($t=4,29$, $p<0,01$) a társas tanulást elősegítő tevékenységek (pl. diákok által irányított megbeszélés, problémamegoldást igénylő feladatok) alkalmazása, mint középiskolában tanító kollégáiknál ($M=3,11$, $SD=0,91$). Szintén rájuk ($M=2,60$, $SD=0,83$) jellemzőbb ($t=4,00$, $p<0,01$), hogy a társadalmi és munkaerőpiaci igényekre reagáló tevékenységek (pl. a diákok elektronikus prezentációt készítenek, vendéglőadókat hívnak meg) használata, mint a középiskolában tanító pedagógusokra ($M=2,25$, $SD=0,78$). Ugyanakkor a klasszikus módszerek és tevékenységek ($M=3,11$, $SD=0,88$) is gyakrabban jelennek meg a tanóráikon ($t=3,34$, $p<0,01$), mint középiskolában tanító kollégáiknál ($M=2,81$, $SD=0,74$).

Az eredmények arra utalnak, hogy a társadalomismereti neveléshez kapcsolódó szakmódszertani kutatásoknak a középiskolai pedagógusokra kellene koncentrálniuk. A további kutatások feladata, hogy feltárják, milyen tényezőkkel (pl. preferált célok, általános pedagógiai vélekedések) hozhatók összefüggésbe a pedagógusok által alkalmazott módszerek és tevékenységek.

Támogató: MTA-SZTE Elbeszélt Történelem és Történelemtanítás Kutatócsoport

AZ ENKULTURÁCIÓ SZEREPE A FIATALOK NEMZETI IDENTITÁSÁNAK FORMÁLÁSÁBAN A 21. SZÁZADBAN

BALATONI MONIKA

Nemzeti Közszerológati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
balatonimonika@t-online.hu

Kulcsszavak: enkulturáció, állampolgári nevelés, társadalmi értékek, szocializáció

Az elmúlt húsz évben intenzív civilizációs változások történtek. Napjainkban a globalizáció és a globalizmus jelensége kiterjedélyesedett, a kulturális és edukációs folyamatok jelentős formálódás alatt állnak, a globális hatásmechanizmusokat gyakorta nehezen követik le a szocio-, illetve a kulturális régiók társadalmi intézményei, a nemzetállami intézményrendszerek. Ezért különösen fontos az enkulturációs folyamatok és azok állami szintű támogatásának vizsgálata. Az enkulturáció átfogó tanulási folyamat, amely minden ember számára, minden társadalomban elengedhetetlenül szükséges alapvető társadalmi-közösségi képességek elsajátítását jelenti, ami a társadalom által kialakított intézmények és tevékenységi formák segítségével és a nevelés útján valósul meg. A nevelés a legfontosabb eszköze annak, hogy egy-egy társadalom a kultúráját az egyénben reprodukálja, és azt az egyes generációk közvetítésével tovább örökítse. Az enkulturáció egyik legdominánsabb szereplője az állam, amely fenntartja az intézményeket, alakítja azok metodikáját, a finanszírozáson keresztül orientálja, sőt gyakran meghatározza a tartalmakat. Az identitás fogalma nem egy befejezettséget kifejező definíció, avagy determináltság, mert az egyén és a társadalmi csoport identitása sem befejezett tény, hanem a történetiségétől, az élményektől, a társas környezettől befolyásolt változó meghatározottság jellemzi (Pataki, 2010). Nemcsak az emberek, hanem az államok is rendelkeznek identitással, amelyet a földrajzi fekvésük, demográfiai viszonyaik, geopolitikai helyzetük, történelmük, kultúrájuk (és sok más tényező) határoz meg egyszerre (Bende – Halász, 2014), emiatt nem konstatálhatunk egy stabil állapotot, hanem mint dinamikusan formálódó tényezőt vizsgálhatjuk csak. Az előadás alapját jelentő kutatás holisztikus megközelítéssel fordul a téma felé. A kutatás során kvalitatív és kvantitatív módszertanokat egyaránt alkalmaztam. Az elemzés során középiskolások körében interjúk (18 mélyinterjú és 6 fókuszcsoporthos interjú), valamint felsőoktatási hallgatók (N=200) körében készült kérdőíves vizsgálat adatai talaján vizsgáltam. Kutatásom célja az volt, hogy bemutassam a fiatalok vélekedéseit a történelmi emlékezet, a nemzeti enkulturáció elemei és intézményei, valamint ezek alapján kitekintést tegyek a globális hatásmechanizmusok, a társadalom és az állam szerepe/felelőssége vonatkozásában. A kutatás eredményei alátámasztják azt a kiinduló állítást, hogy a globalizációs hatások ellensúlyozását hivatott lokális és globális (Beck, 2005) szociokulturális társadalmi tereket (azok szűrőrendszer/védőfaktor szempontjából jelentős szerepmegvalósítását), tehát a nemzeti kulturális alapokat csakis tudatos állami és társadalmi építkezéssel lehet felépíteni, aminek módszereiben és közvetítő csatornáiban jelentős változásokra van szükség, különösen, ha a tanulók értékszocializációját támogatni, az iskolapadban formálódó új nemzedék nemzeti identitását, társadalmi felelősségvállalását erősíteni szeretnénk.

FLUENCIA, SZÖVEGÉRTÉS, OLVASÁSTANÍTÁS. AZ OLVASÁSKUTATÁS EREDMÉNYEI AZ OLVASÁSTANÍTÁS FEJLESZTÉSÉBEN

Szimpóziumvezetők:

Steklács János
Pécsi Tudományegyetem
steklacs.janos@pte.hu

Bóna Judit
Eötvös Loránd Tudományegyetem
bona.judit@btk.elte.hu

Opponens:

Józsa Krisztián
Szegei Tudományegyetem,
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Előadások:

1. Sipos Zsóka – Mihály Orsolya – Bóna Judit: Harmadik évfolyamos tanulók olvasása és az ahhoz kapcsolódó énképe a digitális oktatás tükrében
2. Varga Szilvia – Pásztor Attila – Steklács János: Szövegértési képességek fejlesztése általános iskolában morfológiai fejlesztőprogram segítségével
3. Bóna Judit – Steklács János: A hangos olvasás fluenciájának változása 4. és 5. osztályos kor között. Egy longitudinális vizsgálat eredményei
4. Kis Orsolya – Steklács János: Szerzett nyelvi zavarhoz társuló olvasási problémák vizsgálata olvasás teszttel. A teszt kidolgozásának elméleti és gyakorlati szempontjai
5. Huszár-Samu Nóra: A reciprok tanítási módszer elemeinek jelentősége az olvasás-szövegértés tanítás eredményességének fejlesztésében

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: olvasás, szövegértés, metakogníció, hangos olvasás, olvasástanítás

Az iskolai sikeresség egyik fontos tényezője az olvasási, szövegértési képesség szintje, hiszen ez az alapja az önálló tanulásnak, információfeldolgozásnak, amely képességek az iskola utáni időszakban, a mindennapi életben is egyre fontosabb szerepet játszanak az egyén sikeressége, boldogulása szempontjából. (Adamikné, 2006; Steklács, 2018; Hua et al., 2021) Az olvasáskutatás jónéhány területéről elmondhatjuk, hogy az eredményei hasznosulása szempontjából fontos cél, hogy ezek az olvasástanítás rendszerén keresztül az osztálytermi gyakorlatban is hasznosulhassanak. (Thoman, 2005; Albahlal, 2019) A szimpózium előadásai a kutatásaink néhány olyan kérdésével, eredményével ismertetik meg a hallgatóságot, amelyek elsősorban az oktatási rendszerben, esetünkben jellemzően az alsó tagozaton realizálódó olvasástanítási, -tanulási tevékenység szempontjából is fontos relevanciával rendelkeznek. Olyan kutatások eredményeit mutatjuk be erről a területről, amelyek középpontjában az olvasási fluencia és a szövegértés kérdései állnak.

Az első előadás témája a 2021/22-es tanévben harmadik osztályos tanulók, tehát a pandémia időszakában megváltozott körülmények között olvasni tanuló kisiskolások olvasási képességének, jellemzőinek a vizsgálata, valamint ezek összevetése azzal, hogy minderről ők maguk hogyan vélekednek. A második előadás egy viszonylag újkeletű, szélesebb körben kevésbé elterjedt fogalom, néhány évtizede vizsgált képesség, a morfológiai tudatosság szerepét vizsgálja a szövegértés szempontjából egy fejlesztőprogram tapasztalatainak tükrében. A harmadik előadás a szemmozgásvizsgálat és beszédanalízis együttes módszerével végzett kutatás eredményeinek tapasztalatairól számol be, amelyekben negyedik és ötödik osztályban vizsgáltuk ugyanazon tanulók hangos olvasási képességét, annak fejlődését a hibázások, önkorrekción és temporális jellemzők elemzésével.

A negyedik előadás során egy olyan teszt kidolgozásának folyamatával, elvi kérdéseivel, tapasztalataival ismerkedhetünk meg, amely az olvasási folyamat négy fontos területére fókuszál, vizsgálja a fonéma-graféma megfeleltetés képességét, a szóolvasást, a lexikai hozzáférést és a szövegértést. Az eredmények meggyőződésünk szerint hasznosíthatók a szerzett nyelvi zavarhoz társuló olvasási zavar jellemzőinek alaposabb megismeréséhez, ezzel az afáziás betegek hatékonyabb rehabilitációjához. Másrészt, tágabb értelemben véve az olvasási folyamat, ezáltal az olvasástanítás, az olvasástechnikai problémák megértése, javítása, az első szakaszra jellemző képességek fejlesztése területén is relevanciájuk lehet az itt tapasztaltaknak. Végül az ötödik előadás egy, a külföldi szakirodalom tanúságai szerint hatékonyan működő olvasás- szövegértés tanítási programra, a reciprok módszerre épülő fejlesztő kísérlet elméleti háttérét mutatja be.

HARMADIK ÉVFOLYAMOS TANULÓK OLVASÁSA ÉS AZ AHHOZ KAPCSOLÓDÓ ÉNKÉPE A DIGITÁLIS OKTATÁS TÜKRÉBEN

SIPOS ZSÓKA – MIHÁLY ORSOLYA – BÓNA JUDIT

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Meixner Alapítvány

siposzsoka1@gmail.com

Kós Károly Technikum

iskolaifejl2ker@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem

bona.judit@btk.elte.hu

Kulcsszavak: fluencia, olvasás, pandémia, énkép, metakogníció

Az elmúlt évek megváltozott oktatási környezete, a jelenléti és digitális oktatási formák váltakozása, a megnövekedett hiányzási arány a hazai és nemzetközi szakirodalom tanulságai szerint megnehezítette az olvasás-szövegértés elsajátítását (Domingue et al., 2021; Kende et al., 2021; Molnár et al., 2021; Józsa – Pasztendorf, 2021). Az iskolák időszakos zárása azonban egyben a pedagógusokkal és a társakkal való találkozások számát, gyakoriságát is csökkentette, ami az olvasással kapcsolatos énkép alakulását is befolyásolta. Az önszabályozott, önmeghatározott tanulás eredményessége már ismert (Reid, 1996; Zheng et al., 2014; D. Molnár, 2014; Kovács, 2013), annak fluens olvasásra és szövegértésre gyakorolt hatásának kutatása már kísérletek során is kedvező eredményeket hozott (Nelson – Mansel-Williamson, 2006; Joseph – Everleigh, 2014; Didion et al., 2020). Az önmeghatározott tanulás egyik alapja a saját teljesítmény monitorozása, az arról alkotott kép (Cataldo – Cornoldi, 1998; Nagy, 2008; Solo et al., 2019), aminek az olvasás esetében is kiemelt jelentősége van (Józsa – Józsa, 2014; Szenczi, 2010, 2012; Steklács et al., 2010).

Jelen kutatás arra irányult, hogy hogyan olvasnak a 2021/22-es tanévben 3. évfolyamos diákok, akik az olvasástanulás kezdő szakaszában a pandémia miatt változó és váltakozó ágensen keresztül, magasabb hiányzási aránnyal vettek részt az oktatásban. Emellett kérdőív keretében a saját olvasásuk fluenciájára, az olvasottak megértésére vonatkozó énképüket is vizsgáltuk. 160 fő 3. évfolyamos gyermek olvasásvizsgálatának eredményeit vetettük össze a saját olvasásuk pontosságáról, illetve szövegértési teljesítményükről alkotott vélekedésével. Az olvasás vizsgálata a Meixner Ildikó által kidolgozott olvasólappal történt (Meixner, 2000), kiterjedt az olvasási tempóra, a pontosságra és az értésre. Az eredmények alapján elmondható, hogy az olvasástechnika fejlettségére adott kérdések alapján képzett csoportok teljesítményében olvasási sebesség és pontosság terén az elvégzett varianciaanalízis eredményei alapján szignifikáns eltérés tapasztalható ($p < 0,05$), ami a szövegértésről alkotott önértékelés kategóriái alapján képzett csoportokban és az e téren mutatott teljesítmény között is jellemző.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. This study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Metakogníció Kutatócsoport, SZTE, Metacognition Research Group, SZTE

Olvadási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport, MTA-PTE, Reading Fluency and Comprehension Research Group, MTA-PTE

SZÖVEGÉRTÉSI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN MORFOLÓGIAI FEJLESZTŐPROGRAM SEGÍTSÉGÉVEL

VARGA SZILVIA – PÁSZTOR ATTILA – STEKLÁCS JÁNOS

Neumann János Egyetem
t.vargaszilvia@gmail.com
Szegedi Tudományegyetem
attila.pasztor@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem
steklacs.janos@pte.hu

Kulcsszavak: olvasás, szövegértés, morfológiai tudatosság, fejlesztőprogram

A szövegértési képességek fejlesztése alapvető fontossággal bír, mivel az írott szövegek megértése az egyén boldogulását, ezáltal a társadalom fejlődését is befolyásolja. Az olvasás, a szövegértés tanítására és a szövegértés fejlesztésére irányuló programok komoly segítséget jelenthetnek a tanárok és a tanulók számára (Steklács, 2018), a folyamatban kiemelt jelentőséggel bír a morfológiai tudatosság fejlesztése is. A morfológiai tudatosság, nyelvi tudatosság egyik részkonstrukuma, a szavak morféimákra bontásának képességét és a nyelv szabályainak alkalmazását foglalja magában (Carlisle, 2010; McLeod – Apel, 2015; Wolter – Green, 2013; Levesque et al., 2017). Kutatásunk célja a morfológiai tudatosság fejlesztésére irányuló programok és azok eredményességének elemzése, valamint egy saját fejlesztésű, a morfológiai tudatosság fejlesztését célzó online fejlesztő program bemutatása és a kipróbálás tapasztalatainak ismertetése. A témában közlésre került empirikus vizsgálatok alapján megállapítható, hogy a fejlesztő gyakorlatok jelentős mértékben javították a tanulók eredményeit a morfológiai tudatosság és a szövegértés terén, a diákok sikeresen alkalmazták a megtanult szabályokat akkor is, ha számukra ismeretlen, új szavakkal találkoztak. A kutatásokra építve kezdtük el saját fejlesztésű programunk kidolgozását, amely a tanulók szókincsét bővíti morfológiai feladatok segítségével. A fejlesztés során, a tanulók morféimák jelentését elemezik, és a szóképzést gyakorolják. A fejlesztő feladatok a nyelvi tudatosság fejlődését is segítik. Az eredményes tanulás érdekében a programba különböző visszacsatolási mechanizmusokat illesztettünk be, a feladatok helytelen megoldása esetén a program elágazik, és segítő instrukciót fogalmaz meg a tanulók számára. A pilot fejlesztő kísérletben 3. osztályos tanulók (N=15) vettek részt, a játékos fejlesztő program első 4 fejezetének alkalmazhatóságát vizsgáltuk. A kipróbálás egy tanóra keretében történt, a tanulók az eDia felületén érték el a feladatokat (Molnár – Csapó, 2019). A program összesen 29 alkalommal adott konstruktív visszacsatolást, ami, figyelembe véve a tanulók és a feladatok számát, nem tekinthető magasnak. A kipróbálásban részt vevő tanulóknak tehát alapvetően nem okoztak nehézséget a programban szereplő feladatok. A fejlesztést követő megbeszélés alapján a tanulók kedvezően fogadták a feladatokat, érdekesnek találták őket. A jelen lévő pedagógusok könnyen kezelhetőnek, értékesnek, hasznosnak és a mindennapi osztálytermi munkában jól alkalmazhatónak találták a program a kísérleti verzióját. Szakirodalmi elemzésünk eredményei felhívják a figyelmet morfológiai tudatosság tanításának fontosságára a szövegértés fejlesztésében, a bemutatott programok hozzájárulhatnak további intervenciók eredményes tervezéséhez és megvalósításához. A programunkat a visszajelzések tükrében a továbbfejlesztjük, valamint további kutatási cél a program empirikus hatásvizsgálata kísérleti és kontrollcsoport bevonásával.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. This study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Metakogníció Kutatócsoport, SZTE, Metacognition Research Group, SZTE

Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport, MTA-PTE, Reading Fluency and Comprehension Research Group, MTA-PTE

A HANGOS OLVASÁS FLUENCIÁJÁNAK VÁLTOZÁSA 4. ÉS 5. OSZTÁLYOS KOR KÖZÖTT. EGY LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

BÓNA JUDIT – STEKLÁCS JÁNOS

Eötvös Loránd Tudományegyetem

bona.judit@btk.elte.hu

Pécsi Tudományegyetem

steklacs.janos@pte.hu

Kulcsszavak: hangos olvasás, fluencia szövegértés, megakadás, szemmozgáskövetés

A hangos olvasás folyamatossága jó előrejelzője az olvasásértésnek, és fontos szerepet játszik az olvasási zavarok diagnosztizálásában és az olvasási technikák fejlesztésében (Alt – Samuels, 2011). Az olvasás fluenciájának mérése ugyanis arról ad képet, hogy mennyire automatizálódott a dekódolási folyamat, így képes-e az olvasó a mentális folyamatait a megértésre és az olvasás monitorozására koncentrálni (Kamil et al., 2011). A fluenciáról a hangos olvasás során a tempó, a szünetek, a megakadások és a tévesztések vizsgálata adnak képet. Emellett az olvasási folyamat különböző szintjeinek működéséről árulkodhatnak a szemmozgások is, amelyek elemzése szemmozgáskövető műszer és specifikus szoftver használatával lehetséges (Rayner et al., 2004; Duchowski, 2007).

A magyar gyermekek ötödik osztályos korra tanulnak meg úgy olvasni, hogy az olvasás utáni szövegértésük eléri a hallás utáni szövegértésüket (Gósy, 1996). Ezen az osztályfokon a megfelelő olvasástechnika és olvasási stratégia kialakultsága elvárás, hiszen negyedik osztály után nincs célzott olvasásfejlesztés. Kérdés azonban, hogy hogyan változik az olvasás a két osztályfok között.

A jelen előadásban az iskolások hangos olvasásának változásait elemezzük 4. és 5. osztály között. A vizsgálat fő kérdései a következők voltak: Hogyan változik a hangos olvasás folyamatossága a két évfolyam között? Hogyan javítják a gyerekek az olvasási hibáikat? Milyen szemmozgások jellemzik a hangos olvasást, és mi történik a javítások során?

A vizsgálatban átlagos képességű diákok vettek részt egy átlagos fővárosi általános iskolából. A kísérletet kétszer végeztük el, a gyerekek az első mérés idején 4. osztályosok voltak, a második mérés idején pedig 5. osztályosok. A tanulók feladata az volt, hogy mindkét mérés során ugyanazt a szöveget olvassák fel hangosan a monitorról. Az előadásban 10 gyermek (5 fiú és 5 lány) hangos olvasásának az eredményeit mutatjuk be. A felvételeket és az elemzést mindkét esetben ugyanazzal a műszerrel (Tobii X120, Praat és az ELAN) és szoftverrel végeztük. A felvételeket annotáltuk a beszédszakaszok szintjén, majd kiszámítottuk a beszédtempót és az artikulációs tempót is. A szünetek időtartamát automatikusan nyertük ki egy szkript segítségével, majd kiszámítottuk a szünetek gyakoriságát, arányát és átlagos időtartamát. A megakadásokat és a tévesztéseket is a gyakoriság szempontjából elemeztük. Végül összevetettük a beszédben mért értékeket a fixációk gyakoriságával és átlagos időtartamával, és elemeztük a javítások és a megakadások közben szemmozgásokat.

Az eredmények azt mutatják, hogy bár a hangos olvasás beszédtempója 5. osztályosra gyorsult, és a megakadások gyakorisága jelentősen csökkent, a tévesztések gyakorisága és az önjavításhoz szükséges idő nem változott, sőt növekedett. A két mérés között azonban különbségek voltak a hibajavítás közbeni szemmozgásokban. Az eredmények arra hívják fel a figyelmet, hogy az olvasásfejlesztésre még 5. osztályban is szükség lenne.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. This study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Metakogníció Kutatócsoport, SZTE, Metacognition Research Group, SZTE

Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport, MTA-PTE, Reading Fluency and Comprehension Research Group, MTA-PTE

SZERZETT NYELVI ZAVARHOZ TÁRSULÓ OLVASÁSI PROBLÉMÁK VIZSGÁLATA OLVASÁS TESZTTEL. A TESZT KIDOLGOZÁSÁNAK ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI SZEMPONTJAI

KIS ORSOLYA – STEKLÁCS JÁNOS

Szegedi Tudományegyetem Neurológiai Klinika,
Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
kis.orsolya0809@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem
steklacs.janos@pte.hu

Kulcsszavak: afázia, alexia, olvasás, szerzett nyelvi zavar, teszt

A nyelvi és a kognitív folyamatok szorosan összefüggő, közös neurális architektúrával rendelkező mechanizmusokként definiálhatók. Ennek megfelelően a szerzett nyelvi zavar, az afázia mint szindróma tüneteinek meghatározásakor kiemelt jelentőséggel bírhat a nyelvi működéshez szükséges kognitív folyamatok átfogó vizsgálatának felmérése, beleértve ebbe az olvasási funkciók vizsgálatát is. Az olvasás kivitelezéséhez többek között a nyelvi, az ortografikus, valamint a világról alkotott általános tudás megfelelő interakciója szükséges, ennek köszönhetően bármely folyamatban bekövetkező nem megfelelő működés hatással van a többi funkcióra is (Riley – Kendall, 2013; Perfetti, 1999; Stafura – Perfetti, 2017).

Kutatásunk célja egy kifejezetten a felnőtt populáció számára létrehozott, a szerzett nyelvi zavarhoz társuló olvasási zavar jellegzetességeit feltáró olvasás teszt kidolgozása volt. A teszt az olvasás során szerepet játszó négy főbb területet méri: a graféma-fonéma konverziót, a szóolvasást, a lexikai hozzáférést és a szövegértést.

Az olvasás tesztet 530 egészséges személyen teszteltük. A résztvevők beválasztási kritériumát a KSH legutóbbi népszámlálási adatai alapján határoztuk meg, figyelembe véve a társadalom eloszlását a nem, a korcsoport, valamint az iskolai végzettség tekintetében. A tesztfelvétel egy online elérhető applikáción keresztül, a Neurolinguistics Research App-on keresztül valósult meg, amelynek segítségével nem csak a résztvevők válaszainak helyességét, de reakcióidőt is mértünk.

Az adatelemzés során nemenként, korcsoportonként, valamint iskolai végzettségenként meghatároztuk az adott populációra jellemző paramétereket a reakcióidő, valamint a válaszok helyességének függvényében. Mindezek alapján lehetőség nyílik a klinikumban a szerzett zavarokhoz társuló olvasás zavarok pontos diagnosztikájára, ezzel segítve az egyénre szabott, szindróma-specifikus terápia tervezését.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. This study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Metakogníció Kutatócsoport, SZTE, Metacognition Research Group, SZTE

Olvasási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport, MTA-PTE, Reading Fluency and Comprehension Research Group, MTA-PTE

A RECIPROK TANÍTÁSI MÓDSZER ELEMEINEK JELENTŐSÉGE AZ OLVASÁS-SZÖVEGÉRTÉS TANÍTÁS EREDMÉNYESSÉGÉNEK FEJLESZTÉSÉBEN

HUSZÁR-SAMU NÓRA

Eötvös József Főiskola

huszar.nora@ejf.hu

Kulcsszavak: olvasás, szövegértés, reciprok tanítási módszer, metakogníció

Az olvasási, szövegértési képesség jelentősége nagymértékben átértékelődött az elmúlt évtizedekben, ezeknek a képességeknek a megfelelő szintje minden további tanulás előfeltétele, ezzel együtt általánosságban a boldogulás fontos tényezője az egyén életében az információs társadalomban egyaránt (Grabe – Stoller, 2011; Schnotz – Molnár, 2012). Bár az olvasás, szövegértés megfelelő szintjének elérése társadalmi igény, napjainkban ennek ellenére a literacy crisis, az olvasás válsága és funkcióvesztése a jellemző (Szenczi, 2010; Józsa – Józsa, 2014). Az iskolának mint intézménynek reflektálnia kell a társadalom szükségleteire, de a szövegértés képességét azért nem tudja mindennapi társadalmi igényeknek és elvárásoknak megfelelően kialakítani kisiskolás korban, mert a nemzetközi kutatások, a szövegértésről alkotott új tudáskonceptió, valamint a módszertani eszköztár és kultúra fejlődése számottevő különbségeket mutat. A szövegfeldolgozás módszertanának jelentős tartalékai maradnak kiaknázatlanul az elmélet és gyakorlat eltéréseinek okán.

Előadásomban arra kívánok rámutatni, hogy az alsó tagozaton történő olvasásmegértés hatékony és gyakorlatorientált fejlesztése a metakognitív folyamatok és struktúrák fejlesztésében rejlik. Az olvasástanítás dekódolási, automatizálási szakasza utáni, a szövegértés tanítását explicit módon célzó szakasza, egyben egyik leghatékonyabb módszere az olvasási stratégiákra épül. Ez az egyik elméleti alapvetése a reciprok módszernek is, amelynek elemei a gyakorlatban a tanórába illeszthetőek és lefedik a metakognícióról alkotott elméleti keretet.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. This study was funded by the Scientific Foundations of Education Research Program of the Hungarian Academy of Sciences.

Metakogníció Kutatócsoport, SZTE, Metacognition Research Group, SZTE

Olvadási Fluencia és Szövegértés Kutatócsoport, MTA-PTE, Reading Fluency and Comprehension Research Group, MTA-PTE

FÓKUSZBAN A TÖBBSZÖRÖS INTELLIGENCIÁK ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA – KONTINENTÁLIS KERETEK KÖZÖTT

Szimpóziumvezető:

Dezső Renáta Anna

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

dezsorenata@pte.hu

Opponens:

Varga László

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

vargalaszlo@uni-sopron.hu

Előadások:

1. Dezső Renáta Anna: Konceptiók csapdájában: intelligencia, intelligenciák, kompetencia, tehetség, érdeklődés – a gardneri elmélet magyar nyelvű interpretációs keretei
2. Sándor-Schmidt Barbara: A Mindenki Másképp Intelligens (MIMI) óvodai nevelési módszer bevezetésének lehetősége a Kárpát-medencében
3. Ábrahám Gréta: A magyar és szerb iskoláskor előtti nevelésre vonatkozó szabályozó dokumentumok összehasonlító elemzése és implicit gardneri szemléletének vizsgálata
4. Endródi-Kolip Heléna: A többszörös intelligenciák koncepció relevanciája az óvodáskor előtti intézményes nevelés keretei közt – Steiermarktól Baranyáig
5. Stölkler Melinda: A többszörös intelligenciák és a produktív tanulás elméletei magyar és német nyelvű szakirodalomban megjelenő lehetséges metszeteinek nyomában

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: többszörös intelligenciák, komparatív dokumentumelemzés, pedagógiai praxis

Atlanti keretek közt létrejövő neveléstudományi elméletek örök sajátjaként merül fel a kérdés, hogy mennyiben alkalmazhatóak e teóriák a kontinentális pedagógiai praxisban utóbbi régiók eltérő társadalmi gyökerei, tradíciói, kulturális sajátosságai miatt (Kozma, 2006, 2015). Szimpóziumunkban e kérdéskört elsősorban Gardner dinamikusan formált többszörös intelligenciák elmélete (1983, 1993, 1999, 2006, 2020) vonatkozásában vizsgáljuk. Főként elméleti előadásokat felsorakoztatva prezentációink közös jellemzője, hogy longitudinális kutatások summázataként, illetve előfeltételeiként jelenítenek meg a fő témához tartozó alszemponthoz tartozó vizsgálatokat.

Az első előadás a TI koncepció apropóján egy új fogalom bevezetését célozza. A koncepciócsapda az az előadó által megfogalmazott kifejezés, mely a gardneri elmélet angol és magyar nyelvű szakirodalmának vizsgálatából eredő szintetizáló, értékelő jellegű felvetés, arra a felismerésre építve, miszerint adott koncepció magyar nyelvű átültetések az interpretációs keretek az eredeti elmélet-alkotói intenciók ellen hathatnak, amennyiben az adaptáló szerző attól eltérő fogalmakkal operál a fordítás, illetve célnyelvi alkalmazás során.

Szintén a TI elmélet kapcsán jelenik meg a második előadásban az a doktori kutatás-sorozat, mely empirikus vizsgálati eredményekkel igazolja, hogy egy harvardi TI alapú metódus magyar nyelvű adaptációja, a Mindenki Másképp Intelligens módszer, illetve a hozzá tartozó vizsgálati eszközök a Kárpát-medencei óvodai nevelés színterein bevételek vizsgálatával igazoltan alkalmazhatóak hazánkban, valamint a horvátországi, szlovákiai, és ukrán magyar lakta területeken.

E kutatás kiterjesztésének előfeltételeként is értelmezhető a harmadik előadásban tárgyalt vizsgálat, mely a szerbiai és hazai óvodai nevelés tartalmi szabályozó dokumentumainak komparatiztikáját célozza. A vizsgált dokumentumok a terjedelmi, tartalmi és strukturális jellemzők alapján jelentős eltérést mutatnak, ugyanakkor implicit módon hordozzák az egyes gardneri intelligenciákhoz rendelhető nevelési területeket.

Hasonló, összehasonlító jellegű előadásban számol be negyedik előadónk az általa vizsgált ausztriai és hazai bölcsődei nevelést szabályozó dokumentumok komparatív elemzésének konzekvenciáiról. Megállapítja, hogy a TI elmélete korszerű kereteket kínálhat a kisgyermeknevelők szakmai munkájához, mivel a teória minden eleme fellelhető implicit módon a vizsgált szabályozókban.

Szimpóziumunk záró előadása magyar és német nyelvterületen vizsgálja a TI valamint a produktív tanulás (PL) elméleteinek együttes megjelenését. Míg hazai tekintetben e metszet tetten érhető, addig a német szakirodalmi tételek a gardneri koncepcióra vonatkozóan sem egységesek: egyrészt pseudo-tudományos elméletként artikulálják azt, másrészt alkalmazását a nyelvoktatásban és felnőttoktatásban tartják kihasználhatónak – utóbbi által elővetítve a TI és PL metszet germán területeken is alkalmazható modelljének létjogosultságát.

KONCEPCIÓK CSAPDÁJÁBAN: INTELLIGENCIA, INTELLIGENCIÁK, KOMPETENCIA, TEHETSÉG, ÉRDEKLŐDÉS – A GARDNERI ELMÉLET MAGYAR NYELVŰ INTERPRETÁCIÓS KERETEI

DEZSŐ RENÁTA ANNA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
dezsو.renata@pte.hu

Kulcsszavak: többszörös intelligenciák, koncepció-csapda, interpretáció

Elméleti előadásomban a koncepció-csapda kifejezés bevezetését intencionálom, mely fogalom értelmezhetőségét a gardneri intelligenciák elméletének (TI) a magyar nyelvű neveléstudományi szakirodalomban fellelhető eltérő interpretációs keretei nyomán illusztrálom és tárom fel a vonatkozó források alapján. A koncepció bevezetését azért vélem indokoltnak, mert a hazai és Kárpát-medencei angol nyelvű prezentációs és publikációs kényszer tényerésével párhuzamos tartalmak eltérő fogalmakban történő megjelenítése egyre inkább szembevető a nemzeti nyelveken, illetve olykor azonos morfológiai elemekkel kifejezett koncepciók differenciált tartalmat hordoznak. E jelenség leírását angol nyelven a “conceptual trap” szófordulattal vélem kifejezhetőnek. Az eredeti elmélet-értelmezés és a széleskörű használat felveti a fogalmi (vissza)váltás szükségességét is a TI vonatkozásában.

A Howard Gardner által leírt, dinamikus fejlődést követően végleges formát öltött többszörös intelligenciák koncepció (1983, 2006, 2020) a hagyományos intelligencia fogalomtól alapvetően eltérő megközelítését a pszichológia területén számos kritika érte (Jensen, 2008; Eysenck, 1994; Morgan, 1996; Klein, 1997, 1998; White, 1997, 2007; Waterhouse, 2006; Kovács K., 2002). Ugyanakkor az elmélet a neveléstudományokban nemzetközi szinten (Armstrong, 2009; Babić és mtsai, 2017; Bruner, 2014; Garas – Chevalier, 2015; Leaf, 2014; Nicholson-Nelson, 2007, Silver és mtsai, 2000), és hazánkban (Tóth L., 2003; Knausz, 2001; Balogh L., 2006, 2019; Jakab-Szászi, 2010, 2012; Kovács J., 2011; Dezső, 2011, 2012, 2014, 2015, 2020, 2021; Hodováné, 2012; K. Nagy, 2015; Sándor-Schmidt, 2015, 2016, 2019, 2022; Novákné, 2016; Preisendorfer, 2021; Fodor, 2021; Endrődi-Kolip, 2022), illetve a Kárpát-medencében (Kovács Z., 2008; Lengyel, 2010; Ábrahám, 2022) egyaránt népszerű.

A nyolc gardneri intelligencia (nyelvi, logikai-matematikai, térbeli, zenei, testi-mozgásos, természeti, interperszonális, intraperszonális) e két tudományterület találkozási mentén több esetben úgy kerül elfogadásra, illetve befogadásra, ha az eredeti teóriát az elméletalkotó szándékával ellentétben nem intelligenciaként, hanem más gyűjtőfogalmakkal írjuk le. Ilyen rokon-fogalmakként megjelenő koncepciók a kompetencia (Gyarmathy, 1996, 2006), tehetség (Balogh – Révész, 2019), vagy az érdeklődés (Gyarmathy – Herskovits, 1999; Ács-Bíró – Di Blasio, 2020; Ács-Bíró, 2021).

Jelen előadás keretei közt a vonatkozó szakirodalom áttekintése nyomán többek közt az alábbi felvetésekre keresem a választ:

Milyen következményekkel bírhat a kategóriák csapdájában átfedést mutató neveléstudományi tartalmak eltérő konceptualizálása a területen kutatók számára?

Felülírhatóak-e nemzeti nyelveken eltérő jelentésű fogalmi keretekkel az eredetileg angolul megalkotott koncepciók?

Az előadás során a felvetett téma vonatkozásában nem kizárólagos válaszok megfogalmazására, hanem adekvát, tudományos igényű, szakmai diszkusszió generálására törekszem.

A MINDENKI MÁSKÉPP INTELLIGENS (MIMI) ÓVODAI NEVELÉSI MÓDSZER BEVEZETÉSÉNEK LEHETŐSÉGE A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN

SÁNDOR-SCHMIDT BARBARA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
schmidt.barbara136@gmail.com

Kulcsszavak: óvodai nevelési módszer, többszörös intelligenciák, evaluáció

A bemutatásra kerülő kutatássorozat a többszörös intelligenciák koncepción, valamint a nem-egyetemes elméleten alapuló, a Harvardon validált Projekt Spektrum metódus (Gardner – Feldman – Krechevsky, 1998) kontinentális adaptációja, a Mindenki Másképp Intelligens (MIMI) nevű módszer bevalás vizsgálata. A kutatás során a legfontosabb kérdésem, hogy alkalmazható-e, s amennyiben igen, hogyan a Mindenki Másképp Intelligens módszer a hazai és kárpát-medencei (magyarországi és horvátországi baranyai, kárpátaljai, felvidéki) óvodai nevelésben. Vizsgálom továbbá a módszertanhoz kapcsolódó játékok bevalását is.

Kutatási folyamatom során módszertani pluralizmust megvalósítva vegyes módszertant alkalmazok, kvalitatív és kvantitatív (kombinált) vizsgálatok folytatása által. Elemzem a vonatkozó rendszerszintű és helyi szabályozó nevelési dokumentumokat, valamint empirikus vizsgálataim során rögzített video felvételeket. A multikódolt adatok vizsgálatát az Atlas.Ti számítógépes program segítségével végzem (Sántha, 2013). A kódolás során elsősorban a gyermekek érzelmi megnyilvánulásaira összpontosítok: kódképzésem is ezt tükrözi. A kapott eredményeket több szempontból is feldolgozom: a kvantitatív vizsgálat során a meglévő kódokat felhő megjelenítésben (cloud view), valamint diagramon ábrázolom, ezzel prezentálva a megjelenő kódok gyakoriságát. A kódtérképen szerepelnek az egyes kódok kapcsolódási pontjai, az összefüggések vizsgálat eredménye. A dinamikus diagram megjelenítésen vizuálisan érzékelhetővé válik a gyermekek érzelmeinek változásai a tevékenységek során. A kapott eredmények csoportosítása és elemzése után megfigyelhetővé válik az érzelmek negatív, vagy pozitív túlsúlya, mely ez esetben megadja a választ a bevalás-vizsgálatra. Az érzelmek csoportosításánál a Plutchik (1980) által alkotott alapérzelmek elméletét és a hozzá tartozó érzelmkerék besorolást alkalmazom. A kvantitatív eredmények csak a kvalitatív eredményekkel együtt értelmezhetőek, a kódok validálását az intrakódolás folyamata adja.

Kutatásom igazolja a MIMI módszer bevalását (Sándor-Schmidt, 2022), teret nyitva jövőbeni magyar tannyelvű óvodai nevelésben alkalmazható vonatkozó programfejlesztési folyamatoknak, s igazolható a módszertanhoz kapcsolódó tevékenységek, játékeszközök validálása is. A lebonyolítást (2015-2019) követő elemzések során (2016-2021) igazolásra került, hogy a módszer az iskolai tanuláshoz szükséges képességeket segíti elő azáltal, hogy a MIMI módszer segítségével mozgósított egyéni tanulási stratégiák, munkastílusok feltárása és megerősítése az óvodás korban hangsúlyt kap. E metodika elősegíti a gyermekek intraperszonális és interperszonális intelligenciáinak mozgósítását, ezáltal iskoláskor előtti magabiztosságát, ön(én)képének kialakulását, önértékelését, önbizalmát, bizalmát a társaiban, valamint a toleranciát, elfogadást is fejleszti. A felsorolt tényezők ebben az életkorban alapozhatóak meg és egy életen át fontos szerepet játszanak a tanulásban is.

A MAGYAR ÉS SZERB ISKOLÁSKOR ELŐTTI NEVELÉSRE VONATKOZÓ SZABÁLYOZÓ DOKUMENTUMOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE ÉS IMPLICIT GARDNERI SZEMLÉLETÉNEK VIZSGÁLATA

ÁBRAHÁM GRÉTA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
gretabraham00@gmail.com

Kulcsszavak: óvodai nevelési alapprogram, komparatív dokumentumelemzés, többszörös intelligenciák

Kutatásom fő fókuszát a többszörös intelligenciák elmélete (Gardner, 1983, 2006, 2020; Dezső, 2015, 2020, 2021) lehetséges megjelenési formáinak feltérképezése képezi a vajdasági magyar tannyelvű óvodai nevelési környezetben. Ezen empirikus és elméleti egységekből álló longitudinális vizsgálat során a kutatásban résztvevő személyek (gyermekek és nevelőik) mellett a rájuk vonatkozó szabályozó dokumentumok elemzése is megvalósul, ezért jelen vizsgálat szerkesztését képezi folyamatban lévő kutatássorozatnak.

Vizsgálatom a magyarországi tartalmi szabályozás dokumentumai közül a 2020-as NAT-ra (Magyar Közlöny 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet, 2020) és az Óvodai nevelés országos alapprogramjára (Magyar Közlöny 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet, 2018), Szerbiában (a Vajdaságra is vonatkoztathatóan) pedig az Oktatási és nevelési rendszer alapjairól (Az SZK Hivatalos Közlönye 88/2017. szám) és a Törvény az iskoláskor előtti nevelésről és oktatásról (Az SZK Hivatalos Közlönye 18/2010. szám) szóló dokumentumokra terjedt ki.

A vizsgálat során az iskoláskor előtti nevelés szabályozó dokumentumainak komparatív tartalomelemzésére kerül sor. Az elméleti kutatás célja annak feltárása, hogy a magyarországi és szerbiai (vajdasági) óvodai szabályozó dokumentumokban foglaltak leírhatóak-e a többszörös intelligenciák (Gardner, 2006; Dezső, 2022) koncepciója mentén implicit módon. Kutatási kérdéseim arra irányulnak, hogy a taglalt dokumentumokban milyen hasonlóságok és eltérések mutatkoznak az elemzési szempontjaim szerint, melyek két részre oszthatóak. Az első csoportban az általános tantervi szempontokat (terjedelem, szerkezet, kulcskompetenciák) figyelembe véve végzem az összehasonlítását. A második egységben elemzem és összevetem azokat a dokumentum részleteket, melyek köthetőek a gardneri modellhez.

Elemzésem alapján megállapítható, hogy a két ország óvodai szabályozó anyagai jelentős szemléleti különbségről tanúskodnak, ami az óvodáskorú gyermekek nevelésének fejlesztésének gyakorlatára is hatással lehet.

A magyarországi Óvodai nevelés országos alapprogramja (Magyar Közlöny 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet, 2018) és a szerbiai Törvény az iskoláskor előtti nevelésről és oktatásról (Az SZK Hivatalos Közlönye 18/2010. szám) szóló dokumentumok a terjedelmi, tartalmi és strukturális jellemzők alapján jelentős eltérést mutatnak. A szerb óvodai nevelés állami oktatási programja jóval terjedelmesebb, mint a magyar alapprogram. A kulcskompetenciák fejlesztésére a szerb dokumentumok kevés hangsúlyt helyeznek, a magyar alapprogramban a gyermeki tevékenységre építkezés a hangsúlyosabb.

A magyarországi és a szerbiai (vajdasági) iskoláskor előtti nevelés szabályozó dokumentumainak komparatív dokumentumelemzése alapján igazolható továbbá, hogy a dokumentumokban foglaltak az explicit megjelenítés hiányának ellenére is minden egyes gardneri intelligenciára példát szolgáltatnak.

A TÖBBSZÖRÖS INTELLIGENCIÁK KONCEPCIÓ RELEVÁNCIÁJA AZ ÓVODÁSKOR ELŐTTI INTÉZMÉNYES NEVELÉS KERETEI KÖZT – STEIERMARKTÓL BARANYÁIG

ENDRÓDI-KOLIP HELÉNA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
koliphelena77@gmail.com

Kulcsszavak: többszörös intelligenciák, bölcsődei nevelés, komparatív dokumentumelemzés

Előzetes vonatkozó vizsgálatok során feltárássra került, hogy a gardneri többszörös intelligenciák elmélet (1983, 1999, 2006, 2020) megjelenik a hazai bölcsődei nevelői tevékenység (Magyarország, Baranya) keretei között is (Endródi-Kolip, 2021, 2022). Ismertetésre kerülő kurrens vizsgálatom alapkérdése, hogy ez a koncepció fellelhető-e, értelmezhető-e kontinentális közegben határainkon túl is (Ausztria, Steiermark). Amennyiben igen, vizsgálható, hogy milyen módokon érhető tetten, milyen mértékben jelenik meg a bölcsődei intézményi szakmai/pedagógiai programokban a TI elmélet, illetve hogyan építhető be a kisgyermeknevelői munka tervezésébe. Vonatkozó longitudinális vizsgálatom elvégzésének elengedhetetlen feltétele a kisgyermeknevelőkkel és gyermekmegfigyeléssel kapcsolatos empirikus vizsgálatot (Endródi-Kolip, 2022) kiegészítő komparatív dokumentumelemzés, mely kiterjed a hazai és ausztriai törvényi és szakmai szabályozókra.

A téma relevanciáját támasztja alá, hogy a pedagógia és pszichológia terén bekövetkező változások hatására a bölcsődei nevelést az ezzel foglalkozó szakemberek újszerű megközelítésben értelmezik, amely korszerű kereteket igényel a kisgyermeknevelők szakmai munkájához (Nyitrai, 2015), valamint a kisgyermeknevelő képzésben mára a szakmai professzionalizáció áll az első helyen a célok között (Podráczky, 2020).

Jelen összehasonlító kutatásomban a hazai működési szabályozók közül a 6/2016. (III. 24.) EMMI rendeletet, a szakmai dokumentumok közül pedig A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramját (2020) és A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályait (Módszertani levél, 2012), Ausztria (Steiermark) vonatkozásában pedig a tartományra vonatkozó törvényi és egyben szakmai szabályozót (StKBBG, 2019) veszem górcső alá. Miután a bölcsődei pedagógiai munka mindkét területen saját szakmai szabályozással is rendelkezik, így a teljesség érdekében ezen dokumentumok elemzésére is szükség van. A két választott intézmény a szakmai/pedagógiai alapvetések, irányelvek tekintetében jelen kutatásomban a Bóbita Bölcsőde Szászvár és a Kinderbetreuungsverein “Piepmatz” Kinderkrippe Sankt Radegund.

A dokumentumelemzésből kiderül, hogy az iránymutató törvényi szabályozásban fellelhető különbségek leginkább technikai jellegűek, melyek a működés kereteit, valamint a bölcsődei dolgozók képzettségét érintik. A szakmai és pedagógiai program a két bölcsődében azonos alapokon, irányelveken nyugszik, a gyermekek szükségleteit, kompetenciáit veszi figyelembe és a gardneri intelligenciákat – implicit módon tetten érhetően – egyaránt lefedi. A különbség a vállalási nevelés területét érinti leginkább.

Összességében elmondható, hogy a TI koncepció közvetlenül, explicit módon nem lelhető fel a jelzett dokumentumokban, de implicit módon mindkét esetben tetten érhető. Komparatív kutatásom rámutat, hogy a TI elmélet bölcsődei adaptálhatóságának vizsgálatában célként szerepelhet annak explicit keretként történő értelmezése.

A TÖBBSZÖRÖS INTELLIGENCIÁK ÉS A PRODUKTÍV TANULÁS ELMÉLETEI MAGYAR ÉS NÉMET NYELVŰ SZAKIRODALOMBAN MEGJELENŐ LEHETSÉGES METSZETEINEK NYOMÁBAN

STÖLKLER MELINDA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
stolklermelinda@gmail.com

Kulcsszavak: többszörös intelligenciák, produktív tanulás, szakirodalmi áttekintés

Mind a többszörös intelligenciák (TI) elmélete (Dezső, 2020, 2021a, 2021b), mind a produktív tanulás (PL) Város, mint Iskola típusú interpretációja jól ismert a hazai szakirodalomban (Bárdossy, 1999, 2017), sőt a két elmélet szintézisére is történt már hazai kísérlet (Bárdossy – Dezső, 2012, 2016; Fodor, 2021). Mivel longitudinális kutatásomat hazai és német nyelvterületen végzem, szükséges utóbbi kultúrkörben is megvizsgálni e teóriák esetleges találkozási pontjait.

A PL az Institut für Produktives Lernen in Europa (IPLE) 1991-es megalapítása óta egyre elterjedtebb Németországban, egyedül Berlinben – ahol a Die Stadt-als-Schule Berlin, mint pilotprojekt keretein belül a nevelési elvek alapjait lefektették – 24 iskolában választható a PLEBS (Produktives Lernen an Berliner Schulen) képzési forma. Gardner elméletének angol nyelvű kritikai írásokról szóló összefoglaló áttekintését olvasva (Dezső, 2021b) felmerül egyrészt az a kérdés, hogy a főként szellemtudományos alapokon nyugvó német nyelvterületen milyen fogadtatásban részesült a TI elmélete, másrészt hogy ott is megtörtént-e az elméleteknek a hazaihoz hasonló ötvözése az elmúlt évtizedekben.

Gardner több kötetét a megjelenésüket követően viszonylag rövid időn belül lefordították német nyelvre, így az az érdeklődő közönség számára könnyen elérhetővé vált (Gardner, 1991, 2004, 2013). A szakirodalmat vizsgálva azonban feltűnik, hogy az elmélet viszonylag kevés figyelmet kapott germán tudományos körökben, annak ellenére is, hogy az elméletalkotó 2020-ban Amerikában elnyerte az AERA (Amerikai Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete) Distinguished Contributions to Research in Education Award elnevezésű kutatói életműdíját. Egy az intelligenciáról szóló német nyelvű kézikönyvben, amelynek célja az intelligenciakutatások tudományos szempontok szerinti kritikai bemutatása, egyenesen a pseudo-tudományok közé sorolja, Goleman érzelmi intelligenciáról szóló (1995), gardneri alapokon nyugvó elméletével egyetemben (Rost, 2013). Az elmélet gyakorlati alkalmazhatósága elvitatlan, hasznát például a neveléstudományban, főleg a nyelv- és a felnőttoktatásban igyekeznek kiaknázni ismerői (Thanheiser, 2003; Freund, 2004; Winkelmann, 2010; Leonhardmair, 2011), azonban vizsgálatom rávilágít arra, hogy a TI és a PL szintézisére explicit módon még sem elméletben, sem a gyakorlatban nem került sor – előbbi széleskörű bevettségének hiányában. Ebből adódóan egy e szintézisre törekvő, gyakorlati fejlesztésre irányuló neveléstudományi kutatás német nyelvterületen (is) nóvum értékkel bírhat.

GYERMEKJOGI KUTATÁS A MAGYAR ÓVODÁKBAN

Szimpóziumvezető:

Bocsi Veronika

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

bocsiveron@gmail.com

Opponens:

Szerepi Sándor

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar

szerepis@ped.unideb.hu

Előadások:

1. Rákó Erzsébet – Vargáné Nagy Anikó: A gyermeki jogok megjelenése az óvodai nevelést meghatározó dokumentumokban
2. Pálfi Sándor: A magyar óvodai gyermekjogi kutatás módszertani háttere
3. Molnár Balázs – Németh Nóra: Az ellátáshoz és gondoskodáshoz való jog megjelenése a magyar óvodarendszerben
4. Fenyő Imre – Rábai Dávid: Gyermeki jogok az óvodában – Részvétel és védelem

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: gyermeki jogok, óvoda, mozaik-módszer

A szimpóziium célja a kora gyermekkor pedagógiájának egy érdekes, nemzetközi viszonylatban alaposabban feltárt területe, amely a gyermeki jogokhoz kapcsolódik. A gyermeki jogokat meghatározó nemzetközi egyezményeket Magyarország is aláírta (ilyen például az ENSZ Gyermek Jogairól Szóló Egyezménye), ennek elemei a nevelési dokumentumokban visszatükröződnek, a gyakorlati megvalósulását, a nevelési szereplők gyermeki jogokról alkotott képét azonban kevés kutatás elemezte (például: Filó – Katonáné, 2006; Körmöci, 2007; Millei, 2017; Rákó et al., 2019). A szimpóziium tagjai korábban egy nemzetközi együttműködés keretében már vizsgálták a 3-11 évesek körében a gyermeki jogokat. Jelen szimpóziium ezekre az alapokra épít, ugyanakkor módszertanában új elemekkel gazdagítja a meglévő ismereteket a hazai intézményekre fókuszálva és kizárólag óvodás korosztályt vizsgálva.

A módszertani kereteket egy multimodális megközelítés biztosította, amely egyesítette a tudományos szempontokat a gyermeki valóságnak és a művészet nyelvének az eszközeivel. Az adatgyűjtés fő eleme az ún. „mozaik módszer” (Clark – Moss, 2001) használata volt, amely az érintettek szemszögéből, mintegy alulnézetből gyűjtötte össze a gyermeki jogokkal kapcsolatos véleményeket és tapasztalatokat, és vizsgálta meg azt, hogy az ENSZ által deklarált gyermeki jogok hogyan és milyen formában valósultak meg az egyes óvodákban. A pilot kutatás öt intézményben zajlott. Ennek során történt meg a mérőeszköz kidolgozása az óvodapedagógusok bevonásával. A vizsgálat második fázisába újabb húsz intézményt sikerült bekapcsolni. Az óvodák egy országos felhívás után önként jelezték a kutatásban való részvételi szándékukat. A projekt utolsó szakaszában a visszacsatolására is lehetőség nyílt, amit egy bábelőadás formájában juttattak el az adatközlők irányába. A vizsgálat egészének relevanciáját az adja, hogy a gyermeki jogok óvodai megvalósulásáról ilyen jellegű információkkal nem rendelkezünk, pedig ezek a pedagógusképzés és a posztgraduális szinten tanuló szakemberek számára is alapvető fontosságúak.

A szimpóziiumot négy előadás alkotja. Az első előadás célja, hogy a gyermeki jogokat az óvodai nevelést szabályozó dokumentumokban (Óvodai nevelés alapprogramja, gyermeki jogok törvényi háttere) vizsgálja meg, és leírja azokat a deklarált alapelveket, amelyeknek a működését a szimpóziiumhoz kapcsolódó fő kutatás „alulnézetből” tárja fel. A második előadás a pilot kutatás leírását és a mérőeszköz kidolgozását mutatja be, tehát a módszertani keretek áttekintését nyújtja. A harmadik és negyedik előadás már a kutatás tényleges eredményeit mutatja be – a gyermekjogok területén manifesztálódott kategóriák (részvétel, védelem, illetve ellátás és gondoskodás) jelenlétét, működését tárja fel az összesen huszonöt (5+20) intézményre kiterjedő vizsgálat során.

A GYERMEKI JOGOK MEGJELENÉSE AZ ÓVODAI NEVELÉST MEGHATÁROZÓ DOKUMENTUMOKBAN

RÁKÓ ERZSÉBET – VARGÁNÉ NAGY ANIKÓ

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

rakoe@ped.unideb.hu

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

vnaniko2013@gmail.com

Kulcsszavak: gyermeki jogok, óvodai nevelés, Alapprogram, gyermeki szükségletek

A XX. század több szempontból is jelentős változást hozott a gyermekek életében. Az egyik jelentős változás a gyermeki jogok megalkotása (Herczog, 2011; Eisele, 1994; Lux, 2012). 1989. november 20-án az ENSZ Közgyűlése elfogadta a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezményt. Magyarország az elsők között csatlakozott az egyezményhez, amit az 1991. évi LXIV. törvénnyel fogadtatott. Számos magyar jogszabály mellett a gyermekek jogait a legátfogóbban az 1997. évi XXXI. Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény tartalmazza, aminek megalkotásához a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezmény alappilléreként szolgált. A gyermeki jogok biztosítása a köznevelési intézményekben alapvető feladat, ezért beépült az intézmények szakmai működését szabályozó alpdokumentumokba (Brayfield – Korintus, 2011), így többek között az Óvodai nevelés országos alapprogramjába (363/2021. XII. 17. Korm. rendelet).

Előadásunk középpontjában a gyermeki jogok érvényesülésének vizsgálata áll az óvoda mint köznevelési intézmény gyakorlatában. Arra kérdésre keressük a választ, hogy az óvodai nevelésben, az óvodai nevelést szabályozó dokumentumokban hogyan jelennek meg a gyermekek jogai. Továbbá a gyermeki szükségletek felismerését és érvényesülését vizsgáljuk meg (Körmöci, 2007). Kritikus pedagógiai és jogi nézőpontokat keresünk az olyan alapvető attitűdök érvényesülésére, mint az elfogadás, a támogatás, a segítség, az érzelmi biztonság és egészséges fejlődéshez szükséges feltételek, tevékenységek szükséglete (Filó – Katonáné, 2006). A kutatás módszere dokumentumelemzés volt, a témához kapcsolódó jogszabályok, törvények és az Óvodai nevelés országos alapprogramja meghatározott szempontok szerinti áttekintése. Alaptételünk a kora gyermekkorban a szükségletek felismerése, kielégítése. Az előadás átfogó képet ad a 3-6 éves korú gyermekek intézményben érvényesülő jogainak bemutatásához. Az eredmények alapján elmondhatjuk, hogy a szükségletekhez kapcsolódó gyermeki jogok beazonosíthatók a vizsgált dokumentumokban. A szimpózium többi előadásához kapcsolódó kutatás arra keresi a választ, hogy a mindennapi életben hogyan valósulnak meg ténylegesen a gyermeki jogok, azokat felismerik-e a gyakorló szakemberek. Így az általunk bemutatott elemzés szolgált elméleti előkészítőjeként a szimpóziumhoz kapcsolódó fő kutatásnak. A pedagógusok továbbképzésének alapja kell, hogy legyen a gyermekek jogainak az ismerete, amely be kell, hogy épüljön a posztgraduális és alapképzés tananyagába. Az elsődleges források feldolgozása alapján előadásunkkal új és konvergáló elemekkel kívánjuk gazdagítani a kora gyermekkor pedagógusképzést.

A MAGYAR ÓVODAI GYERMEKJOGI KUTATÁS MÓDSZERTANI HÁTTERE

PÁLFI SÁNDOR

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
palfis@ped.unideb.hu

Kulcsszavak: gyermekjog, mozaik módszer, pilot, „De jó csak lenni!”

Az előadás célja, hogy bemutassa a szimpóziumhoz kapcsoló kutatás módszertani hátterét, a pilot vizsgálat fő irányelveit és a megfogalmazott kutatási kérdéseket. A kutatás előzménye egy, a magyar közneveléshez kapcsolódó dokumentumokat áttekintő tanulmány, illetve egy nemzetközi gyermeki jogokkal kapcsolatos kutatás. Jelen vizsgálatban a kutatási célunk az volt, hogy megértsük, milyen módon fejezik ki a gyermekek a jogaikat, és melyek azok aktualitás jegyei? Milyen módon történik a magyar óvodákban a gyermekek jogainak felderítése és kifejezése? A vizsgálat során három kutatási kérdésre kerestük a választ. 1. Hogyan fejezik ki a gyermekek a jogaikat a mindennapos óvodai tevékenységeikben? 2. Milyen formában befolyásolják a pedagógiai gyakorlatot a gyermeki jogok? 3. Hogyan tudja egy, a gyermeki jogokon alapuló nézőpont segíteni a magyar óvodapedagógiai gyakorlatot?

Clark és Moss 2001-ben publikálta a kora gyermekkorig is kiválóan adaptálható megközelítést, a Mozaik módszert, mely a gyermeki nézőpontokat gyűjti össze (Child Voice), s értelmezi életük főbb sajátosságait. Ezzel módszerrel történt az adatgyűjtés, amivel igyekeztünk azonosítani a kisgyermeknek a mindennapi élete során felmerülő aggodalmait és örömeit, és rá akarunk világítani arra, hogy a gyermekek kommunikációjának és kifejezéseinek felismerése és értékelése hozzájárul a róluk és a számukra fontos dolgokról szóló ismeretek gyarapításához. Mindez lehetőséget ad a gyermeki jogot tisztelő pedagógiai gyakorlatok megismerésére – megalapozva a gyermekközpontú pedagógiát. Ez a megközelítés segít abban, hogy átalakítsuk a gyakorlatot és a gondolkodást a gyermekek fejlődésének és a világ megértésének az elősegítésében. A kutatás minden érintett beleegyezésével történt melyhez írásban is hozzájárult a szülő, az pedagógus és az intézmény. A kutatásban résztvevő intézményekben a gyermekek pedagógusai kiválasztották azt az eszközt, ami szerintük a leginkább ösztönözte őket önkifejezésre (például: tánc, mese vagy rajz). A tevékenységek rögzítése megtörtént (videó, hangfelvétel, rajzok és a pedagógusok reflexiói által), majd az adatok kódolása során a tartalmakat a nemzetközi szakirodalomból ismert jogcsoportokhoz illesztettük (Murray et al., 2019).

A kutatást három fő szakaszra épül. Az első szakasz az adatgyűjtő eszköz közös kialakítása volt a pedagógusokkal, ami a vizsgálat pilot fázisát jelentette, a második során az módosított eszközzel az összes adat begyűjtése történt meg, a harmadikban pedig az adatok elemzése és az eredmények visszacsatolása valósult meg az adatközlőkhöz egy bábelőadás formájában. A pilotban résztvevő öt óvoda gyermekeinek a játékélményei a kontextusukat tekintve eltérőek voltak, azonban közös vonások is beazonosíthatókká váltak. Ezek magukban foglalták a szabadság érzését a játékukban, illetve azt, hogy véleményt nyilvánítsanak, és saját történeteikre építsenek.

AZ ELLÁTÁSHOZ ÉS GONDOSKODÁSHOZ VALÓ JOG MEGJELENÉSE A MAGYAR ÓVODARENDSZERBEN

MOLNÁR BALÁZS – NÉMETH NÓRA

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

molnarb@ped.unideb.hu

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógynevelési Kar

nemeth.nora@ped.unideb.hu

Kulcsszavak: gyermekjog, óvoda, gondoskodás

A kutatás a gyermekjogok magyarországi óvodákban történő megjelenését és érvényesülését vizsgálja. A gyermekjog kérdése Magyarországon a rendszerváltás után került a figyelem középpontjába, miután 1989. november 20-án az ENSZ Közgyűlése elfogadta a Gyermekek Jogairól Szóló Egyezményt, amelyet hazánk 1991-ben törvényileg fogadtatott is (1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről). A gyermekjogok ezután nem csak egyéb törvényekben, rendeletekben és köznevelési alapidokumentumokban jelentek meg, de a tudományos publikációk is egyre nagyobb számban vizsgálták a kapcsolódó kérdéseket (pl. Filó – Katonáné, 2006; Körmöci, 2007; Herczog, 2011; Brayfield – Korintus, 2011; Lux, 2012; Millei, 2017; Rákó et al., 2019), becsatlakozva a nemzetközi kutatások, publikációk (Lundy, 2007; Hayes – Bradley, 2009; Etchebehere – León, 2020) sorába.

A referátumban bemutatott kutatáshoz 20 óvoda 55 óvodapedagógusa csatlakozott és szolgáltatott az elemzésekbe bevont 330 adatforrást (videók, hangfelvételek, fényképek, megfigyelések, reflexiók). A gyermekjogok manifesztációját pedagógiai szempontok és pedagógiai szemléletmód alapján közelítettük meg, amely során három nagy, egymást részben átfedő területet azonosíthatunk: a részvétel, a védelem, illetve az ellátás és gondoskodás fő témaköreit. Referátumunkban az ellátáshoz és gondoskodáshoz való gyermeki jogot vizsgáljuk, amely a gyermek megfelelő fizikai környezetének és az érzelmi-szociális miliő bizonyos elemeinek a kialakítását és működtetését foglalja magában. Ebben a folyamatban nem csak a pedagógusok és az óvoda tárgyi környezetének jellemzői játszanak szerepet, de a társakhoz való viszony és a családi háttér egyes összetevői is. Az ellátáshoz és gondoskodáshoz való jog érvényesülése nem passzív, befogadó vagy elfogadó aktus a gyermek részéről, hanem dinamikus folyamat, amelyben ő is felfedezi ennek a jogterületnek a működését és szerepet vállal a megkonstruálásában. A folyamatban további tényezők is szerepet játszanak, amelyeket ún. szálakként azonosítottunk, ezek a gyermekek multiszenzorális tapasztalataitól a pedagógus önképéig sokféle, de jól csoportosítható elemet magukba foglalnak. Előadásunk az ellátás és gondoskodás jogcsoportjának komplex jelenségvilágát járja körül, ahogyan az a 3-7 éves korú gyermekek világában megjelenik, különös tekintettel az intézményes nevelés óvodai színterére.

GYERMEKI JOGOK AZ ÓVODÁBAN – RÉSZVÉTEL ÉS VÉDELEM

FENYŐ IMRE – RÁBAI DÁVID

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
fenyo.imre@ped.unideb.hu

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Gyógypedagógiai Kar
david.rabai67@gmail.com

Kulcsszavak: gyermeki jogok, védelem, részvétel

A gyermeki jogokkal kapcsolatos kutatásokat, és az azzal kapcsolatos gondolkodást is nagymértékben meghatározza a gyermeki jogi gondolkodás négy pillére – gondoskodás, ellátás, védelem és részvétel –, melyeket a gyermeki jogokról szóló egyezmény határoz meg. Hazánkban a rendszerváltás után a jogrend részévé vált egyezmény (Fenyő, 2022) hangsúlyozza, hogy a jogok ezen csoportja elidegeníthetetlen módon megillet minden gyermeket (Eisele, 1994; Herczog, 2011; Millei, 2017).

Kutatásunk célja volt, hogy két irányban vizsgáljuk meg a gyermeki jogok működését a hazai óvodapedagógiai gyakorlat világában, és lehetőség szerint elmélyült értelmezéssel kibővítsük a gyermeki jogi egyezmény négy pillérben megvalósuló definíciós eljárását.

Kutatásunk során többretegű módszertani eljárásrendet alkalmaztunk. Az adatbázisban rögzített dokumentumokat dokumentumelemzési eljárások alapján alakítottuk egy kategóriarendszerré, amelyet koncepcionális analízissel igyekeztünk működő modellé formálni. A kutatásunk eredményeként létrejött többdimenziós fogalmi hálózat egyszerre teszi érthetőbbé a gyermeki jogok megjelenési módjait, és ad hatékony eszközt a további kutatások számára a kutatók kezébe.

Kutatásunk során összesen 20 óvodapedagógiai környezet 55 óvodapedagógusának 330 rögzített esetleírását elemeztük szöveges dokumentum, hangfelvétel, videofelvétel, fénykép vagy gyermeki rajz formájában. Kutatásunk lehetővé tette, hogy egyrészt feldolgozzuk az óvodapedagógusok által rögzített dokumentumokból létrejött adatbázist, vagyis elemezzük az óvodapedagógusok gyermeki jogok valamely esetét szemléltető eseményekről készített beszámolóit, másrészt pedig lehetővé vált, hogy kutatásunk egy másik szintjén értékeljük a kutatási anyagot rögzítő óvodapedagógusok gyermeki jogokkal kapcsolatos gondolkodását (ismereteit, attitűdjét), melyek a dokumentált esetek választását meghatározták.

Jelen előadásban az adatbázis azon elemeit kívánjuk ismertetni, melyek a gyermeki jogok „részvétel”, illetve „védelem” halmazába sorolhatók. Ehhez kapcsolódóan azt is megnéztük, hogy milyen hatással vannak ezen két kiemelt területre az általunk meghatározott kutatási aspektusok, mint az exploráció, a szubjektivitás, a megbecsülés, az egyediség és a tapasztalat. Kutatásunk során a konkrét szituációkat igyekeztünk úgy besorolni az egyes gyermeki jogi pillérek mentén, hogy azokból egy többdimenziós, árnyaltabb kép jöhessen létre a gyermeki jogok működéséről.

Adatbázisunk elemzése során azt kaptuk eredményül, hogy a védelem és részvétel elvi koncepcióit a gyermeki autonómia, a szabadság és az önkifejezés megjelenési formái, a jelentős személyek szerepe, a gyermekek életét domináló felnőttek jelentősége és a környezet iránya határozza meg a leghangsúlyosabban. Előadásunkban bemutatjuk azokat a fogalmi struktúrákat, melyeket a konkrét tapasztalatok feldolgozása során tudtunk definiálni, természetesen minden esetben kiegészítve beszámolóinkat a kutatásban rögzített konkrét példák bemutatásával.

HAZAI JÓ GYAKORLATOK A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY OKOZTA RENDKÍVÜLI OKTATÁSI HELYZETBŐL FAKADÓ TANULÁSI VESZTESÉGEK CSÖKKENTÉSÉRE

Szimpóziumvezető:

Molnár Gyöngyvér
Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport
gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Opponens:

Jordanidisz Ágnes
Hátország Egyesület
ajordanidisz@gmail.com

Előadások:

1. Molnár Gyöngyvér – Hermann Zoltán: A koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet hatása a tanulói teljesítményekre
2. Kiss Renáta – Mokri Dóra: Az olvasási és matematikai képességeket megalapozó fejlesztő program hatásának vizsgálata az általános iskola első két évfolyamán
3. Szili Katalin: Az olvasás- és szövegértés fejlesztését segítő online felzárkóztató program az általános iskolák 3-4. évfolyama számára
4. Ökördi Réka – Molnár Gyöngyvér: A gondolkodás fejlesztését mint a hátránykompenzáció hatékony módját megvalósító digitális fejlesztőprogram matematikából

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: COVID-19, tanulási veszteség, jó gyakorlatok, eDia

2020 tavaszán kényszerültek először a magyarországi iskolák a folyamatos, több hónapon át tartó távolléti oktatás megvalósítására. Ezt legnehezebben az alsó tagozaton lehetett kivitelezni, ezért már akkor feltételezhető volt, hogy a későbbiekben ott számíthatunk a legjelentősebb tanulási veszteségre (Engzell et al., 2021; Molnár et al., 2021a). A tanulási veszteségek csökkentése érdekében a Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoportjának, valamint az MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoportjának és Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoportjának munkatársai a 2020-as tavaszi időszak 1-4. évfolyam tantervi követelményeire és tankönyvi tartalmára építő, személyre szabott fejlesztést támogató programok kidolgozását kezdték el. A kutatás célja egyrészt óvodapedagógusokat és tanítókat bevonva olyan fejlesztő programok kidolgozása volt, ami bizonyítottan hatékonyan fejleszti a kisiskolás diákok olvasás-szövegértési képességét és matematikatudását, kiemelten törekedve a tavaszi időszakban megvalósult távolléti oktatás során esetlegesen felhalmozott tanulási veszteségek kompenzálására, másrészt az online térben megvalósuló hátránykompenzáció sajátosságainak, előnyeinek és korlátainak feltérképezése. A fejlesztő programok tartalma azokra a témakörökre fókuszált, amelyek tanítása a tavaszi időszakban elrendelt távolléti oktatás időszakára esett. Az eDia platform (Molnár et al., 2021b) segítségével kiközvetített minden egyes játékos feladat után a gyerekek megerősítő, vagy motiváló visszajelzést kaptak, elakadás esetén pedig további segítséget, illetve célzott fejlesztő feladatokat, ezzel biztosítva a személyre szabott fejlesztés megvalósítását. A fejlesztő programokat október közepétől január végéig érthették el az iskolák. A szimpózium keretein belül 1-7. évfolyam távlatában részletesen ismertetjük a diákok tanulási veszteségeire vonatkozó számszerűsített eredményeket, valamint az azok pótlására kidolgozott fejlesztő programok kontrollcsoportos hatékonyságvizsgálatainak eredményeit. A fejlesztések a teljes minta szintjén akár egy fél szórásnyival is nagyobb fejlődést indukáltak, mint azt a kizárólag tanórai fejlesztésnél tapasztaltuk. A legalacsonyabb és az átlagos képességszint körüli diákok fejlődését jelentősen felgyorsították a programok, náluk sikerült pótolni a tanulási veszteségek egy részét. Összességében megállapítható, hogy lehetséges a távolléti oktatás során felhalmozott tanulási veszteségek mérséklése, sőt megfelelő ideig tartó és módszereket alkalmazó kompenzáció esetén azok pótlása is megvalósítható. Azaz játékos, technológiaalapú, azonnali visszacsatolást biztosító, módszertanilag megfelelően felépített eszközökkel, a tanórai fejlesztéseken felül a szaktárgyi pedagógus jelenlétét nélkülözve is hatékonyan csökkenthető a tanulási veszteség mértéke, különös tekintettel a szociális, mentális vagy képességbeli hátrányokkal rendelkező gyerekek esetében felhalmozódott tanulási veszteségekre.

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY OKOZTA RENDKÍVÜLI OKTATÁSI HELYZET HATÁSA A TANULÓI TELJESÍTMÉNYEKRE

MOLNÁR GYÖNGYVÉR – HERMANN ZOLTÁN

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport
gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaságtudományi Intézet,
Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtan Intézet
hermann.zoltan@krtk.hu

Kulcsszavak: COVID-19, tanulási veszteség, eDia-rendszer

A koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet mind rövid, mind hosszú távon hatással bír a diákok tanulására, kognitív és affektív fejlődésére (Engzell et al., 2021). A kisiskolás és óvodás korban történt tanulási veszteség mértékéről még kevés adat áll rendelkezésre. A kutatás célja annak számszerűsítése, hogy a koronavírus-járvány okozta rendkívüli oktatási helyzet hatására, hogyan változott 2-7. évfolyamos diákok olvasás-szövegértés, matematika és természettudományos tudása, illetve, hogy az intézményes keretek között történő óvodai célzott fejlesztések elmaradása következtében ugyanolyan volt-e a beiskolázáskor az olvasási előkészítések, matematikai előkészítések és a gondolkodási képességek fejlettségi szintje a 2020/21-es és a 2021/22-es tanévben, mint a járvány előtt. Az elemzés mintáját a 2015-ben és a 2018-2021 év október 15-től november 15-ig terjedő intervallumban az SZTE Oktatáseméleti Kutatócsoport által fejlesztett és működtetett eDia diagnosztikus rendszerbe beérkezett válaszok adták (Molnár – Csapó, 2019; Molnár et al., 2021). Az adattisztítás után a minta közel nyolcvanezer diákot tartalmazott, a 2-7. évfolyamon 61.431 diákot, az 1. évfolyamon 16.726 diákot. A járványidőszak hatásának becsléséhez iskolai és települési jellemzőket használtunk kontrollváltozóként (KIRSTAT iskolai adatbázis, OKM eredmények). A diákok képességszintjének meghatározásakor a valószínűségi tesztelmelet adta Rasch-modellt alkalmaztuk. A teljesítmények egymáshoz viszonyításakor az azonos évfolyamra járó diákok teljesítményét összeskáláztuk, majd az átlagos teljesítményt minden egyes évfolyamon 500-ra, a teljesítmények szórását pedig 100-ra transzformáltuk. A függő változó minden esetben a tanulók teljesítményét jellemző képességszint volt. Iskolai jellemzők bevonásával szűrtük ki az iskolai minta évek közötti változásának hatását. Már a 2020/21-es eredmények is komoly teljesítményromlást mutattak a vizsgált területek és évfolyamok vonatkozásában. A számolási előkészítések kapcsán (1. évf.) a veszteség mértéke körülbelül megegyezett a kiesett fejlesztési idő hosszával. A lemaradás még nagyobbak mutatkoztak a 2021/22-es tanévben. A kumulált óvoda és iskolabezárások a távolléti oktatás megvalósulása ellenére is hónapokban kifejezhető tudásvesztést indukált, ami a legfiatalabbak (iskolát kezdők, illetve alsó tagozatosok) és a hátrányosabb helyzetben lévő diákok esetén manifesztálódott a legmarkánsabbnak. Alsó tagozaton mindhárom területen átlagosan legalább félévnyi tanulásnak megfelelő tanulási veszteséget tapasztaltunk, amit főként a hátrányos helyzetű tanulók közel egy tanítási évnek megfelelő tanulási vesztesége okoz. A diákok között korábban is meglévő gazdasági-társadalmi faktorokból származó különbségeket a jelen helyzet tovább nagyította, amit a jelenléti oktatásra való visszatérés sem tudott hatékonyan kompenzálni. A veszteségek pótlásának hiánya végzetes következményekkel járhat a diákok iskolai és életpályájára.

Támogató: Az előadás megvalósulását az OTKA K135727, illetve az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatói Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

AZ OLVASÁSI ÉS MATEMATIKAI KÉPESSÉGEKET MEGALAPOZÓ FEJLESZTŐ PROGRAM HATÁSÁNAK VIZSGÁLATA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ELSŐ KÉT ÉVFOLYAMÁN

KISS RENÁTA – MOKRI DÓRA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

kiss.renata@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoport,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

mokri.dora@gmail.com

Kulcsszavak: technológiaalapú fejlesztés, eDia, olvasás, matematika

Mind az olvasási, mind a matematikai képességek a társadalomba való beilleszkedés kiemelt alapterületei közé tartoznak, fejlesztésükkel a gondolkodási képességek is fejleszthetők (Nunes – Csapó, 2011). Az utóbbi évtizedek kutatásai rámutattak arra, hogy a szocioökonómiai háttér, vagy akár a szelekció mellett fontos ezen képességek kialakulását már az iskolakezdés szakaszában vizsgálni (Friso – van den Bos et al., 2014; Jamshidifarsani et al., 2019), valamint célzott fejlesztőprogramokkal a lemaradásokat kompenzálni. Bár a két képesség külön-külön is értelmezhető, mérhető és fejlesztő, mégis a korai matematikai képességek befolyásolhatják a szegmentálási feladatok megoldásának sikerességét (Kiss et al., 2019), ugyanúgy, mint ahogy az olvasási képességek befolyásolhatják a matematikai feladatok megoldását (Molnár, 2002). Jelen kutatás célja egy olyan irányított, pedagógus független, motivációs elemekkel és folyamatos visszacsatolással megalkotott online, az eDia rendszeren keresztül megvalósuló (Csapó – Molnár, 2019; Molnár et al., 2021) fejlesztőprogram bemutatása, mely a korai olvasási és matematikai képességek kontrollcsoportos fejlesztését tűzte ki célul. A mintában általános iskolák első (Nolv=626, Mkorolv= 6.66, SDkorolv=.59; Nmat=623 Mkormat=6.54 SDkormat=.61) és második évfolyamos (Nolv=696, Mkorolv=7.55 SDkorolv=.57, Nmat=1598 Mkormat=7.62, SDkormat=.63) tanulói vettek részt. Az első és második évfolyamon alkalmazott elő-és utótesztek megbízhatónak bizonyultak (Cronbach- α =.78-.91). Összességében elmondható, hogy a fejlesztőprogram hatékonysága az első évfolyamos fejlesztés esetében kimutatható (do=.59, dm=.33), statisztikailag kimutatható fejlődést viszont nem tapasztalhatunk a második évfolyamos fejlesztések esetében (do=.15, dm=.17). Az olvasás fejlesztőprogramok mind első, mind második évfolyamon leginkább az előteszten 75% alatt teljesítő tanulók képességeit fejlesztették, ugyanezen tendencia rajzolódik ki az első évfolyamos matematika fejlesztő feladatsor hatásának vizsgálata során is. A második évfolyamos matematika teszt esetében minden képességcsoportban csupán kismértékű fejlődés tapasztalható a program hatására. Összességében megállapítható, hogy a fejlesztőprogramok megbízhatóan működtek, hatásuk kimutatható, viszont mindkét évfolyamon további, nehezebb, összetettebb feladatok beemelése lehetséges. A fejlesztőprogram eredményei rávilágítottak arra, hogy jelen online környezetben megvalósuló irányított fejlesztés a pedagógusok közvetlen jelenléte nélkül is felgyorsíthatja a gyermekek fejlődésének ütemét. Ezáltal kijelenthető, hogy a fejlesztőprogramok megbízhatóan alkalmazhatók nemcsak esetleg távolléti oktatás során, hanem a tantermi gyakorlatba integrálva a differenciált fejlesztés eszközeként is.

Támogató: Az előadás megvalósulását az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

AZ OLVASÁS- ÉS SZÖVEGÉRTÉS FEJLESZTÉSÉT SEGÍTŐ ONLINE FELZÁRKÓZTATÓ PROGRAM AZ ÁLTALÁNOS ISKOLÁK 3-4. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

SZILI KATALIN

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet
szili.katalin@uni-mate.hu

Kulcsszavak: online fejlesztés, eDia, olvasásfejlesztés, szövegértés-fejlesztés

A modern társadalmakban az értő olvasás szerepe egyre meghatározóbb. Az olvasási képesség bármilyen elmaradása komolyan korlátozhatja az egyén sikerességét (Wyschkon et al., 2017; Luo – Lee – Molina, 2017; Jamshidifarsani et al., 2019). A jól olvasó személy folyamatos erőfeszítést tesz a szövegből való információ keresésre, az értelmezésre. Ha a hatékonyság nem megfelelő, az olvasó az információkat nem tudja megjegyezni, nem képes összefüggések alkotására, nem valósul meg a háttértudás olvasottakkal történő integrálása (National Reading Panel, 2000). Az olvasási képesség kiemelt szerepe a figyelmet az olvasás területén lemaradó tanulókkal kapcsolatos jelenlegi ismereteink bővítésére hívja fel és ösztönöz egy innovatív felzárkóztató program megalkotására.

Az online program tartalma a magyar nyelv és irodalom kerettantervvvel és az arra épülő tankönyvekkel összhangban került megalkotásra. Elsődleges célja (1) a folyamatos olvasás kialakítása, (2) az olvasott szöveg megértésének segítése és mindezek mellett (3) a nyelvtani ismeretek gyakorlása. Másodlagos célja, hogy a tanulóközösségben jelen lévő szocioökonómiai, szociokulturális hátrányok enyhüljenek.

Jelen kutatás célja a 3-4. osztályos tanulók részére létrehozott, az eDia platformon keresztül megvalósult (Csapó – Molnár, 2019; Molnár et al., 2021), online olvasás és szövegértés online fejlesztő program működésének vizsgálata. Kontrollcsoportos vizsgálatunkban a szigorú szabályok alapján kialakított tanuló párok teljesítményében bekövetkezett változásokat elemeztük. A fejlesztőprogram hatására feltételezzük, hogy (1) a fejlesztésben résztvevő tanulók szövegértése jelentősen javul a kontrollcsoport tagjaival szemben; (2) a leggyengébben teljesítő csoport esetében jelentős javulás következik be ugyanúgy, mint (3) a hátrányos helyzetű tanulók szövegértési teljesítményében.

Kutatási eredményeink igazolták az eszköz alkalmazását a vizsgált mintán (N=932) mint általános olvasási és szövegértési teljesítményük javításának eszközét. Megállapítottuk, hogy a fejlesztésben résztvevő tanulók szövegértése javult a kontrollcsoport tagjaival szemben. A leggyengébben teljesítő diákok mutatták a legnagyobb mértékű fejlődést, az ő esetükben közepes erősségű hatásmértéket tapasztalhatunk ($d=0.569$). Ezen túlmenően a kezelt csoport minden tanulmányi szinten átlagos pontszámnövekedést mutatott, ami arra utal, hogy programunk következetes használata javítja az olvasási teljesítményt. A hátrányos helyzetű tanulók szövegértési teljesítményében is közepes erősségű volt a fejlesztés hatásmértéke ($d=0.42$). Eredményeinket összegezve megállapítható, hogy az általunk kialakított fejlesztőprogram hatékonyan beilleszthető a hazai tanítási/tanulási folyamatba az olvasási, szövegértési készségek felzárkóztatása céljából.

A GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSÉT MINT A HÁTRÁNYKOMPENZÁCIÓ HATÉKONY MÓDJÁT MEGVALÓSÍTÓ DIGITÁLIS FEJLESZTŐPROGRAM MATEMATIKÁBÓL

ÖKÖRDI RÉKA – MOLNÁR GYÖNGYVÉR

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

reka.okordi@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: technológiaalapú fejlesztőprogram, hátránykompenzáció, felzárkóztatás, matematikai gondolkodás, eDia

A gondolkodási képességek fejlettsége a sikeres problémamegoldás egyik alapvető feltétele (Nunes, 2007; Yulibeth, 2011). A matematikatanulás terén nehézséggel küzdő diákok oktatásában a helyes stratégiák értő alkalmazására kell helyezni a hangsúlyt a minél több tartalommal, és rutin eljárások gyakoroltatásával szemben (Ostad, 2008). Ezeket a gyerekeket az alapkészségek monoton gyakorlása helyett abban kell támogatni, hogy fejlett problémamegoldó készség birtokába jussanak (Nunes – Bryant, 2015; Radványi, 2011). Mivel a távolléti oktatás hatására az alsó évfolyamokon tanulók közül a szociális, mentális vagy képességbeli hátrányokkal rendelkező gyerekek matematikai teljesítményében visszaesés következett be (Engzell et al., 2021; Gore et al., 2021; Molnár – Hermann, 2022), és célirányos megsegítés nélkül a lemaradásuk mértéke később sem csökkent (Weidmann et al., 2021), egy hatékony hátránykompenzációs program megalkotása kiemelten fontos kutatási területnek bizonyult.

A jelen kutatás célja egyrészt a lemaradók gondolkodási képességeinek és műveletvégzési készségeinek fejlesztése, másrészt az online térben megvalósuló hátránykompenzáció sajátosságainak, előnyeinek és korlátainak feltérképezése volt. Az elő- és utótesztel keretezett fejlesztőprogram az eDia online platformon keresztül valósult meg (Molnár – Csapó, 2019; Molnár et al., 2021). A digitális platformon megvalósuló fejlesztőprogram a feladatok kiközvetítésén túl a pedagógus motivációs és visszacsatolással összefüggő feladatait is tartalmazta. A kontrollcsoportos kísérlet célcsoportját 3. és 4. évfolyamos diákok alkották (N=946). Az egyéni tanulási utak bejárását lehetővé tevő fejlesztő feladatsorok a matematikai gondolkodás fejlesztését, a szorzás és bennfoglalás koncepciójának megértését és elmélyítését célozták, igazodva az iskolai követelményekhez. A gondolkodási készségek fejlesztésének hatásmérete a lemaradást mutató diákok körében mindkét évfolyamon szignifikáns, bár alacsony (3. évfolyam: $d = 0.32$, 4. évfolyam: $d=0.33$) volt. A 35 ítemes elő- és utóteszt mindkét évfolyamon megbízhatónak bizonyult (Cronbach- α _3évf = 0.94, Cronbach- α _4évf = 0.95). Eredményeinek rámutattak arra, hogy azok a tanulók, akik a fejlesztő feladatsorok több mint felét elvégezték, jelentős fejlődést értek el a szorzás és az osztás koncepciójának megértése terén, illetve a szóveges feladatok értelmezésében is a kontrollcsoportéhoz képest, amely mindössze a rutineljárások elvégzésében mutatott szignifikáns fejlődést. Összességében megállapítható, hogy a matematikai gondolkodás fejlesztését középpontba állító hátránykompenzáció megvalósítható a 21. századi követelményeknek megfelelő digitális környezetben, méghozzá a kötelező tananyaghoz kapcsolódva, tanári többletmunka nélkül, melyek fontos szempontok az oktatásba való sikeres bevezetéshez (Gaffney, 2010).

Támogató: A kutatást az OTKA K135727, illetve az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

INNOVÁCIÓS LEHETŐSÉGEK A 21. SZÁZADI OKTATÁSBAN A PEDAGÓGUSOK ÉS A GYERMEKEK IGÉNYEI, VALAMINT A SZÜLŐK VÉLEMÉNYÉNEK TÜKRÉBEN

Szimpóziumvezető:

Fizel Natasa

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

fizel.natasa@szte.hu

Opponens:

Kéri Katalin

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

keri.katalin@uni-sopron.hu

Előadások:

1. Pelesz Nelli: A pedagógusképző rendszerek fejlesztési lehetőségei – Egy nemzetközi vizsgálat tanulságai
2. Roszik Dóra: Szorongászavarok azonosítása az iskolában – A teszt-szorongás iskolai teljesítményre gyakorolt hatása
3. Bolla Zsolt: Az iskolaválasztás szempontjainak vizsgálata szülői és intézményi oldalról, valamint azok realizálódása
4. Fizel Natasa: Egy innovatív gyermekközpontú magántanoda kialakítása és hétköznapijai

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: innováció, hatékonyságnövelés, pedagógiai folyamat

Szimpóziumunk négy előadása az oktatási tér különböző szintjeire, makró- és mikrostruktúrájára irányul, deduktív megközelítést követve. Az előadások elsődleges célja az oktató/nevelő munka hatékonyságának fejlesztéséhez szükséges kutatási eredmények és jógyakorlatok bemutatása. A szimpózium előadásai során a pedagógiai folyamat minden részvevőjének igényei előtérbe kerülnek: a pedagógus-hallgatók, a diákok, a szülők és az iskolavezetés szemszögéből is megvizsgáljuk a lehetséges fejlesztési irányokat, miközben arra keressük a választ, hogy a megfelelő finanszírozás biztosításán túl mit tehet az oktatási rendszer, az iskolavezetés, a pedagógus, a gyermek és a szülő a saját, és a vele kapcsolatban álló rendszerek, személyek hatékonyságának a növeléséért.

Az első előadásban az OECD által 2016 és 2018 között 7 országban elvégzett, az alapszintű pedagógusképző rendszerek vizsgálatát célzó kutatást mutatjuk be. A kutatás célja az általános kihívások azonosítása és feltárása volt, valamint a lehetséges erőforrások és innovációk számbavétele, a jövőbeli döntéshozás támogatása érdekében. Az előadás elsődleges fókuszja a pedagógus-hallgatók toborzására és kiválasztására, a kezdő tanárok támogatási rendszerére, és a pályakezdekők szakmai fejlődésének segítésére irányul.

Szimpóziumunk második előadása a diákok mentálhigiénéjének biztosítására vonatkozó új kutatási eredményeket összegzi, elsősorban a tesztizorongásból fakadó, az iskolai hatékonyságra károsan ható tényezők bemutatásával, valamint azok kiküszöbölésének lehetőségeivel. A vizsgálatok következtében a szorongás munkamemóriára gyakorolt hatása egyre világosabbá válik, a hatékony beavatkozás kulcsa lehet azon mérőeszközök alkalmazása, amelyek a tesztizorongás kognitív tényezőkre gyakorolt hatását mérik fel, ezáltal pedig csökkenhet a tanulási eredménytelenség és erősödhet a vizsgateljesítmény.

A szimpózium harmadik előadása oktatási intézményi nézőpontból vizsgálja a szülői elégedettség aspektusait, és egy pécsi általános iskola példáján keresztül mutatja be azt, hogy a gyermeküknek iskolát választó szülők mely prioritások mentén döntenek egy adott iskola mellett. A kérdőíves kutatás feltárja, hogy mi befolyásolta a szülőket az iskolaválasztásnál, melyek voltak számukra a legmeghatározóbb innovációk az adott intézmény esetében, valamint a célzottan az iskolát választó szülők elvárásainak megvalósulása is górcső alá került.

A szimpóziumzáró előadás egy szegedi magántanoda négyéves működésének tapasztalatait összegezve mutatja be azokat az innovációs lehetőségeket, amelyek egy egészséges lelkületű, kiegyensúlyozott pedagógus és szeretetteljes légkörben tanuló tanítványok hatékony munkáját eredményezhetik. Az előadás során egy jógyakorlatot láthatunk arra, hogy a megfelelő környezet kialakítása, átgondolt, a 21. századi igényekhez alkalmazkodó eszköztár és módszertan alkalmazása a tanulás szeretetét, az iskolai hatékonyságot és a gyermek személyiségjegyeinek pozitív változását is biztosítja.

A PEDAGÓGUSKÉPZŐ RENDSZEREK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI – EGY NEMZETKÖZI VIZSGÁLAT TANULSÁGAI

PELESZ NELLI

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
pelesz.nelli@szte.hu

Kulcsszavak: pedagógusképzés, tanárképző rendszer, pedagógus-életpálya

Az OECD 2016 és 2018 között az alapszintű pedagógusképző rendszereket vizsgálta hét országban: Ausztrália, Japán, Dél-Korea, Hollandia, Norvégia, Egyesült Államok és Wales (Egyesült Királyság) voltak az alapos kutatófolyamat résztvevői. A kutatás célja az általános kihívások azonosítása és feltárása volt, valamint a lehetséges erőforrások és innovációk számbavétele, a jövőbeli döntéshozás támogatása érdekében. Az eredményeket a 2019-ben megjelent, a kutatást részletesen bemutató, Repülőrajt – A pedagógusképző rendszerek fejlesztése című, mintegy 165 oldal terjedelmű, adatokkal, diagramokkal, ábrákkal bőven ellátott, szakirodalommal alátámasztott kiadványban tették közzé, ez elsősorban a szakpolitikusok és a kutatók számára tartalmaz fontos információkat. A jelentés a pedagógusképző rendszerek konceptuális kereteinek feltárására törekszik, illetve azon jegyek azonosítására, amelyek kulcsszerepet játszanak a szakpolitikai tervezésben. Adatokat és bizonyított eredményeket nagyszámban közöl, de emellett igyekszik kiemelni minél több jó gyakorlatot, ígéretes stratégiát, példamutató eljárást. Előadásomban a jelentés legfontosabb tanulságait emelem ki, alapvetően a készítőik által kidolgozott sajátos, a tanári pályát komplex modell mentén értelmező kereteken belül: a megfelelő hallgatók toborzásától és kiválasztásától kezdve az érdemi tudásátadáson át a kezdő tanárok támogatási rendszereiig és a professzionális szakmai fejlődésig terjedő folyamat során jelentkező kihívások és megoldási javaslatok rövid bemutatására kerül sor. A jelentés készítői az általános megoldást a szakma tudományos megalapozottságának megerősítésében látják, illetve a pontosan körülhatárolt szakmai autonómia megfogalmazásában. A naprakész tartalmak folyamatos frissítése a tantervekben, az elméleti és gyakorlati tudás szinergetikus összekapcsolása is fontos, mindez erősebb partneri kapcsolatok kiépítését és működtetését teszi szükségessé a pedagógusképző intézmények és iskolák között, melyek mindegyikének nem egyszerűen tudásmegosztásra kell törekednie, hanem igazi tanulószervezetté kell válnia. A stratégiai gondolkodás, a pálya mint kontinuum szemlélete, a partnerségi és hálózati kapcsolatok és együttműködések képezik azokat a hajtóerőket, amelyek előmozdítói lehetnek az egyéni, intézményi és rendszerszintű kapacitásépítés implementációjának, egy koherens, fenntartható, hatékony és fejlődőképes pedagógusképző rendszer megvalósítása érdekében. Az előadás az eredmények magyar vonatkozásainak ábrázolásával, valamint a tanárképző intézményi gyakorlati tapasztalatok összegzésével zárul.

SZORONGÁSZAVAROK AZONOSÍTÁSA AZ ISKOLÁBAN – A TESZTSZORONGÁS ISKOLAI TELJESÍTMÉNYRE GYAKOROLT HATÁSA

ROSZIK DÓRA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
roszik.dora@szte.hu

Kulcsszavak: tanulás, iskolai szorongás, tesztszorongás, alulteljesítés, perfekcionalizmus

Az emberi lét természetes velejárója a stressz átélése és az azzal való megküzdés, azonban gyermekkorban nehezen észlelhető az a keskeny határvonal, amely a normatív és az atipikus fejlődés közt húzódik. Komplikált dűlőre jutunk azzal kapcsolatban, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő érzelmi, valamint viselkedés-megnyilvánulásokkal állunk-e szemben, vagy ezek az átlagtól eltérő, esetenként patológiás jegyeket hordoznak-e magukkal (Kotta, 2011). Számos olyan aspektus, mint például a makacsság, ismeretlen helyzetekben megnyilvánuló szorongás vagy az érzelmi- és viselkedésszabályozás hiánya, melyek serdülő vagy felnőttkorban klinikai szempontból releváns tünetek, óvodás vagy kisiskoláskorban a természetes fejlődés velejárói. Iskolai környezetben sokkal könnyebben azonosíthatók a magatartászavaros és figyelemzavaros gyermekek, szemben a szorongással küzdőkkel, ennek oka abban keresendő, hogy előbbieket jelentősen gátolják a gyermekek tanulóközösségben való részvételét, míg utóbbiaknál inkább a diszkrétebben jelentkezik (Cartwright-Hatton – McNicol – Doubleday, 2006; Weiner, Suveg – Kendall, 2006). A vizsgálati feltárómunkák különböző irányzatai, mint például Sarason, Davidson, Lighthall, Waite és Ruebush (1960) munkája a gyermekek szorongásáról, Atkinson és munkatársai munkája a teljesítménymotivációról (Atkinson 1964, 1980; Atkinson – Feather, 1966; Atkinson – Raynor, 1974), Zigler motivációval és teszteléssel kapcsolatos vizsgálatai (Zigler – Abelson – Seitz, 1973), Weiner és Covington teljesítmény attribúciókkal kapcsolatos kutatásai (Weiner, 1972, 1979; Covington – Omelich, 1979) és Dweck munkája a tanult tehetlenségről. (Dweck – Goetz, 1978) azonosítják a teljesítményt negatívan befolyásoló dinamikákat. A teljesítményhelyzetekhez köthető szorongásformákat tesztszorongásként meghatározhatjuk, ami világszerte előforduló jelenség, nemre, korra és gazdasági-társadalmi státuszra való tekintet nélkül érzékelhető teljesítményromboló tényező (Cassady – Johnson, 2002; Covington, 2000; Ergene, 2003).

Előadásomban egy olyan többdimenziós struktúrát elemzek, amely érzelmi, fiziológiai kognitív és viselkedési reakciók formájában jelentkezik a vizsgahelyzetben. Mindennek elméleti és gyakorlati jelentősége abban rejlik, hogy hatékonyan rávilágít a vizsgaszorongás – mint a negatív motiváció egyik legfontosabb aspektusa – közvetlen gyengítő hatására az iskolai teljesítményre. Továbbá arra a nyugtalanító érzelmi állapotra, amelynek fiziológiai és viselkedési kísérőjelenségei vannak, és amelyet a kötött szabályok szerint zajló vizsgákon vagy más, a teljesítmény értékelésére alkalmas helyzetekben tapasztalunk (Dusek, 1980). Ennek eredményeképpen a szorongás munkamemóriára gyakorolt hatása egyre világosabbá válik, a hatékony beavatkozás kulcsa lehet azon mérőeszközök alkalmazása, amelyek a tesztszorongás kognitív tényezőkre gyakorolt hatását mérik fel, ezáltal pedig csökkenhet a tanulási eredménytelenség és erősödhet a vizsgateljesítmény (Cassady, 2010).

AZ ISKOLAVÁLASZTÁS SZEMPONTJAINAK VIZSGÁLATA SZÜLŐI ÉS INTÉZMÉNYI OLDALRÓL, VALAMINT AZOK REALIZÁLÓDÁSA

BOLLA ZSOLT

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
m2019zsolt@gmail.com

Kulcsszavak: iskolaválasztási szempontok, alsó tagozat, szülői elvárások, elégedettségmérés

Magyarországon az 1985. évi oktatási törvény rendelkezett először a szabad iskolaválasztás lehetőségéről, amit az 1993. évi törvény is megerősített, miszerint „a szülőt megilleti a nevelési, illetőleg nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga”. Számos kutatás tárta már fel, hogy ezzel a lehetőséggel a tudatosan iskolát kereső szülők igyekeznek is élni. Az Oktatási Jogok Biztosának Hivatala megbízásából korábban végzett országos szociológiai vizsgálat szerint nagyon sokrétű elvárások alapján választanak iskolát a szülők gyermekeiknek (Ligeti – Márton, 2003). Ezeknek a szempontoknak a megismerése kifejezetten fontos lehet egy-egy iskola megújulása vonatkozásában, hiszen ez adja az innováció legfontosabb alapját. Az előadás egy konkrét intézmény, a Pécsi Mátyás Király Utcai Általános Iskola példáján keresztül mutatja be azt, hogy a gyermeküknek iskolát választó szülők mely prioritások mentén döntenek egy adott iskola mellett. A kérdőíves kutatás első fejezete arra irányult, hogy feltárja, mi befolyásolta a szülőket az iskolaválasztásnál, melyek voltak számukra a legmeghatározóbb innovációk az adott intézmény esetében. A prezentáció arra mutat megvalósított és megvalósítható példákat, hogy milyen változtatások segítették a beiskolázás sikeressé tételét az iskola külső képének, valamint belső, tartalmi munkájának a megújítása segítségével. A kérdéssor további része a célzottan az iskolát választó szülők elvárásainak megvalósulását vizsgálta. Arra kereste a választ, hogy két év elteltével mennyire elégedettek iskolaválasztásukkal, mennyire felelt meg az intézmény az előzetes várakozásaiknak. Szerepel benne az óvoda-iskola átmenet problémáinak kezelése, az alsó tagozat stílusának, arculatának átalakítása, a Hangol-órák bevezetése, a leterheltség csökkentése, a foglalkoztató terek, az iskolai udvar, a tantermek megújítása, a zaklatásmentesség és az inkluzív szemlélet konzisztens megvalósítása, mivel ezek jelentették a korábbi évtizedben a bezárás határára sodródott iskola megújulásának alapját.

A kutatás gyakorlati haszna az adott intézmény szemszögéből egyértelmű: további innovációs lépéseket alapoz meg a szülői elégedettségi vélemények, az iskolaválasztás mechanizmusának korábbi éveknél árnyaltabb megismerése. Egyértelmű, hogy az eredmények számos tekintetben tanulságosak és hasznosíthatóak lehetnek más, hasonló helyzetbe kerülő, beiskolázási nehézségekkel küzdő állami fenntartású intézmények számára is.

EGY INNOVATÍV GYERMEKKÖZPONTÚ MAGÁNTANODA KIALAKÍTÁSA ÉS HÉTKÖZNAPJAI

FIZEL NATASA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar

fizel.natasa@szte.hu

Kulcsszavak: magánoktatás, oktatási innováció, szövegértésfejlesztés

A gyerekek szövegértésének minőségével kapcsolatos problémák a PISA mérések, az OECD jelentések jóvoltából nem ismeretlenek a magyar társadalom számára. Az olvasási képesség elsajátítása egy hosszan tartó tanulási folyamat, amely – lehetőség szerint – egy adott pedagógus személyéhez kötött. A támogató pedagógiai attitűd, a gyermek fejlődésébe vetett hit a fejlesztés sikerét maximalizálhatja. A gyermek által a negyedik osztály végére elért olvasási/szövegértési szint nagy mértékben befolyásolja a felső tagozat sikereit, hiszen minden tantárgy esetében nagy szerepe van az értő olvasás használatának. A középiskolai felvételi szintén magas szintű szövegértést vár el a tanulóktól nem csak a kifejezetten szövegértést vizsgáló feladatok, hanem az egyéb feladatok instrukcióinak értelmezése esetében is.

Előadásom célja egy olyan jógyakorlat bemutatása, ami akár a köznevelési rendszer keretein belül, akár a magánoktatásban megvalósítható.

2018 tavaszán nyílt meg Szegeden a Varázskönyv Mestertanoda. Vezetője magyar szakos általános iskolai tanár és a neveléstudomány doktora. Saját fejlesztésű műhelyének elsődleges célja az, hogy 21. századi környezetben, modern eszközöket használva, gyermekre szabottan fejlessze az olvasási- és szövegértési képességeket. A fizikai tér kialakítása során a biztonságos környezet megteremtésén túl fontos szempont volt az ergonómia is, valamint hogy a tanoda – a reformpedagógiai módszerek értékeit szem előtt tartva – emlékeztessen az otthonra, sok könyv vegye körül a gyereket.

A tanulók első alkalommal egy kompetenciamérésen vesznek részt, amely alapján kiderül, hogy Vigotszkij legközelebbi fejlődési zóna elmélete szerint hogyan fejleszthető eredményesen a gyermek. Az órák a tanoda saját fejlesztésű, szigorúan meghatározott menetrendje szerint zajlanak, a jégtörő feladatok után a nehezebbtől a könnyebb feladatok felé haladva. A papírceruza feladatokon túl a tanodában Radosza-gyűrűt, a Logico Primo és Piccolo, valamint a Mini Lük szövegértésfejlesztéshez használt eszközeit, a Varázsbetű-szoftver játékos feladatait, a Smart Games és a Thinkfun logikai játékaikat is használják.

Előadásom során bemutatom négy év tapasztalatainak vizsgálatát alapján a műhely által fejlesztett fizikai teret, az innovatív tanmenetet, valamint egy adott óra menetét, a használt módszertani palettát, az egyes módszerek, eszközök erősségeit és hibáit, valamint a magabiztos személyiség kialakításának elősegítésére használt metódusokat.

INNOVATÍV HELYZETKÉP A GYAKORLATORIENTÁLT TANÁRKÉPZÉS MEGÚJÍTÁSÁRÓL

Szimpóziumvezető:

K. Nagy Emese
Miskolci Egyetem
k.nagy.emese@gmail.com

Opponens:

Zagyváné Szűcs Ida
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
zagyvane.szucs.ida@uni-eszterhazy.hu

Előadások:

1. K. Nagy Emese: A gyakorlatorientált tanárképzés bevezetése a Miskolci Egyetemen
2. Fazekas Róbert: A gyakorlatorientált tanárképzés megvalósításának dilemmái a gyakorlóterepen
3. Ludnikné Pálfi Dorina: Az e-mentor szerepe a pedagógushallgatók pályakezdekor kialakuló egyenlőtlenségeinek csökkentésében
4. Lubinszki Mária: A pedagógus szerep kialakításának kihívásai („Vadócba rózsát oltok...”)

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: tanárképzés, innováció, méltányosság, együttműködés, mentor

A konferencia címéhez igazodva szimpóziumunk a globális, rendszerszintű változás tényezői közül a 21. századi képességekre, ezek oktatási rendszerben történő megjelenésére, illetve ezzel párhuzamosan a pedagógusok pályaralépésükkor megélt esélyegyenlőtlenségek csökkentésére fókuszál. Szimpóziumunk címe: Innovatív helyzetkép a gyakorlatorientált tanárképzés megújításáról.

A szimpózium a változó világhoz igazodó, megújuló tanárképzés bemutatását helyezi a középpontba. Kutatóunkánk elméleti jellegű, a fókusz a Miskolci Egyetem „új” tanárképzésének az elindításáról és a már megtett lépések bemutatásáról szól. A szimpózium felépítésének a logikája szerint szó lesz a helyi tanárképzés átalakítását segítő, a Stanford Egyetem által szervezett inquiring Stanford Teacher Education Programról (iSTEP), az alapelvét (osztálytermi méltányosság megteremtése /Cohen – Lotan, 2014; Darling-Hammond, 2010; Lotan, 2006/) magáévá tevő, az egyetem által megkomponált koncepcióról, a megalkotott új képzés felépítéséről, az elméleti és a gyakorlati kivitelezésről.

Ennek megfelelően intézményi kontextus keretében bemutatjuk a Stanford Egyetemen működő Stanford Teacher Education Programot (STEP), amelyet a STEP alapelvét (az osztálytermi méltányosság megteremtése) felhasználó, a Miskolci Egyetemen megvalósított képzéssel hasonlítunk össze, indokolva a megújulás szükségességét, illetve bemutatva magát az új innovációt (K. Nagy, 2019).

A szimpózium következő etapja a Miskolci Egyetemről, annak bázisiskoláiról és a hálózatépítés szükségességéről ad információt. Kitérünk a képzőhelyek, a bázisiskolák új feladataira és ezzel összefüggésben a vezető felelősségére, a hallgatók kötelességére és az iskolai szakvezető feladataira.

Hangsúlyozzuk az iskolai (i-mentor) és az egyetemi mentor (e-mentor) együttműködésének szükségességét, de kiemelten kezeljük az egyetemi mentor feladatkörének, felelősségének, tevékenységének a bemutatását illetve innovációt vezetünk be az iskolai mentorok képzését tekintve is, amelynek bemutatása szintén elhangzik a szimpóziumban.

Fókuszba kerülnek a mentorok (iskolai, egyetemi) szakmai kompetenciái, kitérve a komplex felkészítésükre, személyiségük fejlesztésére. Fontosnak tartjuk a hallgató, az iskolai mentor és az egyetemi mentor sikeres együttműködése alapkérdéseinek, az ehhez szükséges kompetenciáknak és készségeknek a bemutatását is, amely tartalmak egy újrafogalmazott szakirányú továbbképzés keretében jelennek meg.

A bemutatásra kerülő innováció pilot projekt keretében valósult meg, majd kezdte meg működését a Miskolci Egyetemen. Gyakorlati jelentőségét növeli, hogy a tervezet a Tanárképzők Szövetsége és az egyetemi tanárképző központok főigazgatói számára is bemutatásra került, segítve őket az új képzési és kimeneti követelményekhez való igazodáshoz.

A GYAKORLATORIENTÁLT TANÁRKÉPZÉS BEVEZETÉSE A MISKOLCI EGYETEMEN

K. NAGY EMESE

Miskolci Egyetem
k.nagy.emese@gmail.com

Kulcsszavak: Stanford, gyakorlatrendszer, kapcsolatrendszer

Az előadás célja a világ egyik legeredményesebb pedagógusképző programjának, a Stanford Egyetem tanárképzésének (Cohen – Lotan, 2014) és annak a Miskolci Egyetem tanárképzésére kifejtett hatásának a bemutatása. Gondolatsorunkban kevésbé hangsúlyos részként jelenik meg a Stanford Teaching Education Program (STEP) bemutatása (Lotan, 2020), míg a hazai képzés megalkotására és elindítására nagyobb figyelmet fordítunk (K. Nagy, 2022). Felvázoljuk a gyakorlatrendszer általános célját, ugyanakkor kitérünk az egyes gyakorlatok (Pályaismereti és szocializációs gyakorlatok, Társas vagy egyéni tanítási gyakorlatok, Szaktárgyi tanítási gyakorlatok, Összefüggő egyéni iskolai gyakorlat (KKK, 2022) konkrét céljának, tartalmának módszereinek és helyszíneinek a bemutatására. Feltárjuk az egyes gyakorlatok kapcsolatrendszerét, a gyakorlat komplexitását, a hallgatói önállóság növekedését, de érintjük a gyakorlat és az azt megelőző, és követő elméleti tárgyak kapcsolatát is. Fókuszba állítjuk a tanárszakos hallgatók gyakorlóiskolai munkáját, amely képzés jellemzője a tanári pályára, illetve a vezető tanárrá válásra történő professzionális felkészítés. Az innováció bemutatásának a része a képzésben résztvevők (hallgató – iskolai mentor – egyetemi mentor/ intézményi kontextus: egyetem, bázisiskolák és a hozzájuk kapcsolódó hálózatépítés) feladatainak a bemutatása, kapcsolatuk felvázolása (Falus – K. Nagy, 2018; K. Nagy, 2022). Ugyanakkor szó lesz az innováció bevezetésének nehézségeiről is. A Miskolci Egyetemen a gyakorlatorientált képzés kipróbálása 2021. szeptemberétől folyik önként jelentkezett hallgatók bevonásával, amely bemutatására az előadásban szintén kitérünk.

A GYAKORLATORIENTÁLT TANÁRKÉPZÉS MEGVALÓSÍTÁSÁNAK DILEMMÁI A GYAKORLÓTEREPEN

FAZEKAS RÓBERT

Miskolci Egyetem

fazekas@ffg.hu

Kulcsszavak: gyakorlóiskola, bázisintézmény, vezetőtanár

A középiskolákra jelentős szerep hárul az új felsőoktatási képzési kimeneti követelmények, illetve azoknak a gyakorlatorientált pedagógusképzésben való megvalósítása miatt. A Borsod megyében található Földes Ferenc Gimnázium több évtizede pedagógusjelöltek gyakorló tanítási helye, számos pedagógusképző felsőoktatási intézmény partner- vagy bázisiskolája, amelyek között a Miskolci Egyetem jelentős szerepet játszik. A gimnázium általános bemutatásán túl a gyakorló helyszíneként szerzett tapasztalatokból kiindulva a pedagógusképzésben szerepet vállaló intézmények tevékenységét befolyásoló szervezési feladatokra fókuszálunk. Előadásunkban kitérünk a gyakorló és bázis iskolák közötti meglévő néhány markánsabb különbségre, az állami fenntartású köznevelési intézmények, és az alapítványi egyetemek közötti együttműködésből következő kérdésekre, az intézményre háruló kommunikációs feladatokra, továbbá a fejlesztési és munkaszervezési kérdésekre. A pedagógusképzés átalakítása a bázisintézmények humán erőforrás rendszerét is megváltoztatja, ami a mentortanárok kettős szerepvállalásából, vagyis az intézményi pedagógiai (i-mentor) és a felsőoktatási vezetőtanári (e-mentor) elemekből tevődik össze. A hallgatók jelenléte, és intézményi tevékenységük az alapidokumentumok átdolgozását is megkívánják. Az intézmény szervezeti, technikai és adminisztratív átalakítása mellett az i-mentorok felkészítésére is kitérünk, nevezetesen az i-mentornak szerepére (tervezési feladatokra), feladataira (a hallgatót a tantestület közösségébe való bevezetésére).

AZ E-MENTOR SZEREPE A PEDAGÓGUSHALLGATÓK PÁLYAKEZDÉSKOR KIALAKULÓ EGYENLŐTLENSÉGEINEK CSÖKKENTÉSÉBEN

LUDNIKÉ PÁLFI DORINA

Miskolci Egyetem
palfidorina@gmail.com

Kulcsszavak: e-mentor, pályakezdés, hátránykompenzáció

Előadásunkban folytatjuk a hallgatónak jelentős segítséget nyújtó i-mentor (iskolai mentor) és az e-mentor (egyetemi mentor) szerepének, felelősségének, tevékenységének a bemutatását (K. Nagy, 2019). Előadásunkban kiemelten foglalkozunk az e-mentor feladatával, aki szoros szakmai viszonyt alakít ki az i-mentorról, és aki így már nem egyedüli felelőse a hallgató előrehaladásának, tapasztalatszerzésének, pályára való alkalmassága kialakulásának. Sőt, elsődlegesen az e-mentor feladatkörébe tartozik a szervező, koordináló tevékenység, így amellet érvelünk, hogy ő lesz az a szereplő, akinek egészében rálátása van a hallgató fejlődésére és ő az, aki megjelöli az esetleges fejlesztendő területeket, készségeket (K. Nagy, 2022). Előadásunkban külön ismertetjük a hallgatók felé nyújtott támogatói tevékenység körét, illetve az i-mentorról folytatott partneri viszony feladatait (Kopp, 2020; Jászi, 2015). A három szereplő közös, elhivatott, azonos vagy közel azonos státuszából való kommunikációjának, munkájának eredményeképpen érhető el, hogy a pályakezdéskor a pályára lépő tekintetében fennálló esélyegyenlőség csökkenjen. Természetesen nem szüntethető meg teljesen az, hogy a pályakezdő pedagógus, tapasztalatlanságából adódóan nehézségeket éljen meg a tanítása kezdetén, de ha már csak kismértékű sikerélményt élhet meg, úgy a pályaelhagyások és kiégések gyakorisága is csökkenthető lehetne (Nahalka, 2016; Kotschy, 2012). Az előadás különlegessége, hogy egy éppen egyetemi oktatói pályára lépő, fiatal oktató eleveníti fel a közoktatási intézményben a pályakezdéskor fellépő bizonytalanságait majd útját a megerősödése felé.

A PEDAGÓGUS SZEREP KIALAKÍTÁSÁNAK KIHÍVÁSAI („VADÓCBA RÓZSÁT OLTOK...”)

LUBINSZKI MÁRIA

Miskolci Egyetem
bolm@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: pedagógus, szerep, kompetencia, integritás

A felnőtté válás folyamatában három fő fejlődési feladaton kell folyamatosan, akár éveken át dolgozni a fiatalnak: a szülőkről való érzelmi leváláson, a párkapcsolati érettség kialakításán, valamint a hivatásválasztáson (Vikár, 1999; Hajduska, 2008). Az egyetemista évek alatt a fiatalnak folyamatosan különböző, magas szintű teljesítmény elvárásnak kell megfelelnie. Egyszerre teljesíteni, és az érzelmi és fejlődési feladatokon dolgozni nagyon nagy igénybevétel jelent bármelyik életszakaszban, amelyre a még kialakulatlan személyiségszerkezet, a kialakulatlan megküzdési stratégiákkal gyakran nem is találja a megfelelő egyensúlyt. Egyre gyakoribb tendencia egyfajta pszichoszociális moratóriumként a tanulmányok halogatása (Upson, 1998). Az egyetemista évek alatt a hallgató sokféle átmeneti identitást kipróbálhat a szakmai szerep személyiségen belül is. Ez a gazdag lehetőség-tér intenzíven igénybe veszi a fiatalt: folyamatosan azon a belső egyensúlyon kell dolgoznia, amelyet a pozitív, kreatív, életkedv javító erők, és a negatív, destruktív erők között kell megtalálnia. (Upson, 1998 in: Lubinszki, 2013) Kiemelten fontosnak tartjuk az i-mentor és az e-mentor szakmai kompetenciáinak fejlesztését és komplex, specifikus felkészítését a megújult gyakorlatorientált tanárképzés kihívásaira. Jelen előadásban bemutatjuk a pedagógus szakvizsgás továbbképzésünk megújult mentor szakirányát, amely a rendszerszintű változásokra reagálva a legmodernebb képzési tematikával várja majd a pedagógusokat.

A hallgatók szakmai kompetenciái közül kiemelendő a szinkronképesség (Oláh, 2005: 88), amely a pszichológiai immunrendszerünk egyik kulcskompetenciája. A szinkronképesség lehetővé teszi, hogy nyugodtan, koncentráltan az adott pillanat feladataira és élményvilágára nyitottá váljunk. Az integritás kialakítása számtalan elakadásba és negatív akadályba ütközik, amely intenzíven termeli a szorongást és gyengíti az önértékelést és a pozitív sémákat. A pedagógussá válás folyamatát végig kíséri ezen negatív energiák átkeretezése, és erőforrássá alakítása. Az önmagunkkal és a kapcsolatainkkal való bánni tudás az egyik legfontosabb tudásunk (Komlósi, 1999). Ezen szempontok figyelembevételével alakítjuk ki az együttműködés (e-mentor, i-mentor, hallgató) pszichológiai kereteit és funkcióját, tartalmát. Mind a mentorok, mind a hallgatók többlépcsős kiégésprevenciója kialakításra kerül a megújult rendszerben.

KONFLIKTUSOK ÉS HARMÓNIA.
A CSALÁD ÉS ISKOLA KAPCSOLATÁNAK ASPEKTUSAI SZISZTEMATIKUS
SZAKIRODALOMELEMZÉSEK TÜKRÉBEN

Szimpóziumvezető:

Bacskai Katinka
Debreceni Egyetem
bacskai.katinka@arts.unideb.hu

Opponens:

Fehérvári Anikó
Eötvös Loránd Tudományegyetem
fehervari.aniko@ppk.elte.hu

Előadások:

1. Ceglédi Tímea – Pally Katalin – Hegedűs Gabriella – Orgován Vivien – Balogh Jenifer: Mit (nem) tudunk a roma szülőkről? Egy szisztematikus szakirodalom-elemzés tanulságai nemzetközi perspektívából
2. Csók Cintia – Alter Emese – Bacskai Katinka – Dan Beáta – Pusztai Gabriella: A segítő szakemberek szülői bevonódásban betöltött szerepe. Egy szisztematikus szakirodalom-áttekintés eredményei
3. Polgáriné Szilágyi Edit – Major Enikő – Bencze Ádám – Csonka Éva – Demeter-Karászi Zsuzsanna: A szülői bevonódás szektorközi összehasonlítása a nemzetközi gyakorlatban
4. Győri Krisztina – Lajos Panna – Szabó Dóra: Szülői bevonódás a digitális nevelésben. Szisztematikus szakirodalomelemzés
5. Alter Emese – Fényes Hajnalka: Nemi különbségek a szülők bevonódásában gyermekük tanulmányi előmenetelébe, és a családszerkezet hatása. Egy szisztematikus szakirodalomfeldolgozás eredményei

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szisztematikus szakirodalomelemzés, szülői bevonódás, család-iskola kapcsolat

Öt előadást magában foglaló szimpóziumunkban a család és iskola kapcsolatát járjuk körül. A felsorakoztatott előadások, egytől egyig szisztematikus szakirodalomelemzések, amelyek szigorú egységes protokoll alapján készültek. A szisztematikus szakirodalomelemzés során a feldolgozott tudományos források kiválasztása előre rögzített módszertan szerint történik és az eszerint a módszer szerint fellelhető valamennyi közlemény feldolgozására törekszik (Fink, 2010). Az előadások sorrendjében a rendező elv a konfliktusosabb tematika felől halad a harmonikusabb együttműködés felé. Szimpóziumunk jelentősége, hogy az előadások összesen 160 tanulmányt dolgoznak fel a témában.

Az első előadásunk két nagyon különböző világ, az európai roma családok és az iskola találkozását tárja elénk. Az elemzésből kiderül, hogy mennyire eltérő a fogalomhasználat ezen a terepen és az is, hogy Európa bizonyos területein szinte alig érinti a szakirodalom ezt a témát. Az előadás 26 országra vonatkozóan citál tanulmányokat és ezzel komplex áttekintést ad a téma kurrens és alulkutatott területeire.

A második előadás szintén konfliktusos terepet érint. Azokban az esetekben, amikor a diákoknál, akik esetében nem csak tanulási, hanem viselkedési, egészségügyi vagy egyéb problémák is fennállnak, a család és a pedagógus kapcsolata eleve neheztelt, ezért kiemelt jelentősége van azoknak a szakembereknek (iskolai szociális munkások, gyógypedagógusok, iskolapszichológusok), akiknek plusz tudásuk és erőforrásaik vannak a kapcsolat ápolására. Velük foglalkozik az előadás.

Különleges vizsgálatunk szempontjából az egyházak vagy vallásos szervezetek által fenntartott iskolák világa, ahol szerencsés esetben nincs nagy különbség az otthon és az iskolában képviselt nevelési értékek között. Harmadik előadásunkban 19 feldolgozott tanulmány alapján állítják a szerzők, hogy az értékrendek közötti közelség vagy távolság döntő jelentőségű abból a szempontból is, hogy mennyire intenzív a tanárok és a szülők közötti kooperáció.

Vannak olyan esetek is, amikor a szülők kifejezetten igénylik a tanárok támogatását a gyerekük nevelésével kapcsolatban, ezekben az esetekben az együttműködés természetes módon folyik. A gyerekek digitális nevelése olyan téma, amely kihívást jelent a családokban. Bár a digitális szakadék nemcsak a szülők és a gyerekeik, hanem a pedagógus és a tanítványaik között is fennállhat, a tanulmányok alapján a szülők kompetensebbnek tartják a probléma megoldásában a pedagógusokat.

Mire szimpóziumunk utolsó előadásához érünk, már egyértelmű lesz számunkra, hogy a család és az iskola közötti kommunikáció elsősorban nők közötti kommunikáció. Az ötödik előadás azt vizsgálja, hogy milyen jelentősége van a diák, a tanár vagy a szülő nemének ebben a folyamatban. A 34 tanulmányt feldolgozó prezentáció bemutatja a téma vizsgálatának módszertani sokszínűségét, a téma utóbbi években történt felfutását és a hiátusokat is, amelyeket meglepő módon szinte alig érintenek a kutatók.

MIT (NEM) TUDUNK A ROMA SZÜLŐKRŐL? EGY SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALOM-ELEMZÉS TANULSÁGAI NEMZETKÖZI PERSPEKTÍVÁBÓL

CEGLÉDI TÍMEA – PALLAY KATALIN – HEGEDŰS GABRIELLA – ORGOVÁN VIVIEN –
BALOGH JENIFER

Debreceni Egyetem

t.cegledi@gmail.com

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

p.katinka16@gmail.com

Debreceni Egyetem

hegedus.gabriella@arts.unideb.hu

Debreceni Egyetem

v.orgovanvivien@gmail.com

Debreceni Egyetem

jenifer.balogh1995@gmail.com

Kulcsszavak: roma, szülők, oktatás

A kurrens nemzetközi romológia szakirodalom visszatérő kérdése, hogy miért nehéz áttörő sikereket elérniük a roma programoknak (pl. “The Decade”) (Brüggemann – Friedman, 2017; Cserti Csapó, 2019; Forray – Óhidy, 2019; Solvor – Tuva, 2018). Az iskola kiemelt beavatkozási terület, a programok ugyanakkor döntően az iskola falain belülre koncentrálnak, pedig a megoldások megtalálásában kulcsfontosságú a szülők szerepe (Bereményi – Durst, 2020; Haficova et al., 2020; Rutigliano, 2020). Róluk sokkal kevesebbet tudunk, mint ahogy az a jelentőségükhöz mérten elvárható lenne. Előadásunk célja ezért szisztematikus áttekintést adni arról, hogy milyen tudást halmozott fel a nemzetközi szakirodalom jelenleg a roma szülők iskolához és gyermekeik taníttatásához fűződő viszonyáról. A nemzetközi szakirodalom által leginkább elfogadott roma definíciót szerettük volna használni, ezért az Európa Tanács definícióját követve a „roma, romani, gypsy, traveller” fogalmak mentén határoztuk meg a célcsoportot. A roma szülők iskolához és gyermekeik taníttatásához fűződő viszonyát a szülői bevonódás Epstein-i elméletébe ágyazva értelmeztük. Kutatásunk módszere a szisztematikus szakirodalom-elemzés volt, amelynek során a PRISMA 2020 protokollt követtük (Page et al., 2020). Egy tudományegyetemi könyvtár tudománytámogatási osztálya referensének bevonásával az EBSCO Discovery Service-t választottuk keresőmotorunknak, amely számos neveléstudományi adatbázisban tesz lehetővé egyidejű keresést. Kulcsszavaink a következők voltak, “és” kombinációval: 1) gypsy or gypsies or roma or romani or traveller; 2) parents or caregivers or mother or father or parent. A 2021 októberében zajló keresést az alábbiak szerint szűkítettük: absztrakt szintű keresés, csak angol nyelvű, csak peer reviewed, csak Education területen belül. Mivel fontos volt egy átfogó kép felvázolása időben és térben, évszámra és földrajzi területre nem alkalmaztunk szűkítést. Az így kapott 139 találaton automatikus, majd kézi duplumszűrést hajtottunk végre. A kutatók a válogatás során szisztematikusán kontrollálták egymást. A title, az abstract, majd a full text screening folyamatát keretező legfontosabb exklúziós és inklúziós alapelv az volt, hogy a szülőket érdemben említő és iskolára vonatkozó tanulmányokat válogassunk be a végleges elemzésbe (N=62). Elemzésünk elméleti és gyakorlati jelentősége, hogy a szülőkről rendelkezésünkre álló tudást áttekinthetővé tettük több, a szisztematikus keresett szakirodalomban felkínálkozó rendezőelv mentén. Eredményeink közül a legfontosabb a fogalomhasználati sokszínűség mögötteseinek felvázolása, az egyes szereplők nézőpontjainak ütköztetése (oktatáspolitikai, (helyi) társadalom, iskolavezetés, pedagógus, tanuló és maga a szülő), a jó gyakorlatok áttekintése, a témában érintett 26 ország közötti különbségek mintázatainak feltárása (pl. probléma- és megoldáshangsúlyos diskurzusok), valamint a téma vakfoltjainak megtalálása (pl. a roma szülők otthoni bevonódása).

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A SEGÍTŐ SZAKEMBEREK SZÜLŐI BEVONÓDÁSBAN BETÖLTÖTT SZEREPE. EGY SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALOMÁTTEKINTÉS EREDMÉNYEI

**CSÓK CINTIA – ALTER EMESE – BACSKAI KATINKA – DAN BEÁTA –
PUSZTAI GABRIELLA**

Debreceni Egyetem

csokcintia@gmail.com

Debreceni Egyetem

emesealter@gmail.com

Debreceni Egyetem

bacskai.katinka@arts.unideb.hu

„Bonitas” Speciális Oktatási Központ

beata.dan.2020@gmail.com

Debreceni Egyetem

pusztai.gabriella@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: szülői bevonódás, iskolai szociális munka, iskolapszichológus, gyógypedagógus

A megnövekedett nem tanulmányi jellegű iskolai problémák következtében a nevelést támogató szakemberek szerepbővülését láthatjuk hazai és nemzetközi viszonylatban egyaránt (Masdeu Navarro, 2015; OECD, 2019). A családi és intézményes nevelésben közreműködő segítő szakmacsoportok olyan ismeretek és képességek birtokában vannak, amelyekkel a szülők és a pedagógusok közötti kommunikációt erősíthetik, és ez különösen fontos a kiemelt figyelmet igénylő tanulói csoportokban (Drolet – Paquin – Soutyrine, 2006; Mo – Chan, 2021). Előadásunkban az iskolai szociális munkások, a gyógypedagógusok és az iskolapszichológusok szülőikkel való kapcsolattartási mintázatait mutatjuk be. Kutatási kérdésünk, hogy a segítőkhöz hogyan tudnak hozzájárulni a család és az iskola közötti együttműködés fokozásához, valamint az iskolák életében a szülői részvétel előmozdításához. Kutatásunk a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) kritériumait vette alapul (PRISMA-P Group et al., 2015), amely protokollt biztosít a szisztematikus szakirodalmi áttekintésekhez (systematic review). Az EBSCO Discovery Service tudományos keresőmotorjában 392 cikket találtunk. Az absztraktokat két kutató egymástól függetlenül tekintette át, s a felvételi kritériumoknak való megfelelés esetén a teljes szöveget a Zotero referenciakezelő szoftverbe exportálták tartalmi és módszertani minőségértékelés céljából (N=61). A kereszthivatkozások és egy speciális folyóirat (Professional School Counseling) elemzése után 9 tanulmányt adtunk hozzá a szöveges adatbázisunkhoz, amely összesen 32 empirikus folyóiratcikket tartalmaz. Eredményeink alapján a kutatók célja leggyakrabban a segítő szakemberek szülői elköteleződést erősítő funkciójának feltérképezése. A vizsgálati minta általában a segítőket, a pedagógusokat és a szülőket csoportjait foglalja magában. A módszertan tekintetében a kvalitatív eljárások, azon belül az interjúk módszerei és technikák alkalmazása a gyakoribb. A kutatók az iskolai segítő híd-szerepét hangsúlyozzák a szülők és az iskola között, hiszen munkájukkal elősegíthetik a két nevelési szint közötti partneri kapcsolat kialakítását. Az iskolai szociális munkások és az iskolapszichológusok jellemzően a családokkal való munka és a közösségfejlesztés eszközeivel (ökológiai rendszerszemlélet), míg a gyógypedagógusok az egyéni sajátosságok figyelembe vételével és a társas elfogadás elveit képviselve járulnak hozzá a szülők-pedagógusok közötti bizalmi kapcsolat megteremtéséhez. A szisztematikus áttekintett tanulmányok alapján plasztikus kép bontakozhat ki az iskolai segítőkhöz által alkalmazott munkamódszerekről, amelyekkel a szülői bevonódást hivatottak támogatni.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtott végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A SZÜLŐI BEVONÓDÁS SEKTORKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSA A NEMZETKÖZI GYAKORLATBAN

**POLGÁRINÉ SZILÁGYI EDIT – MAJOR ENIKÓ – BENCZE ÁDÁM – CSONKA ÉVA –
DEMETER-KARÁSZI ZSUZSANNA**

Debreceni Egyetem
edithszil@gmail.com
Debreceni Egyetem
ursamajoreniko@gmail.com
Debreceni Egyetem
bencze.adi@gmail.com
Debreceni Egyetem
csotka.e@freemail.hu
Debreceni Egyetem
zsuzsanna.karaszi@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, iskolai szerepvállalás, szülők és iskola együttműködése

Széles körben vizsgálják a szülő-iskola együttműködés és a szülői részvétel tanulmányi eredményességre gyakorolt hatását; leginkább pozitív, de nem egyszer negatív összefüggést is kimutattak. Coleman (1988) társadalmi tőkeelméletében a gyermek fejlődését a támogató szülői háttérben látja megalapozottnak. Az iskolai szülői bevonódás meghatározása változatos módon definiált. Bailey (2017) szerint ide tartozik minden olyan tevékenység, mely a gyermek iskolai sikerességét segíti elő. A többféle megközelítésben konszenzus született arra nézve, hogy két nagy csoport különíthető el, az otthoni és az iskolai bevonódás (Hill – Taylor, 2004; Puccioni, 2018). Epstein (2001) szerint a szülő és az iskola ugyanúgy felelős a gyermek szocializációjáért és akkor lesz igazán eredményes, ha a család és az iskola együtt tud működni a közös cél érdekében.

Az elmúlt évtizedekben kiemelt figyelmet kapott egyes tanulói csoportok (SNI tanulók, migráns, kisebbségi tanulók) esetén ennek hatása. Jóval kevesebbet tudunk azonban a vallási közösségek vagy valamely felekezet által működtetett iskolákban való szülői részvételtől, noha ezeknek az intézményeknek a létfeltétele az iskola körül szerveződő – közös értékeket valló – szülői közösség. Szisztematikus irodalom-áttekintésünkben azokat a szülői együttműködésre, iskolai szerepvállalásra fókuszáló tanulmányokat gyűjtöttük össze és elemeztük, melyek ezekhez az intézményekhez köthetők. Az EBSCO Discovery Service segítségével összesen 85 adatbázisban kerestük az ide vonatkozó tanulmányokat. A Prisma-protokoll szerinti szűrő és szelekciós eljárásokat követve összesen 19 cikk felelt meg a kutatási kritériumoknak. A feldolgozott tanulmányok módszertanul az egyéni és fókuszcsoportos interjú, a kérdőíves adatgyűjtés, az esettanulmány, az intervenció program és a bevált gyakorlat hatásvizsgálata szolgált. A szülői szerepvállalás és a vallási alapon szerveződő iskolák összefüggését kétféleképpen értelmezik a tanulmányok attól függően, hogy melyik a magyarázó és melyik a függő változó. Az előadásban áttekintjük a tanulmányok tematikus, területi és módszertani csoportosítását, valamint a szcientometriai (tudománymetria) adatokra támaszkodva a hatásukat is bemutatjuk. Eredményeink alapján láthatjuk – a kutatások szűkkörűsége ellenére – a témában végzett kutatások hiányosságait és a további vizsgálódások szükséges irányát. A szisztematikus irodalomelemzés tapasztalata az is, hogy a szülői bevonódás nem a szülők vagy az iskola attribútumaitól, hanem az iskola és a család kulturális illeszkedésétől függ.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

SZÜLŐI BEVONÓDÁS A DIGITÁLIS NEVELÉSBEN. SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALOMELEMZÉS

GYŐRI KRISZTINA – LAJOS PANNA – SZABÓ DÓRA

Debreceni Egyetem
gyorikrisztina97@gmail.com
Debreceni Egyetem
pannalajos@gmail.com
Debreceni Egyetem
szabo.dora@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: szülői bevonódás, digitális nevelés, digitális kompetencia, digitális írástudás, médiatudatosság

A technológia rohamos fejlődése okán a szülők számára az eddigieknél is nehezebb feladattá vált a gyermeknevelés (Benedetto – Ingarissa, 2021). A gyerekek már egészen korai stádiumban találkoznak a digitális eszközökkel (ITU, 2020; Livingstone – Wintheró – Saeed, 2019), mi több használják azokat, függetlenül napjaink elengedhetetlen készségeitől; a médiamagatartásuktól és kritikus gondolkodásuktól (Potter, 2014). A digitális nevelés mai napig rengeteg kérdést vet fel, és vita tárgyát képezi, melyhez nagyban hozzájárult a COVID-19 járvány is. A digitális technológia nem könnyítette meg a gyermeknevelést, a szülőknek aktívan elkötelezettek kell lenniük a gyermekük kognitív és nem kognitív fejlődése érdekében (Benedetto – Ingarissa, 2021). A gyerekek legnagyobb hányada nem csak, hogy rendszeresen használja a digitális eszközöket, hanem saját eszközzel is rendelkezik, ezért rendkívül fontos kérdéssé vált az, hogy mire és hogyan használják ezeket az eszközöket (Ebbeck et al., 2016; Brito – Dias – Oliveira, 2018; Livingstone – Wintheró – Saeed, 2019; Downs et al., 2020)

Szisztematikus szakirodalmi elemzésünk során, a PRISMA modellt (Liberati et al., 2009) alkalmazva arra kerestük a választ, hogyan tud a szülő eleget tenni a gyermeke(i) digitális nevelésének. Kutatásunk során az EBSCO adatbázisát vetettük elemzés alá. A többlépcsős szűrés után 12 tanulmányt vizsgáltunk meg. A vizsgált közleményekből kirajzolódott, hogy a szülők aggodalmaik ellenére, olykor nem tudatosan, gyakran használják a digitális eszközöket gyermekfelügyelőként, továbbá megállapításra került, hogy a szülők gyakran tehetetlennek érzik magukat gyermekük digitális nevelésében. A nevelési folyamat gátló tényezőjeként jelent meg a digitális szakadék, hogy maguknak a szülőknek nincs média nevelési tapasztalatuk, többnyire nem követik a gyerekeik online tevékenységét, és saját internethasználatuk sem feltétlenül tudatos. Emellett igény mutatkozott a szülők felől a pedagógusok segítségére a digitális nevelésben, a digitális készségfejlesztés érdekében, hogy a gyermekeik megtalálják helyüket a digitális dzsungelben, s tudatosabb médiafogyasztókká váljanak.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

NEMI KÜLÖNBSEGEK A SZÜLŐK BEVONÓDÁSÁBAN GYERMEKŰK TANULMÁNYI ELŐMENETELÉBE, ÉS A CSALÁDSZERKEZET HATÁSA. EGY SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALOMFELDOLGOZÁS EREDMÉNYEI

ALTER EMESE – FÉNYES HAJNALKA

Debreceni Egyetem
emesealter@gmail.com
Debreceni Egyetem
fenyesh@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, nemi különbségek, családszerkezet, szisztematikus szakirodalom feldolgozás

A gyermek tanulmányaiba való otthoni és iskolai szülői bevonódás mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban széles körben kutatott terület (lásd pl. Epstein et al., 2002; Tan et al., 2019; Bacskai, 2021), azonban az ezzel kapcsolatos nemi különbségek ritkán kerülnek fókuszba. Szisztematikus irodalomfeldolgozásunkba 34 angolnyelvű, empirikus tanulmány került be, melyeket 499 cikk közül válogattunk ki előre megadott kritériumok alapján, a cím, az absztrakt illetve a teljes szöveg áttekintésével. Három kutatási kérdésünk: Hogyan befolyásolja a tanuló, a szülő és a pedagógus neme a szülői bevonódást? Milyen kapcsolat van a családszerkezet és a szülői bevonódás között? Eltérően hat-e a szülői bevonódás a fiú és lány tanulók eredményességére?

Kvantitatív elemzési szempontjaink a cikkek megjelenési éve, a kutatás országa, célcsoportja, az oktatási szintje, a mintavétel jellemzői, a módszerek, a szülői bevonódás mérése voltak. A kvalitatív elemzés során pedig a kutatásba bevont tanulmányokat téma szerint csoportosítottuk, majd az egyes tematikus blokkok mentén történt meg az eredmények szintézise, értelmezése.

A tanulmányok nagyobb hányada 2010 után jelent meg, és elsősorban az általános és középiskolás korosztályra vonatkozott. A kutatások többsége a fejlett országokra, de néhány tanulmány a fejlődő országokra (Afganisztán, Szudán, Nigéria, Jemen) fókuszált. Az elemzések többsége a diák és a szülő neme alapján vizsgálódott, a pedagógus neme csak két tanulmányban jelent meg elemzési szempontként. A bevonódást zömében a diákok vagy szülei bevallása mentén mérték, melyhez változatos mérőeszközöket használtak. A tanulmányok többsége kvantitatív módszereket alkalmazott.

Kvalitatív elemzésünk eredményei szerint a fejlett országokban egyértelműen a lány gyermekek tanulmányaiba nagyobb a szülői bevonódás, és ezekben az országokban elsősorban az anyák vonódnak be. Ezzel szemben a fejlődő országok és egyes etnikumok, rasszok esetén az apák szerepe jelentősebb. Elemzésünk rámutatott arra is, hogy az egyszülős családban való nevelkedés kisebb szülői bevonódással jár, azonban az, hogy ez a fiú vagy lány gyermekekre gyakorol erősebb negatív hatást, vita tárgyát képezi. Érdekes eredmény, hogy a nagyobb szülői bevonódás nem minden esetben növelte a diákok eredményességét, és különösen a fiú gyermekek esetében nem volt egyértelmű pozitív hatás. Elmondható továbbá, hogy a szülői bevonódást színezi, hogy a szülők milyen nevelési elvek mentén vonódnak be, és ezek más kimeneteket eredményeznek a fiú és lánygyermekek esetén.

Szisztematikus elemzésünk tanulsága, hogy a vizsgált kutatások között nagyon kevés a kvalitatív kutatás, és a bevont tanulmányok többsége a globális Észak országaira vonatkozik. Emellett a 34 tanulmány közül mindössze 2 tért ki a pedagógus nemének hatására, és a bevonódás mérése esetén is elvértve vizsgálták a pedagógusok tapasztalatait, mely a kutatások hiányosságára mutat rá.

Támogató: Az előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

KVALITATÍV ÉS KEVERT MÓDSZERTANI SZIMPÓZIUM. A KOMBINÁLT PARADIGMA JELENTŐSÉGE A NEVELÉSTUDOMÁNYI KUTATÁSBAN

Szimpóziumvezető:

Mrázik Julianna

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

mrazik.julianna@pte.hu

Opponens:

Sántha Kálmán

Kodolányi János Egyetem

santha.kalman1@gmail.com

Előadások:

1. Vida Gergő: Az SNI diagnosztika új megközelítése. Kevert módszertan a kvalitatív komparatív elemzésben
2. Zank Ildikó: Beágyazott modell, mint akciókutatásban alkalmazott triangulációs módszer
3. Pribék László: Kevert módszertannal végzendő, háromfázisú vizsgálati modell tervezésének és előkészítésének bemutatása
4. Sinkovics Ádám: Alkotótevékenység-alapú infokommunikációs technológiák alkalmazásának vizsgálata hátrányos helyzetű tanulók körében
5. Mrázik Julianna: A kombinált módszertan terminológiai sokszínűsége és fogalmi lehatárolása

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: kutatómódszertan, fogalmi elhatárolás, terminológiai sokszínűség, kevert paradigma, trianguláció

A Kvalitatív és Kevert Módszertani Szimpózium előadásai arra a jelentős módszertani paradigmaváltásra kívánnak reagálni, ami az utóbbi évtizedben zajlott a társadalomtudományi kutatásokban – egyúttal hozzájárulni kívánnak a paradigma fejlődéséhez. A szimpózium bemutat olyan, az angol- és németnyelvű kutatómódszertani vonatkozású szakirodalomban megjelenő kombinált módszertani kultúrára (Mixed Methods, Methodenmix) épülő vizsgálatokat és ezek kutatómódszertani hátterét, amelyek a „harmadik paradigmát” képviselik a neveléstudományi kutatómetodikában. Elsőként az SNI diagnosztika területén, új megközelítésében, kvalitatív-komparatív (kevert) módszertanú elemzésre, az fsQCA alkalmazására kapunk példát, amely a mellett érvel, hogy egy „elmosódott” (fuzzy) rendszer vizsgálata a kevert metodológia mentén mutatkozik célra vezetőnek. A neveléstudományi kutató a módszerek triangulációja során több módszert alkalmaz ugyanannak a problémának a feltárására. A szimpóziumban a módszertani triangulációnak a kombinált vizsgálatokban betöltött szerepére egy beágyazott modell formájában látunk példát, amit a második előadásban egy akciókutatásban alkalmazott triangulációs módszerként mutatunk be. A hagyományos kvantitatív versus kvalitatív kutatói preferenciát és elkötelezettséget rendre felülírja az az igény, hogy kombináljuk és együttesen használjuk a módszereket. Erre a példa a harmadik előadás, amelyben a Creswell-féle koncepció alapján illusztrált kombinált módszertani tervezés modelljeit látjuk, és ahol a kevert módszertannal végzendő, háromfázisú vizsgálati modell tervezésének és előkészítésének a bemutatása történik. Kiemelendő, hogy a kevert módszertanon alapuló kutatás (mixed methods research) eltér a több módszertant használó kutatástól (multimethods research), ugyanakkor a témában megjelenő hazai szakirodalom egy része együttesen is kezeli a két irányzatot. Erre példa a szimpóziumban bemutatásra kerülő, alkotótevékenység-alapú infokommunikációs technológiák alkalmazásának vizsgálata - hátrányos helyzetű tanulók körében. Míg a „mixed methods” kapcsán az eltérő módszertanok összehangolása a cél, addig több módszertant egy kutatásban oly módon is lehet használni, hogy a kutatók néhány kvalitatív (például narratív interjúkat és résztvevő megfigyelést) is alkalmaznak a kutatás során. Ezt a fogalmi tisztázást és a terminológiai sokszínűség bemutatását is vállalja a szimpózium, támogatva ezzel a paradigma jobb megértését és alkalmazását valamint fejlődését a folyó neveléstudományi kutatói praxisban.

AZ SNI DIAGNOSZTIKA ÚJ MEGKÖZELÍTÉSE. KEVERT MÓDSZERTAN A KVALITATÍV KOMPARATÍV ELEMZÉSBN

VIDA GERGŐ

Soproni Egyetem BPK Neveléstudományi és Pszichológiai Intézet

vidagergo@gmail.com

Kulcsszavak: fsQCA, SNI, diagnosztika, tanulási zavar, paradigma

A tanulási zavar megállapítása és folyamata nem elméletre alapozott (Vida, 2022). Bizonyos elemeiben hasonlít az abdukcióra (Sántha, 2020), azonban igazolhatóan nem az. A tanulási zavar fogalmi polimorfiaja miatt a mérési eredményeket nem lehet adott definícióhoz kötni. Előzménykutatásaink során kvantitatív és kvalitatív stratégia mentén is vizsgáltuk a tanulási zavar megállapításának folyamatát. Sem a kvantitatív relevancia vizsgálatok, sem a megalapozott elmélet (Horvát – Mitev, 2015) nem segítette kellőképpen a fogalmi lehatárolást. Megmutatta azonban, hogy a folyamat egy elmosódott rendszer. Felvetésünket erősíti, hogy mindez a nyelvi zavarok esetében már igazolódott (Short et al., 2019).

A bemutatott kutatásunk célja, hogy az elmosódott rendszerként is leírható SNI diagnosztika releváns háttérváltozóit, fogalmi csomópontjait esettanulmányokra alapozottan feltárjuk. Kutatói kérdésünk, hogy melyek az SNI releváns faktorai.

Az elmosódott rendszerek vizsgálatához adekvát módszertan lehet az esettanulmányra alapozott kvalitatív komparatív analízis (Sántha, 2015). Ezért SNI tanulók vizsgálatának valamennyi szöveges feljegyzését, teszteredményeit vizsgáltuk, szűrve a távolléti oktatás során kezdeményezett, végzett eseteket. Két tankerület engedélyezte az iratbetekintést, melyek a 2018-19-es tanév intervallumához köthetők. A szűrési feltételeknek megfelelően, rétegzett mintavétel során, 15 tanulóhoz köthető diagnosztikus szöveget választottunk véletlenszerűen. Ez 1127 oldalnyi szöveget, tesztet, rajzot, interjút, anamnézist tartalmaz. A SNI megállapítás teljes folyamatának valamennyi írásos feljegyzését több évre visszamenően vizsgáltuk. Ennek feldolgozásához elkerülhetetlen volt az adekvát adatredukció (Pribék, 2018)

Az esettanulmányok során ismétlődő mintához kötve azonosítottuk be a releváns változókat. Ezeket regresszióval kulcsfontosságú befolyásoló tényezőre szűkítettük és percentiliseket hoztunk létre SPSS szoftver segítségével. A percentilisek alapján kalibráltuk az fsQCA szoftver küszöbértékeit és létrehoztunk egy valóságtáblát, mely a lehetséges események négy tényezőjét adja meg a diagnózis során. Mindezt Karnaugh-térkép formájában is szemléltettük (Rushdi – Badawi, 2017). Eredményeink alapján a tanulási zavar szükséges és elégséges diagnosztikus feltételeit tudtuk megadni, mely az INUS okságra is visszavezethető (Mrázik, 2016).

Az fsQCA lépései során (Papas – Woodside, 2021) egyaránt tetten érhetők a kvantitatív és a kvalitatív stratégia adott elemei is. Az SNI diagnosztika során bevetnek interjút és kvantifikált tesztek is. Az fsQCA módszertana ezért is érvelhető, hiszen ehhez is igazodik. Így a szükséges és elégséges feltételek feltárása mellett új diagnosztikus rendszer felépítésére is lehetőség nyílik. Az fsQCA tárgyalása pedig megközelíthető a kevert paradigmák fókuszából is.

BEÁGYAZOTT MODELL, MINT AKCIÓKUTATÁSBAN ALKALMAZOTT TRIANGULÁCIÓS MÓDSZER

ZANK ILDIKÓ

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

zank.ildiko@pte.hu

Kulcsszavak: beágyazott elemzés, módszertani trianguláció, szakmai énkép

A módszerek triangulációja során a kutató több módszert alkalmaz ugyanannak a problémának a feltárására, mivel ez egyrészt a probléma többdimenziós megközelítését és árnyaltabb megértését teszi lehetővé, másrészt érvényességi biztosítékot jelent. Magát az akciókutatást nem módszerek, sokkal inkább stratégiaként értelmezzük, melynek célja a valós (pedagógiai) folyamatok mélyebb megértése és a vizsgált praxis javítása (Mrázik, 2010). Akciókutatásunk keretében került sor kombinált módszertan (Mixed Methods) alkalmazására, mely kvalitatív és kvantitatív adatgyűjtési ill., elemzési technikákat integrál és a módszerek kombinációján belül külön modellként értelmezhető (Sántha, 2015). A Mixed Methods típusú kutatások tervezése során elsődleges szempont a sajátos kutatási helyzet és az abból fakadó kutatói kérdések pontosítására, megválaszolására irányuló törekvés, továbbá az az implicit elméleti keret, amely meghatározza, hogy a vizsgálat kvalitatív vagy kvantitatív eljárás által vezérelt (Schoonenboom – Johnson, 2017). A kombinált módszertan kutatástervezési modelljei Creswell és Plano Clark (2011) szerint négy dimenzió mentén írhatók le: az alkalmazott módszerek egymáshoz viszonyított súlya és időzítése, a módszertanok keverésének módja, valamint a kutató által használt elméleti keret alapján. A négy lehetséges modell közül választásunk a beágyazott felépítésre (Embedded vagy Nested Design) esett, vagyis a kutatás során a kvalitatív és kvantitatív adatok felvétele szekvenciálisan történt, a kvalitatív módszer súlyozottan szerepelt, a kvantifikációs eljárás pedig támogató szerepet játszott (Király et al., 2014). A beágyazott felépítés lehetővé tette, hogy az akciókutatásban részt vevő tanárjelölt hallgatók szakmai énképének változását több szempontból vizsgáljuk meg. A kvalitatív dominanciájú vizsgálatba (a hallgatói reflexiókból konstruált szövegtanként alkalmazott kvantifikációs eljárás (a hallgatók be- és kimeneti tesztelése, a Pszichológiai Immunkompetencia Kérdőív felvétele), melynek eredményeit az elsődleges módszertan adatbázisában értelmeztük (Sántha, 2015). A kombinált módszertan alkalmazása kutatási eredményeink értékelése szempontjából azt jelenti, hogy a kvantitatív adatokat (PIK skálák értékeinek változása) és az azok alapján kirajzolódó tendenciákat a kvalitatív adatgyűjtés és elemzés (szövegkódolás) során kapott kulcskategóriákkal összevetve tudjuk releváns módon értelmezni.

KEVERT MÓDSZERTANNAL VÉGZENDŐ, HÁROMFÁZISÚ VIZSGÁLATI MODELL TERVEZÉSÉNEK ÉS ELŐKÉSZÍTÉSÉNEK BEMUTATÁSA

PRIBÉK LÁSZLÓ

Selye János Egyetem

pribekl@uj.ssk

Kulcsszavak: kevert módszertan, háromfázisú modell, kutatói dilemmák és döntések

Szimpózium előadásban a Közép-dunántúli régióban lebonyolítani tervezett, duális szerkezetű empirikus kollégiumpedagógiai kutatás módszertani tervezésének és előkészítésének lépéseit követhetjük végig, amely egyszerre mind a szerző kutatótanári portfóliójának meghatározó megvalósítási irányvonalának tekinthető a 2023-2024 közötti időszakban. Célunk bemutatni azokat a tervezéshez és előkészítéshez kapcsolható kutatói dilemmákat, döntéseket, amelyek előrevetítették a hazánkban újszerű, kevert módszertani paradigmán belül az ún. háromfázisú szekvenciális vizsgálati modellre (Kuckartz, 2014) épülő, beágyazott (Nested Design) felépítés (Creswell – Plano, 2011; id. Sántha, 2015) gyakorlati alkalmazását. A kollégiumvezetői tevékenységek és szerepek feltárására irányuló kutatói logika lényege, hogy a két, ún. másodlagos kvantitatív módszertan alkalmazása a vizsgálat elején (Ternovszky, 2003) és végén (Sveiby, 2001) kiegészítő, pontosító, tisztázó jelleggel jelenik meg, eredményei az elsődleges, félig strukturált interjúeszközzel végrehajtandó vizsgálat kimeneti halmazához (Morse jelölése alapján: kvant→KVAL→kvant) szervesen beágyazódva értelmezendők (Sántha, 2015).

Előadásunk felépítése a kutató kutatási céljainak-feladatainak-tevékenységeinek trichotóm jellegű nyomon követésére, bemutatására épül és párhuzamosan hivatkozik, reflektál a szakirodalmi és módszertani megalapozottság bizonyításának feltétlen kutatói igényére. Hasznos kimenetként értelmezhető a kutató gondolkodásába történő alaposabb bepillantás, a kutatói dilemmák és döntések mögött álló okok, illetve célok-feladatok-tevékenységek 3+1-es szerkezetű algoritmizált bemutatása, valamint a minél alaposabb megértést, megismerést elősegítő háromfázisú vizsgálati modell gyakorlatorientált bevezetése a kutatói gondolkodásba.

ALKOTÓTEVÉKENYSÉG-ALAPÚ INFOKOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIÁK ALKALMAZÁSÁNAK VIZSGÁLATA HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK KÖRÉBEN

SINKOVICS ÁDÁM

A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium,
Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
ado.sinkovics@gmail.com

Kulcsszavak: IKT, tanulói aktivitás, kombinált módszertan

Az alkotótevékenység-alapú infokommunikációs technológiák (IKT) tanórai alkalmazásakor a különböző információk, ismeretek olyan elemző, értékelő és alkotó felhasználása történik (Sinkovics, 2021), mely során a tanuló összetett gondolkodási műveleteket használva vesz részt a tanulási folyamatban. A tanulói kognitív tevékenységek meghatározásához Benjamin Bloom digitális környezetre adaptált, a tanulási célokra vonatkozó meghatározásai nyújtanak fogalmi megalapozást (McNulty, 2017).

Az IKT eszközök alkotótevékenység-alapú használata az aktív tanulás fogalmköréhez kapcsolódik, és azokra a tanulói tevékenységekre fókuszál, melyek a tanulói önállóságra, együttműködésre, felfedezésre és alkotómunkára építve határozzák meg a tanulási folyamatot (Katona et al., 2020). A kutatás célja, hogy tanulói tapasztalatok elemzésével feltárja és leírja azokat a tanórai tevékenységeket, jellemzőket, ahol az alkotótevékenység-alapú IKT használat alkalmazása támogatja az aktív tanulás folyamatát, továbbá megvizsgálja, milyen módon befolyásolja ez a gyakorlat a tanulók szövegértő képességének fejlődését, hozzájárulva egy, a résztvevők közreműködésével kialakított praktikus tudás létrehozásához (Mrázik, 2018). A kutatás középpontjában A Tan Kapuja Buddhista Gimnázium (TKBG) 10. évfolyamos halmozottan hátrányos helyzetű tanulóinak (N:12) IKT eszközzel támogatott alkotótevékenység-alapú tanórai gyakorlatainak vizsgálata áll. Az elemzés időkerete a 2021/2022-es tanév szeptembertől júniusig tartó időszaka, mely egy három éves longitudinális kutatás első szakaszát is jelenti. Jelen kutatási szakasz végén a tanulókkal félig strukturált interjúk készültek, melyek az alkotótevékenység-alapú tanórai munka folyamataira, jellemzőire, értékelésére kérdeztek rá. A szöveges átirat elemzése manuális kódolással történt, a szövegtörzsből vett tartalmi kategóriák megállapításával, induktív elemzési logika mentén. A szövegelemzések során a főkérdésekhez további alkódokat lehetett kapcsolni, így a kategóriák többszintű rendszerezésével összesen 96 kódolt elem került kialakításra. A tanulóinterjúk mellett párhuzamosan egy panelkutatás keretein belül négy alkalommal történt meg a tanulók szövegértő teljesítményének OKM tesztekkel való felmérése, és a kiértékelési útmutató szerinti készség szintek meghatározása. A kutatás kombinált módszertan alapján, kvalitatív és kvantitatív adatgyűjtési és elemzési technikák alkalmazásával (Sántha, 2015) feltárt adatai egymásra vetíthetők, további értelmezési keretbe helyezve a szövegelemzésben feltárt kategóriák közötti jelentésmezőt, amely rámutatott, hogy a TKBG tanulói esetében a tanórai tevékenység és a tanulási folyamat összekapcsolódott az alkotótevékenység-alapú gyakorlatok révén.

A KOMBINÁLT MÓDSZERTAN TERMINOLÓGIAI SOKSZÍNŰSÉGE ÉS FOGALMI LEHATÁROLÁSA

MRÁZIK JULIANNA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
mrazik.julianna@pte.hu

Kulcsszavak: kevert paradigma, mixed method, kombinált módszertan

A kivonat célkitűzése, hogy átfogó képet nyújtson a kombinált paradigma szerepéről, rámutasson a terminológiai sokszínűsége és szakirodalmi példákkal illusztrálja a harmadik paradigma létjogosultságát. Az előadásban foglaltak haszonnal járhatnak a neveléstudományi kutatások kevert módszertani irányának folyó praxisa számára. A szimpózium előadásban rámutatunk a tudományok közötti párbeszédre és példáinkat más diszciplína területéről is hozzuk, a neveléstudományi adaptáció végett. Napjaink (neveléstudományi) kutatásaiban a kvantitatív és a kvalitatív kutatási stratégiák mellett teret nyer a „harmadik paradigma” (Sántha, 2013), más elnevezéssel a kombinált vagy kevert módszertani paradigma (Király et al., 2014), Mixed Methods vagy Methodenmix, a Q-metódus (Hofmeister et al., 2006). A terminológiai sokféleség arról tanúskodik, hogy fejlődő paradigmáról van szó, ami terepet adhat egyfelől az alkalmazásuk sokfélesége feltárására, másfelől a kevert paradigma fejlesztésére, egyaránt. A kombinált (kevert) paradigma körébe sorolhatóak azok a kutatások, amelyek egy téma vagy kérdés kutatásához kvalitatív és kvantitatív adatokat egyaránt felhasználnak. A módszerek ilyen jellegű kombinációja az adatgyűjtés és az adatelemzés összehangolása, az eredmények integrált értelmezése és leírása. A kvalitatív és kvantitatív módszerek összekapcsolódása a kutatás során történhet szinkrón, és aszinkrón módon. (Sinkovics, 2021)

A fogalmi tisztázás mellett az előadás kitér arra is, hogy mikor alkalmas és célszerű a kombinált módszertan alkalmazása. Amikor a kvantitatív és a kvalitatív adatok (a számok és a multikódolt adatok, a szövegek, fotók, képek, audio- és videóadatok) együtt a téma alaposabb vizsgálatát, a jelenségek értelmezhetőségét biztosítják; amikor a kutató vagy a kvantitatív, vagy a kvalitatív adathalmazt és az abból nyerhető információkat nem véli elégnek a kutatási kérdés megválaszolásához; vagy ha a kvalitatív komponenseket beépítenék a jövőbeni kvantitatív vizsgálatba (Vida, 2022). A kombinált paradigma akkor is megfelelő választás, ha több nézőpontból szeretnénk elemezni, illetve a szubjektivitás kivédésére tett intézkedésként (Zank, 2021) és az objektivitás elérése érdekében (Pribék, 2021).

Az előadás kitér a kutatás kredibilitást növelő triangulációra is, melynek célja az adatok verifikációja és a vizsgált jelenség mélyebb megértése. A trianguláció ugyanazon jelenség tanulmányozására való összetett stratégia, amely módszerek között (Between Method vagy Across Method) és a módszeren belül (Within Method) tudhat megvalósulni. Az adat-trianguláció a legtöbb kutatás szerves része, mely során egy jelenség magyarázatára több forrásból gyűjtünk adatokat. A módszer-trianguláció során egy kutatási kérdést több módszer segítségével szándékozunk megválaszolni, a különböző módon gyűjtött adattípusok pedig kiegészíthetik vagy megerősíthetik egymást (Zörgő, 2017).

MATEMATIKADIDAKTIKAI VIZSGÁLATOK AZ 5-14 ÉVES KOROSZTÁLYBAN

Szimpóziumvezető:

Csíkos Csaba

Szegedi Tudományegyetem

csikoscs@edpsy.u-szeged.hu

Opponens:

Józsa Krisztián

Szegedi Tudományegyetem,

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Előadások:

1. Szitányi Judit: A matematikai képességek általános pedagógiai és matematikadidaktikai vizsgálata 5-6 éves korban
2. Biró Fanni: Szöveges feladatok megoldásának támogatása – scaffolding a gyakorlatban
3. Karika Tímea: A törtek tanításának problémái az alsó és felső tagozat határán
4. Svraka Bernadett: A matematikai alulteljesítés preventív mérése
5. Bereczki Ildikó: Felső tagozatos tanulók arányossági gondolkodásának vizsgálata

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: matematikai nevelés, óvoda, iskola

Szimpóziumunk tartalmi összekötő eleme a tág értelemben vett matematikai nevelés. Az öt előadás különféle korosztályokban végzett vizsgálataink eredményeit mutatja be a matematikai gondolkodás területein.

Az első előadás 5-6 éves gyermekek körében felvett különböző mérőeszközökkel nyert adatok összefüggéseit mutatja be. Mivel az ÓNOAP tág teret nyújt az óvodai nevelési programok matematikai tartalmainak kidolgozásához, fontosak azok a kutatási eredmények, melyek empirikus alapozást jelentenek a korosztályban megvalósítható fejlesztőmunkához.

A második előadásban az alsó tagozatos kor egyik karakterisztikus témaköréhez, a matematikai szöveges feladatok világához tartozóan mutatja be a tanítói metakognitív támogatás eszköztárát. A metakognitív támogatás empirikus vizsgálata gyermekcipőben jár Magyarországon, ez az úttörő kutatás igazolja a matematikai és további alkalmazások lehetőségeit.

Nemcsak karakterisztikus, de kifejezetten neuralgikus pontja a hazai matematikaoktatásnak a törtek tanításának témaköre. Pedagógiai szempontból nagy jelentősége van az alsó és felső tagozat határán megfigyelhető változásnak, mely a tanulók és a pedagógusok számára is kihívást jelent. Az előadásban a tankönyvekben a törtek tanításához készített vizuális reprezentációkról, modellekről hallunk.

A negyedik előadás a felső tagozaton, 5-6. osztályban végzett nagymintás vizsgálatról szól. A Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata teszt a matematikai alulteljesítés preventív mérőeszközeként funkcionál, és több korosztályban megbízhatóan méri a számolás és más alapvető matematikai pszichikus rendszerek fejlettségét, egyúttal eszközt adva a terápia irányában is.

A szimpózium záró előadása az arányossági gondolkodás egy új mérőeszközének kismintás kipróbálásáról számol be (5-től 8. osztályig). A tesztfeladatok leképezik azokat a szempontokat, amelyek meghatározóak az arányossági gondolkodásban, így a képességrendszer részterületeinek mérése is megvalósult.

A szimpózium előadása széles tartalmi és életkori skálán mozognak, és a matematikai nevelés témakörén túl közös jellemzőjük, hogy olyan empirikus vizsgálatokról számolnak be, amelyek hozzájárulnak a pedagógusi fejlesztő tevékenység professzionalizálásához.

A MATEMATIKAI KÉPESSÉGEK ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIAI ÉS MATEMATIKADIDAKTIKAI VIZSGÁLATA 5-6 ÉVES KORBAN

SZITÁNYI JUDIT

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

szitanyi.judit@tok.elte.hu

Kulcsszavak: óvodai nevelés, számolási készség, diszkalkulia

A gyerekek számokkal és számolással kapcsolatos ismeretei és készségei fontos előfutárai a későbbi iskolai sikereknek (Márkus, 2007). Egy matematikadidaktikai hangsúlyú kutatásban (Szitányi et al., 2019), mely az 5-6 éves gyerekek (N=318) számolási és logikai képességeit mérte, a vizsgálat célja az iskolába lépéshez szükséges elvárt matematikai képességek feltérképezése volt. A vizsgálat megállapította, hogy nagy különbségek figyelhetők meg a gyerekek teljesítményeiben mindkét területen, e mellett a két terület közötti korreláció vártnál gyengébb volt. A teszt jószágmutatói megfelelőek voltak, de a vizsgálatunkat szükséges volt tovább finomítani egy kritériumorientált tesztrendszer segítségével. Az általános neveléstudományi megközelítés ugyanakkor az iskolai feltételezett elvárásokból, iskolaérettségi kritériumokból indul ki. A DPV, a Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata (N=169) (Svraka – Dékány, 2019) teszt alkalmasnak bizonyult erre, ami a biológiailag elsődleges képességeket vizsgálja. Mindkét teszt azonos bázisfunkciókra épül, ezért tudunk összefüggéseket kimutatni a módszertani és pszichológiai tesztek eredményei között.

A kutatásunk arra irányul, hogy mindkét teszt eredményeiben kimutatható kritikus részképességek kiemelésével iránymutatásul szolgálhatunk a pedagógusok napi gyakorlatához. Kutatási kérdéseink 1. Melyek azok a részképességek, amelyek mindkét tesztben alulműködést mutatnak? 2. Melyek azok a típusfeladatok, tevékenységek, melyek generikusan rávilágítanak az egyes részképességek működésére?

Tesztek pontszámait a mérőeljárások azonos bázisfunkciói mentén elemeztük. Legfontosabb eredményeink: mindkét tesztben jelentős alulműködést mutattak az ok-okozati feltárások ($r=0,85$; $p < 0,01$), mennyiségi relációk értelmezései ($r = 0,72$; $p < 0,05$) és a grammatikai viszonyfogalmaknak megfelelő használatai ($r = 0,67$; $p < 0,05$).

A kulcsfeladatok és az alulfunkcionáló részképességek tükrében olyan pontokra tudunk rávilágítani, melyek segítséget nyújthatnak a pedagógusoknak a tudástranszfer támogatásához.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

SZÖVEGES FELADATOK MEGOLDÁSÁNAK TÁMOGATÁSA – SCAFFOLDING A GYAKORLATBAN

BIRÓ FANNI

Szegedi Tudományegyetem
fanni.biro@gmail.com

Kulcsszavak: szöveges feladatok, metakognitív támogatás, scaffolding, vizualizáció

A scaffolding kifejezést tanulási-tanítási értelemben elsőként Wood és mtsai használták (1976). A metafora eredetileg egy gyermek és felnőtt között végbemenő interperszonális, tanulást támogató folyamatra utalt, a fogalom jelentése és alkalmazása azonban az évtizedek során jelentős változáson ment keresztül. A nemzetközi szakirodalomban egyre gyakrabban és egyre tább értelmzésben használt fogalom elméleti modelljében van de Pol és mtsai (2010) három kulcsfontosságú tényezőt azonosítottak: (1) a támogatást nyújtó személy rugalmas alkalmazkodása (contingency), (2) a támogatás fokozatos elhalványulása (fading), valamint (3) felelősség-transzfer. A scaffolding különböző típusainak megkülönböztetésére a metafora bővülésével egyre nagyobb igény mutatkozott. Bulu és Pedersen (2010) kutatásukban különbséget tettek a tartalom-független és a tartalom-specifikus támogatási stratégiák között.

Mivel hazai kontextusban nincsen szakirodalmi előzménye a témának, kérdőíves módszerrel végzett kutatásunk célja gyakorló tanítók szöveges feladatok tanításával kapcsolatos scaffolding stratégiáinak feltérképezése volt. Annak érdekében, hogy a kérdőív valódi tanulói megoldásokat tartalmazzon, 74 negyedik osztályos diákkal vettünk fel egy szöveges feladatokból álló feladatsort. A kiválasztott tanulói megoldásokra a kutatásban részt vevő tanítók (N=60) az online kérdőívben nyílt végű kérdések megválaszolásával reagálhattak, megfogalmazva, milyen tanáccsal vagy kérdéssel segítenék az adott feladatmegoldást produkáló diákot. A nyílt végű kérdésekre érkezett válaszokat kvalitatív módszerekkel elemeztük, alapul véve a szakirodalomban már feltárt támogatási stratégiákat. A kutatási kérdések többszemponútú vizsgálatának érdekében a kérdőív a szöveges feladatok tanításával kapcsolatos nézetekre vonatkozó kérdéseket is tartalmazott. Emellett fókuszcsoporthoz interjút (N=5) vettünk fel gyakorló tanítókkal.

Eredményeink alapján a kutatásban részt vevő, alsó tagozaton tanító pedagógusok támogatási stratégiái egyértelműen visszatükrözik a nemzetközi szakirodalomban leírt stratégiákat. A négy tanulói példa közül az első esetében a pedagógusok 41,7%-a követett tartalom-független támogatási stratégiát, míg a többi három példa esetében ez az arány csupán egyharmad volt. A fókuszcsoporthoz interjú és a kérdőívre érkezett válaszok megerősítették azt a tapasztalatot, hogy a pedagógusok hasznosnak tartják a tanulói ábrák készítését, ugyanakkor természetesen nem várják el azt minden szöveges feladat megoldásakor, arról pedig maguk döntenek, melyik feladatok esetében nem készíttetnek rajzot.

Előadásunkban példákon keresztül szemléltetjük a tartalom-specifikus és tartalom-független scaffolding stratégiák közti különbségeket, külön kiemelve a két stratégia gondolkodásfejlesztő hatását. Kutatásunk felhívja a figyelmet, valamint empirikus kutatásunkon keresztül gyakorlati javaslatokat nyújt a metakognitív problémamegoldó stratégiák fejlesztésének területeire.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A TÖRTEK TANÍTÁSÁNAK PROBLÉMÁI AZ ALSÓ ÉS FELSŐ TAGOZAT HATÁRÁN

KARIKA TÍMEA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar
makne.karika.timea@gmail.com

Kulcsszavak: alsó tagozat, felső tagozat, törtek tanítása, vizuális reprezentációk

A törtek tanítása alsó tagozaton kezdődik, de a törtfogalom fejlődése már óvodás korban megkezdődik (Hunting – Sharpley, 1988). Kutatásuk szerint megfelelő tartalmi kontextusban már óvodáskorban kifejlődhet a fél, a harmad és a negyed fogalma. Pitketly és Hunting (1996) viszont rámutatott, hogy az eddigi kutatási eredmények szétagoltak, nehéz egységes képet alkotni a törtfogalom korai fejlődéséről. Mazzocco és mtsai (2013) az alsó tagozatos években kialakuló törtfogalom előrejelző szerepéről azt állítja, hogy erősebb, mint az egész szám fogalma a későbbi matematikai teljesítményre nézve.

Korábbi vizsgálatunkban (Karika – Csikos, 2022) megállapítottuk, hogy az egységtörtek megnevezésekor a magyar gyerekek teljesítményében elkülönül a három használt modell (kör, téglalap, szalag) esetén, legsikeresebb a körmodell használata, ettől szignifikánsan alacsonyabb a másik két modell használata esetén az eredmény. A törtreszek fogalmának kialakulásának vizsgálata során megállapítottuk, hogy az az $1/2$ fogalma kialakult, az $1/3$ és az $1/4$ fogalma szinte tökéletesen kialakult az alsó és a felső tagozat határán.

Mindezek tükrében vizsgáltuk az alsó tagozaton való törtfogalom kialakítás módját és a felső tagozaton való folytatás mikéntjét. A vizsgálat kiter az alsó tagozaton folyó, sok manipulatív tevékenységhez kapcsolódó, különböző modellek használatára (kör, téglalap, szalag, illetve előfordul-e más), a modellek és a mennyiségek milyenségére (folytonos és diszkrét) valamint a tagozatváltáshoz is köthető formálisabbá váló oktatásban a korábbi modellek következetes használatára, újak bevezetésére, a törtek további értelmezéseinek bemutatására, az ezekhez használt modellekre, majd a műveltségvégezték támogatásához használt modellekre. A jelenlegi vizsgálat a modellhasználatra összpontosít. Charalambous és mtsai (2010) három nagy kategóriába sorolta a tankönyvelemzések típusait: horizontális, vertikális és kontextuális. Kutatásunk vertikális elemzések közé tartozik. Vizsgálatunkban a ma Magyarországon forgalomban lévő, az aktuális tantervnek megfelelő (3. és 4. évfolyamon NAT2012, 5. évfolyamon NAT2020) 3-5. osztályos matematika tankönyvek és munkafüzetek közönséges törtek témakörét vizsgálja.

A racionális számok tanításában a multimodalitás szerepéről Chahine (2013) úgy vélekedik, hogy a különböző módszerek használatának hatása a diákok esetén fejleszti a törtes tudást. Monk (2003) szerint nem az a cél, hogy kiválasszunk egy vagy két reprezentációs formát a diákoknak, amit megtanítunk nekik és ezt használjuk minden helyzetben, hanem az volna ideális, ha egy adott kontextushoz és célhoz különböző reprezentációkat alkalmazzanak. Mindezen szempontok figyelembevételével történt a tankönyvek áttekintése, és mivel a TIMSS vizsgálat eredményei szerint Magyarországon az OECD-átlagnál is meghatározóbb szerepe van a tankönyveknek, így azok kritikai elemzése hasznos segítséget nyújthat a pedagógusképzésben és -továbbképzésben résztvevők számára.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A MATEMATIKAI ALUTELJESÍTÉS PREVENTÍV MÉRÉSE

SVRAKA BERNADETT

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
svraka.bernadett@tok.elte.hu

Kulcsszavak: diszkalkulia, számolási készség, matematikai alapkészségek, terápiarelevancia

A matematikai teljesítménygyengesség mögött számtalan befolyásoló tényező húzódhat. A problémát mielőbb diagnosztizálni kell, hogy megtaláljuk a segítségnyújtás legmegfelelőbb módját (Dékány, 2018).

A Diszkalkulia Pedagógiai Vizsgálata 5 éves kortól (korhatár nélkül) alapvető matematikai képességek vizsgálatára szolgáló egyéni (gyógy)pedagógiai mérőeljárás, a Dékány-Juhász-féle diszkalkulia pedagógiai vizsgálat neuropszichológiai/pszichológiai kutatásokkal alátámasztott, megújított, bemért és objektív változata (Rózsa – Kő, 2016).

Az előadás célja bemutatni -egy tesztbemérési folyamat során- a vizsgálóeljárás miként törekszik mérhetően elkülöníteni a nem megfelelő oktatás vagy a környezeti hátrány okozta matematikai alulteljesítést, elmaradást, szorongás hatását, valamint súlyossági fok szerint a matematikatanulási nehézséget és a fejlődési diszkalkuliát, tanulási zavart. A jelen vizsgálat az általános iskola 5-6 évfolyamán (N=294) történt tesztbemérési folyamatokat és eredményeket prezentálja. A Cronbach alfa együttható értéke meglehetősen magas, 0,84, tehát a 251 itemes teszt a matematikatanulási zavar megbízható mérőeszköze.

Előadásunkban ismertetjük azt a kritériumorientált diagnosztikus térképet, amit egy vizsgálat során felállíthatunk, terápiarelevanciát igazolhatunk. Rávilágítunk a tipikus elmaradást mutató területekre, mint a számolási rendszerek, számolási műveletek, alapvető bázisfunkciók (téri - vizuális rendszer, központi végrehajtó rendszer, munkamemória, beszéd és a nyelv, gondolkodási funkciók) és a fejlődésnek ellenálló területekre egyaránt.

A vizsgálatunk egyértelműen hozzájárul a matematika tanulási problémák differenciáldiagnosztikájának pontosságához.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

FELSŐ TAGOZATOS TANULÓK ARÁNYOSSÁGI GONDOLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA

BERECZKI ILDIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar
berczkildiko@gmail.com

Kulcsszavak: arányossági gondolkodás, felső tagozat, keresztmetszeti fejlődésvizsgálat

Az arányossági gondolkodás kiemelkedően fontos, a matematika különböző területeihez kapcsolódó pszichikus struktúra (Boyer et al., 2008). Az arányossági gondolkodás a mindennapi életünkben is hasznos segítséget nyújt, és más iskolai tantárgyakban (fizika, kémia, földrajz stb.) is meghatározza a tanulói eredményességet az arányossági gondolkodás fejlettségi szintje. A képesség elsajátítása nagy kihívást jelent a tanulóknak, akik eltérő életkorban érik el a matematika egyes területein és a hétköznapi életben használható tudásszintet. Az arányossági gondolkodás fejlődésének természetéről eltérő nézetekkel találkozhatunk, az egyes feladattípusok döntő szerepet játszanak a tanulók megoldási stratégiáiban (Fernandez et al., 2010).

A kutatás során az arányossági gondolkodás fejlődésének fázisait vizsgáljuk az egyes életkori szakaszokban. A fejlődés keresztmetszeti vizsgálataiban használható teszt kidolgozásának első fázisban a felső tagozatos tanulók számára egy online feladatrendszert alakítottunk ki. Az általános iskola 6. osztályára a tanulók általában rendelkeznek az arányossági gondolkodást igénylő problémák numerikus megoldásához szükséges számolási készségekkel. A jelenlegi kutatásban a felső tagozatosok (N=93) oldottak meg egy feladatrendszert.

A Cronbach- α reliabilitásbecslés alapján a teszt megbízhatóan mér ($\alpha=0,83$). A teszten az ötödik osztályosok (N=27) 33,45%, a hatodik osztályosok (N=33) 42,15%, a hetedik osztályosok (N=20) 60,61% és a nyolcadik osztályosok (N=13) 66,43%-os átlagot értek el. Az előadás során a mérőeszközt, annak felépítését és a kismintás próbamérés eredményeit mutatjuk be. A feladatok felépítésében lényeges elemek a vizuális komponenseket tartalmazó feladatok (amelyek széles körben elfogadottak a megértés segítésében) A mérés során különválasztottuk a szöveges és a vizuális elemeket. A képi elemeken belül helyet kaptak a folytonos és diszkrét mennyiségeket és több szempontból vizsgáltuk ezeket. A feladatokban szereplő inger típusa lehet szöveges vagy képi, ezen belül a diszkrét vagy folytonos változó. A zárt feladatokban a válaszok típusai megegyeznek a bemenettel, azaz lehetnek szöveges, diszkrét vagy folytonos változók. Ezen felül mind a kilenc lehetséges feltételben eltérő nehézségű arányok jelennek meg, például 1:2, 2:3 vagy 7:8.

A tesztben alkalmazott szempontok a feltételezett fejlődési fázisokat reprezentálják. Az adataink, eredményeink segítséget nyújthatnak az arányossági készség fejlesztésében, a tanítás fontos lépéseinek meghatározásában. Az arányossági gondolkodás tesztjét pedagógiai hatékonyságvizsgálatokban függő (eredmény-)változóként is használhatjuk, de a hatékonyságvizsgálatok kiinduló szintmérő tesztjeként is számításba jön.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

MODELLEK ÉS EREDMÉNYEK A XXI. SZÁZADI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉBEN – A PIARISTA INTÉZMÉNYEK GYAKORLATA

Szimpóziumvezető:

Lázár László

Piarista Rend Magyar Tartománya

lazar.laszlo@piarista.hu

Opponens:

Rapos Nóra

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

rapos.nora@ppk.elte.hu

Előadások:

1. Csikos Csaba – Lázár László – Török Réka – Guba András – Katona Miklós: Életpálya-építés piarista szellemben – Egy szülői iskolaválasztási kérdőív tanulságai
2. Lázár László – Csikos Csaba: Integrált pedagógusértékelés a diákok bevonásával – egy piarista modellfejlesztés
3. Török Réka – Katona Miklós – Guba András – Lázár László – Csikos Csaba: Kompetenciamátrix a piarista intézményekben – modell, mérőeszköz, eredmények
4. Elter András – Glied Helga: A 21. századi munkakörnyezet elvárásaihoz illeszkedő kompetenciafejlesztés a Kilátó digitális alkotóműhely foglalkozásain – hipotézisek, programvizsgálat, eredmények

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: iskola, nevelés, hivatásgondozás, életpályatervezés, kompetenciák, fejlesztési projektek

A munka világának, vele a munkavállalói szerep értelmezésének erőteljes változása következtében, másfelől a teremtésvédelem és a fenntarthatóság megnövekedett jelentősége okán az intézményesített nevelésre, benne az iskolákra egyre nagyobb felelősség hárul a diákok hivatásgondozásának és életpályaépítésének támogatása és kísérése területén (OECD, 2015). Az innováció, digitalizáció, rugalmasság, a társadalmi és környezeti felelősségvállalás mint jellemző trendek (Szabó, 2012) egyre inkább kiemelik a 21. századi kompetenciák (kreativitás, kritikus gondolkodás, komplex problémamegoldás, együttműködés stb.) fontosságát a tanulás és a tudásgazdaság terén (Vass, 2020). E kompetenciák között előkelő helyet kapnak az életpályaépítés sikerességét meghatározó elemek, többek között a tanulási, a problémamegoldási, az együttműködési, a tervezési, a döntési és a munkavállalási, vállalkozói kompetenciák. Számos tanulmány megerősíti, hogy az életkornak megfelelő életpálya-kompetenciák központi szerepet játszanak a tanulmányi sikerekben is, pozitív hatással vannak a tantárgyi eredményességre, és fordítva: a tanulmányi sikeresség hozzájárul az életpályatervezés sikerességéhez (pl. Lapan et al., 1993; Hughey et al., 1993; Bandura, 1997; Durlak et al., 2011).

A Piarista Rend Magyar Tartományának kutatócsoportja évek óta dolgozik a pedagógiai megújulás eszközrendszerének fejlesztésén. Jelen szimpózium négy izgalmas projektet bemutatva a piarista intézmények példáin keresztül számol be a fiatalok kibontakozása érdekében végzett kutatás-fejlesztési tevékenységekről.

A szimpózium első előadása ismerteti egy szülői iskolaválasztási kérdőív fejlesztésének módszertanát és elemzi a mérőeszközzel végzett vizsgálat tanulságait a piarista iskolaválasztási motivációkról. A második előadás egy integrált pedagógiai értékelési modell fejlesztő munkájáról számol be, melynek középpontjában a pedagógusi önértékelések és a hozzájuk kapcsolódó diákértékelések állnak. Ezt követően azt a tanulói életpálya-kompetenciákat definiáló modellt és a kompetenciákat vizsgáló mérőeszközt ismerhetjük meg, amelynek validálása középiskolások körében zajlott. A negyedik előadás egy digitális alkotóműhely program céljait, koncepcionális kereteit és eredményeit mutatja be, amely a 21. századi munkakörnyezetet modellezi, rámutatva, hogy az alkotópedagógia eszközrendszere tágabb értelemben is alkalmas a 21. század munkaerőpiacán legfontosabb kompetenciák fejlesztésére.

ÉLETPÁLYAÉPÍTÉS PIARISTA SZELLEMBEN – EGY SZÜLŐI ISKOLAVÁLASZTÁSI KÉRDŐÍV TANULSÁGAI

CSÍKOS CSABA – LÁZÁR LÁSZLÓ – TÖRÖK RÉKA – GUBA ANDRÁS –
KATONA MIKLÓS

Szegedi Tudományegyetem

csikoscs@edpsy.u-szeged.hu

Piarista Rend Magyar Tartománya

lazar.laszlo@piarista.hu

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ

torok.reka@kilato.piarista.hu

Piarista Rend Magyar Tartománya

guba.andras@piarista.hu

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ

katona.miklos@kilato.piarista.hu

Kulcsszavak: egyházi iskolák, szülői elvárások, szülői elégedettség

Hazai kutatások (pl. Kopp, 2005; Pusztai, 2004, 2009, 2020) mellett külföldi vizsgálatok (ter Avest et al., 2015; Trivitt – Wolf, 2011; Falzon et al., 2020) is hangsúlyt fektettek az egyházi iskolák nevelési elveinek és arculatának leírására és ezek szülői percepciójára. Falzon et al. (2022) szerint az egyházi iskolákban történelmileg nagyobb hagyománya van az életpályatervezésnek. Kutatásunkban piarista iskolák tanulóinak szüleit kérdeztük meg az iskolaválasztás motívumairól, az iskolai célokkal és a sikerességgel kapcsolatos nézeteikről és elvárásairól. Kérdőívet alkottunk, melynek mérés módszertani jellemzőit bemutattuk (Lázár et al., 2022); most feltárjuk, hogy a kezdő (5., 7., 9., ill. orientációs) évfolyamokra jelentkezők szülei milyen elvárásokat, nézeteket fogalmaznak meg a piarista iskolák vonatkozásában.

A vizsgálatba hét iskola diákjainak szüleit vontuk be egy online kérdőívvel 2021. december és 2022. január hónapokban. A 270 fős mintát eredményező vizsgálat kérdéscsoportjaiból azokat az itemeket emeljük ki és vizsgáljuk meg összefüggéseiket, amelyek a szimpózium témájához illeszkedően az életpálya tervezésével kapcsolatosak.

„A későbbi továbbtanulás érdekében választottuk az iskolát” kérdésre (igen/nem) a szülők 86%-a felelt igennel. Az ötfokú Likert-skálás tételek között explicit módon szerepelt az életpályatámogatásról alkotott vélemény. Ennek fontosságát a szülők 4,71-s átlaggal értékelték (szórás: 0,65), míg iskolai megvalósulását négy hónappal az iskolakezdés után 4,40 (0,81) átlagértékkel minősítették. A különbség ilyen mintaelemszám mellett szignifikáns ($p < 0,001$). A piarista szellemiségre vonatkozó állítások közül „Az iskola a gyermeket egyéni, személyesre szabott kíséréssel segíti a tanulásban” item fontosságát 4,62 (0,61) átlaggal értékelték, és ennek iskolai megvalósulását 4,20 (0,94) értékűnek látták. A fontosság és az iskolai megvalósulás közötti különbség 0,42, ami szintén szignifikáns ($p < 0,001$). A piarista iskolának a vallásos nevelés terén meglévő feladatai között szereplő „Az iskola a jövő keresztény értelmiségi rétegét képezi” item ötfokú Likert-skálán 4,60-es, rendkívül erős egyetértésre talált. Ugyanebben a kérdésblokkban a szabad, kritikus gondolkodásra nevelés fontossága (4,51) és a jövő megbízható szakembereinek képzése fontossága (4,54) is igen magas szintű.

Az összefüggés-vizsgálatok szerint a felsőfokú végzettséggel rendelkező (71%) és nem rendelkező (29%) édesanyák részmintái között egyedül a szabad, kritikus gondolkodásra nevelés fontosságában volt szignifikáns különbség (Welch-féle $t(107) = 2,93$; $p = 0,004$).

Eredményeink szerint a szülői elvárásokban és a szülői elégedettségben erős elvárások mutatkoznak meg a piarista intézmények felé az életben boldogulás szempontjából hosszú távra megfogalmazható tényezők jelentőségéről, és ennek megvalósulását ugyan a fontossághoz képest alacsonyabb szintűnek értékelték, de ezek az átlagok a megvalósulás igen magas szintjét fémjelzik.

INTEGRÁLT PEDAGÓGUSÉRTÉKELÉS A DIÁKOK BEVONÁSÁVAL – EGY PIARISTA MODELLFEJLESZTÉS

LÁZÁR LÁSZLÓ – CSÍKOS CSABA

Piarista Rend Magyar Tartománya

lazar.laszlo@piarista.hu

Szegedi Tudományegyetem

csikoscs@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: pedagógusértékelés, diákértékelés, integrált modell, pedagógiai innováció

A pedagógiai értékelés (lásd Báthory, 1978; Hercz, 2006) a tanulási-nevelési-fejlesztési folyamatok kulcsa, hazánkban az oktatáskutatás egyik legfejlettebb területe (Csapó, 2003). Kritikus eleme a pedagógusok értékelése, illetve szakmai önértékelése (vö. Zagyváné, 2019). A külső és belső pedagógusértékelést integrálni igyekvő évtizedes pedagógus életpályamodell és értékelési rendszer tapasztalatai vegyesek (lásd Falus, 2011; Kotschy, 2011, 2014; illetve Pete, 2016; Nahalka, 2014).

A Piarista Rend Magyar Tartományának pedagógiai fejlesztő csoportja 2017-2018-ban olyan integrált kvantitatív mérőeszközt fejlesztett, melyben az állami önértékelési kézikönyv és a (belső) piarista értékelési szempontrendszer egyaránt érvényesen megjelenik, ezen túl ugyanazon központi változók mentén a munkatárs önértékelést végez, és egyben a diákok értékelése is megszületik. A(z iker)kérdőív hét tartalmi csoportban 43 ötfokú Likert-skálás itemet tartalmaz, Kindrusz Pál korábbi elemzése alapján tartalmilag 4 faktorba sorolhatóan: (1) A pedagógus biztosságot nyújt, (2) A pedagógus hatékonyan használja szakmai tudását, (3) A pedagógus jól motiválja a diákokat, (4) A pedagógus objektíven értékeli. Az eszközt a piarista intézmények közül három középiskola négy éve alkalmazza.

Jelen kutatásban 644 online kérdőív-kitöltés adatai dolgoztuk fel; 6 tanár által oktatott 10 tantárgyra vonatkozóan születtek kitöltések. A kitöltők 2021. november 16-30. között váci tizedikes diákok voltak. Összesen tíz elemzést végeztünk, mindig ugyanazzal a 43 itemmel. A reliabilitásértékek valamennyi esetben 0,9 fölöttiek.

A kérdőív számos érdekes elemzési lehetőséget ad, amikor azt nézzük, ugyanarra a pedagógusra vonatkozóan az általa tanított két (illetve egy esetben három) tantárgy szempontjából mennyiben hasonló vagy eltérő a megítélés. A konferencia-előadásban a számos elvégzett elemzés közül ugyanakkor olyanokat is bemutatunk, amelyek alapján a tanárok közötti, a tantárgyak közötti különbségek, és adott tanár esetén az általa oktatott tárgyak különbségei is kifejeződnek a tanulói véleményekben. A pedagógiai hozzáadott-érték vizsgálatokban felmerülő egyik dilemma, hogy adott pedagógusra vonatkozóan lehetséges és érdemes-e az oktatott tantárgyak szerinti mutatókat figyelembe venni – kérdőívünk tanúsága szerint a tanulók képesek megbízhatóan és érvényesen különbséget tenni ugyanazon tanár esetében oktatott különböző tárgyak lényeges pedagógiai jellemzői között.

Az eredmények hasznosításában intézményi szinten a konkrét pedagógus és az általa oktatott tantárgyak vonatkozásában a kérdőív a minőségfejlesztés eszköze lehet. A magas, tantárgyaktól és konkrét személytől függetlenül kimutatható reliabilitásnak köszönhetően alkalmas arra, hogy nagymintás pedagógiai felmérések instrumentumaként szerepeljen, a pedagógiai innovációkban használt mérőeszköz szerepe pedig egyaránt lehet függő változó (amelyre a fejlesztés irányul), és kovariancia-elemzéshez adatot szolgáltató független változó.

KOMPETENCIAMÁTRIX A PIARISTA INTÉZMÉNYEKBEN – MODELL, MÉRŐESZKÖZ, EREDMÉNYEK

TÖRÖK RÉKA – KATONA MIKLÓS – GUBA ANDRÁS – LÁZÁR LÁSZLÓ – CSÍKOS CSABA

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ
torok.reka@kilato.piarista.hu

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ
katona.miklos@kilato.piarista.hu

Piarista Rend Magyar Tartománya
guba.andras@piarista.hu

Piarista Rend Magyar Tartománya
lazar.laszlo@piarista.hu

Szegedi Tudományegyetem
csikoscs@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: életpályakompetenciák, modell-fejlesztés, integrált eszköz- és szolgáltatáskészlet

A folyton változó munkaerőpiac és a hagyományos karrierutakat felváltó munkavállalás következtében az iskolákra egyre nagyobb felelősség hárul a diákok életpálya-építésének támogatása területén (OECD, 2015). Ez a támogató munka messze túlmutat a tanulók tantárgyi felkészítésén, a szaktudás oktatása mellett központi szerepet kell biztosítanunk azoknak a jártasságoknak, amelyek hosszútávon is gondoskodnak a munkaerőpiacon való boldogulásról, és támogatják az egész életen át tartó tanulást. Azok az új képességek tudnak érvényesülni a jövőben, amelyek igazodnak a munkaerőpiaci trendek komplexitáshoz és a munka sebességéhez. Ezekhez pedig szükség van együttműködésre, folyamatos tanulásra, tervezésre, problémamegoldásra, azaz a különböző életpálya-kompetenciák fejlesztésére is (Török, 2022).

Ezeknek a képességeknek a mérését és fejlesztését célozza meg többek között a Kilátó Központ K+F projektje, melynek keretében a Központ a piarista intézményrendszer iskoláival egy integrált, életpálya-kompetencia fókuszú, az ifjúsági célcsoportnak szánt eszköz- és szolgáltatáskészlet tudományos megalapozottságú kialakítása zajlik 2021 és 2024 között.

A fő kutatási kérdéseink arra keresnek választ, milyen főbb életpálya-kompetenciák definiálhatók és mely kompetencia-szintek (csoportok) azonosíthatók a különböző korosztályok tekintetében, kiindulva a 7. évfolyamtól, a 13. évfolyamig bezáróan? Hogyan mérhetőek fel az életpálya-kompetenciák a különböző korosztályok és intézménytípusok esetén, és hogyan határozhatóak meg a szolgáltatási beavatkozási szintek?

Jelen előadásban a kísérleti fejlesztés első szakaszának eredményeit tesszük közzé, melynek során elkészültek az életpálya-kompetenciákat mérő kérdőívek első verziói, 538 középiskolás közreműködésével. A kompetenciák körébe bevontuk a tanulási-, a problémamegoldási-, az együttműködési-, a tervezési-, a döntési- és a munkavállalási, vállalkozói kompetenciákat. A kompetenciák részletes kibontása során támaszkodtunk az ESCO (European Classification of Skills, Competences and Occupations) klasszifikációjára, amely azonosítja és osztályozza azokat a készségeket, kompetenciákat, képesítéseket és foglalkozásokat, amelyek kiemelten fontosak a munkaerőpiacon, valamint az oktatás és a képzés területén (Czető et al., 2021).

Elméleti modellünkben mindegyik kompetencia esetében elkülönítettük az attitűd-, ismeret- és képesség alskálákat, amely a faktorelemzések alapján megfelelő megközelítésnek bizonyult. Az eredményeket figyelembe véve két célcsoport számára javasolt az életpálya-kompetenciák mérőeszközeinek elkészítése: az általános iskolások és a középiskolások számára. A kutatás második szakaszában szándékaink szerint elkészítjük a végleges mérőeszközöket, amelyek segítségével folytatjuk a szolgáltatás-fejlesztést.

A 21. SZÁZADI MUNKAKÖRNYEZET ELVÁRÁSAIHOZ ILLESZKEDŐ KOMPETENCIAFEJLESZTÉS A KILÁTÓ DIGITÁLIS ALKOTÓMŰHELY FOGLALKOZÁSAIN – HIPOTÉZISEK, PROGRAMVIZSGÁLAT, EREDMÉNYEK

ELTER ANDRÁS – GLIED HELGA

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ
elter.andras@kilato.piarista.hu

Kilátó Piarista Pályaorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ
glied.helga@kilato.piarista.hu

Kulcsszavak: 21. századi kompetenciák, digitális alkotóműhely, sajátos fejlődési mintázatok, bemeneti és kimeneti mérés

Korunk gyorsuló technológiai átalakulásának nyomán az innováció, digitalizáció, flexibilitás mint jellemző trendek (Szabó, 2012) egyre inkább kiemelik a 21. századi kompetenciák (kreativitás, kritikus gondolkodás, komplex problémamegoldás, együttműködés stb.) fontosságát a tudás gazdaság terén (Vass, 2020). Az oktatási rendszerben túlnyomórészt jellemző tanulási környezet a most zajló változásokat megelőző munkaerőpiaci környezet karakteréhez illeszkedik (homogén tanulócsoportok, konvergens feladatok, diszciplináris tantárgyi struktúra, alacsony fokú digitalizáció stb.). A munkavállalói sikeresség megalapozása érdekében fontos, hogy a tanulók a jelen/jövő munkahelyi környezetét jobban tükröző feltételrendszerben is megállják a helyüket.

Míg a Szakképzés 4.0 stratégia (2019) a digitális közösségi alkotóműhelyek feladatául a legkorszerűbb technológiák megismertetését és az általános iskolás tanulók élményszerű pályaorientációját jelöli meg, az oktatási robotika és alkotópedagógia eszközrendszere tágabb értelemben is alkalmas a 21. század munkaerőpiacán legfontosabb kompetenciák fejlesztésére.

Előadásunk a 2021/2022-es tanévben fejlesztett és megvalósuló „Digitális alkotóműhely foglalkozás” elnevezésű extrakurrikuláris program céljait, koncepcionális kereteit és eredményeit mutatja be. A Piarista Kilátó Központ digitális alkotóműhelyében megvalósuló programfejlesztés célja olyan komplex tanulási környezet kialakítása, amely a 21. századi munkakörnyezetet modellezi. Elemei a heterogén életkorú, iskolai és települési háttérű, ill. SNI, tehetséges és kettős különlegességű fiatalok inkluzív együttműködése; a rugalmas kapcsolódásokkal jellemezhető projektszerű működés és a robotika fókuszú, interdiszciplináris szemléletű, kreatív problémamegoldást ösztönző folyamatok. A program a csoportos alkotás és az egyéni figyelem biztosítása érdekében kettős (informatikai mérnök/gyógy pedagógus) vezetéssel valósul meg, egyéni fejlődési tervvel támogatva.

A program vizsgálata két 15 fős csoportban zajlik. Módszere a foglalkozássorozatot keretező – kérdőíveket, képességteszteket, munkadiagnosztikai eszközöket alkalmazó – bemeneti és kimeneti mérés eredményeinek összehasonlítása, a csoportvezetői reflexiók elemzése, valamint a mérési adatok alkalmazhatóságának értékelése az egyéni fejlődési tervek elemzésével. Kutatási kérdésünk: Megragadhatók-e sajátos fejlődési mintázatok az azonosítható (SNI, tehetséges, kettős különlegességű) alcsoportok vonatkozásában? Hipotézisünk szerint a féléves program végén visszamért értékek (főként a kreativitás, a társas és a műszaki készségek terén) minden csoportnál pozitív, SNI esetén némileg nagyobb elmozdulást mutatnak. A program az absztrakt benyújtásakor is zajlik, az eredmények a konferencia idejére rendelkezésre állnak.

A programfejlesztés jelentősége a digitális alkotópedagógia eszközrendszerének differenciált alkalmazhatóságában rejlik.

OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT! PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORI TEVÉKENYSÉGGEL

Szimpóziumvezető:

Varga Aranka
Pécsi Tudományegyetem
varga.aranka@pte.hu

Opponens:

Forray R. Katalin
Pécsi Tudományegyetem
forrayrk@gmail.com

Előadások:

1. Fehérvári Anikó – Varga Aranka: Korai iskolaelhagyás preventív programok – egy mentorprogram megalapozása
2. Hodász Kata – Lehmann Lívia: Pályaorientáció, támogató programok a magyar közoktatásban a hazai szakirodalom alapján. Szisztematikus irodalom-áttekintés 1997-2022
3. Hajdu Noémi – Varga Aranka: Az inkluzivitás jellemzői és lehetőségei hátrányos helyzetű iskolai és tanulói környezetben. Helyzetfeltárás egy pályaorientációs mentorprogram indulásakor
4. Széll Krisztián – Fehérvári Anikó: Egy hazai mentorprogram vizsgálatának kutatási protokollja

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: esélyegyenlőség, mentorprogram, pályaorientáció, hátrányos helyzet

Szimpóziumunk előadásai egy 2021-2025 között zajló kutató-, fejlesztő program indulásáról, első eredményeiről kívánnak beszámolni. A program részeként hátrányos helyzetű kistelepüléseken található általános iskolák (N:10) tanulócsoportjai 3 éven keresztül komplex pályaorientációs támogatást kapnak. Ehhez az ott dolgozó pedagógusok - mentori szerepben -fejlesztnek és próbálnak ki tevékenységeket, melynek beválását tudományos vizsgálat kíséri. A szimpózium támaszkodik a korai iskolaelhagyással kapcsolatos hazai és nemzetközi tudományos vizsgálatok megállapításaira, továbbá a hátrányos helyzetű, cigány/roma tanulókkal kapcsolatos kutatásokra. Ezeket az elméleti kereteket egészíti ki az első két előadás a mentori munkával, illetve a pályaorientációval kapcsolatos hazai és nemzetközi kutatások áttekintésével. Az első előadás azt a metaelemzést kívánja bemutatni, melyet kutatócsoportunk tagjai a mentori munkával kapcsolatosan nemzetközi vizsgálatokat górcső alá véve tártak fel. A második előadásban az elmúlt tíz év hazai pedagógiai folyóirataiból kerültek összegyűjtésre a hátrányos helyzettel, mentori munkával, pályaorientációval kapcsolatos tanulmányok, és az inklúzió folyamatelvű modellje szerint tematizálva történt metaelemzésük. A 3. és 4. előadás a programban résztvevő iskolákban végzett terepmunkák tapasztalatairól számolnak be. A 3. előadás a 2022. tavaszán települési, intézményi és tanulócsoport szinten feltárt azonosságokra és különbségekre kíván rámutatni. A 4. előadás a bevont tanulók körében 2022. szeptemberében történt kérdőíves adatfelvétel eredményeit taglalja.

KORAI ISKOLAEELHAGYÁS PREVENTÍV PROGRAMOK – EGY MENTORPROGRAM MEGALAPOZÁSA

FEHÉRVÁRI ANIKÓ – VARGA ARANKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

fehervari.aniko@ppk.elte.hu

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

varga.aranka@pte.hu

Kulcsszavak: iskolai lemorzsolódás, hátránykompenzáció, inklúzió, korai iskolaelhagyás, roma tanulók oktatása

Az elméleti előadás első részében bemutatjuk a téma fogalmi háttérét, valamint a korai iskolaelhagyás és az iskolai lemorzsolódás nemzetközi és hazai irodalmát, kutatási előzményeit. Az iskolai lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás mind az egyén, mind a társadalom számára számos negatív következményekkel jár, melyek tetten érhetők az állampolgári felelősségvállalásban, a politikában, az egészségügy, a szociális és foglalkoztatási szférában is, alacsonyabb gazdasági növekedési rátát, alacsonyabb adóbevételeket, magasabb munkanélküliséget és jóléti kifizetéseket, valamint magasabb közegészségügyi és büntetőjogi kiadásokat okozva. Előadásunkban bemutatjuk azokat a nemzetközi szisztematikus irodalom áttekintéseket, melyek a lemorzsolódás háttérében álló tényezőket alapvetően három főbb csoportba sorolják: egyéni, iskolai és makroszintű tényezők körébe. A magyar kutatási eredmények is hasonló faktorokat azonosítanak. Kiemelhető, hogy az egyes tényezők szerepe eltérő, a magyar vizsgálatok hangsúlyozzák az iskolai tényezők súlytalanságát az egyéni és a családi tényezőkhöz képest. Megjegyzendő, hogy a nemzetközi kutatásokhoz képest Magyarországon a családi tényezők erőteljesen befolyásolják a tanuló iskolai útját, a kulturális erőforrások mellett az anyagi tényezők is fontos szerepet játszanak. Az egyéni tényezőkhöz pedig a korábbi tapasztalatok, sikeresség és teljesítményorientáció mellett a testi, lelki egészség is meghatározó faktor a kutatási adatok szerint.

Az előadás második része bemutatja azokat az európai és hazai oktatáspolitikákat, melyek a korai iskolaelhagyás megelőzését célozzák meg. A prevenció egy lehetséges útja a veszélyeztetett csoportok mentorálása. Az előadás további részében azokat a nemzetközi szisztematikus és meta-elemzéseket elemzéseket tekintjük át, amelyek e témában születtek 2010 és 2021 között. A keresést a PRISMA protokoll alapján végeztük három adatbázisban. Kilenc olyan nemzetközi tanulmányt mutatunk be, amely jellemzően a nyolcvanas évektől az elmúlt évtizedig vizsgálják és összegzik a korai iskolaelhagyás felszámolásra irányuló intézkedéseket, kiemelten a mentori tevékenységet is tartalmazó programokra fókuszálva. Az eredmények közül kiemelhető, hogy kevés kutatás mutatott ki pozitív hatást a vizsgált programokkal kapcsolatban. A kutatások nem erősítik meg egyértelműen a mentori programok hatékonyságát a többi beavatkozásokkal szemben, ugyanakkor a kizárólag mentori programok értékelésével foglalkozó kutatások azt bizonyították, hogy a programok minden esetben csökkentették a lemorzsolódás kockázatát. A tanulmányok bemutatása mellett törekszünk olyan megállapításokat, következtetéseket tenni, melyek segítik a hazai programok tervezését, megvalósítását. A kutatás eredményei közvetlenül hozzájárulnak iskolai fejlesztések kialakításához a lemorzsolódás csökkentése érdekében.

Támogató: A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-2025) keretében a SZKF-11/2021. számú pályázati támogatással készült az „OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT! PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORPROGRAM FEJLESZTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE” című kutatás-fejlesztési program keretében.

PÁLYAORIENTÁCIÓ, TÁMOGATÓ PROGRAMOK A MAGYAR KÖZOKTATÁSBAN A HAZAI SZAKIRODALOM ALAPJÁN. SZISZTEMATIKUS IRODALOM-ÁTTEKINTÉS 1997-2022

HODÁSZ KATA – LEHMANN LÍVIA

Pécsi Tudományegyetem
hodaszkata1309@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem
lehmann.livia.98@gmail.com

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, mentori tevékenység, pályorientáció, roma/cigány tanulók, támogató programok

Előadásunkban egy olyan szisztematikus irodalomfeltárást mutatunk be, amely a neveléstudomány 1997 és 2022 között megjelent hazai szakfolyóiratait (Autonómia és Felelősség, Educatio, Iskolakultúra, Magyar Pedagógia, Neveléstudomány, Új Pedagógiai Szemle) vette górcső alá. A roma/cigány tanulók, a hátrányos helyzet, a pályorientáció, illetve a támogató programok témakörét (kulcsszavait) kerestük a folyóiratok tanulmányai között. Célunk volt, hogy a választott negyedszázados időintervallumban született magyar publikációkat és az abban foglalt kutatási eredményeket a megadott kulcsszavak szerint rendszerezzük, majd metaelemezzük. Az így összegzett tudományos eredményekkel szeretnénk támogatni azt a komplex pályorientációs-mentorprogramot, amely a hátrányos helyzetű, cigány közösségeket érintő beiskolázási nehézségeken kíván enyhíteni.

A vizsgálat során 244 olyan tanulmányt találtunk a szakfolyóiratokban, melyek absztraktjai a keresési szavainkat tartalmazták. A kutatás két csoport, a szociálisan hátrányos helyzetű és a roma/cigány tanulók pályorientációját, támogató programjait, azon belül is a mentori tevékenységet tartalmazó lehetőségeket kiemelten kezelte. A feldolgozás során elsőként az összegyűjtött cikkeket a megadott kulcsszavak mentén tematizáltuk, majd a metaelemzéséhez és rendszerezéséhez az inklúzió folyamatelvű modelljét (Varga, 2015) használtuk fel. Vagyis elhelyeztük a tanulmányokban foglalt főbb megállapításokat aszerint, hogy az inklúzió bemeneti pontjához kapcsolódnak (esélyegyenlőségi kérdéseket tárgyalnak), vagy a folyamatot (az inkluzív környezet elemeit) taglalják, vagy a kimeneti pontra (eredményességi mutatókra) vonatkoznak. Összességében elmondható szisztematikus irodalomgyűjtésünk alapján, hogy hazai viszonylatban (is) megnőtt a tudományos érdeklődés e témák különböző kontextusban való vizsgálatára, így napjainkra már széles hagyományokkal bíró területekről beszélhetünk. Eredményeink mutatják, hogy a támogató programokat érintő tudományos publikációk kiemelten a hátrányos helyzetű, valamint roma/cigány fiatalokkal kapcsolatban fogalmaznak meg következtetéseket. Eredményeink közül kiemelendő továbbá, hogy egyes folyóiratok, szerzők az inklúzió folyamatelvű modelljének egyes aspektusaira fókuszálva közelítik meg a pályorientáció és a támogató programok kérdéskörét, az írások pedig összességében lefedik az inklúziós modellt. Olyan kutatási eredményeket találtunk, melyek tudományosan is megalapozhatják a most induló komplex pályorientációs-mentorprogramot.

Támogató: A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-2025) keretében a SZKF-11/2021. számú pályázati támogatással készült az „OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT! PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORPROGRAM FEJLESZTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE” című kutatás-fejlesztési program keretében.

AZ INKLUZIVITÁS JELLEMZŐI ÉS LEHETŐSÉGEI HÁTRÁNYOS HELYZETŰ ISKOLAI ÉS TANULÓI KÖRNYEZETBEN. HELYZETFELTÁRÁS EGY PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORPROGRAM INDULÁSAKOR

HAJDU NOÉMI – VARGA ARANKA

Pécsi Tudományegyetem

hajdu.noemi@pte.hu

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

varga.aranka@pte.hu

Kulcsszavak: korai iskolaelhagyás, inkluzív intézményi környezet, cigány/roma tanulók, pályorientáció

Előadásunkban a 2021-2025 között pályorientációs mentori tevékenységet fejlesztő-kutató program terepeit – 10 általános iskola társadalmi, iskolai és tanulói környezetét – mutatjuk be. Az iskolák olyan kistélepléseken találhatóak, ahol felülreprezentált a hátrányos helyzetű és cigány/roma lakosság aránya. A korai iskolaelhagyással kapcsolatos tudományos vizsgálatok (Fehérvári, 2015; Imre, 2016; Van Praag et al., 2018), az inkluzivitás folyamatelvű modellje (Varga, 2015), a hátrányos helyzetű tanulók pályaválasztásával (Suhajda, 2017; Horváth – Nábelek – Széll, 2019) és rezilienciájával (Fehérvári – Varga, 2018) kapcsolatos kutatások alappozzák meg helyzetfeltáró kutatásunkat.

Célunk a kutatás-fejlesztés bemeneti pontján tudományos eszközökkel feltárni az egyes intézmények sajátosságait és az iskolák közötti különbségeket. Kérdésünk, hogy az intézmények az inkluzivitás milyen fokán állnak a folyamatelvű modell és az azon belüli 6 szempont (tárgyi környezet, attitűd, felkészültség, szolgáltatások, partnerek, fejlesztések) szerint? Szintén cél a beavatkozásra választott osztályokba járó tanulók, családjaik, valamint az ott dolgozó pedagógusok jellemzőinek vizsgálata. Miféle lehetőségeik vannak, illetve milyen nehézségekkel kell szembenéznük a diákoknak, ha sikeresen akarnak haladni a tanulásban, középfokra való haladásban? Milyen elképzeléseik, gyakorlataik vannak a programban pályorientációs mentori szolgáltatást tervező pedagógusoknak?

Kutatói eszközeit kutatócsoportunk egy 2014-ben megvalósított komplex kutatásra (Fehérvári – Tomasz, 2015) támaszkodva alakította ki. Az iskolákat és környezetüket a 2022 tavaszán lezajlott terepmunka megfigyelései és az iskola vezetőjével készített strukturált interjúk (N:10) alapján írtuk le. A tanulócsoportokat (N:10) az osztályprofil, a tanulókra vonatkozó adatlap (N:136) alapján, valamint a tanórai és tanórán kívüli résztvevő megfigyelés és a mentori feladatokat vállaló pedagógusokkal felvett mélyinterjú (N:10) segítségével jellemeztük.

Eredményeink – iskolai és tanulói szinten is – egybecsengenek a szakirodalomban leírtakkal. Az iskolák – bár társadalmi környezetük és tanulói összetételük – meglehetősen hasonló (ezért kerültek a programba), azonban az inkluzivitás szempontrendszer szerint különbségeket mutattak. Azok az iskolák mondhatók sikeresebbnek (tanulóik eredményes továbbhaladása alapján), ahol az inklúzió egyes elemei erősebben jelen voltak. Valamennyi pedagógus felismerte, hogy a szülők nélkül nem lehet sikeres a pályorientáció, és azt is, hogy a döntően iskolázatlan szülők bevonására új pedagógiai eszközöket kell alkalmazniuk. Az intézmények egy része kiemelte, hogy a tanulók kompetenciafejlesztése kulcsfontosságú a sikeres továbbtanuláshoz.

Támogató: A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-2025) keretében a SZKF-11/2021. számú pályázati támogatással készült az „OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT! PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORPROGRAM FEJLESZTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE” című kutatás-fejlesztési program keretében.

EGY HAZAI MENTORPROGRAM VIZSGÁLATÁNAK KUTATÁSI PROTOKOLLJA**SZÉLL KRISZTIÁN – FEHÉRVÁRI ANIKÓ**Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet
szell.krisztian@ppk.elte.huEötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet
fehervari.aniko@ppk.elte.hu**Kulcsszavak:** korai iskolaelhagyás, mentor, inklúzió, roma tanulók oktatása

Az európai oktatási rendszerek kiemelt célja a lemorzsolódás és korai iskolaelhagyás visszaszorítása, ami egyaránt jár egyéni, társadalmi és gazdasági haszonnal. Az Eurostat adatai alapján (2022) a korai iskolaelhagyók arányát tekintve a kétezres évektől kezdve az uniós átlag folyamatosan csökken, Magyarországra viszont inkább 11-13% közötti ingadozás, stagnálás volt jellemző. Az Unióban 2020-ban átlagosan 9,9% volt az arány, ezzel szemben Magyarországon 12,1%. Csak öt tagállamban (Spanyolország, Románia, Olaszország, Bulgária és Málta) rosszabb az arány, mint Magyarországon; hozzátevé azonban, hogy Magyarországgal ellentétben ezekben az országokban az elmúlt két évtizedben jelentősen javultak az arányok. Hazánkban az okok feltárásán túl az elmúlt két évtizedben számos oktatáspolitikai beavatkozás történt a lemorzsolódás és korai iskolaelhagyás csökkentése érdekében.

Kutatások bizonyítják, hogy a preventív beavatkozások a leghatékonyabbak. Ezt szem előtt tartva tíz, többségében roma tanulókat oktató általános iskola pedagógusaival közösen fejlesztünk egy mentorprogramot, ami alapvetően e tíz iskola előzetes tapasztalatain, iskolafejlesztési múltján és jövőbeni céljain alapul, erősen támaszkodva a horizontális tanulás lehetőségeire. A fejlesztés célja a korai iskolaelhagyás megelőzése pályaorientáció révén, vagyis a közvetlen cél az iskolák (mennyiségi és minőségi) továbbtanulási mutatóinak javítása. Mennyiségi abban az értelemben, hogy csökkentjük a tovább nem tanulók számát, minőségi pedig abban az értelemben, hogy növeljük az Arany János Programban továbbtanulók számát, mivel a program megtartó ereje magasabb, mint a normál középiskoláké. A mentorprogram célcsoportja a tíz iskola 6. évfolyamos diákjai, akik három éven át kapnak támogatást.

Az előadás bemutatja azt a kutatási protokollt, melyet a mentorprogram értékelésére dolgoztunk ki. A kutatás főbb elemei a következők: (1) helyzetfelmérés a tíz iskolában kevert (kérdőív, interjú, megfigyelés) eszközökkel az inkluzív tanulási környezet feltárása, (2) longitudinális tanulói vizsgálatok kérdőíves és interjúeszközökkel, (3) folyamatmonitoring, a fejlesztést nyomon követő pedagógusvizsgálat kvalitatív eszközökkel (interjú, fókuszcsoport beszélgetés, reflektív napló). Az előadás arra is kitér, hogy mely függő és független változókra vonatkozik a kutatás, milyen nemzetközi és hazai mérőeszközöket használ, illetve bemutatja a 2022 szeptemberében megvalósuló bemeneti mérések első eredményeit is.

A kutatási protokoll lehetővé teszi a fejlesztési program értékelését, mintát nyújt más hazai beavatkozások, iskolafejlesztések számára.

Támogató: A kutatás az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program (2021-2025) keretében a SZKF-11/2021. számú pályázati támogatással készült az „OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT! PÁLYAORIENTÁCIÓS MENTORPROGRAM FEJLESZTÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE” című kutatás-fejlesztési program keretében.

ÓVODÁZTATÁS ÉS ÓVÓPEDAGÓGUS-KÉPZÉS A 19-20. SZÁZADBAN

Szimpóziumvezető:

Varga László

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

varga.laszlo@uni-sopron.hu

Opponens:

Horváth Kinga

Selye János Egyetem Tanárképző Kar

horvathki@ujk.sk

Előadások:

1. Kéri Katalin: Az óvópedagógusi pálya feminizálódása. Az óvónő alakja a 19-20. századi hazai sajtóban
2. Patyi Gábor: Az óvó- és tanítónőképítés egyesítésének kérdésköre a pedagógiai sajtóban a századfordulón
3. Kissné Zsámboki Réka – Kántor Zsuzsanna: A gyermeki tanulás értelmezése a 20. század második felétől napjainkig az óvodai nevelés tartalmi szabályozóinak tükrében
4. Kissné Zsámboki Réka – Németh Dóra Katalin – Varga László: Célok, elvárások, szerepek és szakmai kompetenciahatárok az óvoda-iskola átmenetben az 1950-es évektől napjainkig
5. Pásztor Enikő: A soproni óvóképző német tanárainak korszakalkotó óvodai innovációja az 1990-es évek közepén

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: óvodaügy, sajtótörténet, professziótörténet, gyermeki tanulás, óvoda-iskola átmenet, korai idegennyelv-fejlesztés

A szimpózium előadásait tartalmilag egybefűzi az, hogy az alapjukat adó kutatások minden esetben az óvodatörténet, az óvópedagógus-képzés történetéről szólnak, különböző, ám egymással fontos kapcsolatban álló tématerületeket érintve.

Az első előadás sajtótörténeti és jogi dokumentumok elemzésén alapuló professziótörténeti kutatás. A magyar reformkortól, az első hazai óvoda 1828-as alapításától kezdve a két világháború közötti időszakig ívelően kerül bemutatásra az óvóképzés történetének az a sajátossága, hogy a kezdeti helyzethez képest miként foglaltak el egyre jelentősebb helyet a képzőhelyeken és az óvodákban a nők. Újságcikkek, sajtófotók és karikatúrák összevető elemzése mutatja be az óvónő sajtóban ábrázolt alakját.

A második előadás is a professzió-történet körébe tartozik, és egy hazánkban igen kevésbé feltárt területet állít a középpontba. A pedagógiai sajtó témára vonatkozó cikkanyagának a vizsgálata nyomán a szerző azt mutatja be, hogyan került egyesítésre a 19-20. század fordulójára az óvó- és tanítónőképzés. Leginkább a Kisdednevelés című, korabeli szaklap 1895-1905 közötti számai alapján feltárja ennek az egyesítési törekvésnek az előtörténetét, a háttérrokkait, és ütközteti a lapban feltárt véleményeket a Néptanítók Lapjában közölt reflexiókkal.

A harmadik előadás átfogó képet ad arról az óvodai nevelés tartalmi szabályozóinak tükrében, hogy miként alakult a 20. század második felében a gyermeki tanulásról való gondolkodás. A neveléstudomány és a pszichológia területén is világszerte több elmélet született, a mindkét tudományterületen századelőtől kibontakozó viselkedéstudományi paradigma egyik legfontosabb területének tekinthető ez a téma. Az 1950-es évektől évezredünk elejéig rengeteg változás történt, a tudástranszfertől a tudáskonstrukcióig hosszú út vezetett.

A szimpózium negyedik előadása pedagógiatörténeti és óvodapedagógiai aspektusból vizsgálja az óvoda-iskola átmenet kérdéskörét, különös tekintettel az 1989-es rendszerváltást megelőző és azt követő tartalmi szabályozókban megfogalmazódó szemléletváltásra. A kutatás olyan fontos korabeli dokumentumokra, például az óvodai nevelés időről időre változó programjaira, azok elemzésére támaszkodott, a kutatás módszere a tartalom- és dokumentumelemzés volt.

A záró előadás szerzője egy máig alig elemzett, a kora gyermekkori idegennyelv-fejlesztést célzó óvodai innováció sajátosságait, napjainkban érzékelhető hatását mutatja be. A Ronjat, francia nyelvész nyomán indított, „egy személy – egy nyelv” elvén alapuló idegennyelvi nevelési módszert hazánk és a világ más országaiban használják. A pedagógiai szaksajtó témához kapcsolódó anyagának elemzése és egy azt kiegészítő kérdőíves kutatás áll a bemutatás középpontjában.

A szimpózium valamennyi előadása a korábbi kutatási - szakirodalmi alapokra támaszkodva, azokból bőven merítve tudományosan új eredményeket hoz, inspirációt jelenhet az óvodáztatás, az óvópedagógus-képzés múltjának még árnyaltabb megismeréséhez.

AZ ÓVÓPEDAGÓGUSI PÁLYA FEMINIZÁLÓDÁSA. AZ ÓVÓNŐ ALAKJA A 19-20. SZÁZADI HAZAI SAJTÓBAN

KÉRI KATALIN

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
keri.katalin@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: óvópedagógus-képzés, pedagógus szakma története, pedagógiai sajtó, képkutatás, óvónő

Az óvodatörténeti, ehhez kapcsolódóan az óvópedagógus-képzéssel kapcsolatos kutatások világszerte sok évtizedes múltra tekinthetnek vissza. Taylor Allen *The Transatlantic Kindergarten* című, 2017-es munkája fejezeteiből világosan kitűnik, hogy az óvodáztatás története, az óvodás korú gyermekekkel foglalkozó szakemberek képzési jellemzői a nyugati világ egyes országai-ban sok-sok hasonló vonással írhatók le. A neveléstörténetnek, a 18-19. század fordulójának és a későbbi évszázadokhoz kötődő társadalomtörténetnek, a polgárosodásnak, a modernizáció-nak, a szakmatörténetnek is fontos szelete az óvodaügy kibontakozásának a bemutatása. Fontos tématerület ehhez kapcsolódóan az óvópedagógusi szakma feminizálódásának, az óvónők képzésének és társadalmi megítélésének, karrierlehetőségeinek a története.

Az első magyarországi óvoda megalapítója, Brunszvik Teréz grófnő írásaiból kiderül, hogy az óvodákban ő a nőket szerette volna foglalkoztatni. Nézeteivel a reformkorban kevesen tudtak egyetérteni, az 1830-as évektől mind több írásmű és gyakorlati kezdeményezés utalt arra, hogy az iskoláztatás előzményének tekintett, azzal sokszor egységes gondolati körben kezelt óvoda-ügy és óvodák irányítása, az óvóképzés megszervezése leggyakrabban férfiakhoz kötődött. Mindez azonban a későbbi évtizedekben teljesen megváltozott, és a tanítói pálya feminizálódásánál korábban, hasonlóan más nyugati országokhoz, már a 19. század végére végbement a képzőhelyeken és az óvodai dolgozók körében is a lányok/nők tömeges megjelenése.

Az előadás a hazai óvodaügy bő első évszázadának írott és képi forrásanyagából merítve, a reformkortól a két világháború közti időszakig áttekintést ad arról, hogy hogyan alakult a jogi szabályozás az óvópedagógus-képzés vonatkozásában a férfiak és nők felvételét, képzésük tartalmát és időtartamát illetően. Az előadást megalapozó kutatás történeti összehasonlító vizsgálat alá vonta az elmúlt két évszázad több olyan, pedagógiai és közéleti sajtótermékét, amelyekben óvónőkről, az ő munkájukról, problémáikról, társadalmi helyzetükről készült bemutatást olvashatunk. Ezt kiegészítik olyan, az óvónő alakját megjelenítő szépirodalmi művekből vett példák, amelyek szintén régi újságok, heti magazinok oldalain jelentek meg. Az írott források elemzését az óvónői munkáról készült sajtófotók és karikatúrák vizsgálata teszi teljessé.

AZ ÓVÓ- ÉS TANÍTÓNŐKÉPZÉS EGYESÍTÉSÉNEK KÉRDÉSKÖRE A PEDAGÓGIAI SAJTÓBAN A SZÁZADFORDULÓN

PATYI GÁBOR

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
patyi.gabor@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: óvónőképzés, tanítónőképzés, egyesítés, századforduló

1848 és a dualista korszak kezdetét követően a századfordulón merült fel ismét az óvó- és tanítónőképzés egyesítésének gondolata. Az 1891. évi XV. törvénycikk, a kisdodovási törvény elfogadása az óvóképzés terén is mérföldkő volt. A törvény az állam, a községek, a hitfelekezetek és a magánszemélyek számára is lehetővé tette a két évfolyamos óvóképzők létesítését. Megszavazását követően sorra nyíltak az új tanintézetek, számuk 1895-ben már 12 volt, miközben az óvodák és óvónői álláshelyek száma jóval lassabban emelkedett. A század végén óvónői végzettséggel sokan vállaltak tanítónői állást. Az óvónői túlképzés által eredményezett helyzet vezetett az egyesítés gondolatának szakemberek és politikai döntéshozók körében való ismételt felmerüléséhez. A kérdéskörrel az 1990-es évek elején és közepén néhány írásban Gábris József foglalkozott, újabban pedig az absztrakt szerzője.

Az előadás keretében bevezetésképp röviden kitérnénk az egyesítés gondolatának előtörténetére, és az óvóképzés, illetve az óvónői professzió korabeli helyzetére. Az előadás alapvető célja azonban annak vizsgálata, hogy az egyesítés gondolata mikor és miként (milyen gyakorisággal, milyen hangsúlyokkal) merült fel a korabeli pedagógiai sajtóban. Főképp az óvodapedagógusok korabeli alapvető szakmai lapjának, a Kisdodnevelésnek 1895 és 1905 között megjelent példányait vizsgáljuk, de megnézzük azt is, hogy a tanítóság és az oktatási kormányzat hivatalos sajtóorgánumban, a Néptanítók Lapjának korabeli évfolyamaiban milyen reflexiók övezték az óvó- és tanítónőképzés egyesítésének gondolatát.

A kutatás alapvető módszere a dokumentumelemzés. A fentebb már említett két szakmai folyóiratban megjelent, a témával foglalkozó írásokat elemezzük előre meghatározott szempontok szerint.

A kutatás alapvető eredménye, hogy a Kisdodnevelésben jelent meg markánsabban az egyesítés kérdésköre. Különösen 1900 körül, 1902 után megfogytakoznak a témát tárgyaló írások. Általában támogatólag írtak a szerzők az egyesítés gondolatáról.

A hazai óvó- és tanítónőképzés története, az óvodapedagógus szakma professzionalizálódásának folyamata még számos elemében feltáráásra vár, az előadás ehhez kíván adalékul szolgálni.

A GYERMEKI TANULÁS ÉRTELMEZÉSE A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉTŐL NAPJAINKIG AZ ÓVODAI NEVELÉS TARTALMI SZABÁLYOZÓINAK TÜKRÉBEN

KISSNÉ ZSÁMBOKI RÉKA – KÁNTOR ZSUZSANNA

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

kantor.zsuzsi.oped@gmail.com

Kulcsszavak: gyermeki tanulás, óvodai nevelés tartalmi szabályozói, életkori sajátosságok, tudáskonstrukció, neurobiológiai alapok

A gyermeki tanulásról alkotott elméletek a pedagógia és a pszichológia tudományának fejlődésével párhuzamosan, az aktuális ideológiai és oktatáspolitikai elvárásoknak megfelelően jelentős változásokon mentek keresztül a 20. század második felétől napjainkig. A tudástranszfer és a formális tanulás erőteljes hangsúlyai az 1950-es évek végétől lassan áttevődtek a tudáskonstrukció és a tevékenységekben megvalósuló tanulás irányába. Ezen paradigmaváltás az óvodai nevelés tartalmi szabályozóiban és a mindennapokban megvalósított nevelőmunkában is megmutatkozott, megmutatkozik napjainkban is. Jelen kutatásunk középpontjában a címben jelölt időszakot vizsgálva a gyermeki tanulásról alkotott elképzelések vizsgálata áll. Elsődleges célunk, hogy feltárjuk a gyermeki tanulás értelmezésében fellelhető főbb paradigmatiszta változásokat, amelyek – a 20. század második felétől napjainkig – az óvodai nevelés tartalmi szabályozóiban fogalmazódtak meg, meghatározva a nevelőmunka alapelveit, feladatait, módszereit, szervezeti kereteit és munkaformáit. Kutatásunkban arra keressük a választ, hogy (1) milyen terminológiai változások jellemzik a tartalmi szabályozókat tanulásról szóló fejezetek alapján, (2) miként és milyen módon történik utalás a tanulás jellegére (befogadó, passzív vagy aktív, cselekvő), (3) mit tekintenek az elsajátítandó tananyagoknak, képességeknek, (4) megjelennek-e a tanulási folyamat értelmezésében az egyéni, életkori sajátosságok és a differenciált tanulásszervezés, (5) milyen szerep jellemzi az óvodapedagógusokat a tanulási folyamat segítése, támogatása szempontjából. A kutatásunk módszere a kvalitatív dokumentum- és tartalomelemzés volt, melynek során komparatív módon vizsgáljuk a tudástranszfer vs. tudáskonstrukció paradigmáit, az életkori sajátosságok és egyéni fejlődési ütem figyelembevételét, a tanulás passzív, befogadó illetve aktív, tevékeny jellegét, az elsajátítandó tananyagot, valamint a pedagógus tanulásszervező és tanulástámogató munkájának jellegét. Kutatási eredményeink alapján elmondható, hogy az 1950-es évek végétől – az erős ideológiai és oktatáspolitikai hatások következtében – az iskolai jellegű, formális tanulásértelmezés jellemezte az óvodai nevelőmunkát, amelyet az „oktatás” terminusával írtak le az óvodai nevelés tartalmi szabályozóiban. A tanulás jellegét tekintve már az 50-es évek végén aktív cselekvésként utalnak a tanulási folyamatra, de összességében egy passzív, befogadó gyermekként rajzolódik ki a központilag megfogalmazott elvárásokban. Az életkori sajátosságok alapján történő differenciálás hangsúlyai az 1990-es évekig a „kis, középső és nagycsoportos” gyermek kategóriákban artikulálódtak. Az egyéni eltérő fejlődési ütem figyelembevétele az 1996-ban kiadott Óvodai nevelés országos alapprogramban volt kifejezetten hangsúlyos módon azonosítható. A gyermeki tanulás neurobiológiai értelmezésére alapozott szemléletmód azonban még napjainkban sem jelenik meg a hivatalos óvodai tartalmi szabályozókban.

CÉLOK, ELVÁRÁSOK, SZEREPEK ÉS SZAKMAI KOMPETENCIAHATÁROK AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENETBEN AZ 1950-ES ÉVEKTŐL NAPJAINKIG

KISSNÉ ZSÁMBOKI RÉKA – NÉMETH DÓRA KATALIN – VARGA LÁSZLÓ

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

kissne.zsamboki.reka@uni-sopron.hu

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

nemeth.dora.katalin@uni-sopron.hu

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

varga.laszlo@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: óvoda-iskola átmenet, ellentétek, elvárások, felelősség, szakmai kompetenciák

A gyermekek számára kiemelt jelentőségűek azok az intézményes nevelési szinterek, amelyekben elsajátíthatják a társadalom által közvetített értékeket, a közösségi élet normáit, szabályait, gyarapíthatják ismereteiket, fejlődhet személyiségük és kibontakozhatnak képességeik. A nevelési intézmények közötti átmenet időszaka gyakran feszültségekkel, szorongással terhelt periódus minden fél számára. „Kinek a felelőssége és feladata az iskolára való felkészítés?” „Mikor és milyen módszerekkel történjen az iskolaelőkészítés az óvodában?” „Milyen életkori sajátosságok határozzák meg az átmenet sikerességét?” „Milyen ismeretekkel, képességekkel rendelkezzen egy iskolába lépő gyermek?” – hangzanak el gyakran a fenti dilemmák. A témával foglalkozó szakirodalmak széles spektrumban közelítik meg az ún. „lassú átmenet” időszakát, figyelembe véve a legújabb neveléstudományi, pszichológiai, neuropedagógiai, szakdidaktikai aspektusokat (Bartáné Tóth, 2018; Nagy, 2018; Borbélyová, 2019; Józsa et al., 2019; Gyurcsik, 2020; Fleisz – Gyurcsik, 2021). Jelen kutatásunkban pedagógiatörténeti és óvodapedagógiai aspektusból kívánjuk vizsgálni az óvoda-iskola átmenet kérdéskörét különös tekintettel az 1989-es rendszerváltást megelőző és azt követő tartalmi szabályozókban megfogalmazódó szemléletváltásra (Módszertani Levelek, 1953; Nevelőmunka az óvodában, 1957; az Óvodai Nevelés Programja, 1971, 1989; Az óvodai nevelés országos alapprogramja, 2012). Vizsgálataink során a dokumentum- és tartalomelemzés módszerével feltártuk és komparatív módon elemeztük (1) az óvoda-iskola átmenetben érintett intézmények számára megfogalmazott célokat, funkciókat és elvárásokat. Megvizsgáltuk és elemeztük (2) az óvodapedagógusok és a tanítók számára előírt feladatokat, (3) elvárt szerepeket (4) a szakmai kompetenciahatárok és a felelősség vonatkozásában. Kutatási előfeltevéseinkben megfogalmazódott, hogy az 1989-es polgári demokratikus változásokat megelőző tartalmi szabályozók - az adott korszakra jellemző szocialista ideológia mentén - az iskolai oktatást priorizálták, az óvodák számára előkészítő szerepet szántak, melynek fókuszában a kötelező foglalkozások, az iskolai élethez szükséges ismeretek formális elsajátítása és fegyelmezett viselkedés automatizálása állt. Kutatási eredményeink birtokában elmondható, hogy az 1960-ban megjelent (és 1964-ben átdolgozott) módszertani levél paradigmatisztikus változásokat hozott. A mai pedagógiai gyakorlatra is vonatkoztatható, korszerű, részletes iránymutatással szolgált az óvoda-iskola átmenet tekintetében. A jelenleg hatályos óvodai alapprogram (ÓNOAP, 2012) – a gyermeki individuumot, a fejlődés jellemzőit középpontba állítva – nem ad egyértelmű iránymutatást a felelősség, szerepek, szakmai kompetenciahatárok és az együttműködés vonatkozásában. Feltételezhetően a fentiek hiánya akár szakmai és személyes ellentétek előidézője is lehet az intézmények, pedagógusok és a szülők között, amely nem szolgálja a gyermekek mindenek felett álló érdekét.

A SOPRONI ÓVÓKÉPZŐ NÉMET TANÁRAINAK KORSZAKALKOTÓ ÓVODAI INNOVÁCIÓJA AZ 1990-ES ÉVEK KÖZEPÉN

PÁSZTOR ENIKŐ

Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
pasztor.eniko@uni-sopron.hu

Kulcsszavak: óvodai idegennyelvi nevelés, egy személy – egy nyelv módszer, nemzetiségi óvodák

Nagy népszerűségnek örvendenek a kétnyelvű nevelést biztosító óvodák, köztük a nemzetiségi intézmények. Számos tudományterületre kiterjedő vizsgálódások folytak a nyelvtanítás kudarcainak felszámolására. Sokan a megoldást a nyelvoktatás megkezdésének előrehozatalában látták. Már ekkor megfogalmazódott az az igény, hogy óvodáskorban kellene elkezdni a gyermekek idegen nyelvi fejlesztését (Kelemen – Nagy, 1981). A kutatók többsége egyetért abban, hogy az életkor meghatározó jelentőséggel bír az idegennyelv-elsajátításban (Kovács, 2009). A kisgyermek az idegen nyelvet egészen másképpen tanulja, mint a felnőttek (Németh, 2015). Az elsajátítás tudattalan tanulás, melynek következtében készségszintű ismeretek alakulnak ki az egyénben (Klein, 2013). A második nyelv elsajátítása során a fonetikában mutatkozik meg leginkább előny, hiszen a fiatalabb gyermekek artikulációs bázisa sokkal könnyebben átáll az új nyelv hangjainak a kiejtésére (Navrasics, 2004). Nem mellékesen gyermekek az adott nyelv gyermekkultúrájának megismerésére is lehetőséget kapnak, ami egy későbbi kezdés esetén mindenképpen kimaradna (Klein, 2013).

A Sopron melletti Ágfalvi Napsugár Óvodában 1994-ben egy innováció indult, amely az egész országban felkeltette a szakma érdeklődését. Ebben az óvodában a Soproni Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar jogelődjénél dolgozó két oktató egy kísérletet kezdeményezett az „egy személy – egy nyelv” elvén alapuló idegennyelvi nevelési módszer óvodai bevezetése céljából. A módszert J. Ronjat (1913) francia nyelvész alkalmazta családjában. A gyermekük nevelése során a szülők a saját anyanyelvüket használták, Ronjat a franciát, felesége pedig a német nyelvet, így vált aztán Louis kétnyelvűvé (Hartl – Babai – Kovácsné, 2014). Az ágfalvi német-magyar óvodai csoport létrehozását kezdeményező két oktatót az újítás, a változtatni akarás, az óvodai németnyelv-fejlesztés addigi rutinjának a magasabb szintre emelése motiválta. Ez a kísérlet rövid ideig tartott és sem Ágfalván, sem a soproni óvodákban nem tudott meghonosodni, azonban Magyarország más településein és szerte a világban nagy népszerűségnek örvend.

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy az ágfalvi innovációnak mik voltak a specifikumai, milyen hosszútávú előnyökkel járt az akkori óvodások számára? A szekunder kutatásaim során megvizsgáltam az óvodai idegennyelv-elsajátítás pedagógiai aspektusait, az alkalmazott módszerek tartalmát, a játék szerepét az idegennyelvi nevelésben, majd a kutatásaim fókuszába az „egy személy – egy nyelv” módszert helyezve, tanulmányoztam ennek ismérveit és óvodai megjelenési formáit. Primer kutatásomban narratív interjúkat készítettem. A tartalomelemzés módszerével áttekintettem és elemeztem a pedagógiai szaksajtó, valamint a soproni vonatkozó napi- és hetilapok azon cikkeit, melyek erről az óvodai kísérletről szólnak. Kérdőíves kutatást végeztem óvodavezetők körében a jelen helyzet megvizsgálása céljából.

ROMOLÓGIAI ASPEKTUSOK AZ OKTATÁSBAN

Szimpóziumvezető:

Forray R. Katalin

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

forrayrk@gmail.com

Opponens:

Óhidy Andrea

Pädagogische Hochschule Freiburg

andrea.ohidy@ph-freiburg.de

Előadások:

1. Cserti Csapó Tibor: Az indiai eredet és az „India tudat” szerepe a hazai roma közösségekben és a közoktatásban
2. Lakatos Szilvia: A lovári érettségi választásának motivációi
3. Andl Helga – Beck Zoltán: „Tanultam képzetet, betűt” – A magyar nyelvű kortárs cigány, roma irodalom iskolaképei
4. Trendl Fanni: Cigány/roma egyetemistákat támogató szakkollégiumok összehasonlítása
5. Boros Julianna: Cigány, roma családok és az iskola

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: romológia, közoktatás, felsőoktatás

A Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán, a Neveléstudományi Intézet Romológia és Nevelésszociológia Tanszékén, illetve a hozzá kapcsolódó Romológiai Kutatóközpontban és az „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola romológia alprogramjában folyamatosan zajlanak különböző diszciplináris területeken olyan kutatások, amelyek kapcsolódnak az oktatás-nevelés kérdésköréhez.

Szimpóziumunk ezekből vizsgálatokból – melyek között kvalitatív és kvantitatív kutatásokat is találunk – villant fel néhányat. Az első előadás magyarországi cigány, roma kortárs szerzők szövegeit elemzi, azt vizsgálva, hogy a regényekben milyen iskolaképek és miféle iskolai-társadalmi karrierutak rajzolódnak meg. A második prezentáció szerzője a romani nyelvi érettségivel kapcsolatos személyes motivációkra vonatkozóan folytatott a kisebbségi nyelv oktatását végző intézmények számára is hasznos vizsgálatot. Az ezt követő előadás keretében a cigány, roma családok és az iskola közötti viszonyrendszerrel, a különböző szocializációs szintek együttműködéséről a Sellyei járásban készült kvantitatív és kvalitatív kutatási eredmények kerülnek bemutatásra. A negyedik prezentáció a közoktatással ellentétben a felsőoktatás világába mozdul el, amikor a cigány, roma, főként hátrányos helyzetű diákokkal foglalkozó szakkollégiumok összehasonlító vizsgálatát mutatja be. A szimpóziumot záró előadás pedig egy, a romológia világában sokat vitatott kérdéskör, az „India tudat” reprezentációját tárja fel.

A szimpózium korántsem kíván teljes képet adni műhelyünk aktuális kutatási kérdéseiről, csupán néhány adalékot villant fel az oktatás és a roma, cigány gyerekekkel, tanulókkal kapcsolatos kérdéskörök közül. A bemutatott kutatások eredményei főként a romológia és a neveléstudomány területén hasznosíthatók, emellett a pedagógiai praxis számára is értékes információkkal szolgálhatnak.

AZ INDIAI EREDET ÉS AZ „INDIA TUDAT” SZEREPE A HAZAI ROMA KÖZÖSSÉGEK BEN ÉS A KÖZOKTATÁSBAN

CSERTI CSAPÓ TIBOR

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
cserti.csapo.tibor@pte.hu

Kulcsszavak: cigányok eredete, tudomány, roma önérvényesítés, roma identitás, közoktatási tankönyvek

A vándorló roma csoportokat a kora középkori európai megjelenésük után Egyiptommal hozták kapcsolatba. Ezt az elterjedt és évszázadokig élő magyarázatot aztán a 18. század végén felváltotta az a feltételezés, miszerint az Indiai szubkontinensről eredeztethetők. Az indiai származástudat megélésének három területe emelhető ki. Az előadás e három értelmezési mező mentén vizsgálja az „India tudat” jelentőségét.

Elsőként a tudományos érdeklődés fordult az európai cigányság indiai gyökerei felé, a 18. század végén (Madhavankutty, 2013; Kenrick, 2004; Friedman, 1986; Kenrick Hancock, 1992). A roma politika és önszerveződés világa csak a 20. század utolsó harmadától emeli be a hangsúlyos témák közé az indiai kapcsolatokat, s hat ez hazánkban is a formálódó roma önérvényesítő mozgalmak terén. Legkésőbb pedig talán a közbeszéd vonatkozásában tematizálódik, Magyarországon csak a rendszerváltás után.

A cigányok indiai származását több tudományterület (nyelvészet, történelem, majd a biológiai tudományok is) egymást kiegészítő kutatásai megerősítették, meg kell azonban jegyezni, hogy léteznek az indiai eredet elméletét – részben – elvető kutatók is. (Törzsök, 2000; Binder, 2008; Nagy, 2012, 2019; Ladányi – Szelényi, 1997; Fraser, 1992, 1996; Kalaydjieva et al., 2001; Kenrick, 2004; Martínez-Cruz et al., 2016)

A második szintér a roma politika, roma érdekképviselet területe. Itt kapcsolódnak be a történetbe az identitásépítő mozgalmakat szolgáló (később sokat bírált) populáris „történészek”. (Binder, 2006, 2008; Réger – Kovalcsik, 2005; Mikos, 2013; Szuhay, 1995) A mitikus nemzeti történelem igényének megfelelően egyes szerzők több roma „kulturális sajátosságot” is visszavetítettek az őshazába (Fraser, 1992, 1996; Hancock, 1991; Rostás-Farkas, 2001). Ez a fajta retorika azután, különösen a rendszerváltás után terjed át a roma közösségek mindennapi beszédtemái közé, a helyi közösségek szintjére.

Az őshaza tematizálása kapcsán fontos szerepe van a közoktatásnak, milyen tudástartalmakat, s miként ad át a diákoknak, akiknek legfontosabb forrása erről az oktatás, a tankönyvek. A kutatás első körében dokumentumelemzéssel tárjuk fel, hogyan jelenik meg az őshaza tematikája a vizsgált három szintéren. A következő körben tankönyvelemzés módszerével vizsgáljuk, hogy a magyarországi közoktatásban használt anyagok általánosságban, illetve szűkebben a cigány, roma népismeret oktatása során milyen tartalmakkal találkoznak a diákok a népismereti tankönyvekben.

Elmondható, hogy sem a közismereti tankönyvi tartalmak, sem a népismeret taneszközei nem kellően differenciáltak, csak a felületes, sokszor általánosító ismereteket kezelik. Ennek több oka tárható fel. Egyik, hogy a tankönyvszerzők sem ismerik kellő mértékben a szakirodalmat, a másik, hogy az érintett diákok életkori sajátosságai korlátozzák, milyen árnyaltságban tárgyalhatók ezen ismeretek.

A LOVÁRI ÉRETTSÉGI VÁLASZTÁSÁNAK MOTIVÁCIÓI

LAKATOS SZILVIA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
lakatos.szilvia@pte.hu

Kulcsszavak: romani (lovári) nyelv, érettségi, nyelvtanulási motiváció

Az előadás célja, hogy betekintést nyújtson a magyarországi cigány nyelvek közül a romani (lovári) nyelv érettségi vizsgarendszerébe, és kitérjen a diákok nyelvtanulási motivációra a lovári nyelv esetében. Röviden szemlélteti a kétszintű érettségi vizsga felépítését, emelt- és középszinten az élő idegen nyelvek csoportjában. A kétszintű érettségi vizsgarendszer egyik előnye – amely a vizsgálat szempontjából kiemelten fontos –, hogy a rendszer nyitott, így újra érettségizhet az is, aki már rendelkezik érettségivel. (Lakatos, 2019)

Az Oktatási Hivatal elérhető hivatalos statisztikáiban megfigyelhető, hogy évről évre egyre többen választják a lovári érettségi vizsgatárgyat emelt és középszinten egyaránt. Kutatásomban arra keresem a választ, hogy milyen motiváció mozgatja az érettségizőket abban, hogy a lovári nyelvet válasszák vizsgatárgyként. Célom, hogy rávilágítsak arra, hogy a kisnyelvek között a lovári kimagasló népszerűségnek örvend, és megkeressem a nyelvtanulási motiváció okait.

Hipotézisem, hogy a nyelvválasztásnál elsősorban az instrumentális motiváció (Gardner, 2001; Dörnyei, 2006) játszik szerepet a diákoknál.

Empirikus kutatásom során hólabda módszerrel, on-line, kérdőív segítségével keresem meg azokat az érettségizőket, akik az elmúlt években lovári nyelvből érettségiztek. A részeredmények ismeretében megfigyelhető, hogy a válaszadók közül mennyien vannak, akik rendes vagy kiegészítő érettségi vizsgát tettek, és ennek tudatában rámutatok arra, hogy a belső motiváció hogyan oszlik meg köztük az integratív és az instrumentális motiváció szintjén (Gardner, 2001; Dörnyei, 2006).

„TANULTAM KÉPZETET, BETŪT” –
A MAGYAR NYELVŰ KORTÁRS CIGÁNY, ROMA IRODALOM ISKOLAKÉPEI

ANDL HELGA – BECK ZOLTÁN

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

andl.helga@pte.hu

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

beck.zoltan@pte.hu

Kulcsszavak: cigány, roma, iskola, társadalmi tér, regény

Kutatásunkban magyarországi cigány, roma kortárs szerzők szövegei kerülnek fókuszba oly módon, hogy az irodalmi alkotásra az iskola és a társadalom komplex viszonyrendszere felől tekintünk. A nevelés-oktatás formális tereit mint rögzített szövegtereket értelmezzük: arra vagyunk kíváncsiak, milyen iskolaképek – és miként – termelődnek meg, és ezen keresztül miféle iskolai-társadalmi karrierutak rajzolódnak meg a regényekben.

Mivel az előadásunkat megelőző kutatásaink tapasztalata – a folyamatból következő fogalomalkotásunk kulcsfogalma – a reziliens hős figuráját képezte meg, ezért tudunk jelenlegi előadásunkban az ehhez kapcsolódó relációk mentén fogalmazni: tehát a karrierút innen, az immanens módon alakuló fogalomalkotásból következően kerülhet bevezetésre. Kvalitatív kutatásunkat a grounded theory és a diskurzuselemzés inspirálja, értelmező szabadságunkat is innen nyerjük. Egyfajta bricoleurként rendezzük fogalmainkat, melyek részben az elemző folyamatból termelődnek meg – így jönnek létre első közelítésben a relációkat feltáró kulcsfogalmaink: a reziliens hős, család, iskola. Ugyanakkor számolnunk kell azzal is, hogy olvasási tapasztalatunk eleve viszonyba kerül kutatói tapasztalatainkkal, így előzetes tudásainkat nem felfüggeszteni, hanem éppen mozgósítani kívántuk az értelmezés során. A hazai és nemzetközi nevelésszociológiai kutatások (Réger, 1978; Kemény, 1996; Havas – Kemény – Liskó, 2002; Forray – Hegedűs, 2003; Kende, 2013; Zolnay, 2015; Óhidy, 2016) tudományos beágyazottságát adják a fikciós szövegeknek. Az a teoretikus feszültség, amely így keletkezik – hogy tehát egy fikciós szöveget tekintünk kutatási terepnek, azaz az ismerhető valóságnak, miközben a szöveghez kapcsolódó referenciális valóságokat és értelmezésüket is számításba vesszük – pragmatikusan oly módon magyarázható, hogy végső soron az olvasói (a szöveg felől referenciálisnak tekinthető) valóság értelmezése hoz valódi társadalmi hasznot. Elméleti szempontból pedig úgy, hogy a kulcsfogalmaink a fikciós szövegek referenciális terében értelmeződnek, alkotnak vagy rendeznek tudományos diskurzustereket.

Ezzel együtt a fikciós szöveg az értelmezés számára tapasztalati valóság, a szövegben megképzett terek valós terek, a szereplők pedig valóságos létezők. A regényekre úgy tekintünk, mint időben és térben lehatárolt társadalmi terekre, a kutatás terepére. Az elemzésünkbe bevont szövegek a következők: Holdosi József: Fogoly, Cigánymózes (1987), Csemer Géza: Szögény Dankó Pista, Digesztor, (2001), Lakatos Menyhért: Füstös képek (1975), Szécsi Magda: Időtépő (2006), Cigánymandala (2007), Jónás Tamás: Cigányidők (1997), Apuapupu (2013).

Kutatásunk eredményei a tanárképzés számára is hasznosíthatók, újabb megközelítésmódot (módszert és fogalmi keretet) kínálnak a képzés résztvevőinek, oktatóknak és hallgatóknak egyaránt.

CIGÁNY/ROMA EGYETEMISTÁKAT TÁMOGATÓ SZAKKOLLÉGIUMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

TRENDL FANNI

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
trendl.fanni@pte.hu

Kulcsszavak: cigány/roma diákok, felsőoktatás, szakkollégium, társadalmi stratégiák

1895 óta változó intenzitással folyik a közép-, majd felsőoktatási szakkollégiumokban a tehetséggondozás és a hátránykompenzáció. (Papp, 2012; Forray, 2016) 1990 után alakulnak az első olyan szakkollégiumok, melyeknek célja a cigány/roma származású felsőoktatásba bekerülő főként hátrányos helyzetű tanulók támogatása, lemorzsolódásuk megelőzése. (Forray – Boros, 2009; Havas, 2007) Kutatásunkban két ilyen céllal létrejövő és a mai napig is működő szakkollégiumot és annak tagságát vizsgáltuk meg.

A kutatás során a szervezetek történetét dokumentumelemzés és a vezetőkkel készített strukturált interjúk alapján derítettük fel. A szervezetek működésére vonatkozóan az alapító okiratok és a szervezeti- és működési szabályzatok illetve a fent említett interjúk szolgáltak forrásul. A szakkollégiumok tagságára vonatkozóan pedig már előzetesen publikált kutatások másodelemzéséből és a nyilvános felvételi felhívásokból vontunk le következtetéseket.

A kapott eredmények különbséget mutattak a két szakkollégium között a célokban és a tagságban is. Ezeket a különbségeket a társadalmi stratégiák mentén (szeparáció – inklúzió) igyekeztünk értelmezni. (Kozma, 1993; Forray, 1998; Varga, 2006) A két szervezet célrendszerében és a bevont célcsoport tekintetében különbségek mutatkoztak. Ugyan mindkét szervezet esetében jól látható, hogy többségében első generációs értelmiségi fiatalokat támogatnak, de a működés során az egyik szervezet esetében a szeparációs törekvések, míg a másik esetében az inklúzióra való törekvés a jellemző mind a dokumentumok, mind a vezetői interjúk tanúságai szerint.

CIGÁNY, ROMA CSALÁDOK ÉS AZ ISKOLA

BOROS JULIANNA

Pécsi Tudományegyetem BTK Társadalmi Kapcsolatok Intézete
boros.julianna@pte.hu

Kulcsszavak: cigány, család, iskola, tanulás, érték

A család szerepe meghatározó a társadalmi mobilitási esélyek tekintetében, a szülők iskolázottsága, foglalkozása nagymértékben befolyásolja gyermekük jövőképét és lehetőségeit. (Gazsó, 1971; Andorka – Simkus, 1983; Andor – Liskó, 2000; Kertesi – Kézdi, 2005; Havas – Liskó, 2006; Messing – Molnár, 2008) Márpedig a cigány szülők társadalmi státuszát általában az alacsony iskolai végzettség, a szakképzetlenség jellemzi, melynek következtében munkaerőpiaci esélyeik rosszabbak, mint a társadalom többségének. A rendszerváltozás után bekövetkező foglalkoztatáspolitikai válság a cigány családokat sújtotta leginkább, hiszen elsőként az alacsony iskolai végzettségű, szakképzetlen, betanított és segédmunkások vesztették el a munkahelyüket, s kerültek a tartós munkanélküliség állapotába. (Kemény – Havas, 1996; Forray – Hegedűs, 1998; Kertesi – Kézdi, 1998) Gyermekük számára a kitörés egyetlen lehetséges útja az iskola volt (Boros, 2019).

Napjainkban kevés információval rendelkezünk a cigány, roma családok és az iskola közötti viszonyrendszerrel, a különböző szocializációs szintek együttműködéséről. A nevelésszociológiai kutatások elsősorban az iskolában zajló mechanizmusok megismerésére, a különböző intézményen belül zajló folyamatok vizsgálatára törekednek. A szülők és a társadalmi környezetben élő felnőttek viszonya a tanuláshoz, tudáshoz, az iskola intézményes világához kapcsolódó társadalmi értékei nagymértékben befolyással vannak a gyermek iskolai sikerességére. A szülők tanulással kapcsolatos tapasztalataikat – melyet gyerekként, később felnőttként szereztek – adják át gyermekeiknek. A hátrányos helyzetű, főként alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők kevés vagy többnyire negatív élményekkel és tapasztalatokkal rendelkeznek az iskola világáról, így a szocializáción keresztül történő ismeret, tudás átadása generációkon átívelő problémakört mutat. A társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű, főként cigány népesség tagjainak alacsony iskolai végzettsége mutatja, hogy egykor tanulóként a lemorzsolódottak között voltak az oktatási rendszerben, s napjainkban a lemaradó társadalmi csoport tagjai. (Boros, 2020)

Az elmúlt évtizedben a sellyei járásban végeztem kutatásokat, melynek keretében a települések társadalmával, a szegénység dimenzióival foglalkoztam. Öt évvel ezelőtt kezdtem el foglalkozni a tanulással, tudással kapcsolatos érték vizsgálattal, mely kiemelten hátrányos helyzetű térségben élő cigány, roma családokban zajló kutatást jelentette három településen. A kutatási eredményeim során megerősítést kaptam arra vonatkozóan, hogy az iskolai lemorzsolódás, a korai iskolaelhagyás kérdésköre sokkal bonyolultabb, mely kizárólag az oktatási intézményekben történő rendszerszintű változtatásokkal nem megoldható, szükség van az elsődleges szocializációs szintér működéséről, mechanizmusairól, értékeiről ismerettel rendelkezni. Előadásom keretében a 2017-2022 között végzett kutatási eredményeim összegzésére töreksem.

STRATÉGIÁK ÉS DÖNTÉSEK: ELTÉRŐ DÖNTÉSI SZINTEK ÉS STRATÉGIÁK A DIGITÁLIS OKTATÁS ÉS MÉRÉS TERÜLETÉN

Szimpóziumvezető:

Takács Szabolcs
Károli Gáspár Református Egyetem
takacs.szabolcs.dr@gmail.com

Opponens:

Horváth László
Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
horvath.laszlo@ppk.elte.hu

Előadások:

1. Pásztor Attila – Magyar Andrea – Pásztor-Kovács Anita – Rausch Attila: Induktív gondolkodás online mérése és digitálisjáték-alapú fejlesztése 5. évfolyamos tanulók körében
2. Gergely Bence – Kovács Kristóf – Takács Szabolcs: Adaptív tanulási rendszerek az urning algoritmus segítségével
3. T. Kárász Judit – Széll Krisztián: Nagymintás nemzetközi tanulói teljesítménymérések szisztematikus szakirodalmi áttekintése az elektronikus adatfelvétel szemszögéből
4. T. Kárász Judit – Nagybányai-Nagy Olivér – Takács Nándor – Takács Szabolcs: Két egyetemi kurzus e-learning fejlesztése és a tanulási stratégiák Q-módszertan szerinti értékelése az online térben

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: digitális oktatás, tanulási stratégiák, mérés-értékelés, kompetencia, médiahatás

A szimpóziium céljai: A digitális oktatás és mérés különböző szintjein számos döntéshozatalra kerülhet sor oly módon, hogy e döntések nem feltétlenül kerülnek megalapozásra. Gondoljunk itt arra, hogy a világjárvány idején számos olyan döntést kellett meghozni, melynél sem idő, sem lehetőség nem volt annak még akár rövidtávú hatásainak felmérésére, mérlegelésére. A járvány lecsengése után, illetve a járványügyi intézkedések elmúltával a döntéshozatal visszatért a régi mederbe, például visszatérés az offline oktatásra, mert ez az oktatás hagyományos színtere. Ne felejtjük el azonban, hogy a digitalizáció a járvány kitörése előtt is már elindult, tehát a járványtól függetlenül is történtek ilyen irányú fejlesztések.

A szimpóziium előadásai: T. Kárász Judit és Széll Krisztián első előadásukban egy szisztematikus szakirodalmi áttekintés eredményeit ismerhetjük meg, melynek keretében bemutatják, hogy a nagymintás nemzetközi mérések (OECD PISA, IEA TIMSS, IEA PIRLS) esetében milyen tanulmányok születtek a digitális, illetve papír-ceruza alapú mérési felület különbségéről.

A nemzetközi felmérések mellett hazai fejlesztések is szép számmal születtek – jellemzően azonban inkább egyéni műhelyek keretében lehet a jó kezdeményezéseket tetten érni. Erre egy példát hoznak Pásztor Attila és munkatársai: esetükben egy több éves/évtizedes múltra visszatekintő kezdeményezés és fejlesztés eredményeit ismerhetjük meg, ahol nem csak arra kapunk betekintést, hogy miként alakíthatók ki digitális feladatok, platformok, hanem arra is rálátásunk lesz, hogy e döntések mögött komoly pedagógiai, pszichológiai paradigmák és értelmezések, indoklások állnak.

A fejlesztések során nem hanyagolható el az, hogy a digitális mérések informatikai háttere jellemzően nagyobb előkészítéseket igényelnek. A modern tesztelmélet során alkalmazott módszerek jelentős informatikai beruházásokat követelnek meg, így például egy tisztán adaptív mérés megvalósítása jelentős előkészítést igényel. Erre adhat megoldást az a fajta pszichometriai modell, melyet Gergely Bence és munkatársai ismertetnek. E modell, illetve az algoritmus-szervezési megvalósítás a modern tesztelmélet által szolgáltatott eredményeket képes reprodukálni úgy, hogy közben nem igényel jelentősebb számításigényt. A folyamatos működés és működtetés, az állandó visszamérés és kiértékelés fontos elemét képezi egy felelős fejlesztési folyamatnak.

A folyamatos visszamérés és értékelés digitális rendszereiből nyerhető információk azonban olykor fals értékeket, illetve nehezebben értelmezhető kimeneti eredményeket szolgáltatnak. Ezen anomáliákra hívja fel a figyelmet T. Kárász és munkatársainak esettanulmány előadása, melyben két egyetemi kurzus összehasonlító elemzését mutatják be. Milyen eltéréseket mutat egy digitális naplózás eredménye és a hallgatók önértékelési adatai? Mik a népszerű, hasznos vagy éppen senki által sem használt (jól használt) tanulástámogató eszközök egy digitális rendszerben? Vannak-e feltárható tanulási stratégiák?

INDUKTÍV GONDOLKODÁS ONLINE MÉRÉSE ÉS DIGITÁLISJÁTÉK-ALAPÚ FEJLESZTÉSE 5. ÉVFOLYAMOS TANULÓK KÖRÉBEN

PÁSZTOR ATTILA – MAGYAR ANDREA – PÁSZTOR-KOVÁCS ANITA – RAUSCH ATTILA

Szegedi Tudományegyetem

attila.pasztor@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem

mandrea@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem

pasztor-kovacs@edpsy.u-szeged.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

rausch.attila@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: induktív gondolkodás; digitális fejlesztés; online mérés

Karl Josef Klauer (1997) szerint az induktív gondolkodás során hasonlóságokat és különbségeket vizsgálunk meg dolgok tulajdonságai és azok kapcsolatai között, ez alapján Klauer hat induktív gondolkodási stratégiát azonosított. A modell konstrukció validitása matematikai tartalmú feladatokkal már alátámasztott (Christou – Papageorgiou, 2007), azonban kevés kutatás irányul a modell területáltalános teszttel történő igazolására. Az elméletre épülve több program került kifejlesztésre, amelyek hatékonyságát számos vizsgálat igazolta (Klauer – Phye, 2008), azonban ezek a programok rendszerint papíralapú fejlesztésekként valósultak meg (Pásztor, 2016). A kutatás célja egy klaueri modellre épülő online, területáltalános mérőeszköz kidolgozása, valamint a gondolkodási stratégiákat fejlesztő online program kialakítása és hatásvizsgálata 5. évfolyamos tanulók körében.

A mérőeszköz kipróbálásában 267 tanuló vett részt. A figuratív teszt összesen 54 feladatot tartalmazott, a hat gondolkodási stratégia mindegyikét kilenc feladat mérte: tulajdonságok és kapcsolatok azonosítása (öt elemből három kiválasztása, analógia eladatok), tulajdonságok és kapcsolatok megkülönböztetése (kakukktójás és zavart sorozat feladatok), valamint többszemponútú osztályozás és rendszeralkotás (mátrix típusú feladatok). A fejlesztő kísérlet 122 tanuló bevonásával zajlott ($N_{\text{kísérleti}}=67$, $N_{\text{kontroll}}=55$). Az öt héten át tartó fejlesztő program stratégiánként 20, azaz összesen 120 feladatot tartalmazott, amelyeket matematikai tartalommal töltöttünk fel. A játékos, kerettörténetbe ágyazott gyakorlófeladatok helytelen megoldása esetén a program segítő visszacsatolást adott a tanulóknak. A teszt felvétele és a fejlesztő program megvalósítása is az eDia rendszer (Molnár – Csapó, 2019) alkalmazásával, az iskolák számítógéptermeiben zajlott. A teljes teszt reliabilitása megfelelő volt (Cronbach-alfa=0,91, a résztesztek szintjén az értékek 0,61 és 0,77 között voltak). A megerősítő faktorelemzés szerint a hat dimenziós modell megfelelő illeszkedést mutatott ($\chi^2=1454,2$; CFI=0,978; TLI= 0,977; RMSEA=0,016). A teljes teszt átlaga 48,0%p, szórása 18,7%p, ami azt mutatja, hogy a teszt nehézsége illeszkedett a célcsoport képességszintjéhez. A fejlesztő kísérletben az előteszten nem volt szignifikáns különbség a kísérleti és a kontrollcsoport között ($t=-0,230$ $p=0,82$). Az utóteszten mind a két csoport eredménye szignifikánsan növekedett (rendre $t=-9,057$ $p<0,01$; $t=-3,336$ $p<0,01$), azonban a kísérleti csoport szignifikánsan magasabban teljesített ($t=2,173$ $p=0,03$). A program hatásmérete Cohen $d=0,38$. A teszt pszichometriai jellemzői megfelelőek, a mérőeszköz konstrukció validitása alátámasztást nyert, a fejlesztő program hatékonynak bizonyult. A mérő és a fejlesztő program együttes alkalmazása segítheti a pedagógusok fejlesztő munkáját. További kutatások irányulhatnak egyes résztesztek továbbfejlesztésére, valamint affektív változók bevonásával a fejlesztő program nagyobb mintán történő alkalmazására.

Támogató: A kutatás a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával valósult meg.

ADAPTÍV TANULÁSI RENDSZEREK AZ URNING ALGORITMUS SEGÍTSÉGÉVEL**GERGELY BENCE – KOVÁCS KRISTÓF – TAKÁCS SZABOLCS**Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
gergely.bence98@outlook.comEötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
kovacs.kristof@ppk.elte.huKároli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
takacs.szabolcs@kre.hu**Kulcsszavak:** urnings algoritmus, adaptív mérés, klasszikus tesztelmélet

A klasszikus képesség tesztelések esetén legtöbbször nagy elemszámú keresztmetszeti vizsgálat történik, ahol minden diák ugyanazon feladatokat tölti ki. Ezzel szemben az adaptív tesztelés lényege, hogy a feladatokat úgy választjuk ki, hogy az a diák becsült képességéhez legjobban illeszkedjen. Egy teljesen adaptív mérési rendszer létrehozása sokszor időigényes és jelentős költségekkel jár. Egy másik lehetséges út az ún. adaptív tanulási rendszerek használata (Maris – Brinkhuis, 2018). Ezeknek a lényege, hogy a diákokat longitudinálisan mérjük és a képességbecslésüket egy egyszerű szabály alapján folyamatosan változtatjuk. Ez a folyamatos becslés lehetővé teszi, hogy a diák képességeiben bekövetkező változásokat követni tudjunk anélkül, hogy bármilyen tanulási modellt definiálnánk. Az Urnings algoritmusra épülő adaptív tanulási rendszerek előnye tehát az, hogy képesek dinamikusan követni a diákok fejlődését egy robosztus és kevésbé számításgényes módszer segítségével (Bolsinova et al., 2022).

Jelen előadásnak két célja van: bemutatni az Urnings algoritmus működését és vizsgálati lehetőségeit az idiografikus képességmérésben, valamint demonstrálni egy olyan nyílt forráskódú keretrendszert, amely segítségével elérhetővé válik a bemutatott módszerek használata, vizsgálata, és az ezen algoritmusokkal történő adatelemzés. Az Urnings algoritmus működését egy szimuláció segítségével vizsgáltuk, ahol különböző, a képességben bekövetkező változásokat szimuláltunk (diszkrét ugrás és folytonos lineáris növekedés a képességben), majd megvizsgáltuk, hogy az Urnings algoritmus, milyen hatékonysággal (átlagos négyzetes hibával) képes követni ezeket a szimulált képesség szinteket.

Az eredmények alapján az Urnings algoritmus képes jelentős képesség növekedéseket is követni. A képesség követés hatékonysága attól függ, hogy hogyan paraméterezzük az Urnings algoritmust. Ha megengedjük, hogy az algoritmus nagyobbakat ugorhasson a képességspektrumon, akkor a követés sebességét tudjuk növelni az átlagos négyzetes hiba rovására, míg kisebb ugrások esetén az átlagos négyzetes hiba lesz kisebb, viszont kevésbé érzékenyé válik az algoritmus a változásokra. Az elemzések teljes egészében a bemutatott nyílt forráskódú keretrendszer segítségével történtek. Az előadásunkban kitérünk arra is, hogy hogyan lehet ezzel a keretrendszerrel szimulációs elemzéseket végrehajtani.

NAGYMINTÁS NEMZETKÖZI TANULÓI TELJESÍTMÉNYMÉRÉSEK SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉSE AZ ELEKTRONIKUS ADATFELVÉTEL SZEMSZÖGÉBŐL

T. KÁRÁSZ JUDIT – SZÉLL KRISZTIÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

t.karasz.judit@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

szell.krisztian@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: médiahatás, papír-ceruza teszt, számítógépes teszt, PISA, szisztematikus szakirodalomáttekintés

A nemzetközi nagymintás tanulói teljesítménymérések közül kiemelendő az International Association for the Evaluation of Educational Achievement/IEA, Trends in International Mathematics and Science Study/TIMSS (Mullis – Martin, 2017) és Progress in International Reading Literacy Study/PIRLS (Mullis – Martin, 2015) valamint az Organisation for Economic Co-operation and Development/OECD Programme for International Student Assessment/PISA (OECD, 2019) mérése, melyek az általános iskolai és középfokon tanulók különböző korosztályait mérik a természettudományok, szövegértés, matematika és alkalmanként egyéb területeken. A mérések egyik célja, hogy az egyes országok oktatásirányítását informálják az oktatási rendszereik eredményességéről, és segítsenek jó gyakorlatokat találni.

A felmérések mindegyike eredetileg papír-ceruza alapú teszt, ma különböző mértékben digitális. A PISA 2015 esetében – egy, a próbaméréshez kapcsolódó vizsgálat után (Robitzsch et al., 2020) – elektronikus felületen történt a feladatlapok kitöltése, ezután 2018-ban a fő mérési területen (szövegértés) a lineáris teszteket szakaszos adaptív kitöltésre cserélték (Yamamoto et al., 2019). A PIRLS 2016-ban opcionális lehetőségként ajánlotta fel – a hagyományos módon lebonyolított mérés mellett – az ePIRLS mérést, a PIRLS méréssel megegyező keretrendszerben, de digitális olvasási készséget mérve (Mullis et al., 2017). A TIMSS 2019 – egy megelőző, digitális adatfelvételt vizsgáló kutatás után (Fishbein et al., 2018) – elektronikus formában valósult meg, meghagyva a résztvevő országoknak a papír-ceruza kitöltési lehetőséget.

Kutatásunk célkitűzése, hogy feltárja és összefoglalja a PISA, TIMSS és PIRLS mérések digitalizációjával kapcsolatos magyar és nemzetközi tudományos eredményeket, különös tekintettel a papír-ceruza és számítógépes adatfelvétel közötti váltás lehetséges következményeire, az esetleges médiahatásra. A kereséseket előre rögzített protokoll szerint a PRISMA irányelveinek (Rethlefsen et al., 2021) megfelelően végeztük hazai és nemzetközi adatbázisokban. A kizárási folyamatot vak második kódoló bevonásával ellenőriztük.

Előadásunkban bemutatjuk a hazai és a nemzetközi adatbázisokban végzett szisztematikus szakirodalmi áttekintés keresési protokollját és a szelekciós folyamatot. Ismertetjük a kettős kódolás eredményét, végül bemutatjuk a fellelt, papír-ceruza és elektronikus adatfelvételek közti különbség vizsgálatára lefolytatott kutatások eredményeit.

Támogató: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

KÉT EGYETEMI KURZUS E-LEARNING FEJLESZTÉSE ÉS A TANULÁSI STRATÉGIÁK Q-MÓDSZERTAN SZERINTI ÉRTÉKELÉSE AZ ONLINE TÉRBEN

**T. KÁRÁSZ JUDIT – NAGYBÁNYAI-NAGY OLIVÉR – TAKÁCS NÁNDOR –
TAKÁCS SZABOLCS**

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
t.karasz.judit@ppk.elte.hu

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
nagybanyai.oliver@kre.hu

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
takacs.nandor@kre.hu

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet
takacs.szabolcs@kre.hu

Kulcsszavak: Q-módszertan, Kurzusértékelés, tanulási stratégiák

A Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézetében folyó matematikai statisztika tárgy oktatása a járványhelyzet miatt bevezetett távolléti és hibrid oktatás során a BA és MA hallgatók számára egyaránt e-learning jellegűvé vált. Ehhez kapcsolódóan teszteltünk egy tananyagfejlesztési folyamatot a 2019/20. és 2020/21. tanévek három féléve során. A tantárgy a pszichológus hallgatók számára BA képzésen 2 féléves gyakorlati tárgy (elméleti tantárgy nélkül), az MA képzés során egy félév elméleti előadás, majd rákövetkező félévben egy félév gyakorlati képzést jelent. A tananyag fejlesztés során egyértelműen a gyakorlati területre helyeztük a hangsúlyt. Ezt indokolja az is, hogy a pszichológus képzés során a BA időszakban portfólió szakdolgozat készül, melyben 4 darab műhelymunkát készítenek a hallgatók: általános lélektan, személyiséglélektan, szociálpszichológia és fejlődéslélektan területen. A műhelymunkák lényegében egy-egy kisebb szakdolgozatot jelentenek, melynek egyik felét a szakirodalmi háttér leírása és a diszkutálás, másik felét a kutatásimódszertani-statisztikai rész adja. Kutatási kérdés, célkitűzés: Az alkalmazott keretrendszer (Moodle) folyamatos naplózása lehetővé tette, hogy összesített statisztikák alapján megfigyeléseket tegyünk, illetve a tananyagunkat, annak használatát monitorozzuk, majd a tapasztalatok alapján fejleszthessük. Kutatási kérdésünk az volt, hogy az elektronikus oktatási rendszer, valamint a hallgatói monitorozás alapján feltárható-e tanulási stratégiák, melyek elősegítik a fontos és kevésbé fontos tartalmak és tanulástámogatási eszközök azonosítását?

Kiegészítésképpen az utolsó időszakban egy Q-módszertan (Stephenson, 1953) szerinti preferencia-értékelést is kértünk az MA-hallgatóktól, hogy az alkalmazott e-learning stratégiák használatáról részletesebb képet alkothassunk. A módszertan segítségével azonosítani tudtunk három olyan tanulási stratégiát (önálló tanulás, gyakorlatorientált tanulás erős oktatói támogatással, elméletorientált tanulás), melyek a felkínált lehetőségeket és tartalmakat igen eltérő módon használta ki. Miután láthatóvá vált, hogy az általunk készített segédanyagok más-más módon kerültek felhasználásra a különböző stratégiákban, ez indokoltá teszi azok további elérhetőségét a hallgatók számára. Fontos kiemelnünk azt is, hogy az elektronikus rendszer naplózásából származó első, közvetlen információ jelentős eltérést mutat a hallgatói visszajelzések-ből nyert információkkal – előadásunkban ezen eredményeket is bemutatjuk.

SZAKMAI PEDAGÓGUSOK A FÓKUSZBAN: KÉPZÉS ÉS PÁLYA

Szimpóziumvezető:

Bacsa-Bán Anetta
Dunaújvárosi Egyetem
bana@uniduna.hu

Opponens:

Cserné Adermann Gizella
Pécsi Tudományegyetem, Dunaújvárosi Egyetem
cserneadermann@gmail.com

Előadások:

1. Cserné Pekkel Márta: A szakmaipedagógus-képzés problémái és a pályahagyás kockázata
2. Bacsa-Bán Anetta: Szakmaipedagógus hallgatók a pályaszocializáció és a pályamotiváció útvesztőiben
3. Csikósné Maczó Edit: Diplomán túl – Jövőkép és pályorientáció a szakmaipedagógus-képzésben
4. Kocsó Edina: A hallgatói sikeresség tényezői és az intézményi támogatás digitális lehetőségei a szakmaipedagógus-képzésben

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szakmai pedagógus, szakmaipedagógus-képzés, pályaszocializáció

A szimpóziium célja a pedagógusképzés olyan szeletének középpontba helyezése, amely méltánytalanul háttérbe szorult. A szakmaipedagógus-képzés előtérbe kerülésének szempontja eleinte a képzés létjogosultságának igazolása volt (Benedek, 2006), majd annak szintjeinek, feladatainak elfogadása. A szakképzés helyzetének alakulása nyomán (Benedek, 2003) egyre fontosabbá vált az, hogy valóságos utánpótlásnevelés történik-e a területen, hiszen a pedagógusi pályaelhagyás itt a legszámottevőbb (Bacsa – Bán, 2019). A szakképzés tartalmi és strukturális fejlesztése, a képzés minősége döntő mértékben a pedagógusoktól, az elmélet és gyakorlat oktatóitól függ (Fekete, 1985; Biszterszky, 1985), ez a kulcsa ma is a terület minőségi megújításának.

A szakmai pedagógusok Magyarországon egyre csökkenő számban vannak jelen, társadalmuk előregedő, utánpótlásuk csekély (kis számú képzőhely, kis létszámú képzésbe lépő, majd pályára lépő hallgató). A szakmai pedagógusképzés problémái felerősödtek az elmúlt időszakban. Azonban a 2021-ben indított Szakoktató képzés új impulzust, új perspektívát adhat a szakképzés oktatóinak megújítására. Intézményünk e munkából jelentős részt vállalt. A szimpóziium ezen felsőoktatási intézmény szakmaipedagógus-képzésében résztvevő hallgatóinak többszempon tús vizsgálatát, annak egy-egy kutatási területét kívánja bemutatni.

Elsőként elméleti kiindulópontunkat, a szakmaipedagógus-képzés problémáit, aktuális kérdéseit kívánjuk feltárni, különös tekintettel a pályára lépés és a pályaelhagyás szándékainak feltáró bemutatásával.

Másodikként egy empirikus vizsgálat segítségével a képzésbe belépő mérnök tanár és szakoktató hallgatók pályamotivációs és pályaszocializációs helyzetét kívánjuk elemezni, arra fókuszálva, hogy a hallgatók hogyan vélekednek saját szakmai szocializációjukról, keresve mindazon motívumokat, amelyek a pedagógus pályára segítik őket.

Harmadik előadásunk a szakmaipedagógus hallgatókat egy empirikus vizsgálattal abból a szempontból kutatta, hogy a szakoktató képzésbe belépők milyen egyéni szakmai tapasztalatokkal, személyes motivációval érkeznek, s milyen oktatási tartalommal és képzési struktúrával érhető el, hogy vonzóvá váljon azoknak is a szakképzésbe való bekapcsolódás, akiknek az eredeti célkitűzéseiben ez nem feltétlenül szerepelt.

Végül a hallgatók tanulmányi sikerességének tényezőit és a képzési folyamat intézményi támogatási lehetőségeit helyezük a középpontba a pandémia lábnyomában megváltozott személyes és virtuális térben. Kutatásunkban többek között azt vizsgáljuk, mennyiben befolyásolja a hallgatói sikerességet a képzés fontos elemeként a digitális írástudás, a digitális kompetenciák fejlesztése a korábbiakban kidolgozott szakmentori rendszerrel karöltve specifikusan a szakmaipedagógus-képzésben.

Valamennyi előadás együtt, egy szátra felfűzve a szakmaipedagógus-képzés jelenlegi helyzetét, aktuális problémáit vizsgálja, a képzés megújulásának sarokköveit jelzi.

A SZAKMAIPEDAGÓGUS-KÉPZÉS PROBLÉMÁI ÉS A PÁLYAEHAGYÁS KOCKÁZATA

CSERNÉ PEKKEL MÁRTA

Dunaújvárosi Egyetem
csernepm@uniduna.hu

Kulcsszavak: szakmai pedagógusok, pályaelhagyás, kockázati tényezők

A szakmaipedagógus-képzés közel 150 éves múltja során számos változást megélt, nemcsak formai, szervezeti, hanem főként tartalmi tekinteten is. Ennek ellenére kevés alkalommal kerültek fókuszba a szakmaipedagógus-képzés aktuális kérdéseivel és problémáival foglalkozó kutatások. A képzések történetét több hazai kutató is vizsgálta (Ballér, 1981; Pfister, 2011; Németh, 2015), ahogyan a képzés módszertani, tartalmi elemzése is megjelentek, legújabban a képzésbe lépő hallgatók és az intézményi kutatások tapasztalatai (Bacsa – Bán, 2014; Tóth P., 2011) jelentek meg a szakirodalmi munkákban.

A szakmaipedagógus-képzésre kevesen jelentkeznek, mindeközben a végzett hallgatókat az ipar és a versenyszféra azonnal felszívja jóval magasabb fizetésért, mint amennyit a pedagógusi pálya nyújt, hiszen megszerzett ismereteiket a közoktatástól elszakadva is jól tudják a végzettek hasznosítani.

Előadásunk azokat a tényezőket kívánja feltárni, melyek a szakmai pedagógusok pályaelhagyásához vezethetnek, ennek a komplex kérdésnek kívánunk tudományos megalapozottsággal utánajárni. Hazai és nemzetközi szakirodalmak alapján a pedagóguspálya elhagyását motiváló tényezők között számos indok szerepel, mint például az anyagi megbecsülés hiánya (Háber, 2003; Paksi és munkatársai, 2015), a kis mértékű elégtelen karrierkilátások (Bacsa-Bán, 2019a, 2019b), a munka és adminisztrációs feladatok emelkedése (Kozma, 2001; Veroszta, 2012), a munkaerőpiac fogadókészsége némely tanári kompetenciák felé (Veroszta, 2012). Azonban a szakirodalom főként a teljes pedagógus társadalom tekintetében kutatja a pályaelhagyás főbb okait és összefüggéseit és csupán kis hányada vizsgálja a szakmai pedagógusokat ezen összefüggésben.

A tanárihiány keletkezésében a pedagógusok pályaelhagyása lényeges szerepet játszik. Az ide vonatkozó kutatások és statisztikák (Mihály, 2002) is megerősítik azt, hogy az általános iskolában dolgozó tanárok körében kevésbé jellemző a pályaelhagyás jelensége, ugyanakkor ismert (Kozma, 2001; Sági, 2015; Veroszta, 2012), hogy a férfiak, valamint a szakképzési intézmények tanárai választank leggyakrabban más foglalkozást. Ennek egyik oka az alacsony anyagi megbecsültség, e területen a fizetések nagymértékben elmaradtak más értelmiségi pályákhoz viszonyítva. Veroszta (2012) is megerősítette azt a jelenséget, hogy a tanári foglalkoztatástól nagyfokú strukturális távolságot mutat a szakmaipedagógusok munkavállalása.

A szakmaipedagógusok tevékenysége nagy jelentőséggel bír a magyar oktatási rendszerben, hiszen szerepet vállalnak az életre való felkészítésben, a munkaerőpiacon való helytállás megalapozásában, a gyakorlati tudás átadásában, továbbá a tanulók kommunikációjának erősítésében, személyiségük és problémamegoldó-készségük fejlesztésében. Ugyanakkor hasonló problémákkal és nehézségekkel is szembesülnek, mint más pedagógusok.

SZAKMAIPEDAGÓGUS HALLGATÓK A PÁLYASZOCIALIZÁCIÓ ÉS A PÁLYAMOTIVÁCIÓ ÚTVESZTŐIBEN

BACSA-BÁN ANETTA

Dunaújvárosi Egyetem
bana@uniduna.hu

Kulcsszavak: pályaszocializáció, pályamotiváció, szakmai pedagógus

Pedagógussá válni egy hosszú folyamat eredménye egészen a pályaválasztástól, a folyamatos pedagógiai célorientált életvezetésen, pályaszocializáción keresztül egészen a tevékeny öregkorig. Ezt Rókusfalvi (1981) pályafejlődésnek nevezi, amely az egész személyiség részvételével zajló sajátos, alkalmazkodó, önalakító tevékenység és egész életen át tartó folyamat (Györgyiné, 2007). A pályaszocializációra és pályaidentifikációra hatással vannak a kognitív tudáson túl a saját tapasztalatok, melyek alapján kialakulnak olyan képességek, készségek, attitűdök, valamint személyiségjegyek, melyek megléte elengedhetetlen az egyéni szakmai fejlődéshez (Bíró, 2018). Mindezen okok nyomán kijelenthetjük, hogy nem elhibázott azon törekvés, amely a tanár szakok választását a felsőoktatás kezdetére helyezi, hiszen egy jól megalapozott pályaszocializációt készít elő (Fokozatváltás a felsőoktatásban). S valóban a pedagógusképzésre irányuló felsőoktatás célja, hogy a képzés évei alatt az önismereten és pályaszocializációs fejlődésen keresztül a hallgatók értékrendszere minél inkább a választott hivatásnak megfelelően alakuljon. (Fónai et al., 2001; Szilágyi, 1987).

Vizsgálatunkban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az intézményünkben levelező tagozatos szakmaipedagógus-hallgatók hol tartanak pályaszocializációjukban, pályamotívumaik milyen jegyekkel bírnak, motivációjuk hogyan érhető tetten és segíthető, hogy eredményes szocializációjuk végbe menjen. Külön jelentősége van annak, hogy szakmai pedagógusképzésről beszélünk, ahová a hallgatók már meglévő szakmai ismeretek és motivációk birtokában lépnek, s „csupán” pedagógiai szocializációjuk vagy annak egy része a képzőintézmény feladata. Vajon e kettős teher hogyan hat a szakmaipedagógus-képzés hallgatóira? Hogyan ítélik meg azt, hogy milyen elvárásokat támasztanak a képzők a pedagógushallgatókkal szemben pályaaorientációjuk, a pályához elengedhetetlen képességeik, attitűdjeik, pályakészültségük, pályaaalkalmasságuk vonatkozásában. Vizsgálatunk nem hipotéziseket ellenőriz, hanem nyílt kutatói kérdésekre keresi a választ, amely egy hosszabb longitudinális vizsgálat alapjait rakja le. A mintába került mérnöktanár és szakoktató hallgatók a képzésben résztvevők közel 50%-át adják, ezért eredményeinkből levonható következtetéseink sztochasztikusnak tekinthetőek. Ezek azt mutatják, hogy a hallgatók által megfogalmazott pedagógusokkal szembeni elvárások a képzési és kimeneteli követelményekkel összhangban vannak. Valamint megerősítésre került, hogy a pálya iránti motívumaik pályaszocializációs szintjüknek, képzési helyzetüknek megfelelő. Önértékelésük fejlett, pályaképük reális. Míg korábban azt tapasztaltuk, hogy a pedagógusjelöltekkel szemben megfogalmazott elvárások nagyon gyakran idealizáltak, teljesíthetetlenek (Bugán, 1997). A vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy a folyamatban a képzőintézményeknek is kiemelt jelentősége, szerepe van, hiszen a hallgató nincs magára hagyva érzéseivel, kezdeti bizonytalanságával.

DIPLOMÁN TÚL – JÖVŐKÉP ÉS PÁLYAORIENTÁCIÓ A SZAKMAIPEDAGÓGUS-KÉPZÉSBEN

CSIKÓSÉ MACZÓ EDIT

Dunaújvárosi Egyetem
csikosne@undiuna.hu

Kulcsszavak: szakmai pedagógus, jövőkép, pályaaorientáció

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium által kidolgozott Szakképzés 4.0 elnevezésű stratégiai program a szakmai- és a felnőttképzés rendszerszintű megújítását és fejlesztését vette célba 2020-ban való elindulásával (ITM, 2019). A negyedik ipari forradalomként emlegetett technológiai változások kihívások elé állítják az oktatási rendszereket is, hisz a folyamatos megújulás módszertani kérdéseket is felvet (Henczi, 2021). Különösen igaz ez a szakmai képzéseknél, hiszen a 2021 szeptemberében elindult, diplomát adó szakoktató alapképzés legfőbb célkitűzése, hogy a résztvevőket alkalmassá tegye az iskolarendszerű szakoktatás és a felnőttképzés keretében a szakma műveléséhez szükséges gyakorlati tudás és készségek átadására (Györgyi, 2022). A felsőoktatási képzőintézményeknek ehhez olyan korszerű ismereteket, hallgatói sikerességet támogató szolgáltatások kell nyújtania, amellyel egyrészt csökkentheti a lemorzsolódást, másrészt felkeltheti és ösztönözheti a szakmaitanár mint hivatás iránti elköteleződést (Bacsa-Bán, 2022). Az új szakképzési törvény egyik újdonsága, hogy lehetőséget biztosít a különböző típusú képzőközpontok létrehozására is, így már azok a vállalkozások is részt vehetnek ebben, amelyek önállóan a szakmának csak egy részét képesek oktatni (Pusztai, 2020). A szakoktató szakra jelentkezők összetétele ezért rendkívül változatos képet mutat, a többség nem az iskolai rendszerű képzésből érkezik, hanem sokszor több évtizedes tapasztalattal, saját, jól működő vállalkozással a háttérben vág bele a tanulásba.

A 2022-ben lefolytatott, teljes populációt megcélzó, kérdőíves kvantitatív kutatás célja az volt, hogy feltérképezze, a képzés tartalma milyen irányban formálta az eredeti, egyéni célkitűzéseket, tekintettel a résztvevők elágazó érdeklődési- és tapasztalati körére. A feltételezésünk az volt, hogy mivel a szakoktató alapszakra való bejutáshoz elegendő a középszintű érettségi, a jelentkezők között magas arányban vannak olyanok, akik nem elsősorban a szakképzésbe való bekapcsolódás miatt kezdik el tanulmányaikat, hanem más, egyéni célok motiválják őket. Vélmeztük azt is, hogy egy korszerű oktatási tartalommal bíró, gyakorlatorientált képzési struktúrával vonzóvá tehető azoknak is a szakképzés, akiknek a kezdeti célkitűzéseiben ez nem szerepelt. A beérkező válaszokat leíró és összehasonlító statisztikai módszerekkel elemeztük, és az eredmények részben igazolták az eredeti feltevéseinket, azonban a jövőbeli karrierterveknél alábecsültük a szakképzésben való részvételi szándékot. A vizsgálat eredményei arra mutattak rá, hogy az oktatás, mint tevékenység vonzóvá tehető a szakmaipédagógus-jelöltek számára, azonban a képzésben résztvevő intézmények hallgatóbarát szemléletének és a korszerű oktatói módszertannak ebben kiemelt jelentősége van.

A HALLGATÓI SIKERESSÉG TÉNYEZŐI ÉS AZ INTÉZMÉNYI TÁMOGATÁS DIGITÁLIS LEHETŐSÉGEI A SZAKMAIPEDAGÓGUS-KÉPZÉSBEN

KOCSÓ EDINA

Dunaújvárosi Egyetem
kocsoe@uniduna.hu

Kulcsszavak: szakmaipedagógus-képzés, digitalizáció, lemorzsolódás

A pandémia árnyékában újjászületett Szakoktató alapszak hallgatói jelenthetik a szakmaipedagógus-képzés jövőjét. Az adatok azt mutatják, az országos érdeklődés jelentős mértékű, több intézmény is el tudta indítani a szakot, melyen – igazodva a Szakképzés 4.0 Stratégiához – műszaki, agrár, üzleti és szolgáltatási szakoktatói oklevelet szerezhettek a hallgatók. Pedagógusképzésben a lemorzsolódási arányok általában alacsonyabbak, de nem elhanyagolhatóak (Demcsákné – Huszárik, 2020: 11). Az, hogy hányan jutnak el végül a diplomaszerezésig, számos tényezőtől függ (Európai Bizottság, 2015). A 136 fős alapsokaságon végzett kutatásunkban megvizsgáljuk a meglehetősen sokszínű belépéskori hallgatói mintát, és keressük azokat komponenseket, melyek támogatják tanulmányi sikerességüket és egyenlő esélyeket teremtve segítik a hallgatók első lépéseit a diplomaszerezés felé vezető úton. Fontos szegmense vizsgálatunknak, hogy a világ „digitalizálódása” milyen hatással van a hallgatói szükségletekre és igényekre – mind képzési, mind támogatási szinten –, valamint hogy az elmúlt pandémiás időszak hatására az oktatási szférában végbement változások mennyiben befolyásolják a hallgatók támogatásának lehetőségeit és módjait, melyekre Pusztai és munkatársai is felhívják a figyelmet (Pusztai – Kovács, 2021). Előadásunkban bemutatjuk, hogy a korábbiakban kidolgozott szakmentori rendszer (András et al., 2016) hogyan alakult át mára a pandémia lábnyomában, valamint hogy ezek a módszerek mennyiben befolyásolják a hallgatók sikeres tanulmányi előmenetelét.

Pedagógusképzésben rendkívül fontos, hogy a 21. századi képességek között a digitális kompetenciák, a digitális írásbeliség fejlesztésére hangsúlyt fektessünk, így a Szakoktató képzésnek is jelentékeny részeként kezeljük a leendő pedagógusok, oktatók ezirányú fejlesztését. Az Európai Bizottság munkatársai által kifejlesztett DigCompEdu keretrendszerhez (Redecker, 2017) igazított képzési tartalmakkal ezt úgy kívánjuk megcélozni, hogy közben elősegítjük közösségi beágyazódásukat és integrálódásukat az egyetemi kultúrába (Pusztai – Szigeti, 2021). Ez vizsgálatunk másik lényegi szegmense: melyek azok a tényezők, melyek ebben hatékony szerepet játszanak.

Kutatásunkban elsősorban kvantitatív módszereket alkalmazunk egy 107 fős mintán, melyet 2021 nyara óta, illetve a képzésnek a hallgatói lemorzsolódás tekintetében a legveszélyeztetettebb időszakában vizsgálunk (Szemerszki, 2018). Azon túl, hogy feltételezzük az előzetes szakmai, pedagógiai ismeretek, tapasztalatok és a demográfiai, szocioökonómiai faktorok hatását a hallgatói sikerességre (Pusztai – Szigeti, 2018), a téma újszerűségére való tekintettel nyitott kérdések formájában is gyűjtünk adatokat. Eredményeinkkel szeretnénk rámutatni azokra a tényezőkre és lehetőségekre, melyekkel hozzájárulhatunk a szakmaipedagógus-képzés hatékony előmeneteléhez, és levonhatunk olyan általánosítható következtetéseket, melyek a pedagógusképzés egészére is hatással lehetnek.

SZÜLŐI BEVONÓDÁS A MŰVÉSZETEK TÜKRÉBEN

Szimpóziumvezető:

Szűcs Tímea

Debreceni Egyetem

szucstimea77@gmail.com

Opponens:

Bredács Alice

Pécsi Tudományegyetem

alice.bredacs@gmail.com

Előadások:

1. Szűcs Tímea: Szülői bevonódás a művészetek területén
2. Váradi Judit: A szülő aktív bevonásának hatása és az otthoni közös zenei tevékenység motivációja a gyermek zenei nevelésére
3. Miklódi-Simon Zsófia: Gyermekkori fejlesztés rendhagyó módszerekkel, a képző-, tánc- és színházművészeti nevelés pozitív hatásai a szülői bevonódás segítségével
4. Kelemen Henrietta: A szülői odafigyelés, leginkább a bátorítás, támogatás szerepével

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: szisztematikus szakirodalom feltárás, művészeti nevelés, szülői bevonódás

A 21. században egyre több kutató érdeklődése fordul a szülők gyermekük művészeti tanulmányaiban betöltött szerepe felé (Péter – Radócz – Mike, 2020; Szűcs – Péter, 2020). A bevonódás mértéke azonban nagyon különböző lehet, ahogy a hazai és nemzetközi szakirodalomban olvashatjuk (Epstein, 1994; Koltói et al., 2019; Nyitrai, 2019; Zdzinski, 2013). Kutatásunk fő témája a művészeti nevelés és az ehhez szorosan kapcsolható szülői bevonódás típusainak feltárása a négy nagy művészeti területen (zene, tánc, képzőművészet, báb- és színművészet). Vizsgálatunk fókuszában a nemzetközi szakirodalom (EBSCO adatbázis) átfogó tanulmányozása áll a szisztematikus szakirodalom feltárás módszerével (Kamarási – Mogyorósy, 2015), a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) eljárás előírásai szerint. A vizsgálatok során arra az eredményre jutottunk, hogy a zenei, dráma pedagógiai, tánc pedagógiai és képzőművészeti nevelésben részesülő szülők és gyermekek nagyobb százalékban érnek el pozitív fejlődést számukra hátrányos vagy semleges területeken, mint ebben nem részesülő társaik. Így megállapítható, hogy a művészeti nevelés nem csak szükséges, de különösen jó hatást gyakorol a gyermekek és bizonyos esetekben szüleik fejlődésére. Kutatócsoportunk számára a szülők bevonódási típusainak feltérképezése mellett meghatározó célja a tanulmányokban megjelenő tapasztalatok és jógyakorlatok feltárása, amelyek révén tovább fejleszthető a diák-szülő-iskola hármásának harmonikusan együttműködő kapcsolata.

SZÜLŐI BEVONÓDÁS A MŰVÉSZETEK TERÜLETÉN

SZŰCS TÍMEA

Debreceni Egyetem
szucstimea77@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, művészeti nevelés, szisztematikus szakirodalom feltárás

A gyermekek művészeti tanulásának fontos és nélkülözhetetlen részét képezik a szülők, akik a háttérrel biztosítják számukra anyagi, technikai és lelki támogatás irányából egyaránt. A nemzetközi és hazai szakirodalom (Epstein, 1994; Grolnick – Slowiacek, 1994; Hoover – Dempsey et al., 2001; Keith – Keith, 1993; Koltói et al., 2019; Nyitrai, 2019; Zdzinski, 2013) jól felépített struktúrát állított fel a szülői bevonódás (parental involvement) különböző szintjeinek bemutatására.

A szülői részvételtől több lehetséges zenespecifikus szülői részvételi típus azonosítható. Zdzinski (1996b) a zenei otthontanulmányi támogatás, a családi zenei részvétel és a zenei programok támogatásának területeit azonosította, míg Davidson és munkatársai (1996) az otthoni gyakorlás és az otthoni zenehallgatási tevékenységek felügyeletét idézik, Borthwick és Davidson (2002) a szülői elvárásokat a zenetanulmányozással szemben, Gibson és Campbell (2006) pedig az iskolai zenével kapcsolatos attitűdök szerepét, az otthoni zenehasználatot azonosítják, az iskolán és otthonon túli zenei részvételt, valamint a szülők zenei háttérét.

Kutatásunk célja, hogy a szisztematikus szakirodalom feltárás módszerével (Kamarási – Mogyorósy, 2015) feltérképezzük a szülői bevonódás típusait mind a négy művészeti ág (zene, tánc, képzőművészet, szín- és bábművészet) tekintetében.

Hipotéziseinkben azt feltételeztük, hogy a szülők jelentősége kiemelkedő bármelyik művészeti ág tanulása esetében és sokkal szorosabb a kapcsolat a szülők és az intézmények között, mint a közoktatás egyéb területein. Azt is feltételeztük, hogy a különböző művészeti ágak esetében lesznek eltérések a szülői bevonódás mértékében.

Kutatásunkat 2021 decemberében végeztük a PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) eljárás segítségével, amelyhez az EBSCO adatbázist használtuk. A szigorú eljárási rendnek megfelelően lépcsőzetesen választottuk ki a tanulmányokat, amelyek végül feldolgozásra kerültek. A tanulmányok feldolgozása során arra az eredményre jutottunk, hogy sikerült csoportokat kialakítani a művészeti tanulmányokat folytató gyermekek szüleinek bevonódási típusaira. A vizsgálat során különbséget találtunk az egyes művészeti ágak szülői csoportjainak bevonódása között. A zenét tanuló gyermekek esetében három csoport rajzolódott ki: 1. a szülő aktív zenei bevonása a gyermek zenei nevelésébe; 2. A szülői odafigyelés leginkább a bátorítás, támogatás szerepével; 3. Az otthoni zenei tevékenység motiváló ereje. A másik három művészeti ág esetében viszont nem jelent meg az otthoni közös tevékenység.

Azért tartjuk fontosnak a szülői bevonódás kutatását a művészetet tanuló gyermekek szülei esetében, mert a helyzetfelmérés segíthet abban, hogy megtudjuk min szükséges változtatni az egyes intézményeknek akár művészeti áganként megfogalmazva a javaslatainkat. Így csökkenthető a lemorzsolódás mértéke, ami kiemelten fontos ezekben az intézményekben, hiszen nem kötelező iskolai tevékenységekről van szó.

Támogató: A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A SZÜLŐ AKTÍV BEVONÁSÁNAK HATÁSA ÉS AZ OTTHONI KÖZÖS ZENEI TEVÉKENYSÉG MOTIVÁCIÓJA A GYERMEK ZENEI NEVELÉSÉRE

VÁRADI JUDIT

Debreceni Egyetem
judit.varadi.06@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, közös zenei tevékenység, zenei nevelés

Az előadás szisztematikus szakirodalomelemzés során tárja fel a gyermekek otthoni zenei környezetének hatását, a szülők szerepét gyermekük művészeti érzékenyítésében és a zenei nevelésben. A terület azért is kulcsfontosságú, mert a kisgyermekkor zenei nevelés egész életre meghatározhatja a zenéhez való viszonyt és később szülőként a transzgenerációs hatást is segítheti (Fagan et al., 1992; Marjanovic-Shane, 2006; Custodero, 2006; Harris – Graves, 2010; Zdinski, 2013; Youms, 2013). A szülők gyermekkor zenei élményei a későbbiek során meghatározza szülői magatartásukat a zenei területen (Samuel, 2014). McDowell (2008) véleménye szerint a gyermek, akinek felolvasnak nagyobb valószínűséggel lesz olvasó, és ugyanez igaz arra a gyermekekre, akinek énekelnek. A zene az, amiből a gyermekek nem fognak kinőni; hanem valami olyasmiről, amibe belenőnek. Anderson és Barton-Wales (2019) megerősítik, hogy a szülői értékek formálják és meghatározzák azokat a kontextusokat, amelyekben belül a zenei élmények létrejönnek. A művészeti nevelés által való tanítás speciális rendszerét mutatja, hogy több kutató az eredményesség érdekében javasolja a szülők aktív bevonását, amely jelentős motiváló erővel bír gyermekük számára. Koops (2012) szerint a szülők ösztönzése az aktív zenei tevékenységekre hosszabb távon is befolyásolja a családok közös zenei tevékenységét. A szülő bevonása a zenei nevelésbe a közösségépítés mellett lehetőséget biztosít arra is, hogy a tanár és szülő jobban megismerje egymást (Fagan et al., 1992). A szülői bevonódást a pedagógus tudja segíteni a folytonos kommunikáció által (Bugeja, 2009). Ugyanakkor a szülői bevonódás mértéke nem egyezik a tanári, tanulói és szülői meglátás szerint (McMillan, 2004), amelyet nemcsak az eltérő oktatási rendszerek, hanem valószínűleg a szülők különböző személyisége is meghatározhat (Bugeja, 2009).

Támogató: A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

GYERMEKKORI FEJLESZTÉS RENDHAGYÓ MÓDSZEREKKEL, A KÉPZŐ-, TÁNC- ÉS SZÍNHÁZMŰVÉSZETI NEVELÉS POZITÍV HATÁSAI A SZÜLŐI BEVONÓDÁS SEGÍTSÉGÉVEL

MIKLÓDI-SIMON ZSÓFIA

Debreceni Egyetem
simizofi3388@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, képzőművészeti nevelés, táncművészeti nevelés, színházi nevelés

A kutatás a szisztematikus szakirodalom elemzés módszerét felhasználva járja körül a képzőművészet, tánc és előadóművészeti tevékenységek pozitív hatását már kisgyermekkorától egészen a felnőtt életre tett hatásáig. A fókuszba kerülő három terület azért kiemelkedően fontos, mert a már gyermekkorban elkezdett képzőművészeti, tánc vagy előadóművészeti nevelés nem csak az említett területeken biztosít fejlődést a gyerekek számára. A megvizsgált tanulmányok alapján állítható, hogy az előadóművészeti nevelés nem csak a kreatív fejlődésre, de a STEM területeire is pozitív hatást gyakorol (Reinking – Vetere III – Percell, 2017). De ez a fajta képesség javulás nem csak a színházhoz köthető művészeti tevékenységbe való korai bevonáskor mutatott ilyenfajta eredményt. Egy galériákban megvalósuló kifejezetten művészettel ritkán találkozó gyerekeknek és szüleiknek szóló oktatási programnak köszönhetően szintén megfigyelhető egy a szokásostól eltérő fejlődés. A képzőművészeti tevékenységbe bevont szülők és gyermekeik kimagaslóbb eredményeket érhettek el kreatív és kognitív területeken, mint ebben nem részesülő társaik. Ezek mellett pedig a közösségépítés és egy közösséghez való tartozás érzése is erősödött bennük a folyamatos foglalkozásokra járásnak köszönhetően. A táncművészetet vizsgálva is megfigyelhettünk hasonló kettősséget. A tánc azonban kicsit más, mint az előzőekben említett két terület. A testünk bevonása és a közös tánc nem csak fejleszti a mozgás koordinációt, de nagyban hozzájárulhat személyes kapcsolatok fejlesztéséhez és a saját magukról kialakított önkép pozitív irányba történő alakításához is. A tanulmányokból kiderül, hogy a táncba bevont családok, akiknek korábban gondjaik voltak személyes kapcsolataik kialakításával és megtartásával, a foglalkozásoknak köszönhetően könnyebben tudták kapcsolataikat alakítani és fejleszteni. (Warburton – Reedy – Ng, 2014) Összességében tehát a művészet bármely formája egy egészen különleges kreatív kibontakozásra ad lehetőséget sokszor akár tudatosság nélkül, melynek köszönhetően korábban elérhetetlennek látszó eredmények és fejlődési folyamatok valósíthatóak meg.

Támogató: A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A SZÜLŐI ODAFIGYELÉS, LEGINKÁBB A BÁTORÍTÁS, TÁMOGATÁS SZEREPÉVEL

KELEMEN HENRIETTA

Debreceni Egyetem
heni_kelemen@yahoo.com

Kulcsszavak: zenei nevelés, szülői bevonódás, szisztematikus szakirodalomelemzés

Az előadás szisztematikus szakirodalomelemzés által tárja fel a szülői bevonódás aspektusait a zenei nevelésben, különös tekintettel a szülői támogatás, bátorítás, figyelem és segítség jelenségeire. A zenei nevelés során az egyik legmeghatározóbb befolyásoló tényező a szülők felől érkező odafigyelés, bátorítás és támogatás. A zeneoktatásba való szülői bevonódás fontosságát hangsúlyozó nézetek nem újkeletűek. Érdeemes ezeknek a lelki és fizikai oldalát egyaránt figyelembe venni (Bugeja, 2009). A történelem során már olyan elismert zenészek, mint Mozart is részesült a szüleitől érkező iránymutatásban és támogatásban zenei tevékenységei során (Wagner, 1998). Az extrakurrikuláris tevékenységeken való részvétel erős kapcsolatot mutat a szülői támogatással, hiszen a kisgyermeknél elengedhetetlen a szülői kíséret és a rendszeres biztatás (Anderson et al., 2003; Denny, 2007). Davidson és munkatársai (1996) kutatásából az derült ki, hogy „összességében a zeneileg legtehetségesebb gyerekek részesültek a legmagasabb szintű szülői támogatásban.” Míg a szülők részéről érkező nyomás és elvárások nem befolyásolják a gyermekek zenei tevékenységét, a szülői támogatás és lelkesedés pozitív hatást gyakorolnak a zenei tevékenységeken való részvételre (Denny, 2007). A kutatások azt bizonyítják, hogy az iskolán kívül zenét tanuló gyermekek szülei a legtöbb esetben segítik és támogatják gyermekeiket a tanulásban (McDowell, 2008; Youm, 2013; Choi et al., 2005; Ashbourne – Andres, 2015; Koops, 2012; Bugeja, 2009).

Támogató: A tanulmány/előadás alapját képező kutatást a MTA-DE-Családok és Tanárok Kooperációja Kutatócsoport hajtotta végre és a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

ÚJ FORRÁSKUTATÁSOK ÉS MÓDSZEREK AZ EMLÉKEZET- ÉS EMLÉKHELYPEDAGÓGIÁBAN

Szimpóziumvezető:

Kéri Katalin

Soproni Egyetem Benedek Elek Kar

keri.katalin@uni-sopron.hu

Opponens:

Tóth Péter

Selye János Egyetem

toth.peter@gtk.bme.hu

Előadások:

1. Molnár-Kovács Zsófia: A mohácsi csata tantervi reprezentációja. Mohács emlékezete a dualizmus kori és a két világháború közti magyar középiskolai szillabuszok tükrében
2. Takács Zsuzsanna Mária: Memoárok mint az emlékezet őrzői, és iskolák mint emlékezeti helyek
3. Ács Marianna: Egy iskola emlékezete levéltár-pedagógiai foglalkozásokon
4. Vódlí Zsolt István: Történelmi emlékhelyek és az On-Site Learning szerepe a középiskolai oktatásban. Egy komparatív kutatás eredményei

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: emlékezetpedagógia, neveléstörténet, emlékhely-pedagógia, forráskutatás, élménypedagógia

A szimpóziium valamennyi előadása az emlékezet- és emlékhely-kutatásokon, ezek neveléstudományi keretek között való értelmezésén nyugszik. Az emlékezet-kutatás – mely az utóbbi időben számos tudományterület képviselőinek az érdeklődését kiváltotta – a nevelés- és oktatásügy szempontjából is mindinkább fókuszba kerül, és a felszínre hozott új tudományos eredmények az iskolai, pedagógiai gyakorlatra is hatással vannak.

A szimpóziium első előadása azzal foglalkozik, hogy miként jelent meg az 1526-os mohácsi csata a dualizmus kori és a két világháború közötti időszakban keletkezett tantervekben. A csata szillabuszokban történt reprezentációját feltáró elemzés problémátörténeti közelítésű, és a 11 középiskolai történelemtanításhoz kapcsolódó tantervi dokumentum vizsgálatából jól látszik, hogy a főként 3. és 8. osztályos anyagban említésre került esemény az adott évfolyamokon záró tananyagként került bemutatásra.

A második előadás szerzője olyan, a magánszférához sorolható, személyes emlékeken (memoárokon) alapuló kutatást végzett, amelyek szerves részét képezik az iskolai emlékezet-kutatásnak. Az előadásban egy tanítónő, Koós Olga, és volt diákok, Váron Mária és testvére, Irén, valamint Linka Judit 20. század során keletkezett emlékiratai állnak a középpontban. A szerzők valamennyien a pécsi Notre Dame Rend iskolakomplexumában végezték a tanulmányaikat, és életútjuk valahogyan Görcsöny községhez kötődött, így az általuk írt visszaemlékezések nem csupán az iskolai emlékezet, hanem a nőnevelés és a településtörténet szempontjából is fontosak.

A szimpóziium harmadik előadása a Felsőbaranyai Református Egyházmegye 1916-1930-ig Siklóson, 1930-tól 1948-ig pedig Pécsen működött polgári leányiskolája és internátusa történetének a megismeréséről, az iskola, mint emlékhely témájáról nyújt áttekintést. A bemutatás fókuszában az a levéltárpedagógiai törekvés áll – a Baranyai Református Egyházmegye Levéltára munkájához kötődően –, hogy az iskola múltjáról őrzött, rendkívül gazdag forrásanyag saját tapasztalatokon nyugvó módon, élményszerűen, városi séták és online játékok keretei között is bővíthető ismeretegyüttessé váljon az azokat feldolgozó diákok körében.

A szimpóziium záró előadása – folytatva ugyanezt a gondolatmenetet – a holokauszt emlékhelyei megismerésének középiskolai tanításba történő bevonásáról szól. Ennek alapja egy olyan, összehasonlító neveléstudományi keretek között folytatott, több közép-kelet-európai országra kiterjedő, gimnáziumi tanárokkal végzett kérdőíves kutatás, amely rámutatott arra, hogy a pedagógusok törekednek a változatos, élmény- és emlékezetpedagógiai módszerekkel felépített tanulás-szervezésre, de többen úgy gondolják, ehhez nem mindig van elegendő ismeretük. Az előadás több példát, kiemelten is az On-Site Learning módszerét, mutat be arról, komparatív elemzés alá vonva ezeket, hogy különböző országokban hogyan, milyen módszerek alkalmazásával építik be az emlékhelyek megismerését a középiskolai történelemtanításba.

A MOHÁCSI CSATA TANTERVI REPREZENTÁCIÓJA. MOHÁCS EMLÉKEZETE A DUALIZMUS KORI ÉS A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZTI MAGYAR KÖZÉPISKOLAI SZILLABUSZOK TÜKRÉBEN

MOLNÁR-KOVÁCS ZSÓFIA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék
kovacs.zsofia@pte.hu

Kulcsszavak: tanterv, tantervelemzés, oktatástörténet, emlékezet-kutatás, Mohács-kép

Az előadás keretei között a dualizmus kori és a két világháború közti időszak magyar középiskolai tanterveinek elemzésére vállalkozunk, melynek során a történelem tantárgyat, azon belül pedig kiemelten a magyar (nemzeti) történelem tanítására vonatkozó előírásokat helyezük a vizsgálat fókuszába. A feltáró elemzéssel arra kívánunk rávilágítani, hogy a középiskolai tanulmányok során mely osztályokban (évfolyamokon) és milyen módon, milyen elképzeléseket tükrözve valósul meg az 1526. évi események, a Mohácsi csatavesztés tanítása, tehát a Mohács-kép, illetve a mohácsi csata történelme, emlékezete hogyan jelenik meg az elemzett szillabuszokban. Kutatásunk nem titkolt célja továbbá a tantervek releváns tartalmi csomópontjainak kiemelése, azok strukturált feldolgozása, mely egyfelől előkészíti és segíti a tankönyvek témafókuszú kutatását, másfelől pedig e szabályozók – problémátörténeti megközelítést érvényesítő – elemzése önmagában is helytálló, árnyalt (rész)eredményeket kínál az iskolai emlékezet-kutatás tanulmányozásához illeszkedve „Mohács” iskolai reprezentációjáról. A korabeli tantervek közti eligazodást jelentősen megkönnyíti Horánszky Nándor 1974-ben közzétett „Közoktatási tantervek 1868-1971” című munkája, mely a Magyarországon 1868 és 1945 között érvényben lévő általános képzési tanterveket is teljeskörűen magában foglalja (Horánszky, 1974). A Mohács-kép tantervi vizsgálatát tekintve kevés releváns szakirodalmi forrás áll a rendelkezésünkre, főként Illik Péter kutatásai (Illik, 2015, 2018), így a téma behatóbb tanulmányozása hiánypótló vállalkozásnak is tekinthető.

Tanterv-, illetve forráselemzésünk során összesen 11 középiskolai tanterv (1849, 1861, 1868, 1871/72, 1875, 1879, 1884, 1899, 1899, 1924, 1938) tartalmi vizsgálatát végeztük el, melynek eredményeképpen a következő főbb megállapítások körvonalazódnak. Jellemzően a 3. és 8. osztály Magyarország történetét, míg a közbeeső évfolyamok a világtörténelembe ágyazott nemzeti történelem tanítását hangsúlyozzák. Ebből kifolyólag pedig a Mohács-kép vizsgálatához kiemelten a 3. és 8. osztály tantervi előírásainak behatóbb tanulmányozása szükséges. A dualizmus korát markánsan meghatározó gimnáziumi és reáliskolai tantervek többsége és a két világháború közti időszak mindkét elemzés alá vont középiskolai tanterve a (hazai) történelem tanításának szerves részeként a mohácsi „vész” tanórai keretek között történő tárgyalását tételesen kiemeli, rögzíti. Minden olyan elemzés alá vont tantervben, mely a mohácsi csatavesztésről külön említést tesz, e téma (altéma) feldolgozása az adott évfolyamra előirányzott fő tematikai csomópontok egyikének záróakkordjaként azonosítható, így annak fordulópont, (le)zárópont jellege megerősítést nyer.

MEMOÁROK MINT AZ EMLÉKEZET ŐRZŐI, ÉS ISKOLÁK MINT EMLÉKEZETI HELYEK

TAKÁCS ZSUZSANNA MÁRIA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszék
takacs.zsuzsanna@pte.hu

Kulcsszavak: mikrotörténelem, pedagógus professzió, memoárok, nőnevelés, Notre Dame Rend

A nevelés- és iskolatörténetben az elmúlt évtizedekben világszerte mind jobban előtérbe került a személyesen megélt történelem, az iskolák mikrotörténeleinek a kutatása. Ezek jobb megismeréséhez a hivatalos iratközlő szervek által készített, levéltárakban, iskolai irattárakban őrzött dokumentumok vizsgálata mellett új, a magánszférához kapcsolódóan keletkezett, gyakran véletlenszerűen ránk maradt forráscsoportok beemelése is szükség van. A naplók és memoárok ilyen források, és jelentőségük egyértelmű, hiszen megőrzik számunkra egy ember és egy korszak gondolkodásmódját, értékrendjét, mindennapjait, és rávilágítanak az adott kor szokásaira és ideológiájára is. Emellett pedig egy korszak megértéséhez, ahogy Keszeg Vilmos megfogalmazta (2011), ismernünk kell annak történeteit, az azok mögötti ideológiákat, társadalmi viszonyokat, intézményeket, rítusokat és a mindennapi életet. A társadalom viszonya kulturális örökségéhez, emlékezetéhez a helyi közösségekben jelentkezik, ebből adódóan ennek megőrzése és továbbadása során a települések pedagógusaira mindig fontos szerep hárult. Gyáni Gábor szerint a kollektív emlékezet, amit a hivatalos emlékezetpolitika kelt életre, generálja az egyéni életrajzi emlékezetet, ami összegyűjti és a közös emlékezet részévé teszi azokat (2016). Ebből a szempontból pedig egy iskola, egy település megjelenése, mint emlékezeti hely, az ott hivatásukat betöltő pedagógusok és az ott tanuló diákok életében kiemelkedő szerepet játszik személyes identitásuk és akár életpályájuk alakulásában is.

Az előadásban egy tanítónő (Koós Olga) és volt diákok (Váron Mária és testvére, Irén, valamint Linka Judit) 20. század első felének iskolai életéről, pedagógusi életpályáról írott emlékiratai kerülnek fókuszba, mint olyan források, amelyek az iskolát az emlékezeti helyek sorába emelik, hiszen egy adott korszak oktatási rendszerében eltöltött évek során az egyén emlékezetében kiemelt helyet foglalnak el a különféle iskolatípusok. Az elemzés alá vont források szerzői az egész Dél-Dunántúl egyik emblematis leánynevelő intézetében, a Notre Dame Rend pécsi – polgári iskolát, tanítónőképzőt és gimnáziumot is felölelő – iskolakomplexumában végezték tanulmányaikat, valamint a Baranya megyében található Görcsöny községhez is kötődtek, hiszen vagy ott születtek, vagy ott töltötték be hivatásukat, vagy ott éltek le az életük nagy részét. Emlékirataik így nemcsak az iskolát emelik emlékezeti helyé, hanem az adott közösség, egy konkrét település kollektív emlékezetének az alakításában is fontos szerepet töltenek be. A kutatás középpontjában álló memoárok, mint primer források elemzése, valamint beépítésük az iskolák intézménytörténetének és a település helytörténetének a megírásába, kiemelt jelentőségű, és a vizsgálat a pedagógusi professzió valamint a nőnevelés történetéhez is fontos adatokat és összefüggéseket tár fel.

EGY ISKOLA EMLÉKEZETE LEVÉLTÁR-PEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOKON**ÁCS MARIANNA**Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
Nevelés- és Művelődéstörténeti Tanszékacs.marianna@pte.hu**Kulcsszavak:** levéltár-pedagógia, református polgári leányiskola, iskolatörténet, élménypedagógia, emlékezetpedagógia

A Baranyai Református Egyházmegye Levéltárában rendszeresen folynak levéltár-pedagógiai foglalkozások a Pécsi Református Kollégium valamint a siklósi Sztárai Mihály Református Általános Iskola diákjai számára. Mindkét intézmény múltja kapcsolódik a Felsőbaranyai Református Egyházmegye polgári leányiskolájához és internátusához, mely 1916-1930-ig Siklóson, 1930-tól 1948-ig Pécsen működött. A Pécsi Református Kollégium elődjeként tekint a két világháború közötti intézményre: 2016-ban a polgári leányiskola megnyitásának 100 éves évfordulóját emléktábla-avatással, koszorúzással és az iskola történetének a felelevenítésével ünnepelték. A középiskolában történelemből érettségi témakör is lett e református leánynevelő intézet története. A Baranyai Református Egyházmegye Levéltára számos írott forrást őriz a polgári leányiskola működésének idejéről: iskolai értesítőket, igazgatótanácsi jegyzőkönyveket, iskolai anyakönyveket (1916-1952), levelezéseket, tankönyveket, meghívókat, fotókat. Ezen források élményszerű feldolgozásával az iskola múltja közelebb kerülhet ma működő református fenntartású intézmények diákjaihoz. A célunk az, hogy megismerjék, hogy 100 évvel ezelőtt, a történelem nagy kataklizmái idején hogyan élték a mindennapjaikat az akkor élt diákok (Gyáni, 1997). Milyen változást eredményeztek a világháborúk, a szerb megszállás, a spanyolnátha, Tanácsköztársaság, Horthy-korszak vagy a kommunista diktatúra a polgári leányiskolások mindennapjaiban? Fontosnak tartjuk, hogy a mai tanulók is megértsék azt, hogy Trianon és az államosítás milyen következményekkel járt az iskola, annak tanárai és az ott tanuló diákok életére (Zarándy, 2009). A foglalkozásokon élménypedagógiai (Rácz, 2013; Vágola, 2013; Fülöp – Mákos – Szabóné Simonkay, 2017). és emlékezetpedagógiai módszereket (Zarándy, 2009; Móczár, 2022) használunk fel. A levéltári források értelmezését játékos feladatok feldolgozásával segítjük a levéltárban és online a genially-szabadulószoftver felületen. Felkeressük az iskola emlékhelyeit múltidéző városi séták keretében, így látogatást teszünk a temetőbe a polgári leányiskola volt tanárainak a sírjához, az istentisztelet helyszíneire, a Pécs-belvárosi Református Gyülekezet templomába. Az előadás középpontjában a levéltárpedagógia foglalkozásokon felhasznált iskolatörténet modul-tervei és a hozzákapcsolódó feladatlapok állnak.

TÖRTÉNELMI EMLÉKHELYEK ÉS AZ ON-SITE LEARNING SZEREPE A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSBAN. EGY KOMPARATÍV KUTATÁS EREDMÉNYEI

VÓDLI ZSOLT ISTVÁN

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
vodli.zsolt@gmail.com

Kulcsszavak: emlékhely-pedagógia, on-site learning, holokauszt, nevelés- és művelődéstörténet, középiskolai történelemtanítás, kérdőíves kutatás

Az előadás legfontosabb célja annak az áttekintése és elemzése, hogy tartalmi és módszertani értelemben véve mi jellemzi ma az emlékhelyek pedagógiáját Magyarországon és Közép-Kelet-Európa más országaiban (például Horvátországban, Szerbiában és Lengyelországban). A középpontban a holokauszt történetének a megismerése áll. Az emlékhelyek pedagógiájával a közelmúltban nemzetközi és hazai téren is számos kutató foglalkozott. Kutatásainkhoz leginkább Pierre Nora (2010), Gyáni Gábor (2000), Forrás-Biró Aletta (2015, 2016, 2019) és Zarándy Zoltán (2009) művei jelentik a kiindulópontot.

Az emlékhely-pedagógiának a bemutatása ebben az előadásban a holokauszt jobb megismeréséhez kapcsolódó összehasonlító neveléstudományi, nevelés- és művelődéstörténeti, valamint történelemdidaktikai kutatásokra alapozottan történik.

A téma kifejtése alapvetően feltáró és komparatív szemlélettel végigvitt neveléstudományi módszertanra épül: a fent említett országokban, valamint magyarországi középiskolákban tanító pedagógusokkal végzett kérdőíves kutatásra és esettanulmányok elemzésére támaszkodik.

A kutatás központi kérdései: Mit jelent és milyen fogalmi változáson, jelentésbővülésen esett át az elmúlt években az emlékhely-pedagógia? Hogyan építik be különböző, közép-kelet-európai országok (középiskolai) nevelési-oktatási rendszerébe a történelmi emlékhelyek megismerését? Vannak-e és milyen eltérések a vizsgált országok között? Melyik tantárgyokhoz kapcsolódóan jelenik meg a holokauszt tanítása? Miként gondolkodnak a tanárok a holokausztról, az azzal kapcsolatos emlékhelyek megismeréséről?

A kutatás eredményei egyértelműen felszínre hozták azt, hogy valamennyi, a kutatás körébe bevont országban fontos, de egymástól eltérő, a középiskolai oktatás keretei között is a történelmi emlékhelyek megismerése. A holokauszt tanítása egyrészt a történelem tantárgyhoz kötődik, másrészt viszont tantárgyközi, tantárgyakon átívelő témaként is megjelenik. A pedagógusok válaszaiból kiderül, hogy fontosnak tartják ezt a területet, ám az emlékhely-pedagógia és a holokauszt tanításának módszertana szempontjából is egymástól eltérő felkészültséggel rendelkeznek. Az előadásban bemutatásra kerülő téma jelentősége nagy, hiszen tudjuk, hogy történelmi szempontból fontos források elemzésekor, kulcsfontosságú helyszínek felkeresése során is csak akkor lehet igazán eredményes az ismeretszerzés, kelthető fel a tanulás iránti vágy, ha felébreszthető a diákok érdeklődése, ösztönözhető az aktivitásuk. Csak az élményeket, saját tapasztalatot nyújtó, önálló gondolkodásra és vélemény-kialakításra, kritikai gondolkodásra készítő ismeretszerzés járulhat hozzá igazán eredményesen – a múlt megismerésén túl – mások nézőpontjának, személyes sorsának az árnyaltabb megismeréséhez, ami fontos lépést jelenthet egymás elfogadásához, végső soron az OECD által kifejtett, a PISA-mérésekben már fontos szerepet játszó globális kompetenciák kialakításához.

VÁLTOZÓ KOMPETENCIÁK A TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK TANULÁSÁBAN ÉS TANÍTÁSÁBAN

Szimpóziumvezető:

Kaposi József
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
kaposij@gmail.com

Opponens:

Fischerné Dárdai Ágnes
Pécsi Tudományegyetem
fdardai.agnes@gmail.com

Előadások:

1. Fodor Richárd: Változó célok változó eszközei – Virtuális tanulási környezetek a történelem és állampolgári ismeretek tanításában
2. Dallman Kristóf: Az állampolgári kompetencia fejlesztésének változásai a jezsuita nevelésben
3. Tóth Judit: A 21. századi készségek-képességek mérése a középszintű történelemérettégi komplex tesztfeladatainak tükrében
4. Rédlí Mátyás: Attitűd vizsgálat történelem és állampolgári ismeretek szakos, egyetemi hallgatók körében
5. Szőke-Milinte Enikő: Az információs műveltség és állampolgári nevelés változása a digitális oktatási környezetben

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: kompetenciafejlesztés, állampolgári nevelés, történelem és állampolgári ismeretek

Az elmúlt évtizedekben a változó kompetencia felfogások szinte mindegyike összefüggésben áll a társadalmak változó emlékezetpolitikájával, a globális világ kihívásaival (Popp, 2021), a tudásgazdaság térnyerésével, az élethosszig tartó tanulás paradigmájával és a digitalizáció erőteljes térnyerésével. A legfrissebb történelemdidaktikai kutatások középpontjában világszerte a kulcskompetenciák, a kritikai, és problémamegoldó gondolkodás, a kommunikációs készségek fejlesztése, valamint a történelmi kulcsfogalmak (Stradling, 2001), narratív készségek és multiperspektivikus látás és elemzőkészség, az adaptálható értelmezési keretrendszer (Lee, 2004), a történelmi gondolkodás kialakításának kérdésköre áll (Levesque – Croteau, 2020). A globális kihívásokra az OECD Learning Compass 2030 képességeket meghatározó dokumentuma transzformatív kompetenciák (transformative competences) fejlesztését adja válaszként, amelyek közül az értékteremtést (creating new value), a feszültségek és kényszerhelyzetek csillapítását (reconciling tensions and dilemmas) és a felelősségvállalást (taking responsibility) jelöli meg legfontosabbnak. A nemzetközi trendekből egyértelműen kirajzolódik az állampolgári nevelés szerepének előtérbe kerülése, amelynek oka többek között a demokratikus struktúrákba vetett hit megkérdőjelezése és az aktív állampolgári részvétel csökkenése (OECD, 2019). Az Eurydice 2017-ben kiadott kiadványa a korábbi kutatások felhasználva demokráciára nevelés négy fő kompetenciaterületét határozta meg: kritikai gondolkodás, társadalmi felelősség, demokratikus eljárások, valamint a hatékony és konstruktív együttműködés.

Az első előadás (Fodor Richárd) a történelem- és állampolgári ismeretek köznevelési szaktárgy tanítása során alkalmazható nemzetközi és hazai virtuális tanulási környezetek alkalmazásának sajátosságait és lehetőségeit vizsgálja. Ennek keretében a virtuális környezet lehetséges kategorizálási szempontjait vizsgálja.

A második előadás (Dallman Kristóf) a magyarországi jezsuita nevelés 1867 és 1945 közötti jellegzetességeit tárja fel annak érdekében, hogy a múlt értékeit miként lehet a jelen történelemoktatásban hasznosítani.

A harmadik előadás (Tóth Judit) a középszintű történelemérettségi komplex tesztfeladatainak taxonómiáját mutatja be a források funkcióinak meghatározásával, és jut arra a következtetésre, hogy a vizsgált feladatok nem vagy ritkán mérnek összetett forráselemzést.

A negyedik előadás (Rédli Mátyás) a történelem és állampolgári ismeretek szakos hallgatókkal készített kérdőíves kutatás eredményeit mutatja be. Ennek keretében kitér arra, hogy milyen digitális tartalmakat, eszközök használnak fel a tantárgy tanítása során.

Az ötödik előadás (Dr. Szőke-Milinte Enikő) áttekintést ad az információs műveltség alakításának iskolai lehetőségeiről, valamint ennek az aktív állampolgárságra nevelésben betöltött szerepéről, annak elméleti és gyakorlati megalapozottságáról és felhasználhatóságáról.

VÁLTOZÓ CÉLOK VÁLTOZÓ ESZKÖZEI – VIRTUÁLIS TANULÁSI KÖRNYEZETEK A TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK TANÍTÁSÁBAN

FODOR RICHÁRD

Pécsi Tudományegyetem
richifodor@gmail.com

Kulcsszavak: digitális pedagógia, történelemdidaktika, állampolgári nevelés, alfa generáció, virtuális tanulási környezet, komparatív elemzés, indikátor alapú elemzés

A harmadik évezredben a könyvnyomtatás megjelenéséhez hasonló új technológiai forradalom szemtanúi vagyunk, amelyben a diákoknak ehhez illeszkedő új tanulási környezetekre is szükségük van. A rendelkezésre álló technológiák, szoftverek a 2000-es évektől folyamatosan jelentek meg elsőként a felsőoktatásban (MOOC, Massive Open Online Courses), majd fokozatosan a köznevelésben is, amelyet a koronavírus járvány okozta távoktatási időszak tovább motivált. 2021 novemberében induló kutatásomban a történelem- és állampolgári ismeretek köznevelési szaktárgy tanítása során alkalmazható nemzetközi és hazai virtuális tanulási környezetek alkalmazásának sajátosságait és lehetőségeit vizsgálom.

A feltáró kutatás során a rendelkezésre álló tanulási célra fejlesztett virtuális környezeteket elemzem. A kutatásban egyaránt megjelennek a neveléstudomány 21. századi kihívásai és céljai, valamint a korszerű történelemtanítás lehetséges eszközei. A vizsgálatok háttérét adó két kutatási probléma szerint a köznevelés nincs felkészülve a Z és Alfa generáció diákjainak megváltozott tanulási folyamataira, illetve nem áll rendelkezésre a történelemtanításban megjelenő virtuális környezetekre vonatkozó tankönyvvalidációhoz hasonló értékelési és osztályozási rendszer.

A legfontosabb kutatási kérdések a következők: Hogyan kategorizálhatjuk a virtuális tanulási környezeteket, illetve melyek a leghatékonyabb és legsokoldalúbb történelemtanítást támogató platformok. A kutatómódszertani elemek között irodalom- és dokumentumelemzés, illetve indikátor alapú komparatív vizsgálat és fókuszcsoporthoz tartozó interjú is szerepel.

A kvalitatív kutatás során feltérképeztem a 21. századi oktatás háttérét adó legfontosabb demográfiai tényezőket és kutatási eredményeket. A Z és Alfa generáció tanulási formáit és szükségleteit. Összegeztem a digitális pedagógiához kapcsolódó legjelentősebb kulcsfogalmakat, megvizsgáltam a nemzetközi és magyar irányadó dokumentumokat. Kipróbáltam nemzetközi virtuális tanulási környezeteket és vizsgálati indikátorrendszert készítettem az összehasonlításukhoz. A rászter általános szempontok mellett a történelemtanításban kitüntetett szerepet játszó forrásgyűjtemények és feladattípusok jellemzőit értékeli. Az első komparatív elemzés alapján az amerikai National Archive és az EuroClio platformjai tekinthetőek a leghatékonyabbnak.

AZ ÁLLAMPOLGÁRI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSÉNEK VÁLTOZÁSAI A JEZSUITA NEVELÉSBEN

DALLMAN KRISTÓF

Pécsi Tudományegyetem
dallman.kristof.gergo@btk.ppke.hu

Kulcsszavak: ignáci pedagógia, állampolgári nevelés, Jézus Társasága

Az 1540-ben, Loyolai Szent Ignác által alapított Jézus Társasága évszázadokon keresztül Európa és a gyarmati területek egyik legszínvonalasabb iskolarendszerét működtette. A 17-18. században a jezsuita iskolák elsődlegesen a katolikus elit képzésében tevékenykedtek, az iskolapadokban számos később vezető világi és egyházi tisztségviselő ült. Az urbanizáció és az iparosodás hatására a 19. századra a társadalmak egyre szélesebb köre számára lett elérhető a középfokú oktatás, mely változáshoz az iskoláknak is alkalmazkodniuk kellett. Előadásomban a doktori kutatásom fókuszában álló két magyarországi jezsuita nevelő-oktató intézmény, az 1860-ban alapított kalocsai, és az 1912-ben alapított pécsi gimnázium és kollégium példáján keresztül mutatom be az (állam)polgári nevelés lehetőségeit a dualizmus kori és a két világháború közötti Magyarországon. Az elemzés során az iskolák által kiadott nyomtatott források – évkönyvek, iskolai folyóiratok, körlevelek –, valamint a pedagógia munka során létrehozott dokumentumok – jegyzőkönyvek, naplók, levelezések – vizsgálatát végzem el. A PhD kutatásomba épülő elemzés célja, hogy a társadalmi és politikai, uralmi változások figyelembevételével hasonlítsam össze a magyarországi jezsuita nevelés 1867-1948 közötti állapotát a rend eredeti, 16. század végi, az ignáci lelkesíten nyugvó pedagógiai elgondolásával, melyet 1599-ben a Ratio Studiorum című tanügyi szabályozó dokumentumban fogalmazott meg a rend nevelési-oktatási elöljárósága.

A nemzetközi történelemdidaktika, mint a történelmi gondolkodással, és a történelmi tanulással foglalkozó tudomány érdeklődésének homlokterébe mindinkább az egész társadalom közgondolkodását érintő történelmi tudat, az emlékezés-, és a történelmi kultúra került, továbbá hangsúlyosan az aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés (Rüsen, 1990, 1994, 2004, 2005; Lévesque, 2018). A jövő kihívásai olyan történelemtanítást várnak el, amely magába foglalja az állampolgári kompetencia (civic competence) alapelemeit is. „Olyan ismeretek, képességek, attitűdök és értékek együttese, amelyek képessé teszik az egyént, hogy hatékonyan részt vegyen a demokratikus értékeken alapuló mindennapi életben, a civil társadalomban.” (Hoskins – Crick, 2008) A demokratikus attitűdökre épülő állampolgári nevelés iskolai keretek között csak olyan pedagógusok által valósítható meg eredményesen, akik maguk is elkötelezettek ezen elvek érvényesítése tekintetében, és képesek az aktív tanulást biztosító interaktív pedagógiai módszerek gazdag repertoárjának alkalmazására. A neveléstörténeti kutatás célja – a történet-tudományi jellegén túl – a jelen történelemoktatásában hasznosítható jó gyakorlatokkal szolgálni módszertani és nevelésméleti példákon keresztül.

A 21. SZÁZADI KÉSZSÉGEK-KÉPESSÉGEK MÉRÉSE A KÖZÉPSZINTŰ TÖRTÉNELEMÉRÉTSÉGI KOMPLEX TESZTFELADATAINAK TÜKRÉBEN

TÓTH JUDIT

Pécsi Tudományegyetem
tothjudit1995@gmail.com

Kulcsszavak: pedagógiai értékelés, történelemdidaktika, forráselemzés, taxonómia, történelem-
érettségi

Korunk ismeretszerzési módjai megegyeznek a történészével. A mai adatokkal terhelt világban a forráskritika és a kritikai gondolkodás szerepe elengedhetetlen, meghatározó 21. századi készség (Knausz, 2015; Érsek, 2020). A Learning Compass 2030 transzformatív kompetenciákként definiálja a fejlesztő képességeket, beleértve a problémamegoldást, a reflektív gondolkodást és az empátiát (OECD, 2019).

A 2000-es évek elején Európában több mint 20 ország tért át a standardizált vizsgarendszerekre, beleértve Magyarországot is (Kákonyi, 2014). 2009-ben fogalmazódott meg először, hogy a mind közép, mind emelt szintű történelemérettségi rövid választ igénylő feladatsorában szükség lenne egy „új típusú, összetett forráselemzést igénylő feladat[ra]” (F. Dárdai – Kaposi, 2009). 2017-től az írásbeli vizsgarész egyszerű, rövid választ igénylő feladatsora kibővült egy-egy komplex forráselemző feladattal, mely egyszerűbbtől a komplexebb kérdések megfogalmazását teszi lehetővé (Csapodi, 2016).

Mivel a történelemérettségi a középszintű oktatás legjelentősebb kimeneti szabályozója, a vizsgák szerkezeti felépítése, az ott számonkért tudás jellege visszahatólag, egyfajta rejtett tantervként funkcionálva hat a tanórákra, ezért ezen téma vizsgálata hozzájárulhat a vizsgarendszer és ezzel együtt a történelemtanítás minőségi fejlesztéséhez. A vizsgát „kompetenciaalapú” és „forrásközpontú” jelzőkkel illetik, azonban egyik jelentéstartalmáról sem alakult ki tudományos konszenzus, mely részben magyarázhatja a vizsgarendszerben tapasztalható ellentmondásokat. Elismert kutatók a kompetenciát a képességhez hasonlítják, viszont annak komponenseiként sokrétűek az értelmezések (Gyertyánfy, 2017, 2021). A forráselemzés olyan reflektív, produktív, interpretatív, stimuláló, készség-képességfejlesztő tevékenység (Vajda, 2010; Kojanitz, 2022), mely során a diákok megismerik a forráselemzést, a forrásismeret és a forráskritika metodológiáját (Makk – Kőfalvi, 2007).

Jelen kutatás a középszintű történelemérettségi komplex tesztfeladatainak (2017-2022) taxonómiáját mutatja be a források funkcionális meghatározásával. Hipotézisem alapján ezen feladatok nem igényelnek „komplex forráselemzést”, ismeretszerzés tekintetében alapvetően a szövegértésre irányulnak, és nem komplexebbek az egyszerű, rövid választ igénylő feladatrész többi feladatánál. Az eredmények alapján a feladatok változatos forrástípusokat vonultatnak fel, Kojanitz (2022) taxonómiája alapján az itemek 60%-a tudás alkalmazását, valamint közel 30%-ban szövegértést mér, mindezen itemeknek azonban csak 30%-a nyílt végű. Az eredmények az implikálják, hogy a középszintű komplex tesztfeladatok nem, vagy ritkán mérnek forráselemzést, továbbá taxonómiailag a többi feladattól nem mutatnak eltérést. A jövőbeli kutatások részeként fontos cél lehet ezen elemzés kiterjesztése minden vizsgafeladatra.

ATTITÚD VIZSGÁLAT TÖRTÉNELEM ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK SZAKOS, EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

RÉDLI MÁTYÁS

Pécsi Tudományegyetem
redli.matyas@gmail.com

Kulcsszavak: szociális és állampolgári kompetencia, demokráciára nevelés, attitűd

Az információs forradalom és a globalizáció hatására megváltozott azon ismeretek köre, amelyre a modern társadalmunkban szükség lehet a boldoguláshoz (Jancsák et al., 2018). A 21. század emberének olyan tudással kell rendelkeznie, amely felkészíti az egész életen át tartó tanulásra és arra, hogy a társadalom aktív tagjává váljon (Prieara, 2015). Ezt a célt szolgálják a kulcskompetenciák, mint például a szociális és állampolgári, amely minden EU tagország oktatásügyi alapidokumentumának része (Citizenship Education at School in Europe, 2017). De hogyan képes az erős múlt századi gyökerekkel rendelkező iskola felkészíteni a ma diákjait a jövő társadalmára? Ahogy Jakab György elméleti kutatása rámutatott (2020), a jelenlegi iskola-rendszerünk számos antidemokratikus jellemzőt tartalmaz. Az elmúlt évek kutatásai (Csákó Mihály, Kalocsai-Kaposi Janka, Kinyó László, Jakab György) borús képet mutattak a hazai iskolák demokráciára nevelésének eredményességéről, ezért fontos, hogy az ebből a rendszerből érkező hallgatók, leendő pedagógusok demokráciával kapcsolatos attitűdjét felmérjük. Ehhez kiindulási alapot jelentett a már fentebb említett kutatások mellett az Európa Tanács által kiadott Reference framework of competences for democratic culture (2018) kiadványa, amely többek között összegyűjtötte a demokráciára nevelés legfőbb szempontjait.

Az előadás során egy a történelem és állampolgári ismeretek szakos hallgatókkal végzett kérdőíves kutatás eredményeit kerülnek bemutatásra, amelynek kiindulópontja Pécs volt. Az itt szerzett adatokat érdemesnek találtuk összevetni más egyetemek történelem és állampolgári ismeretek szakos hallgatóival. A kérdőívben olyan pedagógiai módszerekre, eszközökre kérdeztünk rá, amelyekből következtetni lehet a hallgatók demokratikus attitűdjére (pl. tanár-diák kapcsolat, tanterem elrendezése, kooperatív tevékenységek alkalmazása, tanulói vélemények). A kutatás részben arra is kitér, milyen digitális tartalmakat, eszközöket használnának fel a tantárgy tanítása során. Ezek azért szolgálhatnak fontos információval számunkra, mert az iskolában közvetített tudás, illetve annak módja gyakran távol esik a diákok világtól (Knausz, 2015), az állampolgári kompetencia fejlesztése pedig nem csak a konkrét tantárgy tanításával valósulhat meg, hanem a megfelelő (demokratikus) légkör kialakításával is (Dancs – Kinyó, 2015), amihez hozzátartozik a modern pedagógiai módszerek és digitális eszközök alkalmazása is. Az adatokból látható, hogy továbbra is erőteljes hatása van a hagyományos iskolai modellnek, de bizonyos „tartalmakkal” (pedagógia módszerek, digitális eszköz) igyekeznek ettől eltérni.

AZ INFORMÁCIÓS MŰVELTSÉG ÉS ÁLLAMPOLGÁRI NEVELÉS VÁLTOZÁSA A DIGITÁLIS OKTATÁSI KÖRNYEZETBEN

SZÓKE-MILINTE ENIKŐ

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
szoke-milinte.eniko@btk.ppke.hu

Kulcsszavak: digitális állampolgárság, információs műveltség, aktív állampolgárságra nevelés

Az előadás célja áttekinteni az információs műveltség alakításának iskolai lehetőségeit, valamint az aktív állampolgárságra nevelésben betöltött szerepét. Az aktív állampolgárságra nevelésben, az iskolai intézményi demokratikus légkör kialakítása mellett fontos szerepet kell kapjon azoknak a képességeknek és jártasságoknak a kialakítása, melyek lehetővé teszik a tanulók számára az aktív állampolgári lét gyakorlását. Az infokommunikációs társadalom olyan digitális és információs állampolgári ismereteket és azok alkalmazását feltételezik, melyeket a tanulóknak igen korán, az iskolában kell kontrollált és irányított formában elsajátítaniuk, kialakítaniuk (Limberg – Sundin – Talja, 2013). Az információs társadalomban való eligazodás nem működik aktív információs műveltség nélkül és aktív információs műveltség nélkül a „diákok hangja” (student’s voice) sem hallatható (Hobbs, 2010). Az információs műveltség demokratikus részvételben történő gyakorlását olyan iskolai intézményi gyakorlat tenné lehetővé, ahol a diákok aktív részesei az iskolai közéletnek és valóságos körülmények között online és offline formában gyakorolják a demokratikus szabályokat, értelmezik a demokratikus társadalmak működését, gyakorolják az aktív állampolgári léthez kapcsolódó információk megszerzéséhez, feldolgozásához és alkalmazásához kapcsolódó alapvető készségeket, jártasságokat képességeket (Lau, 2013).

Az előadás áttekinti azokat az információs műveltséghez kapcsolódó elméleteket, amelyek jól alkalmazhatók minden tanítási órán, ugyanakkor bemutatja a komplex megközelítésű, ún. whole school szemléletmódú állampolgári kompetenciák fejlesztését célzó ajánlásokat is (Reference framework of competences for democratic culture, 2018). A demokráciával és az aktív állampolgársággal kapcsolatos ismeretek tanórai közvetítése önmagában nem elegendő ahhoz, hogy a diákok demokratikusan gondolkodó, állampolgári jogaikkal és lehetőségeikkel élni tudó állampolgárokká váljanak. Az információs társadalomban szükségük van a diákoknak arra, hogy a közélet egyes szinterein megmutatkozzanak, feladatot és lehetőséget kapjanak arra, hogy az aktív állampolgárságot gyakorolják. A digitális oktatási környezetben az információs műveltség alakítása új feladatok előtt áll, új módszertannal és új formában van lehetőség a digitális információs műveltség fejlesztésére.

Az előadás bemutat egy olyan ún. IL (Information Literacy) módszert, amelyet középiskolás tanulókkal való foglalkozás során dolgoztunk ki, és amely interdiszciplinárisan alkalmazható különböző típusú problémák megvitatása kapcsán és amely digitális oktatási környezetben is jól alkalmazható. A módszer lényege, olyan problémafókuszú szemléletmód kialakítása, mely hozzájárul a megfelelő információk felkutatásával, feldolgozásával és alkalmazásával az aktuális társadalmi, gazdasági, folyamatokkal kapcsolatos aktív véleménynyilvánításra és cselekvésre (Koltay – Szóke-Milinte, 2020).

XXI. SZÁZADI, SZAKMAFÜGGETLEN KOMPETENCIAMIX MINT VERSENYELŐNY AZ ÓBUDAI EGYETEMEN

Szimpóziumvezető:

Nagy Ádám
Óbudai Egyetem
adam@nagydr.hu

Opponens:

Danyi Gyula
Óbudai Egyetem TMPK
danyi.gyula@kvk.uni-obuda.hu

Előadások:

1. Nagy Ádám: Hardware-software: hard skill-soft skill – az okokra épülő tervezés kudarc. Elméleti háttér
2. Holik Ildikó – Makó Ferenc: A munkaadói képzési igény és a foglalkoztatási készség-igény felmérése
3. Tomory Ibolya – Makó Ferenc: A soft skillek szerepe a munkaadói elvárásokban
4. Tomory Ibolya: Lemorzsolódás helyett beavatkozás. A lemorzsolódás vizsgálata az Óbudai Egyetemen a változások tükrében
5. Holik Ildikó – Kersánszki Tamás – Sanda István Dániel: A soft skillek sajátosságainak kutatása mérnökhallgatók körében

SZIMPÓZIUM-ÖSSZEFOGLALÓ

Kulcsszavak: softskillek, Óbudai Egyetem, survey, munkaadó, munkavállaló-hallgató

A posztmodern társadalom drámai módon megváltoztatta azokat a készségeket, amelyeket a modern munkaerőpiac a jövő munkavállalóitól igényel, így nem igazán tudjuk kitalálni, hogy munkaerőpiaci pályafutásunk idején pontosan milyen tudásokra, ismeretekre lesz szükségünk. Közhely, hogy a munkaköröknek akár több, mint a fele a jelenlegi formájában meg fog szűnni. Mindez nem azt jelenti, hogy ennyivel kevesebb munkahely lesz elérhető, sokkal inkább a munkafeladatok, munkakörök, szerepek átrendeződése, változása megy végbe. A fejlett gazdaságokban a kis komplexitású (kevés változó alapján, kevés alternatívájú) és kis kockázatú (rutinfeladatok automatizációja) minden eddiginél gyorsabban valósul meg; a nagy komplexitású, több lehetőségre nyitott kognitív feladatokkal ez csak mérsékelten következik be. Viszont a magas kooperációt igénylő készségeket, személyes kapcsolatokat, érzelmi intelligenciát, vagyis nem-kognitív készségeket igénylő folyamatokat gyakorlatilag semennyire nem sikerült automatizálni. A mesterséges intelligencia, a robotizáció, az ipar 4.0 a soft skillek területét gyakorlatilag nem érinti. A nagy komplexitású, több lehetőséget kínáló döntési helyzetek emberi tényezői ugyan még kiküszöbölhetők szakértői rendszerekkel, mesterséges intelligenciával (vö.: neurális hálók, fuzzy logika), a nagy felelősséggel járó döntéseknél azonban már egyszerűen jobban szeretjük az emberi felügyeletet és a kreativitást, az „out of the box” gondolkodást. Az egyedi megoldást igénylő feladatoknál a gépi rendszerek a legtöbbször nem megfelelően teljesítenek. Ilyen például a „nem-tudás” állapotával való megbirkózás (Krémer, 2018), a no win helyzetek kezelése, a konfliktushelyzetek feloldása stb.

A fentiekből következően a munkaerőpiacon – a nem automatizálható feladatok arányának növekedésével – egyfelől a kognitív képességek-készségek (hard skillek), másfelől a nem-kognitív készségek soft skillek (avagy szociális készségek, karakterkészségek, társas-érzelmi készségek) – aránya és mennyisége is növekszik.

Az Óbudai Egyetem a fenti indokokra alapozva indította el „Softskilleket mindenkinek” projektjét, ugyanis miközben a piac egyre erősödő igényt, már-már nyomást gyakorol a képző intézményekre, aközben sem a középiskolák, sem a felsőoktatási intézmények túlnyomó többségükben még nem válaszoltak erre az elvárásra.

A szimpóziium során arra teszünk kísérletet, hogy a projekt kutatási háttérét bemutassuk. A kutatás egyfelől a nem kognitív készségek elméleti háttérével, másfelől az ezzel kapcsolatos munkaadói igényekkel, harmadrészt az ilyen készségek leendő munkavállalói (hallgatói) megjelenésével, negyedrészt pedig a hallgatói lemorzsolódással kapcsolatban végzett desk research és kérdőív alapú lekérdezés figyelembevételével foglalkozik.

HARDWARE-SOFTWARE: HARD SKILL-SOFT SKILL – AZ OKOKRA ÉPÜLŐ TERVEZÉS KUDARCA. ELMÉLETI HÁTTÉR

NAGY ÁDÁM

Óbudai Egyetem
adam@nagydr.hu

Kulcsszavak: soft skillek, készségmix, segítő-fejlesztő-facilitáló tevékenység

A természettudományokból építkező pozitívista gondolkodás jellemzően a múltban oldja meg a jövő problémáit. Joggal feltételezi azt, hogy ha az alapvető paraméterek nem változnak (vagy legalábbis a változásuk kiszámítható), akkor a múltbeli megfigyelések alapján a jövő kérdései is megoldhatók.

Ez a feltevés azonban a tanulási és társadalmi térben nem tartható. Okokra épülő világgépünkben ez erős diszkomfortérzetet sugall, hiszen azt képzeljük, hogy a társadalmi térben is a jövő a múltbeli eseményekből következik, így döntéseink hasonlóképp jellemzően a múlt tapasztalataiból táplálkoznak, ezért okkal gondolkodunk a múltra épülő mentális modellekben. Olyan készségmixre van tehát szükség, amely segítséget nyújt a társadalomban való eligazodáshoz.

Ha ezt konkrétan a munkaerőpiacra értelmezzük – a nem automatizálható feladatok aránya növekedésével – egyfelől a kognitív képességek/készségek (hard skillek), másfelől nem-kognitív készségek - soft skillek (avagy szociális készségek, karakterkészségek, társas-érzelmi készségek) aránya és mennyisége is növekszik. Hovatovább ma már a nem-kognitív készségek munkaerőpiaci sikerességre gyakorolt hatása legalább akkora, mint a kognitív képességek/készségeké. A tapasztalatok szerint erős növekedés után állandósul a kognitív (matematikai, természettudományi ismereteket igénylő), és folyamatosan növekszik a nem-kognitív képességeket, érzelmi-szociális készségeket igénylő munkafeladatok aránya. Ma már egy munkateljesítmény a legritkább esetben pusztán egy embert igénylő tevékenység, a nem kognitív készségek a másokkal való sikeres kooperációt alapozzák meg.

Ráadásul életünk során az emberi készségkészlet, így a társas készségek sem állandóak, azok „maguktól”, illetve a környezeti hatásoktól érintve is változnak, de fejleszthetők tudatosan is. Bár a társas készségek fejlesztésének lehetőségei minél fiatalabb korban kecsegtetnek a legnagyobb eredménnyel, még az egyetemi időszakban sem késő ezen készségek fejlesztését célul tűzni ki. Az előadás arra tesz kísérletet, hogy igyekezzék ezt a fejlesztendő készségmixet körvonalazni. Különösen annak fényében lehet érdekes ez, hogy a kurrens tanuláselméletek (konstruktív pedagógia, szociálpedagógia egyes értelmezései, szabadidő pedagógia stb.) a társas készségek tanulási terepéről sokszor a hatalmi térként megjelenő iskolán túlmutatóan beszélnek, ugyanis a tanóra világát terhelő követelmény- és normarendszer nézőpontjaitól megszabadítandónak gondolják ezt a fajta segítő-fejlesztő-facilitáló tevékenységet. Hiszen a kiszámíthatatlanul változó jövő valamennyi problémájára nem fogunk a múltból megoldást találni.

A MUNKAADÓI KÉPZÉSI IGÉNY ÉS A FOGLALKOZTATÁSI KÉSZSÉGIGÉNY FELMÉRÉSE

HOLIK ILDIKÓ – MAKÓ FERENC

Óbudai Egyetem

holik.ildiko@tmpk.uni-obuda.hu

Óbudai Egyetem

mako.ferenc@tmpk.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: munkaadói igények, felsőoktatás, soft skillek

A 21. század technológiai fejlődése és a munkaerőpiac folyamatos változása a felsőoktatásra is hatást gyakorol: egyre hangsúlyosabb szerepet kap a munkaerő-piaci igényekből kiinduló kompetenciafejlesztés (Bodnár et al., 2017). Egyre fontosabbá válik, hogy a hallgatók olyan korszerű, elméletileg megalapozott és a gyakorlatban is alkalmazható tudást szerezzenek a felsőoktatásban, amelynek segítségével sikeresen megállják helyüket a munka világában. Ehhez pedig az szükséges, hogy a hard skillek (szakmai, technológiai, digitális készségek) mellett a soft skillek (puha készségek) fejlesztése is hangsúlyos szerepet kapjon a felsőoktatásban.

Több hazai és európai uniós kutatás foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy melyek azok a munkavállalói tulajdonságok, amelyeket a szakmai ismeretek mellett elvárnak a munkaadók. Álláshirdetések elemzésén alapuló kutatások megállapították, hogy gyakori munkaerő-piaci elvárásnéként fogalmazódik meg többek között, hogy a pályázó kiváló kommunikációs és tárgyaló készséggel, problémamegoldó képességgel, együttműködési készséggel, szervezőkészséggel és vezetői képességekkel/készségekkel rendelkezzen (Bajzát, 2011; Engler, 2004; Híves, 2006). Ugyanakkor a kutatások (Ablonczyné – Tompos, 2007; Kiss, 2010) arra is rámutattak, hogy jelentős különbségeket figyelhetünk meg a frissen végzettek és a munkaadók véleménye között a pályakezdekők munkájához szükséges kompetenciákról.

Saját kutatásunk célja a releváns munkaadói kompetencia igények felmérése az egyetemünk vállalati partnerei körében. Kutatási kérdésként tettük fel, hogy milyen képzési/foglalkoztatási igények fogalmazódnak meg 2022-ben a vállalati partnereinknél és azokhoz milyen munkaadói készségigény kapcsolódik.

Az online kérdőívünkre 27 vállalattól kaptunk válaszokat. A kérdőív a vállalati partner cég- és munkavállalói adatain túl rákérdezett az üzleti-, továbbképzési- és együttműködési lehetőségekre, valamint az egyetemmel szembeni elvárásaira. Nyitott kérdésekkel mérte fel a szakmai kompetenciaterületeket és az olyan nem szakmai készségeket, mint a kulcskompetenciák, munkavégzési kompetenciák és vezetési kompetenciák.

A kulcskompetenciák tárgykörében 25 vállalat adott választ, összesen 103 nem szakmai készséget megnevezve. A legtöbben a kommunikációs készséget jelölték meg (14 említés). 17 cég fogalmazott meg a munkavégzéshez szükséges kompetenciákat, összesen 25 választ adva erre a kérdésre. A legtöbben az önálló munkavégzést emelték ki (11 említés). 14-en fogalmaztak meg munkairányítási kompetenciákat, összesen 41 választ adtak. A legtöbben a döntési képességet/készséget hangsúlyozták (8 említés).

A kutatás a releváns munkaadói kompetencia igények feltérképezésével hozzájárul egyetemünk új képzési programjainak kidolgozásához és indításához, továbbá a többszintű- és átjárható képzési struktúra kialakításához. Az eredmények más felsőoktatási intézmények oktatási készségkínálatának fejlesztéséhez, a kritikus hiányok beazonosításához is tanulságosak lehetnek.

A SOFT SKILLEK SZEREPE A MUNKAADÓI ELVÁRÁSOKBAN

TOMORY IBOLYA – MAKÓ FERENC

Óbudai Egyetem

tomory.ibolya@tmpk.uni-obuda.hu

Óbudai Egyetem

mako.ferenc@tmpk.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: munkaerőpiaci elvárások, soft skillek szerepe, a jövő kompetenciaelvárásai, gépre nem bízható kompetenciák

Számos kutatás támasztja alá, hogy a munkaadói elvárásokban tartósan jelen van a kognitív ismeretek területe, de napjainkban folyamatosan növekszik a nem-kognitív képességeket, az ún. soft skilleket igénylő munkahelyi szerepek és feladatok aránya. (Horváth – Juhász, 2021) Egy munkahely sikere a több embert igénylő teljesítményekben mérhető és nem pusztán egy-egy személyre szóló tevékenység. A hatékony munkavégzés a kognitív és nem kognitív készségek együttes alkalmazásával és a társas környezettel való sikeres kooperáció által valósítható meg. (Tóthné – Kelemen, 2020) A soft skillek munkavállalói és munkaadói szempontból való azonosítása a jövőbeni fejlesztések elengedhetetlen összetevője, amit a 2015 és 2020 közötti kompetenciaelvárások változása jól szemléltet. „Az ipar 4.0 megjelenése megváltoztatja a kompetenciaelvárásokat.” (lásd World Economic Forum, Future of Jobs, 2016; Szakképzés 4.0) Az Óbudai Egyetemen kiemelt fontosságú a munkaerő-piaci igényekhez való igazodás javítása; és a sikeres hallgatói életpályák támogatása, valamint ennek érdekében a szoros együttműködés elősegítése a munkaadói szférával. Az egyetem „Softskilleket mindenkinek” projektet indított el, amelynek keretében munkaadói kérdőívet dolgozott ki, amelyben vállalati partnereit kérdezi meg az általuk elvárt legfontosabb munkavállalói képességekről/készségekről, és további cégeket is felkeres, hogy a tervezett program minél szélesebb körben megfogalmazott igényeknek tudjon megfelelni. A megkérdezett célcsoport a képzési paletta különböző ágait felölelő fejlesztői, szolgáltatói tevékenységgel foglalkozók köréből került ki.

Az Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Karán elsőként elindított vállalati kérdőív mellett egy teljes egyetemi kérdőív és adatbázis segítségével felmértük a munkaadói véleményeket. Ezek eredményeit tekintjük át előadásunkban. A kérdőív komplexen vizsgálja a munkaadói, foglalkoztatási véleményeket, a képességek és készségek fontosságát, vállalatok továbbképzési palettáját és soft skillek alkalmazási lehetőségeit az egyetemi képzés során. Ezt a több komponensű kutatást mutatjuk be előadásunkban.

LEMORZSOLÓDÁS HELYETT BEAVATKOZÁS. A LEMORZSOLÓDÁS VIZSGÁLATA AZ ÓBUDAI EGYETEMEN A VÁLTOZÁSOK TÜKRÉBEN

TOMORY IBOLYA

Óbudai Egyetem

tomory.ibolya@tmpk.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: egyetemi lemorzsolódás, lemorzsolódás okai, hallgatói motivációk, soft skilllek

A magyar gazdaság növekedését akadályozó egyik tényező a műszaki és az informatikai területeken fellelhető szakemberhiány. „...a magyar oktatási rendszer számára még mindig komoly kihívást jelent a felsőoktatásba bekerült hallgatók képesítésszerzésig való eljuttatása...magas lemorzsolódás jellemző az agrár, a műszaki, az informatikai, valamint az orvosi-egészségtudományi területen.” (Fokozatváltás a felsőoktatásban)

A munkaerőpiacon ugyanakkor egyre hangsúlyosabban jelennek meg a nem kognitív alapú, nem csupán szakmai tudást feltételező megoldások és készségek, az ún. soft skilllek (összefüggéskezelés, szociális kompetencia, érzelmi intelligencia).

Felismerve a személyes kompetenciák prioritásának jelentőségét az Óbudai Egyetem „Softskillket mindenkinek” projektet indított el. Az egyetem úgy gondolja, hogy van érdemi lehetőség a lemorzsolódás csökkentésére és a hallgatók későbbi sikerességének segítésére a softskilllek fejlesztésével. A kutatásban kiindulási pontként szolgálhat a lemorzsolódás kockázati tényezőinek feltárása első kézből vett információk alapján.

Az egyetemet elhagyó hallgatók megkérdezése a Kandó Kálmán Villamosmérnöki Karon indult el az utóbbi években lemorzsolódó hallgatók kérdőíves megkérdezésével. A vizsgálat a kutatásunk keretében folytatódik az egyetem minden karának bekapcsolódásával.

Az előadás a lemorzsolódás héttértényezőit, lehetséges magyarázatait tekinti át. Az eddigi eredmények szerint a tanulmányok megszakításában szerepet játszó tényezők között szerepel: a tanulás mellett végzett munka, a képzési struktúra, az oktatásszolgáltatás minősége és módszertana, az önálló tanulás nehézségei, valamint a tanultak alkalmazhatóságának és hasznosításának fogyatékosságai. A jelenleg rendelkezésre álló adatok, valamint az ezekkel összefüggő tanulási sikerek és motivációk hiányosságai a soft skilllek fejlesztésének igénye felé mutatnak. A lemorzsolódás okai tehát sokrétűek. Az okok vizsgálata és elemzése feltétlenül szükséges a szakszerű és hatékony beavatkozás megtervezéséhez.

A SOFT SKILLEK SAJÁTOSÁGAINAK KUTATÁSA MÉRNÖKHALLGATÓK KÖRÉBEN

HOLIK ILDIKÓ – KERSÁNSZKI TAMÁS – SANDA ISTVÁN DÁNIEL

Óbudai Egyetem

holik.ildiko@tmpk.uni-obuda.hu

Óbudai Egyetem

kersanszki.tamas@uni-obuda.hu

Óbudai Egyetem

sanda.daniel@tmpk.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: mérnökképzés, soft skillek, fejlesztési lehetőségek

Napjaink felsőoktatásának aktuális kérdése, hogy milyen módon lehet az oktatásban figyelembe venni a munkaerő-piaci igényeket, hogyan lehet felkészíteni a hallgatókat a munkaerőpiac elvárásaira. Egyre hangsúlyosabbá válik az a törekvés, hogy az ún. hard skillek (a tankönyvekből megszerzhető tudás) mellett a soft skillek (inter- és intraperszonális készségek fejlesztése is hangsúlyos szerepet kapjon. (Daruka, 2017; Holik – Kersánszki – Sanda, 2021)

A STEM (természettudomány, technológia, mérnöki tudomány, matematika) területén, azon belül pedig a mérnökképzésben különösen fontos kérdésként merül fel, hogy melyek azok a képességek, készségek, amelyek elengedhetetlenek egy friss diplomások számára a gyorsan változó információs társadalomban. (Conlon, 2008; Lappalainen, 2009; Williamson et al., 2013) Munkaerő-piaci igényként merül fel, hogy a friss diplomás mérnökök legyenek rugalmasak, kommunikatívok, nyitottak, kreatívok, tudjanak alkalmazkodni a változásokhoz és tudjanak együttműködni a munkatársaikkal. (Kolmos, 2006)

Első kutatásunkat a 2016/2017. és a 2017/2018. tanévben végeztük 475 első éves mérnök-informatikus hallgató körében. Egy 24 tételből álló lista alapján vizsgáltuk, hogy a diákok megítélése szerint az adott kompetencia mennyire szükséges leendő szakmájuk sikeres gyakorlásához, illetve, hogy mennyire rendelkeznek jelenleg az adott kompetenciával. A kutatás megállapította, hogy a hallgatók véleménye szerint leginkább a problémamegoldó képességek/készségek szükségesek a leendő szakmájukhoz és megítélésük szerint a legfontosabb, hogy a megszerzett tudás alkalmazásának képességével és készségeivel rendelkeznek. A legnagyobb különbséget a jelenlegi és a munkaerőpiacon szükséges kompetenciák között a figyelemkoncentráció, a problémamegoldó képesség/készség és a tanulási képesség esetében tapasztaltunk.

2022-ben folytatott kutatásunk célja a soft skillek sajátosságának feltérképezése egyetemünk mérnökhallgatóinak körében. 39 tételből álló lista alapján vizsgáltuk a soft skillek sajátosságait. Kutatási kérdésként tettük fel, hogy mennyire fontosak a soft skillek a munkahelyi sikerekhez és milyen mértékben jellemzik a hallgatókat a különböző nem szakmai készségek. A kapott adatokat összevetettük a korábbi kutatásunk eredményeivel, és javaslatokat tettünk a soft skillek fejlesztési lehetőségeire. Kutatási eredményeink a szociális készségek, ezen belül a személyiségfejlesztés fontosságára is felhívják a figyelmet. A fejlesztést olyan egyetemi kurzusok segíthetik elő, amelyek az önismeret fejlesztését helyezik a középpontba. A kicsoportos foglalkozások lehetőséget nyújtanak a nyílt és őszinte kommunikációra, az együttműködésre, az elfogadás, valamint az empátia, továbbá a segítőkészség gyakorlására. A kurzusok végső célja a pozitív énkép és a reális önértékelés kialakítása, hogy a hallgatóink az önnevelés által képessé váljanak saját személyiségük formálására és még sikeresebbek legyenek a munkaerőpiacon.

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XXII. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2022. november 17-19.

TEMATIKUS ELŐADÁSOK – THEMATIC SESSIONS

A 21. SZÁZADI BÖRTÖNOKTATÁS ELŐZMÉNYEI. BÜNTETÉS VS. NEVELÉS

ÁCS-BÍRÓ ADRIENN

Belügyminisztérium
acs.adri001@gmail.com

Kulcsszavak: nevelés, börtönoktatás, paradigma, reintegráció

A büntetés és végrehajtása minden korban szorosan összefüggött az általános társadalmi felfogással, valamint a mindennapi élet körülményeivel. A büntetés nem a bűnt, hanem a kulturális mintákat, a bűnözést, az emberről, hatalomról való aktuális tudáshalmazt tükrözi (Lőrincz, 1995). A nevelés a kezdetektől fogva szerepet kapott a módszerek és eljárások által a börtönártalmak csökkentése, valamint a reszocializáció elősegítése kapcsán. A büntetés-végrehajtásának ma kiemelt célja a fogvatartottak társadalomba való visszavezetésének elősegítése bűnmegelőzési szándékkal.

Kutatásunk a börtönoktatás fejlődéstörténetét vizsgálta, fókuszba állítva a büntetési és nevelési paradigmát. Vizsgálatunk során nyomtatott, kéziratos források, valamint elektronikus adatforrások, statisztikai adatok felhasználásával feltáró kutatást végeztünk. Előadásunk célja, hogy az eredmények ismertetésével bemutassuk a hazai zárt intézeti oktatás-nevelés egy speciális színterének, a börtönoktatásnak a mérföldköveit. A neveléstudományi aspektusú vizsgálathoz nélkülözhetetlen a történeti-ideológiai változások ismerete, amely hozzájárulhat nemcsak a jelen válaszaihoz, de a tapasztalatok által a releváns kérdésfeltevéshez. A téma relevanciáját erősíti a közelmúltban zajló paradigmaváltás kettőssége: a büntetőpolitika szigorodása, a civil törekvések háttérbe helyezése, másrészt a pandémia hatására az online oktatásra való nyitottság és a reintegrációs célok prioritizálása.

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a szabadságvesztéssel járó büntetést sok esetben a nevelés, a jogkövetésre szoktatás, vagy a bűnisméltléstől való visszatartás eszközeként értelmezték. Az átmeneti időszak vívmányai a progresszív rezsimkategóriák, valamint a kondicionálás bevezetése mellett, a pártfogó felügyelő tevékenysége, illetve a segítő szakemberek bevonása központi pályázatok által, amely egy új korszakot nyitott a büntetés-végrehajtásban. A diszfunkcionális hatások involválásának elkerülése érdekében azonban az integráció megvalósítása, valamint a biztonsági célkitűzés összekapcsolása gondos mérlegelést kíván, egységes nézet és hozzá kapcsolódó módszertan kidolgozását.

Összességében elmondható, hogy a büntetés-végrehajtást időszakonként megújuló törekvések, pólusok és ellenpólusok váltakozása, a társadalmi és elvi átalakulások hatják át. Nemzetközi szinten gazdag előzmények mutatkoznak, egyházi büntetések, fenyítő- és dologházak mintáján létrehozott és tapasztalati alapon több lépcsőben fejlesztett börtönhálózatok (Mezey, 2012), addig hazánk esetében ötszáz éves megkésetttség konstatálható. A napjainkban létező főként progresszív jellegű hazai büntetés-végrehajtás a középmezőnyben halad. Időről időre újra felzárkózva, jellemzően centrális formában beépítve a fejlesztéseket, jelenleg a túlszabályozott rendszer furcsa elegyét adja a világon ismert fokozatos modelleknek.

ESÉLYEGYENLŐSÉG VIZSGÁLATA SZABADULÁS ELŐTT ÁLLÓ NŐK KÖRÉBEN. KÉPESSÉG – OKTATÁS – REINTEGRÁCIÓ

ÁCS-BÍRÓ ADRIENN

Belügyminisztérium
acs.adri001@gmail.com

Kulcsszavak: képesség, női fogvatartottak, oktatás, esélyegyenlőség

A szabadságvesztés során a büntetés-végrehajtás feladata nemcsak a bűnelkövető társadalomtól való elkülönítése, hanem a visszailleszkedésre történő felkészítése a képességek fejlesztése, illetve az esélyegyenlőség megteremtése által. A reintegrációs program sikeréhez hozzájárul a fogvatartottak érdeklődése, motiváltsága mellett, hogy az általános és egyéni differenciált fejlesztések hosszútávon az életvitelben hordoznak-e előnyöket. A szabadulás utáni életben való beválás, a normakövető, sikeres bűnismétlést kerülő magatartás ösztársadalmi érdek. Az aktívizált fogvatartottak esetében a foglalkoztatás egyrészt segíti a testi és mentális egészség fenntartását, másrészt a társadalmi hasznosság érzését kelti.

Kutatásunk célja a női fogvatartottak nevelési és képzési szempontú profiljának felállítása. A kutatást a Kalocsai Fegyház és Börtönben folytattuk, ahol a célcsoportot a jogerősen szabadságvesztésüket fegyház, börtön végrehajtási fokozatban töltő, szabadulás előtt álló női fogvatartottak alkották (N=81). A vizsgálat során dokumentumelemzést, szakirodalmi metaanalízist, továbbá a börtönoktatás rendszerébe egyszerűen beépíthető és alkalmazható mérőeszközt használtunk. A Kognitív Profil Teszttel három fő területen mértük a kognitív működést: értelmi képességek, információfeldolgozás, iskolai készségek. Arra a kutatói kérdésünkre kerestünk választ, hogy a jelenlegi reintegrációs felkészítés mennyiben járul hozzá szabadulást követően a nők társadalmi visszailleszkedéséhez? Továbbá, hogy a büntetés-végrehajtáson belül folyó oktatás módszertana és tematikája adekvátan illeszkedik-e a női fogvatartottak képességeihez? Kutatásunk ezáltal a társadalomba való visszailleszkedést támogató törekvések körébe jól illeszkedik, azt esélyegyenlőségi aspektusból vizsgálja.

Eredményeink alapján elmondható, hogy a vizsgált csoport jelentős eltérést mutat a viszonyítási pontként szolgáló felnőtt populáció jellemzőihez képest. A reintegrációt támogató életvezetési stratégia kialakításához szükséges kognitív területek hiánya jelentős, esélyegyenlőségük több szinten sérül. Több területet mérő komplex tesztljárással megismertük a fogvatartottak kognitív profilját, amely a hatékony oktatást elősegítve képet ad a képességstruktúráról. Alátámasztást nyert, hogy az oktatásban a nők erőssége (figyelem, holisztikus gondolkodás), illetve előnyös képességszintje nem eléggé kiaknázott. Gyengeségeikre (iskolai készségek, absztrakció, szekvenciális gondolkodás) nincs célzott segítség, így a fejlesztések hatása esetleges. Az edukatív intelligencia ezen területei nemcsak az iskolai beválás, de a konstruktív életvezetés alapfeltételei is, így kiemelt figyelmet érdemel, fejlesztésük az esélyteremtés során. Kutatásunk megerősítette, hogy a többségi iskola mintáján szerveződő börtönoktatás módszertana kevésbé hatékony az összetett problémahálóval küzdő női elítéltek számára.

JÁTÉKOS FEJLESZTÉS – ROBOTOK AZ ÓVODÁBAN

AKNAI DÓRA ORSOLYA

IKT MasterMinds Kutatócsoport / Károli Gáspár Református Egyetem BTK
doraorsolya@gmail.com

Kulcsszavak: óvodai nevelés, robotika, fejlesztés

A tanítás és tanulás céljára tervezett digitális technológiák már egészen kicsi korban bekerülnek az osztályterembe (Papadakis et al., 2017; Urlings et al., 2019). A kisgyermek számára tervezett interaktív technológiák és eszközök széles skálája került bevezetésre számos országban (Chatzopoulos et al., 2019; Duncan et al., 2014), például a blokkalapú vizuális programozási környezetek (ScratchJr, Scratch stb.) és a robotika (Caballero-Gonzalez et al., 2019).

Hazánkban az óvodai nevelés általános feladatai között szerepel többek között az anyanyelvi-, és értelmi fejlesztés megvalósítása (ONAP 2012), melyek a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára, meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítja a változatos tevékenységeket. A kognitív képességeik fejlesztése támaszkodik a gyermek spontán és tervezetten szerzett ismereteire. Valamennyi kognitív képesség, különösen a gondolkodási folyamatok fejlesztésére jó lehetőséget kínál az oktatási robotika óvodai bevezetése. Kutatásunk célja az oktatási robotika óvodai bevezetésének vizsgálata.

A kutatás fő kérdései:

1. Milyen empirikusan megalapozott kutatási eredmények és jó gyakorlatok találhatóak a szakirodalomban?
2. Milyen fejlesztő hatások várhatók a óvodás korosztály kognitív képességeinek területén?
3. Melyek a hazai implementáció szükséges és elégséges feltételei?
4. Milyen a szülők attitűdje a roboteszközök használatának bevezetésével kapcsolatban?

Sullivan és Bers (2016) szerint a robotika lehetőséget biztosít a gyermekek számára, hogy már az óvodától kezdve foglalkozzanak a későbbi STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) tanulását megalapozó témakörökkel, kódolási tevékenységekkel. Fontos szempont továbbá az is, hogy a padlórobotok különböző elemei, mint például a különböző szenzorok és az interakciós lehetőségek sokfélesége, a testreszabási lehetőségek, a vidám színek és a design, a gyermekbarát programozással együtt a robotokat a legtöbb gyermek számára vonzóvá teszik.

A robotokkal végzett játékos (oktatási) tevékenységek egyre szélesebb körben terjednek el hazánkban is (Aknai, 2020; Liszkai, 2022), figyelembe véve a robotikai készletek és a kisgyermek bizonyos konkrét célok elérésében segítő fejlesztő tevékenységek tekintetében rendelkezésre álló lehetőségeket. Az oktatási robotika pedagógiai céljai két fő kategóriába sorolhatók: 1. robotok irányítása és 2. robotépítés (Benitti, 2012). Ebben az összefüggésben két fő kontextustípust különböztethetünk meg az óvodás korosztály számára: 1. a robotikai építő készletek (például LEGO®-WeDo stb.) lehetővé teszik a robot megépítését és programozását, és 2. a programozható robotok (STEM-Robot egér, Code a Pillar, Bee-Bot, Ozobot stb.).

Az előadásunkban a felvetett kutatási kérdésekre kapott válaszokat összegezzük a legfrissebb szakirodalmak elemző áttekintésével, amely megalapozhatja a kutatásunk következő, empirikus szakaszát.

DEVELOPMENT AND VALIDATION OF THE LANGUAGE ASSESSMENT LITERACY QUESTIONNAIRE (LALQ) FOR YEMENI EFL TEACHERS

SABAH AL-AKBARI

University of Szeged
sssab_2@hotmail.com

Keywords: assessment, assessment literacy, language assessment literacy LAL

Regardless of the critical role assessment plays in both learning and instruction, some teachers still do not have adequate knowledge and skills to practice their everyday language assessment tasks (Mosquera & Macías, 2015). Many studies proved the lack of assessment literacy among in-service teachers (Berry et al., 2019; Firoozi et al., 2019; Fulcher, 2012; Kvasova & Kavytska, 2014; Tsagari & Vogt, 2017; Zulaiha & Mulyono, 2020). Therefore, this study aims at validating the LALQ questionnaire within the Yemeni context and investigating Yemeni EFL teachers' language assessment literacy (LAL) training needs. A self-report questionnaire was developed to use for data collection at this stage. It was distributed online and offline from January 4 to March 14, 2022. Google Forms was used for the online version, and the link was given out to teachers through their school principals. Participation was anonymous and voluntary; participants were informed about the study's objective, the privacy policy, and voluntary participation, so they could choose to continue if they were willing to take part in the study. The LALQ questionnaire was administered to 102 EFL teachers who teach grades 7, 8, and 9. Descriptive analysis on SPSS was used to analyse the quantitative data and the thematic coding procedure was used to analyse the qualitative. The results of the analysis indicated that the LALQ was valid and reliable. The results suggest that teachers need training on technical skills, including assessing listening comprehension, speaking, and integrated language skills. The study results also show that teachers need training on using appropriate ready-made assessments, utilizing assessments to promote learning, considering ethical issues, and determining if the content of a language assessment is culturally appropriate. Additionally, the results reveal that teachers may need more training to balance required local regulations and sound assessment requirements, use informal assessment to collect data on their students, and give grades for all forms of assessments. Furthermore, the analysis result reveals that the respondents might need further training on summative assessment, alternative assessment, digital assessment, and assessment validity. These study results were limited due to sample size and the cultural effects on respondents' answers. Respondents in this study tended to choose the neutral response more often, which affected the needs analysis results.

A TANULÓI AUTONÓMIA MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐINEK VÁLTOZÁSA EGY BUDAPESTI GIMNAZISTÁK KÖRÉBEN VÉGZETT LONGITUDINÁLIS VIZSGÁLAT SORÁN

ALBERT ÁGNES – CSIZÉR KATA – PINIEL KATALIN

Eötvös Loránd Tudományegyetem

albert.agnes@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

wein.kata@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

brozik-piniel.katalin@btk.elte.hu

Kulcsszavak: egyéni különbségek, motiváció, autonómia, énhatékonyság, érzelmek

Az egyéni különbségekkel kapcsolatos kutatások azt mutatják, hogy a nyelvtanulók között fennálló egyéni különbségek a nyelvtanulás sikerének fontos meghatározói (Dörnyei – Ryan, 2015), ami egyúttal jelzi kiemelt szerepüket az idegennyelv-pedagógiában. Ugyanakkor sokkal kevesebbet tudunk az egyéni különbségek között a nyelvtanulási során fellépő kölcsönhatásokról (Ryan, 2019), és hiányoznak az egyéni különbségek szerepét feltáró longitudinális vizsgálatok is (Dörnyei, 2009). Kutatásunk során az egyéni különbségek összefüggéseit és ezek változását kíséreltük meg vizsgálni, ezért egy négy adatgyűjtési pontból álló longitudinális kutatást terveztünk, amelyben a következő egyéni változók vizsgálatát tűztük ki célul: a tanulói autonómiát (Benson, 2013), a nyelvtanulási motivációt (Dörnyei – Ushioda, 2021), az énhatékonysággal kapcsolatos meggyőződéseket (Mills, 2014) és számos érzelmet (Pekrun, 2006) mértünk kérdőívünkkel. Kétéves vizsgálatunk során, amely 2020 őszén, a COVID járvány kitörése előtt osztálytermi adatgyűjtéssel kezdődött és az online oktatásra való áttérést követően alatt online adatgyűjtéssel folytatódott, 101 középiskolás diák adatait sikerült mind a négy adatgyűjtési ponton összegyűjtenünk. Regressziós elemzéseket használtunk autonómiájuk két aspektusának előrejelzésére: az autonóm tanulási magatartást és a technológia autonóm használatát (Kormos – Csizér, 2014) vizsgáltuk. Eredményeink változásokat mutatnak a tekintetben, hogy az autonómia e két aspektusát pontosan mely tényezők határozzák meg a különböző időpontokban. Ezen változások pedig egyrészt tükrözhetnek pusztán az idő múlásával összefüggő változásokat, de a diákok reakcióit is az iskolai lezárásokra. A változások mellett konzisztens eredmények is születtek: úgy tűnik, hogy míg az autonóm tanulási viselkedést erősen meghatározza a tanulók motivált tanulási viselkedése, addig a technológia autonóm használata inkább az énhatékonyságba vetett meggyőződésektől függ. Továbbá bizonyos érzelmek komplex módon kapcsolódtak az autonómia különböző aspektusaihoz, mivel a negatív érzelmek néha pozitívan, míg bizonyos pozitív érzelmek negatívan járultak hozzá a tanulói autonómiához. Tanulmányunk pedagógiai vonatkozásai rávilágítanak a megfigyelt összefüggések kontextusfüggő jellegére, igyekeznek magyarázatul szolgálni arra, hogy az oktatási kontextusban bekövetkező hirtelen változások hogyan befolyásolhatják a diákok autonómiáját.

Támogató: A szerzők az MTA-ELTE Idegen Nyelvek Oktatása Kutatócsoportjának tagjai. Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

KÁLLAY MIKLÓS ÉS AZ ÖNTÖZÉSÜGYI SZAKOKTATÁS

ALBERT GÁBOR

Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár
albert.gabor@mmgm.hu

Kulcsszavak: agrárszakoktatás, öntözésügy, Országos Öntözésügyi Hivatal, öntözéses gazdálkodás

A Horthy-korszak vízgazdálkodási és öntözéstörténeti szempontból felívelő, de egyben kihívásokkal terhelt időszaknak tekinthető. Trianont követően Magyarország vízrajzi helyzete is átalakult, a hazai hatalmi elitnek az utódállamok megváltozott vízügyi politikájával is számolnia kellett. A kormányzó bizalmát élvező Kállay Miklós agrárminiszteri (1932-1935), majd az Országos Öntözésügyi Hivatal elnökeként (1937-1942) végzett munkája jelzi ezt az öntözés- és vízügytörténeti szempontból prosperáló időszakot. Bár Kállay Miklós ez irányú munkájáról több írás is megjelent (Vágás, 1992; Estók, 2017), a vele kapcsolatos történeti kutatások – főként és elsősorban – az 1942 és 1944 közötti miniszterelnöki tevékenységéhez kapcsolódnak. Az előadás egy eddig kevésbé vizsgált témát, a Kállay által vezetett Országos Öntözésügyi Hivatal öntözésügyi szakoktatással kapcsolatos elképzeléseit ismerteti és rendszerezi. Kutatásunk során a Környezetvédelmi és Vízügyi Levéltárban található Országos Öntözésügyi Hivatal vonatkozó iratanyagait (KVL II. 2.a. OÖH Iktatott iratok 861/1939), továbbá a szervezet Öntözésügyi Közleményekben megjelent éves jelentéseit vettük górcső alá. Célunk annak rekonstruálása, hogy 1937 és 1942 között az Országos Öntözésügyi Hivatal kezdeményezésére az öntözéses gazdálkodás tantárgyat milyen megfontolásból, milyen formában, milyen óraszámban, mely agrárszakoktatási intézményben tervezték bevezetni és mely intézményekben indult el ténylegesen is a tantárgy oktatása. Vizsgálódásunk során néhány agrárszakoktatástörténeti szakmunkát (Walleshausen, 1993; Surányi, 2018), valamint a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Szakoktatás-történeti Gyűjteményében található, az öntözéses gazdálkodás tantárgy bevezetésében érintett intézmények iskolai értesítőit is áttekintettük, az évkönyvekben található óraterveket elemeztük. A Gyulai M. Kir. Téli Gazdasági és Öntözési Szakiskola alapításáról az MNL Békés Megyei Levéltárában őrzött, 1940 és 1945 közötti Polgármesteri iratok (MNL BML V.B. 173. 68 doboz) adnak értékes információt. Az iratanyagban lévő közgyűlési jegyzőkönyvek feldolgozása iratkövetéses módszerrel történt. A kutatás interdiszciplináris kötöttségű, eredményei az agrárszakoktatás-történeti és a vízügytörténeti kutatásokat egyaránt gazdagítják, de a pedagógiatörténet „örökzöld” kutatási területéhez, az intézménytörténethez, iskolatörténethez is kapcsolódnak.

A MÚZEUMI TÉR ÉS TÉRÉLMÉNY GYERMEKI TEST FELŐLI MEGKÖZELÍTÉSE

ALBRECHT ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
albrechtzsafia@gmail.com

Kulcsszavak: múzeum, test, térélmény, gyermek

A múzeum, mint térben és időben, érzékszerveinkkel felfogható fizikai létező, alapvető eleme a múzeummal való interakciónak. John Dewey, Alfred Lichtwark, Herbert Read írásai járultak hozzá többek között a nevelési-oktatási tér kiterjesztésének gondolatának szélesebb körben való elterjedéséhez, elfogadtatásához: mára az egyik fontos feladatává vált az oktatás a múzeumoknak, a múzeumok pedig valódi részévé váltak az oktatási folyamatnak. A múzeum épületébe való belépéssel egyidőben elindul a befogadás folyamata; ennek egyik aspektusa a múzeumi tér, a térélmény és térfoglalás gyermeki test felőli meghatározottsága. Fabian Hofmann (2016) egy fenomenológiai szociológiai elemzés keretében vezette be az általa „pedagógiai művészeti kommunikációnak” elnevezett modellt, melynek jövőbeni szerepét abban látja, hogy használatával a művészet- és múzeumpedagógiának arra kell inkább a hangsúlyt fektetnie, hogy sokkal érzékenyebb módon kezelje a művészetről való (információ) átadás (impart) – és fogadás (acquire) közti különbséget. Modelljében a (be)fogadás részhez társítja a testet, míg az átadáshoz a tudást párosítja. Ha a test az emberi történelem és kultúra hordozója (Wulf, 2007), milyen viszonya határozható meg a múzeumi térrel ebből a szemszögből tekintve? Hogyan értelmezhető a test/ a gyermeki test a kifejezetten múzeumi térben, környezetben? Milyen történeti íve van ennek (kapcsolható-e például az életreform mozgalmak megjelenésének időszakához, ennek van-e lenyomata a kortárs példákban)? Az előadás a fenti kérdések mentén tekinti át a magyar és nemzetközi szakirodalmat, valamint múzeumpedagógiai programok segítségével azokat a gyakorlatokat, amelyek elsősorban a 21. századi múzeumi térélmény és gyermeki test kapcsolatának és összefüggéseinek kihívásaira – többek között az esélyegyenlőséget is szem előtt tartva – keresik a választ, akár kifejezetten a sajátos nevelési igényeket is tekintetbe vevő, azokra célzottan kialakított kezdeményezésekkel.

DIGITÁLIS MÚZEUMPEDAGÓGIAI ÁTÁLLÁSOK: DIGITÁLIS MÚZEUM ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIA; OKTATÁST TÁMOGATÓ MÚZEUMI TARTALMAK

ALBRECHT ZSÓFIA – KEMPF KATALIN – SOMOGYI-ROHONCZY ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

albrecht.zsofia@ppk.elte.hu

Magyarországi Reformpedagógiai Egyesület

kempf.katalin@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

zsof.somogyi@gmail.com

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, digitális oktatás, online múzeum

A 21. század technológiai fejlődése, társadalmi és gazdaság változásai, a kulturális diverzitás újraértelmezte a múzeumok szerepét és feladatait (Fleming, 2019). A „hagyományos” kultúrába fokozatosan beépül a digitális kultúra, ami egyre nagyobb szeletét alkotja, mely önmagában nem értelmezhető és nem jöhet létre. Alapvetően kétféle forrása van: a digitalizált kulturális objektumok és a digitális platformon létrejött kulturális elemek (Rab, 2007). Az internet mint közvetítő médium segíti a felhasználók érdeklődésének kielégítését és a kulturális korlátok leküzdését (Binkowski, 2009). A pandémia kitörése rákényszerítette a legtöbb múzeumot, hogy működését átgondolja; az online térbe való átállás megújította a múzeumok tartalmi kínálatát. A digitális térbe való átrendeződésnek egyik célja, hogy mind a pedagógusokat, mind a tanulókat segítsék az oktatás és tanulás folyamatában. Az előadásunkban a 2021-ben megkezdett kutatásunk legújabb eredményeit kívánjuk bemutatni; melynek kettős célja a felhasználók múzeumi honlapokat érintő felhasználási szokásainak feltérképezése és vizsgálata, valamint a kutatásban résztvevő múzeumok online múzeumpedagógiai jelenlétének, az online tartalmakat létrehozó folyamatainak tanulmányozása. A kutatás során elsők között került sor egyszerre a felhasználók és a múzeumi szakemberek szemszögéből történő vizsgálatra. Mindkét csoport számára kérdőívet készítettünk, valamint interjúkat vettünk fel a múzeumi dolgozókkal. A felhívást országosan 30 múzeum számára küldtük ki, ebből 19 intézmény jelezett vissza. Vizsgálataink egyik eleme a pedagógusok online múzeumhasználati módjának megismerése, illetve a múzeumok által ajánlott oktatási anyagok hasznosíthatósága, hiszen a zárva tartás időszaka alatt a múzeumok a távoktatást segítő tartalmak fejlesztésére és biztosítására helyezték a hangsúlyt. Ugyanakkor a korábban még nem feltérképezett, digitális tartalmak előállításának folyamatai, mechanizmusa, azok megértése jelentős segítséget jelent majd a muzeális intézmények számára. Kutatásunk jelentősége, hogy a múzeumi és múzeumpedagógiai szolgáltatások szempontjából, a közeljövő meghatározó irányait segít kijelölni. Vizsgálatunk időtartama lehetővé teszi, hogy a 2021-ben vizsgált tartalmakat, online felületeket, szolgáltatásokat és azok fenntarthatóságát 2022-ben is elemezzük.

KÉT SPECIÁLIS ÉNEKHANG BEMELEGÍTŐ GYAKORLATSOR HATÁSÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÁSA HANGELEMZŐ PROGRAMMAL

ALTORJAY TAMÁS

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék
tamas.altorjay@gmail.com

Kulcsszavak: bemelegítés, orrszipoka, felhangok

Cél: a kutatás arra kereste a választ, hogy képzett hallású énekmeister visszajelzései mellett vannak-e olyan objektív, akusztikai paraméterek, amelyekkel kimutatható a tudatosan összeállított énekhang bemelegítő gyakorlatok hatása. Az elméleti háttére a gyakorlatsorok összeállításának a szakirodalomban elfogadott énekhang működési modellek. A lineáris modell a gége (hangforrás), és a toldalékcső (rezonátor üregek) „forrás – szűrő” együttműködéseként írja le a hangképzést, míg a nem lineáris modellek – ezen túlmenően – a toldalékcső légáramláson és nyomásingadozáson keresztüli hangforrásra gyakorolt hatását elemzik.

Módszer: 25 egyetemi hallgatót – akik magánének hangképzésben részesülnek – vontuk be a vizsgálatba (16 nő, 9 férfi). Két, egymástól független bemelegítési alkalmat szerveztünk, mindkét alkalommal a bemelegítés előtt és után is felvettük az [í, á, ú] magánhangzókat, énekelve, tartva, kényelmes – G3 férfiak, G4 nők – középhangon. Az első alkalommal légzésgyakorlat – orron be \diamond szájon ki, a megadott dallam ritmusában - után, megadott dallammal, a felvételi magánhangzókkal és zöngétlen réshangzókkal képzett szótagokkal végeztük a bemelegítést. A második alkalommal fordított – szájon be \diamond orron ki - légzésgyakorlat után, zárt szájas dúdolás és orrszipkás dúdolás következett, majd a vizsgált magánhangzókhoz zöngés zárhangzókat illetve képeztünk a skálákhoz szótagokat. A felvételek akusztikai elemzéséhez Siegview programmal képeztünk FFT hangképet. A bemelegítések előtti és utáni adatok összehasonlítását párosított próbával végeztük. Vizsgált paraméterek: F0 (alaphang), a hangkép zajtartalmából kierősödött felhangok száma, a hangképek tagolt első szakaszainak – nőknél 0-6 kHz, férfiaknál 0-9 kHz – jelerőssége és jel-zaj aránya, mindkét nemnél az énekhangok zenekari kíséreten történő „átcsengéséért” felelős 2-4 kHz közötti hangképi szakasz jelerőssége és jel-zaj aránya, ez utóbbi szakaszon a legerősebb felhang hangereje, a bemelegítések során bejárt hangterjedelem.

Eredmények: mindkét bemelegítésnek vannak szignifikáns hatásai a vizsgált paraméterekre. Az első bemelegítés hatásosabb – mindhárom magánhangzónál, mindkét nem esetén – az alaphangra és vizsgált hangképi szakaszok jelerősségére. A második bemelegítés a zajtartalomból kierősödött felhangok számára, a vizsgált hangképi szakaszok jel-zaj arányára és a 2-4 kHz közötti hangképi szakasz felhang-kierősödésre hatásosabb. A bemelegítés során bejárt hangterjedelem a második bemelegítésnél szignifikánsan nagyobb, mint az elsőnél.

Következtetés: a kis bevont létszám óvatos következtetésekre ad lehetőséget. Mindkét bemelegítési módszer ajánlható az énekhangok fejlesztésére, mindkét nemnél. Az első a hangerő fokozására, míg a második a hangkép felhanggazdagítására és a hangterjedelem tágítására hatásosabb.

Támogató: SZTE JGYPK Művészeti Intézet Ének-zene Tanszék

THE PARTICIPATION OF STUDENTS IN THE LIFE OF HUNGARIAN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

LAURA ALZMETER – ZOLTÁN RÓNAY

Doctoral School of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University
lauralzimmer@student.elte.hu

Doctoral School of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University
ronay.zoltan@ppk.elte.hu

Keywords: higher education institutions, governance, lifelong learning, decision-making, international students

Our presentation gives an outlook on the participation of students in the governance of higher education institutions. Hence, we examine the structure of the management system in Hungarian HEI, as well as the collaboration between the different student unions and university management staff encouraging students –in the case of international students– to engage in the life of this community and to become innovative lifelong learners and decision-makers.

With the “Stipendium Hungaricum” program conceived in 2013, the international students found their way in studying in Hungary; several universities are opening their doors for these students and many programs are facilitating this mobility.

Some researchers like Paul R. Trowler (2002) and his co-authors looked at a core issue of some inconsistencies between the creation and the implementation of national higher education policy at the institutional level. We see policymakers as staff within the institution itself, and when it comes to social practices and linkages between the higher education policy and institutional change, many committees intervene. Thus, we see few differences in the participation and the decision-making between international students and local students.

Therefore, we try to investigate the particularity of having international policymakers on a managerial level in Hungarian HEI; yet, we try to explore the students’ rights and obligations, as well as the opportunities to experience their capabilities as leaders. With this research, we hope to be able to fill this gap with a solution or maybe, as a future leader, be the inspiration for a change to become a lifelong learner and improve the management system by transmitting this lifelong learning to other people aiming to take leadership roles in HEI.

As a result, in first step, we navigated the current literature which handles the student participation in the life of HEI; with the education evolving throughout the years and in the previous 20 years, the education reforms touched the education institutions and modified the participation of students in the institutional life, on a pedagogical level, institutional/managerial level, as well as on law regulations level (Németh & Pukánszky, 2020).

The reforms of the 21st century including the concept of lifelong learning support our research under the pragmatic framework and the constructivism/socio-constructivism theory because they emphasize the continuity of personal and professional fulfilment for both parts, students and institutional personnel; by forming lifelong learners and effective actors in the institution, they improve the quality of HE (Kálmán, 2016; Laal & Salamati, 2011; Garwe, 2015).

Therefore, with our presentation, we would like to share our literature findings related to the participation of students in the life of Higher Education Institutions, as well as the methodological aspect of our future research, in particular international students in Hungarian HEI.

VALIDATION OF AN INTEGRATED STEM-BASED MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING TEST

IJTIHADI KAMILIA AMALINA – TIBOR VIDÁKOVICH

Doctoral School of Education, University of Szeged

ijtihadi.kamilia.amalina@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

t.vidakovich@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: mathematical problem-solving, Rasch analysis, STEM, test, validation

The 21st century challenges force education to improve the system through interdisciplinary problem-solving by integrating science, technology, engineering, and mathematics (STEM) (Maass et al., 2019). Researchers developed and validated constructed response mathematics tests using Rasch analysis, but they are monodisciplinary and specific to an individual or social context (e.g., Bostic & Sondergeld, 2015). The results indicated strong validity evidence with misalignment geometry item difficulty with students' abilities. Moreover, a STEM problem-solving test was validated, but it is under-represented in mathematics (e.g., Shanta, 2019).

According to these aforementioned issues, a valid assessment tool in mathematical problem-solving using an integrated STEM framework is necessary. The present study aims to validate the construct of an integrated STEM-based mathematical problem-solving test targeted at ISCED 2 students. The test was developed by the authors and requires students to solve a challenge with the help of prompting questions by designing prototypes and applying mathematics concepts related to environmental problems. The test contains six challenges or items, called scenarios, with one or two anchor scenarios in every grade. Since scenarios act as items that construct the test, it is necessary to examine the extent to which the test accurately assesses problem-solving skills through the scenarios.

The test was conducted on 286 7-9th grade students from public schools from three cities in Indonesia. The test was administered for 3 hours using an online platform. The scoring method is between 0 (blank answer) and 5 (correct answer). The data was analyzed by using a partial credit model Rasch analysis in a Conquest application.

Results revealed all scenarios indicated fit ($0.89 \leq \text{Weighted MNSQ} \leq 1.15$). The discrimination items ($0.85 \leq \text{discrimination value} \leq 0.94$), the behaviour of the rating score, and the reliability (EAP/PV reliability=0.867) were acceptable. The "school park" scenario was a more challenging scenario than the students' ability (estimate value= 1.31). The most common difficulty was students could not differentiate among 2D figure concepts, failed to hypothesize and decide the best option. It is in line with the previous research that there is a misalignment between geometry item difficulty and students' abilities (Bostic & Sondergeld, 2015). The easiest scenario was "flood water reservoir" because of the simple constraint of the available options (estimate value=-1.135). The most difficult achievement was from score 4 to score 5 due to a perfect answer demand. The easiest achievement transition was from score 1 to score 2.

This study will be beneficial in mathematics education to assess students' interdisciplinary mathematics skills. The result can be a cornerstone in deciding the best method in teaching and learning. For further study, a detailed validation analysis based on the prompting questions is necessary.

BEFOGADÓ TEREK: BEFOGADÓ KÖRNYEZET LÉTREHOZÁSA EMBERI JOGI ÉS ALTERNATÍV OKTATÁSI MÓDSZEREKKEL

ANDREJCSIK LUJZA

Háttér Társaság
andrejcsik.lujza@hatter.hu

Kulcsszavak: kutatás, workshop, inkluzivitás, érzékenyítés

2022 februárja és 2024 januárja között egyesületünk három másik magyar civil szervezettel együtt (Amnesty International Magyarország, Labrisz Leszbikus Egyesület, Szivárvány Misszió Alapítvány) Befogadó Terek: Befogadó környezet létrehozása emberi jogi és alternatív oktatási módszerekkel címmel kutatási, képzési és érzékenyítő projektben vesz részt. A projekt az Európai Bizottság Polgárok, egyenlőség, jogok és értékek programja támogatásával valósul meg.

A projekt céljai az LMBTQI embereket érő munkahelyi diszkrimináció csökkentése, az LMBTQI embereket érő iskolai zaklatás csökkentése, a munkáltatók érzékenyítése LMBTQI témákban, valamint a társadalmi tudatosság növelése az LMBTQI emberek mindennapi tapasztalatainak bemutatásán keresztül. A projekt főbb tevékenységei között szerepel kutatás az LMBTQI fiatalok iskolai és az LMBTQI emberek munkahelyi tapasztalatairól; a propaganda-törvény hatásairól az iskolai és munkahelyi érzékenyítő programokra; tanároknak szóló toolkit és iskoláknak szóló útmutató az LMBTQI diákok elleni zaklatásról; tanárok és önkéntes oktatók képzése a befogadó iskolai környezet megteremtése érdekében; iskolai és munkahelyi érzékenyítő foglalkozások, workshopok tartása; diákoknak és munkavállalóknak szóló e-learning tananyag létrehozása, valamint egy zárókonferencia.

A projektben nagy hangsúlyt fektetünk a kutatásokra. A diákoknak szóló felmérés egy 2017-es kutatás megismétlése lesz, az abban résztvevő 919 13 és 21 év közötti diák online kérdőívet töltött ki a 2016/2017-es iskolaév tapasztalatairól. A kérdőív felmérte, hányan találkoztak közülük előítéletes iskolai zaklatással és bántalmazással, ugyanakkor kitért arra is, hogy mennyire érzik magukat kényelmesen és biztonságban az iskolájukban, és milyen tényezők segítik az olyan befogadó iskolai környezet kialakítását, amely minden diák számára ténylegesen biztosítja az oktatáshoz való egyenlő hozzáférést. Ennek a kutatásnak az aktualizálása és az ismételt eredmények korábbival történő összehasonlítása fontos következtetések levonását eredményezi. Szintén nem első alkalommal készül kérdőív a tanárok számára; 2020 májusában kérdőíves kutatást indítottunk, hogy feltérképezzük az iskolai zaklatás és kirekesztés megelőzésével, valamint kezelésével kapcsolatos tapasztalatokat és szükségleteket a pedagógusok, iskolapszichológusok, iskolai szociális segítők és más iskolai dolgozók körében. A kérdések egy csoportja általánosabb volt, és az egész tanévre vonatkozott, egy másik része viszont kifejezetten a digitális oktatás alatti tapasztalatokra irányult. A fenti kutatások ismétlésének eredményeiről a novemberi Neveléstudományi Konferencián már részletesen be tudunk számolni.

FELNŐTT BEVÁNDORLÓK NYELVI INTEGRÁCIÓJA AZ EU-BAN. NÉMETORSZÁG, SPANYOLORSZÁG ÉS SVÉDORSZÁG PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

ANTESBERGER KLÁRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
klara.antesberger@web.de

Kulcsszavak: bevándorlók, integráció, tanulási önállóság, nyelvtanulás

Az integráció azt a fokozatosan kialakuló helyzetet jelenti, hogy a bevándorló az ország lakóival egyenrangúvá válik a jogok, kötelességek és esélyek tekintetében (Sezer, 2010). A Migráns Integrációs Politikai Index (MIPEX) (Solano – Huddleston, 2020) a bevándorók integrációját célzó politikai intézkedéseket méri. Az Európai Uniónak 2016 óta van integrációs és társadalmi befogadási cselekvési terve, az egyes tagállamokban azonban mégis nagyon eltérőek a bevándorlók integrációjára vonatkozó nemzeti cselekvési tervek és stratégiák (Vareikyté, 2020) és az országok MIPEX által meghatározott pontszáma is különböző.

A nyelvtanulás és nyelvoktatás kezdettől fogva az EU-tagállamok prioritása volt. Az Európai Kulturális Egyezmény keretében az Európa Tanács 1954 óta támogatja a nyelvi sokszínűséget és a nyelvtanulást. A cél nemcsak a nyelvtanulás előmozdítása, hanem a nyelvi jogok biztosítása és megerősítése, a kölcsönös megértés, a demokratikus állampolgárság megszilárdítása és a társadalmi kohézióhoz való hozzájárulás (Trim, 2018). Mivel a befogadó ország nyelvének az ismerete kulcsfontosságú a bevándorlók integrációjában (Kovács, 2004), ezért három különböző MIPEX-kategóriába sorolt EU-tagállam (Németország, Spanyolország és Svédország) példáján keresztül vizsgáltam meg a bevándorlók nyelvoktatását érintő intézkedések közti különbségeket és a kérdést, hogy vajon mi állhat az országok eltérő eredményének a háttérében.

Németországnak egy központosított szabályozott integrációs programja van, ahol az illetékes hivatal (BAMF) szigorú szabályok szerint működteti az integrációs tanfolyamokat (BAMF-Konzept, 2015), aminek az a hátránya, hogy a nyelviskolák nem tudnak könnyen és gyorsan alkalmazkodni az aktuális igényekhez. Spanyolország projektalapú pályázati úton támogatja az orientációs és integrációs tanfolyamokat (Ley Orgánica, 2009), melyek minősége ugyan eltérő lehet, de a konkrét, aktuális igényekre gyorsabban és hatékonyabban tudnak reagálni. A MIPEX mutatója szerint ez a fajta hozzáállás kedvezőbb az integráció elősegítése szempontjából, mint a német módszer.

A MIPEX mutatója szerint Svédország nyújtja a legjobb teljesítményt a bevándorlók integrációjának támogatásában az egész világon, ahol a letelepedési program és a személyes integrációs terv nem csupán a helyi adottságokat, hanem az egyes bevándorló személyes szükségleteit is figyelembe tudja venni (Ministry of Integration and Gender Equality, 2009). A program aktív és cselekvőképes felnőttnek tekinti a bevándorlót és az első pillanattól kezdve a saját felelősségének, autonóm kezdeményezőkéességének és önirányító tanulásának a fontosságát közvetíti felé.

A tanulói autonómia támogatásának a fontossága és hasznossága már a 70-es évektől kezdve megjelenik az élethosszig tartó tanulás egyik fontos előfeltételként és a tanulási autonómia, az önállóság elve, ezek szerint nem csupán az egyén szintjén lehet kulcsfontosságú, hanem az országok szintjén is hatékonyan bizonyulhat.

AKKREDITÁLT NYELVVIZSGÁK A JÁRVÁNYHELYZET IDEJÉN

**BABOS KRISZTINA – DÖMÖK SZILVIA – GRÓF SZILVIA – KISSNÉ ADORJÁN JÚLIA –
LEHMANN MAGDOLNA – LUKÁCSI ZOLTÁN GÉZA – MÁRCZ RÓBERT –
SOPRONI ZSUZSANNA**

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Budapesti Gazdasági Egyetem
babos.krisztina@uni-bge.hu

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Budapesti Corvinus Egyetem
szilvia.domok@uni-corvinus.hu

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület
grofsz6@gmail.com

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály
kissne.adorjan.julia@oh.gov.hu

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Pécsi Tudományegyetem
lehmann.magdolna@pte.hu

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Euroexam International
zoltan.lukacsi@euroexam.org

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Pécsi Tudományegyetem
mercrobi@inyk.pte.hu

Oktatási Hivatal Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület / Nemzetközi Üzleti Főiskola
zsoproni@ibs-b.hu

Kulcsszavak: akkreditált nyelvvizsgák, pandémia, számítógépes vizsgaformátum

A vilájárvány idején megváltozott körülmények a nyelvi készségek mérése terén is új kihívások elé állították a magyarországi akkreditált nyelvvizsgáztatás rendszerét. Bár már 2019. január 1-től ismertek voltak a számítógépes vizsgáztatásra vonatkozó alapelvek, a mérföldkönek számító 101/2020 (IV. 10) Korm. rendelet a rendkívüli helyzetben a szükséges tárgyi feltételekkel rendelkező vizsgaközpontok számára biztosította az online vizsgáztatás lehetőségét. A jelenleg hatályos 137/2008-as Korm. rendelet, 2. § (4) c pontja szerint a nyelvvizsga formátuma lehet ca) papíralapú, cb) számítógépes, amely lebonyolítható akkreditált vizsgahely akkreditált vizsgahelyszínén vagy egyedileg nem akkreditált vizsgahelyszínén (online) is.

A Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Osztály (NYAK) és a Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület (NYAT) kevert módszertanú kutatása arra irányult, hogy a számítógépes vizsgaformátum megjelenésével változott-e az államilag akkreditált nyelvvizsgák nehézsége. Azt vizsgáltuk, hogy kimutatható-e jelentős különbség a 2018-2021. időszak vizsgaeredményei között, illetve a vizsgaeredmények mutatnak-e eltéréseket a papíralapú és a számítógépes vizsgaformátum függvényében. A kutatás során a közhiteles nyilvántartás adatait statisztikai módszerekkel elemeztük. A kvantitatív adatokat nyelvvizsgaközpontok képviselőivel készített félig strukturált interjúkból nyert kvalitatív adatokkal egészítettük ki.

Az adattisztítás után 410.159 adatpont statisztikai elemzése azt mutatja, hogy a vizsgált időszakban a vizsgázói létszám drasztikusan csökkent: 2019-ben 124.466, 2021-ben 79.148 fő tett négy szinten nyelvvizsgát Magyarországon. A nyelvek közül az angol nyelvi vizsgák 75,7 százalékkal állnak az élen. 2020-2021-ben a vizsgázók 12,46-13,45 százaléka választotta a számítógépes vizsgaformátumot. A sikeresség vizsgálatát a komplex angol B2 szintű vizsgákra korlátoztuk. Megállapítható, hogy a sikeresség fordított arányban áll a vizsgázószámmal ($r = -0,9692$; $r^2 = 0,9394$). A vizsgaformátum tekintetében a papíralapú és a számítógépes vizsgaformátumot választók vizsgaeredményei között nincs szignifikáns különbség.

Az interjúk során a négy legnagyobb számítógépes vizsgázói létszámmal működő nyelvvizsgaközpont képviselőinek véleményét térképeztük fel a számítógépes vizsgaformátum bevezetésének okairól, a vizsgázói populációról, a számítógépes vizsgaformátum vizsgázói fogadtatásáról, a vizsgázók sikerességében és teljesítményében megfigyelt változásokról és a vizsgaközpontok fejlesztési terveiről. A válaszok alátámasztják a statisztikai adatokból levont következtetéseket arra vonatkozóan, hogy a számítógépes vizsgaformátumnak van létjogosultsága, viszont a sikeresség nem a vizsgaformátum, hanem a vizsgára való felkészültség függvénye.

„PEDAGÓGUS PÁLYA A KISPADRÓL”. SZAKMAI PEDAGÓGUS HALLGATÓK A PÁLYA PRESZTÍZSÉRŐL

BACSA-BÁN ANETTA

Dunaújvárosi Egyetem
bana@uniduna.hu

Kulcsszavak: pedagógus pálya, presztízis, szakmai pedagógusok

A tanári szakmák társadalmi státuszának vizsgálata nem újkeletű Magyarországon (Kerékgyártó, 1974). A vizsgálatok kiemelten foglalkoznak a presztízst alakító tényezők egymásra hatásával, amelynek nyomán az egyes tanári szakmák eltérő presztízst mutatnak az iskolafokozatonként, de az intézménytípusok és az oktatás szintjei nyomán is, amely az egyes tanári foglalkozások rangsorát eredményezheti (Fónai – Dusa, 2014).

A tanári szakmák presztízst jelentősen befolyásolja e szakmák „elnőiesedése” csakúgy, mint az elérhető jövedelmek is (Nagy, 1998). A tanári pályákon elérhető jövedelmek az elmúlt évtizedekben lényeges hatást gyakoroltak a tanárok énképére, ahogyan az általuk érzékelt és elvárt keresetek is a társadalmi megbecsülésre. Ez a kép az 1970-es évekhez képest keveset változott, maguk a tanárok és az igazgatók rendre az utolsó ranghelyekre sorolták magukat az 1990-es években is (Szabó, 1998). Összességében kijelenthető, hogy a tanári professziók általánosabb státusza és az azzal szorosan összefüggő presztízse alacsony, s az általános foglalkozási csoportok státuszvizsgálatán a pedagógusok a sor végén szerepelnek. Mindezek mellett az elmúlt évtizedben a pedagógusi pálya egyéb, magas felelősséggel és tisztelettel járó szakmák előnyére veszíti el jól képzett, kompetens tagjait (Paksi et al., 2015), hiszen azok a pedagógusok, akik piacképesebb szakterületen dolgoznak, nagyobb valószínűséggel növelik a pályaelhagyók táborát (Varga, 2007).

A pedagóguspálya különböző szakaszaiban lévő vizsgált csoportok körében általános tendenciaként figyelhetjük meg, hogy a pedagógusfoglalkozásokat alacsony presztízssűnek érzékelik mind a társadalmi, mind az anyagi megbecsültség tekintetében. E kérdés az elmúlt 2 évtizedben a szakmai pedagógusok körében végzett vizsgálatokban is rendre felmerült, mind a hallgatók, mind a gyakorló pedagógusok vagy akár pályaelhagyó pedagógus diplomások körében (Bacsa-Bán, 2013).

A vizsgálat egy felsőoktatási intézmény szakmaipedagógus-képzésében hallgatók (mérnöktanárok és szakoktatók) körében zajlott. Az intézmény kiválasztásakor, a minta kialakításakor fő szempont a hallgatók nagyságrendje volt. Az adatfelvétel online önkitöltős kérdőív alkalmazásával történt 2022 tavaszán. A kutatás során egy közel 150 fős szakmai pedagógusi alapsokaságot vizsgáltunk. Az előzetes vizsgálatoknak és várakozásainknak megfelelően alakult megkérdezésünk, hiszen korábban is lényeges különbség mutatkozott a pedagógus és nem pedagógus foglalkozások presztízse között. A két terület között markáns különbség tapasztalható. Az alacsony társadalmi presztízis mellett azonban az is jól láthatóvá vált, hogy a pedagógusfoglalkozások között is létezik rangsor. A vizsgálat legfontosabb eredményeként megerősítésre került az feltételezésünk, hogy akár a hallgató, akár a pályán lévő, gyakorló pedagógusok pedagóguspályával kapcsolatos attitűdjeinek megértéséhez elengedhetetlen azt ismernünk, hogy a hallgatók leendő hivatásukat mennyire tartják elismertnek és megbecsültnek.

INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBN – LÁTKÉP PANDÉMIA UTÁN

**BAJZÁTH ANGÉLA – BERCZKINÉ ZÁLUSZKI ANNA – LEHMANN MIKLÓS –
AGGNÉ PIRKA VERONIKA**

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

bajzathangela@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

annaberczki@aol.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

lehmann.miklos@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

pirka.veronika@tok.elte.hu

Kulcsszavak: koragyermekkorai pedagógusképzés, interkulturális kompetenciák, befogadás, intézményi gyakorlat

A koragyermekkorai nevelést biztosító intézményi társadalmi szerep a társadalmi hátránycsökkentés tekintetében egyre inkább meghatározóvá válik, ezért a területen dolgozó kisgyermeknevelők tudása fontos szerepet tölt be a hátránycsökkentésben. A koragyermekkor további életésélyeket meghatározó jellege nem új keletű paradigma (Britto et al., 2011; Vandenbroek, 2007; Cuyet et al., 2012; Gregory, 2017). A koragyermekkorai intézményes nevelés jelenti a kisgyermek számára az első közösségi teret, a társas viselkedés és beilleszkedés szabályait, alapjait ebben a korban sajátítják el a gyermekek (Nicholson – Wisneski, 2020; Ponguta, 2019). A beilleszkedéséhez szükség van arra, hogy a társadalom nyitott, elfogadó és befogadó legyen a más kultúrákból származók értékei iránt. Beilleszkedésük támogatása a pedagógusok felelőssége (Darragh, 2007). Annak érdekében, hogy az intézményes támogatás lépést tudjon tartani a társadalmi változásokkal, a pedagógiai munka folyamatos megújulására van szükség ezen a területen is.

Kutatásunkban (Erasmus+ KA2 Stratégiai Partnerségek – “I.ECEC - Intercultural Early Childhood Education and Care: Curriculum Design for Professionals” projekt (2018-1-HU01-KA201-047763) együttműködve külföldi partnereinkkel arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen lehetőségei vannak a befogadásnak az intézményes keretek között. Miután feltártuk a képzési igényeket a pedagógusképzés és továbbképzés területén, a kutatásban résztvevő egyetemekkel (UNIFI Firenze, ERASMUS HOOGESCOLE Brüsszel), kidolgoztunk egy képzési programot a kisgyermeknevelők számára a befogadás támogatására.

Ebben az előadásban a pandémia okozta helyzetfeltárás eredményeit szeretnénk bemutatni. A COVID-19 pandémia alatt történt bölcsődei szolgáltatással összefüggő változások témájában kérdőívet állítottunk össze a külföldi egyetemei partnereinkkel, amelyet mindhárman adaptáltunk a helyi viszonyokra. A hazai minta jellemzői: A kérdéseket 2021. október 10 és 15 között lehetett kitölteni. A kitöltők létszáma 40 volt, átlagéletkoruk 40.6 év, valamennyien nők, mindannyian a 8. kerületi bölcsődékben dolgoznak. A kutatás folytatásaként megvizsgáljuk, hogy hogyan alakult a bölcsődék kapcsolattartása a lezárások feloldásával, beépítették-e a gyakorlatba a képzés során elsajátított elemeket, és hogy milyen formában jelenik meg az egyenrangú kapcsolattartásra való törekvés a pandémia kezdetekor történt lezárásokhoz képest.

A MESTER-TANÍTVÁNY VISZONY PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI

BÁLINT ÁGNES

Pécsi Tudományegyetem
balint.agnes@pte.hu

Kulcsszavak: tehetség, mester, appreciative intelligence, proximális fejlődési zóna, scaffolding

A kultúra nemzedékről nemzedékre történő áthagyományozása mélyen az emberi természetben gyökerezik: a mindenkori idősebb generáció akarva-akaratlan is tanítja a fiatalabbat, a fiatalabb pedig önkéntelenül is fogékony erre a tanításra. Ez a természetes pedagógiai irányultságunk (Gergely et al., 2007; Csibra – Gergely, 2007) magyarázza ugyan a kultúra fennmaradását, de a kiszámíthatatlan irányú, sokszor ugrásszerű fejlődését már kevésbé. Ehhez nem hétköznapi tanítók, hanem kiváló mesterek, és nem hétköznapi, hanem kivételesen tehetséges tanítványok szükségesekek.

A tehetség kedvelt kutatási témája a pedagógiának és a pszichológiának (ld. Bajor et al., 2019; Magyar Pszichológiai Szemle tehetség különszáma, 2021 76/2.), a mesterség azonban ehhez képest egy mostohán kezelt terület. Amíg tudjuk, hogy a tehetség kibontakozásához a hajlamosító géneken kívül többek között belső motiváció, támogató környezet, sőt valamiféle sors-tényező is szükséges, addig kevésbé világos, hogy mi teszi a mestert mesterré. Thatchenkery és Metzker (2006) Appreciative Intelligence elméleti konstruktuma sajátos magyarázatot kínál a sikeres vezetők (köztük a mesterek) titkára. A gardneri többszörös intelligenciák koncepció (Gardner, 1983; Dezső, 2022) ihlette elmélet szerint az AP az a képesség, hogy érzékeljük a jelenben rejlő pozitív generatív potenciált, meglássuk „a hatalmas tölgyet a kicsiny makkban”. A magas AP-vel rendelkezők az innováció, a produktivitás és a kreativitás kioldói másokban. Előadásomban rávilágítok az AP és a mesterek szoros kapcsolatára, illetve a mestert jellemző AP-nek a tanítványra gyakorolt lélektani hatásaira. A mester-tanítvány viszonyt továbbá a Lev Vigotszkij-féle proximális fejlődési zóna (Vigotszkij, 1971), illetve a pedagógiai scaffolding (Bruner, 1976; Reynolds, 2017) kontextusába helyezve elemzem a hús-vér mesterek elengedhetetlen szerepét a tanítvány fejlődésének felgyorsításában, tehetségének hatékony kibontakoztatásában. „Ha távolabbra láttam másoknál, azt azért tehettem, mert óriások vállán álltam” – vallja Newton (1642). Előadásomban emellett érvelek, hogy a 21. században is szükség van kiváló mesterekre, akik minden korban az ugrásszerű intellektuális növekedés, ezáltal a társadalmi, kulturális és technológiai fejlődés kultiválói.

Mindezen elméleti kontextusok révén a következő kérdésekre keresem a választ: Ki és hogyan válhat mesterré? Miben áll az a többlet, amit a hús-vér mester nyújthat a tudás egyéb (pl. elektronikus) forrásaival, a tanulás egyéb módjaival szemben? Mit profitál a kapcsolatból a mester, és mit a tanítvány? Melyek a mester-tanítvány viszony lélektani hozadékai és esetleges veszélyei? Vannak-e mester-típusok, és melyek azok?

Támogató: Pécsi Tudományegyetem BTK

A SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁS, AZ ASSZERTÍV KOMMUNIKÁCIÓ ÉS A MEGKÜZDÉSI STRATÉGIÁK FEJLESZTÉSE DRÁMAPEDAGÓGIAI ESZKÖZÖKKEL

BALOGH-PÉCSI ANETT

Szegedi Tudományegyetem
anett.pecsi@gmail.com

Kulcsszavak: fejlesztőprogram, szociálisprobléma-megoldás, drámapedagógia

A szociális kompetencia fejlesztése számos külföldi iskolai program célja (pl. Strawhun et al., 2014), hiszen a hatékony és sikeres társas működéshez nem elegendő a viselkedést meghatározó pszichikus komponensek spontán változása – ami nem minden esetben pozitív irányú –, szükség van az összetevők tudatos, tervszerű, megbízható adatokon alapuló fejlesztésére (Zsolnai, 2013). Célunk a szociálisprobléma-megoldás, az asszertív kommunikáció és a megküzdés együttes fejlesztését lehetővé tevő program kidolgozása volt 10-11 éves diákok számára. Az előadáson az előmérés eredményeit és a program főbb jellemzőit ismertetjük. A fejlesztőprogram jelenleg is zajlik, az utómérésre a tanév végén kerül sor. A 10-11 évesekkel (Nkísérleti = 17; Nkontroll = 45) végzett vizsgálat során a szociálisprobléma-megoldás jellemzőit a Social Problem Solving Inventory–Revised (D’Zurilla et al., 2002) eszközzel tártuk fel, az asszertivitást az Assertiveness Questionnaire-rel (Erickson, 2016), és a megküzdési stratégiák mérésére a Ways of Coping Questionnaire-t (Folkman – Lazarus, 1988) alkalmaztuk. A kérdőívek reliabilitása megfelelő (0,75 és felette) volt. A korábbi hazai vizsgálatok eredményeivel megegyezően, jól tükrözve az életkori sajátosságokat, mind a kísérleti, mind a kontrollcsoport esetében a tanulók az előmérés alapján pozitívan viszonyulnak problémáikhoz, bíznak abban, hogy azokat meg tudják oldani, kismértékben impulzívok, ugyanakkor a másokra való odafigyelés nem minden esetben jellemző rájuk kommunikációs helyzetekben. Az egyéves, kétheti rendszerességű fejlesztőprogram elemeit (pl. tanítási dráma, szituációk, gyakorlatok) a tanulók társas problémái, az alkalmazott kérdőívek faktorai és az előmérés adatai alapján állítottuk össze. A fejlesztés középpontjában az asszertív kommunikáció áll, melynek fejlődése hosszú folyamat, serdülőkor elején jelentősen változik, ami hatással van a szociálisprobléma-megoldásra és a megküzdési stratégiák működésére is, és mindegyik hatékonyan fejleszthető drámapedagógiai eszközökkel (Korukcu et al., 2015). A tanév végén végzett utómérés eredményeit összevetjük majd az előmérés adataival, így képet kapunk a program hatásáról, a működésbeli változásokról. Hazánkban nagyon kevés iskolai szociáliskompetencia-fejlesztő program létezik, illetve olyanról nem tudunk, amely ezeket a területeket komplex módon és drámapedagógiai eszközökkel is fejlesztené. E kutatás és fejlesztés eredményei más iskolai fejlesztőprogramok kidolgozását is segíthetik.

TUTOR ÁLTALI TANULÁS JELLEMZŐI KÜLÖNBÖZŐ ÉLETKORÚ TANULÓK KÖZÖTT

BÁNFI GRÉTA – KOROM ERZSÉBET

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

banfgreta@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem Oktatáselmélet Tanszék,
MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

korom@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: társas tanulás, tutor általi tanulás, szakirodalmi áttekintés

A társas tanulás a szociálkonstruktivista megközelítés nyomán került előtérbe, és egyre nagyobb szerepet kap a 21. századi készségek fejlesztésében (Nahalka, 2013; Topping, 2005). A társas tanulás formáit különböző szempontok szerint lehet csoportosítani, például a tanulók közötti korkülönbség, a tanulási folyamat szervezése vagy a részt vevő tanulók kiválasztásának módja (Bánfi, 2022). Kutatásunk a társas tanulás típusai közül a tutor általi tanulásra fókuszál, amelynek alapvető ismérve, hogy az egyik tanuló tanítja a másikat (Alwi et al., 2019). Középpontjában a tanuló párok vagy kisebb csoportba szervezett diákok állnak, a tanár pedig a háttérből irányítja a tanulási folyamatot. Jellemzője, hogy az egyik diák előre felkészül egy adott témából, és azt a tudást átadja a tanonc szerepben lévő társának vagy társainak. Az előadás a különböző életkorú tanulók közötti tanulási formát helyezi előtérbe, és a témában végzett szakirodalmi tájékozódás eredményeit mutatja be. Kutatásunk célja, hogy nemzetközi és hazai példákat keressünk olyan fejlesztésekre, amelyek az oktatás különböző szintjein zajlottak, valamint elemezték a tanulás-szervezési mód hatását a tanulók affektív jellemzőire, illetve kognitív és szociális készségeinek fejlődésére. A különböző életkorú tanulók közötti tanulás lényege, hogy nemcsak a tanulók életkora, de tudása, képességei is különböznek egymástól. Ebben a tanulási formában a tanári szerepet az idősebb, jobb képességű diák veszi át. Az idősebb diákokat jellemzően fiatalabb diákokkal állítják párba. A diákok tanulási folyamatban betöltött szerepe nem változik, tehát a tutor és a tanonc szerepe nem cserélődik fel. A kutatások eredményei szerint, ha a tutorok idősebbek és több ismerettel rendelkeznek, mint a tanonc diákok, szívesebben fogadják el és kérnek segítséget tőlük társaik, mint az azonos korú társak közötti tanuláshoz (Johnson, 2019). Azt is kimutatták, hogy a tutor és a tanítvány közti életkor és tudás szerinti különbség a tutorált diák tantárgyi teljesítményében és attitűdjeiben is pozitív változást idéz elő (Zeneli – Tymms – Bolden, 2016). A tutor által támogatott tanulás pozitív hatásai a tutorált diák affektív, kognitív és szociális jellemzői szempontjából egyaránt jelentősek, és az oktatás valamennyi szintjén megjelenhetnek. E tanulási forma hatékonyan alkalmazható óvodában, általános és középiskolában, valamint a felsőoktatásban. Óvodában az önbecsülés és az önbizalom szempontjából sikeres (Hill, 2010). Általános iskolában az olvasási készség javításában (Haynes et al., 2021) vagy a fizika tantárgy oktatásában (Korner – Hop, 2014). Középiskolában a matematikai énkép fejlesztésében hatékony (Moliner et al., 2020), továbbá sikerrel alkalmazták a felsőoktatásban is, orvostanhallgatók körében (Krautter et al., 2014). A kutatás eredményei hozzájárulnak a tutor általi tanulás különböző életkorú diákok között zajló formájának megismeréséhez, és tájékoztatást nyújtanak a tanulási forma specifikus jellemzőiről.

Támogató: A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A TANULÓI EREDMÉNYESSÉG HÁTTÉRTÉNYEZŐI

BARABÁS ANDREA

Csutak Vilmos Pedagógusok Háza
andrea.barabas17@gmail.com

Kulcsszavak: eredményesség, kisebbségi oktatás, háttértényezők, árnyékkutatás

A tanulói eredményességet befolyásoló tényezők feltárása fontos szerepet tölt be az eredményesség kutatások során (Andor – Liskó, 2000; Ball, 1994; Bacskai, 2015; Barabás, 2019, 2020; Barabás-Bacskai, 2020; Bourdieu, 1999; Bradly-Corwyn, 2002; Bray, 1999; Darvas – Kende, 2010; Garami, 2014; Kim – Jung, 2019; Puztai, 2004, 2015, 2020). A romániai országos kompetenciaméréseket azonban nem kíséri olyan háttérkérdőív, amely a befolyásoló tényezők feltárását segítheti (Kitchen et al., 2017). Vizsgálatunkhoz ezért saját készítésű háttérkérdőívet hoztunk létre. Előadásunkban a tanulók iskolai eredményességét befolyásoló tényezőire fókuszálunk, Vizsgálatunkat a romániai, többségében magyarok által lakott Kovászna megye negyedik osztályos tanulói körében végeztük 2017 májusában. Kutatásunk feltáró jellegű, kvantitatív adatforrásokon, kérdőíves adatfelvételen és kompetenciamérések eredményein alapszik. A saját készítésű háttérkérdőív adatait és a kompetenciamérések (magyar nyelv és szövegértés, román nyelv és szövegértés, matematika) eredményeit tartalmazó KOV–ET–OM–2017 adatbázisunk (N=1054) alapján vizsgáljuk az eredményességre ható tényezőket.

Eredményeink rávilágítanak az előkészítő osztály eredményesség növelő hatására. A szülők iskolai végzettsége és az eredményesség összefüggései közül az anya iskolai végzettsége és a matematika kompetenciamérések eredményei közötti összefüggéseket emeljük ki. Az átlag fölötti eredményességi kategóriába nagyobb arányban kerülnek a felsőfokú és középiskolai végzettséggel rendelkező anyák gyerekei. Az árnyékkutatás területén fellelhető tevékenységeken való részvétel jótékony hatása mindhárom kompetenciamérés esetén kimutatható. Az iskola által szervezett tehetség gondozó tevékenységek és az iskolai táborokban való részvétel, valamint a településtípus és az iskolai eredményesség között is szignifikáns összefüggést találtunk.

AZ NKE OKTATÓINAK DIGITÁLIS KOMPETENCIA VIZSGÁLATA

BARNUCZ NÓRA – DOMINEK DALMA LILLA

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Barnucz.Nora@uni-nke.hu

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Dominek.Dalma.Lilla@uni-nke.hu

Kulcsszavak: DigCompEdu, felsőoktatás, digitális kompetencia, digitális eszközhasználat

Az IKT eszközök oktatásban betöltött hatékonyságának vizsgálata napjaink releváns témája, mert az oktatás minden szintjén fontos a digitális kompetencia fejlesztési lehetőségeinek kiaknázása (Drent – Meelissen, 2008), melyhez a Z generáció megváltozott tanulási szokásai is hozzájárulnak. A kutatás relevanciáját a felsőoktatásban részt vevő hallgatók megváltozott tanulási szokásai adják. A felsőoktatás modernizálására való törekvés, a konstruktív pedagógia azonban oktatói attitűdváltást igényel (Mourshed et al., 2010; Bacskai, 2014; Dominek, 2021), ami leginkább az oktatók digitális kompetencia fejlesztésével valósítható meg (Dunleavy – Dede, 2014). A COVID-19 okozta járvány miatt a felsőoktatásban bevezetett távoktatás hatékonyságát részben az oktatók digitális megoldásokban való jártassága és a digitális környezethez való rugalmas alkalmazkodás hatékonysága befolyásolta (Avidov – Ungar, 2010; Barnucz – Uricska, 2021).

Jelen kutatásban az Nemzeti Közszolgálati Egyetem oktatóinak számítógépes ismereteit, a digitális megoldások tanórai alkalmazáshoz fűződő attitűdjét, módszertani felkészültségét és fejlesztési lehetőségeit vizsgáljuk (N=824). A kutatás fókuszában az oktatók digitális kompetenciaterképének felmérése és annak tanórai alkalmazhatóságának vizsgálata áll. A kutatást két akadémiai tanévben végezzük (2020/2021–2021/2022), amely két egymásra épülő szakaszból áll: (1) kvantitatív kutatás (online kérdőív); (2) kvalitatív kutatás (fókuszcsoporthozos interjú). A kvantitatív kutatáshoz a Horváth László és kutatócsoportja által magyar nyelvre fordított (2020) DigCompEdu validált kérdőívet adaptáltuk. Az online lekérdezés során n=356 fő válaszolt a kérdésekre. Azt vizsgáljuk, hogy milyen az oktatók szakmai elkötelezettsége a digitális technológia oktatásban való alkalmazását illetően, milyen attitűdöt képviselnek a digitális tartalmak előállítására, illetve a hallgatók tanórai digitális eszközhasználatára kapcsán. Hipotézisünk szerint az oktatók digitális kompetenciája fejlesztést igényel (Komló, 2020), azonban motivációjuk a digitális technológiák tanórai alkalmazására (Hua – Ren, 2020), és a hallgatók tanórai digitális eszközhasználatára (Molnár et al., 2020) iránt pozitív irányt mutat.

Az adatelemzést SPSS statisztikai programmal végezzük, melynek során többváltozós eljárásokat alkalmazunk: keresztábra, faktoranalízis, varianciaanalízis és regressziós elemzések. Az eredmények szerint a mintában szereplő oktatók többsége motivált a tanórai digitális eszközhasználat iránt, ami pozitív hatással van a digitális kompetenciájuk fejlesztésére ($p \leq 0.001$) és a hallgatók digitális kompetenciájának tanórai támogatására is ($p \leq 0.001$). Az oktatók válaszaiból kiderül a konstruktív tanulásfelfogás kialakítására történő intenzívebb igény (Nahalka, 1997; Sharma – Gupta, 2016). Az elemzés során választ kapunk egyrészt a 21. századi módszertani sajátosságokra, a pedagógiai folyamatok tudatos megtervezésére irányuló kérdésekre, másrészt rávilágítunk a 21. századi oktatás időszerű kihívásaira.

Támogató: Nemzeti Közszolgálati Egyetem - Kreatív Tanulás Program (KTP)

ESÉLYTEREMTÉS A MOBILESZKÖZHASZNÁLATBAN EGY MODELL-JAVASLATTAL AZ OKTATÁS SZÍNTERÉN

BARTAL ORSOLYA – RAJCSÁNYI-MOLNÁR MÓNIKA

Dunaújvárosi Egyetem
bartalorsolya@uniduna.hu
Dunaújvárosi Egyetem
rajcsanyi-molnar.monika@uniduna.hu

Kulcsszavak: mobileszközhasználat, modell, oktatás, esélyteremtés

A technológia rapid fejlődése hatással van a társadalomra és egyben az oktatás szereplőire is. A digitális és online tér megváltoztatja az emberek mindennapjait, hagyományos tereinket átalakítja. (Kővári, 2020: 70) A személyes tér az elektronikus eszközökkel támogatott folyamatokban központi szerepet játszik, hiszen ezen körülmények által adottak leginkább a feltételek az egyén igényeihez alkalmazkodó környezet kialakítására. (Racsko, 2017) A kommunikáció, a tanulás, valamint a szocializációs szinterek átformálódtak az utóbbi évtizedben. Napjainkban az elektronikus tér összetettsége meghatározza a nevelési-oktatási intézmények világát is az újmédia (Forgó, 2013) világa mentén. Az információ rohamos áramlása, az mobileszközök azonnali hozzáférést biztosítanak intézményes szinten és otthoni környezetben egyaránt. A pedagógusoknak számos kihívással kell szembenézniük. (Bartal – Rajcsányi, 2019) Előadásomban a fenti téma rövid szakirodalmi bemutatását követően, egy empirikus kutatás részeredményeinek bemutatására vállalkozom, amelyet a pandémia első hulláma utáni (2020 őszi) időszakban folytattam le országos lefedettséggel, az általános iskola felső tagozatán tanító 383 tanár részvételével. A kutatás részfeltételezései a következők: A tanulók közötti esélykülönbségek csökkenthetőek, amennyiben az eszközöket az intézmény képes biztosítani. (H1) A tanárok aktívabban használnák a mobileszközöket a tanóráikba integráltan, amennyiben segítséget kapnának erre vonatkozóan. (H2) A kutatás részeredményeinek ismertetése után, egy saját modelljavaslatot (3M-modell) mutatok be, amely a pedagógusok munkáját támogathatja a modern technológia oktatásba való integrálása során. A modell lehetőséget nyújt a tanároknak közelebb kerülni a digitális eszközök használatának belsővé tételéhez, hiszen a gyakorlatban tapasztaltak során az a következtetés vonható le, hogy „a digitális pedagógia humanizációjára” (Szűts, 2020: 268) van szükség. A modell-alkotás alapját képezi négy főkomponens: a tanuló, a tanár mint mediátor, a környezet, a BYOD mint médium.

EDULINGUA.NET/EDUPAGE: POSZT-COVID NÉZŐPONTOK ÉS GYAKORLATOK MARGINALIZÁLT NYELVI CSOPORTOK TANULÁSTÁMOGATÁSÁBAN

BARTHA CSILLA

Nyelvtudományi Kutatóközpont
bartha.tkk@gmail.com

Kulcsszavak: marginalizált siket, cigány közösségek, tanulástámogatás, digitális hozzáférés, NyelvEsély

A COVID-19 világméretű terjedésének közvetlen járványügyi következményei, mérhető és hosszabb távon is mélyreható gazdasági, társadalmi, kommunikációs, oktatási, pszichológiai, kulturális stb. hatásai egyúttal új kihívásokat, új és újraértelmezendő kérdéseket is jelentenek (vö. például Blommaert, 2020; Piller et al., 2020), a tanulás színterein pedig megerősítik a szociolingvisztika és edukációs nyelvészet globalizációs, kritikai áramlatainak a helyi szociokulturális tudás, a szemiotikai erőforrások bevonásának megkerülhetetlenségét, illetve a társadalmi igazságosság kérdéskörét középpontba állító megközelítéseit. Ezekben a nyelv mint társas használati gyakorlat (languaging) értelmeződik, a különböző hibrid, multimodális nyelvhasználati módok pedig a kommunikáció természetes velejárói, s ahol a hatékony és esélyteremtő oktatás alapfeltétele, hogy az adott elrendezésekben a gyermekek és a helyi közösségek érvényes saját nyelvi gyakorlatait, kulturális és szociokognitív erőforrásait is bevonjuk az oktatás folyamatába.

Az előadás a társadalmilag felelős nyelvészet gyakorlata jegyében a pandémia közvetlen nyelvi-kommunikációs hatásait is kiemelve egy nemrégiben lezárult kutatási projekt (NyelvEsély) kölcsönös részvételre épülő, gyakorlati szakemberek mellett magukat a célközösségeket is partnernek tekintő szemlélet és módszertan mentén, a nyelvész és a bevont cigány, illetve siket közösségi résztvevőinek közös perspektívájával, magukat a marginalizált helyzetben lévő nyelvhasználókat kívánja középpontba állítani. Ennek keretében mutatja be az új helyzetből adódó újonnan megjelenő kutatási és a társadalmi kihívásokra adott gyakorlati válaszokat, a kutatócsoport által készített, az edulingua.net/edupage portálon hozzáférhetővé tett, a digitális tanulást sokoldalúan támogató, egyúttal az infodémia általános mérséklését célzó, a nyelvileg és társadalmilag hátrányos helyzetű siket és cigány közösség számára naprakész, saját nyelvű tájékoztatást adó anyagokat, az eredményes digitális oktatás megvalósulását segítő, a gyermekek oktatásbeli hátrányának csökkentéséhez hozzájáruló tanulástámogató segédleteket, jelnyelvi és romani nyelvű fejlesztéseket, ajánlásokat, valamint a pandémia hatásaiból következő új kutatási kérdéseket és azok eddigi eredményeit.

Támogató: A munkálatok a Nyelvtudományi Kutatóközpont MTA-NYTI NyelvEsély Szakmódszertani Kutatócsoportjában zajló Nyelvileg tudatos iskola, kétnyelvű siketoktatás és a nyelv által kiaknázható tudás innovatív módszereinek, eszközeinek fejlesztése című projekt (SZ-007/2016, SZ-033/2019) keretében valósultak meg.

A jelenlegi kutatások az Erasmus +: Romani Digitális Tudástér: Innovatív romani-magyar digitális oktatási-kulturális kompetenciafejlesztés és segédanyag-csomag létrehozása regionális modellek alkalmazásával (2020-1-HU01-KA226-SCH-094146) című projekt keretében folynak.

HORIZONTÁLIS TUDÁSMEGOSZTÓ HÁLÓZAT: ÓVODAI VEZETŐK GYAKORLATKÖZÖSSÉGE

BARTKIEVICSNÉ HEGEDŰS KRISZTINA – KOVÁCS IVETT JUDIT

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

bartkievicsne.kriszti@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

kovacs.ivett@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: horizontális tudásmegosztó hálózat, szakmai gyakorlatközösség, óvodavezetés, pedagógusok szakmai fejlődése

Az elmúlt évek és a covid járvány rengeteg új, eddig még nem tapasztalt kihívás elé állította az intézmények vezetőit. Ezek komplexitása olyan új tudást, képességeket igényel, melyek megszerzésében nagy segítséget jelenthet a szereplők közötti kapcsolódás, a horizontális tudásmegosztó hálózat (Voogt, 2015; Vankriegen, 2017), mely jelentősen gazdagíthatja a pedagógusok tanulási kultúráját (European Commission, ET2020 Working Group of Schools, 2017). Az intézmény vezetője meghatározó szerepet játszik a támogató szervezeti kultúra kialakításában, a pedagógusok motiválásában (Sagnak et al., 2015, Sieller, 2011, Ryan – Deci, 2000). A vezetői feladatok sokrétűsége, a vezetők elmagányosodása, a közös gondolkodás igénye hívta életre a Nyugat-Nógrádi Óvodák Hálózatát, mely elsősorban a vezetők támogatását, a kapcsolódást, a tudás- és jó gyakorlatok megosztását tűzte ki célul. A hálózatban megvalósuló tudásmegosztás különösen nagy hatást tud gyakorolni a falvakban, településeken működő intézmények szemléletére, gyakorlatára. Az előadás a vezetői hálózat létrejöttének folyamatát, és működését kívánja bemutatni, a hálózat kezdeményezőin keresztül. Kielemezi a működésben rejlő kihívásokat, dilemmákat, eredményeket. Az előadás bemutatja a hálózatban aktívan résztvevő nyugat- nógrádi térség 28 óvodavezetője által kitöltött kérdőív eredményét és konklúzióját, illetve törekszik az óvodai hálózati együttműködésben rejlő lehetőségeinek feltárására. A kérdőívben szereplő kérdések egy része a MoTeL (Models of Teacher Learning) kérdőív adaptációja. Hogyan lehet összekapcsolni az egymástól elkülönült szervezeteket, milyen közös célok, és érdekek mentén, ahol meg tud valósulni a vezetők támogatása, a közös gondolkodás, a partnerség (kollaboráció)? Az innovatív kezdeményezésben különböző szervezetek vezetőiből tudásmegosztó tanulóközösségek létrehozására törekszünk, ahol a kooperáció, közös gondolkodás és jó gyakorlatok megosztása által valósul meg az informális tanulás. A szakmai együttműködés kulcsszerepet játszhat a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésében, gondolkodásának formálódásában (Kyndt et al., 2016; Lénárd – Kovács – Tóth-Pjeczka – Urbán, 2020), ezért a hálózatban szeretnénk nem csak a vezetőket, hanem az óvodai nevelésben résztvevő óvodapedagógusokat, és segítőkét is bevonni a tudásmegosztásba. Az előadás elméleti és gyakorlati szempontból is hasznosítható tanulságokkal szolgál; hozzájárulhat további óvodai gyakorlatközösségek létrejöttéhez, a hálózati tanulás által megvalósuló tudásmegosztás támogatásához, illetve különösen a kisebb településeken, falvakban működő intézmények vezetőinek szakmai támogatásához.

RÁTALÁLNI A PROBLÉMÁRA: A PROBLEM FINDING TERMINOLÓGIAI ÉS MÓDSZERTANI KÉRDÉSEI

BÉKEFI TEODÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
dora.bekefi@gmail.com

Kulcsszavak: problem finding, problémamegoldás, kreativitás

A problémamegoldás komplex folyamatának leírása az empirikus eszközök, az elméleti megalapozottság és a terminológiai rendszerezés tekintetében is sokrétű a szakirodalomban. Előadásom fókuszában a problem finding fogalma áll, melynek jelentése olyannyira szerteágazó, hogy kontextustól függően folyamatot és képességet is jelölhet. Mindezen túl a szakirodalomban egyéb kapcsolódó fogalmak is megjelennek, többek közt a problem identification (Rubenstein et al., 2020), a problem posing (Baumans – Rott, 2019) vagy a problem construction (Yurkovich, 2016), melyek részben egymást fedő, részben eltérő jelentéssel és kontextusban fordulnak elő (Alabbasi – Cramond, 2018). A problem finding fogalma a rosszul definiált problémákhoz kapcsolódik (Antonietti, 1991), s több fokozata leírható. A fogalom előfordulása a szakirodalomban megfigyelhető a kreatív problémamegoldás (Hooijdonk, 2020), a kreativitás (Abdulla et al., 2018; Csíkszentmihályi, 1988; Runco, 2003), az intuíció (Iannello et al., 2020) és a tehetség (Runco, 1994) kontextusában egyaránt. Ezen kontextusokat és a problem finding fokozatait modellezi a probléma definiáltsága és a rendelkezésre álló információk mennyisége szerint Alabbasi és Cramond (2018) Creative Problem-Finding Hierarchy modellje, ami azt implicálja, hogy a problem finding a szakirodalomban megjelenő terminológiai sokszínűségeen túl is nehezen írható le egységesen megfogható fogalomként. Az előadás célja e fogalmi sokszínűség lehetséges rendszerezésének bemutatásán túl a problem finding didaktikai lehetőségeinek felvillantása reál (Antonietti et al., 2016), humán, illetve művészeti területen egyaránt (Csíkszentmihályi – Getzels, 1988).

IDEGENNYELV-ELSAJÁTÍTÁS 3-6 ÉVES KORBAN A SZÜLŐK SZEMSZÖGÉBŐL

BENCÉNÉ FEKETE ANIKÓ ANDREA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
bencene.fekete.aniko.andrea@uni-mate.hu

Kulcsszavak: idegennyelv-elsajátítás, óvoda, szülői vélemények, kritikus periódus, játékos módszerek

A 21. század Európájában a több nyelv ismerete már elvárás lett. A folyamatosan bővülő nemzetközi kapcsolatok, a kulturális együttműködések, a fiatalokat érintő külföldi tanulmányi, utazási lehetőségek új elvárásokat teremtettek. Megoszlanak a vélemények arról, hogy el kell-e kezdeni már óvodában az idegennyelv-elsajátítást. Nincs egységes álláspont a tudósok között sem, de a 20. század második felében megszületett a „kritikus periódus elmélet” (Lennberg, 1967; Penfield – Roberts, 1959), amely új megvilágításba helyezte a korai nyelvtanítást. Ez az elmélet vitát váltott ki a pedagógusok körében, de egységes volt az az álláspont, hogy az életkorral folyamatosan változik a gyermek idegen nyelvhez való pozitív viszonya. A korai életszakaszban a kicsik tevékenység közben sajátítják el a nyelvet, amely azért sikeres, mert cselekvéshez kapcsolódik, társas közegben valósul meg, érzékszervek által és a gyerekek világához kapcsolódó szituációkon alapul (Kovács, 2009). Az óvodában a tartalomalapú nyelvtanulás segítségével a gyermekek megismerhetik a célnyelvi ország kultúráját is, mely által kiszélesedik számukra a világ (Boeckmann – Lins – Orlovsky – Wondraczek, 2010).

Empirikus kutatásunk célja, annak feltárása, hogy a szülők hogyan vélekednek a korai idegennyelv-elsajátításról. A kutatási kérdések segítségével arra kerestük a választ, hogy a szülők szerint mennyire fontos az idegen nyelv ismerete, mi a véleményük a korai életszakaszban elkezdett idegennyelvi-nevelésről. Akinek van lehetősége gyermekét idegennyelvi foglalkozásra hordani, él-e a lehetőséggel? Milyen típusú foglalkozásokat választanak? Hólabda módszerrel, online kérdőív segítségével kérdeztük meg óvodás gyermekek szüleit 2021-ben. A minta elemszáma N=178, többségében városban élő diplomás anyukák (65%) válaszoltak a kérdésekre, akik már rendelkeztek nyelvvizsgával. Az adatok feldolgozása statisztikai módszerekkel történt (SPSS). Az eredmények alapján a megkérdezettek az idegennyelv-tudást kiemelkedően fontosnak tartják. A szülők 82%-a hallott már az óvodai-idegennyelv fejlesztés lehetőségéről, és 53%-uk járhatja is gyermekét idegennyelvi-foglalkozásra. A preferált nyelv az angol, melyet heti 1-2 alkalommal tanulnak a gyerekek. Az idegennyelv-elsajátítást elutasító szülők úgy vélik, hogy egy második nyelv megzavarhatja az anyanyelv-elsajátítás folyamatát. Az eredmények arra hívják fel a figyelmet, hogy az óvodákban az idegennyelvi foglalkozások bevezetése még kialakulóban van. Jelenleg nem sok óvoda biztosítja az idegennyelvi-foglalkozást, inkább a magánszféra teszi ezt lehetővé. Kiemelkedően fontos, hogy az óvodai idegennyelv-foglalkozások az életkori sajátosságokat figyelembe vegyék, játékos módszereken alapuljanak. A legjobb megoldás a szülők véleménye szerint az lenne, ha az óvodapedagógusok tartanák a nyelvi foglalkozásokat, az óvodai napirendbe beépítve. A felsőoktatási intézményeket új feladat elé állítja az idegennyelv-tanítási módszertani ismeretekkel rendelkező óvodapedagógusok képzése.

A FIATALOK GYERMEKVÁLLALÁSI TERVEINEK RACIONALITÁSÁBAN BEKÖVETKEZETT VÁLTOZÁSOK 2016 ÉS 2020 KÖZÖTT

BENCZE ÁDÁM

Debreceni Egyetem

benczeadam324@gmail.com

Kulcsszavak: gyermekvállalás, családalapítás, racionális döntésmélet

Európa országainak a többsége – benne Magyarország – az 1980-as évektől kezdődően a reprodukciós szint alatti termékenységi arányszámmal rendelkezik. Miközben hazánkat erős gyermekcentrikusság és a gyermekvállalási hajlandóság jellemzi, addig a tényleges születésszámok elmaradnak az értékek alapján vártaktól (S. Molnár, 1999; Kapitány, 2012; Tóth, 2012). A tanulmányban a magyar fiatalok gyermekvállalási terveinek a racionalitását vizsgáljuk a racionális döntésmélet és annak kritikai elméleteinek a segítségével (Durkheim, 1978; Weber, 1987; Thaler – Sunstein, 2011; Kahneman, 2012). Hipotéziseink szerint a célracionális cselekvési mintázatok egyre inkább meghatározzák a fiatalok gyermekvállalással kapcsolatos döntéseit. A tanulmányban a Magyar Ifjúság Kutatás 2016 és a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 országos reprezentatív kutatások adatbázisait felhasználva longitudinálisan vizsgáltuk a magyarországi 15-29 éves fiatalok gyermekvállalással kapcsolatos tervezett döntéseinek a racionalitását. Eredményeink szerint a fiatalok között magas a gyermektelenek és a tanulmányaikat befejezők aránya; nőtt a tervezett gyermekszám; csökkent azok aránya, akik nem szeretnének gyermeket. A fiatalok szerint a gyermekvállalás a boldogságot és az emberi kapcsolatokat pozitív irányba befolyásolja, míg az anyagi helyzetre, a szexuális életre, a tanulásra, a karrierre és a szabadidőre semleges hatással van. Klaszterelemzésünk csoportjai eltértek a tervezett gyermekszámban és a nemek tekintetében, miközben 2016-ról 2020-ra racionálisabbá váltak a magyarországi fiatalok gyermekvállalási tervei a relatív racionalitási arányszámunk tükrében, melynek elméleti és gyakorlati jelentősége is van a gyermekvállalást ösztönző társadalmi törekvések és az oktatási rendszer alakításában.

EGYMÁSTÓL VALÓ TANULÁS AZ ALSÓ KÖZÉPFOKÚ SZAKKÉPZÉSBEN

BENKE MAGDOLNA

Debreceni Egyetem, CHERD
magdolna.benke@gmail.com

Kulcsszavak: informális tanulás, szituációs tanulás, megfigyelés, gyakorlati képzés, közös gyakorlatok

Kutatási témánk a gyakorlatigényes szakmákat tanuló szakmunkástanulók körében az informális tanulás egyik formájának, a másoktól való tanulásnak a vizsgálata. A kutatás elméleti háttérül a konnektivizmus tanuláseméletét és a helyhez kötött megismerés elméleteit használtuk. A konnektivista tanulásemélet szerint a tanulás sokféle módon és formában történik, a gyakorlati közösségeken, a személyes hálózatokon és a munkával kapcsolatos feladatok elvégzésén keresztül (Siemens, 2004, 2018). A szituált megismerés szerint a tanulók mások megfigyeléséből és a gyakorlatból szerezhetnek tudást. A szituációs tanulás nagy hangsúlyt fektet a kapcsolatokra és a másokkal való interakciókra (Brown et al., 1989; Lave – Wenger, 1991; Billett, 1996). Kérdőíves felmérés segítségével vizsgáljuk a társaktól való tanulás folyamatát és feltételeit a szakmunkástanulók, valamint a szakmunkástanulók és az általuk megfigyelt felnőttek körében. A felmérés célcsoportja a 3 éves tanulószerveződéses gyakorlati képzésben részt vevő fiatalok, akik tanulmányaik végén ISCED 3. szintű képesítést szereznek. Számukra kiemelkedően fontos a gyakorlati képességeik minősége, mivel a munkaerőpiac elvárja tőlük, hogy a szakképző iskola befejezése után azonnal „készen álljanak” a munka világára. A kérdőívet egy iskolában 131 tanuló töltötte ki, a minta építőipari, kereskedelmi, vendéglátóipari és szociális szakmákat tartalmaz. A tanulók többsége 15-17 éves. Az iskola hátrányos helyzetű térségben található. A kérdőív 37 kérdésből áll. Megkérdezzük a tanulókat a felnőttek munkával kapcsolatos tevékenységeinek megfigyeléséről, és hogy képesek-e tanulni ebből. Rákérdezzük, hogy mennyire fontos a gyakorlati képzés keretében a közös feladatvégzés, annak során egymás segítségének kérése, valamint az iskolán kívüli közös tanulás gyakorisága. Rákérdezzük a televíziós műsorok és az internetes oldalak szerepére is. Az eddigi eredmények alapján elmondható, hogy az építőiparon belül a „veszélyesebb” szakmákat tanulók nagyobb valószínűséggel figyelik meg a felnőtteket és tanulnak el trükköket, mint a kevésbé kockázatos szakmákat tanulók. A megfigyelés és a tanulás szinte minden szakmában fontos szerepet játszott. Szakmától függetlenül többen vannak azok, akik szeretik a közös gyakorlatokat, és szeretnék növelni ezek arányát. Az iskolán kívüli közös tanulás sokkal kevésbé fontos a tanulók számára. A barátok szerepe kiemelkedő az egymástól való tanulásban és az együtt töltött időben. Egyes szakmák esetében (pl. szakács) találunk kedvenc, a szakmához kapcsolódó tévésorozatot. Csak a szakácsjelöltek nevezték meg a szakmájukhoz közel álló híres személyként vagy példaképként azokat a szakácsokat, akiket a televíziós sorozatokon keresztül ismertek meg. A megkérdezett fiatalok többségének nincs példaképe. Az iskolai műhelyekben végzett munka valószínűleg nagyobb szerepet játszik az egymástól való tanulásban, mint a kihelyezett szakmai gyakorlatok, ahol sokkal kevésbé van lehetőség a közös munkára.

BEVEZETÉS AZ EMBERI JOGI OKTATÁSBA. MÓDSZERTANI MEGFONTOLÁSOK AZ AKTÍV ÁLLAMPOLGÁRSÁGRA NEVELÉSHEZ

BEÖTHY ÁDÁM

Amnesty International Magyarország
beothy.adam@amnesty.hu

Kulcsszavak: állampolgári emberijogi demokrácia állampolgárság

Az Amnesty International Magyarország több, mint 10 éve foglalkozik emberi jogi oktatással: (1) önkéntes képzőink segítségével a COVID előtti évben évente több, mint 4000 diákhoz jutotunk el emberi jogi óráinkkal, (2) évi 100-150 tanárhoz jutunk el emberi jogi módszertani továbbképzéseinkkel, (3) online kurzusokat fejlesztünk (4) és több programunk van, melyekkel közvetlenül jutunk el középiskolás diákokhoz.

Képzéseinket, foglalkozásainkat, kurzusainkat és programjainkat mindig az emberi jogi oktatás alapelvei szerint építjük fel. Célunk, hogy minden oktatási egység egy-egy emberi jogi probléma, téma bemutatásán túl mindig aktív cselekvésre sarkallja a résztvevőket. Az Emberi jogi oktatás alapelve, hogy a tanulási folyamat alatt nem csak az emberi jogok megismerése a cél, hanem az emberi jogok érvényesítése, valamint az, hogy a résztvevők a kurzus, képzés elvégzése után aktívan tudjanak tenni mások emberi jogainak érvényesüléséért.

Témáink között van a jogállamiság védelme, a sztereotípiák és a diszkriminációk, a magánszféra védelme, a nők elleni online és offline erőszak, az LMBTQI emberek helyzete és az általános emberi jogok. A diákoknak szóló programjainkon azon van a fókusz, hogy a diákok felismerjék az emberi jogokat sértő helyzeteket, majd tudjanak aktívan tenni azok megváltoztatásáért, a szakemberek képzésén pedig arra fókuszálunk, hogy ők hogyan tudnak egy-egy emberi jogi témához úgy nyúlni a saját óráikon, hogy a tanulási folyamat közben mindenki aktív tudjon maradni, majd a tanulási folyamat végeztével a résztvevők saját magatartásuk megváltoztatásával elősegítsék az emberi jogok érvényesülését.

Az előadáson szeretném bemutatni sajátos módszertanunkat, mely főleg részvételi elemekre épít, ahol a résztvevők egymástól tanulva és egymás tapasztalataira építve tudnak cselekvési terveket készíteni. A mai magyar oktatásban még mindig nagyon aktívan él a frontális oktatás, előadásomban működő alternatívát fogok mutatni a gyakorló pedagógusoknak vagy a tanárképzésben részt vevő felsőoktatási intézmények oktatóinak.

További infók az oktatási programunk honlapján: oktatas.amnesty.hu

A KREATÍV MINDSET ÉS A KREATÍV TELJESÍTMÉNY KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

BERECZKI ENIKŐ ORSOLYA – NAGY PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

bereczki.eniko@ppk.elte.hu

Arizona State University

peter.nagy@asu.edu

Kulcsszavak: kreatív mindset, kreatív teljesítmény, kreatív írás, keresztmetszeti vizsgálat

A tanulók saját képességeik fejleszthetőségébe vetett hite hatást gyakorol tanulásukra és iskolai teljesítményükre. Ezen képesség szemléletmódok (ability mindsets) kutatása gazdag szakirodalommal rendelkezik a neveléstudományban, különösen az intelligencia területén (Dweck, 2006; Yeager – Dweck, 2012). Ennek ellenére, a kreativitással kapcsolatos szemléletmódok (creative mindsets), azaz a tanulók saját kreatív képességeikről vallott implicit elméleteinek megértése és hatásainak vizsgálata csak nemrég került az érdeklődés középpontjába (Karwowski – Brzeski, 2017).

A kreativitásfejlesztéshez kapcsolódó egyik legfontosabb hiedelem az oktatásban az, hogy kreativitásunk egy velünk született, nem fejleszthető adottság (Bereczki – Kárpáti, 2018). Bár feltételezhető, hogy az intelligenciához kapcsolódó szemléletmódok mechanizmusaihoz hasonlóan, a tanulók rögzült (fixed) vagy növekedési (growth) kreatív szemléletmódja hatással lehet a kreatív feladatokba való bevonódásukra és ezáltal befolyásolhatják a kreatív teljesítményüket, mégis, a területspecifikus kreatív teljesítményben betöltött szerepük kevésbé ismert (Royston – Reiter-Palmon, 2019).

Jelen kutatás célja a kreatív szemléletmód és a kreatív teljesítmény közötti összefüggések feltárása volt angol kreatív írás területén. A keresztmetszeti korrelációs vizsgálatban $n=130$ angol szakos hallgató vett részt (98 nő, 32 férfi), átlag életkoruk $M=22,44$ ($SD=2,77$). A kreatív szemléletmódot a Creative Mindset Skála (Karwowski, 2014) segítségével mértük (α rögzült= 0,68; α növekedési= 0,69), míg a hallgatók kreatív írás teljesítményét két angol nyelvű kreatív írás feladattal, amelyet egy öt fős szakértői zsűri értékelt a Consensual Assessment Technique (CAT, Amabile, 1996) alapján (ICC3feladat1=0,84, 95% CI [0,79; 0,88]; ICC3feladat2=0,78, 95% CI [0,72;0,84]).

Szignifikáns közepes negatív összefüggést találtunk a rögzült kreatív szemléletmód és az angol kreatív írás teljesítmény között, valamint azt, hogy a rögzült kreatív szemléletmód szignifikáns magyarázója az alacsonyabb angol kreatív írás teljesítménynek a mintánkban. A kutatás új eredményekkel szolgál a kreatív szemléletmód szerepéről a területspecifikus kreatív teljesítményben, új beavatkozási pontokat határozva meg a kreativitás fejlesztésében, illetve felhívja a gyakorlati szakemberek figyelmét a kreatív szemléletmód formálására.

Támogató: A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával készült.

AZ ELŐÍTÉLET-MENTES GYERMEKJÁTÉKOK. INKLÚZIÓ ÉS INTERKULTURALITÁS A JÁTÉKPIACON

BERZSENYI EMESE

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem GTK Műszaki Pedagógia Tanszék
berzsenyi.emese@gtk.bme.hu

Kulcsszavak: interkulturalitás, inklúzió, előítélet-mentes gyermekjátékok

A játék a gyermeknevelés egyik legfontosabb tárgyi eszköze, amely meghatározó hatást gyakorol a felnővekvő generációk tudatának, értékrendjének, képi és tárgyi világának kialakítására is. A gyermeki képzelet megteremt egy világot, a felnőttek világa pedig sokféle módon befolyásolni igyekszik ezt a képzeletet.

Kutatásom e részletében arra keresem a választ, hogy melyek azok a játékok – mint tárgyi eszközök –, amelyek hatással lehetnek a kulturális kompetencia, a CQ (kulturális intelligencia) és ezzel együtt alapvetően az elfogadás képességének kifejlődésére. Előadásomban olyan képi példákat mutatok be és elemzek, amelyek az előítélet-mentes játékok megalkotásának, gyártásának és széles körű terjesztésének jegyében kerülnek ki nemzetközi szinten a játékpiacra.

Kutatásom elméleti alapokon, interkulturális szinten, inklúziós szempontokat is szem előtt tartva, vizsgálja ezen gyermekjátékok sajátosságait. Elemzem a forma- és a képi világ jellemző vonásait és a gyermeki fejlődésre gyakorolt összetett sajátságait. Az előadás során összegyűjtött fényképeimből és a világhálón megtalálható fotók alapján elsősorban a képelemzés módszerével mutatom be magukat a tárgyi gyermekjátékokat. Nagy világcégek, mint pl. a Lego, a Playmobil és a Mattel is már évek óta jelen vannak termékeikkel a piacon, így érdemes megvizsgálni a gazdasági érdekek háttérében rejlő, az elfogadást és a befogadást megteremtő és lehetővé tevő pedagógiai, valamint pszichológiai tartalmakat. Valamint ezek elengedhetetlen történeti és társadalmi relevanciáját és kulturális hatásait. Kutatásom jelen köre főleg a német nyelvterületen megjelent szakirodalmakra korlátozódik, mert hazánkban e törekvések még gyermekcipőben járnak.

A NYÍREGYHÁZI NÉPZENETANÁR-KÉPZÉS TÖRTÉNETE ÉS A KÉPZÉSEN VÉGZETT NAPPALI TAGOZATOS HALLGATÓK KARRIERMINTÁZATA

BÍRÓ ISTVÁN FERENC

Nyíregyházi Egyetem
istvanferenc.biro@gmail.com

Kulcsszavak: Népzene tanár-képzés, karrier mintázat, rendszerváltás

A rendszerváltást követően a művészeti képzések területén is jelentős változás ment végbe. A felsőoktatás keretei között megjelent a jazz műfaja, amelyet az ötvenes években ideológiai okok miatt tiltottak. A tanszéket a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola keretei között szervezték meg, valamint szintén a Zeneakadémia falain belül éledt újjá az egyházzenei képzés is. Ugyancsak új szakként jött létre a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán az ének-zene, egyházkarnagy képzés. Ebbe a felsorolásba illeszthető az ének-zene, népzene szak indítása is, melynek megszervezését a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola vállalta magára.

Annak ellenére, hogy a szak elindításának ötlete már az 1980-as évek elején felmerült, 1991-ig kellett várni az első hallgatók képzésének megindulására, ugyanis egyfelől a klasszikus zenei műfaj képviselőinek egy jelentős része fenntartásokkal kezelte a műfajt ideológiailag terhelt volta miatt, másfelől pedig a megfelelően kvalifikált oktatói összetétel biztosítása is nehézkes volt.

Előadásunkban a képzés 30 éves történetének áttekintésére vállalkozunk. A vizsgálathoz a Nyíregyházi Egyetem Irattárában fellelhető dokumentumokat használtuk fel, melyek elemzésének segítségével betekintést nyerhetünk a képzés intézményen belüli státuszának változáiba, a változó gazdasági, társadalmi és politikai folyamatok képzésre gyakorolt hatásaiba, illetve az oktatási egység vezetőinek szakmai dilemmáiba, melyek alapjaiban határozták meg vezetői időszakukat.

Kvantitatív elemzésünkbe azokat a végzett hallgatókat vontuk be, akik nappali tagozaton vettek részt a képzésben, és szereztek ének-zene, népzene tanári képesítést a Nyíregyházi Egyetem jogelőd intézményeiben. Az alapsokaság mérete, illetve a rendelkezésünkre álló kapcsolati háló miatt úgy ítéltük, hogy reális célkitűzés lehet a teljes lekérdezés, melynek eredményeképpen 93% fölötti kitöltőt tudunk regisztrálni. Eredményeink segíthetnek megérteni a magyarországi népzene tanári képzés főbb dilemmáit, illetve képet alkothatunk a képzésben végzett hallgatók karrier mintázatáról, valamint a képző intézmény által kiállított oklevél munkaerőpiaci értékéről.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ FELSŐ TAGOZATOS DIÁKOK KAPCSOLATI HÁLÓJA KÖZÖTTI KÜLÖNBSÉGEK A SPORTTEVÉKENYSÉG FÜGGVÉNYÉBEN

BLATT PÉTERNÉ

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
blatt.barbara@szentmor.hu

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, sportolás, kapcsolati háló

„Hátrányos helyzetről két esetben beszélnek. Egyik esetben az esélyek egyenlőtlen voltát értik rajta társadalmunk különféle rétegeinek, csoportjainak vagy egyéneinek ún. fölfelé irányuló vertikális mobilitásban. A másik esetben viszont bizonyos állapot megjelölésére szolgál egyes társadalmi csoportok helyzetének jellemzése végett” (Kozma, 1975: 18). Ma már a hátrányos helyzet egy olyan helyzetet takar, amelyen a környezet alakításával változtatni tudunk, lehetővé téve ezáltal az érintett személyek, csoportok társadalmi integrációját (Antalóczy, 2014).

Az iskola önmagában nem képes a hátrányos helyzet kompenzálására, de hatékony fegyver lehet a sport. Nádori (2009) a szociális kirekesztés megelőzésének, az iskolai kudarcok ellensúlyozásának és a hátrányos helyzetűek integrálásának hatékony fegyvereként említi a sportot. Tonts (2005) Ausztráliában végzett kutatásának eredményeire alapozva hangsúlyozza, hogy a sport képes hidat biztosítani a különböző csoportok és társadalmi hálózatok között. A sporttevékenység megkönnyítheti a rendszeres társadalmi kapcsolattartást, s ezáltal hozzájárulhat az egyén társadalmi integrációjához (Becker – Häring, 2012).

A társadalmi kapcsolatok nagyon fontos részét képezik az egyén életének. Jótékony hatással vannak a mentális egészségre és a szubjektív jóllétre, de a társadalmi integráció és a mindennapi boldogulás szempontjából is nélkülözhetetlenek. A jól működő kapcsolati hálóról tehát elmondhatjuk, hogy egyrészt forrása a jóllétnek, másrészt viszont kapcsolatban áll a jólléttel is (Vastag – Huszár, 2008). A kapcsolathálózat nagysága az egyén társadalmi tőkéről ad felvilágosítást. Ezek alapján kutatásom céljául annak feltárását tűztem ki, milyen hatással van a rendszeres sporttevékenység a hátrányos helyzetű tanulók kapcsolati hálójának extenzitására és intenzitására.

Vizsgálatomat Pécsen végeztem hátrányos helyzetű településrészen található általános iskolákban. A kutatást 12-13 éves tanulók körében, önkitöltéses kérdőíves módszerrel (N=184) folytattam le. Az eredmények szerint a rendszeresen sportoló hátrányos helyzetű diákok kapcsolati hálója kiterjedtebb (extenzívebb) és mélyebb (intenzívebb) is, mint nem sportoló társaiké.

A HALLGATÓI SZOCIALIZÁCIÓ FOLYAMATA – KVALITATÍV MEGKÖZELÍTÉSben

BOCSI VERONIKA

Debreceni Egyetem
bocsiveron@gmail.com

Kulcsszavak: egyetem, szocializáció, hallgatók

Kutatásunk alapvetése, hogy az egyetemek nevelésszociológiai térként értelmezhetők, ahol a szocializáció két szála, a szakmai elemek átadása és egy komplex személyiségfejlődési folyamat egyszerre zajlik (Graham, 2005). Az egyetem szocializációs funkciói a hallgatói bázis átalakulásával (Newbold et al., 2010), munkavállalásával (Kocsis, 2020), illetve az élményegyetem koncepciójával kiegészülve (Hetesi – Kürtösi, 2008) megváltoztak, miközben az oktatáspolitikai a szakmai szocializáció fontosságát hangsúlyozza (Polónyi, 2013). Az egyetemek konkrét, hallgatók által értékelt hatásaira, amely a szocializáció egész spektrumát felöleli, kevés vizsgálat irányult. Kivételt képez Kaufman és Feldman (2004) munkája, amely az egyetemek identitásra és gondolkodásra gyakorolt komplex hatását ragadja meg.

Vizsgálatunk során a 2019/20-as tanévben 10 félig strukturált fókuszcsoportos interjút vettünk fel nappali tagozatos hallgatókkal nyolc helyszínen. Az interjúk bizonyos kérdésblokkjai az egyetem szocializációban játszott szerepére, a szakmai tartalmak átadására, a tanulási szokásokra, illetve a diákok által érzékelt szocializációs hatásokra irányultak. A hallgatói fókuszcsoportok tudományterületre nézve homogén szervezésűek voltak. A minta kialakításakor arra törekedtünk, hogy elérjük a nagyobb egyetemvárosokat. A hallgatói interjúk során a következő kutatási kérdéseket fogalmaztuk meg (és az adekvát szövegrészeket az egyes kutatási kérdésekhez kapcsoltuk):

- milyen forrásai vannak a szakmai szocializációnak, és hogyan látják ennek folyamatát, hatékonyságát a hallgatók;
- milyen, a szakmai szocializáción túli hatásokat érzékelnek a hallgatók, és ezeknek melyek a fő bázisai.

Az elemzés során a válaszokat kategóriákba rendeztük induktív megközelítést használva, más esetekben pedig szövegrészekkel illusztráltuk a főbb csapásirányokat.

Az eredményeink alapján mind a szakmai, mind az azon túlnyúló hatások forrásai sokfélék – a kortárs kapcsolatok, a szakmai és kulturális programok, a tananyag és az oktatók mind-mind alakítják a diákok gondolkodását, ugyanakkor ennek mintázatai intézményi profilokba ágyazottak, illetve függenek a befogadói szándéktól, valamint az oktatók személyiségétől és céljaitól. A diákok kritikai észrevételei leginkább a tananyag nem elég gyakorlatias jellegéhez kapcsolódtak. A személyiség formálásának területén a hallgatói válaszok alapján olyan kategóriákat alakítottunk ki, mind például 'tágabb világkép', 'nyelvhasználat' vagy 'ízlés'. Összességében azt mondhatjuk, hogy a hallgatók az intézményi hatásokat egyfajta lehetőségként élik meg, ami tartalmaz egyfajta eszközrendszert, amit tudatosan is fel lehet használni. Az interjúk tanulsága alapján a diákok nem feltétlenül várják el azt, hogy az egyetem felvállaljon olyan funkciókat, amelyek a személyiség és habitus formálásának a terepét adják, inkább igény esetén fellépő orientációt és instrumentális segítséget igényelnének.

Támogató: Az előadás a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj segítségével valósult meg.

ÓVODAPEDAGÓGUS-HIÁNY AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK SZEMÜVEGÉN KERESZTÜL

BODA VERONIKA – HÓDI ÁGNES – GÁL ANIKÓ – TÓTH EDIT

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző
Tanszék

veroboda@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző
Tanszék

hodi.agnes@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Szociálpedagógus-képző
Tanszék

gal.aniko@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet

tothedit@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: óvodapedagógus-hiány, pedagógusok tapasztalata, véleménye, következmények, megoldási javaslatok

Magyarországon több tízezer be nem töltött pedagógusi álláshely van napjainkban, a pedagógushiány évről évre növekvő tendenciát mutat (Varga, 2022). Ezt tükrözi a többezer be nem töltött óvodapedagógusi pozíció is, amely 2020-ban meghaladta a 6000 főt. A pedagógushiány jelenségével és lehetséges okainak vizsgálatával évek óta foglalkoznak Európa-szerte (Cedefop, 2016; GBAO, 2022; Warning, 2020), azonban kevés eredmény született kizárólag az óvodapedagógia területére leszűkítve.

Kutatásunk fókuszában az óvodapedagógusok vélekedéseinek, tapasztalatainak megismerése áll, annak feltárása, (1) milyen tapasztalataik vannak a munkaerőhiány okairól, annak milyen hatásai vannak (2) munkájukra és (3) a gyermekekre nézve, s meglátásaik szerint (4) milyen megoldási törekvések segíthetnék a pedagógushiány mérséklését. A vizsgálatban összesen 204 fő (kényelmi mintavétel), óvodapedagógus (86,7%), óvodavezető és óvodában foglalkoztatott (13,3%) tapasztalatait és véleményét mértük fel egy 28 tételből álló saját fejlesztésű kérdőívvel, mely 9 nyílt- és 19 zártvégű kérdést tartalmazott. Az adatfelvétel online, 2022 márciusában történt.

Eredményeink szerint szinte minden válaszadó (99,0%) tapasztalja az óvodapedagógus-hiányt, mintegy 30 százalékuk szerint folyamatosan nő a fluktuáció a munkahelyükön, 25,6%-uk intézményében 5 vagy annál több a betöltetlen álláshely. A megjelölt fő okok között a stressz (87,0%), a bérezéssel való elégedetlenség (88,3%) és a túlórák (80,2%) szerepeltek. A nyílt kérdések elemzésével az óvodapedagógushiány pedagógusokra gyakorolt következményeit vizsgálva több olyan tényezőt azonosítottunk, amely a hiány további növekedéséhez vezethet (pl. stressz – 36,3%, a szabadidő hiánya, illetve túlterheltség – 45,6%).

A fluktuáció és a munkaerőhiány gyermekekre gyakorolt hatására irányuló kérdésre adott legtöbb válaszban az érzelmi biztonság hiánya jelent meg (28,9%), valamint a gyerekekre jutó kevesebb idő és figyelem (27,0%). A pedagógusok negyede említette, hogy a leterheltségükből adódó nem adekvát viselkedésük, reakciójuk is negatív hatással lehet a gyerekekre. A válaszadók által megfelelőnek vélt, hiányt kárpótló megoldásként szerepel a pedagógiai asszisztensek (90,3%) és a nevelő munkát segítők magasabb számban való foglalkoztatása (70,1%).

Kutatásunk újdonsága, hogy hozzájárul az óvodapedagógusok munkakörülményeinek feltáráshoz, továbbá a kutatási eredmények segítséget nyújthatnak további kutatásokhoz, a hiányt kárpótló, csökkentő intézkedések, kezdeményezések kidolgozásához.

A SZÍNHÁZPEDAGÓGIA LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

BODÓ ANNABELLA – HÓDI ÁGNES – SOÓS KATALIN

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző Tanszék
bodoannus@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző Tanszék
hodi.agnes@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző Tanszék
soos.katalin@szte.hu

Kulcsszavak: színházi nevelés, drámapedagógia, színházpedagógia, óvodai feldolgozás

Az óvodás korú gyermek lelki érettségének mutatója az elemi ismeretekkel való rendelkezés önmagáról és környezetéről (ONAP, 2012). Az e téren való fejlesztés hatékony eszköze lehet a színházi nevelés, amely az élmény megélésén kívül a világ megismerését és megértését elősegítő nevelési terület (Kaposi, 2010). A drámapedagógia mindezt olyan fejlesztő hatásokkal (közösségi aktivitás, önismeret, alkotóképesség, önálló gondolkodás fejlődése) egészíti ki, melyek a színházi neveléssel együtt komplex személyiségfejlesztő hatást érnek el a gyermekeknél (Gabnai, 1999).

Kutatásunk célja az óvodapedagógusok színházi neveléssel kapcsolatos gyakorlatának megismerése (1) az óvodai keretek között megvalósuló színházba látogatás gyakorisága, keretei (2) az óvodapedagógusok színházi előadásokat élményszerűen feldolgozó tevékenysége, (3) a drámapedagógia módszerének alkalmazása, és (4) a színházi neveléssel fennálló kapcsolata témakörök mentén. Vizsgálatunkban 109 óvodapedagógus vett részt, különböző életkori, pályán eltöltött időbeli kategóriákat és településtípusokat lefedve. Vizsgálatunk során egy 30 tételből álló, saját fejlesztésű kérdőívet alkalmaztunk, amely 23 zárt-, és 7 nyíltvégű kérdést tartalmazott és az adatfelvétel 2022 márciusában történt.

Eredményeink szerint az óvodapedagógusok legnagyobb arányban (38,5%) 4-5 éves korban gondolják relevánsnak a színházi nevelés elkezdését, de 11,9%-uk 3 éves kor alatt is érdemesnek látja elkezdeni megszervezni a gyermekek színházlátogatását. A legtöbben (29,4%) 2-3 havonta látogatnak színházba a gyermekekkel, azonban az óvodapedagógusok csak 66,1%-a tart rendszeresen egy megtekintett színházi előadáshoz kapcsolódó foglalkozást a gyermekeknek. A megvalósítás formáját tekintve az óvodapedagógusok nyílt végű kérdésre adott válaszában megjelent a beszélgetés módszerének használata (65,2%), a vizuális tevékenységben megvalósuló élményfeldolgozás (50,0%), az érzelmek feldolgozása és kifejezése (10,6%), illetve a drámapedagógia módszerének felhasználása (24,2%). Általánosságban, nem színházi élményhez kapcsolódóan, a válaszadók több mint háromszorosa (80,7%) támaszkodik munkája során a drámapedagógia módszerére. Az élményfeldolgozás színházban megvalósuló lehetőségét, a színházpedagógiai foglalkozásokon való részvételt, a válaszadók kis százaléka (11,0%) építette be a gyakorlatába. Eredményeink a drámapedagógia többretű fejlesztő hatására is rámutatnak. Az óvodapedagógusok 87,5%-a vélekedik úgy, hogy a drámapedagógia alkalmazása még az óvodapedagógusi kompetenciákra (pl. a tanulás támogatása, a tanuló személyiségének fejlesztése, az egyéni bánásmód érvényesülése, a tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítése) is fejlesztő hatással van.

Kutatásunk újdonsága a színházi nevelés óvodai szintjén való vizsgálatában mutatkozik meg, emellett az eredmények újabb kutatások létrejöttét segítik, például színházpedagógiai programok óvodás korosztálynak való adaptálását.

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS JÖVŐBENI ÚTJAI A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS TÜKRÉBEN

BOGNÁRNÉ KOCSIS JUDIT

Veszprémi Érseki Főiskola
bkocsisj@vhf.hu

Kulcsszavak: képességfejlesztés, személyiségfejlesztés, életvezetés, reziliencia

A képességfejlesztésről, annak jellemző irányairól, lehetőségeiről napjainkban sokat olvashatunk különböző neveléstudományi portálokon, szakfolyóiratokban, szakkönyvekben. Míg korábban inkább csak az iskolai képességfejlesztésről beszéltünk, addig mostanában egyre több szó esik a családban megvalósítható fejlesztési módszerekről is. Jól látjuk, hogy már kiskortól kezdve a képességfejlesztés holisztikus megközelítése került előtérbe, ami a személyiség egészére vonatkozóan kíván hatást elérni.

A kutatás célja a 21. századi képességfejlesztés irányainak, hangsúlyainak számbavétele a teljes ember nevelése tükrében. A feltárt probléma- és ismeretháttér tükrében a következő kutatási kérdésekre kerestem a választ: Melyek a képességfejlesztésnek napjainkban kiemelt területei és melyekre kellene a jövőben jobban fókuszálni? Vannak-e olyan tárgykörök, amelyek korábban részei voltak a nevelésnek, de mára elvesztették jelentőségüket, holott újra fontos lenne foglalkozni velük?

A világ eseményei újabb és újabb próbatételek, változások elé állítják az egyént. Az embernek a munkájában, a társas kapcsolataiban és az egyéni testi-lelki-szellemi életében meg kell találnia a célt, az értelmet, a kiteljesedést ahhoz, hogy kiegyensúlyozott és egészséges maradjon. Ehhez számos konstruktív személyiségjegyre van szükség, például rugalmasságra, megértésre stb. A képességfejlesztés területeit is ennek tudatában kell újragondolni, fókuszálni. Fontos tudomásul venni, hogy vannak olyan képességek, amelyek az iskolai képességfejlesztésen túlmutatnak, pl. logika, gondolkodási műveletek, lelkületi (spirituális) képességek.

A vizsgált témakörre vonatkozó európai kitekintés rámutatott arra, hogy míg Franciaországban, Spanyolországban hasonló kompetenciákat emelnek ki, mint hazánkban, addig Németországban különös hangsúlyt fektetnek az anyanyelvi és az idegen nyelvi nevelésre, valamint a matematikai képességek fejlesztésére. (Klime – Maag Merki, 2008)

A képességfejlesztés hazai élenjárói, pl. Nagy József, Zsolnai József elgondolásait is számbavéve érdemes egy innovatív rendszert felvázolni, amely a 21. századi elvárásoknak megfeleltethető.

Álláspontom az, a szakirodalom tükrében, hogy a kognitív képességek fejlesztéséről az egyén életvezetéséhez szükséges képességeire, a rezilienciára, valamint a lelkületi (spirituális) képességekre kell helyezni a hangsúlyt a személyiség holisztikus fejlesztése érdekében.

A kutatás alapját a külföldi és a magyar képességfejlesztéssel foglalkozó szakkönyvek, szakfolyóiratok adták. A vizsgálat a források értelmező és a szintetizáló elemzésével történt. A kutatás jelentősége abban ragadható meg, hogy egyrészt áttekintést ad a képességfejlesztés törekvéseiről, másrészt próbál a 21. századra utat mutatni e rendkívüli jelentőséggel bíró területen.

A SZABAD ISKOLAVÁLASZTÁS SZEREPE, S ANNAK A BEISKOLÁZÁSRA GYAKOROLT HATÁSVIZSGÁLATA A RENDSZERVÁLTÁS UTÁNI OKTATÁSPOLITIKÁBAN

BOLLA ZSOLT

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
m2019zsolt@gmail.com

Kulcsszavak: önkormányzati iskolák, állami fenntartás, szabad iskolaválasztás, beiskolázás

A rendszerváltás utáni időszak oktatáspolitikai irányát meghatározta az 1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról, illetve annak kiegészítése, az 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről, és az 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról. Ezek hatását az iskolarendszer teljes átalakulására – előnyeire és hátrányaira – alaposan feltárta egy 2004 és 2006 között zajlott OTKA („Oktatás és politika. Kutatás a hatalom új formáiról: helyi politika, iskolába rendezett gyerekek és a nyilvánosság”, OTKA F047040, 2003-2007) kutatás. Berényi Eszter, Berkovits Balázs, Erőss Gábor: ISKOLAREND Kiváltság és különbségtétel a közoktatásban (2008) című könyvükben publikáltak erről. Elemzik a hármasszempontú autonómiából (szülők, intézmények, fenntartók) eredő következményeket, az esetlegességet, az áttekinthetetlenséget, az egyenlőtlenségeket, a szegregációt, a posztburokratikus intézkedések kudarcait.

A 2010-es választást követően teljesen átalakult az addig viszonylag változatlan rendszer. A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről segítségével megkezdődött a centralizáció, az oktatás államosítása, az önkormányzati fenntartás megszüntetése. A Klebersberg központok felállításával, a minősítési rendszer kiépítésével, a 2012-es NAT-tal, a tankönyvpiac államosításával próbálták kezelni az anomáliákat.

Előadásom a két merőben különböző rendszer rövid összehasonlítása mellett arra keresi a magyarázatot, miért nem sikerült egyiknek sem megnyugtató megoldást találnia a fennálló problémákra.

Ennek egyik fő oka – már 1985 óta – nem más, mint a szabad iskolaválasztás rendszereken átívelő töretlen fennmaradása, amely továbbra is fenntartja, konzerválja a korábban kialakult szelekciót. A Magyarországon hatályos törvényi szabályozás szerint „a szülőt megilleti a nevelési, illetőleg a nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga.” Több tanulmány foglalkozik ennek következményeivel. Jelenleg is ez a rögzült, és komoly támogatottsága okán valószínűleg a jövőben is meghatározó magyar unikum befolyásolja az iskolák beiskolázási lehetőségeit. S mivel jelentős mértékben jut szerephez ezáltal az iskolák fennmaradásában is, fontos, hogy kiemelt figyelemmel kísérjük.

Kutatásom során azt vizsgálom, napjainkban mely szempontok mentén választanak a szülők iskolát gyermeküknek. Az előadásomban továbbá arra mutatok megvalósított és megvalósítható példákat, hogy mely változtatások segíthetik a beiskolázás sikerességét egy konkrét példa, a Pécsi Mátyás Király Utcai Általános Iskola külső képének és belső, tartalmi munkájának megújítása segítségével. A kérdőíves kutatás arra irányult, hogy feltárja a szülőket az iskolaválasztáskor befolyásoló tényezőket, hogy melyek voltak számukra a legmeghatározóbb innovációk az adott intézmény esetében.

Az eredmények számos szempontból tanulságosak és hasznosíthatók lehetnek más, hasonló helyzetbe kerülő, beiskolázási nehézségekkel küzdő állami fenntartású intézmények számára is.

AZ INTÉZMÉNYES TÁNCPEDAGÓGUS-KÉPZÉS SZÁZ ÉVE**BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR**Magyar Táncművészeti Egyetem
bolvari@mte.eu**Kulcsszavak:** táncművészet, táncpedagógia, neveléstörténet

Magyarországon az állam által elismert, illetve az általa végzett, intézményesített táncpedagógus-képzés szinte napra pontosan száz éves múltra tekint vissza. Előadásomban az intézménysülés legfontosabb eseményeit és dátumait tekintem át. Kezdőpontnak egyrészt a testnevelésről szóló 1921. évi LIII. törvénycikket, másrészt a táncmesterképzés és a nyilvános tánctanítás szabályozása tárgyában kiadott 29.230/1925.B.M. számú körrendeletet tekintem. Az előbbi törvény képezte az 1925-ben létesített Testnevelési Főiskola jogalapját, az utóbbi jogszabály pedig 1951-ig határozta meg a nyilvános táncoktatás és táncpedagógus-képzés (azon belül általános táncmesteri, balettművészeti és mozdulatművészeti szakok) intézményes kereteit.

A második világháború után a táncoktatás pedagógusigényének kielégítésével az '50-es évek végéig több más intézmény is megpróbálkozott (Testnevelési Főiskola, Színház- és Filmművészeti Főiskola, Népművészeti Intézet). A párhuzamos kezdeményezések után végül az 1950-ben alapított Állami Balett Intézet (1990-től Magyar Táncművészet Főiskola, 2017-től Egyetem) lett a táncpedagógus-képzés bázisa. Előbb csak a balettmesterek vonatkozásában, utóbb a balett, néptánc és társastánc, végül pedig – a kortárstánc kivételével, amely a Budapest Kortárstánc Főiskola feladata – valamennyi szakirány (klasszikus balett, divattánc, moderntánc, modern társastánc, néptánc, színházi tánc) tekintetében. A folyamat a bolognai képzési rendszer bevezetésével, a táncpedagógusképzés egyetemi szintre emelésével, a tánctanár MA szak megalapításával ért el mai állapotába. Az előadás a 2015-2020 között lezajlott K115676 számú OTKA-pályázat kutatási eredményein alapul.

DECISION-MAKING TO STUDY AT HUNGARIAN UNIVERSITY

DARIA BORODINA

Eötvös Loránd University
dariaborodina95@gmail.com

Keywords: study abroad, decision-making, international students, higher education

Globalization is driving internationalization of higher education. For universities which are able to attract international student is necessary to understand general issues regarding decision-making process. The aim of the study was to discover what lays behind the decision to take part in the international education, to identify a segment of the benefits for what international students are looking for in Hungarian university, and emphasize how this university delivers these benefits. The research base is 100 international students which were currently studying at Hungarian university 2020/2021 academic year from 27 different countries. Age of sample varies from 18 to 38 years old. Data collection was based on online survey – Google form, which had been developed by author about benefits to study abroad, in Hungary, and particular university. Descriptive statistics such as frequency and means were applied for data analysis, SPSS was used to examine the relationships among variables. International students are looking for some benefits to study abroad related to general expectations, in Hungary and university, also university has delivered some benefits during and after education. One fourth of international students have known about this particular university according to Stipendium Hungaricum Scholarship Program. The decision to study at Hungarian university was made according to desired program of study, comfortable facilities and infrastructure, admission criteria, good reputation of the university, translated degree, related living costs and future career prospects. More than half of students have got comfortable facilities and infrastructure in the university for education, almost half of students received desired program, and improved future career prospects. The findings of the study can be used for promotion of the Hungarian university on the international area to attract more international students due to the benefits for what they are looking for to study abroad.

KÖZELEBB A TERMÉSZET TEREIHEZ. A GYERMEKKORI TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TAPASZTALÁST TÁMOGATÓ TANÍTÓ TEREK

BOTH MÁRIA GABRIELLA

Apor Vilmos Katolikus Főiskola
both.maria@avkf.hu

Kulcsszavak: téri tájékozódás, modellalkotás, kreatív gondolkodás

A gyermekkori természettudományos megismerés és gondolkodás megalapozását támogató kutatások, fejlesztések stratégiai jelentőségének felismertetése a pedagógusképzés elméleti és gyakorlati szakemberei előtt álló feladat. Számos program jelölt ki és valósított meg új irányt ezen a területen, a 21. századi paradigmaváltás szükségességét felismerve, a tantervek, az integrált szemléletmód, a diagnosztika és a módszertani újítások tekintetében is (Crappán, 2017; Korom – Z. Orosz, 2020; Kissné Gera, 2020).

A pedagógián kívülről érkező interdiszciplináris kutatások rámutatnak arra, hogy az együtt élő nemzedékek tagjai sok és sokféle térben élnek, akár fizikai, virtuális vagy mentális dimenzióban, de ezek mindegyike szoros kapcsolatban áll a tanulási folyamatokkal (Oblinger, 2006). Az információs technológián alapuló tudásszerzés következményeit vizsgálók a figyelemzavar, a felszínes ismeretfeldolgozás és a természetes pedagógiai helyzetek lehetőségeinek hiányában rejlő veszélyekre irányítják a figyelmet (Greenfield, 2008). Az iskolát gyorsan változó és egyre komplexebb környezet veszi körül.

A téri tájékozódás és a gondolkodás kapcsolata a megismeréstudományok érdeklődésének fókuszában áll (Tversky, 2021). Számos hazai kutatás igazolja, hogy a téri eligazodás képessége összefügg más mentális képességekkel, fejleszti az absztrakciós készséget, fantáziát, kreatív gondolkodást (Sárkics, 2022). Intézményünk egyik kutatóműhelye a gyermekkori tér- és időbeli tájékozódást támogató pedagógiai program keretében zárt és szabad térben új természettudományos tanítási terek létrehozását tűzte ki célul a művészetpedagógia területén már jól bevált módszer számos szempontját érvényesítve. A megvalósuló fejlesztés teljes programja a tanító szakos hallgatók képzési keretében valósul meg: a projekttervezéstől, a terek geodéziai felmérésén, a térrendezéstől, a szemléltető eszközök, makettek műszaki tervezésétől azok kifejlesztéséig és pedagógiai gyakorlatba való bevezetéséig. A tanító terek célcsoportja a köznevelés 3-6. évfolyamán tanulók, fő tartalmi kerete a környezetismeret és természettudomány tantárgyakhoz igazodik, a matematika, a technika és a vizuális kultúra tantárgyaival alakítva ki szoros együttműködést. Már elkészültek azok a térképészeti és csillagászati eszközök, makettek melyek alkalmazását, beválását három befogadó általános iskolával együttműködve végezzük. Feladatsorok alkalmazásával mérjük, hogy a létrehozott tanulási térben a szemléltető eszközök, makettek az észlelés, a megfigyelés lehetőségét ösztönző, a szabad mozgásnak teret engedő foglalkozások mennyiben járulnak hozzá a tér- és időbeli tájékozódás ismereteinek alapozásához és készségek fejlesztéséhez. Kutatásunk további célja, hogy nyomon kövessük pedagógus jelöltjeink természettudományhoz fűződő remélt attitűdváltozását, hozzájárulva a tanítóképzés szemléleti, módszertani útkereséséhez.

Támogató: Apor Vilmos Katolikus Főiskola

A KOLLABORÁCIÓS TÉRREL, OKTATÁSTECHNIKAI INNOVÁCIÓVAL SEGÍTETT TANULÁS LEHETŐSÉGEI A KÉPZŐMŰVÉSZ ÉS A DESIGN- ÉS VIZUÁLISKULTÚRA TANÁRKÉPZÉSEKBE

BREDÁCS ALICE

Pécsi Tudományegyetem MK Zeneművészeti Intézet
bredacs.alice@pte.hu

Kulcsszavak: vizuális művészeti oktatás, pedagógiai kreatológia, kollaboráció, vegyes típusú tanóra

Több mint 20 éve foglalkozom kollaborációs térben való oktatással. 1998-ban adaptáltam a tanárképzés számára egy matematikusoknak írt e-learning portált. A matematika és a neveléstudomány egy ilyen felülettől – az eltérő egzakttság miatt – eltérő funkciókat kíván meg. Az eredeti felületet Szigeti Márton készítette, és a fejlesztéseket is vele végeztük. Ezt követően folyamatosan használtam valamilyen e-learning vagy blended learning oktatási platformot, törekedve e felületek teljes spektrumának felhasználására. A pandémia idején új kihívás érkezett a tanárképzés számára (Molnár – Turcsányi-Szabó – Kárpáti, 2020; Trentinné Benkő – Kovács, 2021). Különösen a vizuális művészeti tanárképzésben vált szükségessé új, komplex módszerek feltárása (Bredács 2020). Ezzel kapcsolatos kutatásaim 2015-re nyúlnak vissza. A PTE Művészeti Kar egyik kurzusán a hallgatók olyan fejlesztő feladatsorokat készítettek, próbálták ki, melyek kreatívok, élményszerűek, konkrét tevékenységekre épülők voltak, csökkentették a stresszt, eközben fejlesztettek valamilyen megküzdési képességet vizuális művészeti alkotási folyamatokon keresztül. 2019-től ez egy olyan tanítási kísérletté vált, melynek jelenléti, online és vegyes formáit is kipróbáltuk. 2021-től a vegyes típusú tanórákon új módszereket kísérleteztük ki. A jelenléti órákba az óralátogatásban akadályozott hallgatók online is bekapcsolódhattak teljes értékű részvétellel. Így a pedagógiai kreatológiai gyakorlatokon jelenlétkben és online is gyakorolhattak a hallgatók, jelenléti és online kiscsoportokban kooperálhattak egymással, a prezentációkat és az alkotási folyamatokat különböző módokon közvetíthették, oszthatták meg és fogadhatták az alkotásokat értékelésre. Az így megtartott órák módszertana kombinálódott. A komplexitás megjelent abban, hogy elméleti és gyakorlati elemeket tartalmaztak az órák.

Kísérleti sokaság: Képzőművész tanár és a design- vizuálistudomány tanár szakos hallgatók csoportjai.

Kutatói kérdés: Az egyidejű jelenléti és online térben a vizuális gyakorlatokkal kapcsolatos tanulási folyamatokat hogyan, milyen módszerekkel, eszközökkel, milyen szoftverekkel és hardverekkel lehet kivitelezni?

Kísérleti módszerek, eszközök: 1) a hallgatók által írt dokumentumok (foglalkozástervek) és a kísérlet folyamatleírásainak elemzése, 2) a hallgatói tevékenységek, felhasznált módszerek oktatói megfigyelése, 3) mediált megbeszélés online és jelenléti formában, 3) a szóbeli és írásos hallgatói társ- és önreflexiók vizsgálata a megvalósító foglalkozásokon.

Eredmények: Olyan új kollaborációs technikák és módszerek bevezetése a képzőművész és a design- és vizuálistudományi tanárképzésbe, mint a projekt alapú nyitott oktatás, az intencionális aktusokra épülő folyamatvezetés, az ingyenes kollaborációs eszközök szabad felhasználása és a „virtuális csínytevés” szabad követése és leszerelése. Új tanári kompetenciák megfogalmazása, mint a tanári rugalmasság, nyitottság, az intencionális kapcsolatformálás, és a pedagógiai kreativitás.

Támogató: Lengyel Péter, a PTE Művészeti Kar dékánja

A TANULÓKAT ÉRŐ STRESSZHATÁSOK VIZSGÁLATA VIZUÁLIS- ÉS ONLINE MÉRŐESZKÖZ SEGÍTSÉGÉVEL. A PAPÍR ALAPÚ ÉS AZ ONLINE MÉRŐESZKÖZ EREDMÉNYEINEK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE- A TANULÓK ÉRZELMI INTELLIGENCIÁJÁNAK FÓKUSZÁBAN

BREDÁCS ALICE – SZAKÁLOS SZIRINGA

Pécsi Tudományegyetem MK Zeneművészeti Intézet

alice.bredacs@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

szirimiri@gmail.com

Kulcsszavak: online mérőeszköz, stresszkezelés, önismeret, érzelmi intelligencia

A pedagógusok a verbális kommunikáció és az iskolai tapasztalatok alapján nem mindig képesek részletesen feltárni a tanulók élethelyzetét, ezért olykor csak felületesen ismerhetik meg azt a világot, melyből a tanuló érkezik, amely alapvetően meghatározza személyiségének fejlődését. A tanulók fejlődését többnyire az iskolai teljesítmény és magatartás alapján mérik, pedig a tanuló magatartásának története nem egyszerűsíthető így le (Bagdy, 1977). A tanuló személyisége csak az őt körülvevő környezeti háttér jellemzőivel együtt érthető meg. A stresszhelyzet az ember és környezete közötti kölcsönhatás folyamatában, újszerű magatartási választ igénylő vagy kontrollálhatatlannak, megoldhatatlannak vélt helyzetet jelent (Selye, 1976). A folyton visszatérő stresszforrások összeadódnak és tartós stresszt, akár egészségromlást is okoznak. Feltárásuk életmentő lehet a tanuló számára és a feltárás után a teljesítménye is nőhet (Bredács – Takács, 2020).

A tanulókat érő stresszhatások esetében beszélhetünk szociális stresszorokról, a mindennapok bosszúságairól és a túlzott iskolai kihívásokról, irreális otthoni elvárásokról. A több szakaszból álló kutatás célja a tanulók élethelyzeteinek pontosabb megismerése. Az első szakaszban fejlesztésre került egy papír alapú, feltáró funkciót ellátó pedagógiai mérőeszköz, ami stresszkérdőívként definiálható. A 2020/21. tanév tavaszi iskolabezárása indokolta a mérőeszköz online használható változatának elkészítését, ezért a vizsgálatához olyan mérőeszköz készült, mely a rajztechnikai szint felmérése után most a tanulók élethelyzeteiről, problémáiról elektronikus úton jut információkhoz. Ez a felület egy egészen másfajta vizuális és emocionális közeget jelent. A jelenlegi vizsgálat során a mérőeszköz e két változata kerül összehasonlításra – a tanulók érzelmi intelligenciájának tükrében. Az előadás bemutatja a kérdőívet, a kutatás jelenlegi állását, eredményeit, a mérőeszköz alkalmazási lehetőségeit, további fejlesztési terveit. A vizsgálat célcsoportja: egy kis lélekszámú, többen nemzetiségű község általános iskolájának 13 nyolcadik osztályos tanulója. Kutatói kérdések: Milyen eltérésekkel képesek a tanulók vizuális és elektronikus úton megfogalmazni az őket körülvevő stresszforrásokat? Milyen hasonlóságok és eltérések mutatkoznak a kétfajta kérdőívre adott válaszok között? Miként nyilvánulnak meg a tanulók személyes érzelmei a kétfajta kérdőíven? Melyik változat bizonyul eredményesebbnek a kitöltöttség szempontjából? Milyen érzelmeket élnek meg a tanulók a két kérdőív kitöltése során?

A két mérőeszköz összehasonlító elemzése tervezetten tovább segíti a tanári megismerést és a tanulók önismeretének fejlesztését. Ez újabb előrelépés lehet a megoldáskereséshez, stresszoldáshoz, a tanulói személyiségfejlődéshez. A vizsgálat rávilágít arra is, hogy a hátrányos helyzet mely dimenziói jelentenek tényleges stresszforrást a kutatásba bevont tanulók életében.

GAMIFIKÁCIÓ A TANÁRKÉPZÉSBEN

BUDA ANDRÁS

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet
buda.andras@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: gamifikáció, tanárképzés, értékelés

Az oktatás hatékonyságára, minőségére számos tényező gyakorol hatást (Ambrose et al., 2010), közülük a tanulók motiválatlansága az az elem, melyet a pedagógusok munkáját leginkább nehezítő tényezőként említenek (Borsodi, 2021). Éppen ezért az oktatási rendszer minden szintjén kulcskérdés, hogy hogyan lehet a tanulókat motiválni?

E cél elérése érdekében folyamatosan új eszközök, módszertani innovációk jelennek meg az oktatásban, melyek elsősorban a digitális technológia adekvát felhasználásához kapcsolódnak, hiszen a XXI. század iskolájának az egyre inkább összerosódó online és offline világ komplex kihívásrendszerének kell megfelelni. Az új megoldások hatásának vizsgálatok voltak, akik az eszközökre koncentráltak (pl. Czékmán, 2016; Meguid – Collins, 2017, Smith et al., 2005), mások különböző szoftverek oktatási hatásait vizsgálták (pl. Mazer et al., 2007; Billingham-Duenser, 2012). A módszertani újítások között pedig megjelent pl. a tükrözött osztályterem (Tucker, 2012), a digitális történetmesélés (Robin, 2008) vagy a kutatásalapú tanítás (Healey, 2014).

Az elmúlt évtizedben egyre több pedagógus építette be munkájába a gamifikációt is (Pelling, 2002), mely megnevezés különböző játékelemek alkalmazását jelenti nem játékos környezetben (Deterding et al., 2011; Werbach – Hunter, 2012; Fromann – Damsa, 2016). Megvalósulhat a tananyagelsajátítás során, ilyenkor a tanulók pl. kihívásokat, küldetéseket teljesítenek, melyek sikeres befejezésekor jelvényeket, kitűzőket kapnak vagy szintet lépnek egy ranglistán. A másik megoldást pedig az értékelés átalakítása jelenti, melynek alapját általában egy pontgyűjtő-mechanizmus adja.

Egy 22 fős pilot projekt keretén belül az elmúlt félévben a Debreceni Egyetem egyik tanár szakos kurzusának (IKT az oktatásban) az értékelését gamifikáltuk. Ennek megfelelően a hallgatóknak nem egységesen meghatározott feladatokat kellett teljesíteniük, hanem különböző tevékenységek közül választhattak. Ezek végrehajtásáért előre meghatározott – de a teljesítés minőségétől függő – pontszámokat kaptak, melyek összegéből alakult ki végül a kurzus osztályzata. Mindenki saját céljainak, igény szintjének megfelelően választhatott, egyénileg alakíthatta tanulási útvonalát, terhelését, ugyanis nem csak a félév végéhez rendeltünk tennivalókat, hanem voltak évközi határidők is.

Egy általunk összeállított online kérdőív segítségével mértük fel a hallgatók véleményét az alkalmazott értékelési megoldásról. Válaszaikkal egy tíz fokozatú Likert skálán (1=egyáltalán nem, ...10=teljesen) átlagosan 8,00-ra értékelték a rendszer újszerűségét, és a félév elején 3,11-ra értékelték a teljesíthetőség nehézségét. Februárban az interaktív táblás feladat tűnt a legérdekesebbnek és egyben a legnehezebbnek is, a félév végén pedig ezt minősítették a leginkább élvezetesnek és fejlesztőnek.

Az előadás az értékelési rendszert és alkalmazásának tapasztalatait, illetve a hallgatók véleményét kívánja részletesen bemutatni.

A THEORETICAL APPROACH OF THE RELATIONSHIP BETWEEN TRAIT MINDFULNESS, SELF-REGULATION AND MOTIVATION

IMOLA BUDIS

Doctoral School of Education, University of Szeged
budis.imola@edu.u-szeged.hu

Keywords: trait mindfulness, self-regulation, motivation, goal orientation theory

Motivation is an extensive affective field with many different conceptualizations. Regarding trait mindfulness the goal orientation theory seems to be the most coherent. In this theory the goals are playing an important role in situations which consort with achievement, the intentions and the reference points could be different in terms of how the students reach these. Two main categories are the mastery goals and performance goals (Fejes & Vigh, 2012). Self-regulation has an appreciable part in the point of motivation and learning processes (especially the use of learning strategies) and achievement. Besides, student's goals have a connection with learning motivation and the self-regulation of learning too (Józsa & Fejes, 2012; Józsa & Molnár, 2013). The self-regulated learning could be interpreted as a self-improvement ability, which is complex because it also has emotional, cognitive, volitive and behavioral aspects. This process in a systematic way directs the learning abilities in order to reach the student's own goals (Schunk & Zimmerman, 1994 as cited in Molnár, 2002; Habók et al., 2020). The elements of self-regulated learning are the following: planning (goal setting is a part of this), organizing, executing, monitoring and feedback (Molnár, 2002; Molnár, 2013). The dual processing self-regulation model (formerly called adaptable learning model) provides two modes of self-regulated learning based on the learning situation's appraisal (Boekaerts, 2011). In mastery or learning mode the personal goals, needs lead the process and the focus is on the task. In this case the experienced emotions and cognitions (e.g. confidence) are mostly positive ones. It seems that more mindful students can focus more on a task in mastery mode. However in the coping or wellbeing mode the thoughts and feelings are dominantly negative ones (e.g. anxiety). In this processing mode learning situations could be considered as a threat to wellbeing and the self gets into more focus (Boekaerts, 2011; Opelt & Schwinger, 2020). In essence, we presume that mindfulness is a capacity or skill and self-regulation is more like a process or executive progression in order to manifest the skill in use or practice.

THE IMPACT OF MINDFULNESS-BASED INTERVENTIONS ON STUDENTS WITH ADHD

IMOLA BUDIS

Doctoral School of Education, University of Szeged
budis.imola@edu.u-szeged.hu

Keywords: mindfulness, self-regulation, ADHD

Neurobiologically, children with ADHD have cognitive deficits in the prefrontal cortex, which area of the brain is responsible for regulating the executive functions and the attention. It follows that students with this disorder perform poorly in terms of self-regulation, attention-control, working memory and inhibition, specifically in terms of arousal, motivation and emotional regulation. Significant progress can be made in these areas and the main symptoms of ADHD (attention-deficit, hyperactivity, impulsivity) can be treated effectively using mindfulness techniques and methods (Pozneanscaia, 2019; Tercelli & Ferreira, 2019; Xue et al., 2019; Oliva et al., 2021; Al-Yagon & Borenstein, 2022). In the two-component model of mindfulness, this is interpreted as a skill that can be developed through practice (Bishop et al., 2004; Perczel, 2011).

The primary practice (sitting and walking meditation) consists of three steps: (1) directing attention to a sensory or perceptual factor (e.g. breathing), (2) perceiving and releasing the occurrence of a distracting factor, (3) diverting attention back to the given sensory factor. This sequence is repeated several times during the meditation practice. Children with ADHD are easily distracted by external and internal stimuli, such as thoughts and environmental noises. This is especially true when they are faced with a tedious or difficult task and are often unable to maintain their attention. Thus, during practice, students learn to focus their attention and notice when and how mind-wandering occur in their case (Meppelink et al., 2016).

The development of emotional regulation one of the central principles of mindfulness based interventions. Participants learn how to reduce their excitement through breathing and relaxation exercises in order to become open and accepting of their own emotional states and experiences. By shifting their attention to a neutral focus (such as breathing), they can free themselves from certain intense emotional states. It is essentially based on self-observation, in which thoughts, emotions, and sensations give the focus of mindfulness (Househam & Solanto, 2016; Maynard et al., 2017). Mindfulness-based techniques can also have a positive effect on their relationship with peers as they learn to deal with their internal tension, which can result in less impulsive or aggressive behavior.

The term of mindfulness is not really known in the Hungarian teaching practice, although the developments based on it offer simple and playful exercises for the development of students even with special needs, primarily in terms of self-regulation. The wider use of these methods are recommended and in order to prove their developmental effect, conduct pedagogical experiments suggested in the future.

TANÓRAKUTATÁS A SZAKKÉPZÉSSEN: HÁTRÁLTATÓ TÉNYEZŐK ÉS MEGOLDÁSOK AZ ADAPTÁCIÓBAN

BÜKKI ESZTER – GORDON GYŐRI JÁNOS

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

bukki.eszter@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet

gyori.janos@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tanórákutatás, szakképzés, adaptáció, nemzetközi együttműködés

A tanórákutatás (jugo kenkyuu; Lesson Study) a tanári munka fejlesztésére szolgáló, tanári együttműködésen alapuló, a japán közoktatásban több mint 100 éve alkalmazott tevékenység (Dudley, 2015; Gordon Győri, 2009). Az 1990-es évek vége – a nyugati szakirodalomban való első megjelenése (Stigler – Hiebert, 1999) – óta világszerte elterjedt, a módszert adaptáló országok kulturális és oktatásügyi háttérétől szinte függetlenül, változatos kontextusokban és a tanári tevékenység legkülönbözőbb szintjein, óvodától a felsőoktatásig (Selezniov, 2018). Mégis, az oktatás egy széles szegmensében, a szakképzés terén mindeztidáig sem Japánban, sem Kelet-Ázsia más országaiban, sem pedig a módszert adaptáló más országokban nem vagy csak szórványosan jelent meg a tanórákutatás. Ezért egy négy ország együttműködésében zajló hároméves Erasmus+ projekt (LS4VET - Teachers' Collaboration through Lesson Study for Improving the Quality of Vocational Education and Training, 2020-1-HU01-KA202-078848) keretében azt tártuk fel, milyen tényezők hátráltathatták a tanórákutatás elterjedését az oktatásnak ebben a szegmensében, melyek figyelembevételével kidolgozhatjuk a módszer sikeres adaptációját. A kérdés megválaszolása érdekében kérdőíves adatfelvételekkel és interjú vizsgálatokkal Ausztriában, Hollandiában, Magyarországon és Máltán gyűjtöttünk tanároktól és felsőoktatási szakértőktől információkat. Azt találtuk, hogy a tanórákutatás, mely a három másik partnerországban dinamikusan terjed az oktatás egyéb szegmenseiben, bár részben eltérő modellek alapján (Mewald et al., 2021), valóban ismeretlen a szakképzésben oktatók számára. Az interjú vizsgálat szerint a tanórákutatás adaptációját a szakképzés intézményeiben strukturális szempontokból többek között az hátráltatja, hogy e képzési intézmények tanári testületének szaktárgyi összetétele sokkal változatosabb, fragmentáltabb, mint az általános képzést folytató iskoláké, a szakképzésben dolgozó tanárok szakmai háttere is sokkal változatosabb, valamint a tanítási óra mint tevékenységegység is sokkal többféle formában jelenik meg, mint az oktatás más területein (Bükki – Győri, 2021). Mindamellet a strukturális tényezők és az oktatói együttműködés, valamint a tanári szakmai tanulás jellemzői (Calleja, 2021) országonként is különböznek. Annak érdekében, hogy a tanórákutatás adaptálható legyen a szakmai képzés körülményeire, a kutatási eredmények alapján a tanórákutatásnak egy új, ágazatspecifikus modelljét dolgoztuk ki. Kutatási eredményeink részletes bemutatása mellett előadásunkban az új modellt (Khaled et al., 2021) is bemutatjuk. E modell alapján egy pilot program keretében megkezdtük a szakképzésben dolgozó tanárok tanórákutatás lefolytatására történő felkészítését a négy együttműködő országban. Célunk az, hogy a szakképzés korszerűbbé tétele érdekében a tanórákutatás segítségével a tanárok 21. századi képességeit is fejlesszük (Wood – Sithamparam, 2021). Előadásunk végén e pilot képzés eredményeire is kitérünk.

Támogató: Az LS4VET stratégiai partnerség projekt (2020-1-HU01-KA202-078848) az Európai Unió Erasmus+ programjának pénzügyi támogatásával valósul meg.

FACTORIAL VALIDITY AND INVARIANCE OF THE SUBJECT SPECIFIC MASTERY MOTIVATION QUESTIONNAIRE AMONG MOLDOVAN MIDDLE SCHOOL STUDENTS

MARCELA CALCHEI – KRISZTIÁN JÓZSA

University of Szeged

calchei.marcela@edu.u-szeged.hu

University of Szeged, Hungarian University of Agriculture and Life Sciences

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Keywords: subject specific mastery motivation, measurement invariance, cross-cultural

The aim of this study is to present the factorial validity, reliability, and measurement invariance across two languages of instruction (Romanian and Russian) and gender of the 274 fifth grade Moldovan students of the Subject Specific Mastery Motivation Questionnaire (SSMMQ).

Subject specific mastery motivation is the attempt to master in a tenacious way a skill or task that is at least moderately challenging' for a student in within a subject in the school context. It is based on the mastery motivation theory (Morgan et al., 2020). Subject specific mastery motivation is assess by SSMMQ (Józsa et al., 2017) which consists of six scales measuring subject specific mastery motivation: reading math, science, English/German as a foreign language, art, music and school mastery pleasure that measures visible or disguised emotional reactions that occur while mastering subject skills.

Confirmatory analysis confirmed the five correlated first-order factor structure of the SSMM Questionnaire with the acceptable model fit [$\chi^2(336) = 487.010$, $p < 0.001$, CFI = 0.958, TLI = 0.953, RMSEA [95% CI] = 0.041 [0.032;0.048]]. The standardized loadings ranged from 0.634 to 0.842. Reliability of the instrument determined by McDonald's omega was satisfactory for all the subject specific subscales ranging from .862 to .910. Constructs' discriminant validity of the subscales was assured as the square root of the AVE of each construct was greater than its correlations and the Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations ratio of correlations of the scales had higher values with themselves then with the rest of the scales ranging from .380 to .643. The convergent validity was confirmed by Average of variance extracted which produced values of .590 - .629.

Measurement invariance was supported by multigroup analysis across gender and language. Full configural, metric and scalar invariance testing indicated that comparisons of latent means (means of the scales) across gender and language are acceptable. Thus, when comparing the means of the students studying in Romanian language with those studying in Russian language no significant differences were established on the reading. On the science, English as a foreign language, and mathematics mastery motivation and school mastery pleasure results showed statistically significant differences.

These results support evidence that SSMMQ has excellent psychometric properties, and it is a valid subject specific mastery motivation measure that can be used in linguistic and culturally diverse in the Moldovan context. Moreover, this research can be used to explore the impact of the language used in the school of the students' affective and cognitive outcomes.

The research was supported by the ICT and Societal Challenges Competence Centre of the Humanities and Social Sciences Cluster of the Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation of the University of Szeged. The authors are members of the New Tools and Techniques for Assessing Students Research Group.

A KITERJESZTETT VALÓSÁG TANÓRAI HASZNÁLATÁNAK VIZSGÁLATA A SZITUATÍV TANULÁS ÉS A KONSTRUKTÍV PEDAGÓGIA SZEMSZÖGÉBŐL

CZÉKMÁN BALÁZS – AKNAI DÓRA ORSOLYA – FEHÉR PÉTER – BARNUCZ NÓRA

Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola

balazs.czekman@gmail.com

IKT MasterMinds Kutatócsoport

doraorsolya@gmail.com

IKT MasterMinds Kutatócsoport

feherp2019@gmail.com

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

barnucz.nora@uni-nke.hu

Kulcsszavak: kiterjesztett valóság, AR, szituatív tanulás, konstruktív pedagógia, oktatás

A kiterjesztett valóság (augmented reality: AR) alkalmazása és kutatása egyre nagyobb figyelmet kapott az utóbbi két évtizedben mind külföldön (Gandolfini – Fertig – Zachary, 2018; Herpich et al., 2019), mind pedig hazánkban (Aknai – Fehér – Czékmán, 2021; Fehér, 2021; Fehér, 2022). Az AR lehetővé teszi az információk (például szövegek, hangok, animációk, videók, 3D-modellek) rétegzését, melyek alkalmazásával az ismeretszerzés új útjai válnak lehetővé. Az említett jellemző okán a Horizon Report 2011-es jelentése is megerősítette, hogy az AR rövid idő alatt új lehetőségeket biztosíthat a tanítás, tanulás, kutatás, valamint az egyéb kreatív célú felhasználás területén (Avila-Garzon et al., 2021). Dunleavy és Dede (2014) szerint az AR tanulást támogató hatása két egymástól független elméleti keretrendszeren, (1) a szituatív tanulás elméletén és (2) a konstruktivista tanulás elméletén alapszik. A szituatív tanulás elmélete azt állítja, hogy minden tanulás egy konkrét kontextusban történik, valamint a tanulás minőségét az emberek, helyek, tárgyak, folyamatok és a kultúrákon belüli és kultúrák közötti kölcsönhatások jelentik (Brown – Collins – Duguid, 1989). Emellett a konstruktivista tanulásal kapcsolatos elméletek azt feltételezik, hogy a tanulók már meglévő ismereteik és meggyőződéseik alapján építik fel új tudásukat, melyeket fejlődési szintjük, korábbi tapasztalataik, valamint szociokulturális háttérük és kontextusuk alakít (Bruner, 1966; Vygotsky, 1978).

Akciókutatásunk célja a kiterjesztett valóság oktatási célú használatának feltérképezése volt a bemutatott elméleti keretrendszerekhez kapcsolódóan. Vizsgálatunkban azt kívántuk feltérképezni, hogy az AR-t alkalmazó tanórákon (1) hogyan jelent meg a szituatív tanulás, valamint a (2) konstruktív pedagógia eszközei milyen módon kerültek beépítésre a pedagógiai-módszertani folyamatba. Folyamatban lévő vizsgálatunkat általános iskolai (n=3), középiskolai (n=8), valamint egyetemi oktatók (n=3) körében végeztük; alkalmazott módszereink között a pedagógusok körében végzett kérdőíves lekérdés, a tanórákhoz kapcsolódó tananyagtartalmak elemzése, valamint résztvevő megfigyelés kapott helyet. Első eredményeink azt mutatják, hogy az AR mint tanulástámogató eszköz és pedagógiai megközelítés jól illeszkedik mind a szituatív, mind pedig a konstruktivista elméletekhez, mivel a tanulót egy valós fizikai (iskolai és iskolán kívüli) és társadalmi kontextusban (tanulótársak) helyezi el, miközben irányítja, segíti és megkönnyíti a részvételi és akár az online végzett tanulási folyamatokat.

A SZAKKÉPZÉSBN TANULÓK JÖVŐKÉPE

CZIRFUSZ DÓRA – LÉNÁRD SÁNDOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet, Neveléstudományi Doktori Iskola

czirfusz.dora@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

lenard.sandor@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: szakképzés, munkaerőpiaci átlépés, továbbtanulás, NEET, jövőkép

A szakképzést érintő szakpolitikai célok között szerepel, hogy az iskola elvégzésével a fiatalok képesek legyenek megfelelni a munkaerőpiaci elvárásoknak, ily módon ez a képzési forma elsősorban a munkaerőpiaci átlépést hivatott támogatni (Szakképzés 4.0, 2019). Korábbi kutatások alapján a szakképzésben szerzett gyakorlati tapasztalat után könnyebben helyezkednek el a diákok (Oswald-Egg – Renold, 2021), ugyanakkor adott a lehetőség a továbbtanulásra, és lesznek olyanok fiatalok is, akik a NEET csoporthoz fognak tartozni. Ez utóbbi csoportba azokat a 18-24 éves fiatalokat sorolhatjuk, akik nem vesznek részt képzésben és nem is dolgoznak (OECD, 2021). A jelenség kezelése kiemelt fókusszal mutatkozik meg az utóbbi évek hazai és európai szakpolitikájában egyaránt (Európai Bizottság, 2016). A NEET fiatalok csoportja sokszínű (Oomen – Plant, 2014), így munkaerőpiaci esélyeik növelését is többféle módon lehet elősegíteni.

Előadásunk középpontjában a tanulók szakképzés utáni tervei állnak. Kutatási kérdésünk arra irányul, hogy milyen jövőképpel rendelkeznek a tanulók, és milyen eltérések mutatkoznak a szociodemográfiai jellemzők, a képzés típusa, valamint a családi háttér mentén az iskola utáni tervek tekintetében. Fontosnak tartjuk azoknak a faktoroknak a vizsgálatát is (különösen a NEET-ben érintett fiatalok esetén), melyek korábbi kutatások alapján a korai iskolaelhagyás kapcsán felmerültek, így a fentiek mellett az iskolához való hozzáállást is figyelembe vesszük (Fehérvári, 2015). Az elemzések alapját a 2022-es, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal által felvett kérdőív adja, melynek fókuszában a képzéssel való elégedettség, a pályakövetés, a munkaerőpiaci átlépés áll. A kérdőívet három alpopuláció töltötte ki (összesen 11.057 fő), a jelen előadásban használt minta (végzős tanulók) 4233 fős. Ebből tanulni vagy dolgozni tervez a diákok 85,8%-a, míg a jövőjében bizonytalan, potenciálisan NEET státuszú fiatalok aránya 14,2%.

Az eredmények alapján elmondható, hogy nem és településtípus mentén nincs eltérés a jövőképben ($p > 0,05$), ugyanakkor a szakképző iskolába vagy szakközépiskolába járók között közel kétszeres arányban jelennek meg NEET-veszélynek kitett fiatalok, mint a technikumban vagy szakgimnáziumban tanuló társaik esetében ($p < 0,05$). Minél magasabb a szülők iskolai végzettsége, annál jellemzőbb a munkavállalás vagy a továbbtanulás ($p < 0,05$). A képzéssel kapcsolatos attitűdöt összevont faktorként kezelve azt látjuk, hogy a képzéshez való hozzáállás a tanulni vagy dolgozni tervezők között pozitívabb képet mutat ($p < 0,05$). Együttesen vizsgálva a fenti változókat logisztikus regresszióval, azt az eredményt kapjuk, hogy ezen tényezők közül (demográfia, képzés típusa, családi háttér és iskolához való viszony) jelentős mértékben csupán a képzéshez való hozzáállás csökkenti a NEET fiatallá válás rizikóját. Az eredmények felhívják a figyelmet az iskolák szerepére a tanulók jövőképeinek alakításában, továbbá elősegítik a NEET-veszélynek kitett fiatalok hatékony támogatását.

MTMI ÉRDEKLŐDÉS VIZSGÁLATA. A TANTÁRGYI VAGY A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS JELENSÉGEK IRÁNTI ÉRDEKLŐDÉS VÁLTOZIK?

CZÖVEK ANDREA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
czovek.andrea@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: MTMI, tantárgyi érdeklődés, természettudományos érdeklődés

Az utóbbi időben fontossá vált, hogy mérjük, illetve tanulmányozzuk az MTMI terület iránti érdeklődés alakulását a fiatalok körében, hiszen a hiányszakmák nagy része ehhez a körhöz kapcsolódik, illetve azt a tendenciát lehet látni, hogy egyre kevesebben választják a felsőoktatásban az MTMI szakokat.

A pályaaorientáció tartalmi elemei között az önismeret, ezen belül az érdeklődés szerepe kiemelkedő (Fazakas, 2009). Mind a hazai (Ballér, 1973; Báthory, 1989, Papp – Józsa, 2000; Csíkos, 2012), mind a nemzetközi (TIMSS és PISA) tantárgyi attitűdvizsgálatok bizonyítják, hogy a tanulók egyes tantárgyakhoz való viszonya az iskolában eltöltött évek során folyamatosan romlik, ami különösen igaz a természettudományos tárgyak esetében (Csapó, 2000, 2002; Fernengel, 2002; Korom, 2002).

A kutatási célunk a tanulók MTMI érdeklődésének vizsgálata. A kutatásunkban arra vállalkoztunk, hogy megnézzük, hogyan alakul az MTMI érdeklődés az általános iskola 5., illetve 8. osztályában, illetve a középiskola elején és végén.

Azt feltételeztük, hogy míg a kisebb gyerekek még erősen érdeklődnek a körülöttük lévő világ iránt, szeretik azt felfedezni, addig ez az érdeklődés az iskolai karrierút során valahol elveszik.

Azt vizsgáltuk, hogy valóban csökken-e a természettudományos érdeklődés az életkor előrehaladtával, vagy ez a tantárgyi érdeklődésre vonatkozik inkább.

A kutatás főbb eredményei: A kutatás értékelt adataiból az derült ki, hogy a természettudományos, illetve MTMI tárgyakhoz való viszonya a tanulóknak valóban romlik.

A kémia, földrajz és informatika tárgyak a középiskola végén nincsenek is jelen sok tanuló esetében, ami nehezíti a tantárgyi tudáshoz kapcsolódó pályák, így a továbbtanulási irány választását is.

Az adatokból az is kiderült, hogy általános iskolában a tantárgyat nem kedvelők döntő többsége érdeklődik a természeti jelenségek iránt. Középiskolában is az MTMI tárgyakat elutasítók általában közel fele szabadidejében szívesen foglalkozik a tantárgyakhoz kapcsolódó jelenségekkel, tevékenységekkel. Érdekes, hogy kiemelkedően igaz ez a fizika tantárgy esetében. Megvizsgáltunk a tantárgyi érdeklődést befolyásoló tényezők közül olyanokat, ami utat mutathat a tanároknak, hogy mivel lehet megtartani a tanulókat a MTMI pályához szükséges tantárgyak választásánál. Az adatokból úgy látszik, hogy a tanári magyarázat a legfontosabb, vagyis, hogy közel hozza a hétköznapi jelenségekhez a tananyagot, illetve, hogy kapcsolódik a tanulók érdeklődési területeihez. Minden iskolafokon kiemelkedően fontos a tanár személyisége, a kedvessége, elfogadó magatartása. A tanulók érdeklődése irányítható, azonban az is teljesen normális, hogy mindenkié eltér. Nem érdekelhet mindenkit az MTMI terület: azonban már azzal sokat nyerünk, és különösen a tanulóink, ha nem a tantárgy elutasítása löki őket más terület felé, miközben az érdeklődésük meglenne hozzá, hogy ilyen irányban tervezzék az életpályájukat.

A TESZTMEGOLDÁSI ERŐFESZÍTÉS ÖNÉRTÉKELŐ KÉRDŐÍVEN ALAPULÓ ÉS LOGADAT ALAPÚ MÉRÉSÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA

CSÁNYI RÓBERT – MOLNÁR GYÖNGYVÉR

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

csanyi.hu@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet

gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: tesztmegoldási erőfeszítés, tesztmegoldási profilok, logfile analízis, k-közép klaszteranalízis

A tanulók teszten nyújtott teljesítményét nemcsak tudás- és képességszintjük határozza meg, hanem erőteljesen befolyásolhatják különböző affektív tényezők, többek között a tesztmegoldási erőfeszítés részleges vagy teljes hiánya (Wise et al., 2014). A kutatás célja kettős: egyrészt a teszten nyújtott teljesítmény függvényében a tesztmegoldási erőfeszítés mérési módszereinek összehasonlító elemzése, másrészt a tesztmegoldási viselkedés alapján megkülönböztethető tanulói profilok azonosítása és jellemzése.

A kutatás mintáját első évfolyamos egyetemi hallgatók (N=1748) képezték. Az eDia platform segítségével történő számítógép-alapú adatfelvétel során a hallgatóknak előzetes ismereteket nem igénylő, 3-4 perc alatt megoldható problémákat adtunk ki. A teszt és a problémák megoldása során nyújtott viselkedés minél alaposabb reprodukálhatósága és megértése érdekében a problémák megismeréséhez, feltérképezéséhez és megoldásához interakcióba kellett lépni a problémakörnyezettel. A hallgatók tesztmegoldási motivációját kétféle módon mértük: (1) önértékelő kérdőívvel, valamint (2) a különböző problémák megoldása során rögzített logadatok (feladatokkal eltöltött idő, kattintások száma) elemzésével. A tesztmegoldási viselkedéssel kapcsolatos korábbi kutatásokban sikeresen alkalmazott k-közép klaszteranalízist alkalmaztuk elemzéseinkben, amely eljárás során a létrejött klaszterek tulajdonságai leginkább a mintától és a bevont változóktól fügően alakulnak (Goldhammer et al., 2017; Lundgren – Eklöf, 2020).

Az önértékelő kérdőív alapján meghatározott tesztmegoldási erőfeszítés szignifikánsan alacsonyabb korrelációt mutatott a teljesítménnyel ($r=0,110$), mint a logadat alapú ($r=0,371$). A teszt megoldása során rögzített tanulói viselkedések közül a kattintások száma szignifikáns korrelációt mutatott a teljesítménnyel ($r=0,316$), míg a feladatokkal eltöltött idő és a pontszám között nem volt összefüggés. A tesztmegoldási erőfeszítés szignifikáns csökkenése volt kimutatható mindkét módszerrel, azaz a tesztmegoldási erőfeszítés nem egy állandó, egyénre jellemző, konstans érték. A k-közép klaszterelemzések alapján a hallgatók három csoportját azonosítottuk: (1) alacsony erőfeszítést kifejtők, (2) jó képességűek közepes erőfeszítéssel és (3) kevésbé jó képességűek nagy erőfeszítéssel. Az önértékelő kérdőívek alapján meghatározott tesztmegoldási erőfeszítés nem mutatott összhangot a tanulók konkrét viselkedési mintázatával. A tesztmegoldási erőfeszítés meghatározása, és ez alapján a nem motivált válaszok/válaszadók kiszűrése növeli a tesztek validitását. A hallgatók tesztmegoldási viselkedésének megértése nagyban támogatja az egyéni különbségek azonosítását, és lehetőséget biztosít a személyre szabott tanulás tervezéséhez.

Támogató: A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült. A kutatást az OTKA K135727, illetve az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

AZ INDUKTÍV GONDOLKODÁS SZEREPE AZ ISKOLAI TELJESÍTMÉNYEK MEGHATÁROZÁSÁBAN

CSAPÓ BENŐ – TÓTH EDIT

Szegedi Tudományegyetem
csapo@edpsy.u-szeged.hu
MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport
tothedit@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: induktív gondolkodás, longitudinális vizsgálat, iskolai teljesítmények

A korábbi kutatási eredmények szerint az induktív gondolkodás (inductive reasoning, IR) meghatározó szerepet játszik az intellektuális teljesítményekben. Egyrészt az intelligencia tesztek gyakran tartalmaznak induktív feladatokat (analógiákat, sorozatokat, mátrixokat), másrészt az iskolai tanulásban is szükség van az IR-ra (Ropo, 1987; VanVo – Csapó, 2022). Korábban az IR és az iskolai teljesítmények kapcsolatát többnyire azonos időben felvett adatok alapján elemezték, így nem lehet a kapcsolatok valódi irányát megmutatni. Vizsgálatunk célja a kapcsolatok feltérképezése olyan formában, amely révén a hatás iránya (korábban felvett IR tesztek és a későbbi iskolai teljesítmények) is megmutatható.

Az elemzésekhez a Szegedi Iskolai Longitudinális Program (Hungarian Educational Longitudinal Program, HELP) adatait használjuk fel. A HELP 2003-ban indult, akkor az 1., 5. és 9. évfolyamokon, majd ezt követően minden negyedik évben csatlakozik egy újabb elsős kohorsz, amelyeknek a követése a 8. évfolyamig tart. Az országos reprezentatív minták mérete 4000 és 8000 fő között van. Az adatgyűjtő eszközök kognitív tesztek (pl. olvasás, matematikai és természettudományi tudás, gondolkodási képességek) és a teljesítményeket befolyásoló tényezők feltárására szolgáló kérdőívek. Az adatfelvétel 2015 előtt papír-ceruza eszközökkel, majd azt követően az eDia online platform (Csapó – Molnár, 2019; l. Csapó, 2007) felhasználásával történt. Az elemzésekhez hat kohorsz adatai állnak rendelkezésünkre, ezekben összesen 14 alkalommal szerepelt IR-t mérő teszt, amelynek mint független változónak a hatását vizsgáljuk meg a későbbi függő változókra. Az adatok így széles körű elemzési lehetőségeket kínálnak, mivel az IR minden egyes időpontban mért szintjét korrelálthatjuk minden későbbi kognitív teljesítménnyel, becslést adva annak előrejelző erejére.

Az eredmények jellemzésére itt az említett korrelációkból idézünk néhányat. A 6. évfolyamon felmért IR a 7. évf. komplex problémamegoldással 0,456, a 8. évf. angol nyelvtudással 0,467, a német nyelvtudással 0,349, az szinten korrelált. A 4. évf. IR az 5. évf. matematikával 0,555, olvasással 0,455, a 6. évf. matematikával 0,554, olvasással 0,427, a 7. évf. angol nyelvvel 0,445, némettel 0,385 szinten korrelált. Az 1. évf. IR a 8. évf. olvasással 0,375, matematikával 0,95, természettudománnyal 0,350, angollal 0,400, némettel 0,277 szinten korrelált. A további összefüggéseket is figyelembe véve kirajzolódik a fő tendencia, mely szerint az IR szorosán összefügg a későbbi iskolai teljesítményekkel, a matematikával erősebben, mint az olvasással, az angollal erősebben, mint a némettel. Bár a kapcsolat szorossága idővel elhalványul, a hatás hosszabb távon is kimutatható marad. A részletesebb elemzések (pl. regresszióval mediátor változók hatásának kiszűrése) azt mutatják, hogy az IR-nak hosszabb távon is erős az önálló hatása. Az eredmények konklúziója a gyakorlat számára az, hogy érdemes figyelmet fordítani az IR korai fejlesztésére.

AZ OKTATÁSI ÉS AZ INFORMÁCIÓS STRATÉGIA EGYSÉGE – AZ ERIC ADATBÁZIS FEJLESZTÉSÉBEN

CSÍK TIBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem

csik.tibor@btk.elte.hu

Kulcsszavak: szakirodalmi adatbázis, neveléstudomány, kutatás-fejlesztés, ERIC, oktatáspolitikai

Az 1950-es évek végén, a '60-as évek elején az Egyesült Államokban szövetségi döntés született az oktatás egységesítéséről és fejlesztéséről. Ennek alapzatának – az iparhoz hasonlóan – a fejlesztési dokumentációt, a kutatásjelentéseket, a kurrens szakirodalom számbavételét, bibliográfiai feldolgozását tekintették. Bár léteztek pedagógiai szakbibliográfiák, illetve indexművek üzleti vállalkozások, felsőoktatási könyvtárak tevékenységének eredményeként, de nem ezek folytatásáról, átalakításról szólt a döntés, hanem egy teljesen új tudásszervező eszköz kidolgozásáról. Az információfeldolgozás új eszközének, a számítógépes adatbázisoknak a kialakítása kísérleti szakaszban volt. Ezen munkálatok elsődleges célja az volt, hogy – a stratégiai iparágak és az orvoslás kutatásait és fejlesztéseit segítő – feldolgozzák, és géppel visszakereshetővé tegyék az információforrásokat. Az 1964-ben induló Education Research Information Center (ERIC) projekt feladata tehát az volt, hogy a pedagógia számára készüljön el egy számítógépes adatbázis.

Az előadás témája az ERIC számítógépes adatbázis fejlesztési munkálatainak áttekintése a kezdetektől korunkig. Az áttekintés bemutatja a bibliográfiai adatbázisból online szolgáltatássá, majd digitális könyvtárrá válás folyamatát. Az ERIC projektben folyó tudásszervező munka egyik legnagyobb eredménye a tudományos terminológia egységesítése, és egy géppel olvasható teaurusz elkészítése. Információkereső szolgáltatásként pedig feladata volt, hogy „gyakorló-adatbázis” legyen a felsőoktatás számára, és el lehessen sajátítani az online számítógépes keresést. Bibliográfiai adatbázisként a neveléstudomány és az oktatásügy támogatásán túl lehetővé tette a különböző szakterületek bibliometriai elemzését, a kutatási frontok megállapítását és a fejlesztési projektek eredményeinek (produktumok és tudományos elfogadottságuk) figyelemmel kísérését. Az adatbázis-technológia és az online elérés nemcsak az információvisszakeresésben jelentett új eszközt. A felhalmozott, jól szervezett tudásvagyron és az arra épülő szolgáltatások megnövelték az amerikai tudományosság súlyát, és lehetővé tették a tudományos ismeretek termelésének és forgalmának megfigyelését, ami messze túlmutat a tudománypolitikai célokon.

VIGYÁZZ, KÉSZ, ÉLET! – A KAPUNYITÁSI PÁNIK VIZSGÁLATA EGYETEMISTÁK KÖRÉBEN

CSIKÓSÉ MACZÓ EDIT

Dunaújvárosi Egyetem
csikosne@uniduna.hu

Kulcsszavak: kapunyitási pánik, pályakezdési krízis, felsőoktatás, fiatal értelmiségiek

A 21. században egy új, a serdülőkort már elhagyó, de felnőttnek még nem definiálható élet-szakasz jelent meg, melyet „kitolódott serdülőkor”-ként nevezett meg a szakirodalom (Arnett, 2000). A szülői házhoz még kötődő, de az önálló felfedezésekre is nyitott átmeneti állapothoz számos olyan bizonytalan érzés kapcsolódik, amelyet „quarterlife crisis”-ként, azaz „kapunyitási pánik”-ként vagy „pályakezdési krízis”-ként definiálva kezdtek el vizsgálni kutatók (Robbins-Wilner, 2001; Vida, 2011). Az elnevezés azokra a kihívásokkal járó tényezőkre utal, ami a pályakezdés előtt álló fiatalokat leginkább érinti: a túl sok lehetőség kiszámíthatatlansága, az identitással és karrierválasztással kapcsolatos kérdések, a stabil érzelmi kapcsolatok iránti igény (Leist Balogh – Jámberi, 2016). Ez különösen a fiatal értelmiségieket foglalkoztatja, ezért a felsőoktatási intézményeknek megnő a felelősségük abban, milyen tartalmi elemekkel tudnak hozzájárulni a bizonytalansági tényezők csökkentéséhez (Lisznyai, 2010; Dávid, 2010). A 2022 tavaszán lefolytatott online kérdőíves, kvantitatív módszerrel végzett kutatás célcsoportja a 2020 előtt beiratkozott, felsőoktatásban tanuló fiatalok voltak. Azt feltételeztük, hogy erősebb a kapunyitási pánik azoknál, akik rosszabb tanulmányi eredményekkel, kedvezőtlenebb anyagi helyzettel és kevesebb baráti kapcsolattal rendelkeznek. Emellett vélelmeztük azt is, hogy a világjárvány negatívan befolyásolta a jövőbeli terveket, ami az életkezdési szorongást szintén fokozta. A válaszok feldolgozása leíró statisztikai- és főkomponenselemzésekkel, valamint korrelációs számításokkal történt az SPSS program segítségével.

A statisztikai elemzések cáfolták a világjárvány negatív hatásával kapcsolatos feltételezéseinket, de a sikeres karrierrel és boldogulással kapcsolatos válaszok igazolták a kitöltők nagyfokú bizonytalanságát. A felsőoktatási intézmény kiválasztásában határozottságot mutatnak a válaszok, azonban a többség nem érzi úgy, hogy a tanulmányai felkészítették a jövőbeli szakmájára. A legtöbben úgy ítélik meg, hogy az önbecsülésük nincs rendben és aggasztják a jövőjükkel kapcsolatos kérdések, pedig a tanulmányi átlagaik 4.00 feletti és az anyagi helyzetük sem átlag alatti. Az egyetemi éveiknek több barátot is köszönhetnek, de a párkapcsolati elköteleződés a többségüket egyáltalán nem foglalkoztatja a közeljövőre nézve. Az eredmények elsősorban arra adnak iránymutatást, hogy a felsőoktatási intézmények milyen célzott szolgáltatásokkal (pl. pályaszocializáció, karrier coaching) segíthetik a hallgatók sikeres életpályakezdését.

SEGÍTŐ SZAKMÁK ÁRNYOLDALA: EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓK ÉS KORAGYERMEKKORI NEVELÉSBEN DOLGOZÓ PEDAGÓGUSOK EGÉSZSÉGMUTATÓINAK, EGÉSZSÉGMAGATARTÁSÁNAK KOMPARATÍV VIZSGÁLATA

CSIMA MELINDA – CSEH SZABOLCS – FINÁNCZ JUDIT

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

petone.csima.melinda@uni-mate.hu

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola

cseh.szabolcs@live.com

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

financz.judit@uni-mate.hu

Kulcsszavak: egészségi állapot, lelki egészség, kora gyermekkori nevelés, egészségügyi dolgozók

A pedagógusok és az egészségügyi dolgozók tevékenységére fokozott figyelem irányul a laikus közbeszédben és a tudományos diskurzusokban egyaránt. Mivel a két szakmacsoport képviselői mintaadó szerepük révén hozzájárulnak a velük kapcsolatban álló kliensek és a gyermekek egészségmagatartásának formálásához (Csima et al., 2018; Masa et al., 2021), számos vizsgálat irányult fizikális és lelki egészségük, valamint egészségmagatartásuk feltárására (Hall-Kenyon et al., 2014; Mihálka – Pikó, 2018; Fináncz et al., 2020, 2021). Előadásunk célja az egészségügyi ellátórendszerben és a kora gyermekkori nevelésben dolgozók egészségi állapotának és egészségmagatartásának komparatív elemzése (n=2058). Vizsgálataink során a következő kérdésekre kerestük a választ:

(1) Milyen eltérések figyelhetők meg a vizsgált csoportok egészségi állapotában? Melyek körükben a leggyakrabban előforduló krónikus betegségek? (2) Milyen eltérések mutatkoznak a két szakmacsoport egészségmagatartásában? Milyen mértékű a rizikómagatartás előfordulása? (3) Milyen különbségek figyelhetők meg a kiégés és a depresszió előfordulását tekintve a két csoport között?

Kvantitatív, keresztmetszeti kutatásunkat kényelmi mintavétel alkalmazásával orvosok és egészségügyi szakdolgozók (n=1048), továbbá kora gyermekkori nevelésben dolgozó óvodapedagógusok, kisgyermeknevelők, pedagógiai asszisztensek és dajkák (n=1010) körében végeztük. A szociodemográfiai és munkahelyi jellemzők megismerésére irányuló kérdések mellett a kérdőív validált mérőeszközöket tartalmazott (ELEF vonatkozó kérdéscsoportjai, Maslach Kiégés Kérdőív; Beck Depresszió Skála).

A diagnosztizált krónikus betegségek a kora gyermekkori nevelésben dolgozó pedagógusokat szignifikánsan magasabb arányban érintik ($p < 0,05$) – különösen magas körükben a mozgásszervi problémák prevalenciája, melynek következtében jelentős mértékű fizikai korlátozottságról számoltak be a munkavégzéssel összefüggésben. Az egészségmagatartást tekintve az egészségügyi dolgozók dohányzási és alkoholfogyasztási szokásaik kedvezőtlenebbek ($p < 0,05$). A lelki egészség vonatkozásában kiemelendő, hogy a vizsgált minta mintegy kétharmada enyhe depressziós tüneteket mutat, ami fokozottabban érvényes az egészségügyi dolgozókra, elsősorban a diplomával nem rendelkezőkre ($p < 0,05$). Az érzelmi kimerülés az egészségügyi dolgozók esetén kifejezetten magas: 46,2%-nál közepes mértékű, 16,4%-nál pedig nagyfokú kiégés tapasztalható e dimenziót tekintve, amely nagyobb mértékű a férfiak ($p = 0,04$) és az orvosok esetén ($p = 0,01$). Ezzel összevetve a kiégés a kora gyermekkori nevelésben dolgozók körében alacsony szintű. A lelki egészséget ugyanakkor veszélyeztetheti, hogy mindkét szakmacsoport alacsonynak érzékeli az általa végzett tevékenység társadalmi megbecsültségét. Eredményeink felhívják a figyelmet arra, hogy a kora gyermekkori nevelésben dolgozókat elsősorban a krónikus mozgásszervi betegségek, míg az egészségügyi dolgozókat a lelki egészséggel kapcsolatos problémák veszélyeztetik.

EGYÉNI KÜLÖNBΣÉGEK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLÁKBAN: NYELVTANULÁSI MOTIVÁCIÓ ÉS ÉRZELMEK HATÁSA AZ AUTONÓM TANULÁSI VISELKEDÉSRE

CSIZÉR KATA – ALBERT ÁGNES

Eötvös Loránd Tudományegyetem

wein.kata@btk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

albert.agnes@btk.elte.hu

Kulcsszavak: nyelvtanulási motiváció, autonómia, érzelmek

Az egyéni különbségek vizsgálata és azok szerepe különböző tanulási környezetekben nagyon fontos cél a nyelvpedagógiában (Benson, 2011; Little – Dam – Legenhausen, 2017), különösen olyan országokban és tanítási környezetekben, ahol az oktatás hatékonysága ingadozhat (Öveges – Csizér, 2018). Figyelembe véve Ryan (2019) irányelveit, amelyek szerint az egyéni különbségek együttes vizsgálata szükséges a köztük lévő kölcsönhatások megismerése miatt, több nyelvtanulási autonómiával, motivációval és érzelmekkel kapcsolatos változót választottunk ki a magyar középiskolások közötti különbségek feltérképezésére. A változók kiválasztása a közelmúlt elméleti megfontolásai alapján történt (Lamb et al., 2020), két cél elérése érdekében: 1) megmutatni, hogy a különböző érzelmi (Pekrun, 2006) és motivációs változók (Dörnyei – Ushioda, 2021) milyen módon befolyásolják a nyelvtanulási autonómiát (Benson, 2013); 2) feltárni, hogy ezek a hatások milyen mértékben függetlenek a különböző tanítási környezetekben, azaz egyformán fontosak-e az egyes iskolákban. E célok megvalósítása érdekében nagymintás országos vizsgálatot terveztünk Magyarországon, amelybe 11 középiskola diákjait (N = 1152) vontuk be, szisztematikus kvótás mintavétellel. Standardizált kérdőívünk skáláit többváltozós statisztikai módszerekkel elemeztük. Elemzésünk az iskolai szintű különbségekre összpontosított, és a főbb eredményeink azt mutatják, hogy az autonóm tanulási viselkedést illetően az egyetlen olyan hatás, amely az összes iskolában szignifikánsnak tűnik, az a diákok nyelvtanulási motivációja, míg a többi skála szerepe csak néhány iskolára korlátozódik. Ami a tanulók önálló technológiahasználatát befolyásoló skálákat illeti, az énhatékonysági meggyőződések a legtöbb iskolában jelentős szerepet játszottak. Érdekes módon voltak olyan pozitív érzelmek, amelyeknek az egyik iskolában pozitív, a másikban viszont negatív szerepük volt. Eredményeink alapján javaslatot teszünk az autonómia átfogó értelmezésére, valamint gyakorlati pedagógiai következtetéseket is levonunk, amelyek fontosak lehetnek a tanárok és a kutatók számára egyaránt.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta. Az előadók az MTA-ELTE Idegen Nyelvek Oktatása Kutatócsoport tagjai.

A ZENEI KOMPETENCIA ALKOTÓELEMEINEK ONLINE VIZSGÁLATA PEDAGÓGUSJELÖLT HALLGATÓK KÖRÉBEN

CSONTOSNÉ BUZÁS ZSUZSA – MARÓDI ÁGNES – SZABÓ ESZTER

Károli Gáspár Református Egyetem
csontosne.buzas.zsuzsa@kre.hu
Bonifert Domonkos Általános Iskola
agimarodi@gmail.com
Móra Ferenc Általános Iskola
szaboeszter525@gmail.com

Kulcsszavak: pedagógusjelöltek, online vizsgálat, zenei képességek, zenei ismeretek

Kutatásunk célja a hazai pedagógusképzésben résztvevő tanító, óvodapedagógus, valamint csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos hallgatók zenei ismereteinek és képességeinek vizsgálata volt, valamint a pedagógusképzésben folyó kórusélet, az énekkarok szerepének vizsgálata. Amíg a kóruséneklés, illetve általában az aktív zenélés transzferhatásaira egyre több kutatás irányul, addig, jelentősége ellenére a leendő pedagógusok zenei ismereteire és képességeire irányuló empirikus kutatások aránya igen csekély. Kis (2010) szerint a tanítóképzésben zajló zenei nevelés célja a Kodály-koncepció szellemében a kottát írni és olvasni tudó, önálló és aktív zenélésre képes, az értékes zenét felismerő, és azt az oktatásban is alkalmazó tanítók nevelése. Kutatásában tanító szakos hallgatók zenei műveltségét vizsgálta (N=315), oktatói kérdőívet elemzett (N=12), kiemelte az alkalmassági vizsga szerepét. Nagyné (2019) az elsőéves tanító és óvodapedagógus hallgatók zenei képességeit vizsgálta. Eredményei felhívták a figyelmet a középiskolai ének-zene oktatás presztízsének csökkenésére, amely kedvezőtlenül hat a zenei képességek kibontakozására.

Kutatásunkban öt hazai pedagógusképző intézet hallgatói vettek részt (N=184), tanító szakosok (N=67), óvodapedagógusok (N=64), csecsemő- és kisgyermeknevelő szakon tanuló hallgatók (N=30) és teológus hallgatók (református hitoktatók) (N=24). Az online zeneismereti teszt hat résztesztből áll, amelyek ritmikai, dallami ismereteket, énekkarokkal kapcsolatos ismereteket, hangszerismeretet és alapvető zenetörténeti ismereteket vizsgáltak. A teljes teszt reliabilitásmutatója (Cronbach-alfa=0,801) megfelelő, a Cronbach- α érték az énekkarokkal kapcsolatos részteszt esetében a legmagasabb (Cronbach-alfa=0,664).

A pedagógusjelöltek átlagteljesítménye a zenei teszten 68,54%, a hozzátartozó szórásérték 12,71. Leggyengébben a dallami részteszt feladatai sikerültek, amelyekre körülbelül a hallgatók fele tudta a pontos válaszokat. A teljes teszt teljesítményében nem találtunk szignifikáns különbséget az egyes szakok között. A tanítószakosok zeneismeret részteszten szignifikánsan jobban teljesítettek, mint az óvodapedagógus hallgatók ($t=2,815$, $p=0,006$). A háttérkérdőív eredményei alapján a hallgatók 56,9%-a járt zeneiskolába, a hallgatók, több mint 60%-nak van tapasztalata a kórusénekléssel kapcsolatban, és van, aki jelenleg is énekel énekkarban (13%). A pedagógusjelöltek szerint a kóruséneklésnek vannak transzferhatásai, az éneklés hatással van a lelki egészségre, a jó közérzet kialakulásához és a megfelelő egészségügyi állapothoz is szükséges.

A művészetek, a zene, az ének, a kóruséneklés alapvető minden leendő pedagógus számára. Mivel hazai vizsgálat eddig nem érintette a pedagógusképzés teljesebb spektrumát, beleértve a tanítókön és óvodapedagógusokon túl a csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos, illetve a református hitoktató hallgatók zenei ismereteinek vizsgálatát, kutatásunk ilyen szempontból hiánypótló.

DISZRUPTÍV TANULÁSI FORMÁK MEGJELENÉSE A MAGYAR KÖZOKTATÁSBAN: OTTHONOKTATÁS, TANULÓKÖRÖK

CSOVCSICS ERIKA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
ecsovcics@gmail.com

Kulcsszavak: árnyékoltatás, választott magántanulóság, egyenlőtlen hozzáférés, iskolátlanítás

Az előadás célja, hogy a magyar közoktatásban is megjelent „választott magántanulóságon” alapuló otthonoktatási és tanulóközösségi formákat szélesebb kontextusban tudjuk szemlélni, értelmezni. Vajon a formális iskolai oktatás elkerülése az oktatási rendszer kritikájaként fogható fel, vagy elitista elkülönülési törekvés a szülők részéről? Esetleg tudatos pedagógiai paradigmaváltásként értelmezhető az iskolarendszertől az egyén szintjén megvalósuló és az élet-hosszig tartó tanulás fogalmához illeszkedő tanulási rendszer irányába? Az iskolarendszerek ellenében vagy körülötte létrejövő tanulási formációkat elemző releváns tudományos szakirodalmak vizsgálata alapján megállapítható, hogy a kutatások három elemre fókuszálnak. Az első, az oktatási rendszerek lebontását vizionáló és az árnyékoltatás fogalmát újrakeretező elméleti forráskönyvek bemutatása (Győri, 2020; Setényi, 2020; OECD, 2020; OECD, 2021). A második elem, a pandémia hatására felgyorsult online és digitális tartalomelérésen alapuló tanuláskép új értelmezési lehetősége (Kim-Jung, 2019; Setényi, 2020), amikor diákoknak, pedagógusoknak és családoknak ismeretlen tanulási tájakon kellett eligazodniuk, és elszaporodtak az alternatív oktatási modellek: a távoktatás, a magántanulás, a mikroiskolázás (pandémiás podok) és az unschooling. A harmadik megközelítés pedig a választott magántanulóság szerepét és hatását tárgyalja az egyenlőtlenségekre vonatkozóan (André, 2006; Mihály, 2006; Eggendorfer, 2016; Langerné Buchwald, 2019). További kérdés, hogy miként változnak napjainkban az iskola funkciói és ehhez miként kapcsolódik a „választott magántanulóság”? Hozzájárulhat-e még az iskola a szabadsághoz, az egyenlőséghez és a részvételhez? Az iskola alapfeladataként tételezett gyermekmegőrzés és napközbeni ellátás, valamint a későbbi társadalmi feladatokra irányuló szelekciós mechanizmusok (Halász, 2001; Setényi, 2020) elvesztették jelentőségüket, miközben számtalan innovációs technikai és tartalmi fejlesztés vonódott be a mindennapi táv-tanulási gyakorlatokba. A társadalom „iskolátlanítása” (Illich, 1970), az otthonoktatás és a tanulóközösségek mint informális oktatási nevelési formák új értelmezési keretet nyertek. A téma aktualitását az is erősíti, hogy az OECD által vázolt jövő iskoláinak egyik szcenáriója egy iskolátlanított társadalom képét festi le, ahol az iskola intézményét tanulói hálózatok váltják fel, és itt külön felhívják a figyelmet az otthonoktatás folyamatos térnyerésére (OECD, 2020), ahol az egyének tanulási útja felől építkező tanulási rendszer fogalma, az informális és non-formális tanulási elemek összekapcsolásában találja meg az önvezérelt, felelős közösségben történő egyéni tanulás kulcsát (Silber, 1972).

PEDAGÓGUSOK ATTITŰDVÁLTOZÁSA INFORMÁLIS NEVELÉSI SZÍNTEREKEN AZ ON-LINE TÉRBE ÉS AZ AZT KÖVETŐ JELENLÉTI OKTATÁSBAN. PARADIGMA-PARA

DANCSHÁZY-NAGY ÁGNES

Pécsi Kodály Zoltán Kollégium
dancsyagi@gmail.com

Kulcsszavak: informális nevelési szinterek, kollégiumpedagógia, módszertan

Vizsgálatomban arra keresem a választ, hogy a távoktatás hogyan érintette a pedagógia speciális területén, a kollégiumban dolgozó pedagógusok tanítási lehetőségeit, módszertanát, attitűdjét. Első alkalommal kismintás kérdőíves kutatással mértem fel a kollégiumpedagógusok körében a 2020-2021. tanév digitális átállásának tapasztalatait. Vizsgálni kívántam, hogy az elsősorban személyes jelenlétre, személyes interakciókra, diskurzusokra, holisztikus megközelítési formákra alapozott pedagógiai működés és módszertani lehetőségek hogyan változtak, formálódtak, mit kellett elhagyni és mit lehetett adaptálni az on-line körülmények között.

„IKT eszközhasználat önmagában nem növeli a pedagógiai hatékonyságot. A hatékony digitális oktatás a modern pedagógiai elvekkel, a hagyományos tanár- és diákszerepek átalakulása mellett valósul meg, előtérbe helyezve a konstruktív és készségfejlesztő megközelítést, hangsúlyozva többek között a tanulói együttműködést és az oktatás személyre szabását.” (Sárkány, 2019)

Érdeklődtem a foglalkozásokon való megjelenés módjáról és az alkalmazott módszerekről, melyekkel motiválni tudták diákjaikat a kontaktórákon való részvételre.

Vizsgálatom célja – nem reprezentatív módon – feltárni azokat a lehetőségeket, amelyek ebben a váratlan helyzetben adódtak és kreatív megoldásokra, kritikai gondolkodásra készítettek tanárt és diákot egyaránt.

Az első vizsgálatom kitöltőire alapozva a második kérdőívet hálóba módszerrel kívánom kitölteni. Fel kívánom térképezni, hogy a pedagógusok által adott reakciók mennyire bizonyultak hatékonyak és tartósak. Mit vittek tovább a digitális tanrendből, mely módszerek épültek be a jelenléti oktatás-nevelés mindennapi használatába.

A kollégiumpedagógiában már történt szemléletváltás. A hagyományos foglalkozásvezetést fokozatosan felváltotta az adott témák feldolgozásához illeszkedő moderátor, mediátor, facilitátor-szerepek adekvát alkalmazása. Előtérbe került a tanulócsoporthoz igazodó differenciálás, míg a team-munka szervezésében a tanulói aktivitás kiváltása lett az elsődleges szempont, miközben a nevelőtanár sokszor csak a jelenlétével, szükség esetén a „szakértői” beavatkozásával segíti a téma feldolgozását. Hasonló módon vesznek részt a projektek előkészítésében, megvalósításában, értékelésében is.

Kérdés azonban, hogy az on-line oktatás, a digitális jelenlét igénye által formálódott módszerek beépülnek-e a mindennapjainkba, innovatív szemléletű lehetőségeket teremtve a diákok személyiség- és kompetenciafejlesztésének tekintetében. Vizsgálni kívánom, hogy megtörténik-e az a paradigmaváltás a kollégiumpedagógiai narratívában, amely a modern pedagógia alapját szolgálja.

Bizonyítani kívánom, hogy a nevelési-oktatási területen történt váratlan szituációk milyen energiákat mozgósítanak, hogy tudják felpozícionálni, átalakítani a hagyományos pedagógiai módszerek repertoárját, hogy valóban meg tudjunk felelni a 21. század kihívásainak.

A SZÁZADFORDULÓ GYERMEKKÉPE BARTÓK BÉLA TÜKRÉBEN

DARU ANDREA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
andicond@gmail.com

Kulcsszavak: századforduló, zenepedagógia, reformpedagógia, antropológia, mentalitástörténet

Bartók Béla zenéje a zenetudomány sokat kutatott területe. Élete és munkássága tágabb, interdiszciplináris kontextusban azonban már kevésbé feltárt. A századforduló egyik legmeghatározóbb zeneművésze, akinek életműve mai napig elismert nemzetközi térben is, magas szintű tudományos diskurzusok hivatkozási alapja is lehet, ha vizsgálódásainkat az antropológia irányába is elmozdítjuk.

A szakirodalmakból és leírásokból tudható, hogy Bartók nem csak megfigyelő és reflektáló, de sokszor aktív szereplője is volt kora társadalmi és művészi eseményeinek. A zenepedagógia területén is kiemelkedőt és maradandót alkotott, ennek személyes hátterének és a társadalomra gyakorolt hatásának tágabb tudományos nézőpontú vizsgálatára vállalkozunk kutatásunkban.

A szakirodalmak eddigi feltárásából kirajzolódik, hogy Bartók pedagógus attitűdje kisebb-nagyobb mértékben életének minden területén jelen volt. Alapvetően öt dimenziót különíthetünk el, amelyben a pedagógus személyiség megjelenik: népzene kutató – zeneszerző, zongoratanár – zongoraművész, családapa. E dimenziók nem szigorúan elhatárolhatóak, sok közöttük az átfedés.

Kérdéseink arra irányulnak, hogy Bartók pedagógus attitűdje életének mely szegmenseiben fedezhető fel, ezekben milyen mértékben és minőségben tevékenykedett pedagógusként. Kutatásunkban a fókusz tehát elsősorban Bartók személyiségén és annak változásain van. Ezek után megvizsgáljuk, hogy pedagógus attitűdjére és a gyermekekről való gondolkodásának kialakulására milyen társadalmi, filozófiai, tudományelméleti áramlatok hatottak. Így eljutunk oda, hogy Bartók gyermekképét antropológiai, azon belül mentalitástörténeti nézőpontból is elemezzük.

A kutatás során olyan mélyebb összefüggéseket, mögöttes tartalmakat keresünk, amelyek kapcsolatba hozhatók a századforduló társadalmi, művészeti és pedagógiai áramlataival.

A SZOCIALISTA PEDAGÓGIA ÉS A NEVELÉSLÉLEKTAN KAPCSOLATA EGY VISSZAEMLEKEZÉS TÜKRÉBEN

DARVAI TIBOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar
darvai.tibor@gmail.com

Kulcsszavak: szocialista pedagógia, Rákosi-korszak, Kádár-korszak, Kelemen László, narratívák

A szocialista pedagógia magyarországi megjelenésének 20 éves évfordulója alkalmából hét szocialista neveléstudós visszaemlékezése (Ágoston György, Jausz Béla, Kiss Árpád, Nagy Sándor, Földes Éva, Hermann Alice és Kelemen László) jelent meg „Életemről, munkámról” címmel 1963 és 1965 között a Pedagógiai Szemle hasábjain. Jelen vizsgálatunkban ezek közül egyet, a neveléslélektannal foglalkozó Kelemen László visszaemlékezését elemezzük.

Kutatásunk egyik ágában azt vizsgáljuk meg, hogy milyen elemekből épül fel visszaemlékezés, valamint azt, hogy a gyorsan váltakozó politikai rendszerek és oktatáspolitikai ciklusok hogyan jelennek meg benne, legyen szó akár az 1945 előtti, akár az ezt követő korszakról. Továbbá a visszaemlékezés és a Pedagógiai lexikonok szócikkei közötti különbségeket is elemezzük, valamint azt, hogy az eltérések milyen okokra – szakmai vagy nem szakmai – vezethetők vissza.

Kutatásunk másik irányában a neveléslélektannal foglalkozó Kelemen László narratívája alapján igyekszünk rekonstruálni a szocialista pedagógia és a neveléslélektan kapcsolatát. Itt arra vagyunk kíváncsiak, hogy a pedagógia és pszichológia határterületén elhelyezkedő neveléslélektan a pszichológiához, vagy inkább a pedagógiához állt közelebb a szocialista korszakban. Másképpen megfogalmazva e kérdést: a neveléslélektan mely tudomány részterülete volt, a pedagógiáé vagy a pszichológiáé.

Kutatásunk egyik forráscsoportja a Pedagógiai Szemle 1963 és 1965 közötti lapszámai, ahol a szocialista neveléstudósok, így Kelem László visszaemlékezése is megtalálható. A másik pedig a hetvenes és a kilencvenes években megjelent Pedagógiai lexikonok szócikkei (Nagy, 1976-1979; Báthory – Falus, 1997).

Vizsgálatunkban az oktatástörténetre alkalmazott politikatudományi megközelítési módot használjuk (Nagy, 1997; Sáska, 2018). Emellett Kelemen László visszaemlékezésére narratívaként tekintünk, így a narratív megközelítési módot is alkalmazzuk (Hoshmand, 2005; László, 2008; Tamura, 2011).

Mivel a szocialista neveléstudósok visszaemlékezései a hatvanas évek első felében keletkeztek – ahogyan Kelemen László narratívája is –, ezért erősen megjelennek bennük a korai Kádár-korszak „rendszerjellemezői”, így a Horthy-, és a Rákosi-korszak politikájának és oktatáspolitikájának opponálása, vagy az elhallgatás esete a politikailag érzékeny témák esetében – például az 1956-os forradalom kapcsán. Következő eredményünk szerint a Pedagógiai lexikonoknak a szocialista neveléstudósokról szóló szócikkei nem tartalmazzák a főiskolai tanulmányokról szóló részeket, ahogyan Kelemen László esetében sem. Ennek oka nem a különböző politikai rendszerekben keresendő, hanem a felsőoktatási szektorban a főiskolai és az egyetemi szintű képzés közötti konfliktusban. Végül, Kelemen László narratívájából is jól kivehető, hogy a korszakban a neveléslélektan ideológiai tartalma okán inkább a szocialista pedagógiához és nem a „nyugatos” pszichológiához kapcsolódott.

ISKOLAI ÜNNEPSÉGEK ÉS PÉLDAKÉPEK A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT A DÉL-DUNÁNTÚLON (1931-1938)

DERGEZ ILDIKÓ

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
dergez.ildiko@gmail.com

Kulcsszavak: példaképek, emlékezet, Dél-Dunántúl, iskolai értesítők

Előadásomban az 1930-as évek példaképállítási gyakorlatait kívánom bemutatni a Dél-Dunántúlról választott iskolai értesítők segítségével. A trianoni békeszerződés (1920) után az ország számára az 1930-as évek eleje újabb gazdasági nehézségeket hozott. A korszakban az oktatás fejlesztése különös jelentőséget kapott, amelynek irányítója Hóman Bálint (1865-1951) vallás- és közoktatásügyi miniszter volt.

A példaképkutatás hagyománya a neveléstudományokban is fellelhető. Johann Friedrich Herbart (1776-1841) szerint a nevelés célja nem egyedül az ismeretanyagok átadása, hanem magába foglalja az erkölcsös magatartás kialakítását is. A gondolat magyar területen is követőkre talált, így Lubrich Ágost (1825-1900), Kármán Mór (1843-1915) és Fináczy Ernő (1860-1935) is foglalkozott a kérdéssel. Felismerték, hogy a különböző életkorban más-más személyeket érdemes példaként állítani az ifjúság elé, amelyek jobban illeszkednek az életkori sajátosságokhoz.

A mintavétel forrásbázisát a korszakban kiadott iskolai értesítők jelentik, melyek szöveg szinten tartalmazzák az iskolák céljait és eredményeit az adott évben. Ezek feldolgozásánál legfőbb szempontot az iskolai megemlékezésekre és ünnepekre való utalások jelentik. A választott intézmények iskolai értesítőit ezután összehasonlító elemzéssel kívánom bemutatni, hogy ki lehessen mutatni az azonosságokat és a különbségeket. Olyan iskolai értesítőket választottam ki, melyek elérhetőek az Arcanum Digitális Tudománytárban (ADT), illetve a három dél-dunántúli vármegyében (Baranya, Somogy, Tolna) helyezkednek el.

Az összehasonlítás során különböző fenntartású intézményeket kívánok vizsgálni. Így az állami iskolák mellett különböző felekezeti (római katolikus, evangélikus, református) iskolák kerültek a vizsgálatba, mindegyik vármegyéből négy-négy darab, összesen 12 intézmény.

Az iskolai értesítők összehasonlításával kiderülhet, hogy a különböző fenntartóval bíró intézmények milyen ünnepeket rendeztek a diákok számára az 1930-as években. Az események táblázatos összevetésével kiderül, hogy az állami intézmények példaképállítási gyakorlata milyen kapcsolatban állt az egyházi iskolákkal, valamint, hogy milyen különbségek álltak fenn ezek között. Az elemzés segítségével kialakított modellek alkalmasak lehetnek arra, hogy a különböző iskolákat összehasonlíthatóvá tehesük. A mai neveléstudomány szempontjából ez azért is releváns, mert az állampolgári nevelésben kiemelt célként szerepel az identitás témaköre. A két világháború közötti példaképállítási gyakorlatok megismerésével további tapasztalatokat nyerhetünk a régi időkben bevált módszerekről és azok lehetséges hasznosíthatóságáról.

ÉRZÉKENYÍTŐ FOGLALKOZÁSON RÉSZT VETT HALLGATÓK FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐKKEL KAPCSOLATOS ATTITÚDJÉNEK PILOT VIZSGÁLATA

DINNYÉS KATALIN JULIANNA – PUSZTAFALVI HENRIETTE

Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar

dinnyes.kato@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar

pusztafalviheni@gmail.com

Kulcsszavak: attitűd, érzékenyítés, foglalkozássorozat, fogyatékoság, attitűdformálás

Nemzetközi viszonylatban hazánkban a legnegatívabb a hallgatók attitűdje a fogyatékosággal élő társaikkal szemben (Pongrácz, 2015). Az attitűdünket, amely a helyzetekre való reagálásunkat határozza meg, a nem, az életkor, az előzetes tudás, a fogyatékosággal élő társakkal kapcsolódás, az önértékelés, az életminőség és a kulturális faktorok is befolyásolják (Pongrácz, 2015).

Az Európai Bizottság szerint a 15-64 éves korcsoportban minden hetedik ember él fogyatékosággal (European Commission, 2020). Magyarországon a KSH 2011. évi adatai alapján a lakosság közel 5%-a (490 578 fő) érintett, az OECD adatai szerint pedig a fogyatékosággal élő személyek a második legnagyobb kisebbségnek tekintendők (KSH, 2011). Az idő előrehaladásával az Európai Unió egyre nagyobb figyelmet szentel a fogyatékosággal élők helyzetére, így a fogyatékoságügyi politika bevezetése is kardinális kérdéssé vált (European Parliament, 2020).

Célunk, hogy igazoljuk a szakirodalom által meghatározott érzékenyítő feltételeket is tartalmazó foglalkozássorozat hatékonyságát és szükségességét. Kiemelt célunk volt, hogy feltérképezzük, hogy korábban részt vettek-e ilyen jellegű foglalkozáson a hallgatók.

Az adatgyűjtéséhez validált attitűd kérdőívet (MAS, ATDP-O) alkalmaztunk saját kérdésekkel kibővítve, amelyet a résztvevő hallgatók töltöttek ki. Az adatok feldolgozása SPSS 24.0 statisztikai programmal készült. Pilot vizsgálatunkat 2022 tavaszán végeztük az Egészségügyi Szak kollégium hallgatói körében.

A többalkalmas érzékenyítő foglalkozás hatékony volt, változás tapasztalható a kapott eredményeket illetően. Már az első alkalmat követően pozitív visszajelzések igazolták a foglalkozás eredményességét. A módszertanilag gazdag eszközökkel számos információt szereztek a résztvevők.

A hallgatók fogyatékosággal élő személyekkel szembeni attitűdje negatív. Az attitűdformálás, tehát a szociális kompetencia-fejlesztésére és az érzékenyítő foglalkozásokra szükség van.

Támogató: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs alapról finanszírozott szakmai támogatásával készült.

„ÉTK: ÉRZÉKENYÍTÉS-TOLERANCIA-KÖZÖSEN” ÉRZÉKENYÍTÉS FELSŐFOKON – FOGLALKOZÁSSOROZAT MÓDSZERTANI ISMERTETÉSE

DINNYÉS KATALIN JULIANNA – PUSZTAFALVI HENRIETTE

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

dinnyes.kato@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar

pusztafalviheni@gmail.com

Kulcsszavak: attitűd, érzékenyítés, foglalkozássorozat, fogyatékoság, attitűdformálás

Bevezetés: Magyarországon a legnegatívabb a hallgatók attitűdje a fogyatékosággal élő társakkal szemben (Pongrácz, 2015). Nemzetközi viszonylatban a 15-64 éves korcsoportban minden hetedik ember fogyatékosággal él (European Commission, 2022). Hazánkban a KSH 2011. évi adatai alapján a magyar lakosság közel 5%-a (490 578 fő) érintett, továbbá az OECD adatai alapján a fogyatékosággal élő személyek a második legnagyobb kisebbségnek tekintendők (KSH, 2011). A nem, az életkor, az előzetes tudás, a fogyatékosággal élő társakkal kapcsolódás, az önértékelés, az életminőség és a kulturális faktorok is befolyásolják az attitűdöt, továbbá meghatározzák a helyzetekre való reagálásokat is (Pongrácz, 2015). Az Európai Unió egyre nagyobb figyelmet szentel a fogyatékosággal élők helyzetére, a fogyatékoságügyi politika bevezetése is kardinális kérdéssé vált (European Parliament, 2020). Munkánk célja, hogy bemutassuk a hallgatók részére összeállított foglalkozássorozatot, bemutassuk a játékos formában, gyakorlatorientáltan, érdekes és könnyen érthető módon összeállított és az érzékenyítéssel kapcsolatban minden szükséges információt tartalmazó foglalkozások felépítését, majd röviden ismertessük a kapott visszajelzéseket.

Anyag és módszer: A foglalkozások – a járványügyi helyzetre való tekintettel – hibrid keretek között valósultak meg: 6 fő személyesen, 3 fő online vett részt. A forgatókönyvek mindegyike közel 20 állomást tartalmazó feladatot foglalt magában: szituációs játékokkal, gondolatébresztő gyakorlatokkal, moderált vitával és multimédiás eszközökkel igyekeztünk segíteni, hogy egymás véleményére nyitottan, minél több új információval rendelkezzenek az eseménysorozat végére a foglalkozásba bevont hallgatók. Az online résztvevőknek külön online segédanyag készült.

Eredmények: A megvalósítás minden várakozást felülmúlt: a hallgatók az elméleti információkat hasznosnak vélték, a gyakorlati feladatokat kellő oldottsággal és fókuszált figyelemmel kísérték végig. A feladatokat érdeklődve és aktívan fogadták, azok változatossága folyamatosan fenntartotta a figyelmet. A forgatókönyvbe tervezett közel 60 elméleti és gyakorlati feladatból számos elem kimaradt, ugyanis egyes feladatok több időt igényeltek a magas érdeklődésnek köszönhetően.

Következtetések: A foglalkozássorozat eredményes és hatékony volt, az egyetemi jelentkezők visszajelzései alapján a jövőben szívesen folytatnák az eseménysorozatot. A prevenciós tevékenység jelen formája kiemelkedőnek bizonyult, így pilot vizsgálatunk folytatását támogatjuk.

Támogató: Az Innovációs És Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs alapról finanszírozott szakmai támogatásával készült.

A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS MÉRÉSE

DUDOK FANNI

Szegedi Tudományegyetem
dudok.fanni@szte.hu

Kulcsszavak: fenntarthatóság, környezeti nevelés, közoktatás

A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelenkor szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek képességét saját szükségleteik kielégítésére. Jelenleg az Európai Unió számos programon keresztül arra ösztönzi a különböző tagországok oktatási szektorait, hogy kapcsolódjanak a Green Education projekthez, amely keretein belül törekednek egy zöld átmenet megvalósítására, valamint a tanulók fenntarthatósági kompetenciáinak fejlesztésére, erősítésére. Mára számos országban kiemelt jelentőségű a pedagógiai programokban a fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés és a környezettudatosság témája, azonban továbbra is nehézségek adódnak az oktatás során.

A fenntarthatóságra nevelés segíti a diákok attitűdjeinek a fejlődését, valamint a témáról való gondolkodását, így kiemelten fontossá válik a köznevelés szerepe a folyamatban. Előadásomban bemutatom, hogy hogyan jelenik meg a köztudatban a fenntarthatóság, hogyan definiálják azt, valamint, hogy hogyan integrálják az oktatásba fenntarthatóságot és a környezettudatosságot, miként válik a mindennapi nevelés részévé.

Az oktatás elsődleges ellenőrzési módszere a tudás mérésére a különböző tesztek alkalmazása. Így azt is vizsgálom, hogy milyen módszerek alkalmazása lehetséges a fenntarthatóságra nevelés méréséhez, milyen tesztek és egyéb módszereket vonnak be a vizsgálatba, valamint azt is, hogy milyen eredményeket kaptak és ajánlásokat fogalmaztak meg a kutatók nemzetközi és hazai viszonylatban a mérések során (pl. Mónus – Császár, 2016; Mónus, 2020; Simsekli, 2014; Varga, 2020; Yurttaş – Sülün, 2010).

A kutatások és empirikus mérések alapján megállapítható, hogy lehetséges a fenntarthatóságra nevelésnek a mérése, pl. a fejlesztések mérése, a be- és kilépők tevékenységeinek vizsgálata. Azonban ki kell emelni, hogy elsősorban a fogalomról való gondolkodás és az attitűdök mérése lehetséges, valamint az, hogy ezeket milyen irányba lehet elmozdítani.

FEJLESZTHETŐ-E A FENNTARTHATÓSÁGRÓL VALÓ GONDOLKODÁS EGY TÁRSASJÁTÉK KERETEIN BELÜL?

DUDOK FANNI – KOVÁCS ESZTER

Szegedi Tudományegyetem

dudok.fanni@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem

kovacseszterke97@gmail.com

Kulcsszavak: fenntarthatóság, környezeti nevelés, társasjáték

A fenntarthatóságra és a környezettudatosságra való nevelés nemcsak egy életszakaszban jelenik meg, hanem egész életen át tart, a hozzá kapcsolódó értékek és attitűdök már kora gyermekkorban kialakulnak, ezek fejlesztése többek között intézményesült keretek között zajlik. A jövő nemzedékek számára az értékek megőrzése a jelenkor generációinak a nevelésében kezdődik, ezáltal szükségessé válik a fenntarthatóságra és a környezetkultúrára való nevelés. A fenntarthatóságra nevelés egyik leghatásosabb nevelési stratégiája az érzékenyítés, melynek fő célja, hogy megismertesse a gyermekkel a természetet. Emellett fontos szerepet kap az állatvédelem és a természetet fenyegető hatások megismerése, valamint ezen élmények és tapasztaltok összekapcsolása és beemelése a tanórai keretbe, amely tartósan hat majd az egyének énképére és gondolkodásmódjára (Radler et al., 2005; Tran, 2011).

Kutatásunkban a „Zöld járőr” társasjátékot vizsgáltuk, amely az élménypedagógia és a zoopedagógia módszereit vegyíti. A társasjáték kiemelt célja a résztvevő fenntarthatóságról való gondolkodásának a fejlesztése, a tapasztalati ismeretek átadása a természeti környezetről. Ezek mellett olyan készségek fejlesztésére irányul mint a szövegértés, a kommunikáció, a szabálykövetés és a döntéshelyzetekben való érvelés. Vizsgálatunkban különböző települések 6. osztályos tanulóit vizsgáltuk, akiknek eltérő kapcsolatuk van a természetvédelemmel. A vizsgálat során kontroll és kísérleti csoportokat alakítottunk ki és kérdőíves módszerrel mértük a gyermekek véleményét a környezetismereti gondolkodás, a természetvédelem és a fenntarthatóság témakörben. A kísérleti csoportban az első mérés után a társasjátékot emeltük be a tanóra kereteibe, majd egy hét eltelte után ismét megvizsgáltuk a gyermekek gondolkodását.

Az összehasonlításnál az ökoiskola tanulói szignifikánsan magasabb szinten értékelik a fenntarthatóságról való gondolkodást a kiindulás mérés során ($p=0,023$). A beavatkozás utáni mérésnél a kiindulási szintnél tapasztalható ökosikoláknál megjelenő magasabb érték eltűnik a beavatkozás hatására, nem látható szignifikáns különbség a csoportok között ($p>0,05$). Azonban a kétmintás t-próbák rámutatnak, hogy minden esetben a beavatkozás szignifikánsan megnöveli a fenntarthatóságról való gondolkodást, tehát szignifikáns különbség látható a kétmintás t-próba alapján a kísérleti csoportoknál, a társasjátékkal játszó gyermekek sokkal inkább gondolják úgy, hogy figyelniük és tenniük kell a környezetük védelméért az első méréshez képest.

MENTÁLIS JÓLLÉT ÉS PROBLÉMAVISELKEDÉS TANULÁSI ZAVARRAL KÜZDŐ ÉS TIPIKUSAN FEJLŐDŐ SERDÜLŐK KÖRÉBEN

DUDOK RÉKA – PIKÓ BETTINA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
dudok.reka@gmail.com
Szegedi Tudományegyetem ÁOK Magatartástudományi Intézet
fuzne.piko.bettina@med.u-szeged.hu

Kulcsszavak: tanulási zavar, étellel való elégedettség, rizikófaktor

A tanulási zavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkúlia) a becslések szerint a népesség 10%-t érintik. A tanulási zavar olyan idegrendszeri fejlődési rendellenesség, amely nehezíti a tanulást, az olvasási, írási vagy matematikai készségek hatékony használatát. A tanulási zavarral rendelkező tanulóknál a mindennapi életben, különösen az iskolai környezetben felmerülő nehézségek miatt, a tanulási problémákkal való permanens küzdés folyamán fokozott pszichológiai distressz alakulhat ki a tipikusan fejlődő társaikhoz képest. Ezek a gyerekek gyakrabban tapasztalhatnak negatív eseményeket az iskolai-, családi- vagy szociális kontextusokban. Rizikópopulációnak tekinthetjük őket, hiszen fokozottan ki vannak téve a szorongás, a depresszió, valamint az egészségkárosító magatartások kockázatának. Továbbá a nemzetközi tanulmányok rámutatnak, hogy a tanulási problémákkal küzdő gyermekek körében gyakoribb a mentális problémák elfordulása, mint a tipikusan fejlődő társaik körében (Bryant et al., 2020; Francis et al., 2019).

Kutatásunk célja volt, hogy hazai viszonylatban is megvizsgáljuk a tanulási zavarral küzdő iskolás korosztály mentális egészségét, étellel való elégedettségét, érzelmi- és viselkedési problémáit tipikusan fejlődő társaikkal összehasonlítva. Feltáró kutatásunkban 276 iskoláskorú gyermek vett részt (átlagéletkor 13,57; szórás=1,81; fiúk aránya 54,7%), melyből 143 fő rendelkezett valamilyen tanulási problémával. Kutatásunk során önkitöltős, anonim kérdőívet alkalmaztunk, mely tartalmazta a Serdülőkori Pszichológiai Jóllét Kérdőívet, az Étellel Való Elégedettség Skálát, a Proaktív Megküzdés Kérdőívet és a Képességek és Nehézségek Kérdőívet, valamint kitért az egészségkárosító szokásokra.

Eredményeink alapján megállapíthatjuk, hogy a tanulási zavarral küzdő gyerekközösség szignifikánsan alacsonyabb étellel való elégedettségről számol be, mint a tipikusan fejlődő társaik ($p=0,034$), továbbá szignifikánsan kevésbé jellemző rájuk a problémákkal való hatékonyabb boldoguláshoz szükséges proaktív megküzdés ($p=0,020$). Az internalizáló problémákat tekintve a tanulási zavarral küzdő gyerekek szignifikánsan több érzelmi tünettel rendelkeznek, mint tipikusan fejlődő társaik ($p=0,003$), valamint szignifikánsan magasabb kortárskapcsolódási problémákról számolnak be, mint társaik ($p=0,001$). Logisztikus regressziós elemzéseink alapján megállapítható tovább, hogy az internalizáló problémák megléte rizikófaktornak számít a dohányzás tekintetében mind a tanulási zavarral küzdők ($EH=1,27$; 95% CI=1,05-1,54; $p<0,05$), mind pedig a tipikusan fejlődő társaik esetében ($EH=1,25$; 95% CI=1,02-1,53; $p<0,05$).

Kutatásunk alátámasztja, hogy a tanulási zavar meglétének következményei hatással lehetnek a gyermekek mentális jóllétére és mindennapi boldogulására, amit célszerű figyelembe venni a gyerekek fejlesztése során. Továbbá megállapításaink felhívják a figyelmet az intervenciók fontosságára a gyerekek mentális egészségének és életminőségének javítása érdekében.

MUSIC CURRICULA AND SOCIAL APPRECIATION: AN INVESTIGATION BASED ON HIGHER EDUCATION COURSES

DO THI DUNG – DARIA BORODINA – JEHAN ALGHNEIMIN – GYÖRGY MÉSZÁROS –
ADRIAN ESTRELA PEREIRA

Eötvös Loránd University

dunghvq89@gmail.com

Eötvös Loránd University

dariaborodina95@gmail.com

Eötvös Loránd University

jhan@student.elte.hu

Eötvös Loránd University

meszaros.gyorgy@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd University

adrian.estrela@gmail.com

Keywords: critical paradigm, curriculum development, higher education music courses, social valuation

The development of higher education curricula involves not only choosing the content that integrates the courses but also selecting what will be excluded. Besides the educational and professional relevance, the curricula preference for certain contents can be analyzed as an effect of power structures that endorse unbalanced appreciation of different kinds of knowledge. Thereby, the knowledge valued by dominant groups tends to find more space in formal organizations than the knowledge appreciated by minority groups.

On the other hand, considering the social, political and cultural weight of higher education institutions, the established curricula can also influence the way societies perceive different kinds of knowledge, creating an influence looping effect. In this way, the main aim of the following article is to discuss the significance of higher education music courses' curricula in the social appreciation of different artistic manifestations. Strongly influenced by the critical paradigm's perspective, this paper incorporates three specific aims: 1) to reflect on the social, political and cultural functions of higher education music organizations; 2) to present possible relations between music and cultural identity; and 3) to examine possible connections between cultural identities and social appreciation.

In order to reach the proposed aims, this article employs the qualitative documental analysis as its methodological approach to identify, examine and choose the scientific sources to support and stimulate the presented discussions. Considering the uneven social relations between groups which are characterized by different cultural identities, this article advocates for active participation of higher education institutions in the promotion of democratic societies by rethinking music courses' curricula as a route not only to incorporate demands of different social groups but also as a pathway to mitigate structures that sustain unbalanced and unfair social relations.

AZ ISKOLAVEZETŐK SZEREPE A ZENEPEDAGÓGUS HALLGATÓK SZAKMAI FEJLŐDÉSÉBEN – EGY INTERJÚKUTATÁS TANULSÁGAI

ÉDES CSILLA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
edescsilla@gmail.com

Kulcsszavak: zenepedagógus, mentorálás, pályaszocializáció, iskolavezetés szerepe

A zenei felsőoktatásban abban egyetértés van, hogy a zenetanári utánpótlást megfelelően fel kell készíteni a pedagógiai munkára, annak ellenére, hogy a konzervatóriumot végzett diákok nagy többsége szólistaként vagy zenekari zenészként képzelel el jövőjét. Fontos cél az iskolai gyakorlat idején, hogy a jelöltek a pedagógusközösségek tagjaivá váljanak, megtapasztalják a szervezet életében való tudatos, aktív részvételt. Jelen előadás Varrati, LaVine & Turner tanárképzési modelljének (2009) koncepcióján alapul, és egy zeneiskolai vezetők körében végzett empirikus kutatás első eredményeit mutatja be. Azért fontos az iskolavezetés szerepét vizsgálni a mentorálást illetően, mert ők vannak abban a pozícióban, hogy a tanulást szervezeti szinten támogató intézményt hozzanak létre. (Matthews – Crow, 2003).

Vizsgálatunk során arra kerestük a választ, hogy miként vélekednek a zeneiskolák vezetői a saját szerepükről, a mentorálás minőségéről, illetve a mentorált kezdő pedagógusok pályaszocializációját befolyásoló tényezőkről. Érdekeltek még bennünket, hogy milyen típusú és milyen szintű támogatást nyújtanak az iskolavezetők a tanítási gyakorlat idején, illetve mi lenne szükséges ahhoz, hogy abba nagyobb mértékben bekapcsolódjanak. 10 zeneiskola-vezetővel készült mélyinterjú elemeltünk kvalitatív technikát felhasználva, többszöri átolvasás után jelentésségekre rendeztük azokat, majd a szövegből „kiemelkedő” témákat határoztunk meg; az érvényességet interkódolással próbáltuk biztosítani.

Az iskolavezetők fontosnak tartják a mentoráltak segítségét a művészi és a tanári lét összehangolásában, illetve kiemelt feladatként tekintenek a jelöltek személyre szabott oktatásra való hatékony felkészítésére. Emellett egy vezetőnek azért is érdeke, hogy a zeneiskolában jó mentori munka folyjon, hogy intézményében a tanári utánpótlást folyamatosan biztosítani tudja. Az interjúalanyok úgy vélik, hogy a tanárképzés tartalmi megújulása, valamint a tanárképző intézet és a gyakorlóhely szoros együttműködése elengedhetetlen annak érdekében, hogy a tanárjelöltek szakmai identitásának kialakulását minél hatékonyabban tudják segíteni.

A KOGNITÍV TERHELÉS ÉS A BEGYAKORLOTTSÁG, RUTIN TÜKRÖZŐDÉSE A FELADATOK ALATTI EEG AKTIVITÁSBAN

EMRI ZSUZSA – ANTAL KÁROLY

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

emri.zsuzsa@gmail.com

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

antal.karoly@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: alfa aktivitás, EEG, tanulás

Az agyi EEG aktivitás az éberséggel, a stresszel és a kognitív folyamatokkal kapcsolatban is változik. A külvilági ingerek észlelését béta aktivitás, az emléknymok formálását és előhívását théta aktivitás kíséri. Az alfa aktivitás alapvetően gátló típusú, az agy tétlenségét jelzi, de nem csak relaxáció, nyugalmi állapot alatt detektálható, hanem az irányított figyelem kialakításánál és gyakorlott, rutinos feladatvégzésnél is. Az irányított figyelem kialakításánál a feladat szempontjából zavaró információt szolgáltató kéregrészek gátlásával segíti a koncentrációt. Amikor egy feladat elvégzésében gyakorlatot, rutint szerzünk az aktivált kéregrészek területe csökken, és ezzel párhuzamosan az alfa aktivitás mértéke növekedhet.

Ezek alapján az EEG-ből számolt jellemzők alkalmasak lehetnek arra, hogy a feladatlapok eredményét kiegészítsék a feladatvégző kognitív terhelésére, koncentrációjára, rutinosságára vonatkozó információval.

Kutatásunkban 14 (6 férfi) önként jelentkező egyetemista diák EEG aktivitását rögzítettük 14 elektródás Emotiv Epc típusú EEG készülékkel. Magyar regényrészlet (könnyű, begyakorolt feladat) és finn nyelvű szöveg (szokatlan, nehéz feladat) olvasása alatt rögzítettük a résztvevők EEG aktivitását, és meghatároztuk a théta, alfa és béta aktivitások relatív teljesítményét. A teljesítmény értékekből figyelmet (F3 béta/alfa), kognitív terhelést (frontális théta és poszterior alfa hányadosa) és bevonódást (frontálisan a béta és a két alacsonyabb frekvenciatartomány hányadosa) számoltunk, a feladatvégzés eredményességét pedig a magyar szöveggel kapcsolatos kérdésekre adott helyes válaszok, illetve a megjegyzett finn szavak számával adtuk meg.

A magyar feladatnál sok jó eredmény született, a feladatlapot jó eredménnyel megoldók között voltak magas és alacsony kognitív terhelést illetve figyelmet mutató is. A finn szöveg olvasása alatt a résztvevők alacsonyabb F3 alfa aktivitást és magasabb figyelmi értékeket mutattak ($p < 0,05$), mint a magyar szöveg olvasása alatt. A két olvasási feladat alatt mért kognitív terhelési értékek nem különböztek szignifikánsan, mivel a finn feladatban rosszul teljesítőknél csökkenést, a jól teljesítőknél pedig növekedést tapasztaltunk a magyar nyelvű feladathoz képest. Összességében a könnyű, szokásos feladat megoldásához alacsonyabb figyelmi szint és magasabb alfa aktivitás társult. A kognitív terhelés a nehezebb feladatnál tükrözte jobban az eredményességet, a könnyebb feladatot sokan alacsony terheléssel is jól megoldották. Az EEG eredmények információt adhatnak arról, hogy a teszteredményt könnyedén, vagy nagy kognitív terheléssel érte-e el a tanuló, illetve a rossz eredmény háttérében az érdeklődés, figyelem hiánya áll-e. Ezek az adatok különösen akkor lehetnek fontosak, amikor a tanuló teljesítményének folyamatos monitorozása nem, vagy nehezen megoldható, például távoktatásnál vagy online oktatásnál.

VIRTUÁLIS MOBILITÁS A FELSŐOKTATÁSBAN – EGY ERASMUS KA 2 PROJEKT TAPASZTALATAI

**ENDRŐDY ORSOLYA – BORSFAY KRISZTINA – SZÁNTÓ DIANA –
NGUYEN LUU LAN ANH – FARKAS PÁLMA**

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézet

endordy.orsolya@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézet

borsfay.krisztina@ppk.elte.hu

Artemisszió Alapítvány

szantodiana@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézet

lananh@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézet

farkas.palma@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: virtuális mobilitás, felsőoktatás kutatása, hallgatói kutatás, vizuális kultúra, ERASMUS

A STROLL projekt 3 ország 4 intézményének együttműködésével valósul meg 2020 áprilisa és 2023 márciusa közt. Célja egy olyan online kurzus fejlesztése és kipróbálása, mely egyszerre zajlik a 3 ország 3 egyetemén, ezáltal a résztvevő hallgatók és oktatók virtuális utazás keretei közt ismernek meg 3 európai várost. A projekthez kapcsolódó kurzus szabadon választottként volt felvehető a 2021/2022. tanév 2. félévében. A projekt vezetője a budapesti Artemisszió Alapítvány, résztvevői a Madridi Complutense Egyetem, Spanyolországból, a Thessaly Egyetem, Görögországból, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézete.

Az interdiszciplináris kurzus során a városantropológia lencsén keresztül a hallgatók kutatómunkát végeztek a 4 területen (antropológia, pszichológia, urbanisztika, vizuális kultúra) és 3 városban (Budapest, Madrid és Larisa). Jelen előadásunkban a projekt felsőoktatáskutatási vonatkozásai mellett egy hallgatói kutatócsoport, a vizuális kultúrával foglalkozó diákok munkáját ismertetjük, akik a városi terek figurális elemeit: szobrok, utcabútorok, zsebparkok vizsgálták. A kutatómunka online és offline terepmunkát, elméleti háttérmunkát és különböző térképezési, illetve vizuális eszközöket (fotó, videó) használó gyakorlatokat foglal magába, mely helyi mentortanárok részvételével zajlott. A résztvevő diákok megtanulták városi tér olvasásának, elemzésének és kutatásának alapjait.

A projekt azért unikális, mert a 3 ország diákjai egyszerre vannak jelen a virtuális térben együtt, de mégis 3 különböző városban tevékenykednek egyszerre. A projektről tanári kézikönyv is készül, melynek segítségével ez a virtuális mobilitási gyakorlat megismételhető.

Támogató: A projekt támogatója az ERASMUS KA2 program.

ETIÓPIA – KIHÍVÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK AZ OKTATÁSI RENDSZERBEN

**ENDRÓDY ORSOLYA – TARRÓSY ISTVÁN – KERSÁNSZKI TAMÁS –
KONDOROSY CSENGE**

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológia és Pedagógia Intézet

endrody.orsolya@ppk.elte.hu

Pécsi Tudományegyetem BTK Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok Tanszék

tarrosy.istvan@pte.hu

Óbudai Egyetem Kelet-afrikai Fejlesztések Iroda

kersanszki.tamas@uni-obuda.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék

kondorosy.csenge@gmail.com

Kulcsszavak: Etiópia, oktatási rendszer, társadalmi integráció, nők helyzete, inklúzió

A hazai neveléstudományi kutatói közösség kevésbé ismeri az etióp oktatási rendszer kihívásait és lehetőségeit, egyúttal általában az afrikai kontinensen belül kirajzolódó kontextust. Ebből a nézőpontból kiindulva igyekszünk Afrika e meghatározó országának oktatási rendszerét megismertetni a hazai szakmai közösséggel előadásunkban.

Szisztematikus irodalmi áttekintésünk célja az Etiópia oktatási rendszerére vonatkozó nemzetközi tanulmányok áttekintése. Kutatásunk főbb csomópontjai a társadalmi integráció, a nők helyzete és az inklúzió neveléstudományi vonatkozásai.

Interdiszciplináris kutatásunkban együtt dolgoznak három terület kutatói – neveléstudomány, politológia, szociológia – mely együttműködés lehetővé teszi az oktatási rendszer mélyebb és komplexebb megismerését.

Az irodalmi áttekintés a fenti kulcsszavakra keresve 48 releváns tanulmányt talált a Scopusban, valamint feltárta az oktatási rendszer jogi kereteit, és ezek elemzésével fogalmazott meg néhány tendenciát.

Előadásunkat a történelmi-politikai háttér elemzésével indítjuk, megemlítve, hogy került el Etiópia a gyarmatosítást és ez a tény hogyan befolyásolta az ország oktatási rendszerének intézményesülésének történetét. A kihívások közt említjük a mintegy 80 etnikai közösség lakhelyül szolgáló ország multikulturális összetételét és az oktatási nyelv változásának kérdéseit, avagy a korfa alakulását. Ugyancsak az alfabetizmus alakulásának tendenciáit, a drop-out jelenségét, különösen a nők helyzetének elemzésével, melyet a vallási hovatartozás is befolyásol. Kérdésként merül fel, mennyire inkluzív az oktatási rendszer, hogyan viszonyulnak az intézmények a sajátos nevelési igényű tanulók és a sokszínű etnikai háttér mellett a vallási sokszínűséghez.

Kutatásunk a helyzetfeltáráson túl javaslatokat fogalmaz meg azzal kapcsolatban, hogyan lehetne az oktatás minőségét és a hozzáférést javítani, de nem kíván elrugaszkodni a valóságtól. Az anomáliák közt felhívjuk a figyelmet a tanév és a hagyományos naptár, vagy a mérés-értékelési rendszer sajátosságaira, vagy arra, vajon miért nem szerepel semelyik nagy nemzetközi teljesítménymérésben az ország. A lehetőségek közt a nők fokozottabb bevonása és a fenntarthatóság mellett a multikulturális háttér sajátosságairól is értekezünk, bízva abban, hogy a gazdag kulturális háttér felkelti a hazai oktatáskutatók kíváncsiságát.

A MAGYAR IFJÚSÁG JÖVŐTERVEI

ENGLER ÁGNES – PÁRI ANDRÁS

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért, Debreceni Egyetem

engler.agnes@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért

pari.andras@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: karrier, családalapítás, ifjúságkutatás, iskolai végzettség

A fiatalok jövőterveihez kapcsolódó kutatási eredmények a magyar társadalomra mindig is jellemző családcentrikus gondolkodást támasztják alá, a mai fiatalok is alapvetően tartós párkapcsolatban, házasságban kívánnak élni, döntő hányaduk gyermeket tervez (Makay, 2013, 2015; Székely, 2016; Engler, 2018). Hazánkban, az európai országokhoz hasonlóan, a gyermekvállalás alakulása hosszú ideje az egyszerű reprodukció szintje alatti értéken áll. Éppen ezért fontos vizsgálnunk a fiatalok jövőterveinek alakulását, amelyben az egyik legkomolyabb problémát a karrier és a magánélet összeegyeztetése okozza, különösen a jól képzettek körében. (Tornyai, 2008; Nagy, 2015; Paksi, 2019) A tanulmányi időszak meghosszabbodása, a karrier megalapozása évekkal tolhatja el a magánéleti tervek megvalósulását.

A családi állapot és az iskolai végzettség összefüggését a 2016-os mikrocenzus mutatói alapján figyelhetjük meg, miszerint a házasság a felsőfokú végzettségűek körében a legnépszerűbb, a diplomások több mint fele házasságban él. Nemzetközi adatok is alátámasztják, hogy a magasán kvalifikált nők nagyobb eséllyel lépnek házasságra. (Oppenheimer, 1997; White – Rogers, 2000; Burstein, 2007), úgy tűnik tehát, a kezdeti lemaradást pótolják a diplomások. A gyermekvállalás esetében ez a „kompenzáció” kevésbé érvényesül, a diplomával rendelkezőknél a legnagyobb a távolság a vágyott és a megszületett gyermekszámában (Kopp, 2008; Bacci, 2001).

Előadásunkban arra keressük a választ, hogyan gondolkodnak a mai fiatalok saját karrierútjukról és magánéleti terveikről, illetve ezek összeegyeztetéséről. Kutatási kérdésünk, vajon találunk-e különbséget jövőtervekben iskolai végzettség és nemek szerint. Hipotézisünk szerint a fiatalok elsősorban szakmai életük terveivel foglalkoznak, amelyek időben is prioritást élveznek a magánéleti tervekkel szemben. Feltételezzük továbbá, hogy a magasabban képzettek és a nők esetében jellemző ez leginkább.

Elemzésünkhöz a Magyar Ifjúság kutatás 2020 (Társadalomkutató) adatbázisának (N=8000) almintáját (N=2000) használtuk fel. A kutatás során 15-29 éveseket kérdezték kérdőíves lekérdezéssel, a minta ezt a korosztályt reprezentálja nem, életkor, iskolai végzettség, településtípus és régió szerint. A mintavétel több lépcsőben történt, rétegzett valószínűségi mintavételi módszerrel (ld. bővebben Székely, 2021).

Eredményeink szerint a fiatalok fontosnak tartják a gyermekvállalást, leginkább a nők. A 20-24 évesek az élethelyzetükből kifolyólag – egyetemi, főiskolai tanulmányaik miatt vagy mint pályakezdők – negatívabban ítélték meg a gyermekvállalás hatását főleg az anyagi helyzet, a munkahelyi karrier és a tanulási lehetőség kérdéseiben. A munka és magánélet összehangolása a gyermekvállalás egyik meghatározó tényezője, különösen a nők körében. Az életkor előrehaladtával a család és a magánélet súlya növekszik, és míg a 15-19 éveseknél a hivatás, tanulás felé billen a mérleg, addig a 25-29 éveseknél már inkább a másik oldal dominál.

PARTICIPATION OF STUDENTS IN THE LIFE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS (RIGHTS, OBLIGATIONS, OPPORTUNITIES)

REJUBI PETER ENIM – ZOLTÁN RÓNAY

Institute of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University
rejenim@student.elte.hu

Institute of Education, Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University
ronay.zoltan@ppk.elte.hu

Keywords: students' participation, HEI governance, students' self-efficacy, quality assurance

For last few decades, students' interests in participating in HEIs' governance have been continuously arising. The student interests have mainly been vested in decision-making processes of their Higher Education Institutions (HEIs). In the wake of massification during the 1960s and mid-1970s, students began to speak more loudly for their situation in dynamic decision-making process, especially in the industrialized Western European and North American nations (Luescher, 2008). The students received a position in the governance or the decision-making process of their HEIs. The Prague Communiqué (2001) has additionally reinforced students support and made them full accomplices and members at each degree of decision makings in HEIs (Acharya, 2015).

This research is based on the ideological disposition of investigating three perspective of student participation in Higher Education Institutions which include their role in decision making processes, knowledge mobilization and their impact in the quality assurance process and feedback.

The theoretical framework that holds this research together are based on Self-Efficacy Theory, the Self-System Model of Motivational Development, and Expectancy-Value Theory, all of which will be utilized with the standpoint of a Positivist and Pragmatist philosophical approach (Olivier et al., 2018).

All of these are centred on trying evaluate the Participation of Students in the Life of the Educational Institutions (rights, obligations, opportunities). It was decided that this was the more appealing theoretical framework and body of knowledge that best fits the foundational structure of this research.

The research is shaped into an explorative study of two systems in two countries which include; an institution in Hungary and another in the United Kingdom. Why student participation in the UK is critical to this research is that the Higher Education Statistics Agency report from 2016 and 2017 (Higher Education Statistics Agency report, 2017), shows that student participation in HEI had stalled and therefore creates a curious inquisition into why that is so. Likewise in Hungary, In December 2012 Hungarian students revitalized to challenge reductions in grants and to the introduction of tuition fees regulation (Oross, Kovács, & Szabó, 2017). Interestingly, during the so-called model change only one students union made its voice heard.

Also, a comparative mixed method presents the opportunity to utilize analytical tools and establish a platform to explore and investigate into to these two countries. These two countries present this research an opportunity to research into why for the UK student participation has stalled and can we detect the same phenomena in Hungary or in the United Kingdom as there seems to be a growing desire for participation and what impacts this has on the university setup, structure and governance in all areas.

Supported by the Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University.

DEFICITSZEMLELET AZ OKTATÁSRÓL SZÓLÓ GONDOLKODÁS MAKROSZINTJÉN

ERCSE KRISZTA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
ercsek@gmail.com

Kulcsszavak: deficit szemlélet, oktatáspolitikai, esélyegyenlőtlenség

Mind hazai, mind nemzetközi térben, kisebb vagy nagyobb mértékben, az iskolai kudarcként értelmezhető jelenségek – lemorzsolódás, alacsony tanulási teljesítmény, esélyegyenlőtlenségek – szoros kapcsolatban vannak a tanulók szociokulturális háttérével (például: PISA mérések). A szakmai és társadalmi közgondolkodásban jelenleg a legelterjedtebb vélekedés ezek oksági összefüggése, vagyis az a meggyőződés, hogy a családi háttér és a környezet hiányosságainak mértéke döntően meghatározza a tanuló esélyeit (Forray R. – Kozma, 2020; Hipe et al., 2016). Az oktatási esélyegyenlőtlenséget magyarázó elméletek közül (Nahalka, 2016) ezt a deficit (~hiány) modellel azonosíthatjuk. Az oktatás azonban sajátos közeggel rendelkezik, ahol nem tekinthetünk el a folyamatba ágyazott, komplex pedagógiai hatásrendszer általi meghatározottságtól. A társadalmi hátrányokat automatikusan e térbe beemelő, és érvényesülésüket természetesnek tartó megközelítések, a tudás keletkezésének legkorszerűbb, konstruktivista magyarázatának ismeretében, pedagógiaszakmai értelemben érvénytelenek.

A kutatás tágabb célja feltárni és azonosítani az oktatás különböző, meghatározó szereplőcsoportjainak diskurzusában a deficit szemlélet elterjedtségét, annak mértékét. Szűkebb fókusszal az oktatáspolitikai szintjén, a szupranacionális, oktatással foglalkozó szervezetek (EU, OECD) diskurzusában, és a magyar közoktatáspolitikai dokumentumokban (például: Köznevelési Stratégia, Felzárkózási Stratégia) kvalitatív tartomelemzéssel a hiánygondolkodás jellemző mintázatait vizsgáljuk a szókincs és a nyelvezet elemzésével. Ehhez felhasználjuk Valencia (2010) hiánygondolkodást azonosító kritériumrendszerét.

A részletes vizsgálatok eredményei a nemzetközi szervezetek szövegeit tekintve állnak rendelkezésünkre, a magyar nyelvű anyagok vizsgálata még folyik. Az első eredmények egyértelműsítik a deficit szemlélet hegemóniáját, észlelhető elmozdulás látszik a szintén deficit alapú, de paternalista attitűddel jellemezhető szegregációs gondolkodási modell felé. Hipotézisünk szerint a hazai anyagban hasonló mintázatokot fogunk találni, azzal a különbséggel, hogy a főszövegek EU-konform nyelvezete – paternalista mozzanattal gazdagítva – mögött a részletes kifejtésekben és indoklásokban zömmel a deficit modellt tudjuk majd azonosítani.

A kutatás eredményei világossá tehetik a közgondolkodásban, a széles szakmai diskurzusban uralkodó vélekedéseket és nézeteket, amelyek döntő módon meghatározzák az oktatáson belüli pedagógiai működés minőségét. A láttelel birtokában lehetőséget kapunk a szükséges változások megtervezésére.

A NEMZETKÖZI KÖZÖS MESTERKÉPZÉSEK ÉS A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZERVEZETI TANULÁSI FOLYAMATAINAK VIZSGÁLATA

ERDEI LUCA ALEXA – KOPP ERIKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet

erdei.luca@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

kopp.erika@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: nemzetköziesítés, közös képzés, szervezeti tanulás

A felsőoktatás komprehenzív nemzetköziesítését (Hudzik, 2011) támogató kezdeményezések között különleges helyet foglalnak el a nemzetközi közös képzési programok (pl. Erasmus Mundus közös mesterképzések), mivel azok sajátos módon elegyítik a nemzetközi partnerségi együttműködések sajátosságait, illetve a kurrikulum nemzetköziesítésére vonatkozó törekvéseket a tradicionális hallgatói és oktatói mobilitási programokkal (Erdei és mtsai, 2018; Varga, 2014). Mindeközben teret adnak a programban részt vevő intézményeknek, hogy saját tanulás-tanítási gyakorlataikra, stratégiáikra is reflektálva értékeljék, módosítsák saját működésüket a programok eredményes megvalósítása érdekében – egy- és kéthurkos tanulási folyamatokat megvalósítva így (Argyris – Schön, 1994) –, illetve az intézményeken átívelő partnerségek révén új fejlesztéseket kezdeményezzenek (Erdei, 2018). A közös mesterképzési programok tehát a felsőoktatási intézmények fejlesztéséhez azok szervezeti tanulási folyamataiba történő bekapcsolódása által járulnak hozzá.

A kutatásban a szervezeti tanulást a szervezet tagjai (ágensei) révén megvalósuló, többszintű kognitív- és viselkedésváltozásként értelmezhető tanulási folyamatként definiáljuk, amelynek során a szervezeti tudás létrehozása, megosztása, adaptálása és rögzítése történik meg szervezeti tanulási mechanizmusokon keresztül (Argyris – Schön, 1978; Branyiczki, 1993; Fiol – Lyles, 1985; Huber, 1991; Lipshitz, 2007; Schechter – Atarchi, 2014). A kvalitatív kutatás célja, hogy egy többesetes, beágyazott nemzetközi esettanulmány (Yin, 2018) segítségével feltárjuk, hogy a nemzetközi közös mesterképzések megvalósítása folytán milyen típusú szervezeti tudások jelennek meg a vizsgált felsőoktatási intézményekben (Bokor, 2000), mi jellemzi a közös képzésekhez kapcsolódó szervezeti tanulási folyamatokat (Huber, 1991) és milyen konkrét szervezeti tanulási mechanizmusok támogatják az azonosított folyamatokat (Lipshitz, 2002, 2007; Popper – Lipsitz, 1998, 2000a, 2000b).

A kutatási eredmények kvalitatív tartalomelemzése (Strauss – Corbin, 1990) során a szervezeti tudástípusok Bokor-féle kategorizációját (2000) alkalmazva azonosítottuk a közös képzések révén elsajátított tudáselemeket, így többek között a tanulóközpontú tanulás-tanítási folyamatok és a hallgatói szolgáltatások kapcsán létrejött funkcionális, illetve innovatív nemzetközi mobilitás-menedzsment tevékenységek révén létrehozott integratív tudáselemeket is. Emellett a nemzetközi közös képzések által indukált szervezeti tanulási folyamatok legfontosabb és legmeghatározóbb elemei köré soroltuk azokat a sajátos tudásmegosztási folyamatokat (Huber, 1991), amelyeket informális kollegiális eszmecserék, a szervezeten belüli és nemzetközi projekttalálkozók, a felettesek és más érintett csoportok számára biztosított beszámolók, illetve a közös képzések eredményeit támogató intézményi tudásmegosztó workshopok, mint szervezeti tanulási mechanizmusok támogattak megvalósulásukban (Lipshitz, 2007).

LEARNING OUTCOMES AS A FLEXIBILIZING TOOL TO INCORPORATE UNDERREPRESENTED GROUPS' KNOWLEDGE INTO FORMAL MUSIC EDUCATION CONTEXTS: A POSTCOLONIAL ANALYSIS

ADRIAN ESTRELA PEREIRA – DO THI DUNG – DARIA BORODINA –
JEHAN ALGHNEIMIN – GYÖRGY MÉSZÁROS

Eötvös Loránd University
adrian.estrela@gmail.com
Eötvös Loránd University
dunghvq89@gmail.com
Eötvös Loránd University
dariaborodina95@gmail.com
Eötvös Loránd University
jhan@student.elte.hu
Eötvös Loránd University
meszaros.gyorgy@ppk.elte.hu

Keywords: learning outcomes, artistic research, music education, minority groups' music

The establishment of Learning Outcomes (LO) promoted an important change in the organization of the educational sectors of different knowledge areas. By concentrating on the knowledge, skills, and attitudes that need to be developed by the students, the learning outcomes' mindset not only enables the development of truly learner-oriented educational contexts but also sets the ground for the application, examination and assessment of different teaching and learning initiatives. Based on this perspective, as long as the established LOs can be reached, the educational processes can be flexibilized in order to incorporate the needs and demands of students with different backgrounds. In this direction, considering the possible contributions of the music field to the promotion of emancipated societies, music educators have been applying and assessing non-traditional methods that, at the same time, guide students into the development of conventional music competences and foster a proper valuation of underprivileged groups' musical knowledge. Accordingly, the current article has as its primary aim to reflect on the possibilities created by the implementation of the learning outcomes for the development of educational approaches that incorporate underprivileged groups' knowledge into formal music education contexts. Strongly influenced by the Critical Paradigm's perspectives and by the Postcolonial Theories, this investigation encompasses three specific aims to support the main purpose: 1) to present the artistic research methodology and its connections with the music and music education areas; 2) to introduce approaches to music education that employ non-traditional methods to develop traditionally established LOs; and 3) to discuss possible implications of the application of non-traditional approaches to the development of different musical competences. Pursuing the aforementioned aims, the following study employs the qualitative document analysis as the methodological approach to identify relevant materials in diverse written, audio and audiovisual forms; to examine the data; and to select the sources that can background the promoted discussions and reflections. The results indicate that the flexibility nourished by the application of learning outcomes can background the construction of educational approaches, methods and materials that are able to align the development of musical competences with the promotion of fairness in broader levels of modern societies. It is expected that this investigation can contribute to the ongoing scientific debate about the functions, possibilities and responsibilities of the music education field by indicating reasonable pathways to foster the development of democratic societies without losing track of the development of traditionally desired musical skills.

IMPROVIZÁCIÓKUTATÁS – EGY TRANSZDISZCIPLINÁRIS KUTATÁSI TERÜLET FELTÁRÁSA A NEVELÉSTUDOMÁNY PERSPEKTÍVÁJÁBÓL

ESZES FRUZZSINA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

esz.es.fruzsina@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: improvizáció, improvizáció tipológia, improvizációs tudás, transzdiszciplínaris kutatás

Az improvizálás, a rögtönzés tudatos és nem tudatos tevékenységként végigkíséri egész életünket, megjelenik szinte minden hétköznapi és szakmai tevékenységünkben, a mindennapos társas interakciókban, szakmai együttműködésekben, az előre nem látható, váratlan helyzetek kezelésében.

Az improvizáció fogalmának meghatározása azonban nem egyértelmű. A fogalom hétköznapi értelmezése az improvizációt egy alkalmoszerű, váratlan helyzetben előzetes terv vagy felkészülés nélküli spontán megnyilvánulásként definiálja, vagy egyfajta szabad művészi megnyilvánuláshoz, spontán előadáshoz társítja, és ennek megfelelően az improvizálás képességét a kreativitáshoz kapcsolva speciális tudásként értelmezi (Hatházi, 2003; Lévai – Várady, 2016). Az improvizáció témakörével foglalkozó szakemberek (alkotók, oktatók) ezzel szemben, a saját szakterületükhöz kapcsolódva, jóval szélesebb értelmezési spektrumon és komplexebb módon definiálják a fogalmat (Holdhus és mtsai, 2016).

Az improvizálás hagyományos közegének és forrásterületének tartott művészeti ágak tekintetében ugyan komoly nemzetközi és hazai irodalom áll a rendelkezésünkre a rögtönzés elméletéről, gyakorlatáról és pedagógiájáról. Az előadó-művészeti szektor mellett egyre több tudományág, egyre több szakterület foglalkozik explicit módon a szakmai improvizáció kérdéskörével (Eisenberg, 2020; K. Sawyer, 2011).

Míg néhány ágazat a maga sajátos kontextusán belül, a szakma speciális dimenziói mentén megfogalmazta már a szakterületen való improvizálás definícióját és jellemzőit, az oktatásban megjelenő improvizációs tevékenység és az improvizációs tudás a hazai oktatáskutatás eddig kevésbé feltárt területei közé tartozik.

Az improvizáció komplexitásának, sokszínű alkalmazási lehetőségének, többféle céljának, funkciójának, formájának transzdiszciplínaris szemléletű vizsgálatával, a jelenségről való tudatos gondolkodással, a mögötte rejlő elmélet mélyebb megismerésével egyre összetettebb improvizáció-értelmezéshez jutunk és holisztikus képet kapunk a tudatos improvizálás képessége mögött meghúzódó tudásrendszerrel és annak sajátosságairól.

A kutatás relevanciáját az adja, hogy Magyarországon eddig nem vizsgálták átfogóan és explicit módon az oktatás világában, a tanulás-tanítás társas interakciókra épülő folyamatában megjelenő improvizálás transzdiszciplínaris jelenségét.

A kutatásom célja, hogy az improvizáció forrás- és alkalmazási területeihez kapcsolódó nemzetközi és hazai szakirodalmak és vizsgálatok eredményeit szisztematikusan feltárjam és szintetizáljam, felrajzolva az improvizáció összetett rendszerét, funkciójait, típusait és ezek sajátosságait. Céлом továbbá egy közös fogalomrendszer megalkotása mellett a transzdiszciplínaris kutatások új területének tekinthető improvizációkutatás oktatáskutatással közös dimenzióinak bemutatása, valamint a tudatos improvizációs tevékenység és a mögötte meghúzódó összetett tudásrendszer természetének leírása és összegzése.

A SERDÜLŐKORI IMPULZIVITÁS BIOLÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI JELLEMZŐI. AZ IMPULZÍV PROBLÉMAMEGOLDÁST FELTÁRÓ KUTATÁS ELMÉLETI HÁTTERE

F. TAKÁCS ISTVÁN – KASIK LÁSZLÓ

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

ftakacs.istvan@f2f.hu

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,
MTA SZTE Iskolai Kudarok Megelőzése Kutatócsoport

kasik@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: serdülőkor, impulzivitás, szociálisprobléma-megoldás

Az impulzivitás gyenge önkontrollt jelent (Dalley – Roiser, 2012), olyan viselkedést, amit a rosszul kigondolt, idő előtt befejezett, kockázatos vagy a helyzethez nem illő, gyakran nemkívánatos kimenetelű cselekedetek jellemeznek (Evenden, 1999). Impulzív viselkedés során az agy végrehajtó funkciói (absztrakt gondolkodás, tervezés, feladatokra való odafigyelés, cselekedetek gátlása) nem működnek hatékonyan (Dalley – Roiser, 2012). Ezek megfelelő működéséért a prefrontális, a dopaminerg és a szerotonerg pályák felelősek. Whiteside és Lynam (2001) kutatásukban a serdülőkori impulzivitásnak négy összetevőjét különítették el: (1) sürgetettség (az egyén nem átgondolva, az első indulatai alapján reagál), (2) megfontoltság hiánya (mérlegelés nélkül dönt valamilyen cselekvés mellett), (3) kitartás hiánya (kitartó munkára való gyenge motiváltság) és (4) szenzoros élménykeresés (az újdonságok iránti fokozott fogékonyság). Serdülőkorban az impulzív viselkedés túlsúlyáért különböző szubkortikális rendszerek (hippokampusz, amygdala, nucleus accumbens) felelősek. Ezek az agyterületek intenzívebben fejlődnek, mint az agykéreg, így a döntések meghozatalában az érzelmek nagyobb szerepet kapnak a racionális gondolkodáshoz képest, ám ennek jelentős haszna is lehet: az énhatárok kitolása fejlesztheti a személyiséget (Greene et al., 2000). Az impulzivitás a szociálisprobléma-megoldás egyik megoldói stílusa (D’Zurilla et al., 2022), és mind a külföldi, mind a hazai vizsgálatok alapján egyre jobban jellemző a serdülőkorban a gyors, érzelemalapú döntés egy-egy társas problémahelyzetben, az érzelmek kevésbé kontrollált kifejezése, a másik érdekének figyelmen kívül hagyása, a gyakori agresszív, olykor passzív-agresszív kommunikáció. E megoldói stílus mérésére csak néhány eszköz áll rendelkezésünkre, és ezek többsége egyrészt az impulzivitás kevés forrását veszi figyelembe, másrészt főként negatív jellemzőire koncentrálnak. Az előadás az impulzivitás forrásairól, működéséről, más konstrukciókkal való kapcsolatáról szól, alapja egy olyan kutatásnak, amelynek célja egy serdülőkori impulzív problémamegoldást mérő kérdőív kidolgozása, az impulzív problémamegoldó viselkedés részletes jellemzőinek feltárása serdülők körében, illetve mindezek alapján a hatékony szociálisprobléma-megoldást elősegítő fejlesztőprogram kidolgozása.

21. SZÁZADI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE ÉS AZ IDEGENNYELV-TANULÁSI MOTIVÁCIÓ ÖSSZEFÜGGÉSEI

FAJT BALÁZS – BÁNHEGYI MÁTYÁS

Budapesti Gazdasági Egyetem

fajt.balazs@uni-bge.hu

Budapesti Gazdasági Egyetem

banhegyi.matyas@uni-bge.hu

Kulcsszavak: 21. századi készségek, egyéni nyelvtanulói különbségek, idegennyelv-tanulási motiváció, szaknyelv

A 21. századi készségek munkaerő-piaci értéke manapság már vitathatatlan, így ezek fejlesztésének kiemelt szerep jut az összes területen, így a gazdasági képzéseken is. Ilyen készség a másokkal való együttműködés, a jó általános kommunikációs készség, a különböző infokommunikációs (IKT) eszközök felhasználói ismerete és az önálló ismeretforrás-keresés. Ezen készségek használata számos esetben elengedhetetlen az idegennyelvi, illetve szaknyelvi órákon, ezért fejlesztésükre érdemes hangsúlyt fektetni ezen órák keretében is. Kutatások szerint az idegennyelv-tanulás sikerességét jelentős mértékben meghatározzák a nyelvtanulói egyéni különbségek (Dörnyei, 2005; Dörnyei – Ryan, 2015; Mercer et al., 2012; Pawlak, 2012). Érdekes kérdés, hogy ezen egyéni különbségek vonatkozásában a 21. századi készségek fejlettsége hatással van-e az idegennyelv-tanulási motivációra, hiszen e készségek használata gyakran szolgálhatja a nyelvtanulás célját is. Előadásunk során elméleti háttérként Dörnyei (2005) második nyelvi motivációs érendszerét alapul véve, a fent említett 21. századi készségekre összpontosítva, kvantitatív kérdőíves (N=251) vizsgálatot végeztünk, hogy feltárjuk a nyelvtanulási motiváció és az előbb említett készségek fejlettsége közötti lehetséges kapcsolatokat. Eredményeink azt mutatják, hogy a motiváció és a 21. századi készségek fent említett köre között kapcsolat van: minél fejlettebbek a 21. századi készségek, annál motiváltabbak a nyelvtanulók. Ebből következőleg a 21. századi készségek nyelvórákon történő hatékony fejlesztése növelheti a hallgatói nyelvtanulási motivációt.

SZÓKINCSELSAJÁTÍTÁS VIDEÓJÁTÉKBAN: A DISCO ELYSIUM C. VIDEÓJÁTÉK LEXIKAI LEFEDETTSÉGE

FAJT BALÁZS – VÉKÁSI ADÉL

Budapesti Gazdasági Egyetem

fajt.balazs@uni-bge.hu

Budapesti Gazdasági Egyetem

adel.vekasi@gmail.com

Kulcsszavak: Disco Elysium, második nyelvelsajátítás, szókincs-elsajátítás, videójátékok

A szókincs bővítésére leginkább alkalmas videójáték-műfajok egyike a szerepjátékok (RPG-k) műfaja, amelyekben a játékosok rendszeresen nagy mennyiségű párbeszéddel találkoznak a viszonylag kötött történet és a nem játékos karakterekkel való interakciók révén. Jelen előadásunkban bemutatjuk, hogy a Disco Elysium című szerepjáték alkalmas lehet szókincs-elsajátítási célokra, ugyanis a játék írott szöveget használ a párbeszéd vizuális megjelenítéséhez, valamint a környezet- és cselekvésleírásokhoz, e szövegek megértése pedig kulcsfontosságú a játék során. A játék szövegét (900.107 szó) korpuszként használva megvizsgáltuk, hogy a játékosok milyen gyakran találkozhatnak bizonyos szókincsbeli elemekkel. A szövegtörzset a Range szoftver (Nation – Heatley, 2002) segítségével elemeztük. A szoftver tízennegy, listánként összesen 1.000 szócsaládból álló listát (összesen 14.000 szócsalád) használ arra, hogy a különböző szavak előfordulásának gyakoriságát egy korpuszon belül megmutassa. A szoftver egy szócsaládnak tekinti az azonos szótővel rendelkező szavak különböző ragozott és képzett alakjait.

A vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy a Disco Elysium ideális lehet a szókincs-elsajátítás támogatására, hiszen a játék során a játékos számos alkalommal találkozhat különböző lexikai elemekkel. Az eredményekből az is megállapítható, hogy a leggyakoribb 6.000 szócsalád ismerete szükséges ahhoz, hogy a játékos különösebb megértésbeli problémák nélkül játszasson a Disco Elysium c. videójátékkal, amelyből az következik, hogy a játék a haladó szintű nyelvtanulók számára lehet a legélvezetesebb és egyben leghasznosabb is.

A SZOBOR, MINT GYERMEKKORTÖRTÉNETI FORRÁS

FARKAS PÁLMA – ENDRÓDY ORSOLYA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
farkas.palma@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
endrody.orsolya@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: ikonográfia, szoborelemzés, gyermekkép, gyermekkortörténet

A vizuális források létjogosultságát számos tanulmány és kutatás bizonyítja a neveléstudományban (Géczi, 2008, 2010a, 2010b; Somogyvári, 2012a, 2012b, 2015; Kéri, 2002, 2008; Darvai, 2010, 2011, 2019; Endrődy, 2010, 2015, 2017, 2019; Támba, 2020a, 2020b; Portik, 2014; Farkas, 2022; Nemes-Wéber, 2020). A téma vizsgálatánál fontos jelezni, hogy interdiszciplináris kutatásról van szó, emiatt a korszak hazai művészettörténeti paradigmáinak elemzésével indítjuk kutatásunkat (Aradi, 1970, 1976; András et al., 1999), hiszen már abban is tetten érhető a cezúra. Korábban a hazai kutatók elsősorban a fotókat, festményeket választották kutatásaik témájaként, nem született még átfogó módszertani iránymutatás a szobrok elemzési lehetőségeiről. Jelen kutatásunkban az 1950-es és az 1980-as évek hazai szobrászatának gyermekképét bontjuk ki. Egy lehetséges gyermekképi narratívát vizsgálunk a rendelkezésre álló adatbázisok (Köztérkép.hu, Fortepan.hu, MTVA Archívum) szisztematikus elemzésével.

A műveket a Darvai és Somogyvári által javasolt korszakhatárok mentén 1945-1957 és 1979-1989 között tekintettük át (Darvai, 2010, 2011, 2019; Somogyvári, 2012, 2014, 2015, 2017, 2019). A két korszak összehasonlítása azért is fontos, mert ezek az időszakok jelentettek fordulóponthoz a szocialista időszakban. Az előadás célja a változások és tendenciák bemutatása a két korszakban, ennek érdekében az adatbázisokból, az előadásban ismertetett szempontjaink alapján válogattunk 3-3 db képet.

Kutatási módszerünk az ikonográfia (lásd fent), melynek hazai irodalmában elsősorban fotó- és kisebb részben egyéb vizuális (pl.: festmény, miniatúra, rajzfilm) elemzéseket találunk.

Az általunk vizsgált összes szobor száma 1945-1957 n=84. Keresési feltételek: évszám (1945-1957), keresőkifejezések: (gyermek, gyermekek, gyerek, gyerekek, lány, lányok, fiú, család, anya, apa, édesanya, édesapa), hely (Magyarország).

Az általunk vizsgált összes szobor száma 1979-1989 n=95. Keresési feltételek: évszám (1945-1957), keresőkifejezések: (gyermek, gyermekek, gyerek, gyerekek, lány, lányok, fiú, család, anya, apa, édesanya, édesapa), hely (Magyarország).

Az adatbázisok áttekintése után az a tendencia látszik az 1950-es években, hogy erőteljesebb a szocialista művészet jellemzői, a szocialista realizmus hatása (erős kontúrvonal, munkás férfi, nő és család ábrázolás) (András et al., 1999).

Az 1980-as évekre a kulturális nomádizmus a jellemző, amely a művészek különböző kultúrák és stílusok elemeinek nem szabályszerű, hanem szabadon felhasználását és tudatos keverését jelenti (Hegyí, 1990). Az adatbázisok adatai alapján kapott eredményekre jellemző az archaizált, népies vonal, de megjelennek a nonfiguratív, stilizált formák is. Mindkét évtizedre inkább jellemző az édesanyával való ábrázolás és a gyermek önmagában vagy társaival való megjelenítése.

A kutatás eredményeként várható, hogy a hazai szakirodalom újabb módszertani adalékkal bővül a vizuális források feldolgozási lehetőségeivel.

ÉRDEKLŐDÉS-STRUKTÚRÁK MEGISMERÉSE AZ MTMI TERÜLETEN. ÉRDEKLI A TANULÓKAT AZ MTMI PÁLYÁK?

FAZAKAS IDA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
fazakas.ida@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: érdeklődés-struktúra, MTMI, pályaaorientáció

Az iskolai pályaaorientáció fontosságát általában nem kérdőjelezzik meg, azonban helyzete, elismertsége a jogszabályi és intézményi feltételek folyamatos átalakulása miatt igen változó. A hatályos Nemzeti alaptanterv „munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák” fejlesztéséről beszél, valamint kezdeményezi a műszaki és természettudományos pályaválasztások támogatását. Szilágyi (2003) megfogalmazása szerint a pályaválasztási döntések meghozatalához a tanulónak reális információkkal kell rendelkeznie önmagáról, és elegendő információval, tapasztalattal kell bírnia a választható pályákról, szakmákról, azok tartalmáról és elérési útvonalairól. A tanulók pályaismereti jellemzőit egy korábbi kutatásban már vizsgáltuk (Fazakas, 2009). Az önismereti jellemzők közül az érdeklődés szerepe kiemelkedő a pályaaorientációs folyamatban (Ritoókné, 1976; Völgyesy, 1976; Szilágyi, 1996, 2002, 2005; Galambos, 2006). Az orientációs munkában többféle módon megismerhetők a jellemző érdeklődési irányok, de a gondolkodás középpontjában mindig az a tevékenység áll, amire az érdeklődés irányul. Az érdeklődés gyakran összekapcsolódik a tantárgyi érdeklődéssel. A hazai és nemzetközi tantárgyi attitűdvizsgálatok bizonyítják, hogy a tanulók egyes tantárgyakhoz való viszonya az iskolában eltöltött évek során folyamatosan romlik, ami különösen igaz a természettudományos tárgyak esetében (Báthory, 1989; Csapó, 2000, 2002; Fernengel, 2002; Korom, 2002), ugyanakkor az MTMI területek hangsúlyos elemei lettek a pályaaorientációs tevékenységeknek, a terület népszerűsítése sok támogatást kapott az elmúlt években.

Kutatásunk célja elsősorban az volt hogy ismerjük meg az 5-12. évfolyamos tanulók érdeklődési struktúráját, kiemelten az MTMI terület és a tantárgyi érdeklődés változásait. Kutatásunkban érdeklődést, képességet, tantárgyi érdeklődést, tantárgyi eredményességet, pályaismereti minőséget, pályaelképzelések, terveket, aspirációt is vizsgáltunk. A jelen eredmények a 2021/2022. tanévben, az 5-12. évfolyamos tanulók körében, különböző iskolatípusokban rögzített 136, illetve 246 tanuló adatait mutatják be. Az előadásban kiemelten az MTMI érdeklődés tevékenység-centrikus és tantárgyi tartalom közti összefüggéseket, sajátosságokat mutatom be. Eredményeink, hogy a természettudományos, illetve MTMI tárgyakhoz való viszonya a tanulónak valóban romlik, de az általános iskolában a természettudományi tantárgyat nem kedvelők döntő többsége érdeklődik a természeti jelenségek iránt. A középiskolások szabadidejükben szívesen foglalkoznak a természettudományos jelenségekkel, tevékenységekkel, – kiemelkedően éppen a fizika tantárgy esetében igaz ez – de elutasítóak többségében az MTMI tárgyakkal kapcsolatban. Sok esetben megmutatkozik a tantárgy tanításának vagy épp a tanár hiányának a hatása is. Az eredményekből az látszik, hogy ha az érdeklődést tevékenységhez kötöten vizsgáljuk, akkor van MTMI érdeklődése a tanulónak, de tantárgyi érdeklődés szinten ez nem mutatható ki.

MIT KERES(HET) A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA A PEDAGÓGIÁBAN?

FEHÉR PÉTER

IKT MasterMinds Kutatócsoport
feherp1@t-online.hu

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, pedagógia, MI

A mesterséges intelligencia napjaink egyik leggyakrabban használt fogalma, nem csupán a hétköznapi, hanem a tudományos-technikai, sőt a kormányzati diskurzusokban is (MI Koalíció, 2018; Magyarország MI Stratégiája, 2020). Mivel az említett dokumentumban külön figyelmet szentelnek az oktatással kapcsolatos témakörnek („4.1.4 Oktatás, kompetenciafejlesztés és a társadalom felkészítése”), időszerű a témakörrel való foglalkozás.

Az MI-vel kapcsolatos gondolkodás csaknem egyidős a számítógépekről való gondolkodással (Turing, 1950), de igazán nagy lendületet világszerte az 1990-es évek végén vettek az ezzel foglalkozó kutatások. A számítógépek teljesítményének növekedése és a korábban megvalósíthatatlannak tűnő számítási lehetőségek olyan új algoritmusok megvalósítását teszik lehetővé, amelyek új megközelítésekkel gazdagíthatják a tanulásról alkotott eddigi világnézetet (Silver et al., 2017). A elmúlt csaknem 30 évre visszatekintve jelenleg is vitatott kutatási kérdés, milyen módon gyakorolhat kimutatható és kézzelfogható eredményeket az oktatás és tanulás világra (Baker et al., 2019; Zawacki-Richer et al., 2019; Pedro et al., (UNESCO), 2019).

A kutatásunk célja az volt, hogy az empirikusan megalapozott kapcsolódási pontokat összegyűjtsük és rendszerezzük. A szakirodalmi áttekintésünkben azokat a legfrissebb kutatásokat vizsgáltuk, amelyek közvetlen empirikus kutatásokra alapozva mutatják be a mesterséges intelligencia lehetséges alkalmazásait iskolai vagy felsőoktatási környezetben. (A felhasznált adatbázisok: ScienceDirect, ResearchGate, Academia.edu, illetve a szakterület saját folyóirata és tematikus konferenciaanyagai: International Journal of Artificial Intelligence in Education; AIED International Conference).

Oujang és Jiao (2021) elméleti tanulmányukban az MI oktatási alkalmazásának három fő paradigmájaként a következőket jelölik meg: az MI által irányított, az MI-vel támogatott és az MI-vel felvértezett alkalmazások. Zhang és Ashlan (2021) szakirodalmi áttekintésükben a következő területeket jelölik meg, amelyek már empirikus bizonyítékokkal bírnak az MI tanítás-tanulásban való alkalmazásáról: chatbot-ok; oktatási témájú szakértői rendszerek; intelligens tutor-rendszerek; személyre-szabott, adaptív e-learning alkalmazások; vizualizáció és MI-vel bővített virtuális oktatási keretrendszerek. Az általuk felsorolt területek kiegészíthetők még számos témával: a robotika és a mesterséges intelligencia, a tanulók értékelésének automatizálása, a számítógépes gondolkodás és a mesterséges intelligencia (Gadanidis, 2016), illetve a mesterséges intelligenciáról szóló ismeretek megjelenése az oktatásban (Carney et al., 2019). Ezek mindegyike intenzív kutatások színtere nemzetközi szinten.

Az előadásunkban néhány olyan problématerületet és kutatást kívánunk bemutatni, amelyek gyakorlati szempontból is hasznosak lehetnek a hazai kutatók és pedagógusok számára egyaránt.

A NETGENERÁCIÓ 2022 KUTATÁS ELSŐ EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA

FEHÉR PÉTER – AKNAI DÓRA ORSOLYA – CZÉKMÁN BALÁZS

IKT MasterMinds Kutatócsoport
feherp1@t-online.hu

IKT MasterMinds Kutatócsoport
doraorsolya@gmail.com

IKT MasterMinds Kutatócsoport
balazs.czekman@gmail.com

Kulcsszavak: Netgeneráció, 2022, internethasználati szokások

Alig több, mint 20 évvel Prensky „digitális bennszülöttek”-et vizionáló cikkeinek (Prensky, 2001a, 2001b), illetve Tapscott (2001) netgenerációs könyvének megjelenése után, számos empirikus kutatásra alapozott kritika (Bennett – Maton – Kervin, 2008; Bennett – Maton, 2010; Benini – Murray, 2011; Fehér – Hornyák, 2011; Margaryan et al., 2011; Fehér, 2012) mellett továbbra is népszerűek (még egyes szakirodalmakban is) az általuk megfogalmazott, számos szempontból korrekcióra szoruló gondolatok. Az eltelt években hazánkban is több kutatás vizsgálta a digitális generáció középiskolába járó tanulóinak jellemzőit (M. Fazekas, 2013; Koltay, 2016; Tóth-Mózer, 2016, 2018; Oláh, 2019).

A 2022-ben megkezdett kutatás célja az volt, hogy aktuális képet kapjunk a 14-20 év közötti diákok internet használattal kapcsolatos attitűdjeiről, internet- és IKT eszközhasználati szokásairól, illetve a közösségi oldalakon (Facebook, Instagram) történő aktivitásuk egyes jellemzőiről. A korábbi kutatás kérdéseit néhány újabb témakörrel bővítettük (mobil eszközök használata, olvasással kapcsolatos kérdések, digitális kompetencia, online oktatással kapcsolatos attitűd), amelyek a kérdéskör árnyaltabb vizsgálatát teszik lehetővé. Egyes kérdéseket elhagytunk, mivel már nem relevánsak (például Skype, vagy MSN használata stb.).

A kutatás 2000 fős, életkor, lakóhely és iskolatípus szerinti reprezentatív mintán történt, 14 és 20 év közötti, általános és középiskolai tanulók, illetve szakképzésben résztvevők bevonásával, online és offline adatfelvétellel. Az adatok feldolgozását és elemzését az SPSS és R statisztikai programok segítségével végeztük, amelynek során a leíró statisztikákon túlmenően kiemelt hangsúlyt helyeztünk a korábbi felmérések (Netgeneráció, 2010; Netgeneráció, 2012) adataival történő összevetésre és az eredmények részletesebb elemzésére.

A vizsgálat első eredményei szerint a diákok digitális eszközökhöz (okostelefon, számítógép) való hozzáférése a vizsgált életkori csoportban közel 100%-os (ez összhangban van az Ipsos KidComm elnevezésű, 2019-ben lebonyolított hazai kutatásával), az online töltött idő mennyisége tovább növekedett a korábbi adatokhoz képest. Új tényezőként jelent meg a már korábban is tapasztalt nagy mértékű internet-használat mellett a „mobil-függőség”, amely egyes szakirodalmi megállapítások szerint (lásd Fehér – Aknai, 2021 szakirodalmi áttekintését) károsan befolyásolhatja a tanulók tanulmányi eredményeit is.

A kutatás eredményei alapján pontosabb képet kaphatunk az érintett diákok internet- és digitális eszközhasználathoz fűződő viszonyáról és egyes attitűdjeiről, amelyeket célszerű lenne figyelembe venni az oktatásirányításban résztvevők számára (és a pedagógusoknak egyaránt) az oktatási folyamat tervezése és megvalósítása során.

MÓDSZERTANI LEHETŐSÉGEK A VIZUÁLIS MŰVÉSZETEK ÉS A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK KAPCSOLÓDÁSA ÁLTAL

FEJES ADRIENN – KRAUSZ PETRA – CSORDÁS GEORGINA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

fejes.adrienn@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

krauszpetra.animacio@gmail.com

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

csordas.georgina@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: projektgyakorlatok, kollaboráció, kreativitásfejlesztés, kortárművészet

Az előadás témája módszertani műhelyekben, közoktatási és nevelési intézményekben megélt tapasztalatok összegzése, eredményeink bemutatása, mely az oktatás különböző szintereiben a nevelői munka kreatív tervezésének lehetőségét segíti az ismeretek és tapasztalatok bővítésének összekapcsolása által. A módszertani megújulás mellett célunk a vizuális művészetek összekapcsolása a természet jelenségeivel és tudományágaival, vizsgálva a vizuális kommunikációban az intermédia eszköztárának többfunkciós alkalmazási lehetőségét. A művészeti nevelés technikáinak, a kortárs művészet szemléletének adaptivitása által intenzívebb projekciók előképek általi inspirációk érhetőek el.

Célunk, hogy a művészetekről való gondolkodás során az alkotás fókuszába olyan hívóképeket helyezzünk, melyek a természet jelenségeinek változásaira irányítják a figyelmet, megvalósítások által a megismerés, a kommunikáció olyan élményt hordozzon, amely hozzájárul a legkülönbözőbb képességek fejlesztéséhez, ezáltal a harmonikus személyiség kialakulásához. A koncentrikusan mélyülő tematikus tananyag-csoportosítás során a hangsúly az együtt gondolkodásban, a művészeti nyelv új problémakörének vizsgálatában, a diákok olyan tapasztalatainak kiemelésére tevődik, amelyek hozzásegítik a tanulókat személyes és társas készségeinek fejlődéséhez is. Mindezt egy olyan metodikai eljárás segítségével, amely a gyermekeket az oktatás, nevelés során teljes emberként kezeli, érzelmi, értelmi, motorikus adottságaikat is figyelembe véve kívánja megszólítani, lehetőséget adva ezzel a kíváncsiságból fakadó céltudatos tevékenységre, alkotómunkára. A módszertani műhelygyakorlatokban megjelenő kompetenciafejlesztés a vizuális nevelés eszközével lehetővé teszi a befogadás különböző formáinak kapcsolatát a médiumok használatán keresztül a szerkezet és a tér viszonyának gyakorlati megjelenését, az alkotómódszerek ismeretét, melyek hangsúlyosak a kreatív problémamegoldás lépéseiben.

Célunk a továbbiakban a megvalósult munkafolyamatok, közös alkotások tapasztalatait a műveltségi részterületek összekapcsolást alkalmazni és vizsgálni oly módon, hogy hatása a nevelés különböző szintereibe adaptálható, illetve a mentorálisi gyakorlataiban is integrálható legyen, ahol nem az eszközigény és helyspecifikus térrendezés, hanem a vizuális nevelés közösségformáló ereje a nevelői, oktatói munka hatása kerül a középpontba, amely képes az individualizáció irányába hatni. Kutatásunk fókuszában a tantárgyközi kapcsolódások lehetőségében rejlő képességfejlesztés áll, melyet hosszmetzeti vizsgálatunk keretein belül tesztek és mérőeszközök alkalmazásával tárunk fel.

KORAGYERMEKKORI NEVELÉSBEN ALKALMAZOTT EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAMOK: SZISZTEMATIKUS SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

FINÁNCZ JUDIT – CSIMA MELINDA – JÓZSA KRISZTIÁN – PODRÁCZKY JUDIT

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet,
MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport

financz.judit@uni-mate.hu

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet,
MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport

petone.csima.melinda@uni-mate.hu

Szegedi Tudományegyetem, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet,
MTA-MATE Kora Gyermekek Kutatócsoport

podraczky.judit@uni-mate.hu

Kulcsszavak: kora gyermekkor, egészségnevelés, intervenció, szisztematikus áttekintés

A kora gyermekkori nevelés személyiségformáló, magatartásirányító szerepe kiemelt jelentőségű az egészséges életmódhoz kapcsolódó szokások kialakításában. Magyarországon az Óvodai nevelés országos alapprogramja az óvodai nevelés feladatai között első helyen említi az egészséges életmód alakítását, mely tevékenységeken átívelve, immanensen jelenik meg az óvodai mindennapokban. A kora gyermekkorban megalapozott egészségtámogató életmód jelentős mértékben hozzájárul az egészségben eltöltött életévek számának növekedéséhez és az életminőség javulásához (Vieno et al., 2005; Somhegyi, 2016, 2018). Szisztematikus szakirodalmi áttekintésünk célja a koragyermekkorai nevelés területén alkalmazott egészségnevelési programokkal és mérőeszközökkel kapcsolatos angol nyelvű empirikus munkák elemzése, valamint jó gyakorlatok adaptálásának előkészítése a hazai óvodai egészségnevelés fejlesztése érdekében. Kutatásunkat a PRISMA 2020 protokoll mentén valósítottuk meg (Page et al., 2021). A kutatás mintáját a Scopus és ERIC adatbázisokban az „early childhood” (koragyermekkor) ÉS a „health education” (egészségnevelés) VAGY a „health behaviour” (egészségmagatartás) VAGY a „health promotion” (egészségfejlesztés) kulcsszavak megadásával határoztuk meg. További szűrőként jelöltük meg, hogy a vizsgált tanulmányok megjelenési éve 2012-2022 között legyen. A keresés első fázisában 3620 találatot azonosítottunk, majd a szelekciós folyamatban felállított kritériumok alapján 71 empirikus tanulmány került be a szisztematikus szakirodalmi elemzésbe.

A tanulmányok szisztematikus elemzése alapján megállapítható, hogy a kora gyermekkorai nevelésben alkalmazott egészségnevelési programokban a fizikai aktivitás és az egészséges táplálkozás fokozott hangsúlyt kap, ezen belül kiemelt célként jelenik meg az elhízás megelőzése, a szabadidő aktív eltöltése, továbbá a képernyőhasználat csökkentése (Min et al., 2019; Foulkes et al., 2022). A hazai óvodai egészségnevelést jellemző holisztikus szemlélet az áttekintett tanulmányokra kevésbé jellemző, mely a lelki és szociális egészséggel, valamint a rizikómagatartással kapcsolatos témakörök marginális előfordulásában nyilvánul meg. A vizsgált intervenció programok általában rövid távúak (néhány héttől néhány hónapig), emellett gyakori a fenntarthatóságra nevelés és az egészségnevelés összefonódása (Brewer et al., 2018; Kobel et al., 2020). Fokozott törekvésként jelenik meg a szülők bevonása, továbbá jellemző a speciális célcsoportokra irányuló kiemelt figyelem (etnikai kisebbségek, hátrányos helyzetű családok). Az intervenciót kísérő elő- és utómérések során a kutatók elsősorban piktogramok alkalmazásával nyernek információt a gyermekek egészséggel kapcsolatos ismereteiről, amelyek a hazai óvodai pedagógiai tevékenységekbe is hatékonyan beépíthetőek. Az áttekintett tanulmányok alapján kirajzolódik a szomatikus egészséghez kapcsolódó tartalmi elemek dominanciája, valamint az értelmezési keretek heterogenitása az egészségnevelési tartalmak területén.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

**A SZEGEDI PEDAGÓGIAI FŐISKOLÁRA BEIRATKOZOTT HALLGATÓK
TÁRSADALMI HÁTTERE ÉS LEGMAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGE
A HALLGATÓI ANYAKÖNYVEK, ADATGYŰJTŐ ÍVEK ÉS TÖRZSLAPOK ALAPJÁN
AZ ELSŐ HAT TANÉVBEN (1947-1952). AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANÁRSÁG
PROFESSZIONALIZÁCIÓS FOLYAMATÁNAK ELSŐ ÉVEI**

FIZEL NATASA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
fizel.natasa@szte.hu

Kulcsszavak: általános iskola, tanárképzés, professzionalizáció

A polgári iskolai tanárképzés hazánkban 1947-ben végleg befejeződött, hiszen a 10-14 éves gyermekek korábban több iskolatípusban folyó képzését (népiskola, polgári iskola, gimnázium) egyetlen iskolatípus, az 1945 augusztusában létrehozott általános iskola vette át. Az új iskola felállítása természetesen a tanárképzés átalakítását is megkövetelte. A szegedi Állami Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola elvesztette korábbi hegemóniáját, hiszen 1948-ban már négy – általános iskolai tanárképzéssel foglalkozó – pedagógiai főiskola működött az országban.

Kutatásom során SPSS adatbázist építettem az 1947 és 1952 között – azaz az első hat tanévben – a szegedi Pedagógiai Főiskolára beiratkozott hallgatók adataiból (N=1394). Az adatbázisba kerülő adatok forrásai az SZTE Egyetemi Levéltárban fellelhető Anyakönyvek (1947-1950), Adatgyűjtő ívek (1951) és Törzslapok (1952) voltak. Míg az Anyakönyv kb. 25 változó megadását kérte, az Adatgyűjtő ív már két oldal (kb. 100 változó), a Törzslap négy oldal terjedelmű volt (kb. 130 változó), és az ötödik oldalon egy kézzel írott önéletrajzot is el kellett készíteni a hallgatónak. Ez a forrástípus korábban nem került a kutatások fókuszába, és a változók mennyisége és minősége miatt számos összefüggés kinyerésére nyújt lehetőséget egyebek mellett a pedagógiai főiskola hallgatói társadalmi háttérének, előzetes iskolai végzettségének a vonatkozásában a nominális adatok miatt elsősorban gyakorisági eloszlások vizsgálatával és kereszttábla segítségével. A demográfiai adatok mellett 1951-től kezdődően részletes információkat kértek a szülőkről is, pl. iskolai végzettség, foglalkozás, munkahely, lakáshelyzet, havi jövedelem, valamint a házastárs, és a hallgató vagyonára, korábbi munkahelyeire vonatkozóan is részletes információkat kellett megadni. Ez 1952-től kiegészült egyéb adatokkal pl. párttagság, DISZ-tagság, szülők párttagsága, külföldi út stb.

Előadásom során elsősorban az alábbi kérdésekre szeretnék választ adni: Milyen társadalmi háttérrel és honnan érkeztek a pedagógiai főiskola hallgatói? Milyen előzetes iskolai végzettséggel (érettségi, tanítói oklevél, szakérettségi tanfolyam stb.) nyertek felvételt a főiskolára? A család társadalmi-politikai háttere hogyan befolyásolta a hallgató főiskolára kerülését? A szakválasztás és a családi háttér között volt-e összefüggés?

Kutatásom relevanciáját az adja, hogy a polgári iskolai tanárképzés professzionalizációjának vizsgálata után meghatározom Harold L. Wilensky szekvencia-modellje szerint az általános iskolai tanárság professzionalizációs folyamatának állapotát a képzés első éveiben a polgári iskolai tanárság által elért teljes professzió fényében. Ennek megállapításához – természetesen egyéb kutatások mellett – elengedhetetlenül szükséges a hallgatói összetétel megismerése.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANÁRKÉPZÉS BEVEZETÉSE KÖRÜLI VITA (1945-1947)

FIZEL NATASA

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
fizel.natasa@szte.hu

Kulcsszavak: általános iskola, pedagógusképzés, felsőoktatás-történet

A nyolcosztályos iskola gondolata először a húszas években merült fel hazánkban, de a gazdasági válság akkor megakadályozta a megvalósítását. Az 1940. évi XX. törvény létrehozta ugyan a nyolcosztályos népiskolát, de a háború hátráltatta a tömegessé válását. A Magyar Kommunista Párt 1945-ben nyilvánosságra került köznevelési programjának fő célkitűzése az volt, hogy minden gyermek társadalmi háttérétől függetlenül egységes tudásban és műveltségben részesüljön. 1945. augusztus 18-án az Ideiglenes Nemzeti Kormány létrehozta a nyolc osztályos általános iskolát, egyúttal megszüntetve az 1868-ben felállított polgári iskolát. Az általános iskola megszervezésével szükségessé vált a magyar közoktatásügy egészének az átalakítása. Az eddigiektől teljesen eltérő iskolatípus a tanárképzés újjászervezését is megkövetelte.

Előadásom célja annak a történelmi és oktatástörténeti háttérnek a feltérképezése és bemutatása, ami az általános iskolai tanárképzés 1947-es elindulásához vezetett. Szeretném bemutatni azokat az egymással sok esetben markánsan szembenálló elképzeléseket, amelyek a nevelésügy reformját, és azon belül is az általános iskolai nevelők képzéséről folyó vitákat jellemezték. Ahhoz, hogy megértsük az általános iskolai tanítók és tanárok képzésére vonatkozó későbbi változások mozgatórugóit, nagyon fontosnak tartottam feltérképezni mind az iskolatípus keletkezésének, mind a hozzá tartozó pedagógusok képzése kialakulásának körülményeit. A diskusszió végigkövetése során jól kirajzolódtak azok a csoportok, amelyek között a vita valójában zajlott. A tanítószag, amely képzésének fejlesztését szorgalmazta, ugyanakkor a kétszáz éves hagyományokkal rendelkező magyar tanítóképzés vívmányait veszélyeztette. A főiskolai oktatók, akiknek a szándéka az volt, hogy a képzés az egyetemre kerüljön. Az egyetemi tanárok, akik arra vágytak, hogy a tanárképzés egésze kerüljön az egyetemre, érettségire épüljön, de a 6-10 évesek oktatója ne legyen tanár, így az ő képzésük középfokú maradjon. 1947-re megszületett ugyan a döntés az általános iskolai pedagógusok képzéséről, de a vita hossza vetekeedett a megvalósult képzés fennállásának időtartamával, hiszen az első rendszer – egységes, alsó és felső tagozatra is felkészítő, három éves képzés – mindössze két tanévben indult, 1949-ben már új szisztéma szerint folytatódott az oktatás.

Kutatásom forrásbázisát a témában ez idáig született szekunder irodalom mellett a korabeli pedagógiai szakajtóban, a szakminisztérium lapjában, a Köznevelésben, valamint a szakszervezet lapjában, a Pedagógiai Értesítőben megjelent cikkek, valamint egyéb periodikák írásai, és jogszabályok alkotják. Kutatásom módszere forráselemzés. Előadásom során felfejtem a nevelőképzés reformjának megvitatása során felsejlő véleménycsoportok mozgatórugóit, elképzeléseit, vágyait, és bemutatom ezek indoklását. A jelenkori tanárképzés körüli viták megértésében sokat segít, ha ismerjük azokat az érvrendszereket, amelyek mentén a korabeli diskussziók zajlottak.

TANÁRSZAKOS HALLGATÓK ÉS PÁLYAKEZDŐ TANÁROK TÁRSADALMI MOBILITÁSÁNAK SAJÁTOSÁGAI

FÓNAI MIHÁLY FERENC – CSONKA ÉVA

Debreceni Egyetem Egészségügyi kar

fonai.mihaly@gmail.com

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

ecacsonka85@gmail.com

Kulcsszavak: tanár professziók, társadalmi rekrutáció, tanárok státusza, társadalmi mobilitás

Előadásunkban a tanár szakmák társadalmi rekrutációjának és társadalmi helyzetének az összefüggéseivel foglalkozunk. Több elméleti értelmezési keretet is figyelembe vettünk előadásunk tervezéséhez. Ezek egy része a professzió-elméletek sorába tartozik (MacDonald, 1995; Kleisz, 2005), ezeken belül is különösen a szemi-professziók helyzetét elemző állításokat elemezzük (Etzioni, 1969; Horowitz, 1985). A tanár szakmákat érintő társadalmi folyamatok, így például a hivatások státuszának és presztízsének alakulása (Treiman, 1977; Howsam, 1985; Hargreaves, 2009) deprofesszionizációs hatásokkal is bír (Fónai, 2012). Másik értelmezési keretünket a felsőoktatási mobilitást érintő elméletek jelentik, a „maximálisan fenntartott egyenlőtlenség” (MMI) és a „hatékonyan fenntartott egyenlőtlenség” elmélete (EMI) (Boliver, 2011; Boliver, 2016). Figyelembe vesszük a hazai tanárkutatások eredményeit is, melyek egyik fontos területe a társadalmi mobilitás kérdése (Nagy, 1998; Papp, 2001; Garai, 2010; Kiss, 2013; Kerülő, 2015).

Előadásunk célja trendszerű összefüggések feltárása a tanár szakmák státusza, valamint a tanár szakmák társadalmi rekrutációja között. Kutatási kérdéseink a tanár szakmák elsőgenerációs jellegére, a családi mintákra és a mobilitás sajátosságaira vonatkoznak.

Hipotézisek: H1: Azt várjuk, hogy a tanár szakmák helyzete és a társadalmi rekrutáció között összefüggés érvényesül, a tanár szakosok és a végzett tanárok között magas lesz az „első generációs értelmiségiek” aránya. H2: A fiatal tanárok körében a végzett diplomások átlagához képest magas lesz a családi minták hatása. H3: A mobilitás lehetséges típusai közül az expanzió időszakában inkább a strukturális mobilitás ragadható meg, míg az expanzió után az individuális mobilitási hatás miatt nagyobb különbségeket várunk.

Módszer és minta: előadásunkhoz a hazai Diplomás Pályakövető Rendszer 2010 és 2020 közötti adatbázisait elemezzük, az aktív hallgatók és a frissdiplomások körében.

2010-ben a frissdiplomások egynegyedének volt diplomás szüleje, azaz magas a nem hagyományos hallgatók aránya; a legalacsonyabb a diplomás szülők aránya a pedagógusképzésben résztvevők között volt (az apák 11,5%, az anyák 14,5%-a volt diplomás). Ez 2020-ra lényegesen változott, a szülők iskolai végzettsége jelentősen nőtt, az apák 36,4%-a az anyák 42,5%-a volt diplomás a válaszolók esetében – a pedagógusképzésben végzeteknél ezek a mutatók 26,1% és 30,7%. Ez azt mutatja, hogy a tanár szakmák társadalmi rekrutációjában változatlanul magas az „első generációs értelmiségiek”, nem hagyományos hallgatók aránya, így a professzió változatlanul „dobbantó-deszka” lehet a nem diplomás származásúak számára.

Előadásunk elméleti jelentőségét az adja, hogy több magyarázómodellt kapcsolunk össze. Gyakorlati jelentősége pedig abban rejlik, hogy rávilágít az egyébként ismert tényre a tanárok társadalmi háttérét tekintve – ez pedig a felsőoktatási intézmények intézményes hatásainak a tervezéséhez lehet fontos.

TANÍTÓK POLITIKAI SZEREPVÁLLALÁSÁNAK SAJTÓREPREZENTÁCIÓJA A POLITIKAI LAPOKBAN A HORTHY-KORSZAKBAN

FRANK TAMÁS

Semmelweis Egyetem Pető András Kar
frankta72@yahoo.com

Kulcsszavak: Horthy-korszak, néptanítók, sajtóreprézntáció

A Horthy-korszakban a tanítóság politikai szerepvállalása különösen szenzitív területnek számított, hiszen a szakpolitika ágensei, élen Klebelsberggel és Hómannal, valamint a nemzetgyűlési képviselők is – pártoktól függetlenül – gyakran hangoztatták, hogy a tanítóság nemzetnevelési feladatának ellátása össz nemzeti érdek, melybe nem illeszkedik a (párt)politikai szerepvállalás. Az állami iskolafenntartón kívül a felekezetek is óva intették tanítóikat az aktív politikai élettől. Távolságtartásuk érthető: a húszezer fős tanítói közösség, bár létszámából nem következik, jelentős hatást gyakorolt a tágabb környezetre, mely leginkább a tanyai, falusi, külterületi iskolák tanítói esetében volt valóságos lehetőség. Nyilvánvaló, hogy a sajtó közvéleményformáló, befolyásoló szerepe különösen megnő kielezett helyzetekben, kritikus történelmi és gazdasági időszakokban, amikor a különböző társadalmi-politikai csoportok, irányzatok a sajtó segítségével fejezik ki felfogásukat, céljaikat, s igyekeznek annak érvényt szerezni. Nem történt és nem történhetett ez másképp a népiskolai tanítóság esetében sem.

A kurrens lapok több százezres olvasótábora révén közvéleményformáló szerepe vitathatatlan (Sipos, 2004). Azért is fontos az időszaki kiadványok feltárása, mivel ezen kommunikációs formák és tartalmak tanulmányozásával képet kaphatunk a korszak magatartásformáiról, az emberek vágyairól, előítéleteiről, nézeteiről (Löwenthal, 1973).

Kutatásom során a Horthy-korszak tanítóságának politikai szerepvállalását kívántam feltárni a közkedvelt politikai lapok segítségével. Hogyan jelent meg az olvasók számára a tanítók politizálása? Mely területeken nyilvánult meg a szerepvállalás? Hogyan vélekedtek erről a tanítószervezetek és alkalmaztak-e ők maguk politikai aktivizmusokat céljaik elérése érdekében és ezek hogyan jelentek meg a vizsgált orgánumban? Hogyan vélekedett erről a politikai elit?

Az eddigi eredmények alapján megállapítható, hogy a tanítók politikai szerepvállalásának látása az 1920-as évektől kezdődően az évtizedfordulón át egészen a II. világháború kirobbanásáig változást mutat a vizsgált lapokban. A húszas évek elején a forradalmi hullámban érintett tanítók elszámoltatása képezte a vezető témát, majd a 7.000/1925. évi státusrendelet nyomán kibontakozó, a tanítók és szervezeteik részéről érzékelhető politikai aktivitás vált dominánssá, mely a VKM-t is válaszlépésre sarkallta. A harmincas évek elején a gazdasági válság hatására vált láthatatlanná a tanítók politikai szerepvállalása, melynek oka a munkanélkülivé válástól való félelem volt. A harmincas évek közepétől a nemzetgyűlési választásokon elkövetett cselekmények miatt a tanítók tevékenysége válik kritika tárgyává és egynémely esetben büntetőügy lesz belőle, illetve a tanítóság körében az egyre szélsőségesebb nézetek megjelenése is dektálható, mely leginkább a politikai hitvallás tantermi exponálásánál érhető tetten.

LEMORZSOLÓDÁSSAL VESZÉLYEZTETETT SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK A COVID-19 UTÁN

FRANKNÉ MÉSZÁROS BOGLÁRKA FANNI

Pécsi Tudományegyetem
boglarkafanni95@gmail.com

Kulcsszavak: lemorzsolódási veszélyeztetettség, sajátos nevelési igény, esélyegyenlőség

Gyógypedagógiai, logopédiai munkám során sajátos nevelési igényű hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű, többségében roma, cigány gyermekekkel és fiatalokkal dolgozom az Észak- Magyarország régió egyik legszegényebb településén.

Fuller és Robinson (1992) megállapították, hogy az oktatási expanzióval kiszélesedett a tanulók köre a közoktatás és a felsőoktatás szintjén egyaránt. Makroszinten ez a tényező, vagyis az oktatásban résztvevők számának és arányának növekedése szorosan összefügg a lemorzsolódás növekedésével. Az oktatási rendszernek nem sikerült alkalmazkodnia az iskolaköteles korú népesség megváltozásához, vagyis azokhoz az újonnan bevont társadalmi csoportokhoz, amelyek korábban nem vehettek részt az oktatásban (Hörich – Bácskai, 2018). A 2019-ben elindult koronavírus-járvány további, nagyon komoly kihívásokkal állította szembe az oktatási rendszert. Az egyik legsúlyosabb negatív következménye a pandémiának és a következtében kialakult oktatási helyzetnek, a korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás arányának növekedése (Nahalka, 2021). Mindennapi munkám során szerzett tapasztalataim alátámasztják azon kutatásokat (Dunn – Chambers – Rabren, 2004; Vargáné, 2008; Szekeres, 2014), amelyek megállapítják, hogy az SNI-s fiatalok körében magas a lemorzsolódással veszélyeztetett, valamint az iskolát végzettség nélkül elhagyók aránya, erre pedig további hatással volt a COVID-19 is. Az esélyegyenlőség szempontjából egyik legfontosabb kérdés az volt a bevezetett távolléti oktatás során, hogy kiknek, milyen mértékben és intenzitással sikerült bekapcsolódnia az oktatásba. Nahalka (2021) szerint körülbelül a közoktatásban tanulók 15-20%-a egyáltalán nem, vagy csak minimális mértékben tudott részt venni az oktatás ezen formájában (Nahalka, 2021).

Doktori kutatásom során többek között azokra a kérdésekre keresem a választ, hogy a milyen hatással volt a COVID-19 a sajátos nevelési igényű tanulókra. Hogyan valósult meg az esélyegyenlőség ebben a speciális helyzetben? Előadásomban kutatásom részeredményeit szeretném bemutatni, továbbá a COVID-19 miatt bevezetett távolléti oktatás és a sajátos nevelési igényű tanulók lemorzsolódási veszélyeztetettsége, lemorzsolódása közötti összefüggéseket.

AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZOTT GAMIFIKÁCIÓ EGY LEHETSÉGES KRITÉRIUMRENDSZERE

FRIDRICH MÁTÉ

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
fridrich.mate@pte.hu

Kulcsszavak: gamifikáció, gamification, keretrendszer, inklúzió, akciókutatás

A gamifikáció (Deterding et al., 2011a, 2011b) napjaink egyik feltörekvő tanulásszervezési, értékelési és motivációs rendszere. Egységesen elfogadott definíció, valamint tudományosan feltárt kritériumrendszer hiányában azonban alkalmazására a pedagógiai gyakorlatban sokszor ad hoc módon és félreértve kerül sor (Fridrich, 2020). Ennek kiküszöbölésére doktori kutatásom részeként az oktatásban alkalmazott gamifikáció egy lehetséges modelljének összeállítását kezdtük meg, amelyhez kapcsolódóan sor került a modell kritériumrendszerének kidolgozására a nemzetközi szakirodalom és gyakorlat elemzése mentén. A modell teoretikus háttéréül a konstruktivizmus – szociális konstruktivizmus (von Glasersfeld, 1995; Nahalka, 2002, 2013; Gergen, 2014), valamint a kooperatív paradigma (Arató, 2011, 2013, 2014; Niel, 2021) szolgál, amelybe horizontálisan kerülnek beépítésre az inkluzív pedagógia (Varga, 2015a, 2015b, 2018) elvei. Jelen előadás a későbbi kutatás megalapozásául szolgál, amelynek mentén a fentiek beemelésével egy kritériumalapú, játékosított keretrendszer kialakítását célozzuk meg, amely az alapját képezheti a gamifikáció méltányosan eredményes gyakorlatának megvalósításának. A keretrendszer működőképességét, és az adaptációt elősegítő kiigazításokat egy akció-kutatásra épülő kutatási szakaszban vizsgálom a PTE BTK NTI Tanárjelöltek Szakkollégiumának keretén belül működő, transzgraduális Kutató-fejlesztő Munkacsoport tagjainak közreműködésével. Előadásomban a keretrendszer felvázolásán túl, a keretrendszert vizsgáló tervezett akciókutatás céljáról, eszközeiről, adatforrásairól, és előkészítő szakaszáról is bemutatok egy összegzést, valamint kitérek a modell további lehetséges fejlesztési irányaira.

VERSENGÉS A FELSŐOKTATÁSBAN: EGYETEMISTÁK NÉZETEI AZ EGYETEMI VERSENGÉSRŐL

FÜLÖP MÁRTA

Természettudományi Kutatóközpont Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet
fulop.marta@ttk.mta.hu

Kulcsszavak: versengés, felsőoktatás, versengési területek, versengés funkciói, versengés negatív következményei

Az iskolarendszer különböző szintjein zajló versengésről viszonylag sok vizsgálat született (pl. Fülöp et al., 2007; Kasik, 2008), de lényegében nem létezik olyan kutatás, amely az egyetemi tanulmányok, vagyis a felsőoktatás során felmerülő versengéseket és versenyeket helyezné a középpontba, és megvizsgálná azt a felsőoktatás diákjai szempontjából.

Az itt bemutatott keresztmetszeti kutatás célja feltárni, hogy miként látták és értelmezték 2000-ben a Bolognai rendszer bevezetése előtt, a rendszerváltás után kicsivel több mint tíz évvel, és miként látják és értelmezik most, 2022-ben az egyetemen zajló versengést a hallgatók, milyen területeken, milyen szerepet tulajdonítanak a versengésnek a tanulmányaik során, valamint milyen funkcióit és következményeit látják. A válaszok betekintést engednek abba, hogy a felnőttkor küszöbén és a versenygazdaságok munkaerőpiacára való belépés előtt milyen szocializációs tapasztalatokat szereznek az egyetemisták a versenyről a felsőoktatásban.

A kutatásban 2000-ben 332, míg 2022-ben 458 magyar egyetemista vett részt. A következő nyitott kérdést kellett, hogy megválaszolják: „Van-e része versengésben az egyetemi éve során? Véleménye szerint milyen szerepet játszik a versengés a mindennapi egyetemi életben? Kérem, írjon példákat!”. A nyitott kérdésre adott szabad válaszokat tartalomelemzéssel elemeztük és kategorizáltuk: 1. a válaszok értékelési tartalma; 2. A intenzitása; 3. A versengés területei; 4. A versengés említett funkciói/szerepe; 5. A versengés negatív következményei szerint. A keresztmetszeti vizsgálat pedig lehetőséget adott arra, hogy összehasonlítsuk a 22 évvel ezelőtti felsőoktatási versengés percepciót a jelenlegivel.

A versengést megtapasztalók és ennek hiányáról beszámoló aránya nem változott, a minta majdnem egyharmada nem tapasztal versengést az egyetemen. A egyetemi versengést az első adatfelvételnél csak minimálisan kevesen látták egyértelműen pozitívnak és a legtöbben semleges viszonyultak hozzá. A pozitív válaszok aránya drámaian megnőtt a második felvételre. A versengés legnagyobb területe a tanulmányokhoz kapcsolódik, de mindkét felvételnél – sok minden más mellett – megjelentek a pénzügyek (pl. ösztöndíj) és az egyetemi versenyek (pl. OTDK). Az egyetemi versengés funkcióját és következményeit sokkal árnyaltabban, több mindenre kiterjedően írták le 2022-ben, mint 2000-ben, vagyis a mai egyetemisták sokkal pozitívabb és kidolgozottabb képpel rendelkeznek a versengés tanulmányokban betöltött szerepével kapcsolatban és a versengés egyéb funkcióival és hátrányaival kapcsolatban.

A kutatás eredményei egyrészt rámutatnak arra, hogy a történelmi-társadalmi környezet változásai nem hagyják változás nélkül a pedagógiai közegeket sem, másrészt tanulságosak egyetemi oktatók számára, hogy miként használhatnák fel a versengésből azt, ami konstruktív és kerülhetik el azt, ami a negatív oldala.

A jelen kutatás 2022-es adatfelvételét és adatfeldolgozását Gáspár Júliával végeztük.

Támogató: NKFIH- OTKA-K 135963

FELSŐOKTATÁS A COVID-ON INNEN ÉS TÚL. DIGITALIZÁCIÓVAL ÉS SZOCIALIZÁCIÓVAL KAPCSOLATOS ELVÁRÁSOK VÁLTOZÁSA

FŰZI BEATRIX – GÉRING ZSUZSANNA – SZENDREI-PÁL ESZTER

Budapesti Gazdasági Egyetem

fuzi.beatrix@uni-bge.hu

Budapesti Gazdasági Egyetem

gering.zsuzsannamargit@uni-bge.hu

Budapesti Gazdasági Egyetem

szendrei-pal.eszter@uni-bge.hu

Kulcsszavak: felsőoktatás, digitalizáció, szocializáció, horizon scanning, jövő

Nyitott szervezetekként a felsőoktatási intézményeket a különböző érintettek számos és gyakran ellentmondásos elvárásai jelentősen befolyásolják. Mivel az intézmények arra törekednek, hogy kielégítsék a velük szemben támasztott elvárásokat, ezért ezek az igények meghatározó szerepet töltenek be a felsőoktatás jövőjének formálásában.

A felsőoktatási intézmények jövőbeni alakulásának vizsgálatára a horizon scanning módszert alkalmaztuk. A COVID előtti és a harmadik hullám alatti akadémiai és félakadémiai diskurzus összehasonlítására alapozva térképeztük fel az érintettek igényeit, és azok világjárvány miatti változását.

Elemzésünk kimutatta, hogy a közép-kelet európai felsőoktatási intézményekkel szemben az egyik legégetőbb elvárás már a járvány előtt is a digitalizáció kiszélesítése volt. A világjárvány miatt néhány hét alatt, komolyabb előkészítés nélkül és minden szereplőt érintő módon megvalósult a digitális átállás. A kényyszerű digitális oktatás napi gyakorlattá válása, a kézzel fogható, közvetlen tapasztalatok megváltoztatták a szereplők, különösen az oktatók és hallgatók prioritásait és elvárásait. Emellett a váratlan helyzet felszínre hozta a felsőoktatási intézmények rejtett erőforrásait és rávilágított érintettjeikkel kapcsolatos felelősségükre is. Bár a digitalizáció szerepe a felsőoktatás jövőjében megkérdőjelezhetetlen, a szociális korlátozások hatásai, valamint a tanulás és általában az élet digitális térbe költözésének hatásai tetten érhetők a szocializáció iránti igény felerősödésében.

Előadásunk rávilágít a digitalizáció és a szocializáció közötti kapcsolat dinamikus természetére, valamint az egyes érintettek szerepének és elvárásainak változására, amelyeket érdemes figyelembe venni, amikor a felsőoktatási intézmények a COVID-19 utáni működésüket, jövőjüket tervezik.

Támogató: A kutatás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (FK127972) által támogatott „Az üzleti képzés jövője” c. projekt keretében készült.

A TÖBBSÉGI TÁRSADALOM VÉLEMÉNYÉNEK FELTÁRÁSA A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT GYERMEKEKRŐL

GELENCSÉRNÉ BAKÓ MÁRTA – NYERGESNÉ HAJDÚ ILDIKÓ – ZENTAI GABRIELLA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
gelencserne.bako.marta@uni-mate.hu
Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága
hyldyko@gmail.com
Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
zentai.gabriella@uni-mate.hu

Kulcsszavak: tanulásban akadályozottság, esélyegyenlőség, társadalmi participáció

Az elfogadás, befogadás, az egyenlő bánásmód kérdéskörének kutatása évtizedek óta kiemelten hangsúlyos területként jelenik meg a neveléstudományi kutatásokban, a többségi és a gyógypedagógia fókuszában egyaránt. A kutatások kevésbé érintik a többségi társadalom viszonyulását a fogyatékkal élők csoportjához. Az pedig, hogy hogyan alakul ki a társadalmi hozzáállás, nagymértékben függ az adott korszaklemtől, a társadalom értékrendjétől, etikai alapjaitól, a kor ideális emberképétől.

Előadásunkban egy kérdőíves vizsgálat eredményeit mutatjuk be, melyben 348 fő, a többségi társadalomhoz tartozó felnőttet kérdeztünk meg a tanulásban akadályozott gyermekkel kapcsolatos véleményükről, elfogadásukról. A kutatás célja annak feltárása, hogy a megkérdezettek milyen a tájékozottsága, válaszaik alapján léteznek-e a tanulásban akadályozott gyermekek csoportja érdekében hatékony érzékenyítő lehetőségek, és melyek lehetnek ezek, illetve mely területek azok, ahol sikeres, vagy kevésbé sikeres az érintett tanulók fejlesztése, fejlődése, szerepvállalása.

Kutatási kérdéseink a következők voltak: (1) A megkérdezettek milyen ismeretekkel rendelkeznek a tanulásban akadályozott népességgel kapcsolatban? (2) Hogyan viszonyulnak e csoporthoz, milyen formát választanak a velük való kapcsolatteremtésre, azok fenntartására? (3) Mely tényezők befolyásolják (életkor, lakóhely, iskolázottság, foglalkozásuk, szaktudás, társadalmi aktivitás, ...) az érintett populációhoz való viszonyulásukat, felismerhetők-e jellegzetes mintázatok? (4) A vizsgálat résztvevői miben látják a segítségnyújtás lehetőségét, saját közreműködő szerepvállalásukat?

Kutatásunk eredményeként elmondható, hogy a megkérdezettek az általuk tanulásban akadályozottnak vélt gyermekekkel szemben meglévő információik és tapasztalataik alapján elfogadóak, segítőkészek, azonban ismereteik hiányosak, pontatlanok, amely a sikeres társadalmi integráció megvalósulását nehezítheti.

A kutatásban résztvevők véleményének figyelembevétele, összegzése és a szaktudományos munkák elemzése következtében a téma interdiszciplináris megközelítését, problémáinak megoldását látjuk szükségesnek. A vizsgálat eredménye felhívja a figyelmet a gyógypedagógiai/pedagógiai praxis számára a többségi társadalom hiteles és objektív informálására, az érzékenyítésre, a szülői csoportok és közösségek specializált tájékoztatására, mely segíti és támogatja az egyenlő esélyeket, az esélyegyenlőséget, a sikeres társadalmi participációt.

TANTERVI SZABÁLYOZÁS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉSBEN 1959 ÉS 1989 KÖZÖTT

GOLYÁN SZILVIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
golyan.szilvia@tok.elte.hu

Kulcsszavak: szocializmus, óvodapedagógus-képzés, tantervek, programok, Magyarország

Már az 1850 körüli időkből találunk forrásokat a kisgyermekkel foglalkozók rendszeres képzéséről. A tanfolyam jellegű felkészítést követően az 1891-es törvény nyomán megnyíló kisdédóvónő-képző intézetekben zajlott az oktatás, s 1959-ben vált az óvóképzés felsőfokúvá. A középiskolai képzéssel kezdetben párhuzamosan zajló, majd azt már felváltó főiskolai képzés 1989-től emelkedett 3 évre.

Célom, hogy az óvodapedagógus-képzés kérdésköre kerüljön jelen neveléstörténeti áttekintés és elemzés középpontjába. Kutatásom során az óvodai nevelés és az óvodapedagógus-képzés szintézisében egy dedikált időszakaszt, az 1950-es évek vége és az 1990-es évek vége közötti történéseket kezeltem kiemelten.

Az óvodapedagógus-képzés hazai történetének időrendi vonalán haladva, elsődleges neveléstörténeti források leíró elemzése és értelmezése által kívántam megragadni a képzés strukturális változásait, melyeket törvények, rendeletek, tantervek, útmutatók, képzési programok alapján lehet nyomon követni. Alapvetően azokat a tantervi szabályozási mozzanatokat kívánom részletesen bemutatni, melyek jelentősen meghatározták a vizsgált történeti korban az óvodapedagógus-képzést. Elemzésem során kiemelten kezelem a célmegjelölést, a képzési tartalom meghatározását, valamint az elméleti képzés és az óvodai gyakorlat kapcsolatát.

Az érettségire épülő kétéves felsőfokú intézeti óvónőképzés az 1970/71. oktatási évet új tanterv és program alapján kezdte meg. A képzésnek nemcsak képzési szintje, hanem tanterve, ezzel együtt a tantárgyak elnevezése és azok tartalma is megváltozott. A bevezetésre került tanterveket előíró miniszteri utasítások rögzítették többek között azok keretjelleget, a programok pedig az elsajátítandó ismeretek és gyakorlatok részletes tartalmát írták elő. 1970-től az óvónőképző intézményekben folyó nevelőmunka deklarált célja a kommunista világnézetű és erkölcsű, hivatásukat értő és szerető óvónők képzése volt. A nevelési program nem csupán egy új központi dokumentum volt a tanterv mellett, hanem egyben a pedagógusképzés centrális jellegét is erősítette azáltal, hogy a képzők számára részletes központi tartalmat határozott meg. Szemléletét átszövi a szocialista pedagógia ideológiája, határozottan megjelenik a „szocialista óvónő” személyiség-modell és ideál; mind fogalmi szinten, mind pedig az óvodapedagógus-képzés során elérendő, elvárt és kívánt célként. Megállapítható, hogy a vizsgált időszakban a nevelési programok egyre bővülő tartalomban és részletezettséggel központilag határozták meg az óvónőképző intézetekben folyó nevelőmunkát.

1959 és 1989 között számos változás, új igény és elvárás lépett fel az óvodapedagógia területén is. Az elemzés alátámasztotta, hogy a hazai óvodapedagógus-képzés folytonosan önmagára reflektáló, megújulva hagyományéltető sajátosságát, korszerű szemléletét, még egy egyébként erőteljesen centralizált oktatáspolitikai közegben (is) igyekezett megőrizni.

Támogató: A kutatást az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Kisgyermek-nevelési Kutatóközpontja támogatja.

NYUGDÍJAS TANÁROK ÉLETHOSSZIGLANI TANULÁSA. A TANÍTÁS TANULÁSA A FORMÁLIS TANÁRI PÁLYÁN TÚL

GORDON GYŐRI JÁNOS – CSEREKLYE ERZSÉBET

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet
gyori.janos@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Interkulturális Pszichológiai és Pedagógiai Intézet
csereklye.ersebet@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tanárok élethossziglani tanulása, árnyékoktatás, nyugdíjas tanárok

A 21. századi kulcskompetenciákhoz kapcsolódó feltételek egyik legfontosabbika az élethossziglani tanulás képessége (N. Tóth, 2015). Az élethossziglani tanulási képesség és annak fejlesztése kitüntetetten fontos a tanárok esetében, hiszen az ő tevékenységük egyik fókusza éppen az, hogy másokban – a diákjaikban – segítsék az élethosszig tartó tanulásra való képesség kialakulását. Ehhez azonban nyilvánvalóan szükség van arra, hogy maguk is e képességek birtokában legyenek. Nem véletlen, hogy az utóbbi évtizedekben különösen fontos kutatási témává vált a tanárok folyamatos szakmai fejlődése, annak élethossziglani tartó tanulási vetületeiben is (Kopp, 2020). Csupán elenyésző azonban azoknak a kutatásoknak a száma, amelyek a tanárok élethossziglani tanulásának vizsgálatát nem zárják le a formális tanári pálya lezárultával, a tanárok nyugdíjba vonulásának mozzanatával, hanem azt is vizsgálják, miért és miképpen tanulnak a tanárok a nyugdíjba vonulásukat követően (Štatiè, 2017). Azonban még ezek a kutatások sem térnek ki azoknak a nyugdíjas tanároknak a tanulási jellemzőire, akik a kiegészítő magánoktatás-iparban (az árnyékoktatásban) (Bray, 1999; Gordon Győri, 2021) továbbra is tanítási tevékenységet folytatnak, profitorientált piaci szereplőkként, szolgáltatókként. Kutatásunkkal (Gordon Győri – Csereklye, megjelenés alatt) arra kívántunk fényt deríteni, hogy az anyagi tényezőkön túl mik ösztönzik ezeket a tanárokat arra, hogy továbbra is oktatási tevékenységgel foglalkozzanak, és ennek során milyen tanulási tevékenységeket folytatnak annak érdekében, hogy a tudásuk piacképes maradjon a nyugdíjba vonulásukat követően. Féligstrukturált interjúkra épített kvalitatív pilot kutatásunk során 6 nyugdíjas, magántanítással foglalkozó tanártól gyűjtöttünk adatokat. Az interjúk tartalomelemzése (Braun – Clarke, 2006) eredményeként azt találtuk, hogy a nyugdíjasként magántanítással foglalkozó pedagógusok tevékenységének egyik fő motívuma a szakmai megújulás szándéka, amelynek érdekében folyamatosan igyekeznek lépést tartani a szakmai és a pedagógiai szakirodalommal, kiterjesztve ezt a nem hagyományos tudásforrásokra – mint például az internetre – is. Az iskolai pályájukhoz képest ugyan lényegesen leszűkült szakmai társas térben teszik ezt, de a tanulás egyéni formái mellett igyekeznek olyan informális szakmai hálózatokat is felépíteni, amelyek hozzásegítik őket ahhoz, hogy az önirányított tanulási tevékenységük során se pusztán individuális, izolált tanulási formák támogassák a szakmai fejlődésüket. Kutatásunkkal sikerült rávilágítani, hogy legalábbis a tanárok e speciális csoportja a formális életpályamodell lezárultával sem tekint lezártnak a szakmai fejlődésének, a tanítás tanulásának folyamatát, hanem az oktatás egy másik területén, az árnyékoktatásban tovább építi azt. Ez az eredmény új perspektívákat nyit meg a tanárok élethossziglani tanulásának, folyamatos szakmai fejlődésének értelmezése és kutatása terén.

IFJÚSÁGI KÖZÖSSÉGSZERVEZÉS SZAKIRÁNY AZ ELTE PPK FELNŐTTKÉPZÉS-KUTATÁSI ÉS TUDÁSMENEDZSMENT INTÉZETÉBEN

GULYÁS BARNABÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

gulyas.barnabas@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: ifjúsági munka, ifjúságügy, közösségszervezés

Az ifjúsági munka ugyan sikeresen intézményesült önálló tudományágként (Nagy et al., 2014) a fiatalokkal foglalkozó szakemberek körében, a szakma szélesebb társadalmi legitimációja egyelőre még várat magára. A professzió kialakulásának, illetve fejlődésének történeteiből sokszínű kép rajzolódik ki arról, hogy milyen tevékenységekből és cselekvésekből ered, és ezt követően milyen irányokba halad az ifjúsági munka gyakorlata Európában (Coussée, 2009; Devlin, 2012; Coussée – Williamson, 2019).

Hazánkban az ifjúsági munka jelenleg rendezetlen, nyílt végű helyzetekkel teli állapotban van. Jogi szempontból az ifjúságügyi törvény hiátusa vet fel számos kérdést, amely kiegészül azzal, hogy bár az önkormányzati törvény az ifjúságügyet önkormányzati feladatokhoz sorolja, elmarad annak megválaszolása, hogy e feladat mit jelent. A tartalmi úr bár sok önkormányzatnak szabadságot ad a feladat értelmezésben, a realitás mégis az, hogy az ifjúságügy jellemzően forrásallokáció nélküli közfeladatot jelent (Nagy et al., 2017), amelynek ellátása így nagymértékben függ a települések gazdasági erejétől. A 2022. évi országgyűlési választásokat követő új kormány megalakulását követően sem lehet pontosan tudni, hogy az ifjúsági munkát támogató ifjúságpolitikai folyamatok milyen formát öltenek majd. Az ifjúsági munkával foglalkozó szakemberek saját professziójuk elnevezésével kapcsolatban gyakran hivatkoznak a korábbi felsőoktatási szakképzés (FOSZK) keretében megszerzhető végzettségre. A 2003-ban indult ifjúságsegítő képzést váltotta fel a 2016-ban újként alapított közösségszervezés szak (Nagy, 2019), amelynek a három szakirány egyikeként került megnevezésre ifjúsági közösségszervezés szakirány elnevezéssel.

Előadásomban arra kívánok rávilágítani, hogy az ifjúsági munka, mint szakma útkeresése milyen kérdéseket eredményez mind a gyakorlat, az elmélet és a formális képzés szintjén. A kérdések mellett oktatói szerepemből reflektálok azokra a tapasztalatokra, amelyek a 2021-es ifjúsági közösségszervezés szakirány indítása óta keletkeztek az ELTE PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézetben.

SZÜLŐK VÉLEMÉNYE A GYERMEKÜKKEL OTTHON, KÖZÖSEN FOLYTATOTT FOGLALKOZÁSOKBA VALÓ SAJÁT BEVONÓDÁSUK ÖSZTÖNZŐIRŐL

HAGA ORSOLYA – GÁL FRANCISKA – PINTÉR HENRIETT

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

hagaorsolya@gmail.com

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

gal.franciska@semmelweis-univ.hu

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

pinter.henriett@semmelweis-univ.hu

Kulcsszavak: szülő-gyermek kapcsolat, anyanyelv-pedagógia, családi és otthoni nevelés, kisgyermeknevelés

A szülő-gyermek programok egyik célja szociális területen a gyermek családban tartása és a pozitív szülői attitűd kialakítása. A családmegtartó programoknak integratív ereje van, amelyek célja a szülők tudatos önismeretének fejlesztése, illetve a szülő és gyermeke közötti kapcsolat erősítése. Ezek a szülői programok a legtöbb esetben csoportos foglalkozások keretében zajlanak, ahol a szülők megoszthatják élményeiket egymással és a foglalkozásokat vezető szakemberekkel. Ugyanakkor a Covid-19 járvány alatt bekövetkező vesztésgár olyan helyzetet teremtett, mely a szülőket és gyermeküket bezárásra, otthon maradásra kényszerítette. Ez az otthoni-családi együttlétre is hatással volt: a gyermek kikerült a köznevelési intézményből, s emiatt a szülőkre hárultak a nevelési és a tanulási feladatok; mindezek eddig nem ismert kihívások elé állították a szülőket is. Számos kutatás számol be arról, hogy a pandémiás időszakban milyen online nevelési-tanulási módszereket és stratégiákat alkalmaztak a pedagógusok, ugyanakkor az interneten fellelhető kivételével alig találunk a szülők gyermekükkel közösen eltöltött örömteli megélésére irányuló cselekvéseket, játékokat. Pedagógusok írásbeli kikérdezése alapján a szülők motiválásához többek között empátiára, őszinte kommunikációra és közös cél megtalálására van szükség. Kutatásunk célja annak feltárása, hogy a szülők számára melyek lehetnek azok az ösztönzők, amelyek lehetőséget adhatnak számukra arra, hogy a gyermekükkel megélik az együttlét pozitív élményeit, melyhez a szülők motiválása szükséges. A motiválás felméréséhez 12 kérdésből álló kérdőívet szerkesztettünk: az affektív tényezőket 3 itemmel, a kommunikációs tényezőket 4 itemmel, a pedagógus kapcsolattartását 3 itemmel és a közös célokat 2 itemmel mértük fel (Cronbach-alfa: 0,89). A kérdőívet 21 szülő (csak anya) töltötte ki, akiket szülői internetes csoportokon keresztül értünk el. Eredményeink alapján szinte mindegyik, a kérdőívben szereplő tényezőt fontosnak tartották, többek között a pedagógus motiváltságát, az őszinte kommunikációt, az élményekkel teli gazdag programot és a rendszeres konzultációt emelték ki. Az apa jelenlétét egy szülő nem tartotta fontosnak, amit – írásbeli kikérdezése alapján – az apa munkahelyi elfoglaltságával és hiányával indokolt. Kismintás felmérésünk eredményeiből arra a következtetésre jutottunk, hogy az otthon végezhető szülő-gyermek foglalkozásokhoz a szülők fontosnak tartják a pedagógusok bevonását is, akik a tapasztalatukkal támogató szerepet tölthetnek be a szülők örömteli élményének kialakításában. A jelenlegi társadalmi helyzet új kihívások elé állítja a köznevelés szereplőit, ugyanis a járványok időszakában felértékelődik az otthoni, családi környezetben zajló nevelés és tanulás is, illetve a gyermekkel eltöltött idő egyaránt. Éppen ezért fontos, hogy a szülő ebben az állapotban is örömként, jó élményként élje meg, a gyermekével eltöltött periódust, annak ellenére is, hogy munkával kell töltenie ideje nagy részét.

A TÉMAHETEK SZEREPE A LEVÉLTÁR-PEDAGÓGIÁBAN

HECKER HENRIETTA

Magyar Nemzeti Levéltár
hecker.henrietta@gmail.com

Kulcsszavak: levéltár-pedagógia, elérés, projektpedagógia, témahét

A közgyűjtemények közül a levéltár a legkevésbé ismert annak ellenére, hogy már az 1950-es évektől folyamatosan törekedtek arra mind kormányzati, mind intézményi szinten, hogy a levéltárakban őrzött történelmi forrásokat, dokumentumokat a közoktatás szereplői is megismerjék és használják. Ennek a törekvésnek azonban nem alakultak ki professzionális műhelyei, a kapcsolatok mindvégig személyfüggők és esetlegesek maradtak.

A 2012-ben bekövetkezett levéltári integrációt követően azonban új tendenciák váltak érzékelhetővé a Magyar Nemzeti Levéltár intézményeiben: a levéltár-pedagógiai tevékenységek fokozatosan hangsúlyosabbakká váltak, megindult a korábnál tervszerűbb fejlesztés. Ennek a folyamatnak része a közoktatási szabályzókhoz és a közoktatás igényeihez való nagyobb alkalmazkodás, intenzívebb PR-tevékenység és a korszerű oktatási módszerek keresése, alkalmazása.

Megoldandó feladatot jelent a levéltárak és iskolák közti fizikális távolság áthidalása: sok vidéki iskolának sokszor megoldhatatlan a megyeszékhelyen lévő levéltár meglátogatása, de a megyeszékhely szélén levő iskola relatív távolsága sem feltétlen kisebb.

A fizikai távolság csökkentésére történt erőfeszítések változatosak voltak: szükség esetén a levéltárosok látogattak ki az iskolákba, vagy az online elérésre helyezve nagyobb hangsúlyt virtuális kiállítások, online feladattárak jöttek létre. Hasznos és célszerű volt ugyanakkor azokat a tartalmakat és lehetőségeket feltérképezni, amelyek kivétel nélkül minden intézmény számára releváns oktatási eseményt jelenthetnek.

Mivel a levéltári látogatást egy múzeumi foglalkozáshoz hasonlóan nem lehet tanórai keretek közé szorítani, érdemes végigtekinteni azokon a nem formális oktatási lehetőségeken, amelyek akár országos szinten is rendelkezésre állnak a levéltárak részére is. Az egyik megoldást a témahetekhez való kapcsolódás adhatja meg: a hosszabb időtartam lehetőséget biztosíthat levéltári látogatásra, forráskritikára, egyéni kutatásra, múlt és jelen vizsgálatára. A kötetlenebb tanulási keretek tág teret nyithatnak az interdiszciplináris megközelítéseknek, kreatív és művészi megoldásoknak is, miközben fontos ismereteket nyújtanak társadalmunkról, személyiségünkről.

Az előadás második részében a Tolna Megyei Levéltárban lebonyolított Pénz7 és Digitális Témahét előadásainak, projektjének ismertetésével és a jelenleg tervezés alatt álló Fenntarthatósági Témahét projekttervével igyekszem bizonyítani, hogy a témaheteket érdemes kiemelten kezelni a levéltár-pedagógiai tevékenység szervezésekor, mivel ezen rendezvénysorozatok népszerűsége – és ezzel együtt az iskolák elérési lehetősége is – évről évre növekszik.

A részleges szakirodalom a témahetek honlapjai mellett a Magyar Nemzeti Levéltár belső képzéseire, valamint Kovátsné Németh Mária: Fenntartható oktatás és projektpedagógia, M. Nádasi Mária: A projektoktatás elmélete és gyakorlata című munkájára támaszkodik.

LEVÉLTÁR-PEDAGÓGIA A DIGITÁLIS KULTÚRA TANTERVEK TÜKRÉBEN

HECKER HENRIETTA

Magyar Nemzeti Levéltár
hecker.henrietta@gmail.com

Kulcsszavak: levéltár-pedagógia, szolgáltató levéltár, oktatási szabályzók, digitális kultúra

Globalizálódó világunkban nehéz – ha ugyan nem lehetetlen – olyan területet találni, ahol az infokommunikációs technológiáknak ne lenne legalább minimális szerepe. Nincs ez másképp a túlnyomórészt fizikális adathordozókat, kézzel vagy géppel írt iratokat az utókor számára megőrző levéltárakban sem.

A változás a 20. század második felétől lett „kézzel fogható” a levéltárakba bekerülő hang- és filmfelvételek, mikrofilmek, fotók megjelenésével, majd a megfelelő technológiával felszerelt speciális archívumok megjelenésével vált érzékelhetővé, de az igazi robbanást a számítógépek és az internet elterjedése tette teljessé. Ez a változás, ha nem is rengette meg alapjaiban a levéltár intézményét, mindenképpen paradigmátikus változásnak bizonyult, miközben felülírta a levéltárról mint poros, sötét és rejtélyes helyekről kialakított általános vélekedéseket. Köszönhető ez annak is, hogy az intézmények a szolgáltató levéltár koncepciójával minden eddiginél szélesebb körben igyekeznek biztosítani a hozzáférést. E koncepcionális váltást nemcsak a levéltári hozzáférés demokratizálódása hívta életre, de nagy szerepe volt annak is, hogy az ezredfordulótól kezdve egyre nagyobb mennyiségben születnek meg az ún. digital born iratok, melyek egyre gyakrabban kapcsolódnak személyes életünkhöz. Elektronikus számláink, iskolai ellenőrzőink, egészségügyi leleteink személyes életünk hosszabb-rövidebb ideig fontos részei, mint ahogy soha ki nem nyomtatott, csak digitálisan tárolt fotóink, leveleink is. Ez a kommunikációs váltás azonban a hivatalos életünk más szegmensében is megmutatkozik: elektronikusan készítünk adóbevallást, igényelünk okmányokat – gyakorlatilag már átszővi életünket az e-világ.

Előadásomban azt kívánom érzékeltetni, hogy ez az e-világ hogyan, és miért köti össze napjaink emberét egyre szorosabban a múlt irataival, a jelen változásaival, végső soron pedig a levéltárral. A vizsgálat alapját a jelenlegi közoktatási szabályzók mellett (Nat 2020, kerettantervek) az Oktatási Hivatal honlapján is elérhető tankönyvek adják, melyek segítségével azt kívánom feltérképezni, hogy melyek azok a kapcsolódási pontok, ahol a digitális kultúra valid értéket képviselhet a levéltár-pedagógiai tevékenységekben. Az előadás összegzéseként az idejű Digitális Témahét egyik sikeres projektje kerül bemutatásra, mellyel bizonyítható, hogy a levéltár a 21. század szolgáltató intézményeként a jelenleginél erőteljesebb társadalmi kapcsolatok kiépítésére is vállalkozhat.

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK SZÁMÁNAK ÉS ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA A KÖZOKTATÁSI ÉS KÖZNEVELÉSI RENDSZERBEN

HEGEDŰS ROLAND

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
hegedusroland1989@gmail.com

Kulcsszavak: gyógypedagógia, SNI, területi különbség, fogyatékoság

Magyarországon a sajátos nevelési igény (SNI) megállapítását a szakértői bizottságok végzik a pedagógiai szakszolgálatok keretében, melyek működését a 15/2013. EMMI rendelet szabályozza. A SNI törvényi meghatározását a 2011. CXCV. törvény 4. §-ának 25. pontja szabályozza, ami alapján hat fő kategóriát határoz meg, valamint az egyes kategóriákon belül több alkategóriát, továbbá különveszi a súlyosan-halmozottan fogyatékosokat is. A területi elemzések kiemelten fontosak (Híves, 2015), mert a gyógypedagógiai ellátás nem egyenlő mértékben elérhető például egy megyeszékhelyen vagy egy kis településen (Hegedűs, 2020). Az integráció és inklúzió esetében is fontos a SNI gyermekek ismerete, mert egyes közösségek csak meghatározott számú fogyatékos gyermeket tudnak befogadni (Papp et al., 2012).

Kutatásunkban arra vállalkozunk, hogy megvizsgáljuk az elmúlt öt évben hogyan változott a SNI tanulók száma a köznevelési és közoktatási rendszerben. Vizsgálatunk adatbázisait a 2016. évi és a 2021. évi statisztikai adatok képezik, amiket az Oktatási Hivataltól kaptunk meg. Vizsgálatunkat SPSS statisztikai program ANOVA és keresztábra elemzésével végezzük, a területi adatokat pedig MapInfo program segítségével járási szinten ábrázoljuk. A kutatás célja, hogy megvizsgáljuk, hogyan változott az egyes SNI típusba tartozó gyermekek aránya az elmúlt öt évben, milyen területi különbségek vannak az SNI arányában az egyes járásokban, valamint milyen az egy gyógypedagógusra jutó gyerekek aránya az egyes járásokban.

Az előzetes eredmények alapján azokon a területeken, ahol nagy múltú gyógypedagógiai képzés van, ott magasabb az SNI gyermekek aránya, ami azzal magyarázható, hogy a térségben maradó gyógypedagógusok lehetővé teszik a gyógypedagógus-hiány mérséklését, ezáltal a szakértői bizottságok is gyorsabban tudnak dolgozni. Feltételezésünk szerint az SNI gyermekek aránya növekvő tendenciát mutat a vizsgált két időpont között, aminek háttérben az is állhat, hogy a COVID időszak nem feltétlen segítette elő a korai intervenciók lehetőségeit, ha igen, azt sem jelenléti formában. Feltételezhetően azokon a területeken lesz alacsonyabb a gyógypedagógus és SNI gyermekek aránya, ahol van olyan gyógypedagógusképzés, amely már több végzettest kibocsájtott, mert gyógypedagógus képzésben nem mindig érvényesül a főváros spillover hatása (Hegedűs, 2015).

Azért is fontos a vizsgálat, mert korábban tudományosan ezeket a statisztikai adatokat kevésbé elemezték, így a fogyatékoság típusának megfelelően látható az, hogy konkrétan hány gyermeknek van szüksége gyógypedagógiai szakos ellátásra. A kutatás gyakorlati jelentőségeként megemlíthető, hogy ezáltal beazonosíthatók azok a területek, melyekben gyógypedagógus végzettséggel rendelkező szakemberekből hiány van. Végezetül látható egyfajta változás az elmúlt öt évben a fogyatékosági típusok között, így a szakember iránti igény is prognosztizálható, ami nagy jelentőségű, mert napjainkban megnőtt a gyógypedagógiai képzőhelyek száma.

BIOLÓGIÁVAL KAPCSOLATOS SZÓASSZOCIÁCIÓK A TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTTAK ÉS A TIPIKUS FEJLŐDÉSMENETŰEK ÖSSZEHASONLÍTÁSÁBAN

HEGEDŰS ROLAND – MÁDY RÉKA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

hegedusroland1989@gmail.com

Debreceni Egyetem

rekamady1@gmail.com

Kulcsszavak: biológia, tévképzetek, tanulásban akadályozottak, családi háttér

Előadásunkban a tanulásban akadályozott tanulók és tipikus fejlődésmentű társaik tévképzeteit mutatjuk be különböző háttérváltozók alapján. A mentális lexikon vizsgálatára többi hazai példa is van (Gósy – Kovács, 2001; Neuberger, 2008), amelyek rávilágítanak a társadalmi háttér és oktatási környezet szerepére. A szóasszociációs módszer révén lehetőségünk van a mentális lexikonban lévő ismeretek feltérképezésére, esetleges tévképzetek feltárására (Sójáné Gajdos – Tóth, 2017). A tipikus fejlődésmentű tanulók körében hazai és nemzetközi téren is számos példa van az asszociációs módszer alkalmazására, kiemelten kedvelt a természettudományos témákban (Cardellini – Bahar, 2000; Daru – Tóth, 2014; Macher, 2016; Malmos – Revákné, 2015; Timur, 2012), míg tanulásban akadályozottak e szempontú vizsgálata kevésbé történt meg, aminek háttérében az állhat, hogy a képességeiket különböző szakemberek mérik más módszerekkel (Zentai – Fazekasné – Józsa, 2013).

Kutatásunkban 40 tanulásban akadályozott és 40 többségi iskolás, normál fejlődésmentű 7. osztályos, szegregált intézménybe járó tanuló szóasszociációs képességeit és tévképzeteit vizsgáltuk biológia tantárgy keretén belül Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A diákokkal először egy saját összeállítású kérdőívet vettünk fel, ami a családi háttérre, a tantárgyi kedveltségre és a természettel való kapcsolatra irányult. Ezt követően az állatok és a növények országa témakörhöz kapcsolódó hívószavakra asszociáltak, amire egy perc állt rendelkezésükre. A kapott adatokat SPSS program ANOVA és keresztábla módszerével elemeztük a háttérkérdőív alapján. Kutatásunk célja a két tanulói csoport mentális lexikonjának feltárása a családi háttér és a tantárgyhoz való hozzáállás függvényében.

Kutatási eredményeink szerint nagy különbség van a tanulásban akadályozott és tipikus fejlődésmentű gyermekek szóasszociációiban, mert a tanulásban akadályozott gyermekek sokkal kevesebb szóra asszociálnak egységnyi idő alatt, valamint azok témához való közelsége is változó. Sokszor a tanulásban akadályozott gyermekek letapadnak a hívószó egyik részében, és annak irányába viszik tovább gondolataikat. Eredményeink szerint látható, hogy a tantárgyi kedveltség és családi háttér hatással van a gyermekek szóasszociációs képességeire, mert a jobb családi háttérből származó gyermekek jobban teljesítenek mindkét csoport esetében, valamint a tantárgyi kedveltség szintén pozitívan hat a teljesítményükre. A tanulásban akadályozott gyermekeknél sokkal magasabb a tévképzetek száma, bár fontos megjegyezni, hogy voltak kiugróan jól teljesítő gyermekek közöttük, ami a tantárgyi kedveltséggel függ össze.

Az eredményeink gyakorlati jelentősége az, hogy így rávilágíthatunk az adott témával kapcsolatban arra, hogy melyek lehetnek azok a szavak, kifejezések, amelyek gyakran előfordulnak a tanulásban akadályozott gyermekeknél, valamint további célunk ajánlást tenni arra, hogy mik azok a tényezők, amelyekkel növelhető a szakmailag helyes szóasszociációk száma.

A TANULÓK ÉLETVEZETÉSI KOMPETENCIÁJÁNAK FEJLESZTÉSE A SUPREM (SUCCESSFUL PREPARATION MODEL FOR SCHOOLS) PROJEKT ÁLTAL

HÉGETŐ KATALIN

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola,
József Attila Általános Iskola, Csíkszereda
hegetokatalin@yahoo.com

Kulcsszavak: pályaválasztás, életvezetési kompetencia, nemzetközi együttműködés

A változó társadalmi-gazdasági környezet folyamatos kihívást jelent az iskolák számára. Az oktatási rendszernek rugalmasabban kellene alkalmazkodnia a tanulók sajátos, egyéni szükségleteihez, közvetlenebb módon kellene kapcsolódnia a munkaerőpiaci folyamatokhoz (Jakab, 2007). A tizenévesek egyik jelentős dilemmája a pályaválasztás, a továbbtanulási döntés, ami megfelelő háttérismereteket és strukturált gondolkodást igényel. Számos tanulmány (Kiss, 2009; Nagy, 2003; Szilágyi, 1989) hangsúlyozza a pályaválasztással összefüggésben az életvezetési kompetencia fejlesztésének fontosságát is. Kiss (2000) szerint az életvezetés köréhez tartozik például az érzelmi biztonság megteremtése, az értékrend kialakítása, az autonómia, a saját választás, a döntés, a rövid és hosszú távú célok kitűzése, a tananyag megfelelő stratégiákkal történő feldolgozása, az időbeosztás. Az előadás e téma kapcsán mutatja be a SUPREM (Successful Preparation Model for Schools) nemzetközi oktatásfejlesztési projektet, ami hét európai partnerszervezet együttműködésével, az Erasmus+ program támogatásával 2019 novemberében indult.

A projekt célja, hogy a diákok életvezetési készségeinek fejlesztése és pályaválasztásuk támogatása érdekében segítséget nyújtson a tanulóknak, a pedagógusoknak és a szülőknek, valamint elősegítse az együttműködést, a kommunikációt és a támogató környezet megteremtését. Az olasz, erdélyi magyar, holland és magyarországi partnerek közös munkájaként többféle szellemi terméket hoztak létre: oktatási portfólió (10 modult tartalmazó tanári kézikönyv, tanulói munkafüzet); 4 modulból álló tanár-továbbképzési kézikönyv; szülői útmutató 18 esettanulmánnyal; online tanulói önértékelési eszköz. Mindezek segítséget nyújtanak a diákok, tanárok és szülők számára a pályaválasztási döntésekben.

Az előadás az oktatási portfólió kidolgozásának szempontjai mellett részletesebben a nemzetközi tanár-továbbképzés, valamint a tanulói csereprogramok tartalmi elemeit és tanulságait mutatja be. A továbbképzés online formában valósult meg a Covid-19 járvány időszakában, iskolánként 4-4 pedagógus részvételével. A képzés négy modulból állt: (1) Életvezetési készségek és fejlesztési lehetőségeik az iskolai oktatásban; (2) A diákoknak kidolgozott tanfolyam módszertana; (3) Szülői együttműködés fokozása; (4) Hatékony módszerek a szülők bevonására az iskolai tevékenységekbe. A tanulói mobilitásokra 2022-ben került sor hollandiai és olaszországi helyszíneken, iskolánként 6-6 tanuló és 2-2 kísérő tanár közreműködésével. A diákok nemzetközi csapatokba sorolva változatos produktumokat (pl. a jövő iskolájának terve, gondolattérképek a példaképekről) hoztak létre, amelyeket a tábor végén bemutattak egymásnak és közösen értékelték, a tanárok irányításával.

A projekt gazdagítja az életvezetési kompetencia fejlesztésével kapcsolatos módszertani ismereteket. A partnerekkel együtt készített szellemi termékek online elérhetők és jól alkalmazhatók az iskolai és iskolán kívüli tevékenységekhez egyaránt.

A KÖZÖSSÉGSZERVEZŐK SZEREPELFOGÁSA ÉS PÁLYAKÉPE

HEGYI-HALMOS NÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
hegyi.halmos@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: kultúra közvetítés, közösségszervező, pályakép, pályaidentitás, szerepfelfogás

A Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Program keretében zajló, Élethosszig tartó tanulás szemlélete a Pest megyei közművelődési intézményekben és közösségi színtereken című kutatásunk keretében elsősorban az LLL lehetőségek biztosításának feltételeit vizsgáljuk az intézményekben. Kutatásunk három területre tér ki különös hangsúllyal: egyrészt az ifjúsági korosztálynak szóló szakmai tevékenységekre, másrészt az önkéntes programok gyakorlatának vizsgálatára, harmadrészt pedig a közművelődési intézményekben dolgozó, valamint a művelődő közösségekkel foglalkozó szakemberek pályaképére, különös figyelemmel a feladataik ellátásához szükséges kompetenciákra. Előadásomban a közművelődési szakemberek szerepfelfogásának és pályaképének vizsgálatából származó eredményeket ismertetem, majd vetem össze a közösségszervező szakon tanuló egyetemi hallgatók szerepfelfogásával és pályaképével.

Kit tekinthetünk a 21. században kultúráközvetítőnek? Hidy (2001) véleménye szerint tágabb értelemben mindenki az, hiszen a kultúra mindenkié, mindenki lehet kultúra teremtő, kultúra használó és tovább is adhatja a kultúrát. Ha szűkebb értelemben gondolkodunk a kultúráról, akkor hivatásos kultúráközvetítőnek tekinthetjük a művészeti és kulturális intézmények munkatársait, a kulturális vállalkozásokban résztvevőket. Azonban rendkívül nehéz meghatározni, kit nevezhetünk kultúráközvetítőnek, így elsődlegesen talán érdemes megvizsgálnunk, hogy kik azok, akik ilyen feladatok ellátására szóló diplomát kaptak, illetve kapnak. A felsőoktatásban megszerezhető végzettségek tekintetében a népművelők, később művelődésszervezők, most a közösségszervezők azok, akiket főhivatású kultúráközvetítőnek képeznek. Lehetséges-e leírunk a hivatásos kultúráközvetítő idáltípusát? Mi a státusza, szerepe a művelődésszervezőnek, közösségszervezőnek? Milyen szerepre szocializálódnak képzésük során? Milyen felfogásaik vannak a szereppel kapcsolatban? Milyen a közösségszervezői szerepkészlet és szerepkomplexum? Létezik-e és leírható-e egy közös normakészlet, amelynek nyomán tevékenykednek a hivatásos kultúráközvetítők? A közösségszervező szak hallgatói hogyan vélekednek diplomájuk értékéről, hogyan jellemzik képzésüket, mit tekintenek hivatásuk legfontosabb elemének? Miképpen működik a mai magyar társadalomban a kultúráközvetítés?

Vizsgálatunkban a fenti kérdésekre keressük a választ egyrészt a közművelődési intézményekben dolgozó kultúráközvetítő szakemberek vizsgálatával, másrészt az ELTE PPK közösségszervező szakos egyetemi hallgatók bevonásával.

IFJÚSÁGI KOROSZTÁLYOK BEVONÁSA KÖZMŰVELŐDÉSI TEVÉKENYSÉGEKBE PEST MEGYÉBEN

HEGYI-HALMOS NÓRA – GULYÁS BARNABÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

hegyi.halmos@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

gulyas.barnabas@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: ifjúsági munka, közművelődés, élethosszig tartó tanulás, kompetencia

A Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Program keretében zajló, Élethosszig tartó tanulás szemlélete a Pest megyei közművelődési intézményekben és közösségi színtereken című kutatásunk célja, hogy felmérjük a Pest megyei közművelődési intézmények hatósugarában élő közösségek élethosszig tartó tanulásra (LLL) vonatkozó igényeit, valamint az LLL lehetőségek biztosításának feltételeit a közművelődési intézményekben és közösségi színtereken. Kutatásunkban három területre különösen is nagy hangsúlyt fektetünk: egyrészt az önkéntes programok gyakorlatának vizsgálatára, a programok, tevékenységek megvalósításába bevont önkéntesek felkészítésének, támogatási rendszerének feltérképezésére. Másrészt a vizsgált közművelődési intézmények ifjúsági korosztálynak szóló szakmai tevékenységeire, és az ezekben a programokban érintett szakemberek ifjúsági munkához kapcsolódó kompetenciáira. Harmadrészt a közművelődési intézményekben dolgozó, valamint a művelődő közösségekkel foglalkozó szakemberek pályaképére, különös figyelemmel a feladataik ellátásához szükséges kompetenciákra, illetve azok fejlesztésének lehetőségeire. Előadásunkban elsősorban az ifjúsági korosztályok megszólításával és bevonásával kapcsolatos tapasztalatokra, gyakorlatokra vonatkozó eredményeinket szeretnénk bemutatni.

Kutatásunkban a 15-29 év közötti fiatalokat nevezzük ifjúsági korosztályoknak, amely összhangban van a 2000 óta négyévenkénti nagymintás ifjúságkutatás korosztályi értelmezésével (Ifjúság, majd Magyar Ifjúság kutatások). Ifjúságügy alatt értünk minden olyan cselekvést, keretet, akaratot és tevékenységet melynek célcsoportjában a gyermek- és ifjúsági korosztály áll (vö.: Déri – Gulyás, 2017: 13-20). A hazai szakmai diskurzusban sok esetben az ifjúságügy és ifjúsági munka egymás szinonimájaként jelenik meg.

Kutatásunk első részében, a vonatkozó szakirodalom áttekintését és feldolgozását követően online kérdőíves felmérés keretében a Pest megyei közművelődési intézmények és közösségi színterek tevékenységeit, programjait térképeztük fel, valamint az azokhoz kapcsolódó tanítási-tanulási (formális, nem-formális és informális) folyamatokat kívántuk azonosítani. A kérdőívben a vizsgált intézményekre vonatkozó alap jellemzőket mértünk fel (dolgozók száma, képesítése, tapasztalata, programok száma, típusai, célcsoportja (korosztályok), különféle tanulási tevékenységek jelenléte), valamint külön blokkban kérdeztünk az önkéntesek bevonásáról, illetve a kifejezetten az ifjúsági korosztály számára szervezett programokról, ezen programokat szervező szakemberekről. A kérdőíves vizsgálatot követően zajlik az ifjúsági korosztályok bevonásával foglalkozó szakemberek részvételével zajló fókuszcsoporthoz szervezése (2022. június) annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjunk arról, hogy az ifjúsági munkához kapcsolható tevékenységeknek milyen lehetőségei vannak a vizsgált közművelődési intézmények vonatkozásában.

A PÁLYADÖNTÉS IDEJE, MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐI ÉS AZ AZT BEFOLYÁSOLÓ SZEMÉLYEK A ZENEMŰVÉSZETI SZAKGIMNAZISTÁK KÖRÉBEN

HÉJJA BELLA EMERENCIA – PÁSKUNÉ KISS JUDIT

Debreceni Egyetem, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Magyar Táncművészeti Egyetem

hejja.bella@mte.eu

Debreceni Egyetem

jutka.kis@gmail.com

Kulcsszavak: továbbtanulás, pályadöntés, zeneművészeti szakgimnázium

A pályaválasztás a mai napig közkedvelt kutatási terület mind az oktatáskutatók, mind a pszichológusok között. Noha az élethosszig tartó tanulás fogalmával kibővült ennek hatóköre, sőt a pályára egyre inkább nem mint választott, hanem mint konstruált folyamatra tekintünk, az általános iskolás korosztály számára a továbbtanulás továbbra is egy megkerülhetetlen döntési, választási helyzetet jelent. 2019-2020-ban kérdőíves felmérést végeztünk 9. és 11. évfolyamos zeneművészeti, képző- és iparművészeti szakgimnazisták, valamint általános tantervű képzésben résztvevő gimnazisták körében az ország minden régiójában. Kutatásunkban 345 fő zeneművészeti szakgimnazista, 205 fő iparművészeti szakgimnazista, valamint 310 fő gimnazista (N=860) vett részt. Vizsgálatunk a fiatalok pályadöntésének idejére, meghatározó tényezőire és a pályaválasztást befolyásoló személyekre irányult. Azt feltételeztük, hogy a művészeti képzésben résztvevő fiatalok hamarabb köteleződnek el a választott pálya mellett, mint a gimnazisták, valamint pályadöntésük során a tanáraik befolyásoló szerepe jelentősebb, mint a gimnazisták között. A pályadöntés tényezőit tekintve hipotézisünk szerint a művészeti képzésben résztvevők között az intrinzik célok aránya magasabb a gimnazistákhoz képest.

A pályadöntés idejét tekintve azt találtuk, hogy a vizsgált csoportok közül a zenészek köteleződnek el leghamarabb a választott pálya mellett. Az általános tantervű képzésben résztvevő gimnazisták nagy része még nem tudja, mivel szeretne foglalkozni. Akik közülük már mégis döntést hoztak, jellemzően nem az általános, hanem a középiskolában tették azt, amikor a szükségleteket, értékeket és lehetőségeket is figyelembe vevő szakmai preferencia kikristályosodása jellemző fejlődési feladat.

A kérdőívben nyitott kérdés keretén belül adhattak választ a fiatalok arra vonatkozóan, hogy miért döntöttek az adott pálya mellett. Az elemzés során alkotott tartalmi kategóriák közül az érdeklődés volt a leggyakoribb indok. A zenészek között az átadás iránti vágy jelent meg további gyakori válaszként, míg az anyagi javakat képzési területtől függetlenül egészen elenyésző számban említették a választ adó fiatalok. Különösen a művészeti képzésben résztvevők között mutatkozott meg az általuk választott hivatás pályaválasztóra gyakorolt hatásának, valamint az önkifejezésnek a fontossága.

A pályadöntést befolyásoló személyek közül a szülők és tanárok szerepe a legkiemelkedőbb, utóbbi a zenészek esetében a szülők szerepét is felülmúlja. Mellettük a barátok, ismerősök és példaképek hatása is megjelenik, és különösen a gimnazisták nyilatkoztak úgy, hogy senki nem befolyásolta őket és nem volt hatással a pályadöntésükre, inkább saját magukra hagytak.

A kutatás eredményei hiánypótló szerepet töltenek be a pályaeorientáció területén, melyeket elsősorban a vizsgált iskolatípusokban tanító pedagógusok, az ott tanuló serdülők szülei és maguk a tanulók tudnak hasznosítani.

IRODALOMTANÍTÁSRÓL ALKOTOTT PEDAGÓGUSNÉZETEK HATÁSA A TANULÓK IRODALOMMAL KAPCSOLATOS VÉLEKEDÉSEIRE

HERÉDI REBEKA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

heredi.rebeka@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: kihívások, pedagógusnézetek, irodalomtanítás, tanuló, olvasás

A pedagógusnézetrendszer olyan szubjektív elemeket tartalmaz, amelyek a tanár és a tanóra szintjén meghatározzák a tanítás sajátosságait: a preferált tanítási metodikát, tanulásszervezési módokat, a műelemzés stratégiáit, tanár- és tanulószerepeket. Azt, hogy az irodalomtanár mit tekint az irodalomtanítás céljának, illetve ezen célkitűzéseket milyen eszközök segítségével éri el. A világban beköszönő viszonylag gyors technológiai, információáramlási változások, az egyénnel szemben támasztott új társadalmi és gazdasági igények elvárják, hogy az oktatás rendszerében is megtörténjen az alkalmazkodás. Ezen módosulások szorgalmazzák például az újabb tanítási struktúrák létrejöttét, a hagyományos tanuló- és tanárszerepek felbomlását, az irodalomtanítás új, lehetséges célkitűzéseit, melyek potenciálisan eredményesebben látják el az új gazdasági, társadalmi szükségleteket. A változásokra történő reflektálás, illetve a reflektálási hajlandóság erős összefüggéseket mutat a pedagógiai nézetrendszerrel. A nézet rögzíti az innovációk megismerése és kipróbálása iránti hajlandóságot. Ezen túlmenően az irodalomtanár nézetrendszere befolyásoló tényezőként hat a tanuló irodalomhoz és olvasáshoz kapcsolódó viszonyulásaira. Elsődleges célnak tekintem megvizsgálni, hogy az egyes nézetrendszerek milyen jellegű attitűdöket mozgósítanak a tanulók oldaláról. Ki lehet-e például azt jelenteni, hogy az a pedagógus, aki tanítási módjában újító, élményszerűsége alapozó tanórákat hoz létre, nagyobb valószínűséggel alakít ki pozitív attitűdöket a tanulóknál az irodalom és az olvasás iránt?

Az elméleti trianguláció megvalósulásának érdekében viszonylag hosszabb teoretikus részben összegzem azokat a tényezőket, amelyek megalapozzák a nézetek merevségét, illetve azokat, amelyek a nézetek megújulását szorgalmazzák. A második szakaszban tíz irodalomtanár bevonásával vizsgálom, hogy a tanítással kapcsolatos elképzeléseik, módszereik milyen jellegűek, mit tekintenek az irodalomtanítás céljának, milyen attitűdöket csatolnak a tanításhoz. Ismertetem a mintavételi eljárás helyét, módját, eszközeit és eredményeit. Egyik fő célom a nézetekkel kapcsolatos kategorizációs lehetőség megragadása, ezért a nézeteket irodalomtanítási modellekbe, illetve megközelítésmódokba sorolom. A modellek és megközelítésmódok egyúttal leírják az irodalomtanítás lehetséges szakaszait is (pl. ismeretátadó, értékteremtő; műelemző; játék- és élményalapú). A kategorizáció segítségével a jellegzetességeket rendszerbe foglalom, és igyekszem olyan tendenciákat, csomópontokat kitapintani, melyek szignifikánsan jelen vannak a vizsgált irodalomtanárok nézeteiben.

ARE THE STUDENTS' BELIEFS MORE SPECIFIC OR MORE GENERAL?

ACHMAD HIDAYATULLAH

University of Szeged
achmadhidayatullah08@gmail.com

Keywords: epistemological beliefs, knowledge, mathematics

Personal epistemological beliefs have grown and attracted the interest of researchers in various areas. Epistemological beliefs are a branch of philosophy concerned with the nature of knowledge, possibility, scope, general basis, and its justification. There are debatable regarding the concept of beliefs and whether beliefs are more specific or more general. Empirical studies are still needed to clarify the tendency of students' beliefs about knowledge.

The purpose of this study is to investigate the dimensionality of students' personal epistemology beliefs about knowledge from different domains. This study also elaborated on the relation of these personal epistemological beliefs to other aspects such as attitude to their study, social-economic status, and achievement. 227 students (Mean Age = 20.52, SD = 2.22, Boys = 33, Girls= 191), mathematics education, and primary education from two universities participate in the present study. Descriptive statistics and t-tests were used to analyze the data in the present study.

The result of this study revealed the same result as the previous study, differences in domains yield different beliefs about knowledge. Mathematics education students perceive knowledge in mathematics education as more certain than in primary education science, the principles in mathematics are unchanging, and most of the truth in mathematics is already found. Mathematics education students also view the truth as attainable by experts in mathematics more than in primary education domains. Students perceive the mystery in mathematics can be discovered by mathematicians.

These personal epistemological beliefs correlate and predict students' attitudes and their achievements in mathematics. We did not find student differences in beliefs about knowledge both in mathematics and primary education based on their gender.

Supported by the MTA-SZTE Metacognition Research Group.

MIT GONDOLNAK A DIÁKOK AZ IRODALOMÓRÁKRÓL? EGY 9.-ES OSZTÁLYBAN VÉGZETT ATTITÚDVIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

HOLLÓY JÚLIA

Pécsi Tudományegyetem
reti.olgi@gmail.com

Kulcsszavak: irodalomtanítás, olvasási szokások, kötelező olvasmányok, tanulói nézőpont

A hazai irodalomoktatás jelenlegi helyzetéről (Gombos, 2015; Arató, 2005, 2022; Molnár, 2015; Varga, 2021; Kispál, 2019; Kusper, 2019; Nényei, 2021; Keisz, 2021), a Z- és az Alfa-generáció (Nagy, 2016) olvasási szokásairól (E. Szabó, 2011; Szabó, 2016; Béres, 2017; Broeder – Stokmans 2013; Jamiah – A ffendi, 2020; Bas, 2012; Chotitham – Wongwanich, 2013) számos tanulmány, kutatás született az elmúlt két évtizedben. Ezeket egészítik ki viták, tanulmányok, kutatások, vélemények a magyar kötelező olvasmányok minőségéről, adekvátságáról (Könyves Magazin, 2020; Fiala, 2019), ilyen volt többek között az a vita, amely Tóth Krisztina nyilatkozata (Könyves Magazin, 2021) kapcsán robbant ki, vagy a 2020-as Nemzeti alaptanterv és a 2024-es módosított középszintű érettségi vizsgákra érkező írások (EduLine, 2020; ÉGIG, 2020; Bod, 2021). Mindezek azt mutatják, hogy az irodalomtanítás, az olvasás témaköre gyakran kerül a figyelem középpontjába, azonban főképp a tanárok, szülők, írók, azaz nem a diákok nézőpontjából.

Kutatásomban egy Budapest-környéki gimnázium 9. osztályos tanulóit (harminc 14-16 éves diák) kérdeztem meg egy attitűdvizsgálat keretei között az olvasási szokásaikról, az irodalomórai tapasztalataikról, valamint arról, hogy melyek az általuk legkedveltebb témakörök, munkaformák, és ezek előfordulnak-e a tanórákon. Azért választottam ezt az évfolyamot, mert az irodalom tananyag és a diákok között itt a legnagyobb az időbeli távolság, hiszen a tanév részét képezi az antikvitás, a Biblia és a középkori irodalom, amelynek nemcsak nyelvezete, de szemléletmódja is gyakran távol áll ettől a korosztálytól. A kérdőív kiemelt célja volt felmérni a diákok olvasási motivációit, preferenciáit, valamint azt, hogy a magyarórák felépítése és a feladatok összetétele megfelel-e azoknak az igényeknek, amelyet a tanulók megfogalmazznak. A záró kérdések pedig az irodalom és az irodalomóra szerepére, céljára kérdeznek rá. A kérdőív összeállításánál szempont volt, hogy a korosztálynak megfelelő legyen a nyelvezet, ezért bizonyos kérdéseknél nyitott, másoknál zárt és átmeneti kérdések kaptak helyet.

A KÖRNYEZETISMERET TÁRGY TUDÁSELEMEINEK ISMÉTELT MÉRÉSE 3. OSZTÁLYOSOK KÖRÉBEN

HOMOKI ERIKA – MATA EMESE

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

homoki.erika@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

mata.emese45@gmail.com

Kulcsszavak: környezetismeret, 3. osztály, mérés

A környezetismeret tárgy óraszámainak drasztikus visszaszorítása szembe megy a nemzetközi trenddel. Addig míg külföldön a K-12 időtartamról beszélnek a tudásbázis és készségek alakításának idejeként (Csapó et al., 2019), addig Magyarországon ezzel mit sem törődve tovább csökken azon évfolyamok száma, ahol a természettudományok megjelennek. Napjainkra 8 évre zsugorodik a garantált időkeret a közoktatásban, és ez még iskolatípusonként is eltérő.

A környezetismeret tantárgy hiányának oka, hogy így csökkentjük a gyerekek terheit, de közben elveszítjük több képesség korai alakításának lehetőségét is. Úgy gondolom, hogy első körben a tananyagot kell arra felhasználni, hogy a gondolkodást, a képességeket fejlesszük. Ha van rá lehetőség akkor pedig korban minél hamarabb csökkentjük a gyerekek közötti különbségeket ezen a téren is. Sokszor halljuk a médiából is, hogy a kompetenciát szembeállítják a lexikalitással, de ezek nem szembenálló fogalmak, nem ez lesz a megoldás az iskolai terhek csökkentésére.

A mi vizsgálatunk egy 12 évvel korábban lefolytatott diagnosztikus mérés ismétlése (3. osztályban), amikor is a tanulók szövegértési, matematikai és természettudományi eredményeit vetettük össze (Jenei et al., 2011). A 2022-es mérés csak a természettudományokra terjed ki a 3. osztályosok körében, akik még heti egy órában tanultak környezetismeretet 1-4. évfolyamban. A minta száma kb. 1500 fő (a mérés jelenleg is zajlik). Feltételeztük, hogy az időkeret csökkenése magával hozza majd az eredmények romlását. A mérést végző pedagógusokkal konzultálva a legtöbben nem csak heti egy órát tartottak környezetből, mert ezt kevésnek érzik, de nyilván voltak ettől eltérő vélemények is. Sokan örültek a tárgy eltűnésének az 1-2. évfolyamon.

Kérdés, mit okoz ez a csökkenés hosszútávon (továbbtanulás, munkaerőpiac)? Van, aki ezt végig gondolta és vizsgálta ezen készségeket felhasználó szakmák munkaerőpiaci súlyát, csökkenésüknek hiányát?

AKTUÁLIS TRENDEK ÉS FEJLESZTÉSEK A PROBLÉMAALAPÚ STEM- OKTATÁSBAN: A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉS A KÖRNYEZETTUDATOSSÁG TANTERVI IMPLEMENTÁCIÓJA

HORVÁTH ANDRÁS

Eötvös Loránd Tudományegyetem
hand.mcmxcvi@gmail.com

Kulcsszavak: PBL, STEM, innováció, implementáció, környezettudatosság, fenntarthatóság

A 2020 és 2022 között született, problémaalapú tanulás (PBL) STEM-területen történő (innovatív eszközök, módszerek és keretrendszerek általi) alkalmazásáról és fejlesztéséről szóló nemzetközi tanulmányokban a két legfőbb közös vonás a digitális eszközök alkalmazása, és a fenntartható fejlődésre, valamint a környezettudatosságra épülő tematikus tervezés. Az előadás a két téma közül a tantervi implementáció jellegzetességeire (a tanulási eredmény - módszer - keretrendszer láncolat sajátosságai, az oktatási rendszer sajátosságai, az oktatás színterének szociális jellegzetességei) vonatkozik, valamint tömören bemutatja az eredményes implementáció szakirodalom-kutatás által feltárt lehetséges ismérveit is: a legmeghatározóbb tényezők részben rendszerszintűek (jól meghatározott célok és irányelvek, korszerű eszközpark a fejlesztéshez, hatékony értékelési rendszer), részben (inter)perszonálisak (közösségek és horizontális hálózatok szerepe, a pedagógiai tervezés hatása) voltak. Ezen felül a cikkek tartalma alapján az általunk a PBL implementációjára végzett SWOT alapján (mely magára a PBL-re vonatkozó korábbi SWOT-okkal is konzisztensnek bizonyult) azt is megállapítottuk, hogy hasonló tanegységek, módszerek és keretrendszerek implementációja jelentősen hozzájárulhat a tanulói soft skilllek, továbbá a metakognitív és metaaffektív készségek fejlesztéséhez. (Ugyanakkor az implementációval kapcsolatos megoldandó kihívás a PBL alkalmazásának hazai pedagógiai kultúrájának fejlesztése.)

MENTORÁLÁS MINT MÉLTÁNYOS SZOLGÁLTATÁS A „TANÍTSUNK MAGYARORSZÁGÉRT!” PROGRAMBAN. HÁROM VIZSGÁLAT EREDMÉNYÉNEK SZINTÉZISE

HORVÁTH GERGELY

Pécsi Tudományegyetem
horvath.gergely@pte.hu

Kulcsszavak: méltányosság, esélyegyenlőség, mentorálás-kutatás, hátrányos helyzet

Az előadás fókuszában a „Tanítsunk Magyarországot!” országos mentorprogram, egy olyan mentorált-csoportja áll, akik az első diákként, 2019 szeptembere és 2021 júniusa között vettek részt a programban. A vizsgált mentorprogram célja, hogy kistérségi, zömében hátrányos helyzetű diákok segítséget kapjanak olyan egyetemista mentoroktól, akik munkájukkal célozzák a sikeres pályorientáció megvalósulását és a továbbtanulási aspirációk pontosítását, megvalósítását. Az előadás célja, hogy betekintést engedjen a mentori munka folyamatába és kimenetébe, három, eltérő fókuszú, de egy mentorált-csoportban elvégzett vizsgálat eredményeinek szintetizálásával. A két év mentori munkáját elemző vizsgálat sorozat fókuszba helyezte a mentori munka bemutatását és céljait (vizsgált időtartam: 2019 szeptember-2020 december), górcső alá vette a mentorált-csoport igényeit és véleményét a programról (vizsgálati idő: 2021 február); végezetül az általános iskolai mentorálási szakasz zárásaként felmérte a diákok jövőjükre vonatkozó elképzeléseit és a program folytatásának igényét (vizsgálati idő: 2021 június). A kutatássorozat első fázisa, dokumentumelemzés útján betekintést engedett a mentorálás folyamatába: a mentori beszámolók tematizálása biztosította, hogy pontosabb képet kapjunk a mentori munka mibenlétéről, körvonalazta a konkrét mentori tevékenységeket. A második szakaszban kérdőíves formában mértük fel a diákok vélekedését a mentorálási alkalmakról (N=18; n=14). Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a mentor-mentorált kapcsolat minősége a mentorálási folyamatot meghatározóan erősíti, illetve a diákok kiemelték a számukra leginkább meghatározó mentorálási élményeket. A kutatássorozat záró vizsgálata kvalitatív módszerrel, félig strukturált mélyinterjú segítségével kérdezte meg az önként jelentkező diákokat (N=18; n=7). Az eredmények feltárták a mentoráltak pályaspirációit, jövőképét. A mintában megtalálhatók voltak olyan diákok, akik a reziliencia felé haladtak, s ezzel ellenkezőleg, olyan diákok is, akik a korai iskolaelhagyás veszélyét vetítették előre. Az előadás a három mikrokutatás bemutatásával vázolja a mentorált-csoportban történő, egész időszakra vonatkozó beavatkozások sorozatát, azok folyamatát és kimenetét. A bemutató újszerűsége, hogy szintézist hoz létre a három mélyfúrás eredményei között, s ezáltal részletességgel tárgyalja a két év mentori munkáját, eredményeit és folytatási lehetőségeit. Az adatok triangulációjának köszönhetően a feltárt eredmények széleskörűen képesek bemutatni az adott mentorcsoportot. Az előadás segítheti a programban résztvevő hallgatók munkáját, illetve ösztönözheti őket hasonló, tudományos célú kutatások, illetve a mentori szolgáltatás praxisának fejlesztésére irányuló felmérések elvégzésére. Mindez hozzájárulhat a mentorálás mint méltányos szolgáltatás minőségének növeléséhez.

TUDÁSMEGOSZTÓ GYÓGYPEDAGÓGUSOK ÉS UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSOK KOGNITÍV JÓLLÉTÉNEK ÉS SZAKMAI FEJLŐDÉSÉNEK VIZSGÁLATA NÉZETEIK TÜKRÉBEN A „GYÖKEREK ÉS SZÁRNYAK” PROJEKT LEZÁRÁSÁT KÖVETŐEN

HORVÁTHNÉ VERTIKE ANDREA

Pécsi Éltes Mátyás Egységes Gyógypedagógiai Intézmény
vertike.andrea@gmail.com

Kulcsszavak: integráció, sajátos nevelési igény, esélyegyenlőség, pedagógus tanulás

A kevert metódusú, kvalitatív és kvantitatív pedagóguskutatás egy háromfázisú longitudinális vizsgálat harmadik, egyben záró kutatása, amely a Pécsi Éltes EGYMI gyógypedagógusainak és utazó gyógypedagógusainak nézeteit, vélekedéseit vizsgálja egy tudásmegosztó projekt zárását követően. A „Gyökerek és szárnyak” Komplex Köznevelési Projekt az Esélyteremtésért EFOP-3.1.6-16-2017-00002 projekt kezdetén, a kutatás első fázisában saját szakmai kompetenciáikra reflektáltak a gyógypedagógusok. A bemeneti szakaszban az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek/tanulók integrációjának lehetőségeire vonatkozó nézeteiket tette vizsgálat tárgyává a második kutatás. A 2022-ben lezárult projektet követően a harmadik fázis a tudásmegosztásban részt vevő gyógypedagógusok szakmai fejlődését vizsgálja. Az ötfokozatú Likert skálát alkalmazva, kérdőíves módszerrel, zárt és nyílt végű kérdésekkel a projekt hatását saját szakmai fejlődésük és tanulási gyakorlatuk fókuszba állításával vizsgálja a kutatás. Célja annak feltárása, hogy a projektben aktív tudásmegosztó szerepben a gyógypedagógusok énhatékony-ság-érzését, kognitív jóllétét miként befolyásolta a mintegy öt évig tartó pedagógustanulás a sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók eredményes integrációjának támogatásáért, az integrációban dolgozó pedagógusok tudásbővítéséért a sajátos nevelési igény fogalmi körében. A kutatás indokoltságát alátámasztja, hogy a pedagógusok foglalkozási jólléte hat a tanulók jóllétére. Háttérben a kognitív jóllét, az énhatékony-ság és a kiegészítés aspektusai összefüggenek (Borbáth – Horváth, 2021). A projektben tudásmegosztó szerepben a gyógypedagógusok saját tanulásuk folyamatát önreflektíven szemlélték, innovációk forrásaivá váltak, pedagógus tanulásuk így az egyéni fejlődésen túlmutatva az integráció sikeréért is kifejeződnek. Ezek az újítások pedig a MoTeL kutatás pedagógus innovációra vonatkozó megállapításait is igazolják.

A VAJDASÁGI PEDAGÓGUSOK FOGYATÉKOSSÁGRÓL ALKOTOTT KÉPE

HOSSZU TIMEA

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet
meggyesne.hosszu.timea@szte.hu

Kulcsszavak: fogyatékoság, elfogadás, társadalmi távolság, fogyatékosági modellek

Szerbia 2009-ben nyújtotta be Brüsszelnek uniós csatlakozási kérelmét. A koppenhágai kritériumokban megfogalmazott csatlakozási feltételek rendelkeznek az emberi jogok, a jogállamiság és a kisebbségek jogainak tiszteletben tartásáról. Az EU és tagállamai elkötelezték a fogyatékos állampolgárok életfeltételeinek, társadalmi, gazdasági helyzetének javításában. Emiatt fontos kérdés a pedagógusok fogyatékoságról alkotott elképzelése.

A fogyatékoság előfordulási gyakorisága Szerbiában 10-15% között van (Marković, 2016: 20). Az elmúlt évtizedben jelentős előrelépések történtek a fogyatékos személyek esélyegyenlőségének javítása érdekében, de kutatási beszámolók alapján társadalmi beilleszkedésük továbbra is jelentős akadályokba ütközik (Marković, 2016; Jovanović, 2017).

Online kérdőíves vizsgálatunk célja a vajdasági magyar pedagógusok (n=72) fogyatékoságról alkotott képének vizsgálata, a fogyatékos személyekhez való viszonyulásuk feltárása. Az adatok feldolgozását és elemzését részben az SPSS 20.0 program segítségével végeztük, a fogyatékoság meghatározását tartalomelemzéssel vizsgáltuk.

Főbb kutatási kérdéseink: Kit tekintenek a vajdasági magyar anyanyelvű pedagógusok fogyatékos személynek? Hogyan viszonyulnak a fogyatékosághoz?

A fogyatékoság saját szavakkal történő leírása során főként olyan meghatározásokat adtak a válaszadók, amelyek a fogyatékoság medikális modelljébe illeszthetők. Hiányállapotként, deficitként, sérülésként, betegséggként, hibás működésként, normától való eltérésként definiálták a fogyatékoságot. A morális modell elemei is felbukkannak a meghatározásokban, amikor a fogyatékos ember attribútumaként említik, hogy neki segíteni kell, hozzá le kell hajolni, hogy felebaráti szeretetből karitatív cselekedetekkel támogatni kell. A magyarázatok mindössze 4 százalékában jelenik meg a szociális modell gondolata, a társadalmi részvétel, és az abban való korlátozottság, amelyben a társadalom felelőssége is fellelhető.

Az ellenszenv-rokonszenv skála értékelése során a többi társadalmi csoporthoz viszonyítva a fogyatékos személyek (4,15 átlagponttal) a legelfogadottabb csoportot jelentik. A skála negatív végén a kábítószerfüggők állnak (1,97 pont). Valamennyi vizsgált társadalmi csoporttal összehasonlítva (páros mintás t-próba) a fogyatékoság elfogadása szignifikánsan magasabbnak bizonyult (p=0,00). Legkevésbé családtagnak (43,1%) és barátoknak (45%) fogadnák el a fogyatékos személyeket, leginkább szomszédnak (70,8%) választanák őket. Összefüggés vizsgálattal közepesen erős pozitív együttjárást találtunk a szomszédként, családtagnaként, barátként, munkatársként, tanítványként való elfogadás között (r=,452, p=,00; r=,558, p=,00; r=,687, p=,00; r=,559, p=,00).

Vizsgálatunk eredményei azt mutatják, hogy a vajdasági magyar pedagógusok mintája elfogadó a fogyatékoság irányába, de a fogyatékoságról való gondolkodásuk, szóhasználatuk megrekedt a medikális modell szintjén, ami nehezíti a társadalmi integráció esélyeit.

ESÉLY! EGYENLŐSÉG?!

HUSVÉTH LAURA

Budapesti Pedagógiai Oktatási Központ
lajra.level@gmail.com

Kulcsszavak: esélyegyenlőség, fogyatékoság, „z” generáció, pedagógus szemlélet

A kirekesztés és befogadás koronként és társadalmanként változott. A 17. századvégi felvilágosodás időszakában már megkövetelték az esélyegyenlőséget. Magyarországon a '80-as években merült fel először az integráció gondolata.

Úgy vélem – gyakorló gyógypedagógusként – az idő múlásával nem lett egyszerűbb „más”-nak lenni. A XXI. században is még mindig nehéz és küzdelmes az esélyegyenlőség megteremtésén belül a fogyatékos emberek élete. A szolidaritásnak a legszemélyesebb kapcsolatokból kell elindulnia. Ezen elgondolásból kiindulva végeztem felméréseimet 8. osztályosok (68 fő) és pedagógusok (50 fő) körében. A fogyatékoság, elfogadás, esélyegyenlőség értelmezéseit kutattam körükben. A végzős általános iskolások válaszákat azért tartottam fontosnak, mert ők a „z” generáció (1996-2010) tagjai, a világ első globális nemzedéke, akik a társadalmi kapcsolataikat egy időben élik meg a valós és virtuális világban. Szociális felelősségérzetük fejlett, problémamegoldó képességük kiváló, figyelemmegosztásuk, absztraháló képességük kiemelkedő, környezetükből érkező információkat másként dolgozzák fel, a környezetüktől való elidegenedés veszélyezteti őket („bedrótozott”, „always online” élet).

Hipotéziseim: H1. A törvényi szabályozások az együttnevelést támogatják, így a diákok felismerik a környezetükben fogyatékkal élőket. H2. A tanulóknál is és a pedagógusoknál is az érzékszervi fogyatékoság a legelfogadottabb. H3. A diákok véleménye szerint „A cipő” c. kisfilm ismertetése alapján mindkét fiú felnőttként bármely munkakörben dolgozhat.

Feltevéseim eredményei: H1. A tanulók a legtöbb esetben a „vakságot, némaságot, süketséget, autizmust, szellemi fogyatékoságot, beszélesi nehézséget, végtag hiányosságot” sorolták fel. 70%-nál nincs az ismerettségük körükben fogyatékos személy, 30% közvetlen családtagját (pl. testvérét, nagypapáját), osztálytársa testvérét, szomszédját jelölte meg. H2. A pedagógusok a legelfogadottabbak a „disz”-es kórképpel rendelkezőkkel, a beszéd-fogyatékosokkal és az enyhe értelmi fogyatékosokkal, a diákok pedig a hallás-fogyatékosokkal. A pedagógusok a legelutasítottabbak az érzékszervi fogyatékosokkal, autistákkal, magatartászavarosokkal, viszont 36% nem nevezett meg olyan gyermeket, akivel nem foglalkozna szívesen, a diákok viszont a súlyos értelmi- és halmozottan fogyatékosokkal távolságtartóbbak. H3. A „z” generációra további sajátágként megfogalmazott ismérvek, mint pl. „kevésbé lojálisak”, „nem az érzelmek jellemzik őket” ebben az esetben beigazolódni látszik. A szegényes ruházatú gyermeknek felnőttként túlnyomórészt fizikai munkát vagy munkanélküliséget vélelmeznek, addig a kerekesszékes fiatalnak irodai/otthoni elfoglaltságot, kisebb számban szellemi munkát szánnak.

A továbbiakban a vizsgálatomat nagyobb tanulói (végzős középiskolásokat is bevonva) és pedagógus létszámmal szeretném bővíteni, mert a fogyatékosággal élő embertársaink társadalmi integrációja, valamennyiünk közös ügye.

HIÁNYZÓ KOMPETENCIÁK? A KHARÓN THANATOLÓGIAI SZEMLE PEDAGÓGIAI VONATKOZÁSAI

HUSZÁR ZSUZSANNA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet

huszar.zsuzsanna@pte.hu

Kulcsszavak: kompetencia-modellek, thanatológia, szakirodalmi tanulmány

„Születésünktől fogván halunk, és halálunkig születünk” – írja Balázs Béla 1907-ben „Halálesztétika” című esszéjében. Ha úgy tetszik, programadó mondat ez, pedagógiailag is értelmezhető kettős fejlődésképzzettel átítatott, s még a Life Long Learning ideológiával és annak linearitásával is szépen összeférni látszik. A Halálesztétika „leckéje” – hasonlóan az élethosszig tartó tanulás programjához – permanens és ígéretet hordozó. Az ígéret az egyéni életút mint fejlődési lehetőség. Előretékintő, egyszersmind visszatekintő pozícióba helyezett itt – léthelyzetéből adódóan – az ember. Mintha saját magunkkal mennénk szembe. Nem tudunk kitérni a saját tekintetünk elől, s az ígéret másik fele, hogy a látásunk kiélesedhet a halál erőterében.

A „Halálesztétika” állításai mai szemmel is radikálisak; a halált következetesen értéként tételezők. E felfogásban a művészet és a halál egymást erősítő erők, melyek kiemelik az embert mindennapi, reflektálatlan életéből (Györi, 2009). A téma tabu-jellegét ugyanakkor számos szerző (Walter, 1991; Polcz, 1995; Hennezel – Leloup, 1999; Hegedűs, 2017; Zana, 2018; Porkoláb, 2021) hangsúlyozza. Kimondottan pedagógiai tartalmi is vannak például „A halál és a gyermek” alcímmel 1995-ben megjelent Polcz Alaine kötetnek, amely címében is kihangsúlyozza, mintegy a gyermeki kérdést: „Meghalok én is?” A kötet a haláltudatról, a haldoklásról, a gyermeki gyászról szól, és arról, miként támogathatja ilyenkor a felnőtt a gyermeket. Óvodapedagógusoknak, pedagógusoknak, pszichológusoknak szóló akkreditált továbbképzés és diákoknak szóló érzékenyítő programok (lásd Porkoláb, 2021) is léteznek a témában.

Előadásom elméleti jellegű. Arra vállalkozik, hogy pedagógiai szempontból értelmezze a halál kérdéskörét taglaló, áttekintett irodalmat. A szakirodalmi áttekintés során sor kerül az első ízben 1997-ben megjelent, jelenleg XXV. évfolyamában járó Kharón Thanatológiai Szemle pedagógiai vonatkozású tanulmányainak számszerűsítésére, az egyes tanulmányok tudományterületi beazonosítására, a direkt és indirekt pedagógiai vonatkozások elhatárolására, a hozzájuk kapcsolódó témacsoportok meghatározására és a kiemelhető pedagógiai vonatkozások köznevelési és tanárképzési relevanciájának kompetencia-elvárásokkal összefüggő értelmezésére.

Az eredmények szerint az alapvetően pszichológiai, etikai, filozófiai, kultúrtörténeti, kultúrantropológiai és etnográfiai megközelítések pedagógiai relevanciája a szociális kompetenciák és az érzelmi intelligencia fejlesztésében, továbbá a rezilienciával összefüggésben, valamint a pedagógiai kommunikáció terén a legkifejezettebb. A kutatási eredmények hasznosíthatóak például a veszteségkommunikáció modellértékű mintáinak kialakításában.

Témámnak különös aktualitást ad a pandémia tömeges iskolai tapasztalata és annak részleges feldolgozottsága, a pszichológiai támogatást igénylő gyermekek arányának tapasztalt megnövekedése és a halál témájának drámai aktualitása a háborús helyzet okán.

THEORETICAL FOUNDATIONS OF A PROBLEM-ORIENTED APPROACH TO LANGUAGE TEACHING

ÉVA ILLÉS

MTA, Eötvös Loránd University
illes.eva@btk.elte.hu

Keywords: language use, autonomy, teaching language as communication, growth mindset

The talk argues that in order to prepare learners for the unpredictable challenges of foreign language use in the 21st century, rather than offering ready-made answers, language education should focus on developing students' ability to notice, pose and solve problems. However, in order to implement such a problem-oriented approach, relevant notions and theories need to be revisited.

When outside of the classroom, learners function as language users who engage in online problem-solving by exploiting all the resources at their disposal, be they linguistic or otherwise. The scope of learner autonomy has, therefore, to be expanded and include not only learners' ability to take charge of their own learning (Benson, 2007) but also their ability to manage the challenges of real-life communication under their own steam (Illés, 2012). In addition, if the classroom intends to replicate real-life communication with its undefined eventualities, learners have to engage both schematically and linguistically when using the target language. This then entails teaching language as communication, rather than teaching language for communication in preparation for predefined situations with native speakers (Illés, 2020; Widdowson, 1978). Teaching language as communication can be realised through problem-solving, where problems can range from single questions to students' research and presentation of their favourite topics. Problem-solving can also include linguistic landscape projects or putting a play on stage. Throughout, student noticing (Schmidt, 1990), initiative and research play a crucial role, where teachers create the appropriate classroom conditions and facilitate the problem-awareness and problem-solving process. When implementing the approach, it is also important that teachers adopt a growth mindset and conceive of their students' language learning ability as a complex, dynamic "process of multiple developable skills" (Mercer, 2012, p. 28).

Prepared with the support of the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.

TANÓRÁN KÍVÜLI TANULÁS: VÁLTOZÁSOK ÉS EREDMÉNYEK PEDAGÓGUSI ÉS VEZETŐI TAPASZTALATOK ALAPJÁN

IMRE ANNA

Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA)

imreann@gmail.com

Kulcsszavak: tanórán kívüli tanulási részvétel, változások követése, eredmények

A tanórán kívüli tanulás a formális oktatást kiegészítő lehetőségeket kínál nem formális tanulási környezetben a tanulók számára, amelyek többféle módon segíthetik a tanulók tanulmányi, ill. személyiségfejlődését (pl. motiváció, tanulói bevonódás, szociális kompetenciák fejlesztése) (pl. Miller, 2003; Eccles, 2005; OECD, 2020). A szakirodalom a kérdés kapcsán jellemzően a kedvező tapasztalatokról számol be, hangsúlyozva ezzel összefüggésben a tanulási környezet és a program jellemzőit, ill. az intézményi megvalósítás minőségét is (pl. Fredricks, 2011; Huang, 2013; Durlak, 2010).

A tanórán kívüli tanulás lehetőségeit a tanulói részvétel és az intézményi megvalósítás oldaláról, hazai kontextusban több alkalommal vizsgáltuk, statisztikai és empirikus adatok segítségével. Jelen előadás első része országos és területi adatok (KIR, OKM) segítségével azt vizsgálja, hogy hogyan alakult hosszabb időszak során a tanulói részvétel általános iskolai szinten és a közép fokú oktatásban.

Az előadás második része szintén egy hosszabb időszakot vizsgál három térség tapasztalatait feltáró empirikus adatok segítségével (2013/2014, 2016/2017, 2019/2020). Az adatok feldolgozása során igyekeztünk a kérdés legfontosabb oldalával kapcsolatos tapasztalatokat feltárni, elemezve a tanulói, pedagógusi és vezetői tapasztalatokat és véleményeket is.

Az empirikus kutatás során kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt alkalmaztunk. A kvantitatív adatfelvétel mintája a vizsgált tanévekben azonos volt: három eltérő helyzetű térség, egy fővárosi kerületben és két vidéki járás általános iskoláinak vezetői, pedagógusai és felső tagozatos tanulói jelentették.

Az előadás a fenti tapasztalatok felhasználásával a változási tendenciákat is igyekszik azonosítani a beavatkozás megvalósításával és eredményeivel összefüggésben a vizsgált terepeken az érintett intézményi szereplők (pedagógusok és iskolavezetők) véleménye alapján. Az elemzés során azt is vizsgáljuk, hogy milyen eltérések ragadhatóak meg a vizsgált időszak alatt a legfontosabb szereplők (vezetők, pedagógusok) preferenciáiban, nézeteiben a tanórán kívüli tanulási környezettel kapcsolatban (pl. módszerek, pedagógus kompetenciák, együttműködések), és ezen eltérések hogyan alakultak az idő során a vélemények tükrében?

A SZÜLŐI BEVONÓDÁS NÖVELÉSE PEDAGÓGUSI ÉS SZÜLŐI SZEMMEL

IMRE NÓRA

Pannon Egyetem
imrenora@gmail.com

Kulcsszavak: szülői bevonódás, iskolai eredményesség, szülő-iskola kapcsolat

A szülői bevonódás, vagy más szóval szülői részvétel vizsgálata az elmúlt évtizedekben számos kutatás központi eleme lett, nemcsak a tanulói eredményesség (Wilder, 2014), hanem az iskolai elkötelezettség (Johnson et al., 2016), és ezzel szoros összefüggésben a korai iskolaelhagyás témakörében is (Lyche, 2010; Bilige – Gan, 2019). Nemzetközi és hazai tanulmányok sora elemzi a pedagógusok és a szülők közti kommunikáció jellegét, az egymás felé irányuló elvárásrendszer különböző elemeit, a szülői részvétel növelésére irányuló erőfeszítéseket, s azok hatásrendszerét (Hornby – Blackwell, 2018; Harpaz – Grinshtain, 2020; Kathyné – Nagy, 2017). Az oktatásfejlesztés által is támogatott – a szülői bevonódás fokozását célul kitűző – tervek, programok mellett azonban számontartunk olyan tanulmányokat, melyek felhívják a figyelmet a növekvő szülői részvétel árnyoldalaira, úgymint a kompetenciahatárok átlépése vagy a családi élet megzavarása (Lareau, 2019; Whitaker – Hoover-Dempsey, 2013).

Kutatásunkban elsősorban arra kerestük a választ, hogy az érintett felek egyáltalán igénylik-e a magasabb intenzitású szülői bevonódást a gyermek iskoláztatásába. Emellett azt is igyekeztük feltárni, hogy mely okok vezetnek ahhoz, hogy a pedagógusok, vagy a szülők növelnék, illetve csökkentenék a részvétel gyakoriságát. Az említett két célcsoportot érintő kérdőíves vizsgálatunk során rákérdeztünk a szülőkkel való kapcsolattartás formáira, az ezzel kapcsolatos nehézségekre és lehetőségekre is. Elemzésünk egyrészt támaszkodik egy – a 2018/19-es tanév során felvett – online pedagógus kérdőíves kutatás (N=641) adataira, másrészt a mintába került általános iskolákba járó 4. évfolyamos tanulók szüleit vizsgáló kérdőíves felmérésre (N=1806).

A kutatás eredményei szerint a kisebb településeken lévő és a magasabb korai iskolaelhagyás mutatóval (ESL index) rendelkező általános iskolák pedagógusai nagyobb arányban jelezték, hogy növelnék a szülők bevonását. A nyitott kérdésekre adott válaszok közül az okok között megtalálható a tanulók eredményességének növelése, a lemorzsolódás csökkentése és az együttműködés javítása. Az adatokból az is látható, hogy a megyeszékhelyeken, városokban és 10%-nál alacsonyabb ESL indexszel bíró intézményekben nagyobb arányban jelezték a pedagógusok, hogy partnerként tekintenek a szülőkre. A szülői kérdőíves felmérés eredményei szerint a válaszadó szülők közel a fele szeretne jobban részt venni gyermeke iskolai életében.

SZŰRŐBUBORÉK ÉS VISSZHANGKAMRA JELENSÉGEK A NEVELÉSTUDOMÁNY HORIZONTJÁN

JAKAB NATÁLIA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
jakabnati@gandhigimi.hu

Kulcsszavak: szűrőbuborék, filter bubble, visszhangkamra, hátrányos helyzet, esélyteremtés

A digitális kompetenciák megléte (szintje), vagy hiányossága mellett fontos megfigyelési szempont lehet az interneten jelen lévő úgynevezett filter bubble, amelyről Pariser 2011-ben tartott egy később népszerűvé váló előadást. Véleménye szerint, az internetes keresőmotorok segítségével a közösségi média, a kereső alkalmazások, a hírportálok egy bizonyos internetes közegben (buborékban) tartják a diákokat, amely konzerválja a diákok információhoz jutásának lehetőségeit. Pariser szerint a különböző felhasználók eltérő keresési eredményre jutnak ugyanabban a témában, amelyek a korábbi interakcióik alapján változnak. Sunstein (2007) azt mondja, hogy a social mediának köszönhetően az emberek főképp olyan csoportokba csatlakoznak, amelyek saját értékrendjüknek megfelelőek, de ezzel el is zárkozhatnak minden olyan információtól, amelyek megkérdőjelezhetik ezeket a nézeteket. (Engin Bozdog, 2015) A szűrőbuborék létezése több bírálatot, kritikát kapott. Axel Bruns azzal bírálja Parisert, hogy nem adja meg a „szűrőbuborék” fogalmának egyértelmű meghatározását. Véleménye szerint ez a probléma későbbiekben jelentős gondot fog okozni a tudományos kutatásokban, amelyek a Pariser által leírt anekdotikus megfigyeléseken túl a szűrőbuborékok létezését próbálták empirikusan igazolni (Brunns, 2019). Bruns alapvető problémának véli, hogy az egységes definíció hiányából adódik az, hogy ezeknek a létezését vagy nem létezését más-más definíciót használva mutatták ki. Bruns szerint tehát kérdéses az is, hogy léteznek-e a Pariser által felvetett szűrőbuborékok.

A Gandhi Gimnáziumba járó diákok esetében megfigyelhető egy ilyesfajta buborék létezésének lehetősége. Felmerül tehát a kérdés, hogy kimutatható-e az internetes keresőmotorok, közösségi média és egyéb online platformok azon törekvése, hogy a felhasználókat (jelen esetben a Gandhi Gimnázium diákjait) valóban buborékba tartsák, és ha igen, miképp zárják el őket bizonyos információktól? A különböző internetes oldalak algoritmusainak tevékenysége valóban értelmezhető-e intellektuális izolációként, amely elzárja a diákokat bizonyos információktól (Setyowati, 2016)? Amennyiben igazolható egy ilyesfajta visszhangkamra (echo chamber) (Sunstein 2001) létezése, miképp lehet ebből kitörni és elérni, hogy a diákok a szokásaikon és korábbi preferenciáikon túl szélesebb perspektívát kapjanak (Setyowati, 2016)? Előadásomban arra keresem a választ, hogy a fent említett hatások kimutathatóak-e a hátrányos helyzetű diákok körében, illetve miképpen lehet a médiakutatás ezen aspektusát átültetni a neveléstudomány kérdéskörébe.

A FELSŐOKTATÁSI TOVÁBBTANULÁST BEFOLYÁSOLÓ AFFEKTÍV ÉS KOGNITÍV TÉNYEZŐK SZAKGIMNAZISTA ÉS GIMNAZISTA TANULÓK KÖRÉBEN

JÓZSA GABRIELLA – JÓZSA KRISZTIÁN

MTA-MATE Kora Gyermekek Korcsoport

jszgabi@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Kulcsszavak: szakképzés, továbbtanulási, motiváció, önhátráltatás, végrehajtó funkció

A továbbtanulási döntéseket egyéni és társadalmi tényezők egyaránt befolyásolják. Egy oktatási rendszeren belül vannak bizonyos pontok, amikor a diákoknak és családjaiknak különböző oktatási útvonalak között kell döntenük. Ilyen a középiskolaválasztás és az érettségi utáni felsőfokú továbbtanulás vagy éppen a munkába állás. Ezekre a döntésekre általában erős hatással van a család társadalmi háttere. Köztudott, hogy az alacsony társadalmi háttérű tanulók még a teljesítmény azonos szintjén is kisebb hajlandósággal lépnek be ambiciózusabb útvonalakba, mint a magasabb társadalmi háttérrel rendelkező társaik (Neugebauer – Schindler, 2012). Hazánk középfokú oktatására évtizedek óta jellemző, hogy iskolatípusonként eltérő a felsőoktatásba való továbblépés aránya (lásd Ferge, 1999). A statisztikai adatok szerint 10-15%-kal többen nyernek felvételt felsőfokú képzésekre a gimnáziumokból, mint az érettségit adó szakképzésből (Hajdu et al., 2022; Józsa – Józsa, 2020; Mikrocenzus, 2016), melynek okát elsősorban szocioökonómiai státus különbségeiben szokták megjelölni (Bornstein, 2015). Vizsgálatunkban a családi háttér mellett az affektív tényezők közül vizsgáljuk a tanulási motivációt és az önhátráltatást. A kognitív komponensek közül pedig a végrehajtó funkciót és a tanulmányi eredményt. A szakirodalom szerint mind az affektív, mind a kognitív összetevők fontos szerepet játszanak a diákok iskolai teljesítményében (lásd Diamond, 2013; Józsa – Józsa, 2017; Józsa et al., 2020; Ryan – Deci, 2017). Vizsgálatunk célja, hogy feltárjuk a két iskolatípus, a gimnázium és az érettségit adó szakképzés közötti eltéréseket, amik magyarázatul szolgálhatnak a felsőoktatási továbbtanulásban megfigyelhető különbségekre.

A vizsgálatban 12. évfolyamos szakgimnazista és gimnazista tanulók vettek részt. Az online adatfelvétel során saját készítésű mérőeszközt használtunk, amit 1182 fő szakgimnazista és 146 fő gimnáziumi tanuló töltött ki. Eredményeink szerint szignifikáns különbségek vannak a tanulási motivációban és a tanulmányi eredményben a gimnazisták javára. A szakgimnazistákat szignifikánsan erősebb önhátráltatás jellemzi. A várttal ellentétben a végrehajtó funkcióban nincs statisztikai különbség az iskolatípusok között. Azonban az iskolatípusokon belül számottevő különbséget találtunk a továbbtanulás melletti szándék alapján: a továbbtanulás mellett döntő diákok jobb végrehajtó funkció működésről számoltak be a továbbtanulást nem tervező társaiknál.

Vizsgálatunk rámutat az affektív tényezők kiemelkedő szerepére a továbbtanulási döntésben, mely magyarázata lehet az iskolatípusok közötti továbbtanulási különbségekre. Munkánk újdonsága, hogy együtt vizsgáljuk az affektív, kognitív tényezők és a családi háttér szerepét a felsőoktatási továbbtanulásban.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

AZ INKLUZÍV NEVELÉS OLASZ MÓDJA

K. FARKAS CLAUDIA

Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
farkas.claudia@pte.hu

Kulcsszavak: integráció, inklúzió, diverzitás

Az Itáliai-félszigeten messzire nyúló hagyománya van az inkluzív nevelésnek. Az emberi és tanulói sokféleség felismerése és elfogadása, a kirekesztés jelenségeinek elutasítása, a méltányosság gyakorlása az olasz oktatáspolitikai sarokpontjait jelentik. A meghatározó olaszországi szemlélet szerint az inklúzió természetes dolog, amely pozitív hatású az egyén életminőségére és a társadalmi kapcsolatokra. Az integráció-inklúzió kultúrája az iskolatörténet részeként formálódott. Olaszország fejlett inkluzív iskolai modellje hosszan tartó jogalkotási tevékenység eredménye, és ma sem tekinthető lezártnak.

A kutatás azokhoz a neveléstudományi vizsgálatokhoz kapcsolódik, amelyek az inklúzió problematikáját járják körül. Kutatásom fókuszpontjait az inkluzív nevelés itáliai gyakorlatának mérföldkövei, attribútumai és perspektívái adják a háttérelméleti diskurzusok feltérképezésével. Vizsgálat alá vonom az olasz inklúziós modellt, az itteni inkluzív nevelés legfontosabb deklarált célkitűzéseit, a rá vonatkozó legfontosabb olaszországi jogszabályokban tettenérhető tartalmi változásokat, a fejlesztés irányelveit, és rámutatok kritikus pontjaira. Felderítem és elemzem olasz pedagógusok – mint Maria Montessori, Don Lorenzo Milani, Roberto Sardelli – szerepét az inkluzív modell alakításában.

Vizsgálatomhoz alapvetően eredeti olasz primer forrásokat (oktatásügyi jogszabályokat és dokumentumokat, az említett pedagógusok műveit, visszaemlékezéseket stb.) használtam fel, és a témával foglalkozó kurrens olasz szakirodalmakat (periodikák, könyvek). Munkám deduktív (analitikus) jellegű kvalitatív kutatás, a dokumentumelemzés módszerével, feltáró-elemző-értelmező és teoretikus perspektívában.

A kutatás megállapította, hogy az olasz iskolarendszer ténylegesen inkluzív, az oktatáspolitikai elkötelezett az inklúzió megvalósításában. Az elemzés igazolta, hogy a megnevezett pedagógusok tevékenységükkel érdemben járultak hozzá az inklúziós modell keretéhez. Maria Montessori az olasz inkluzív nevelési modell kulcsfigurájaként a fogyatékkal élő gyermekekkel való foglalkozással, szemléletben és módszerekben, Don Lorenzo Milani és Roberto Sardelli nehéz szociális helyzetű gyermekek inklúziójában alkottak originálisat. Általuk is alátámasztást nyert az inklúzió életésély-javító, társadalmi egyenlősítő szerepe, komplexitása. Eredményeim alapján kijelenthető, hogy az inklúziós modell működtetésében konstans elem a szereplők közötti konstruktív diskurzus, a megvalósítás minőségének emelése érdekében. A vizsgálat rámutat, hogy a gyakorlatból kiindulva azonosítják a kritikus pontokat és avatkoznak be, ami érinti a didaktikát, a tanári szerepet, az attitűdöket, a monitorozást.

A kutatás releváns és aktuális, hiánypótló tanulságokkal és információkkal, jó gyakorlatokkal járul hozzá a hazai inklúzió minőségi fejlesztéséhez. Nemzetközi kitekintést és az inklúzió történetével kapcsolatos ismereteket ad, tágítja az inklúzióval kapcsolatos értelmezési mezőt.

GYERMEKI VILÁG REPREZENTÁCIÓJA „A TANÍTÓ” FOLYÓIRATBAN AZ 1970-ES ÉVEK ELSŐ FELÉBEN

K. FARKAS CLAUDIA

Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar
farkas.claudia@pte.hu

Kulcsszavak: gyermekkultúra, gyermekkor történet, neveléstörténet, pedagógiai sajtó

A történeti korok gyermekséggel kapcsolatos szemlélete, a gyermekről való gondolkodás problematikája mára a neveléstörténet szerves részévé vált. A gyermekkortörténeti kutatásokban kardinális és helyes az a látómező, amely a gyermekek kultúráját saját értékükön vizsgálja, és valóságos életük kutatásának nyomába ered. A gyermekkor értelmezésének képletében jelen van a történeti idő, a társadalmi kontextus, a kulturális meghatározottság és sokszólamúság mint tényező. A gyermekkor vizsgálati mezőjében az iskola – mint szocializációs színtér – funkciója lényegi.

Jelen kutatás azokhoz a gyermekkortörténeti kutatásokhoz kapcsolódik, melyek az ún. szocialista időszak gyermekeinek életvilágát kívánják feltárni. Kutatási céljaim középpontjában az áll, hogy mélyítsem a Magyarországon a múlt század 70-es éveiben az alsó tagozatos oktatásban részt vevő gyermekek kultúrájára és életmódjára vonatkozó tudományos diskurzust, „A Tanító” című pedagógiai lap 1970-1975 közötti számaiban közölt írások problémacentrikus vizsgálata révén.

Vizsgálatomban az alábbi kérdésekre keresem a választ: Milyen tartalmakat exponált a lap a gyermekek életmódjára és kultúrájára vonatkozóan? Azonosíthatóak-e olyan nevelési területek, melyeket az iskola előnyben részesített? Ha igen, melyek és milyen ismérvei voltak? Körvonalazhatóak-e szabad idő eltöltési mintázatok? Milyen jellemzői mutathatók ki a család és az iskola kapcsolatának?

A kutatás alapvetően primer forrásbázisra, „A Tanító” című folyóirat textusára épül. A pedagógiai sajtó a gyermekkortörténeti jellegű vizsgálódások értékes merítési forrása, a pedagógiai sajtóvizsgálat különösen alkalmas a korabeli gyermeki életmód tanulmányozására. Munkám deduktív (analitikus) jellegű kvalitatív kutatás, a dokumentumelemzés módszerével, feltáráselemző-értelmező és teoretikus perspektívában. Vizsgálatom problémátörténeti megközelítésű, a gyermekek kultúráját és életmódját emeli fókuszba.

Kutatási eredményeim alapján megfogalmazható, hogy a folyóirat a gyermekek életmódját és kultúráját illetően érdemi tartalmakat közölt, a gyermeket a szocialista társadalom elvárásai szerint kívánták szocializálni. Markánsan beazonosíthatóak olyan területek, melyeket az iskola preferált a gyermekek nevelésében, így az irodalmi, a művészeti és a mozgalmi. A Szépet értékelő gyermek ideája mellett ott volt az aktív mozgalmi életet élő is. Kimutatható, hogy a gyermekek életmódjának alakításában az iskola szervező szerepet töltött be, hasznos szabadidős tevékenységekre – kulturális jellegűek és sport – ösztönöztek. Az iskola jó kapcsolatra törekedett a családdal, a szülőket támogatni szándékoztak nevelési kérdésekben.

Kutatásom jelentősége abban rejlik, hogy az időszak kevésbé feltárt, jelenleg csekély információ áll rendelkezésre a vizsgált időszak magyarországi gyermekeinek kultúráját és életmódját illetően. Tágítja és színezi a hazai gyermekkor kutatások horizontját, hozzájárul az 1970-es évek gyermekkortörténetének alaposabb megismeréséhez.

A KOMPLEX INSTRUKCIÓS PROGRAM (KIP), A NYELVTANÍTÁS TRADICIONÁLIS KÉSZSÉGEI ÉS AZ ÚJ KÖZÖSSÉGI-KAPCSOLATI VISZONYOK KÖZÖTTI KAPCSOLATRENDSZER A FRANCIAÓRÁK GYAKORLATÁBAN

K. NAGY EMESE – GOMBKÖTŐNÉ LOMBÁR IZABELLA

Miskolci Egyetem

k.nagy.emese@gmail.com

Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium

lombariza@gmail.com

Kulcsszavak: KIP, nyelvoktatás, készségek, közösségi-kapcsolat

Az előadás célja annak bemutatása, hogy a nyelvtanárok (fókuszunkban a francia nyelvet oktatók) hogyan készülnek a Komplex Instrukciós Program (továbbiakban KIP) szerint szervezett tanórákra, melyek azok az általános kívánalmak, amelyeket meg kell feleltetni ahhoz, hogy a tanulók a nyelvtanulás felé motiváltak legyenek és eredményeképpen jól teljesítsenek. Kutatásunk során feltételeztük, hogy a tudásban heterogén tanulócsoportok oktatására alkalmas, tanulói státuszkezelést lehetővé tevő KIP motiváló erővel bír a nyelvórákon a tanulók beszédgyakorlására és „melléktermékként” a tanulók együttműködésére, szociális viselkedésükre) (K. Nagy, 2007, 2012, 2015, 2018).

Az előadás során egy francia idegennyelv óraterv elemzésén keresztül mutatjuk be, hogy hogyan lesz a pedagógus ötletéből a tanulóknak szóló feladat, hogyan tehetjük azokat nyitott végűvé és komplexszé a KIP követelményei szerint. Az előadás során felhívjuk a figyelmet azokra a mozzanatokra, amelyek arra irányulnak, hogy a hagyományos nyelvtanulói kompetenciák (írott szövegértés, írott szövegalkotás, hallott szövegértés és szóbeli kifejezőkészség) hiánytalanul helyet kapjanak az óra keretein belül. Bemutatjuk a megvalósítás során létrejött produktumokat, amelyek a fenti szempontok szerint szintén elemzésre kerülnek.

A KIP a francia nyelv elsajátítására pozitívan hat. A diákok autonóm nyelvhasználóként viselkednek, amikor szituációba kerülnek és meg kell értetniük magukat az idegen nyelvi helyzetben. A feladatértelmezéskor szükségük van az írott szövegértésükre, a feladat megalkotásához szükséges nyelvtani készségeik bevetésére, amelyhez szabadon választhatnak grammatikai szerkezeteket. A csoportmunka végrehajtása során célnyelven írnak, írott szövegalkotás készségük aktiválódik. Idegennyelven mutatják be a feladataikat, amely fejleszti a hallott szövegértésüket. A fentiek következménye, hogy a tanmenet-követő óraszervezés során a diákok valamennyi nyelvtanulói készségterületüket megmozgatják, lehetőséget kapva arra, hogy fejlesszék és megmutassák erős oldalukat. A jó teljesítményért pedig szóbeli pozitív megerősítés jár, amely a tanulói státuszkezelés egyik eszköze.

A KIP alkalmazása során továbbra is igény a klasszikus nyelvtanulói készségek elsajátítása. Amit ehhez a KIP még hozzátesz: a csoportban való kölcsönösségi viszonyok fejlesztése, a kommunikációs helyzetek gyakorlása, amely alapján véve a 21. század embere számára szükséges kompetenciák fejlesztését célozza meg (K. Nagy, 2021).

SZUPERMOTIVÁTOROK A NYELVOKTATÁSBAN: INTERJÚTANULMÁNY KÜLÖNLEGES MOTIVÁLÓ KÉPESSÉGGEL RENDELKEZŐ NYELVTANÁROKRÓL ÁLTALÁNOS ÉS KÖZÉPISKOLAI NYELVTANULÓK PERCEPCIÓI ALAPJÁN

KÁLMÁN CSABA

Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék,
MTA-ELTE Idegen Nyelvek Oktatása Kutatócsoport
csabakalman73@gmail.com

Kulcsszavak: szupermotivátor, nyelvoktatás, implicit motiváló hatás, empátia

Egyre több, a nyelvtanárok motiváló hatását vizsgáló tanulmány azt sugallja, hogy a nyelvtanár hangsúlyosabb szerepet játszik a tanulók idegen-nyelvi motivációjának felkeltésében és fenntartásában, mint ahogyan az eddigi empirikus eredmények mutatják (lásd pl. Henry – Thorsen, 2018; Lamb, 2017). Számos kutatás arra a következtetésre jutott, hogy „egyes tanárok erősebb hatást fejtenek ki tanulóik idegen-nyelvi motivációjára, mint mások, annak ellenére, hogy hasonló kontextusban dolgoznak” (Lamb, 2017: 14). Lamb, Astuti és Hadisantosa (2016) szerint ez a hatás a nyelvtanárok kitartó empátiájának köszönhető, míg Lamb (2017) a különleges motiváló hatást azzal magyarázza, hogy ezek a tanárok folyamatosan adekvát módon reagálnak a nyelvtanulók megnyilvánulásaira. Míg az explicit motivációs stratégiáik elméleti háttere részletesen kidolgozott, a rendkívüli motiváló képességgel rendelkező tanárok tulajdonságait és implicit motiváló hatásukat bemutató empirikus bizonyítékok száma elenyésző (pl. Bolkan – Goodboy, 2014; Lamb – Wedell, 2015). Ez az előadás a fenti terület vizsgálatához járul hozzá egy 32 résztvevővel (16 általános iskolai, 16 középiskolai nyelvtanulóval) végzett interjúkutatás eredményeinek bemutatásán keresztül. A kutatás célja az volt, hogy feltárja, milyen összetevői lehetnek a nyelvtanárok kivételes implicit motiváló hatásának a nyelvtanulók percepciói alapján. Az eredmények azt sugallják, hogy ez a motiváló hatás a nyelvtanárok támogatásával, a karizmájával, a nyitottságával, a munkájuk során átélt örömmel, az empátiával, a kreativitással, a megjelenéssel és a szakmai felkészültséggel magyarázható. Az eredmények informálhatják a nyelvtanárképzésben résztvevő hallgatókat és oktatókat, valamint a már gyakorló nyelvtanárokat is azáltal, hogy felhívják a figyelmet a tanár implicit motiváló hatására, valamint kiemelik azokat az alkotóelemeket, amelyek a rendkívüli motiváló képességért felelősek, segítenek fenntartani a motivációt és elősegítik a pozitív érzelmek kialakulását a nyelvtanulásban.

Támogató: A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.
MTA-ELTE Idegen Nyelvek Oktatása Kutatócsoport

EGY 21. SZÁZADI ROMANI NYELVPEDAGÓGIA ÉS MÓDSZERTAN FELÉ. ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI MEGFONTOLÁSOK A ROMANI TANÍTÁSÁNAK MÓDSZERTANÁRA VONATKOZÓAN

KARÁCSONYI KRISZTINA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
krisztinakaracsonyi.92@gmail.com

Kulcsszavak: nyelvpedagógia, romani, lovári, tanításmódszertan, konstruktivizmus

A romani az európai cigánység eredeti anyanyelve, és noha a hazai romák körében anyanyelv-ként egyre kevesebben beszélnek, fontos kultúra-és identitásmegőrző szerepe lehet. Bár kis számban, de léteznek olyan intézmények az országban, amelyekben tanítják a romanit, főleg annak lovári dialektusát. Emellett számos nyelvtanfolyam létezik, a nyelvből érettségi vizsga szerezhető és nyelvvizsga is tehető.

Fontos tudni, hogy a romanira viszonylag nagy dialektális széttagoltság jellemző, ezért az egyes országokban beszélt más-más nyelvváltozatok nagyon eltérőek lehetnek, hiszen a többségi társadalmak nyelvei más-más módon hatnak a romani dialektusokra. Mindezért az angol, német, holland stb. területek romani tankönyvei és a mögöttük húzódó nyelvpedagógiai-módszertani apparátus nem emelhető át egy az egyben a magyarországi romani tanításába. Ráadásul (legalább országonként) egységes nyelvpedagógiai és tanításmódszertani készletről sem beszélhetünk más európai országokban sem. Ezekkel a kérdésekkel a nemzetközi tudományos mező sem igazán foglalkozik, bár kisebb, más szempontú tankönyvelemző munkák születtek már. Például Bakker és Daval-Markussen 2013-as, reprezentációt vizsgáló munkája.

Hazai viszonylatban Rosenberg Mátyás tankönyvelemzése kiemelendők, ám ezek is inkább a cigányok reprezentációjára, nem pedig a tanításmódszertani követelményekre koncentrálnak. A magyarországi romani tanításának tudományos vizsgálata, sőt, kidolgozása máig várat magára, noha a nyelvvel tudományosan (is) kiemelten sokat foglalkozó Lakatos Szilvia vezetésével zajlanak már ilyen munkálatok is. Mindebből következik, hogy a hazai romani tanításmódszertanára és nyelvpedagógiájára vonatkozó kutatásoknak nagy hiánya, s ezzel összefüggően relevanciája van.

Amellett érvelek, hogy a magyar romani oktatása során a konstruktivista nyelvpedagógia mentén érdemes eljárni. Ez Czeglédi Csaba 2014-es tanulmánya alapján olyan pedagógia, ami egyesíti a tudás, a tanulás, a megismerés és a kommunikációelmélet konstruktivista felfogását, és ötvözi ezeket a generatív nyelvelmélettel. A (nyelvi) tudás, így a nyelvtani szabályok konstruálásában, nem pedig átadásában hisz. Abból indul ki, hogy a generatív szemléletnek megfelelően a nyelv egy velünk született (innáta) biológiai képességünk. A nyelvelmélet szerint a grammatika univerzális, azaz alapjaiban minden nyelv egyforma, egyenlő. Ez a szemlélet hasznára válhat egy alacsony presztízsű nyelvnek. Az előadás második felében – mivel a generatív nyelvészet a leíró nyelvtan tanításában érhető tetten leginkább – néhány egyszerű mondatra, főnévi szerkezetekre vonatkozó elemzési módot, ábrát is bemutatok, amelyek összehasonlíthatóvá válnak a hagyományos leíró nyelvtani tananyagrészekkel. Ezek különbségét, a generatív szemlélet 'hasznát' szeretném bemutatni. A modern konstrukcionista, ill. generatív nyelvészeti megközelítések pedig mindenképpen egy 21. századi romani nyelvpedagógiát és tanításmódszertant eredményezhetnek.

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ HALLGATÓK TANULÁSI TAPASZTALATA A FELSŐOKTATÁSBAN

KARDOS DOROTTYA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kardos.dorottya@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: inkluzív felsőoktatás, esélyegyenlőség, fogyatékossgal élő hallgatók

A felsőoktatás expanziója óta több hallgató tud részt venni a felsőoktatásban, ami azt eredményezte, hogy a társadalom olyan rétegei is reprezentálttá váltak, akik azelőtt nem vagy igen alacsony létszámban voltak jelen. A hallgatói populáció átlagéletkora és szociális háttere is megváltozott (Fehérvári – Szemerszki, 2019), a heterogenitás egyre jellemzőbb a hallgatók körében. A megnövekedett diverzitás fontos szereplői a fogyatékossgal élő hallgatók, akik változatos előzetes tapasztalattal és tanulási szükségletekkel vesznek részt felsőfokú tanulmányaikban (Fazekas, 2017). Minden hallgató tapasztal nehézségeket felsőoktatási tanulmányai során, a tipikus kihívások mellett a fogyatékossgal élő hallgatók szembesülnek megváltozott, a fogyatékossgból adódó akadályokkal is (Collins – Azmat – Rentschler, 2019). A megnövekedett hallgatói diverzitás, az egyre különböző hallgatói igények és tanulástámogatási szükségletek szorgalmazták, hogy a felsőoktatási intézmények inkluzív, befogadó szemléletet alakítsanak ki (Nuske et al., 2019).

Doktori kutatásom a fogyatékossgal élő hallgatók tanulási tapasztalatát, a felsőoktatás inkluzív támogató rendszerét kutatja kvalitatív módszerekkel. A kutatás során félig strukturált interjúk felvételére került sor, melyet kiegészített a hallgatói életút összefoglalása – Journey Plot – vizuális módszerrel (McAlpine, 2016). A kutatás jelenlegi fázisában 21 (n=21) fogyatékossgal élő hallgatóval készült interjú, 7 interjúalany részképességszavarral (diszgráfia, diszlexia, diszkalkulia), 4 hallgató hiperaktivitás- és figyelemzavarral- (ADHD), 7 hallgató látássérüléssel él, és 3 hallgató mozgáskorlátozott, 2 hallgató autizmus spektrumzavarral, 1 hallgató pedig hallássérüléssel él.

Az előzetes eredmények alapján a fogyatékossgal élő hallgatók tanulási kihívásai fogyatékossg specifikusak, de az ugyanolyan diagnózissal rendelkező hallgatók sem ugyanazokat a nehézségeket tapasztalják meg. Ez megerősíti a szakirodalomban találtakat, hogy a diverzitás az egyes hallgatók között is igen jelentős, azonos diagnózissal rendelkező hallgatók hasonló kihívásokat tapasztalhatnak, de a megfelelő támogatás és segítségnyújtás formája egyénenként eltérő (Fazekas, 2017). A legtöbb interjúalany regisztrált az egyetemi esélyegyenlőségi irodánál és igénybe vesz kedvezményeket, melyek a tanulmányi előrehaladásukat támogatják, illetve intézményen kívüli ellátási formákat is igénybe vesznek pl. pszichológus, tréningek. A kutatásban részt vett hallgatók elsősorban a következő területeken tapasztaltak kihívásokat: adminisztratív, tananyagfeldolgozási, tanulásszervezési, akadálymentes tananyag hozzáférési, és szociális területek.

MŰVÉSZETPEDAGÓGIA A PEREMEN. KULTURÁLIS IDENTITÁS ÉS KÉPESSÉGFEJLESZTÉS HÉT EURÓPAI ORSZÁG MARGINALIZÁLT KÖZÖSSÉGEIBEN

KÁRPÁTI ANDREA

Budapesti Corvinus Egyetem
andrea.karpati@uni-corvinus.hu

Kulcsszavak: szociális hátránnyal élők, kulturális megfosztottság, művészet alapú kutatás és fejlesztés

Az AMASS (Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture, Művészetpedagógia a társadalom perifériájára sodródottakért) című kutatási program 2020-2022 között az EU Horizon 2020 – „Társadalmi-gazdasági és kulturális átalakulás a 4. ipari forradalom környezetében” című programja „Társadalmi kihívások és a művészetek” alprogramjában társadalmi kérdésekkel foglalkozó művészeti akciók mellett egy pedagógiai kutatás is esélyt kapott. Finn vezetéssel, 7 országban 28 művészetpedagógiai programot dolgoztunk ki a vizuális nevelés és a drámapedagógia területén (beszámoló a megvalósult programokról, értékelési eredményekkel: Kárpáti, 2022).

A kutatás kezdetén szisztematikus szakirodalmi elemzés készült a 2010-2020 között Európában lezajlott és angol nyelven publikált, szociális és kulturális hátrány kompenzálására törekvő mintegy 900 kutatásról, és 127, a résztvevő országok nyelvein dokumentált hasonló projektet elemeztünk (Gusén et al., 2021; AMASS White Paper, 2022). Az elemzések szerint a programok mintegy 80%-a azonnal megszűnt a támogatások lezárultával. Ezekben nem születtek az adaptálást vagy átvételt lehetővé tevő oktatási program-leírások, kézikönyvek, vagy taneszközök. A támogatott beavatkozások 73%-a semmiféle tudományos igényű értékelést nem tartalmazott, standardizált vizsgálati eszközöket a fennmaradó projektek mintegy 5%-a használt. A programokról mindezek ellenére vezetőik lelkes hangú beszámolókat és hálás résztvevői visszajelzéseket közöltek. A jól ismert metaforát használva: sok hal került kiosztásra, de hálót alig valaki kapott.

Az AMASS projektben tanultunk az előzményekből. Az előadásban bemutatandó cseh, finn, magyar máltai, olasz és portugál gyermek- és felnőtt-programok mindegyike értékeléssel indult és zárult, fenntartható programokat tervezett és publikált, majd képzéssel gondoskodott a disszeminációról (Vella, 2021; Eca, 2021). A művészetpedagógiai beavatkozások nyomán hallássérülteket integráló múzeumpedagógiai módszer született (Fulkova – Novotna, 2022); szociális gettóba zárt népcsoportok értékes kulturális öröksége vált közösségformáló erővé (Huhmarniemi et al., 2022; Kárpáti et al., 2021); menekültek nyertek a munka világában értékes vizuális képességeket, gyógyíthatatlan betegek és elhagyott idősök találtak új, dramatikus önkifejezési formát (Vella – Raykov, 2022). A kortárs médianyelvet tanuló délolasz gettólakók és a városuk arculatának formálásában közösségi tervezési projektekkkel részt vállalni kívánó portugál gettólakók hatásos kifejezési formákat és sorsuk jobbítására alkalmas tudást szerettek (Remotti – Guiterez Novoa, 2021; Eca – Saldanha, 2022). A művészetpedagógia nem tudja megszüntetni a szociális és kulturális kirekesztettséget, de segít szembenézni velük és formát adni az útnak a reménytelenségtől a jövőtervezésig.

Támogató: Ez az előadás az AMASS - Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture project, 2020-2023, Reg. No. 870621, EU HORIZON 2020-SC6 Framework Program keretében végzett kutatómunkán alapul.

BAGÁZS MÓDSZER. EGY HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK ISKOLAÉRETTSÉGÉT TÁMOGATÓ INTERVENCIÓ ALKALMAZHATÓSÁGA ÉS A TAPASZTALATOK ÉRTÉKELÉSE

KASSAI RÉKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem
kassai.reka@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, iskolaérettség, intervenció, fejlesztés, önkéntesség

Az iskolába lépéskor mutatott iskolaérettség és a későbbi tanulmányi sikeresség szoros kapcsolatban áll (Duncan et al., 2006). A szocioökonómiai szempontból hátrányos helyzetű gyermekek iskolaérettséget meghatározó készségei azonban gyakran elmaradnak a magasabb szocioökonómiai státuszú társaikétól (Hilferty et al., 2010). Ennél a csoportnál tehát különösen fontos lenne olyan korai intervenció alkalmazása óvodás korban, amely hatékonyan segíti az iskolaérettség kialakulását. Bár intézményi keretben számos lehetőség áll rendelkezésre, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek számára ezek, az akár ingyenes terápiás, vagy fejlesztő foglalkozások is gyakran elérhetetlenek.

Jelen vizsgálatban egy civil szervezet által megvalósításra kerülő intervenció program alkalmazhatóságát és értékelését mutatjuk be. Az intervenció keretében szegregátumban élő, halmozottan hátrányos helyzetű, óvodás gyermekek heti egy alkalommal kognitív készségfejlesztő foglalkozáson vehetnek részt az otthonukban. A foglalkozások önkéntesek vezetésével valósulnak meg, pszichológus és gyógypedagógus szakember szoros szupervíziója mellett. Az alkalomok fő fókuszában a kognitív készségfejlesztés áll, de emellett kiemelt hangsúly kerül a szülők bevonására, velük való konzultációra, visszajelzésre. Az intervenció kifejezett célja, hogy a felnőttek szülői kompetenciái, gyermekük oktatásával kapcsolatos tudatosságuk fejlődjön. A program 2020 júliusában indult. Jelen előadásban a megvalósítás első évében mért indikátorokat mutatjuk be. A résztvevők kognitív készségeinek vizsgálatához a Kognitív Profil Tesztet alkalmaztuk, valamint a HOME kérdőív segítségével mértük fel a gyermekek családi környezetét.

Az első évben 16 gyermek szüleinek ajánlottuk fel a lehetőséget, hogy gyermekükkel részt vegyenek a foglalkozásokon, ebből 14-en jelezték, hogy szeretnék élni ezzel a lehetőséggel. A foglalkozások 25 héten keresztül zajlottak. A résztvevő gyerekek közül 8-nál a foglalkozások több mint 90%-a megvalósult, 5 gyermek esetében pedig több mint 70%-ot sikerült megvalósítani. Egy gyermek volt, aki csak a foglalkozások 52 %-án vett részt, ő volt az egyetlen lemorzsolódó a félév végén. A gyermekek környezete a januári méréskor szignifikánsan optimálisabbnak bizonyult a HOME kérdőív adatai szerint, mint júliusban volt, ($t(10)=-2,8$, $p=,02$). Az egy év leteltével pedig a résztvevők szignifikánsan jobb teljesítményt nyújtottak a rövid távú memóriát mérő, számisméltés ($t(11)=-2,67$; $p=,01$) és szóisméltés feladatban is ($t(10,64)=-3,156$; $p=,005$) a kontroll csoport tagjainál.

A fent leírt előzetes eredmények alapján megvalósíthatónak bizonyult, hogy ezek a gyermekeknek az otthonukban részesüljenek egy olyan korai intervencióban, amely segít a szülőknek a gyermek fejlődése szempontjából optimálisabb otthoni környezetet kialakítani, illetve közvetlenül is hozzájárulhat a gyermek kognitív készségeinek fejlődéséhez, ezzel támogatva a megfelelő iskolaérettség kialakulását.

PEDAGÓGUSJELÖLTEK ÉS KISGYERMEKNEVELŐK KORA GYERMEKKORI DIGITÁLIS ESZKÖZHASZNÁLATRA VONATKOZÓ TAPASZTALATAI

KECSKEMÉTI-SZÉKELY KATALIN ZSUZSA – CSORDÁS GEORGINA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

szekely.zsuzsa@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

csordas.georgina@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: kora gyermekkor, pedagógusjelölt, kisgyermeknevelő, digitális kompetencia

A 21. században a tudáselemeket, készségeket és attitűdöt is magába foglaló digitális kompetencia gazdagítása, a hatékony digitális eszközhasználat kialakítása és fejlesztése a munkaerőpiaci versenyképesség jelentős mutatója. Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiájának célkitűzései vonatkoznak a kisgyermeknevelőkre mint állampolgárokra és pedagógusokra is. Ennek mentén digitális gyermekvédelmi kulcsszereplőként jelennek meg, miután jogszabályban rögzítetten, a munkakörhöz kapcsolódóan elvárt családokat támogató tanácsadási feladatokkal is összefügg. Ezen túl a bölcsődei kisgyermeknevelőkre kiterjesztett pedagógus életpályában szereplő pedagógusminősítési Útmutató (Bata et al., 2018) a 8-as kompetenciaterületen belül több digitális kompetenciához kapcsolódó indikátort rögzít. Kezdő feltáró vizsgálatunk (Kecskeméti et al., 2021) az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem csecsemő- és kisgyermeknevelő szakos hallgatóinak kora gyermekkori digitális eszközhasználatra vonatkozó felkészültségét igyekezett feltérképezni. A kiterjesztett vizsgálatban a nappali és levelező tagozatos alapszakos hallgatók válaszai mellett a gyakorlati mentorálását végző kisgyermeknevelőket is kikérdeztük (N=62) három fő témakörben: (1) a kora gyermekkori eszközhasználattal kapcsolatos ajánlások ismerete, (2) saját digitális kompetencia és tapasztalatok, (3) kora gyermekkori médiafogyasztás tapasztalatok. Eredményeink alapján eltérés mutatkozik a válaszadók témában való felkészültségében. Kiemelt értékkel mutatkoznak meg a bölcsődei csoportokban a gyermekek körében tapasztalt, a tevékenységeket változatosan átszövő kora gyermekkori digitális eszközhasználat jellemzői.

ÚJMÉDIA-MŰVELTSÉG AZ ÁLHÍREK ÉS A MANIPULÁCIÓ KAPCSÁN MAGYARORSZÁGI ÉS ERDÉLYI MAGYAR FIATALOK KÖRÉBEN

KENYERES ATTILA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
kenyeres.attila.zoltan@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: újmédia médiaértés, médiatudatosság, kritikai gondolkodás, álhírek, médiamanipuláció

Az emberiség történelme során még soha nem volt lehetőség ilyen gyorsan, ilyen nagy mennyiségben és ilyen nagy tömegekhez álhíreket eljuttatni, mint most. Erre az internet és a közösségi média teremtett lehetőséget, amely rendkívüli mértékben felgyorsította az álhírek előállítását és terjedését azáltal, hogy a közösségi médiában bárki bármit közzé tehet és megoszthat. Emiatt az internet-dominálta úgynevezett „újmédia” esetében az egyének számára elengedhetetlen a tudatos médiahasználat, az „új-médiaműveltség” (New Media Literacy), a digitális médiatartalom kritikai szemlélete. Elemzésünk során 14 és 29 év közötti magyarországi és erdélyi magyar fiatalok körében vizsgáltuk az újmédia-tudatosságot. Egyrészt a nemzetközi kutatások során alkalmazott új-médiaműveltség skála (New Media Literacy Scale) segítségével, másrészt egy álhír-kvíz keretében a közösségi médiában megjelent konkrét hírekről és nyereményjátékokról kellett felismerniük, hogy azok valóságosak, vagy hamisak-e. A célunk az volt, hogy feltárjuk, mennyire tudatos a magyar fiatalok új-médiahasználatára önbevallás alapján, illetve ezt a gyakorlatban is teszteljük az álhír kvíz segítségével. A két országban végzett kutatás eredményeit hasonlítjuk össze a prezentációban. A romániai online kérdőívet a Holland Királyság Romániai Nagykövetségének támogatásával megvalósult „#EndFakeNews” projekt keretében töltötte ki több mint 200 erdélyi magyar fiatal 2022 március-április folyamán. A projekt célja, hogy tanórai keretek között felhasználható tananyagokat hozzon létre ki az új-médiaértés fejlesztésére. Az eredményeinket összehasonlítottuk más, hasonló nemzetközi kutatások eredményeivel (lásd: Koc-Barut, 2016; Jones-Jang et al., 2021). A kutatás magyarországi részében 250 diák töltötte ki az online kérdőívünket, így összesen 550 résztvevő eredményeit elemezzük.

A MESE, A MESÉLÉS ÉS A JÁTÉK MÓDSZERTANA A SZABÁLYOZÓ DOKUMENTUMOKBAN ÉS MÓDSZERTANI KÉPZÉSI PROGRAMOKBAN

KEREKES VALÉRIA – BÖDDI ZSÓFIA – SERFÓZÓ MÓNIKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

kerekes.valeria@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

boddi.zsofia@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

serfozo.monika@tok.elte.hu

Kulcsszavak: mese, játék, óvodapedagógia, fejlődéslélektan, tartalomelemzés

A mese és a játék az óvodáskorú gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődését és fejlesztését kiemelkedően támogató elemei, melyek függetlenül a történelmi és társadalmi változásoktól fontos közvetítő eszközként vannak jelen a gyermekek világgépének alakulásában.

Az óvodai nevelést meghatározó és szabályozó dokumentumokban mindig kimagasló szerepet töltött be a harmonikus fejlődést biztosító két komponens: a játék és a mese. Az elmúlt évtizedek óvodai nevelési programjai (Bakonyi – Szabadi, 1971; Az óvodai nevelés programja, 1989; Az Óvodai nevelés országos alapprogramja, 1996, 2009, 2012, 2018) különböző hangsúlyossággal tárgyalják a játék jelentőségét, a mesék kiválasztását, felhasználási módjainak milyenségét, a kisgyermekkorú nevelésben betöltött módszertani- és lélektani szerepét. Az elmúlt két évtizedben számos – a mese és a játék összekapcsolását alapul vevő – módszertani képzési programmal találkozhatunk (a teljesség igénye nélkül: Alkotó-fejlesztő meseterápia; Népmese-kinctár mesepedagógiai módszer; Pompás Napok-nevelés játékkal és mesével; Szerepjáték, mese-játék; Ligetszépe Meseterápiás Módszer; Mesét másként módszer), melyek az óvodapedagógusok képzésbe integrálva – vagy kiegészítve azt – támogathatják a mese és a játék közvetítő szerepének újragondolását.

Kutatásunk célja, hogy feltárjuk a mese és a játék megjelenési formáit a különböző szabályozó dokumentumokban és módszertani képzési programokban (kapcsolódó szakkönyvek, szakirodalmak, képzési ajánlók, összefoglalók felhasználásával). Ez a munka egy jövőbeli nagyobb kutatási projekt része, melyben a meséről és játékról való vélekedéseket vizsgáljuk óvodapedagógusok és nagycsoportos óvodások körében. A most elvégzett elemzés révén jobban megismerjük az óvodapedagógusok vélekedéseinek forrásait és kontextusát.

Jelen kutatásunk módszere kvalitatív tartalomelemzés. Főbb elemzési szempontjaink: a mese és a játék meghatározása, helye és szerepe a fejlődés támogatásában, az életkori sajátosságok és egyéb fejlődéslélektani szempontok figyelembevétele, a meseválasztás szempontjai, a mesélés gyakorisága és módja(i), a pedagógus szerepe a mesélésben és a játékban, hasonlóságok és eltérések a terminológiában, szemléletmódban.

A kapott eredmények több vonatkozó tudományterületen (neveléstörténet, játékpszichológia, játékpedagógia, óvodapedagógia) felhasználhatóak lesznek, ezzel segítve a meséhez, meséléshez, játékhoz fűződő gondolkodás alakulásának áttekintését.

SZÓ/KÉP – MAGYART MINT IDEGEN NYELVET TANULÓK SZÁMÁRA KIDOLGOZOTT NYELVI ÉS MŰVÉSZETI PROGRAM A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN

KIRÁLY ZSUZSANNA

Magyar Nemzeti Galéria
zsuzsanna.kiraly@szepmuveszeti.hu

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, múzeumi tanulás, magyar mint idegen nyelv, interdiszciplinaritás

A SZÓ/KÉP program 2021-ben kísérleti jelleggel indult a Nemzeti Galéria és a Magyar Diplomáciai Akadémia együttműködésében. Az egyetem hallgatói a világ legkülönbözőbb pontjairól érkeznek egy évre Budapestre, ahol az intenzív nyelvtanulás mellett kulturális ismeretekre is szert tesznek. A múzeumi program alapötletét a pandémia idején megvalósult online múzeumi foglalkozás adta, ahol a külföldi hallgatók egy ismert magyar festményt kifejezetten a nyelvtanulást támogató feladatok segítségével ismerhették meg. Az óra sikere életre hívta egy olyan foglalkozássorozatot, ahol a műalkotásokat kifejezetten nyelvi és kulturális szempontból közelítjük meg.

A 21. században az oktatási tér kitágulásával és az iskolán kívüli tanulás felértékelődésével a múzeum az informális tanulás egyik legfőbb színterévé vált (Kárpáti, 2009). Az életszerű, élményekben gazdag ismeretközvetítésen túl a múzeumi környezet különféle készségek fejlesztésének is teret adhat. Számos kutatás kimutatta, hogy a vizuális ingerek ösztönzően hatnak a nyelvtanulásra, a nyelvi fejlődésre (Ruanglertbutr, 2016). Az eredeti műalkotásokkal való személyes találkozás és a kiállítás mint inspiráló környezet az idegen nyelvi készségek támogatása mellett a művészeti és kulturális ismeretek megszerzéséhez is terepet biztosít (Fazzi, 2018).

A program célja, hogy a hallgatók a nemzeti galéria műalkotásaiból kiindulva fejleszthessék a nyelvtudásukat, miközben a magyar kultúrával és történelemmel ismerkednek. A tanulók a Magyarországon töltött tanév során összesen hat foglalkozáson vettek részt, amelyek nagyobb része a helyszínen, kisebb része pedig online formában zajlott. Az online és élő találkozások során a műalkotásokkal a hallott szövegértést, az olvasást, az írást, valamint a beszédkészséget fejlesztő gyakorlatokkal ismerkedtek. A kísérleti év során a nyelvtanulás és a kulturális ismeretszerzés mellett fontos cél volt egy olyan közösség megteremtése is, ahol a nyitottság, a tolerancia, a kíváncsiság és a közös tanulás ugyanolyan fontos érték, mint a műalkotások befogadásán keresztül megszerzett tárgyi tudás. A foglalkozások kidolgozása a Magyar Diplomáciai Akadémia magyar mint idegen nyelv oktatójának szakmai támogatásával, a két intézmény szoros együttműködésében jött létre. A programot kérdőív kitöltése zárta. A kísérleti év során szerzett tapasztalatokat a jövőben a program folytatásához és fejlesztéséhez szeretnénk felhasználni. A módszertan továbbfejlesztése mellett további hallgatókat, partnerintézményeket is szeretnénk bevonni a programba.

IMPACT OF INTERNATIONAL EDUCATIONAL EXPERIENCE ON CAREER DEVELOPMENT AND PROFESSIONAL ADVANCEMENT: A META-ANALYSIS

ELENA KLIMKINA – PRASUN SHARMA

Eötvös Loránd University
eklimkina@student.elte.hu
Eötvös Loránd University
prasun077@gmail.com

Keywords: systematic review, internationalization, keyword mining, career development, professional advancement

The process of internationalization in higher education is not a new concept in a broader global scenario (Knight, 2012). According to the international higher education institutions, international educational experiences are significant contributors to the career establishment of the students (Engel, 2010). Therefore, the present study is intended to look deeper into this aspect and discuss the long-term effects on the students' career development and professional advancement that these international educational experiences might have.

This study is aimed at conducting a systematic literature review on academic aspects of internationalization (Zawacki-Richter et al., 2020). Meta-analysis is used to analyze the outcomes of the significant studies under the theme of the impact of international educational experience on career development and professional advancement. The present study focuses on the aspects of international education that promoted the transfer of knowledge for students' careers and inquires if international education (study abroad) makes any change in the job profile and professional development.

The following database systems ERIC, Ebsco are planned to be utilized to search relevant research articles published in a period from 2015 to 2022. The PRISMA flow chart is used as a sample selection tool as it is specifically designed for meta-analysis (Page et al., 2021). For the present study, only full-text articles are taken into consideration. For inclusion criteria, certain features are taken into consideration i.e. the type of database, number of citations, journals' indexing, and relevance of literature.

We assume that knowledge transmission and progress are significantly related to international education. The review is also envisaged to provide a clear picture of the aspects of international education which enhance the transfer of knowledge for professional performance, that is, international language learning, cultural competence, and the capability to adjust and coordinate are positive aspects that may be beneficial for workplace performance and professional development. We aim to report a holistic review based on the findings and outcomes of the studies, in so doing, we propose a framework that gives an account of the impact(s) of international educational experiences on further career development and professional advancement, as well as provide insights about internationalization and its significance for academic and professional development.

AZ EGYETEMI SIKERESSÉGET MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN

KOCSIS ÁDÁM – MOLNÁR GYÖNGYVÉR

Szegedi Tudományegyetem
kocsis.adam@edu.u-szeged.hu
Szegedi Tudományegyetem
gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: egyetemi sikeresség, lemorzsolódás, Structural Equation Modelling

Az egyetemi sikerességet meghatározó tényezők vizsgálata, akár lemorzsolódás, akár beválás oldalról közelítjük is meg, közel ötven éves múltra tekint vissza (Tinto, 1975; York et al., 2015; Li – Wong, 2019). A téma a felsőoktatás expanziója és a felsőoktatásban résztvevő diákok tulajdonságainak folyamatos változása miatt a mai napig aktuális és releváns (Faruggia et al., 2018; Molnár et al., 2021). Nemzetközi szinten az átlagos egyetemi lemorzsolódási arány 30% körüli (OECD, 2019) és folyamatosan növekszik (Pusztai, 2019; van Rooij et al., 2018).

Kutatásunk célja az egyetemi sikerességet leginkább meghatározó kognitív és affektív, valamint szocio-ökonómiai faktorok azonosítása volt. Az elemzés alapját a Szegedi Tudományegyetemen 2018-ban frissen felvett hallgatók körében végzett empirikus kutatás eredményei, illetve e hallgatók tanulmányi előmenetelére vonatkozó követéses adatok adták (Molnár, 2019; Molnár – Csapó, 2020). A tanulmányok kezdetén a következő területeken oldottak meg tesztek a diákok: problémamegoldó gondolkodás (25 item, α : 0,90; Molnár, 2019), matematikai gondolkodás (83 item, α : 0,93), szövegértés (82 item, α : 0,82; Hódi – Tóth, 2019), munkamemória (14 item, α : 0,72), valamint válaszoltak egy részletes tanulási stratégiákkal, attitűdökkel, motívumokkal (117 item, α : 0,93; D. Molnár – Gál, 2019) és érettségi eredményekkel, valamint szocio-ökonómiai státusszal kapcsolatos kérdéseket tartalmazó kérdőívre. Az adatfelvétel az e-Dia rendszerén keresztül történt (Molnár – Csapó, 2019), 2x2 órán keresztül, önkéntes alapon. 2210 hallgató vett részt a kutatásban (átlagéletkor: 19,6; SD: 2,05; 53% nő).

A követéses adatok alapján felépített SEM modellben az egyetemi sikerességet, mint látens változót az első, valamint a második 20 kredit megszerzésének sikeressége, valamint a diákok összkreditindexe adta ($R^2=0,22$; $RMSEA=0,061$; $CFI=0,95$; $TLI=0,93$). A diákok diszciplináris tudása, tanulási stratégiái, affektív jellemzői (magabiztosság, teljesítményorientáció és erőfeszítés), valamint szocio-ökonómiai háttérváltozói 22%-ban magyarázták az egyetemi sikerességet. A gondolkodási képességeik fejlettségi szintje, mint például a 21. században kulcsfontosságúnak számító problémamegoldó gondolkodás fejlettségi szintje nem bizonyult jelentős előrejelző tényezőnek. A kari szintű elemzések rávilágítottak a sikerességet meghatározó tényezők tudományterületenkénti, képzésenkénti változására.

A kutatás eredményei alapján meghatározott, az egyetemi sikerességet leginkább befolyásoló kulcsfontosságú tényezők azonosításán alapuló beavatkozási mechanizmusok lényeges építőkövei lehetnek a felsőoktatási lemorzsolódási arány csökkentésének.

Támogató: A kutatást az OTKA K135727 projekt és az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

AZ EGYETEMI TELJESÍTMÉNYT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK VIZSGÁLATA: ELEMZÉSI ELJÁRÁSOK ÉS FŐBB INDIKÁTOROK

KOCSIS ÁDÁM – MOLNÁR GYÖNGYVÉR

Szegedi Tudományegyetem
kocsis.adam@edu.u-szeged.hu
Szegedi Tudományegyetem
gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: lemorzsolódás, EDM, prediktív tényezők

A felsőoktatás expanziója és a felsőoktatásban résztvevő diákok tulajdonságainak folyamatos változása miatt a felsőoktatási beválást, sikerességet és lemorzsolódást előrejelző tényezők monitorozása a mai napig aktuális és releváns (Molnár et al., 2021). Nemzetközi szinten az átlagos egyetemi lemorzsolódási arány 30% körül van (OECD, 2019) és folyamatosan növekszik (van Rooij et al., 2018). Jelen szakirodalmi kutatás célja az elmúlt közel tíz évben publikált, felsőoktatási lemorzsolódással vagy egyetemi sikerességgel kapcsolatos empirikus munkák szisztematikus elemzése annak érdekében, hogy (1) feltérképezzük és értékeljük az elemzések során alkalmazott (prediktív) kutatási módszereket, valamint (2) azonosítani tudjuk az egyetemi teljesítményt meghatározó és befolyásoló tényezőket. A kutatás mintáját a Research Gate-n, az ERIC és a Scopus adatbázisokban, valamint a Google Scholar és Semantic Scholar keresőmotorok alkalmazásával a 'dropout' (lemorzsolódás), illetve az 'academic success' (egyetemi sikeresség) kulcsszavak alkalmazásával jelöltük ki. Elsődleges szűrőként a publikálás évét (elmúlt 10 évben megjelent tanulmányok), nyelvét (angol vagy magyar) illetve kutatási kérdéseit (tartalmazzon empirikus kutatást vagy a lemorzsolódás és egyetemi sikeresség fogalmi kereteit vegye górcső alá) monitoroztuk. A szűrés eredményeként a kutatás mintáját 95 tanulmány képezte, melyek közé 17 meta-analízis is bekerült. A tanulmányok szisztematikus elemzése alapján megállapítható, hogy a vonatkozó empirikus vizsgálatok leggyakrabban használt módszerei közé tartoznak az oktatási adatbányászat (EDM) algoritmusai (döntési fa, Naïve Bayes algoritmus és az SVM), valamint a strukturális egyenletekkel kapcsolatos elemzések (SEM). A kutatásunk alapjául szolgáló tanulmányok több mint 600.000 egyetemi hallgató viselkedésmintázatát vették górcső alá, bár ezek kétharmada négy tanulmányból származik (Berens et al., 2019; Rodríguez-Hernandez et al., 2021; Pellegatti et al., 2021; Westrick et al., 2021). Az egyetemi teljesítményt leginkább előrejelző tényezőket három nagyobb csoportra lehet osztani: hallgatói („bemeneti”), egyetem alatti („közbeeső”) illetve eredmény („kimeneti”) tényezők. Ezen változók közül a tanulmányi átlag, a megszerzett kredit, illetve a nem befolyásolta konzisztensen az egyetemi teljesítményt, míg a legellentmondásosabb tényezők a családi háttér és a kor voltak, a megelőző kutatások alapján.

Az egyetemi teljesítményt befolyásoló kulcsfontosságú tényezők azonosításán alapuló beavatkozási mechanizmusok segítségével csökkenteni lehet a felsőoktatási lemorzsolódási arányt.

Támogató: A kutatást az OTKA K135727 projekt és az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

A FELSŐOKTATÁS MUNKAERŐPIACRA VALÓ FELKÉSZÍTŐ SZEREPÉNEK ÉS A HALLGATÓK KOMPETENCIÁINAK VIZSGÁLATA

KOCSIS ZSÓFIA

Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományi Tanszék
zsofikocsis6@gmail.com

Kulcsszavak: felsőoktatás, hallgatói munkavállalás, szakmai tapasztalatszerzés, felsőoktatás-pedagógia

A technológia és a digitális világ rohamos fejlődése, valamint a globalizáció okozta nagymértékű változás jelentősen átalakította a munkaerőpiacot, az elvégzendő feladatok tartalmát és a munkaadók elvárásait (Pogátsnik, 2019). Magyarországi viszonylatban sajátos ellentmondás tapasztalható, miközben a felsőoktatás egyik feladata a munkára való felkészítés lenne, a képzést nyújtó felsőoktatási intézmények gyakran a munkahelyektől eltérő kultúrát közvetítenek (Györgyi, 2012). Nemzetközi szinten egyre inkább felértékelődik az oktatás minőségének javítása, a tanítás-tanulás funkciója. Annak ellenére, hogy oktatókat vizsgáló hazai kvalitatív kutatás eredményeiben már felsejlik a tanulás- és hallgatóközpontú gyakorlatok megerősödése (Kálmán, 2019), a magyar felsőoktatásra leginkább a tanárközpontú, elméletcentrikus oktatás jellemző, az ismeretek az előadások és tanári bemutatók által kerülnek közvetítésre. Viszont ezek a módszerek nem teszik lehetővé a nem-kognitív, puha készségek fejlődését (Kovács, 2016), s az oktatásban szerzett ismeretek távol esnek munkahelyi helyzetektől (Óbudai Egyetem, STEM-Hungary jelentés, 2018). Abban az esetben, ha a hallgatók túlságosan elméletcentrikus oktatásban részesülnek, vagy nincs lehetőségük az egyetem szervezésében duális képzésben, szakmai gyakorlaton részt venni, előfordulhat, hogy a tanulmányaik mellett munkát vállalnak. Kutatásunk során dolgozó hallgatókkal készítettünk félig strukturált interjút (n=33), hogy feltárjuk, miként ítélik meg az egyetem munkaerőpiacra való felkészítő szerepét, saját tapasztalataik szerint milyen készséget, képességeket sajátítottak el a munkavállalás és az egyetemi oktatás során. Továbbá vizsgáljuk, hogy milyen hiányosságokat és jó módszereket észlelnek. Nagy (2006) módszere alapján szó szerint rögzítettük az interjúkat, majd a szövegeket rövid egységekre bontottuk. Első kódrendszert használtunk, és megjelöltük az egységek témáját. Eredményeink szerint a hallgatói munkavállalás típusától és a munkavégzés motivációját függetlenül a hallgatók a munka során számos olyan készségre és kompetenciára tettek szert, amelyeknek a fontossága az utóbbi időben felértékelődött a munkaerőpiacon (kommunikáció, csapatmunka, felelősségvállalás). Ezzel szemben az egyetemi képzéseken inkább a tanulmányaik elvégzéséhez szükséges tulajdonságok fejlődéséről (kitartás, szorgalom, elméleti tudás) számoltak be, s hiányosságokat érzékelnek az egyetem készségfejlesztő tevékenységével kapcsolatban. Továbbá hiányosságok mutatkoznak a munkaerőpiacra való kilépés támogatásában és az elmélet-gyakorlat összhangjában. Bizonyos limitációk figyelembe vételével is átgondolásra alkalmas eredményeket kaptunk. Az interjúk kutatás eredményei számos olyan kulcsfontosságú területre és azok hiányosságaira világított rá, amelyek fejlesztése nemcsak az egyén szintjén fontosak, hanem hosszabb távon az egyetemi képzések megítélése, valamint a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatának az erősítéséhez járulhatnak hozzá.

ÓVODAPOLITIKAI LENYOMATOK A FEJÉR MEGYEI LEVÉLTÁR IRATANYAGÁBAN AZ ÖTVENES ÉVEKBŐL

KÓGER YVETTA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
yvetta.koger@gmail.com

Kulcsszavak: óvodatörténet, szocialista elvárások és propaganda, kvalitatív metodológia

Az 1950-es évek formálódó szocialista rendszere az iskoláskor előtti gyerekek nevelésének társadalmasításával, állami fenntartású intézményi keretek közé szorításával igyekezett befolyása alá vonni a jövő nemzedékének új értékek és normák szerinti nevelését (Komlósi, 1977). Vagyis a központi pártvezetés felismerte a családon keresztül történő befolyásolás intézményi lehetőségeit, illetve a jövő „szocialista állampolgárainak” nevelésében az óvoda szerepét (Molnár et al., 2015; Szerepi et al., 2018).

Jelen mikrokutatás része egy, az „ötvenes évek” óvodaügyére irányuló vizsgálatnak, amely elsősorban a család-óvoda kapcsolatot emeli fókuszba. Ennek keretében változatos elsődleges kútforrások feltárására törekedtünk. A kutatási dimenziók (Molnár-Kovács, 2015, 2019) mentén körvonalazódó forráscsoportok között található a Fejér Megyei Tanács Oktatási és Népművelési Osztályának korabeli iratanyaga. Ennek elemzése az ötvenes évek óvodapolitikájának regionális szintű hatására világíthat rá, elsősorban az óvodákra vonatkozó hivatalos elvárások tekintetében. Az óvodát igénybe vevő családok a párhatalom elvárásait, a szocialista óvodakép jellemzőit a nem szakmai újságokból ismerhették meg. A Fejér Megyei Levéltár állományában vizsgálat alá vonhatóak a Fejér Megyei Hírlap előlapjának, a Fejér Megyei Néplapnak, illetve a Fehérvári Naplónak a cikkei. A kutatás célja annak felderítése, hogy a hivatalos iratanyag milyen tartalmi csomópontokat tartalmaz a vizsgált időszak óvodaügyére vonatkozóan. Emellett elemzésre kerül az is, hogy a regionális sajtóirodalom milyen óvodaképet közvetített az óvodáztatásban érintett szülők, illetve a társadalom felé.

A kiválasztott források család-óvoda kontextusú, tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalom-elemzése eddig még nem valósult meg a magyarországi óvodatörténeti kutatások körében. Az elemzés adatkorpusza szelektív mintavétellel került kiválasztásra, majd a kombinált (deduktív és induktív) kódolási logikával felállított kategóriarendszer mentén a megbízhatóság érdekében intrakódolással történik a kódolás MAXQDATM számítógépes programmal támogatva (Sántha, 2015, 2021, 2022). Az elemzés rámutat arra, hogy az óvodapolitikai döntések nyomán keletkeztek iratok pl. az óvodahálózat bővüléséről és nehézségeiről, a napközi otthonos ellátáshoz kapcsolódó étkezés problémáiról, illetve a család-óvoda kapcsolat szervezett formájáról, a szülői munkaközösségről tájékoztatnak. A napilapok cikkei főként propaganda célokat szolgáltak annak érdekében, hogy tartalommal töltsék meg az óvoda, mint preszkoláris intézmény fogalmát, hiszen a vizsgált időszakot megelőzően csak keveseknek volt közvetlen tapasztalata az óvodáztatást illetően.

TARTALMI HANGSÚLYOK AZ ELSŐ KISDEDÓVÁSI TÖRVÉNYT HATÁLYTALANÍTÓ 1953. ÉVI JOGSZABÁLYOKBAN

KÓGER YVETTA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
yvetta.koger@gmail.com

Kulcsszavak: ötvenes évek, óvodapolitikai dimenzió, szocialista jogalkotás

Jelen mikrokutatás az 1950-es évek óvodaügyének, az óvodát igénybe vevő családok és az óvoda kapcsolatát meghatározó jogszabályoknak mint az óvodapolitikai dimenzió fő forráscsoportjának vizsgálatára irányul. Ebben az időszakban ún. szovjet mintájú jogalkotás érvényesült, így törvények helyett elsősorban könnyen megalkotható, módosítható és hatályon kívül helyezhető rendeletek születtek. 1953-ban – habár keret jelleggel, de – mégis törvényt deklaráltak az óvodákra vonatkozóan, majd az oktatásügyi miniszter egy részletező utasítást adott ki a végrehajtásáról. Ezzel hatályát veszítette a magyarországi óvoda történetében elsőként megalkotott 1891. évi XV. törvény cikk a kisdédóvásról. Az említett két törvény merőben eltérő politikai-társadalmi-gazdasági körülmények között látott napvilágot, más mozgatórugók generálták létrejöttüket.

Annak felderítése a cél, hogy a vizsgált korszakot jellemző politikai-társadalmi igények miként jelentek meg az óvodára irányuló jogszabályokban. A kutatás során a nyílt célok mellett a látni nem látottak feltárására is kísérlet történik. Mindez hozzájárulhat egy konstruktivista episztemológiájú szubjektív valóság megjelenítéséhez, amely rávilágít arra, hogy mi az, ami hivatalosan, illetve rejtetten az épülő szocialista rendszer legitimitációját segítő nevelés érdekében megfogalmazódott az óvodára, mint preszkoláris intézményre vonatkozóan.

A kvalitatív tartalomelemzés adatkörpuszát az 1953. évi törvény és végrehajtási utasítása, illetve az emellett érvényben levő 1949. évi szülői munkaközösség létrehozása tárgyában született V.K.M. rendelet jelenti. Podráczky Judit (2007) doktori értekezésében olvashatjuk az 1891. évi törvény kvalitatív tartalomelemzésének folyamatát és eredményét. A kódolás Podráczky kategóriarendszerét alapul véve, kombinált (deduktív és induktív) kódolási logikával felállított kategóriarendszer mentén, a megbízhatóság érdekében manuális intrakódolással történik. Ezáltal lehetővé válik a két kisdédóvásra vonatkozó törvény közös és eltérő tartalmi csomópontjainak feltérképezése, komparatív elemzése is pl. az óvodák létesítéséről, felügyeletéről, alkalmazottairól.

A kutatás eredményei nyomán tovább differenciálódhat az ötvenes évek óvodájáról való tudásunk a hivatalos előírások mentén, rávilágíthat a kettős – szociális és pedagógiai – funkció eltérő megítélésére a két korszakban, illetve ezek napjainkig érezhető hatására.

INKLUZÍV TANTERMI KOMMUNIKÁCIÓ A TANULÁSI ÉS KOMMUNIKÁCIÓS SIKERESSÉGÉRT: AZ OTTHONI NYELVVÁLTOZAT ÉS A TANÓRAI PEDAGÓGUS KOMMUNIKÁCIÓ KÖLCSÖNHATÁSAI

KOÓS ILDIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
koos.ildiko@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: inklúzió, nyelvelsajátítás, pedagógus kommunikáció, dajkanyelv

A vizsgálat fókuszában az áll, milyen minőségben jelennek meg a magyar iskolákban a tanulóhoz intézett pedagógus kommunikáció során a tanuló otthoni nyelvi környezetében jellemző anyanyelv-használat nyelvi formái. A nyelvelsajátítás nativista gyenge elmélete a nyelv birtokba vételét veleszületett nyelvelsajátítási processzor aktiválása mellett a gyermekhez szóló dajkanyelv támogatásában látja. A dajkanyelv alkalmazkodik a gyermek fejlődő nyelvelsajátítási folyamatához. A nyelvtudomány tézisei hangsúlyozzák a nyelvi pluralizmusra alapozott inkluzív szemléletű anyanyelvi nevelés fontosságát. Az anyanyelvi nevelés sikere a tanító-tanuló kommunikációs interakció és a szülő-gyermek otthoni kommunikációs interakció hasonlóságától is függhet. Az iskola feladata az anyanyelvoktatás folyamatában kommunikációs hidat képezni a spontán anyanyelv-elsajátítás és az iskolai anyanyelvi nevelés között. Hosszabb távon ez a nyelvhasználati inklúzió befolyásolja a tanuló tanulási sikeres előmenetelét, tanulási motívációit.

A spontán anyanyelv-elsajátítás 10-12 éves korig tart, fontos, hogy a pedagógusok felismerik-e diákjaik beszédprodukcióiban a nyelvi változatosság jelenlétét; a különbözőségeket rugalmasan figyelembe veszik-e az oktatás folyamatában. Ezért az iskolai oktatás kezdeti szakaszában, 6-10 éves tanulókkal folytatott kommunikációs aktusok verbális korpuszán végeztem vizsgálatot. Egyrészt arra fókuszáltam, használja-e a tanító ugyanazokat a nyelvi (fonológiai, morfológiai, szintaktikai, szemantikai) struktúrákat, amik a speciálisan gyerekekhez szóló szülői nyelvhasználatot jellemzik az otthoni beszédben; másrészt arra, milyen speciális nyelvi elemek jellemzőek erre a pedagógus dajkanyelvre, jellemző-e annak átstrukturálása a tanuló aktuális nyelvelsajátítási szintjéhez alkalmazkodva.

Minimum 3,5 maximum 15 perces tanító-tanulópárokkal felvett kép- és hangfelvételeket elemeztem tanórán kívüli és tanórai iskolai tevékenységekről. Az elemzett korpusz 560 perc tanító-tanuló interakció. A nyelvészeti elemzést a fonológia, morfológia, szintaxis, szemantika nyelvi struktúrában végeztem. A kapott nyelvi szekvenciák eredményeit statisztikai mutatók szerinti összehasonlítottam a 6-10 éves gyerek szülői dajkanyelvével. A pedagógusok dajkanyelvi elemeit kategorizáltam, és meghatároztam a pedagógus-tanuló kommunikáción belül az egyes tanuló korcsoportok pedagógus-dajkanyelv jellemzőit.

Eredmények: a tanulói életkorral haladva szakad el a pedagógus kommunikációja a dajkanyelv otthon használt nyelvi jellemző jegyeitől, egyre kevésbé használ a tanító pedagógus dajkanyelvet. 6-8 évesekkel a tanítók szintaktikai, szemantikai-pragmatikai szinteken használják a dajkanyelvet, 8-10 évesekkel csak lassabb beszédtempó, ismétlések jellemzők. A szülő-gyermek kommunikációban ugyanakkor nem szűnik meg egy nyelvi szinten sem a dajkanyelv használata még 10 éves korig. A pedagógus-dajkanyelv használata nem azonos minőségben és mértékben jellemző az otthoni kommunikációhoz viszonyítva.

PEDAGÓGUSOKKAL SZEMBENI KOMPETENCIAELVÁRÁSOK DETEKTÁLHATÓSÁGA PEDAGÓGIAI PERIODIKÁKBAN

KOPECSKÓ-HODOSI ZSÓFIA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
hodosi.zsofia@gmail.com

Kulcsszavak: folyóirat-kutatás, kompetenciaelvárások, pedagógus, pedagógiai periodikák

Napjainkban már számos kutatási eredmény érhető el, amely a pedagógusokkal kapcsolatos elvárásokat fogalmazza meg. Ezek fokozatosan beépültek az oktatási szakemberekkel szemben támasztott elvárások listájába és egyúttal újabb és újabb képességek birtoklását tették szükségessé. Ezáltal egy soktényezősé kibővült képességlistáról beszélhetünk, és ezúttal el kell engednünk azt az elvárásunkat is, miszerint az egyszer véglegesen teljessé válik.

Az elmúlt évtizedben több magyar szerző is feldolgozta a tudományos kommunikációban bekövetkező változások témakörét. Egyéb tényezők mellett kiemelendő, hogy a tudományos közlés hangsúlya a bölcsészeti-, és társadalomtudományok területén a szakkönyvekről a folyóiratokra, konferenciakötetekre helyeződött át (Bornmann – Mutz, 2015; Larsen – Von Ins, 2010; Nagy, 2016). Ez az átrendeződés a szakmai világ oldaláról magával hozza a folyóiratok tudományos jellegű elemzésének igényét, amely életre hívta kutatásunkat és indokolja annak szükségességét.

Kutatásunk típusát tekintve folyóirat-kutatás. Három nagy hazai pedagógiai periodika – a Magyar Pedagógia, Educatio, Iskolakultúra – tartalomelemzését végeztük el az 1992-2021 között megjelent lapszámok segítségével. A kiválasztott folyóiratok a magyar neveléstudomány centrális folyóiratai, központi szerepet töltenek be a szakmai kommunikációban, kutatási irányokat jelölnek ki, hiszen a több mint 30 évre visszanyúló szakmai múltjuk lehetőséget ad olyan vizsgálatokra, amelyek rövid ciklusú orgánumok esetében nem elvégezhetők. (Tóth – Toman – Cserpes, 2008; Pap, 2009; Csapó, 2005)

Célunk és fő vizsgálati szempontunk a pedagógusokkal szembeni elvárásokat taglaló cikkek előfordulási gyakoriságának elemzése, valamint a tanulmányokban található kompetencia-kritériumok feltárása és összehasonlítása volt.

Eredményeink azt mutatják, hogy e témakört érintve csupán kis számú tudományos munka jelent meg a három nagy folyóiratban, annak ellenére, hogy a vizsgált terület a pedagógusképzés és a praxisban dolgozó szakemberek számára egyaránt központi fontosságú.

Előadásunk segítségével áttekinthetővé kívánjuk tenni az elmúlt évtizedekben, a fent említett folyóiratokban megjelenő, pedagógus-kompetenciákkal kapcsolatos kutatások eredményeit a téma iránt érdeklődő szakemberek számára.

A TANULÁSI MOTIVÁCIÓ ÉS A TANTÁRGYI ATTITÚD KAPCSOLATA A BIOLÓGIA, FIZIKA ÉS KÉMIA TANTÁRGYAKBAN 8. ÉVFOLYAMON

KOROM ERZSÉBET – TÓTH EDIT – B. NÉMETH MÁRIA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet Oktatásmélet Tanszék

korom@edpsy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet Pedagógiai Értékelés és Tervezés Tanszék,
MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport

tothedit@edpsy.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet Pedagógiai Értékelés és Tervezés Tanszék

mary@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: tanulási motiváció, SMQ kérdőív, tantárgyi attitúd, biológia, fizika, kémia tantárgyak

A nemzetközi rendszerszintű felmérések (PISA, TIMSS) a tanulók tudása mellett rendszeresen vizsgálják a természettudományos tantárgyakkal kapcsolatos attitűdjeit és ezek tanulásának motívumait. Az eredmények jelzik, hogy a biológia kedveltebb tantárgy, mint a fizika vagy a kémia (OECD, 2016), és a természettudományos pályák iránti érdeklődés csökkenő tendenciát mutat az iskolai évek alatt (Mullis et al., 2020). A hazai tapasztalatok összhangban vannak a nemzetközi kutatások eredményeivel (Chrappán, 2017; Csapó, 2000; Csíkos, 2012; Józsa – Kiss – Huang, 2017), azonban nem állnak rendelkezésre adatok a tantárgyi attitúd és a motiváció kapcsolatáról. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a tantárgyi attitűdök milyen összefüggéseket mutatnak a tanulási motiváció különböző dimenzióival a biológia, fizika és kémia tantárgyban az általános iskolai tanulmányok végén. A mintát egy hazai nagyváros 44 osztályának 504 nyolcadikos tanulója (fiúk aránya 49,11%) alkotja. A minta lefedi a város demográfiai szerkezetét, a belvárost, a peremkerületeket és a lakótelepeket. A motiváció feltárására a Science Motivation Questionnaire – SMQ II kérdőív (Glynn et al., 2011) adaptált változatát használtuk. A kérdőív alszkálái (intrinzik motiváció, önhatékonyság, öndetermináció, jegyért tanulás, karriermotiváció) 5-5, ötfokú Likert-skálán mérő itemet tartalmaznak. A tantárgyi attitűdöket ötfokú Likert-skálán mértük (1: Egyáltalán nem szeretem; 2: Nem szeretem; 3: Közömbös; 4: Szeretem; 5: Nagyon szeretem). Az SMQ II kérdőív megbízhatóan mér, az alszkálák Cronbach- α értékei 0,91–0,94 közöttiek. A KMO-index 0,96 mindhárom esetben, a megmagyarázott variancia 67,41–69,79%. Az eredmények alapján a három tantárgyi attitúd szignifikánsan különbözik, a legkedveltebb a biológia ($M=3,36$), a legkevésbé a kémia ($M=2,76$), közöttük a fizika ($M=3,10$). Az SMQ II öt alszkálája mindhárom tantárgynál hasonló tendenciát mutat. A legerősebb tanulási motívum a jegyért tanulás. Ezt követi az intrinzik motiváció, az önhatékonyság és az öndetermináció. A leggyengébb motívum a karriermotiváció. Mindhárom tantárgyi attitűddel a leggyengébb összefüggést a jegyért tanulás mutatja ($r_{\text{biológia}}=0,297$; $r_{\text{fizika}}=0,329$; $r_{\text{kémia}}=0,405$; $p<0,001$). A legszorosabb kapcsolat a fizika esetében az intrinzik motivációval ($r=0,483$; $p<0,001$), a biológia és a kémia esetében a karriermotivációval ($r=0,485$, illetve $r=0,592$; $p<0,001$) van. A három tantárgy közül a kémia esetében a legszorosabb a kapcsolat a tanulási motívumok és a tantárgyi attitúd között, tehát a tanulási motiváció szintjét a kémia esetében prediktálja leginkább a tantárgyi attitúd. Az eredményeink jelzik, hogy a tanítás során érdemes figyelmet fordítani a tanulási motíváció komponenseire.

Támogató: A kutatást az MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport támogatta.

ENHANCING STUDENTS' MOTIVATION IN THE EFL CLASSROOM USING THE ARCS MODEL: TUNISIAN UNDERGRADUATE STUDENTS

BOCHRA KOURAICHI

University of Szeged

bochra.kouraichi@fulbrightmail.org

Keywords: EFL motivation, ARCS, motivational strategies, L2 motivation

An abundance of research suggests that motivation is important for foreign language learning. However, few studies have focused on the effective use of motivational strategies by teachers. Keller's (2010) ARCS model addresses the gap between L2 motivation theories and classroom practice with a focus on four categories: attention, relevance, confidence, and satisfaction. The current research seeks to investigate Tunisian university teachers' use of motivational strategies (MS) (Dörnyei, 2001) and the extent to which their students find them effective. It also seeks to explore the relation between students' self-perception and their teacher's use of MS. In addition, it will highlight any correlation between students' English proficiency level and their perception of MS. The following instruments will be employed for data collection to answer the research questions: (a) the Instructional Materials Motivational Survey (IMMS) questionnaire to students and teachers (Keller, 2010), (b) the L2 Motivational Self System (L2MSS) questionnaire (Dörnyei, 2010), and (c) the Motivational Orientation of Language Teaching (MOLT) classroom observation scheme by (Guilloteaux and Dörnyei, 2008). Quantitative and qualitative methods will be used to process the data. The quantitative analysis will be carried out with SPSS 24.0. Factor analysis will be conducted, and the items with significant factor loadings will be labelled under the ARCS categories. The reliability with Cronbach's alpha for each factor should be checked for internal consistency. More statistical analyses will be carried out to calculate descriptive statistics on the four categories of MS for both students and teachers. Then, an independent samples t-test will be done to identify any significant difference between students' and teachers' perception of MS. Repeated measures one-way ANOVA will be conducted within the teacher group and the student group to identify any differences among the four MS categories. One-way MANOVA will be also calculated to look for a correlation between learner's proficiency levels and their perception of MS. The observation results will be first analyzed qualitatively through the MOLT scheme. Then, z-scores will be computed to compare observation results with teachers' questionnaire results. To make this comparison possible, the MOLT items will be categorized according to the ARCS model. The present study is expected to make methodological and pedagogical contributions to the Tunisian educational context.

KONSTRUKTÍV PEDAGÓGIA LEHETŐSÉGEI TESTNEVELÉSÓRÁN

KOVÁCS KATALIN – ERDŐSI ZOLTÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet

kovacs.katalin@ppk.elte.hu

Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem

erdosizoli9@gmail.com

Kulcsszavak: testnevelés, taktikaközpontú sportjáték oktatás, konstruktív pedagógia

Testnevelésórán a sportjátékok tanításának hagyományos technikán alapuló megközelítése jól illeszkedik az instrukciós szemlélethez. Ezzel szemben a taktikai megközelítések a konstruktivista tanuláselméletből származnak, és számos kihívás elé állít(hat)ják a testnevelő tanárokat (Rovegno – Bandhauer, 1997). Tanulmányok arról számoltak be, hogy a konstruktivista elvek pedagógiai gyakorlatba ültetése bonyolultak mind a tanárok (Rovegno – Bandhauer, 1997), mind a sportedzők (Roberts – Fairclough, 2011) körében. Hazai testnevelésórákon a taktika-, vagy játékcentrikus oktatás modellek alig ismertek, vagy ritkán alkalmazott módszerek a gyakorlatban. Tanulmányunk célja, feltérképezni, hogy a testnevelők hogyan gondolkodnak a sportjátékok oktatásáról. Arra kerestük választ, hogy a testnevelők:

A.) Tudják-e taktika szerint csoportosítani a sportjátékokat?,

B.) Hogyan látják a technikai- és a taktikai elemek szerepét a sportjátékok oktatásakor?

Az online kérdőívet 107 (n=56) felsőtagozaton és középiskolában oktató testnevelő töltötte ki, akikhez hólabda módszerrel jutottunk el. Az eredményeket leíró statisztikával dolgoztuk fel.

Eredmények: A taktikai szerinti csoportosításnál a válaszadók 37%-a egy sportjátékot tévesen jelölt meg, míg 3%-a két sportjátéknál is hibázott. A testnevelők több mint 80%-ának pozitív véleménye van a technika és taktika tandem oktatásáról, ennek ellenére 60%-uk úgy ítéli meg, hogy technikai tudás nélkül nem lehet taktikát oktatni. A testnevelők 9%-a teljesen feleslegesnek érzi a taktikai elemek oktatását, sőt 32%-a ugyancsak kevésbé tartja fontosnak.

Összegzés: A testnevelők a mindennapi gyakorlat során érzik a technikaközpontú oktatás hiányosságait a játékszituációban és hisznek a technikai-taktikai elemek párhuzamos tanításában. Azonban (a válaszok alapján) a gyakorlatban még mindig vezető szerepet tölt be a technikai elemek oktatása, ami nem segíti a konstruktív pedagógia gyakorlatba emelését.

BAGÁZS MÓDSZER. NEMZETKÖZI ÖNKÉNTESK HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK KÖZÖTT – EGY TANÉV TAPASZTALATAI

KOVÁCS ORSOLYA EDINA – KASSAI RÉKA

Bagázs Közhasznú Egyesület
orsolya.kovacs@bagazs.org
Eötvös Loránd Tudományegyetem
reka.kassai@bagazs.org

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, nemzetközi önkéntesség, Bagázs

A hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikeressége jellemzően elmarad társaikétól (PISA 2012 Results: Excellence through Equity (Volume II), 2013). Emellett alacsonyabb tanulási motiváció és gyakran korai lemorzsolódás tapasztalható az alacsony szocioökonómiai háttérrel rendelkező gyermekek esetében (Fehérvári, 2015).

Jelen vizsgálatban egy civil szervezet keretei között megvalósuló nemzetközi önkéntes projekt tapasztalatait mutatjuk be. A projekt során Európából és Európával szomszédos országokból érkezett külföldi önkéntesek kapcsolódtak be egy Pest megyei község iskolájában angol nyelv-órákba. Az iskolában jelentős százalékban tanulnak hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók.

A projekt 2021 szeptemberében indult, 28 héten keresztül tartott, a résztvevő 4 külföldi önkéntes 4-8. évfolyamos tanulók óráiba, munkájába kapcsolódott be. Az osztályokban tanító pedagógusokkal kérdőíves és interjú módszerrel az alábbi szempontok alapján gyűjtöttünk információt a program hatásairól: a diákok észlelt motivációja, bevonódása; a tanárok módszertani fejlődése, belefektetett ideje és potenciális attitűdváltozása; a szegregátumban élő kisebbségi diákok és a többségi társaik közötti kapcsolódás mértéke.

Az előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy az önkéntesek bevonásával nőtt a gyermekek nyelvtanulási motivációja, jobban bevonódtak a tanórákba, amit az őket tanító pedagógusok sokszínűbb és hatásosabbnak bizonyuló pedagógiai eszközökkel tudtak támogatni. Ez a pedagógusok számára heti maximum 1 óra extra felkészüléssel járt együtt. Továbbá az önkéntesek által látogatott tanórákon a pedagógusok megítélése alapján többet kommunikáltak egymással az eltérő szocioökonómiai háttérű gyermekek.

A program főbb tapasztalatai alapján úgy látjuk, hogy az ilyen típusú projektek, kezdeményezések hasznosak lehetnek olyan iskolai környezetben, ahol heterogén szocioökonómiai háttérrel rendelkező diákok inkluzív oktatását kívánják támogatni. A tanulók nyelvi készségeinek fejlődése mellett az őket tanító pedagógusok is támogatást és új eszközöket kaphatnak ezáltal az órai munkához.

ELTÉRŐ TANULÁSI UTAK A SZAKMAI FEJLŐDÉSBN

KOVÁCS ZSUZSA – SCHILLER EMESE – HEGYI-HALMOS NÓRA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

kovacs.zsuzsa@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

schiller.emese@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

hegyi.halmos@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: munka-alapú tanulás, szakmai fejlődés, tanulási utak, szakmai gyakorlat

Az előadás a 2021/2022. tanévben megvalósított kutatási projekt friss eredményeit mutatja be, amelynek fókuszja a munka-alapú tanulás vizsgálata az ELTE PPK-n futó emberi erőforrás tanácsadó mesterszak képzésén keresztül. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a képzés milyen módon készíti fel a hallgatókat a munkahelyi tanulásra, illetve a szakmai gyakorlatok hogyan járulnak hozzá a képzésben elsajátított ismeretanyag gyakorlatban való alkalmazásához. A munkavégzést kísérő szakmai tanulási folyamat komplex jellegű, benne nagy hangsúllyal jelenik meg az autentikus munkatapasztalat relevanciája, a szakmai fejlődést befolyásoló gyakorlat, amely jelentheti mind a formális fejlesztő programokon való részvételt, mind a kollégáktól történő tanulást, a tapasztalatok cseréjét vagy a problémák megoldására irányuló kommunikációt, és amelybe folyamatosan integrálódik a munkán kívüli tapasztalatok sokasága.

A vizsgált képzésben a munka-alapú tanulás formális keretét az irányított szakmai gyakorlat biztosítja, ugyanakkor a képzés sajátos irányultságából adódóan a hallgatói populáció jelentős része a szakterületen dolgozik, tehát releváns előzetes munkatapasztalattal rendelkezik, ez pedig kiváltja a szakmai gyakorlaton való kötelező részvételt. Előzetes feltételezéseink alapján tehát legalább két tanulási út körvonalazódik a hallgatók szakmai fejlődésében, attól függően, hogy milyen előzetes tudással, munkatapasztalattal lépnek a képzésbe.

A kutatást vegyes módszertannal valósítottuk meg, az adatgyűjtést pedig online kérdőívvel, valamint interjúval végeztük. A kérdőív összeállításakor felhasználtuk Ackermanns et al. (2013) karriertudás-kompetenciákkal kapcsolatos kérdőívét (CCC), illetve a Nghia és Duyen (2019) által kidolgozott, a szakmai gyakorlat tanulási eredményeit feltáró kérdőívének magyar nyelvre fordított változatát. A kérdőívet közel 160 végzős és alumni hallgató töltötte ki, az interjú-vizsgálatban pedig 24 hallgató vett részt.

A kutatás eredményei – integrálva a kérdőív és az interjú adatait – alátámasztották feltételezéseinket, és eltérő tanulási mintázatok azonosítását tették lehetővé. A kérdőíves vizsgálatokkal kapcsolatos eredmények kimutatták, hogy a hatékony karriertervezés különösen fontos szerepet játszik a szakmai gyakorlat tanulási eredményei tekintetében. Az interjúk rávilágítottak arra is, hogy a képzés tartalmait erőteljesen a munkatapasztalathoz képest értelmezik és integrálják azok, akik a szakmában dolgoznak, és sokkal általánosabb szakmai fejlődésről számolnak be azok a hallgatók, akiknek nincs erőteljes szakmai kötődésük. Az eredmények rámutatnak a képzés tartalmi, módszertani megvalósításának a hiányosságaira, valamint annak erősségeire, a feltárt tanulási utak mintázatait viszont felvetik a képzés folyamatos fejlesztésének igényét, szem előtt tartva az eltérő tanulási utak hatékony támogatásának szükségességét.

Támogató: A kutatást az ELTE PPK „Doktori Projektek” konzorciális kutatási pályázat támogatásával az ELTE PPK Felnőttképzés-kutatási és Tudásmenedzsment Intézet Szervezeti és Munkahelyi Tanulás Kutatócsoportja valósította meg. Kutatásaitikai engedély száma: 2021/313.

21. SZÁZADI KIHÍVÁSOK A KÖZÉPISKOLAI TANÁR-DIÁK KAPCSOLATBAN

KÖRTVÉLYESI FRANCISKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola
franciska.kortvelyesi@gmail.com

Kulcsszavak: tanár-diák kapcsolat, rendszerelmélet, posztmodernitás, információs társadalom, ifjúság

Doktori kutatásomban egy etnográfiai vizsgálat keretében tervezem feltárni a tanár-diák kapcsolatot két középiskolában. Rendszerelméleti megközelítésben, Bronfenbrenner ökológiai modelljét alapul véve közelítem meg a pedagógus és a tanuló viszonyát, azaz e mikroszintű kapcsolatot, hogy tágabb társadalmi-kulturális kontextusban elhelyezve értelmezem. Az empirikus vizsgálatot megelőző elméleti kutatásom célja az, hogy szociológiai szakirodalmak feldolgozásának segítségével elemezzem azokat a makroszintű folyamatokat, amik keretet adnak a tanár-diák kapcsolatnak. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy milyen hatást gyakorolnak a jelenkorban érvényesülő társadalmi-kulturális jelenségek a pedagógus és a tanuló kapcsolatára.

A társadalmi kontextust a posztmodernitás, illetve az információs társadalom fogalmak mentén ragadtam meg. A posztmodern korra jellemző a gyors technológiai fejlődés, a felgyorsult áru- és információcsere, a posztindusztriális gazdaság, a nemzetközi szintű hálózatosodás, a virtualitás, illetve a fogyasztói kultúra térnyerése (Mészáros, 2014). Az információhoz való hozzáférés és az információ megosztása az élet minden területén (technológia, gazdaság, kultúra) meghatározó folyamattá válik, ezért a mai társadalmat (többek között Manuel Castells nyomán) információs társadalomnak is nevezzük (Pintér, 2007). A 21. századi kulturális-társadalmi-gazdasági körülmények nagyban befolyásolják az emberek életmódját, gondolkodását – a tizenévesek esetében azonban (akik már ebben a társadalmi-kulturális közegben szocializálódtak) különösen erős hatással kell számolnunk, ami közvetetten változást indukál az alapvetően formális és hierarchikus középiskolai tanár-diák kapcsolat működésében is. Ifjúságszociológiai kutatások szerint az utóbbi évtizedekben kitolódott a gyermekkor és felnőttkor közötti időszak, kialakult az “új ifjúkor”, amiről viszont nehéz egységes képet alkotni. Egyes elméletek az individualizáció és az autonómia erősödését támasztják alá a fiatalok körében (Preuss-Lausitz, 1997), amiben nagy szerepet játszik a piac és a média is, miközben a tanulási idő és a szülőktől való leválás idejének kitolódása miatt egyre tovább maradnak “függő” helyzetben (ld. ifjúsági korszakváltás jelensége) (Gábor, 1999; Somlai, 2010). Más kutatások viszont arra mutatnak rá, hogy a tizenévesek főleg az online platformokon aktívak és önállóak, a fizikai-társadalmi valóságról kevesebb tapasztalattal rendelkeznek és ebből fakadóan gyakran bizonytalanok (Twenge, 2018). A középiskolás fiataloknak ezekkel az ellentmondásokkal terhelt életviteléhez, körülményeihez és szokásaihoz kell igazodniuk a pedagógusoknak a nevelési-oktatási folyamat során. A felvázolt kontextus és annak hatásai alapján felmerül a kérdés, hogy milyen szempontok és elvek mentén lehet/érdemes formálni a középiskolai tanár-diák kapcsolatot annak érdekében, hogy támaszt nyújthasson a tanulóknak (és a tanároknak is) a szociokulturális közegben való eligazodásban, illetve az egyéni életvezetésben.

A 21. SZÁZADI KÉSZSÉGEK FEJLESZTHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA ALSÓ TAGOZATON EGY ERASMUS+ PROJEKT KERETÉBEN

KULMAN KATALIN – ELWIRA LEWANDOWSKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar,
Magyar Digitális Oktatásért Egyesület

kulmankata@gmail.com

Institute of Modern Languages, University of Bielsko-Biała

lewandowskaelwira1@gmail.com

Kulcsszavak: transzverzális készségek, 21. századi készségek, DELT

Az Európai Bizottság 2013-ban kiadott szakpolitikai iránymutatásában kiemelte, hogy az EU egészében elő kell segíteni azoknak az úgynevezett transzverzális készségeknek a fejlesztését, amelyek függetlenek a tantárgyaktól, nem köthetők egy adott tudományághoz. A koncepció és a kapcsolódó készségek (azonos tartalommal) 2013 óta különböző neveken váltak ismertté: transzverzális készségek, 21. századi készségek, soft skills vagy interperszonális készségek.

A Magyar Digitális Oktatásért Egyesület részvételével egy Erasmus+ Iskolai stratégiai partnerségi pályázat 2022. február 1-jén indult hároméves „Social skills in blended learning for better student achievement” elnevezésű projekt keretében a résztvevők többek között arra kívánnak választ kapni, hogy miként valósul meg a diákok transzverzális készségeinek fejlesztése az általános iskolák alsó tagozatán, melyek azok a készségek, amelyek az adott korcsoportban már érdemben fejleszthetők, illetve ehhez milyen támogatást kapnak a pedagógusok. A projekt megvalósításában hét különböző országból származó partner (finn, lengyel, szlovák, belga, román, ciprusi és magyar) működik közre.

A kutatás alapját egy online – Google Forms – kérdőíves felmérés adja, melyet minden partnerországban saját anyanyelvükön töltenek ki elsősorban 4-6. évfolyamokon tanító pedagógusok. A kérdőíves vizsgálat válaszainak értékelése SPSS statisztikai program segítségével történik. A felmérés és a projekt eredményeként olyan módszertani segédleteket kívánunk kifejleszteni, amelyek különböző területeken javíthatják a nem tantárgyhoz kapcsolódó készségek fejlesztésének osztálytermi gyakorlatát. A felmérés egyben előkészíti annak vizsgálatát, hogy a digitális alkalmazások és játékok tudatos tanórai és otthoni tanulási célú alkalmazása (DELT – digitally enhanced learning and teaching) miként segítheti ezeknek a kompetenciáknak az érdemi fejlesztését.

Az előadás során elhangzik a 21. századi készségek szakirodalmának rövid összefoglalása, a transzverzális készségek megjelenése a 2020-as módosított Nemzeti alaptantervben. Továbbá bemutatásra kerülnek a jelenleg folyamatban lévő magyarországi pilotmérés eredményei (SPSS, összefüggés-vizsgálat). A magyarországi kutatás célja, hogy aktuális képet kapjunk a transzverzális készségek iskolai gyakorlatban történő fejlesztéséről a magyarországi köznevelési intézményekből, ezenfelül reményeink szerint a kapott eredmények közvetlenül is visszacsatolhatóak a pedagógusképzés és az iskolai munka gyakorlatába. Ehhez kapcsolódóan a partner országok azonos tartalmú felméréseinek eredményét figyelembe véve rövid nemzetközi kitekintést is teszünk.

AZ ISKOLAI JÓLLÉT MÉRÉSÉNEK ELMÉLETI KERETEI SERDÜLŐK KÖRÉBEN

LADÁNYI ÉVA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Eötvös József Főiskola
ladanyi.eva@ejf.hu

Kulcsszavak: iskolai énhatékonyság, iskolai jóllét, szociális kommunikáció

Fontos a kapcsolatrendszerének elemzése serdülők (8., 10. és 12. évfolyamos tanulók) körében annak érdekében, hogy bővíthetővé váljon az iskolai jóllét modellje (Konu – Rimpelä, 2002), melyben nemcsak a társas kapcsolatok, hanem azok kommunikációs jellemzői is – a szociális kommunikáció szerepe – meghatározó tényezők. A társas kapcsolatok tényezőinek pontosítása azért indokolt, mert kimutathatóan ez a legerősebb befolyásoló tényező az iskolai jóllét meghatározásában. Az előadás ennek a mérésnek az alapjait és módszertani jellemzőit ismerteti. A jóllét összefüggése az énhatékonysággal is bizonyított (Diener, 2000; Hascher, 2004): a magasabb énhatékonyság a szubjektív jólléthez is hozzájárul. A szubjektív jóllétet a szociális kapcsolatok minőségével és tényezőivel (Borgonovi – Pál, 2016; Czető, 2019; Gál et al., 2019; Lohmeier – Lee, 2012; Konu – Rimpelä, 2002), a társas háló megbízható működésével hozzájárul az összefüggésbe: a szociális tanulási tapasztalatok, a pedagógussal, a társakkal, a szülővel való optimális viszony (Borgonovi – Pál, 2016) segítik a jóllét kialakulását, ám ennek hiányai, nem megfelelő működésük negatív irányba befolyásolhatják azt. Azonban az iskolai jóllét értelmezésénél fontos kérdés a meglévő kapcsolatokon és azok minőségén túl, hogy a kommunikáció miként és milyen formában szervezi az iskolában meghatározó szociális kapcsolatokat: a diák-diák és a tanár-diák viszonyban megjelenő szociális kommunikáció milyen mértékben járul hozzá az iskolai jóllét érzéséhez. Jelenleg az iskolai jóllétre vonatkozó mérőeszközökkel folyik pilot mérés (N=60), ennek eredményei és a nagymintás vizsgálat (tervezetten N=450) előkészítésére vonatkozó tapasztalatai is várhatóan megjelennek az előadásban. Az iskolai jóllétre vonatkozó mérés egyik eszköze a Nagy (2018) által adaptált Iskolai Jóllét Kérdőív, mely a Student Well-Being-Questionnaire (SWBQ; Hascher, 2007, 2008) fordítása. A mérés másik eszköze a School Well-being Questionnaire (SWQ; Løhre et al., 2010), melyet 2022 áprilisában adaptáltam. A szakirodalmi feltáró munka alapján a hipotézisem az, hogy a magasabb énhatékonyságú tanulók iskolai jólléte és a jobb kommunikációs képességű tanulók iskolai jólléte pozitívabb (Hascher, 2007; Konu et al., 2002; Nagy et al., 2019), valamint a magasabb énhatékonyságú tanulók jobb kommunikációs képességgel is rendelkeznek (Bandura, 2006). Az életkori és nem szerinti sajátosságok és összefüggések feltárásával bővíthet az iskolai énhatékonyság tényezőinek köre, ahogyan az iskolai jóllétet meghatározó kategóriák száma ugyan csak gyarapodhat a kommunikációs képesség vizsgálatának bevonásával.

KÉPBEN VAGYUNK? AZ ELSŐ HAZAI KÖNNYEN ÉRTHETŐ KÉPTÁR KVALITATÍV ELEMZÉSE

LADÁNYI LILI – MAGYAR ÁGOSTON

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

ladanyi.lili@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Gyógypedagógus-képző Intézet

magyar.agoston@szte.hu

Kulcsszavak: könnyen érthető képtár, szabályrendszer, irányelvek, applikáció, weboldal

Az ENSZ által 2006. december 13-án kiadott Fogyatékosággal élő Személyek Jogairól szóló egyezményben, amit Magyarország 2007. július 6-án fogadott el, olvashatóak a hozzáférhetőségről szóló 9. cikkben azon intézkedések, melyek biztosítják a fogyatékosággal élő személyek számára a fizikai környezethez, a közlekedéshez, az információhoz és kommunikációhoz való hozzáférést. (2007. évi XCII. törvény, 9. cikk, 1.) Az intellektuális képességzavart mutató személyek számára, a hozzáférhetőséget a könnyen érthető nyelv biztosíthatja. Jelen kutatás fókuszában a könnyen érthető nyelv, és annak egyik vizuális megjelenési formája, a könnyen érthető képek állnak. A Szegedi Tudományegyetem 2020-23 között valósítja meg az „SZTE JGYPK képzési portfólió fejlesztése, Könnyen Érthető Információs Központ létrehozása a Szegedi Tudományegyetemen” c. projektjét. A projekt keretein belül egy szakmai csoport értelmileg akadályozott tanulók kerettantervéhez igazodó, könnyen érthető képtárat készít, és egy hozzá kapcsolódó, a képek szerkesztését lehetővé tevő weboldalt és applikációt fejleszt. Ugyan az oldal és az applikáció még nem elérhető a nagyközönség számára, de 800 db kép elkészült, és feltöltésre került a felületre. A folyamat során a digitálisan megrajzolt képek ellenőrzésébe alsó tagozatos tanulókat vontak be. A képtár kialakításakor figyelembe vették a rendelkezésre álló nemzetközi szabályrendszereket, de az itt megfogalmazott iránymutatások nem elég pontosak és egyértelműek, ezért a Szegedi Tudományegyetem munkatársai a képtár létrehozása mellett célul tűzték ki az alkalmazott képek típusaival, elrendezésével, ábrázolásmódjával stb. kapcsolatos rendszer létrehozását is. E kutatás is ezt a célt hivatott előmozdítani, melyhez a szerzők tartalomelemzés módszerét alkalmazták. Arra keresték a válaszokat, hogy a képtárban szereplő képek (melyekhez kapcsolódik szó és/vagy szókapcsolat) mekkora arányban felelnek meg a könnyen érthető anyagok készítésének szabályrendszereiben szereplő, a képekre vonatkozó szabályoknak, milyen közös jellemzők és tulajdonságok figyelhetők meg a képtárban szereplő képek kapcsán, valamint, hogy milyen lehetséges típushibák, megkérdőjelezhető jellemzők fedezhetők fel a képanyagban. Az eljárás során deduktív, azaz elméletvezérelt módon a képek létrehozási folyamata alatt tapasztaltak és a meglévő szabályrendszerek alapján alkották meg a kategóriákat, majd induktív módon további kategóriákat is létrehozottak. Az absztrakt írásakor az eredmények elemzése még folyamatban van, de a kutatás a megfelelő következtetések levonásával nagyban hozzájárulhat a meglévő szabályrendszerek, irányelvek fejlesztéséhez.

SZAKGIMNAZISTA SNI ÉS BTMN DIÁKOK TUDÁSELSAJÁTÍTÁSI FOLYAMATÁT TÁMOGATÓ OKTATÁSI SEGÉDANYAG BEMUTATÁSA

LADNAI ATTILÁNÉ SZERENCSÉS ANITA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
szerencsesanita5@gmail.com

Kulcsszavak: tanulást támogató eszköz, szövegértés fejlesztése szakgimnáziumban

A köznevelés színterein az SNI és BTMN tanulók arányának növekedése évről évre tapasztalható. Számos kutatás rámutat (vö. Puztai, 2018), hogy szükséges olyan fejlesztő eszköztár létrehozása, amellyel akár a mindennapi fejlesztések is könnyedén elláthatók szaktanárok által. Kőpatakiné (2004) megállapítja, hogy „a sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésének hirtelen növekedésére az iskolarendszer nem készült fel teljesen”. A kutatás célja egy olyan szakgimnazista SNI és BTMN diákok tudáselsajátítási folyamatát támogató oktatási segédanyag bemutatása, amely gyakorló pedagógusok írásbeli kérdőíves lekérdezésén és félig strukturált interjúk válaszain alapul. Az eredményként létrejött segédanyag tantárgyi koncentrációját tekintve magyar nyelv és irodalom fókusszal kíván feldolgozási utat ajánlani a pedagógusok és a diákok sikeres közös tevékenységének megvalósulásához az oktatási-nevelési folyamatban. A témafeldolgozás tekintetbe veszi a Kerettanterv és a NAT témaköreit, ugyanakkor a válaszadók által leginkább problémásnak vélt témakörök feldolgozását vállalja. Az oktatási segédanyag elkészítésekor a tananyag feldolgozásban felhasznált elméleti keretek: intelligencia implicit elmélete (Dweck, 2006, 2007) a reményelmélet megértése és megértetése, alkalmazása a tanulási folyamatban (Peterson – Seligman, 2004), a célelmélet interiorizálása révén a tanulók tanítása (Seligman – Adler, 2018; Norrish, 2015), az érzelmi és társas/szociális kompetenciák fejlesztése, tovább bontva az alábbi összetevőkre: önérték, saját érzelmek megértése, irányítása, kifejezése; értékek és erősségek megértése, öngazgatás, társas tudatosság, empátia (Osterman, 2000). Kiemelt szerepet kap továbbá annak nyomatékosítása, hogy szükséges egyfajta képesség a dolgok mások szemszögéből való látására, valamint hatékony kommunikációs készségek, hatékony hallgatási, konfliktuskezelési és megoldási készségek, felelősségteljes döntéshozatal (tekintetbe véve a következményeket). A kutatás a feltárt elméleti keretet felhasználva, gyakorló pedagógusok iránymutatása mentén létrehozott oktatási segédanyagokat ajánl kipróbálásra. A beválások reflexiói és tapasztalatai, eredményei hatékonyan integrálhatók a mindennapi oktatási-nevelési folyamatba, ebben rejlik a munka gyakorlati jelentősége.

FACTORS AND REDUCTION METHODS OF TEST ANXIETY: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

KRISTÓF LAKATOS

University of Szeged

lakat9@vipmail.hu

Keywords: test anxiety, reduction, CBT, grades

Research on students' test anxiety has been recently again relatively popular since the 2010s. The primary purpose of this study is to give an overview of the present development of research in the area of factors and reductional methods of test anxiety. This systematic literature review about the factors and methods of reduction of test anxiety uses the technique of Weight of Evidence (WOE) for testing methodological quality and topic relevance. The Preferred Items for Systematic Reviews and MetaAnalyses (PRISMA) statement (Moher et al., 2009) was chosen as a methodological framework. The research questions were: what are the main factors of test anxiety?; what are the most common methods for the reduction of test anxiety?; what are the most efficient methods for the reduction of test anxiety?; and what would be the most usable methods for the reduction of test anxiety in the school context? For the searching strategy in the case of the reductional methods, the SCOPUS search engine has been used on the date of 10.04.2021, with 57 articles passing the inclusion criteria. In the case of the factors of test anxiety, 34 articles passed the inclusion criteria with the search executed on 16.01.2022 with the usage of Scopus, Mendeley, Psychinfo, Web of Science, Core, ERIC, Proquest, and Pubmed. The articles concerning the reductional methods had to be published between 2001 and 2021, the articles concerned the factors of test anxiety had to be published in the period between 2018 and 2022. In the case of factors of test anxiety, 13 were rated as "high" in the WOE framework, while 27 were rated as "high" in the case of the reduction of test anxiety. Therefore reviewing 91 studies shows that the basic three factors of the test anxiety are grades ($r=-.1-.31$), self-assessment ($r=-.2-.4$), and perceived difficulty of the task. There are three traditional approaches for mitigating the level of test anxiety. The method of lifestyle-changing, the usage of medications, and the therapy way. The most effective and commonly used way to reduce test anxiety is therapy, cognitive-behavioral therapy (CBT). The results of the most relevant study about CBT are $t(76) = -5.27$, $p < .001$; $\eta^2 = .27$, where researchers compared the control group to the group treated with CBT. The second most effective and commonly used method is the mindfulness technique, in which effectiveness and usability are matters of debate. As a future direction, developing an effective method usable by teachers to reduce test anxiety is necessary. The author of the article suggest a possible theoretical solution by combining the motivational self-determination theory with flow theory to reduce test anxiety. Contributions from this study can offer an overview of the area of the factors and the reductional methods. of test anxiety.

GYERMEKŐRZÉS, SZÓRAKOZÁS VAGY VALAMI MÁS. A TÁBOROK HELYE A NEVELÉSTUDOMÁNYBAN

LAKI TAMÁSNÉ

RAMPA Alapítvány
rampa@rampa.eu

Kulcsszavak: tábor, szociometria, közösség, online és személyes tér

Kutatásunk azt hivatott vizsgálni, hogy a táborok hol helyezkednek el a neveléstudományon belül, mi a jelentőségük a pandémia következtében átalakuló kapcsolati kultúra, a szociális hálók újraértelmezésében. Magyarországon Nagy Ádám vezetésével 2020-ban egy kutatócsoport megkísérelte a táborozáspedagógiát neveléstudományi diszciplínaként értelmezni. Kutatási beszámolójuk előszavában így fogalmaznak: „Az intenzív együttlét és annak külsőleg kontrollált önszabályozása olyan pedagógiai lehetőségeket teremt, amelyek elérését ezen intenzív együttlétet nélkülözve csak nagyon hosszú és fáradtságos nevelési folyamatok helyettesíthetik, ha egyáltalán.” A diskurzust folytatva jelen kutatás két szempontból vizsgálja a táborokat. Egyrészt a résztvevők között kialakuló kapcsolati hálóra fókuszál, másrészt a többnapos együttlét adta különleges helyzetben használható pedagógiai eszközök közül vizsgál meg néhányat.

Vizsgálatunkat egy egyházi szervezésű táborban végeztük 2017 és 2021 között, évenkénti mérésekkel. Az egyhetes közös programot követően a résztvevők körében felmérést végeztünk. A megkérdezettek táborozók 11-25 év közöttiek. A résztvevők 76-91%-a válaszolt a kérdésekre. Bár egy-egy évben összesen csak 22-40 választ kaptunk, mivel valamennyi résztvevőnek volt lehetősége kitölteni a kérdőívet, és ezt a táborozóknak legalább háromnegyede meg is tette, a táborra vonatkozólag a vizsgálat reprezentatív és elemezhető.

2018-ban és 2019-ben valamennyi – a záróalkalmon részt vevő – fiatallal (27 és 29 fő) szociometriai vizsgálatot végeztünk. A Moreno által fejlesztett, majd Mérei Ferenc által részletesen kidolgozott többszempontú szociometriai vizsgálat rokonszenvi kérdéseivel dolgoztunk.

Résztvevő megfigyelőként hat éven át részt vettünk a táborban, több fókuszcsoporthoz interjú készítettünk a táborok közben és azokat követően, továbbá néhány mélyinterjút Baranya megyei tábor szervezőkkel és önkéntes segítőként dolgozó fiatalokkal.

A felrajzolt szociogram a hét végére mindkét évben a legfejlettebb közösségi formát mutatja: több központú szerkezet zárt alakzatokkal, amelyek egymáshoz láncokkal kapcsolódnak. A kölcsönösségi index és a sűrűségi mutató a magyar átlaghoz képest magas értéket vesz fel, ami azt jelzi, hogy erős a közösségi tudat, a csoport szolidaritása, és a tagok elkötelezetten vesznek részt a közös ügyekben.

A kérdőíves válaszok és az interjúk azt mutatják, hogy létezik a táboroknak olyan közösség- és személyiségformáló ereje, amit ezek a fiatalok máshol nem találnak meg, és amelyre saját megítélésük szerint egyértelműen szükségük van.

Kutatásaink során megjelenik a Z generációnak egy olyan alcsoportja, amelyik kifejezi azon igényét, hogy bár ideiglenesen, de szívesen kilép a virtuális térből, előnyben részesíti a személyes találkozást az online kapcsolatokkal szemben. Megfigyelhető például a csönd iránti igény megfogalmazása, a kihívások iránti vágy, a huszonéves önkéntesek meghatározó szerepe.

A 21. SZÁZADI KÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSÉT TÁMOGATÓ ALTERNATÍV PEDAGÓGIAI TEREK VIZSGÁLATA

LANGERNÉ BUCHWALD JUDIT

Eötvös Loránd Tudományegyetem

buchwald.judit@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: képességfejlesztés, pedagógiai tér, autofotográfia

A 21. századi képességek fejlesztésének szükségessége az iskolai oktatás-nevelés során a szakmai érdeklődés előterébe került és számba vételükre is több kísérlet is történt (Molnár, 2013). A különböző megközelítésmódokat figyelembe véve olyan, a mindennapi élethez és a munkavállalóhoz szükséges kompetenciákat tartalmaznak, mint az együttműködés és a csapatmunka, a kreativitás, a kritikus gondolkodás, a problémamegoldó képesség, az információs műveltség, a rugalmasság, az alkalmazkodó- és a kezdeményezőképeség vagy az önszabályozás (Molnár, 2013; Vass, 2020).

A tanulói készségek és képességek fejlesztésében jelentős szerepe van a tanulási környezetnek is, amely magába foglalja többek között a pedagógiai teret: az iskola architektúráját, az iskolai térelrendezést, az iskola természeti és infrastrukturális környezetét, az osztálytermek kialakítását (Hercz – Sántha, 2009), a pedagógiai tér pedig egyrészt a pedagógiai gondolkodás funkcionális és intencionális kifejezési formája, másrészt, befolyásolja a kommunikációt és behatárolja az alkalmazható pedagógiai módszereket is (Kemnitz, 2001, 2003 idézi Hercz – Sántha, 2009). Kutatásunk célja a programadekvát pedagógiai terek implementációjának vizsgálata az alternatív iskolákban. Kiindulópontja, hogy a 21. századi képességek fejlesztése feltételezi az erre alkalmas pedagógiai tér meglétét is, ezért jelen kutatás keretében arra kerestük a választ, hogy a 21. századi képességek fejlesztését a pedagógiai program szintjén deklaráltan vállaló alternatív iskolák milyen pedagógiai térben valósítják meg ezt. Ennek feltárására egyrészt elemeztük az iskolák pedagógiai programját a képességfejlesztési céljaik és a pedagógiai tér vonatkozásában, másrészt a pedagógiai terek elemzésében az autofotográfia módszerét alkalmaztuk; a fotókat a vizuális, a kommentárokat pedig a kvalitatív tartalomelemzés módszerével vizsgáltuk (Sántha, 2011). A kutatásba 5 olyan egyedi megoldások alkalmazására engedéllyel rendelkező és/vagy öndefiníció alapján alternatív iskolát vontunk be, amelyet 25-30 évvel ezelőtt alapítottak és esetükben a pedagógiai teret „a kényszer szülte”, azaz hagyományos iskolaépületben működnek, másrészt 3 olyat, amelyet az elmúlt 5 évben alapítottak, ezért az „iskolaépület” kiválasztása, a pedagógiai tér kialakítása a saját elképzeléseik szerint történt.

Az eredményeket összevetettük a hatékony iskola elméleti modelljével (Hercz – Sántha, 2009), amely során megállapítható volt, hogy közülük leginkább az „iskola a városon kívül” és az „élettériskola” volt azonosítható. Emellett az iskola külső és belső környezete, funkcionális terei és a pedagógiai akciók terei alkalmasak a 21. századi képességek fejlesztését támogató módszerek alkalmazására, még a hagyományos iskolaépületben működő alternatív iskolák is számos olyan sajátos megoldást mutattak, melyek az iskolaépületekkel kapcsolatos jogszabályok betartása mellett is adaptálhatók a többségi iskolai terekbe is.

LEXIKAI CSOMÓK FUNKCIONÁLIS ELOSZLÁSA ANGOL SZAKOS HALLGATÓK TUDOMÁNYOS ÍRÁSÁBAN

LEHMANN MAGDOLNA

Pécsi Tudományegyetem
lehmann.magdolna@pte.hu

Kulcsszavak: korpusz, lexikai csomók, idegen nyelvi mérés

A tudományos nyelvhasználat jellegzetességeinek vizsgálata az elmúlt két évtizedben a korpusznyelvészeti eszközök és módszertan gyors fejlődésének köszönhetően a nyelvészek érdeklődésének fókuszába került. A kutatások kiterjedtek a tudományos diskurzus frazeológiai, pragmatikai és pszicholingvisztikai jellemzőire. Számos empirikus tanulmány foglalkozott egyes lexikai elemek lexiko-grammatikai mintázatával az írott vagy beszélt tudományos nyelvhasználatban (Csomay, 2005), valamint az angol mint idegen nyelvi tudományos nyelvhasználat lexikai sajátosságának leírásával (Appel – Murray, 2020; Chen, 2019).

Lexikai csomónak nevezi Biber, Conrad és Cortes (2004) egy adott regiszter leggyakrabban előforduló lexikai szekvenciáit. Ezek a korpusz-alapú vizsgálatokkal meghatározott, szógyakoriságon alapuló, négy szóból álló kollokációk olyan strukturálisan nem teljes egységek, melyeket holisztikusan tárolunk és dolgozunk fel a mentális lexikonban (Nekrasova, 2009). Biber és kollégái (2004) tanulmányukban az amerikai tudományos nyelvhasználatot reprezentáló 2K-SWAL korpuszban vizsgálták a lexikai csomók előfordulásának gyakoriságát és funkcionális eloszlását négy tudományos regiszterben, és a beszélt és írott tudományos regiszterek között jelentős eltérést találtak a lexikai csomók használatában. A beszélt nyelvhasználatban (tudományos társalgás vagy osztálytermi diskurzus) összességében több lexikai csomó fordul elő, mint az írott nyelvhasználatban (egyetemi tankönyv és tudományos írásmű), és míg a beszélt nyelvhasználatban a hozzáállást kifejező csomók figyelhetők meg nagyobb számban, az írott nyelvhasználatra inkább a referenciális csomók jellemzőek.

Korpusz-alapú tanulmányomban arra keresem a választ, hogy az angol szakos hallgatók tudományos írásainak szókincse mennyiben tükrözi az angol nyelvű tudományos lexikai sajátosságait, milyen lexikai csomókat használnak a hallgatók és a lexikai csomók gyakorisága és funkcionális eloszlása megfelel-e az írott tudományos regiszternek, valamint hogy a lexikai csomók használata milyen összefüggésben áll az általános nyelvtudásszinttel. A kutatás résztvevői az elemzések szerint a tudományos írásra jellemző arányál nagyobb mértékben használtak gyakori angol szavakat a vizsgált esszéikben, írásaikban kevesebb az angol általános nyelvhasználatban ritka vagy a tudományos regiszterre jellemző szó használata figyelhető meg. A referenciális csomók használatában hasonlóság figyelhető meg az anyanyelvi beszélők tudományos nyelvhasználatával, ám a nyelvtanulók az anyanyelvi beszélőknél nagyobb arányban használtak hozzáállást kifejező lexikai csomókat. A nyelvtanulók tudományos írásművei a lexikai csomók funkcionális eloszlását tekintve inkább tükrözik a beszélt nyelvi mintázatot, mint a tudományos írás sajátosságait, az általános nyelvi szint pedig szoros összefüggést mutat a nyelvtanulók által használt szókincs gyakorisági eloszlásával.

TÉNYELLENŐRZÉS ÉS KRITIKAI GONDOLKODÁS

LEHMANN MIKLÓS

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
lehmann.miklos@tok.elte.hu

Kulcsszavak: kritikai gondolkodás, fact-check, digitális környezet, információfogyasztás

A digitális környezet folyamatosan szélesedő információs kínálata szükségessé teszi, hogy a források és tartalmak közötti válogatás, a fellelhető anyagok igazságtartalmára vonatkozó megalapozott ítéletalkotás problémájára az intézményes oktatás is megoldást találjon: az internethasználó tanulók számára – immár egyre alacsonyabb korosztályokban is – segítséget kell nyújtani a tájékozódáshoz. Korábbi kutatások alapján szembeűnő, hogy a téves és hamis információ gyorsabb tempóban és szélesebb körben terjed, mint a megbízható, tényekkel megalapozott információ (Vosoughi et al., 2018; Giansiracusa, 2021). Jelen kutatás azokat a lehetőségeket vizsgálja meg, amelyek elsősorban a 9-14 éves korosztály számára biztosítanak segítséget a téves információ kiszűréséhez. A kutatás tervezésekor két fő terület került kijelölésre. A kutatócsoport egyrészt olyan módszertani megoldásokat keresett, amelyek a pedagógiai gyakorlatban közvetlenül alkalmazhatók a tanulók információfogyasztási szokásainak alakítására; ebben az a szemléletmód képezte a kiindulópontot, amely szerint az iskolai tanulás egyben a tanulás tanulása is, és a tanulói tevékenységek alakítása, a kritikai gondolkodás formálása átfogó pedagógiai feladat (Pérez-Escobar et al., 2021). Másrészt, egy elemzésen keresztül azt a lehetőséget is vizsgálta a csoport, hogy egy algoritmizált szűrés eljárás miként nyújthat segítséget az iskolai kereteken kívül is, a szélesebb társadalmi környezetben, általánosságban, minden online felhasználó számára. Az előadás bemutatja mindkét terület eredményeit, az akadályokat és korlátokat, valamint ajánlásokat tesz a tényellenőrzés iskolai alkalmazásának módjaira, a kritikai gondolkodás e feladatra koncentrált fejlesztésére.

Támogató: Eötvös Loránd Tudományegyetem - Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium

POZITÍV FIATALKORI FEJLŐDÉST ELŐSEGÍTŐ EGYÉNI, ISKOLAI, CSALÁDI TÉNYEZŐK ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEIK A JÓLLÉTTAL

LEIST BALOGH BRIGITTA – JÁMBORI SZILVIA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

brigitte.leist@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem Pszichológiai Intézet

szilvia.jambori@psy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: pozitív fiatalkori fejlődés, serdülőkor, jóllét

A pozitív fiatalkori fejlődés a gyermek- és serdülőkori képességek és erősségek mentén vizsgálja a változásokat, valamint arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen feltételek szükségesek a sikeres fejlődéshez, a kibontakozáshoz vagy növekedéshez (thriving) (Kőrössy, 2016). Új elméleti keretet nyújt a fejlődési szakaszok megismerése és vizsgálata során, ugyanis a fejlődésben rejlő potenciálokra helyezi a hangsúlyt (Damon, 2004; Kőrössy, 2016; Lerner – Dowling – Anderson, 2003). Damon (2004) értelmezésében a serdülők aktív résztvevői a fejlődésüknek, akik sorsukat és jövőjüket hatékonyan képesek irányítani. A szemléletmód a fiatalkori fejlődés formálhatóságára hívja fel a figyelmet, ebben pedig jelentős szerepe van az iskolai és a családi tényezőknek is (Zhou – Shek – Zhou, 2020). Korábban az orvostudományhoz hasonlóan a pszichológiában is a fókusz a betegségek, a krízisek, a szenvedés feltárására irányult, valamint a normalitástól való eltérések keresése és gyógyítása volt a középpontban. A pozitív pszichológia megjelenésével egy másik nézőpontra került a hangsúly – a megelőzésre, valamint az egészséges és jól adaptálódó egyének sajátosságaira (Pikó, 2012).

Magyarországon egyelőre kevés eszköz áll a pszichológusok és a pedagógusok rendelkezésére, amelyek segítségével hatékonyan tudnák a diákokat megismertetni a bennük rejlő képességekkel, erősségekkel. Az iskoláskorú gyermekek idejük jelentős részét az iskolában töltik, a családot követően az iskola válik azzá a környezetté és közeggé, ahol magukról és a világról alkotott képüket megerősíthetik és kibontakoztathatják. Ezen kívül az iskola képviseli az egyik legjelentősebb közösséget, ahol a fiatalok mentális egészsége formálódik (Novak et al., 2021). Az ott kialakult kapcsolat a társaikkal, tanáraikkal, valamint magával az iskolával, és a tanulási folyamat minősége egy életre szóló és meghatározó élmény marad számukra (Fodor, 2020).

Jelen tanulmány célja azon külföldi és hazai szakirodalomban megtalálható kutatási eredmények megismerése és összefoglalása, melyek a pozitív pszichológia és a pozitív fiatalkori fejlődés szemléleti keretét alkalmazták, illetve az ezekhez kapcsolható pszichológiai konstruktumokat vizsgálták meg, különösképp a pszichológiai jóllét és az azt támogató tényezők (iskola, család, karaktererősségek) szerepére vonatkozóan. A fiatalok jólléte és mentális egészsége már hosszabb ideje kutatott, de azok a vizsgálatok, melyek a pozitív fiatalkori fejlődés aspektusai szempontjából tanulmányozzák, még gyerekcipőben járnak világszerte (Tomé et al., 2021).

A KÖNYVTÁRAK DIGITÁLIS ÖKOSZISZTÉMÁJÁNAK ELMÉLETI KERETE

LENGYELNÉ MOLNÁR TÜNDE – RACSKO RÉKA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

lengyelne.tunde@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

racsko.reka@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: Könyvtárak jövője, kiberfizikai társadalom, könyvtári stratégia

A 4. ipari forradalom elkerülhetetlenül megváltoztatja világunk működését. Az exponenciális ütemben zajló fejlődés hatására átalakulnak a munkakörülmények (Ford, 2015), továbbá megváltoznak a társadalom mindennapjait befolyásoló tényezők: okosvárosok jönnek létre, átalakul a fogyasztói társadalom működése és tovább erősödik az információ értéke, már kiberfizikai társadalomról (Monsotory, 2017) beszélünk.

A társadalomnak szüksége van egy olyan intézményrendszerre, amely segíti alkalmazkodását a gyorsan fejlődő világhoz. A könyvtárak jövője e feladatnak a felvállalása. Jelenleg azonban hiába tölt be az információ kulcsfontosságú szerepet a világban, az az intézmény, amelynek dolgozói rendelkeznek az információforrások közti eligazodás képességével, válsággal küzd, elbizonytalanodás jellemzi saját identitása terén, és átalakítása jelentős elmaradásban van.

A könyvtáraktól nem mint önálló intézménytől kell várni a megoldást, hanem a „könyvtári ökoszisztéma” szintjén kell gondolkodni. Ennek elengedhetetlen része a felnövő generáció információhasználatra történő nevelése, az információt fogyasztó társadalom összekapcsolása az információhoz való hozzáférést biztosító szakmákkal, továbbá a munkaerőpiaci és társadalmi igényekre történő reagálásként a technológiai lehetőségek felé történő nyitás, elérve, hogy a könyvtár inkubátorként működve biztosítsa a szükséges kompetenciák elsajátítását.

Kutatásomban elemeztem a 4. ipari forradalom hatását a társadalomra (World Economic Forum, 2020; Tytler et al., 2020; OECD Skills Outlook 2019), a munkaerőpiac által elvárt kompetenciák változásait, továbbá kvalitatív kutatási eszközökkel, a tartomelemzés módszerével vizsgáltam a hazai és nemzetközi könyvtári stratégiák iránymutatásait (IFLA, ALA), azok metaszintjét, szemantikai összefüggéseit és a trendek főbb irányait keresve, a lehorgonyzott modellt alkalmazva.

A kapott eredmények közül kiemelném a könyvtárak életét befolyásoló infokommunikációs technológiákat és ezek módszertani alkalmazási formáit, a könyvtárak oktatóközpontokká alakulását, valamint az online oktatás folyamatába történő bekapcsolódás fontosságát.

Kutatásom másik eredménye, hogy a hardver-, menver-, valamint orgver szinten azonosítottam a könyvtárak digitális ökoszisztémájának elemeit, valamint megalkotásra került egy gyakorlat-centrikus fogalom a könyvtári adaptálhatóság támogatása érdekében.

TEACHER EXPERIENCES WITH AND ATTITUDES TOWARD AUDIO FEEDBACK PRACTICES: INTERVIEW PROTOCOLS DEVELOPMENT

LISTIANI LISTIANI

University of Szeged, Hungary
listianiriyanto@gmail.com

Keywords: interview development, audio feedback, experiences and attitudes, writing

Feedback on students' written work in higher education has been long acknowledged as a challenging strategy. Teachers often report that feedback uses more teachers time for audio recordings, it requires to write comments before recording, and it does not suit for a particular length of writing task. In fact, good feedback practices in classroom instruction are argued to have potentials for affecting students' motivational and cognitive factors, engagement, and self-regulated learning to help learners learn and develop life-long learning.

This paper aims to describe the potential indicators used for the constructs of three teacher interview protocols instruments measuring the ways teacher perceives and experiences audio feedback practices and to what extent the shift of teacher's experiences and attitudes with audio feedback practices in writing classrooms. Three interview protocols will be developed to measure teacher's experiences and attitudes and the shifts of their experiences and attitudes during writing instruction over a semester using audio feedback in undergraduate EFL writing classrooms. I conducted a literature review to find and select potential indicators that were relevant to the purposes of the instruments. Identified potential indicators relate to previous and present feedback practices, teacher's beliefs toward feedback practices, good feedback practices, feedback for assessment functioning, feedback challenges and easiness, improvement for future feedback practices, feedback advantages and disadvantages, and feedback impacts.

For future directions, question items will be developed based on the indicators, measured for instrument validity, and used for data collection conducted before, during, and after audio feedback practices.

Supported by the University of Szeged, Hungary.

THE INFLUENCING FACTORS OF UNDERGRADUATE STUDENTS' CRITICAL THINKING DISPOSITION: THE EVIDENCE FROM PLAUSIBLE VALUES OF RASCH MODELING

YONG LIU – ATTILA PÁSZTOR

Doctoral School of Education, University of Szeged

yongl0513@gmail.com

Institute of Education, University of Szeged; MTA-SZTE Research Group on the Development of Competencies; MTA-SZTE Digital Learning Technologies Research Group

attila.pasztor@gmail.com

Keywords: critical thinking disposition, influencing factors, higher education, plausible value

Plausible value, not the traditional achievement raw score that can be observed directly, but the further imputation of latent ability of students, when using appropriately, can unbiasedly provide estimates that are closer to the truth. Critical thinking disposition (CTD), as the facet of critical thinking, is the inclination, tendency, or motivation to think critically, which is regarded as the basis to activate critical thinking skills.

This study, through Rasch analysis, t-test and ANOVA, aims to identify the influencing factors of CTD. The data were collected, by the Employer-Employee-Supported Critical Thinking Disposition Inventory (2ES-CTDI), from 661 Chinese undergraduates (Age $M = 19.57$, $SD = 1.27$), 328 males (49.6 %; Age $M = 19.22$, $SD = 1.21$) and 333 females (50.4 %; Age $M = 19.91$, $SD = 1.24$). We found that (a) there was no difference between males and females ($t = -1.243$, $p > .05$); (b) students of public universities ($M = .30$, $SD = .58$) showed higher CTD than those of private ones ($M = .20$, $SD = .42$; $t = 2.45$, $p < .05$); (c) no difference was found for majors in Arts ($M = .26$, $SD = .46$) and Sciences ($M = .20$, $SD = .48$; $t = 1.41$, $p > .05$), for students' residency in cities ($M = .27$, $SD = .48$) and rural areas ($M = .20$, $SD = .47$; $t = -1.87$, $p > .05$), and between vocational ($M = .19$, $SD = .56$) and normal universities ($M = .24$, $SD = .44$, $p > .05$); (d) there was a significant difference among fathers' educational levels ($F(7, 653) = 2.09$, $p < .05$). Based on post hoc Turkey's b, the CTD ability of students' fathers having a doctoral degree ($M = .80$, $SD = .82$) is higher than others; (e) a difference was found among mothers' ($F(7, 653) = 4.89$, $p < .001$) educational levels. According to the post hoc Dunnett T3, the CTD of the students with their mothers' educational level of vocational degree ($M = .50$, $SD = .55$) was found higher than that of those with the level of primary school ($M = .14$, $SD = .27$) and master degree ($M = -.24$, $SD = .33$), but the mean of that of those with the level of PhD ($M = .96$, $SD = .81$) is the highest; and (f) the significant difference was found among family incomes ($F(3, 657) = 10.59$, $p < .001$). Accordingly, the post hoc Dunnett T3 showed that the CTD of students from the income of 300,000 dollars per year family ($M = 1.00$, $SD = .64$) is higher than that of those from the income of less than 12,000 dollars per year ($M = .19$, $SD = .43$) and 30,000 to 300,000 dollars per year ($M = .15$, $SD = .44$) family. To conclude, the influential factors of CTD based on plausible values are university property, parents' educational level, and family income, which is consistent to the concept that students from public university, higher-level of parents' education, or income family may be more successful in some fields. However, the reasons why the differences appear are necessary to be discussed in future studies. To cultivate students' CTD better, instructors need to pay more attention to those with a lower CTD.

Supported by China Scholarship Council (Grant Number: 202008500108), Tempus Public Foundation of Hungary government (Grant Number: SHE-16610-004/2020), the Research Program for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences (Project Number: KOZOKT2021-16), and Doctoral School of Education, University of Szeged.

A SZÜLŐI BEVONÓDÁST ÉS A SZÜLŐI KOMPETENCIÁKAT CÉLZÓ, ISKOLAÉRETTSÉGET FEJLESZTŐ INTERVENCIÓK HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA METAANALITIKUS MÓDSZEREKKEL

MADÁR LILI – KASSAI RÉKA – TAKÁCS ZSÓFIA K.

Eötvös Loránd Tudományegyetem

lilimadar98@student.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kassai.reka@ppk.elte.hu

University of Edinburgh, School of Health in Social Science

zgarait@exseed.ed.ac.uk

Kulcsszavak: iskolaérettség, meta-analízis, intervenció, gyermekek

Az iskolaérettség azt mutatja, hogy az iskolába készülő gyermek fizikai, motoros, társas-érzelmi, nyelvi és kognitív fejlettsége megfelelő-e ahhoz, hogy a gyermek sikeresen vegye az iskolarendszerben felmerülő akadályokat (High, 2008). Az tanulmányok kezdetekor mért iskolaérettség erős prediktora lehet a további tanulmányi sikereknek (Duncan et al., 2007). Számos olyan intervenció program létezik, amelynek célja a gyermekek iskolára való felkészítése, iskolaérettség kialakulásának támogatása. A fiatalabb gyermekek jellemzően kevésbé jól teljesítenek az iskolapadban, mint az idősebb társaik (Rogers – Rose, 2007). Az iskolára való felkészültség hiánya a gyermekek akadémiai eredményeiben egy olyan lemaradást teremt, amely az idő múlásával egyre nő (Reardon, 2011). Mivel a gyermek elsődleges szociális közege a családja, feltételezésünk szerint a szülő bevonásával, az ő kompetenciáinak, tudatosságának fejlesztésével különösen hatékonyan lehet támogatni a gyermekek iskolaérettség szempontjából fontos készségeik kialakulását (Sheridan et al., 2010). A szülők bevonása többek között az otthon végzett tanulást elősegítő tevékenységeken, a pozitív kapcsolódás megteremtésén, illetve a tanárokkal való kommunikáción keresztül fejti ki jótékony hatását a gyermekek korai fejlődésére (Epstein, 2018).

Szisztematikus keresést végeztünk két adatbázisban (Scopus, Web of Science). A vizsgálatba már publikált eredményeket vontunk be, melyek elsődleges adatokat, vagy elsődleges adatok másodlagos elemzését mutatták be, illetve angol nyelven íródtak. A vizsgált intervenciók céljának kellett legyen a gyermekek iskolaérettségének fejlesztése. Kritérium volt emellett, hogy a vizsgált intervenciók legalább részlegesen a szülőket is bevonja. A mintára vonatkozóan olyan intervenció vizsgálatokat vontunk be, melyek 2 és 8 év közötti gyermekeket céloznak, továbbá mind a tipikus és atipikus fejlődésű mintát vizsgáló tanulmányok is bevonásra kerültek. Meta-analitikus módszerrel teszteltük a rövidtávú hatást az utóteszteken, valamint az intervenciók hosszútávú hatását az utánkövetéses mérések bevonásával.

Előzetes eredményeink alapján szignifikáns, kis méretű hatást találtunk az utótesztek átlagos hatásnagyságának vizsgálata során ($g+ = 0,13$, $k = 5$, $SE = 0,04$, $95\% CI [0,05, 0,21]$, $p = ,002$). Az utánkövetéses mérések átlagos hatásának vizsgálata során nem találtunk szignifikáns eredményt ($g+ = -0,03$, $k = 3$, $SE = 0,21$, $95\% CI [-0,45, 0,38]$, $p = ,88$). A további moderátor analízisek eredményei a konferencia során kerülnek bemutatásra. Előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy nem találtunk erős hatást a hatásnagyságok vizsgálata során. Feltételezhető, hogy ehhez hozzájárult a kontrasztok alacsony száma, illetve az adatgyűjtés során felmerülő más egyéb nehézség (pl. hiányos, nem megfelelően közölt adatok).

Támogató: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

TEACHERS' PERCEPTIONS ABOUT THE LEARNING ENVIRONMENT BASED ON ACHIEVEMENT GOAL THEORY: A SYSTEMATIC REVIEW

ANONGSACK MAHAVONG – JÓZSEF BALÁZS FEJES

Doctoral School of Education, Institute of Education, University of Szeged

anongsack.mahavong@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

fejesj@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: achievement goal theory, teachers' perceptions, learning environment, systematic review

The majority of research on the classroom climate within the achievement goal theory (AGT) framework have been based on students' views (e.g., Lüftenegger et al., 2017; Mascret et al., 2015). These studies have provided a large body of knowledge on how students' subjective perceptions of the classroom environment shape their motivation to learn (e.g., Bardach et al., 2018; Urdan & Kaplan, 2020), however, student perception is only one source of information. Teachers' perceptions about the motivational factors of the learning environment including the school and the classroom motivational climate as well as their own practice and behavior, is an overlooked area. It appears to hinder a fuller understanding of all the factors that influence the classroom motivational climate. The purpose of this work is to systematically review previous studies on teachers' perceptions about the motivational factors of the learning environment conducted within the AGT framework in order to identify the main research directions and findings as well as the research methodology used. Our systematic review was based on the PRISMA protocol (Page et al., 2021). Keywords in titles, abstracts and indexing fields were located using Scopus and EBSCOhost (Academic Search Complete and Education Resource Information Center). Studies were included if they met the following criteria: 1) perceptions about the motivational factors of the learning environment; 2) based on AGT; 3) peer reviewed; 4) empirical; 5) investigating teachers; and 6) written in English. The databases delivered 3066 references. There were 38 studies in total that met the inclusion criteria. Based on the examined constructs and their relationships, four main overlapping themes have occurred in the relevant articles: relationships between teachers' personal goals and the classroom climate (24 studies); relationships between teachers' additional personal characteristics and the classroom climate (17 studies); relationship between teachers' practices and the classroom goal climate (19 studies); and comparison of teachers' and students' perceptions about the classroom climate (3 studies). In terms of the characteristics of the studies, quantitative research was the dominant approach, while mixed and qualitative methods were scarce. Studies in general put little emphasis on background variables (e.g., age of students, subject taught, teaching experience), which probably do play an important role in teachers' perceptions. This review found a relatively low number of research on teachers' perceptions about the motivational effects of the learning environment in AGT. Based on our results, employing qualitative and mixed method approaches are recommended to strengthen the deductive aspect in future research with special attention to those background variables which may influence teachers' perceptions.

Project no. 138400 has been implemented with the support provided by the Ministry of Innovation and Technology of Hungary from the National Research, Development and Innovation Fund, financed under the FK_21 „OTKA” funding scheme.

TÄNZER LILLA LÁNYNEVELDÉJÉNEK KAPCSOLATI RENDSZERE ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI JELENTŐSÉGE – EGO-DOKUMENTUMOK TÜKRÉBEN

MAISCH PATRÍCIA

Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar

maischpatricia@gmail.com

Kulcsszavak: lánynevelés, művelődéstörténet, reformkor, olvasástörténet

A lányok magasabb szintű képzését a 18-19. század fordulóján a – házi nevelés mellett – lánynevelő intézetek biztosították, melyeket apácarendek vagy magánszemélyek tartottak fenn. Ez utóbbiak közül a közelmúlt nőtörténeti kutatásainak köszönhetően (mint Gyimesi Emese Szendrey Júlia-kutatásai vagy Kárpáti Attila István Wesselényi Miklós kapcsolatrendszerét vizsgáló publikációi) fény vetül egy eddig talán kevésbé kutatott reformkori lánynevelőre. Tänzer (majd később Lejte) Lilla iskolájáról kevésbé szólnak az iskolai hirdetőik, az egyes ego-dokumentumok (naplók és levelezések) nyomán azonban kirajzolódik: a reformkor nagyjainak leányrokonai közül többen is az intézet falai között sajátították el a klasszikus és honleányi ismereteket. Az iskola növendékei között találjuk Kölcsey Ferenc két unokahúgát, a naplóíró Kölcsey Antóniát és unokatestvérét, Marit, Wesselényi Miklós (gyám)lánykáját, Wersényi Rozáliát és Katalint, Fáy András rokonát, Puky Katicát, de Szendrey Júlia, valamint a későbbi Vachott Sándorné Csapó Mária és a kevés hazai irodalmi szalon fenntartója egyikének, Bártfay László és Bártfay Lászlóné Mauks Jozefina keresztlánya, az emlékkönyv-író Barthos Paulina is itt tanult.

A kutatás az egykori növendékek, illetve rokonaik (elsősorban nyomtatásban és digitalizált adatbázisokban) fellelhető magándokumentumai nyomán Tänzer Lilla pedagógiai munkásságát, intézetének kapcsolati hálóját és művelődéstörténeti jelentőségét kívánja feltárni dokumentum-elemzés módszerével. Az elemzés ezek mellett az olvasástörténet, valamint a magyar nyelv és kultúra szempontjából is érinti a pedagógusnő és az iskola tevékenységét. Az empirikus jellegű vizsgálat a már említett kutatók munkái mellett támaszkodik többek között Fáy András, Kölcsey Ferenc levelezéseire, Kölcsey Antónia, Szendrey Júlia és Bártfay Miklós naplóira. A kutatás hazai nőnevelés-történeti beágyazottságát Kéri Katalin és Pukánszky Béla releváns publikációi keretezik, olvasástörténeti szempontból pedig eddigi saját kutatásainkat helyezük szélesebb kontextusba.

A feltáró kutatás célja kettős. Egyrészt igyekszik szintetizálni a Tänzer-intézettel kapcsolatban az elmúlt évtizedben folyó kutatásokat és azok neveléstörténeti eredményeit, másrészt a források nőnevelés- és olvasástörténeti elemzésével fel kívánja hívni a figyelmet a reformkor (kulturális) elitjének a lánynevelés és nemzeti nevelés vertikumában kifejtett szerepére és hatására.

MEGVALÓSUL-E AZ ÉRTÉKTEREMTŐ NEVELÉS A CSALÁDBAN?

MAJOR ENIKŐ

Debreceni Egyetem
ursamajoreniko@gmail.com

Kulcsszavak: gyermeknevelési értékek, értékpreferencia, szülői szerepvállalás

A nevelési értékre fókuszáló kutatások (Szabados, 1996; Takács, 2008; Pusztai, 2011; Verdes, 2017; Dusa, 2020) lehetőséget biztosítanak az értékteremtő nevelésben megvalósuló szülői és pedagógusi preferenciák vizsgálatára. A felekezeti és állami általános iskolába járó alsós diákok szüleinek vizsgálatára még kevés kutatás vállalkozott, a korábbiak leginkább a középfokú oktatás aktoraira irányultak ezidáig. Éppen ezért tanulmányunkban arra keressük a választ, van-e szerepe a közoktatás éveiben a család által birtokolt kulturális- és vallási tőkefajtáknak (Pusztai, 2020; Engler et al., 2021), a szülők vallásos önbesorolásának, illetve annak, hogy milyen fenntartóhoz tartozó általános iskolát választanak gyermekeiknek abban, hogy milyen értékek preferálása dominál nevelési elveikben. A KINCS Értékteremtő gyermeknevelés (2020) és az Értékteremtő gyermeknevelés a felekezeti iskolákban (2020) című, Tiszántúlon felvett kérdőíves kutatások szülői nevelési értékekre vonatkozó kérdéseire adott válaszokat SPSS program segítségével elemeztük, leíró statisztikát és ANOVA-tesztet alkalmazva. Vizsgálatunk eredményeként megállapítottuk, hogy a szülők iskolai végzettségétől nem függ nagymértékben az értékpreferenciájuk, de ez, illetve a vallásos önbesorolásuk hatással van arra, milyen fenntartású iskolába íratják be gyermekeiket, ezáltal mennyire van szignifikáns összefüggés az értéksorrendjük és a különböző vizsgált változók összehasonlításában. A tanulmány eredményében a felelősségérzet, mint érték kialakítása dominál, mely további összehasonlításra ad lehetőséget a szülők és pedagógusok értékpreferenciájának vizsgálatában.

INDUKTÍV GONDOLKODÁS FEJLESZTÉSE OKTATÁSI ROBOTOKKAL TÁMOGATOTT FEJLESZTŐ KÖRNYEZETBEN

MAJZIK TAMÁS

Moldvai Csángómagyarok Szövetsége
tamasmajzik@gmail.com

Kulcsszavak: induktív gondolkodás; fejlesztő program; oktatási robotika

Az alapfokú oktatás kezdeti időszakában kiemelkedően fontos a különböző gondolkodási képességek fejlesztése, hiszen az ebben az időszakban befektetett energia, elért fejlesztő hatás a képességek fejlődésének sajátosságai következtében később jelentős mértékben megnövekedhet (Molnár, 2006). A fejlesztendő gondolkodási képességek között különösen fontos az induktív gondolkodás, amelyre az új tudás megszerzésének eszközeként tekintünk (Csapó, 1998). Az induktív gondolkodás kiemelkedő szerepet játszik a tanulásban és a megszerzett tudás alkalmazásában (Molnár – Csapó, 2011). Az induktív gondolkodás tanítható, fejleszthető képesség (Csapó, 1998). Ennek egyik lehetséges módja lehet az oktatási robotok bevonása a folyamatba. Az oktatási robotikára elsősorban a kódolás és a programozás megszerettetésének és megtanulásának motivációs bázisaként tekintünk (Fehér, 2020), de a gondolkodási képességek fejlesztésére is használhatók (Aknai, 2020). A kisiskolás tanulók a robotokkal tevékenykedve aktívan, cselekvésbe ágyazottan sajátítják el a tantárgyi tartalmakat, illetve a robotokkal végzett fejlesztő feladatok által a különböző képességeik is javulnak (Aknai, 2020). Az előadásban egy kisiskolások számára kidolgozott, tantárgyfüggetlen, oktatási robotikára építő, induktív gondolkodást fejlesztő program hatásáról számolunk be. A programban Blue-Bot, Codey Rocky, Edison és Ozobot robotokat használtunk. A programmal négy héten keresztül foglalkoztattunk 1-4. évfolyamos tanulókat (N=18), a kontrollcsoportot háttérváltozók tekintetében hasonló diákok alkották (N=90). A fejlesztés mértékének megállapításához két adatfelvételre volt szükségünk. Mindkét adatfelvételt ugyanazon induktív gondolkodást mérő teszttel végeztük (Cronbach- α =0,88). Az első adatfelvételre a kísérlet kezdete előtt, másodikkra közvetlenül azt követően került sor. A kísérleti és a kontrollcsoport előteszten mért teljesítménye között nem volt szignifikáns különbség [M_{kontroll}=46,72%, M_{kísérleti}=46,80%, $t(106)=0,017$, $p=0,987$]. A vizsgált képesség tekintetében mind a kontroll-, mind a kísérleti csoport átlagos teljesítménye szignifikáns fejlődést mutatott a fejlesztés időszaka alatt, azonban a kísérleti csoport az utóteszten szignifikánsan magasabban teljesített, mint a kontrollcsoport [M_{kontroll}=57,71%, M_{kísérleti}=61,16%, $t(106)=1,676$, $p=0,097$]. A fejlesztő program hatására a legjelentősebb előrelépés a figurális analógiákban történt (27%). A program hatásmérete $d=0,75$ ($p<0,01$). A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy a megfelelően integrált tanulás-módszertani elveket alkalmazva, az oktatási robotika motivációs bázisa segítségével eredményesen lehet a tanulók induktív gondolkodási képességét fejleszteni.

TANULÓI VÉLEMÉNYEK TANÁROKRÓL, MÓDSZEREKRŐL, TANULÁSI MOTIVÁCIÓRÓL

MALOVECZ REBEKA – JÓZSA KRISZTIÁN

Szegedi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

maloveczrebeka@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

jozsa@sol.cc.u-szeged.hu

Kulcsszavak: tanulási motiváció, kvalitatív kutatás, online kérdőív, nyílt végű kérdések

A tanulói, tanári tapasztalatok és a szakirodalmi kutatások egybecsengően azt mutatják, hogy a magyar közoktatásban tanulók motivációja az évek előrehaladtával folyamatosan csökken (Józsa, 2013). Ennek számos oka lehet, melyek feltérképezése a magyar oktatáskutatás kiemelkedően fontos feladata. Egyes tanulmányok (pl. Józsa – Fejes, 2010) a tanár személyének, valamint az általa használt módszereknek a jelentőségét hangsúlyozzák, azonban átfogó kvalitatív hazai kutatást ezelőtt nem végeztek a témában.

Kutatási célunk a tanulói vélekedések megismerése a saját motiválhatóságukkal kapcsolatban. Hipotézisünknek megfelelően olyan mérőeszközt fejlesztettünk, mely három fő fókuszpontként a jó tanárt, a jó tanítási módszert és a diákok motiválásának lehetséges útjait vizsgálta, méghozzá első kézből: magukat a tanulókat kerestük meg kérdőívünkkel. Fő kérdésünk a következő volt: „Mit gondolsz, mitől lennél motiváltabb, lelkesebb, mitől lenne több kedved az iskolai feladatok elvégzéséhez, a tanuláshoz?”. Célunk a lehető legtöbb megoldási javaslat felkutatása volt, ezért nyílt végű kérdéseket használtunk, hogy a tanulók saját szavaikkal fogalmazhassák meg a gondolataikat.

Az adatfelvételt 2021. márciusában került sor, ebben az időszakban távolléti oktatás volt az iskolákban. Az online kérdőívet 302 tanuló töltötte ki, életkoruk 7-20 év között volt. Az adatokat kvalitatív módszerekkel, tartomelemzéssel dolgoztuk fel, a kulcsszavas értelmezésnek köszönhetően kirajzolódtak a motívumfejlesztés sokrétű igényei. A fő kérdéskörök, melyek mentén a válaszokat kategorizáltuk: „Hol?” „Ki?” „Mit?” „Mennyit?” „Miért?” és „Hogyan?” tanítson annak érdekében, hogy a tanulók motiváltabbak legyenek. Ennek megfelelően a szóveges válaszokat hat alcsoportra; a támogató tanulási környezetre, a biztató, facilitátor tanári szerepkörre, a hasznos tananyagra, a tananyag nehézségi szintjére, a jutalmazási rendszerre és a tanítási módszerre vonatkozó javaslatokra osztottuk fel.

A legtöbb válaszban a hasznosabb, életközelibb tananyag iránti igény mutatkozott meg, melyet a játékos és az érdekes feladatok követtek a dobogón. A diákok jelentős hányada szeretne jelenléti oktatásban, kevesebb stresszel, jó hangulatban tanulni, kedves, barátságos, jóindulatú, megértő és empatikus tanároktól, akik maguk is motiváltak. Igény mutatkozott a szabadon választott tevékenységekre, valamint kevesebb elméleti ismeretre, iskolai feladatra és elvárásra, ezzel együtt több szabadidőre; a diákok az egyéni döntés hiányára és túlterheltségre panaszkodtak, ami kedvüket szegi. Mindemellett jobb jutalmazási rendszerre, több biztatásra és sikerélményre vágnak és olyan módszerre, mely megérteti az anyagot, hangsúlyozza az egyént és hétköznapi példákat alkalmaz. Az adatok feldolgozása során életkori és nemi különbségeket is találtunk. A vizsgálat eredményei a motiválás lehetőségeinek széles tárházával kecsegtetnek, mely megoldások egyfajta ötlettárként hasznosulhatnak a tanítási gyakorlatban.

Támogató: A kutatást a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének IKT és Társadalmi Kihívások Kompetenciaközpontja támogatta. A szerzők a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagja.

MOROCCAN EFL WRITING PROFESSORS' PERCEPTIONS AND SELF-REPORTED PRACTICES ON WRITTEN FEEDBACK

ABDERRAHIM MAMAD – TIBOR VÍGH

Doctoral School of Education, University of Szeged

abderrahim.mamad@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

vigh.tibor@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: EFL writing, written feedback, perceptions, self-reported practices

Some studies highlighted students' dissatisfaction with the feedback they receive on their written assignments (Carless, 2006; Evans, 2013). This problem is due to the focus on the product rather than the process approach of written feedback (WF) in writing and the lack of effective teacher feedback provision. Thus, investigating WF from these approaches and from the perspectives of teachers' perceptions and self-reported practices is warranted.

This study, therefore, raised three questions: How do professors perceive the use of WF approaches? What are their most frequently reported WF practices? To what extent do professors' perceptions match their self-reported practices? A questionnaire was developed to collect data from 51 Moroccan EFL writing professors. Since its items regarding perceptions and practices were similar and covered nine subscales governed by two scales (product and process), comparisons between them could be examined. The questionnaire was validated using four principal component analyses. In each case, the data and sampling were suitable for factor analysis, $.72 \leq KMO \leq .82$. Reliability values of the subscales, $.50 \leq \text{Cronbach's } \alpha \leq .89$, were acceptable. (1) The findings regarding perceptions of product- and process-based WF showed professors' agreement on the value of the four subscales that consist of effective WF modes in the writing process, content-based WF related to macro aspects of writing, developing evaluative judgement, and judgemental feedback as a process more than the remaining five subscales, which were still considered as useful WF techniques that reinforce students' writing in terms of accuracy, being informative, and involving peer feedback. (2) Professors reported the two subscales, judgemental feedback as a process and effective WF modes in the writing process, as their most frequent practices in comparison to the other subscales. This indicated that judging students' writing based either on assessment criteria, self/peer assessment, or on detailed and specific WF is the focus of their practice. However, they also focus on error correction. (3) The comparison between perceptions and self-reported practices showed matches in five subscales, namely WF as a final product, judgemental feedback as a product, content-based WF related to the standards of textuality, feedback as a process, and judgemental WF as a process. Mismatches were indicated by significant differences between the two perspectives in the subscales of written corrective feedback, content-based WF related to macro aspects of writing, developing evaluative judgement, and effective WF modes in the writing process. Professors admitted that WF in these four subscales is important even though they apply their practices less.

This study validated a questionnaire to explore the new conceptualization of feedback as a process. It allows the investigation of professors' WF perceptions and self-reported practices by showing the mis/match between them.

While working on this paper, Abderrahim Mamad was the recipient of the Stipendium Hungaricum Scholarship.

PARENTAL RESILIENCE DURING THE COVID-19 PANDEMIC

ÉVA MARKÓ – HANGA BILICZ – SZABOLCS BANDI – ENIKŐ CSILLA KISS

Institute of Education Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Pécs;
Institute of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Pécs

marko.eva@pte.hu

Doctoral School of Regional Policy and Economics, Faculty of Business and Economics,
University of Pécs

bilicz.hanga@tk.pte.hu

Institute of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Pécs

bandi.szabolcs@pte.hu

Institute of Psychology, Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary

kiss.eniko.csilla@kre.hu

Keywords: resilience, parental resilience, perceived stress, parental stress, coronavirus pandemic

Problem: The ongoing global coronavirus disease (COVID-19) has severe and multifaceted consequences on people's lives, their physical and mental health. Parents everywhere in the world are impacted by stressors and strains that follow in the wake of restrictions. Our aim was to examine the effects of coronavirus pandemic and the consequences of restrictions on parents' mental well-being. **Methods:** In our online survey, we apply the Hungarian version of the Perceived Stress Scale, the Parental Stress Scale, the Parental Resilience Elements Questionnaire and a self-design questionnaire asking the participants about the significant changes they may experience in different domains of their life due to the pandemic.

Results: In our ongoing research the number of participants is 236 so far (205 females and 31 males), between age 25-63. The current results reveal that 66% of the parents experienced significant changes in the circumstances of their work, 36% of all the parents, and 51% of the subgroup of parents of children with special needs faced difficulties due to the changing circumstances of their child's education. Regarding the field of parenting, the current results also show that the level of parental stress is significantly higher of the parents who experienced significant changes in the domain of parenting and this experienced change has an indirect effect on the parental resilience ($\beta=-3,765$; $p<0,01$). There was no significant difference between the group of those who experienced significant changes ($N=78$) and the group of those who has not ($N=157$) regarding age, sex and education of the parents ($p=[0.26-0.78]$). Current results also show that the more domains of life the parent experienced significant changes, the higher level of perceived stress, higher level of parental stress and lower level of parental resilience were observed. There was no difference between the group of parents of children with special needs ($N=55$) and the group of parents of children with no special needs ($N=181$) regarding age, sex and education ($p=[0.21-0.79]$), but there was a significant difference in education, therefore we apply partial correlation in both groups, controlling for education. The results show that there is significant negative correlation between the parental stress and the parental resilience in both groups ($p<0.001$). Comparing the correlation from these two groups, we apply Fisher r-to-z transformation. We found that there is no significant difference between the correlations of these two groups. **Conclusion:** Our findings underline some of the negative effects of the pandemic and the restrictions on parents' mental health and highlights the more vulnerable group such as parents of children with special needs, who and whose family may need much more professional support in the face of this adversity.

AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI SZOLGÁLATOT KÖVETŐ ÖNKÉNTESSEGI HAJLANDÓSÁG VIZSGÁLATA

MARKOS VALÉRIA

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
markos.valeria@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: önkéntesség, iskolai közösségi szolgálat, motivációk

A közoktatásban 2012-ben bevezetett iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatban több hazai kutatás vizsgálta a szolgálatban részt vevő tanulók tapasztalatait és azt, hogy hogyan látják, motiválja-e a fiatalokat a közösségi szolgálat a jövőbeni önkéntességre (Bodó et al., 2017; Markos, 2020). A fiatalok önkéntessége kapcsán a kutatások azt mutatják, hogy napjainkban inkább a vegyes motivációjú önkéntesség a jellemzőbb, azaz az altruista motivációk mellett megjelennek az individualista jegyek is (Stefanescu – Osvat, 2011; Fényes, 2015). Eddig a közösségi szolgálatnak a rövid távú hatásait tudtuk vizsgálni (Markos, 2020), tíz év távlatából azonban a hosszabb távú hatások is egyre inkább kirajzolódhatnak.

Jelen előadásunk célja feltérképezni, hogy az iskolai közösségi szolgálat miként befolyásolja az önkéntességgel kapcsolatos tapasztalatokat és a jövőbeni terveket. Vizsgáljuk, hogy a szolgálat hogyan motiválja a tanulókat a jövőbeni önkéntességre, illetve mely motivációs típusok jellemzik az iskolai közösségi szolgálatot végzett fiatalokat. Feltételezzük Astin és Sax (1998) eredményei alapján, hogy a közösségi szolgálatot követően a diákok motiváltabbá válnak az önkéntesség iránt, és az önkéntesség motivációja az altruizmus irányába mozdul el.

Kutatásunkhoz a Magyar Ifjúság 2020 kutatás adatbázisát használtuk (N=2000), különös tekintettel az önkéntességre és iskolai közösségi szolgálatra vonatkozó kérdésblokkokat elemeztük többváltozó statisztikai módszerekkel.

Az eredmények azt mutatják, hogy a közösségi szolgálatot végzett fiatalok motiváltabbak az önkéntesség iránt, mint azok, akik nem vettek részt a programban. A közösségi szolgálatot végzett fiatalok szerint a szolgálat leginkább a másokkal való együttműködést segíti. Az önkéntes motiváció kapcsán megállapítható, hogy a szolgálatot végzett fiatalokat elsősorban az individualista, míg a szolgálatot nem teljesítő fiatalokat az altruista motivációk vezérlik.

A kutatási eredmények tükrében kirajzolódik, hogy milyen tényezők növelik a közösségi szolgálatot végzett fiatalok önkéntességre való hajlandóságának motivációját.

ÖT MEGHATÁROZÓ PILLÉR A HATÉKONY CSOPORTOS TANULÁS SZOLGÁLATÁBAN

MEDOVARSZKI ISTVÁN

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
medo.istvan@gmail.com

Kulcsszavak: ötpilléres modell, csoportmunka, alapkészségek fejlődése, kollaboráció

A tanulói autonómia biztosítása és az önszabályozó tanulás bátorítása csak olyan tanulási helyzetekben garantálható, ahol a gyermekek öntevékenysége és a szimmetrikus kapcsolatok csoportos tevékenységekben manifesztálódnak, így a tanári szerep ez esetben átalakítható (Szűts-Novák – Szűts, 2019). Modellalkotásunkkor az American Psychological Association három alapelvét tekintettük irányadónak, amelyek a társas környezetnek, a személyközi kapcsolatoknak és a mentális biztonságának a tanulási folyamatokra gyakorolt kiemelkedő jelentőségéről szólnak (APA, 2015).

- a tanulás többszörösen összetett szociális környezetben történik
- az interperszonális kapcsolatok és a kommunikáció alapvető jelentőségű
- az érzelmi jólét befolyásolja a tanulói teljesítményt, a tanulást és a fejlődést

Arató és Varga (2008) szerint a csoportos együttműködésre épülő tanulásszervezés adekvát alkalmazása egyedi pedagógiai attitűdrendszer követel meg a pedagógusok részéről, amit eképpen részletezünk:

- mindenkinek alapjoga a tudáshoz való hozzáférés
- a tudáshoz való hozzáférés mindenki számára biztosított legyen
- a tanulás a tanulni vágyó individuumból indul ki
- mindenki egyedi és komplex tudáskonstrukciót működtet
- empátiára van szükség van a közös tanuláskor
- a tanulás szervezőinek, résztvevőinek elfogadónak kell lenniük
- együttműködő helyzetekben a leghatékonyabb a kongruens viselkedés
- tanulásközpontú rugalmasság
- autonómia a tanulásban

A hatékony csoportos tanulás ötpilléres modellje figyelembe veszi a Spencer Kagan (2001) által leírt – a kooperatív tanulással kapcsolatos – négy alapelvet, melyek a következők: építő egymásrautaltság, egyéni felelősség, egyenlő részvétel és párhuzamos interakciók. A kagani alapelveket előadásunkban nem kívánjuk részletesen bemutatni, azoknak gazdag szakirodalmuk van. A modell megalkotásakor több évtizedes gyakorlati tapasztalatainkat vettük alapul, valamint az informális csoportorientált foglalkoztató térhez kapcsolható ismereteinkre építettünk (Medovarszki, 2020).

Akciókutatásunk elméleti alapját az a feltételrendszer adja, melyet a hatékony csoportos tanulás ötpilléres modelljében jelenítettünk meg. E modell tartalmazza mindazokat a szegmenseket, melyeket fontosnak és eleminek tartunk az együttműködő csoportokban történő eredményes tanulás-tanítás folyamatában. Az előadásban bemutatott modellnek öt alappillére van, melyek a következők: Célok, Körülmények, Biztonság, Viszonyok, Szabályok.

Előadásunkban a hatékony csoportos tanulás ötpilléres modelljét és az annak megalkotásához vezető akciókutatást kívánjuk részletesen bemutatni, amely a békéscsabai Jankay Tibor Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában zajlik 1-2. osztályos tanulók körében. Akciókutatásunkban újszerű tanulási környezet (informális csoportorientált foglalkoztató tér) létrehozása és a hozzá kapcsolódó módszertani fejlesztés valósult meg, valamint a hatékonyság és a beválás vizsgálata is megtörtént.

PARADIGMAVÁLTÁS A TANODAI NEVELÉSBEN

MELEG ATTILA

Pécsi Tudományegyetem
alittagelem@gmail.com

Kulcsszavak: paradigmaváltás, innováció, közoktatás, tanoda, hátrányos helyzet

„A tanoda civil vagy egyházi szervezetek által működtetett, helyi sajátosságokra, a gyermekek, fiatalok önkéntes részvételére és egyéni szükségleteire építő innovatív szemléletű hátránykompenzáló kezdeményezés, amely egy autonóm módon használt közösségi szintéren valósul meg. A tanoda olyan, a személyiségfejlődés egészét szem előtt tartó komplex szolgáltatást nyújt, amelyet a közoktatási rendszerben kevésbé sikeres, a társadalmi perifériára szoruló gyermekek és fiatalok korlátozottan vagy egyáltalán nem érhetnek el” (Fejes – Lencse – Szűcs, 2016: 13). Tanodák mintegy másfél évtizede vannak jelen a hazai köznevelés támogató környezetében. A kezdetben civil szervezetek által életre hívott tanodák a közoktatásban akadályozott tanulói réteg, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók támogatására jöttek létre. Magyarországon jelenleg mintegy 280 tanoda, közel ötezer hátrányos helyzetű diák tanórán kívüli fejlesztésében vesz részt. A tanodák egyharmada működik kétezer fős kistélepléseken, közel ugyanennyi kisvárosi környezetben, illetve egyötödük megyeszékhelyen, valamint Budapesten. Településtípustól függetlenül olyan területeken zajlanak ezek a programok, ahol magas a roma lakosság aránya, különösen igaz mindez a kistéleplések esetében, ahol harminc százalék feletti a számarányuk.

A pandémia hatására a nevelés-oktatás színterén paradigmaváltás és módszertani megújulás vált szükségessé. Ennek érdekében egy új innovatív oktatási forma bevezetésére került sor, ami a járvány okozta hátrányból próbált előnyt kovácsolni. A tanodákban is szükség volt arra, hogy átgondolják a nevelési módszereket és alkalmazkodjanak az újonnan kialakult helyzethez. Az alkalmazkodás során az iskolákban alkalmazott hibrid módszert vették át a tanodák is, ezáltal a tanodai munka félig jelenléti, félig online formában valósult meg.

A TERMÉSZETI JELENSÉGEKRŐL SZÓLÓ OLVASMÁNYOK NARRÁCIÓS SAJÁTOSÁGAI A DUALIZMUS KORI MAGYAR NÉPISKOLAI OLVASÓKÖNYVEKBEN

MÉREG MARTIN ZSOLT

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
mereger85@gmail.com

Kulcsszavak: neveléstörténet, olvasókönyv, tankönyvtörténet, tankönyvkutatás

A dualizmus kori magyar társadalom nagy része az elemi iskolában találkozott először az őt körülvevő világ jelenségeinek természettudományos alapokon nyugvó magyarázatával. Ezek az ismeretek a tanító előadásában, az olvasókönyvekben és a tantárgyak tankönyveiben jelenhettek meg. 1868-ban az iskolarendszer újjászervezése kapcsán az olvasókönyvek szerepét is újra gondolták. Az Eötvös József által létrehozott tankönyvbizottság amellet foglalt állást, hogy a tantárgyakat a tanító előadása és a tankönyvek segítségével lehet sikeresen tanítani. Az olvasókönyveknek nem kellett az egyes tantárgyak teljes anyagát tartalmazniuk, viszont 5-6. évfolyamon elvárás volt a tantárgyak tanításának támogatása. Az ismeretanyag egy része ennek megfelelően párhuzamosan szerepel a felsőbb évfolyamokra szánt olvasókönyvekben és a tankönyvekben. Megfigyeléseink alapján az olvasókönyvek természettudományos tárgyú olvasmányainak egy része olyan sajátos narrációs technikákat tartalmaz, amelyek a tankönyvek azonos témájú szövegeire egyáltalán nem jellemzőek.

A kutatás célja, hogy az olvasókönyvek természeti jelenségekről szóló olvasmányainak narrációs sajátosságait azonosíthatóvá és vizsgálhatóvá tegye, hogy ezáltal jobban megérthessük az olvasókönyv műfajának fejlődéstörténetét, valamint az olvasókönyvnek a korabeli elemi iskolai tanítás gyakorlatában betöltött szerepét.

Előzetes feltevésem szerint (1) az olvasókönyvek természettudományos tárgyú szövegei csak részben követik a tankönyvek szövegeinek leíró jellegét, és változatos narrációs technikákat alkalmaznak; (2) a vizsgált szövegekben olyan tartalmi elemek is megjelennek, amelyek a tankönyvek lényegre törő ismeretközvetítésén túlmutatnak, ezeknek nevelő célzatuk van; (3) ott azonosítható több narrációs elem, ahol nem törekednek a teljes ismeretanyag lefedésére.

A szövegek narrációs technikáit az összehasonlító szövegelemzés módszerével, egy előzetesen összeállított kategóriarendszer segítségével vizsgáljuk, amely a szövegek formai és tartalmi elemeit is figyelembe veszi. A szövegek formai kategóriái a leírás, kerettörténet, mozaikos szerkesztés, kérdés-válasz és levélforma lehetnek, míg a tartalmi elemek alatt a tárgyhoz nem szorosan kötődő tartalmakat értjük, amikor a természeti jelenség tárgyalásához például gazdasági, egészségügyi vagy vallási tartalmak kapcsolódnak. A vizsgálat forrásbázisát 15 magyar nyelvű olvasókönyv 1006 olvasmánya adja, a kontrollforrást pedig az egyes tantárgyak tankönyvei jelentik.

Az eredmények bemutatása során kitérünk az azonosított formai és tartalmi elemek mennyiségi összefüggéseire a teljes mintára, az egyes olvasókönyvekre és a tantárgyakra vonatkoztatva, majd a szövegek összehasonlító elemzése során kísérletet teszünk a kategóriarendszerben azonosított szövegrészek jelentéstartalmainak értelmezésére, különös tekintettel az olvasókönyvek korabeli funkciójára.

Támogató: A kutatás a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont támogatásával valósult meg.

A PSZICHOLÓGIAI ALAPSZÜKSÉGLETEK, A KIÉGÉS, AZ ÉNHATÉKONYSÁG ÉS A MUNKA ÉRTELMESSÉGE ÉSZLELT ÖSSZEFÜGGÉSEINEK EMPIRIKUS VIZSGÁLATA PEDAGÓGUSOK KÖRÉBEN

MESTER DOLLI – CSORDÁS GEORGINA – DORNER LÁSZLÓ

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

mester.dolli@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

csordas.georgina@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

dorner.laszlo@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: pedagóguskutatás, kiégés, munka értelmessége, pszichológiai alapszükségletek

Napjainkban a pedagóguspálya, a kiégés szempontjából nézve, az egyik legveszélyeztetettebb szakmának tekinthető. A többirányú szerepelvárásoknak való megfelelés kényszere mellett számos stresszforrással kell szembesülniük a pedagógusoknak, mint pl. megnövekedett munkaterhelés, időnyomás, szerepkonfliktusok (Skaalvik – Skaalvik, 2017), megnövekedett adminisztratív terhek (Semmer et al., 2015). Kérdés, hogy hogyan tudnak megbirkózni ezekkel a kihívásokkal, követelményekkel, feladatokkal és milyen védőfaktorok, erőforrások segíthetnek a stresszel való megküzdésben és a kiégés megelőzésében?

Az énhatékonyság olyan erőforrásnak tekinthető, amely védelmet nyújt egyrészt a foglalkozással, másrészt az egészségi állapottal kapcsolatos megterhelésekkel szemben, és negatívan korrelál azokkal a stresszforrásokkal szemben, melyek kiégéshez vezethetnek (Schwarzer – Hallum, 2008; Shoji et al., 2016). Korábbi tanulmányok nemcsak az énhatékonyság és a munkával való elégedettség, a kiégés alacsony foka között találtak összefüggést, hanem az énhatékonyság és a megküzdési stratégiák között is, melyek a munkahelyi erőforrásoknál is nagyobb jelentőséggel bírnak a tanári jólléttel kapcsolatban (Bermejo-Toro et al., 2016).

A munka értelmessége, annak az érzése, hogy a munka pozitív jelentéssel, illetve jelentőséggel bír az egyén számára, segít megbirkózni a stresszt okozó munkakörülményekkel, így a munka értelmessége pufferként szolgálhat a stresszel és a kiégéssel szemben (Minkkinen – Auvinen – Mauno, 2020). Továbbá a fentebb említett erőforrások mellett védőfaktorokként jelenhetnek meg az autonómia, kompetencia és kapcsolódás iránti szükségletek mint pszichológiai alapszükségletek is. Az alapszükségletek kielégítését támogató munkakörülmények megléte hozzájárul ahhoz, hogy az egyén pozitívabbnak élje meg az egészségi állapotát, hatékonyabban teljesítsen a munkahelyén, kevésbé legyen kitéve a kiégés veszélyének és elkötelezettebb legyen a munkájában (Gillet et al., 2017).

Kutatásunk célja a pedagógusok kiégésének komplex vizsgálata. Ehhez vizsgáljuk az érintett populáció stresszfokát, stresszel való megküzdési módjait és jóllétét olyan pozitív pszichológiai változók tükrében, mint a szubjektív énhatékonyság, a pszichológiai alapszükségletek és a munka értelmessége. Vizsgálati mintánkat (N = 527 fő) általános- és középiskolai tanárok mellett óvodapedagógusok és kisgyermeknevelők alkotják, utóbbi csoport vizsgálata hiánypótló a magyar pedagóguskutatások körében.

Folyamatban lévő vizsgálatunkban az előzetes eredményeink alapján elmondható, hogy a pszichológiai alapszükségletek közül az autonómia és kompetencia a munka értelmessége mutatókkal pozitív, míg az észlelt stresszel és a kiégés tüneteivel negatív kapcsolatot mutat. A részletesebb összefüggésekről, implikációkról, az eredményekből levonható tapasztalatokról és következtetésekről előadásunk keretein belül számolunk be.

ÉRZELMI INTELLIGENCIA ÉS AZ EMPÁTIA MÉRÉSE ÉS FEJLESZTÉSE A PEDAGÓGUSKÉPZÉSSEN

MÉSZÁROS ATTILA

Széchenyi István Egyetem
meszaros@oktataskutato.hu

Kulcsszavak: pedagógusképzés, felsőoktatás, érzelmi intelligencia

Az empátia késztetés arra, hogy felismerjük mások érzelmeit és gondolatait, és hogy megfelelő érzelmekkel reagáljunk ezekre. (Baron-Cohen, 2004) Már serdülőkorban is a szorongás, mind az empátia függ a problémák megoldásának hatékonyságától. Az életkor előrehaladtával fokozatosan erősödik a kapcsolat a problémamegoldás pozitív orientációja és az empátia egyik kognitív részterülete, a nézőpontfelvétel/-váltás között. Megállapítható, hogy a gyermekek nevelési folyamatán belül az iskolai kognitív funkciók, intelligencia fejlesztése mellett az érzelmi intelligencia fejlesztése is meghatározó. Egy pedagógus személyisége, empatikus képességei alapvető eszközök a gyermekekkel való tanító-nevelő-fejlesztő munkában és döntő mértékben támogatják a fejlődési folyamatát.

A Széchenyi István Egyetemen többféle pedagógusképzés folyik. A kutatás célja az volt, hogy hasonlítsuk össze a nappali pedagógushallgatók (tanító szakon) és a tanító szakvizsgára jelentkező, már iskolában dolgozó és katedrával rendelkező pedagógusok érzelmi intelligenciáját és az empátias készségüket. A vizsgálati eljárás során a résztvevők papír alapú kérdőíveket töltöttek ki. (N=117) Mérőeszközként a Schutte féle EQ-kérdőív (SSRI) Cronbach $\alpha = 0.818$ és a Davis - féle empátia-kérdőív (IRI) Cronbach $\alpha = 0.705$ volt használva. Az első hipotézisünkben azt feltételeztük, hogy a tanító szakos hallgatók saját és mások érzelmeinek észlelése, használata és kifejezése, valamint az érzelmek szabályozása faktorokban szignifikánsan eltérnek a már a pályán lévő tanítóéktól. Az elvégzett független mintás T-próba alapján kijelenthetjük, hogy statisztikailag szignifikáns különbség van a két csoport EQ értékei között. ($t(118) = -3,360$ $p = 0,001$ effect size = 0,421) A második feltételezésünk szerint a hallgatók esetében a fantáziaskála és személyes distressz értéke nagyobb. Ez csak részlegesen igazolódott be, miszerint csak a hallgatók fantáziaskála személyes distressz értékei nagyobbak. Viszont a végzett tanítók perspektíva felvételi és empátias törődés értékei nagyobbak voltak.

Harmadik hipotézisünk szerint az érzelmi intelligencia faktorai és az empatikus képességek egymással szignifikánsak és a vizsgált csoportokban eltérést mutatnak egymástól. A hipotézis igazolására Pearson féle korrelációt használtunk, mely során az esetleges összefüggési lehetőségeket vizsgáltuk meg az adott Schutte féle EQ érték és skálái között, valamint ezeknek a korrelációját a Davis féle empátia skálák között. Több szignifikáns összefüggést kaptunk. A kutatásból megállapítható, hogy hatékony hallgatókkal foglalkozni, mert a distressz értéküket jobban csökkenthetjük, ha az érzelmi intelligenciájukat fejlesztjük, vagy az értelmek észlelése és kifejezése területet fejlesztjük. Az összehasonlításból adódik, hogy a pedagógusoknál ennek a beavatkozásnak hatékonysága kisebb.

Ezért a kar pedagógusképzései többségénél a konfliktuskezelési és kommunikációs tárgyak, valamint egyéb érzelmi intelligenciát fejlesztő tárgyak átdolgozásra kerültek.

MÉRNÖKTANÁRKÉPZÉS FEJLESZTÉSÉNEK VÁLASZAI A JÖVŐ KIHÍVÁSAIRA

MÉSZÁROS ATTILA

Széchenyi István Egyetem
meszaros@oktataskutato.hu

Kulcsszavak: pedagógusképzés, felsőoktatás, mérnöktanárképzés

A mérnöktanárok, a közismereti tanárokkal ellentétben egy szakmacsoport összes tárgyát oktatják, így hangsúlyosabb a spontaneitás. Di Fabio és Kenny (2011) közelmúltbeli bizonyítékai azt sugallják, hogy a kognitív fejlesztés mellett az érzelmi intelligencia folyamatos, tantárgyfüggetlen fejlesztése jelentős előnyökkel járhat. Ezáltal egy mérnöktanár a folyamatosan változó oktatási környezetet nem szorongással éli meg hanem, hogy képes annak uralására. (Moreno – Blomkvist – Rützel, 2004)

Az érzelmileg intelligens személyek az érzelmeiket úgy hasznosítják, hogy azok serkenteni tudják a kognitív és társas működésüket, fejlődésüket. (Nagy, 2012)

Az összehasonlító kutatás célja az volt, hogy legalább 10 éve pályán lévő oktatók érzelmi intelligenciáját összehasonlítsa a hallgatókéval. (N=122) A kutatást megelőzte egy nemzetközi szakirodalomelemzés. Ezek az eredmények azt mutatták, hogy az EQ-t fejlesztő programok megmutatkoznak a kognitív teljesítményben is. Ahol az EQ-t fejlesztették iskolákban a gyermekek 50%-a jobb eredményt ért el, és akár 38%-kal javította a pontszámok átlagát. A saját kutatás módszertana kérdőíves vizsgálat volt. 2019-2020-ban Bar-On féle (EQ-i) Cronbach $\alpha = 0.78$ és az Oláh féle (MMPK) Cronbach $\alpha = 0.68$ validált kérdőíveket használtuk.

A Bar-On tesztnél az elvégzett független mintás t-próba alapján kijelenthetjük, hogy statisztikailag szignifikáns különbség van a két csoport EQ-i összesített értékei között. A hallgatók (átlag= 432,6 szórás= 43,14) és a pályán lévő pedagógusok (átlag= 458,19, szórás=36,72) csoport EQ-i értékei között szignifikáns különbséget találtam.

A MMPK Emóciófókusz alskála és az MMPK Megküzdési összesített érték között mind a két csoportban erős szignifikáns összefüggés van. Hallgatók: ($r(77)=0,646$, $p=0,0$); Pedagógusok: ($r(48)=0,724$, $p=0,0$) A pályán lévő pedagógusok megküzdési stratégiái az összehasonlított területeken lényegesebben nagyobb értéket mutattak.

Azt tapasztaltuk, hogy a hallgatóknak a feszültségkontroll értékei szignifikánsan alacsonyabbak, mint a pedagógus pályán lévőké. Tehát, a stabilitásuk megőrzése sokkal több energiát igényel. A pedagógusok magabiztosabbak, rugalmasabbak. Van én erejük, hogy a stabilitásukat megőrizzék. Ezen kívül legnagyobb különbségek a megküzdési stratégiák között az emóciófókusz a figyelemelterelés együtt járásában volt, ahol a hallgatóknál 20,4% volt a magyarázó erő a pedagógusoknál 56,6%!

A kutatásból következik, hogy a hallgatók EQ indexe szignifikánsan alacsonyabb a már oktató pedagógusokéhoz képest. Ez alapján a mérnöktanári tantervi háló korszerűsítése valósult meg. Megjelent egy tanári képességfejlesztés című tárgy, amelyben a hallgatók soft-skills fejlesztése történik. Ez a képességegyüttes megkönnyíti a stresszhelyzetek, konfliktushelyzetek kezelését és az indulatszabályozást, így az érzelmek egyensúlyba kerülnek, nem válnak dominánssá a negatív érzelmek, így nyomás alatt is tudnak megfelelően teljesíteni.

A NEMI EGYENLŐSÉG ÉS TÁRSADALMI NEMEK MEGJELÉNÉSE AZ ELTE TANTERVEIBEN

MÉSZÁROS GYÖRGY – KÖRTVÉLYESI FRANCISKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

meszaros.gyorgy@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

franciska.kortvelyesi@gmail.com

Kulcsszavak: társadalmi nemek, tantervi kutatás, nemi egyenlőség, felsőoktatás

Az ELTE Nemi Egyenlőségi Tervéhez (Gender Equality Plan) készült kutatás, amelynek célja az volt, hogy feltárja a nemi egyenlőség kérdéskörének a jelenlétét a tantervekben. Vizsgálatunk mögött az a kritikai kurrikulum tanulmányokból (Au, 2012) származó előfeltételezés áll, hogy a kurrikulum hat nemcsak a tanulók tudatára, de kifejezi, megjeleníti az egyetemi tudás nemekre vonatkozó (ideológiai) struktúráit. A társadalmi nem kategóriáját analitikus, leíró szociológiai fogalomként kezeljük, eltekintve a számos meghatározását övező vitától.

A tantervben a kritikai hagyomány megközelítését követve (Mészáros, 2020) nem egyszerűen a nem és nemi egyenlőség mintegy semlegesen megragadható jelenlétét tártuk fel, hanem ideológiai és hatalmi elemzés keretében a mögöttes, egyenlőtlenségeket megerősítő struktúrák (limitált) feltárására vállalkoztunk egy feminista politikai keretben. Ez a keret azért is szükséges, mert egy konkrét, az egyetem cselekvését meghatározó dokumentum elkészítéséhez adott a vizsgálat inputot, amely így egyértelműen a feminista cselekvés és policy aktusa. Erre a keretre a felsőoktatási kurrikulummal a nem szempontjából foglalkozó szakirodalmak kiemelten felhívják a figyelmet (Hinton-Smith et al., 2021; Verge, 2021).

A vizsgálat a következő kérdésekre kereste a választ a hozzáférhető tantervi elemek vizsgálatával:

- a nemek közötti egyenlőség-egyenlőtlenség kérdése milyen mennyiségben jelenik meg?
- milyen fókuszokkal jelenik meg a téma?
- nemek közti egyenlőség-egyenlőtlenség tematikájához milyen értékdimenziók kapcsolódnak? ennek reprezentálásában milyen értelmezési keretek érvényesülnek? ezek milyen megközelítéseket (ideológiákat) tükröznek illetve struktúrákat erősíthetnek meg?

A kurrikulum szöveges elmeinek egy részét lehetett csak megvizsgálni. A tantárgyi struktúrákat és a mintatanterveket vizsgáltuk. Az NVivo szoftver segítségével végeztünk mennyiségi elemzést előzetes szótárra építve: szavak száma, szókapcsolatok megjelenése, szavak szöveggörnyezete a mintatantervekben és a szövegekben. Majd esettanulmányként kvalitatív értelmező vizsgálatot végeztünk 30 releváns, kiválasztott tematikán és 10 feltöltött jegyzeten részben előzetesen meghatározott, részben az elemzés közben keletkezett kódok segítségével.

Áttételes, de nagyon fontos eredmény, hogy a kurrikulum hozzáférhetősége limitált az egyetemen. A tantervi transzparencia nem megfelelő. A mennyiségi elemzés a téma elenyésző megjelenését mutatta. A nem témája szinte csak a specifikus tárgyakban jelenik meg. A nemhez kapcsolódó tudás reflektálatlan marad a nem közvetlenül kapcsolódó tartalmakban is. Erős polarizáció jellemzi a tantervet: a kifejezetten nemekhez kapcsolódó tárgyak erős ideológiai tartalmi és a többi tárgy között, amelyekben csak említésszerűen jelenik meg a társadalmi nem. A nemi szempont jelenléte tetten érhető azonban több nem társadalom vagy humántudományi anyagban is.

Támogató: A projekt a Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium és az ELTE támogatásával valósult meg.

A MUNKA ÉS A CSALÁD ÉLETTERÜLETÉNEK ÖSSZEEGYEZTETÉSE SORÁN KELETKEZŐ RIZIKÓ- ÉS VÉDŐFAKTOROK

MIHÁLKA MÁRIA

Szegedi Tudományegyetem JGYPK
Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
mihalka.maria@szte.hu

Kulcsszavak: munka-család interferencia, rizikó- és védőfaktor, megelőzés

Kutatási kérdés. A kutatás kérdése, hogy milyen rizikó- és védőfaktorok azonosíthatóak a pedagógus munkakörökben dolgozóknál a munka és a család életterületét érintő előzmények, mint például a munkahelyi- családi társas támogatás, szerepkonfliktusok, szerep-kétértelműség, időnyomás és következmények, például a munkával való elégedettség, családi élettel való elégedettség, az egész élettel való elégedettség között, valamint, hogy hogyan tudnak a két életterület között egészségesek maradni.

Elméleti háttér. A kutatás elméleti keretein belül tárgyaljuk a munka-család interferencia különböző elméleteit napjainkig a család-munka konfliktusra fókuszálva. Figyelmünk a munka és a család életterületét érintő előzményekre (munkahelyi, családi: társas támogatás, szerepkonfliktusok, szerep-kétértelműség, időnyomás) és következményekre (munkával való elégedettség, családi élettel való elégedettség, az egész élettel való elégedettség) irányul.

Módszertan. Előadásunkban a korábban lezajlott nagymintás (N=2068) kvantitatív adatgyűjtésünk eredményeinek kvalitatív adatgyűjtéssel való elmélyítését mutatjuk be, amelyet strukturált interjúk lefolytatásával valósítottunk meg (N=25). Az interjúkat az ország különböző területein működő köznevelési intézményekben dolgozó pedagógusok körében vettük fel 2020. január-március hónapokban. A pedagógusokat a hólabda módszer segítségével értük el.

Eredmények. A kutatás eredménye, hogy egyértelmű a munka életterülete felől a család életterülete felé „átszivárgó” hatásokat, rizikófaktorokat azonosítottunk (önmaguk és a családi társas kapcsolatok elhanyagolása, teljes társas kapcsolati beszűkülés, egyensúlyvesztés). A munka és a család életterületéről áramló rizikófaktorok, mint a szerepkonfliktusok, szerepkétértelműség, időnyomás dimenzióit konkrét tevékenységekben ragadhatóak meg. A rizikó faktorokon túl protektív faktorokat azonosítottunk, mint a társas támogatás (amely mind a család, mind a munka életterületén rendkívül fontos); a tudatos „megújulás” tervezése (sport, rekreáció, szabadidős tevékenység); a tudatos megelőzés (szakmai képzéseken való részvétel, egészséges életmód: táplálkozás, mozgás, spiritualitás).

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját erősíti, hogy a kutatási eredmények lehetőséget teremtenek a megelőzés, a hatékony intervenciók kidolgozásához. Mindezek segítenek egyéni szinten a pedagógusoknak a hatékonyabb énműködés megvalósításában mind a munka, mind a család életterületén; szervezeti szinten a nevelés-oktatás megszervezéséért felelős hatalomnak (felsővezetőknek, középvezetőknek) a rizikófaktorok kiszűrésére, a prevenció, intervenció területek beazonosítására és a beavatkozások szakszerű megvalósítására.

Támogató: A előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

TANERŐKÉRDÉS A HONVÉDELMI ISMERETEK BEVEZETÉSE KAPCSÁN

MOHR SZILÁRD

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
mohr.szilard@gmail.com

Kulcsszavak: világháború, honvédelmi ismeretek, tanár, tantárgy

1941-ben Béldy Alajos az ifjúság honvédelmi nevelése és a testnevelés országos vezetőjévé történő kinevezését követően szinte azonnal megkezdődött egy új, honvédelemmel kapcsolatos tantárgy bevezetésének előkészítése. Az országos vezető már 1942 elejétől szerette volna e tantárgyat az órarendekben látni. Annak bevezetésére viszont ekkor még nem került sor, csak nem sokkal később, egész pontosan 1942 szeptemberében. Ekkor még csak a fiúiskolákban, majd 1943 őszétől a leányiskolákban is. A tantárgy ilyen gyors ütemű, egy éven belüli megteremtése számos gyakorlati szempontú problémát eredményezett. Ilyen volt például, hogy nem álltak rendelkezésre a tanításához szükséges tankönyvek. Vagy épp az, hogy nem voltak olyan tanárok, akik kifejezetten a honvédelmi ismeretek tanítására lettek volna felkészítve, miközben meglehetősen speciális ismeretanyagokat kellett a diákoknak átadni. Az oktatásügyi igazgatásnak és az iskoláknak mégis kellett oldaniuk, hogy a honvédelmi ismereteket valamennyi osztályban, ahol ez kötelező volt, oktassák. A tanügyigazgatás különböző szereplői és maguk az intézmények is más és más stratégiákat követtek, hogy ezt biztosítsák. Egyes javaslatok, utasítások például azt fogalmazták meg, hogy az adott évfolyam tananyagához leginkább kapcsolódó műveltségi területen oktató tanárok tanítsák a tantárgyat. Más esetben viszont egészen eltérő stratégiákat követtek az egyes szereplők, ekképpen például az osztályfőnökök bevonását. Előadásomban levéltári források, dokumentumok történeti elemzéses módszerével a Baranya vármegyei öt (a pécsi Nagy Lajos, Pius, Széchenyi és Szent Erzsébet, valamint a mohácsi) gimnázium példáján keresztül szeretném bemutatni, hogy az állami és a felekezeti (azon belül a katolikus) tanügyigazgatás, valamint maguk az intézmények milyen stratégiákat, elveket követve próbálták biztosítani az újonnan bevezetett tantárgyhoz szükséges tanerőket.

A TÁNC SZEREPÉNEK MEGÍTÉLÉSE AZ OKTATÁSBAN KÖZISMERETI SZAKOS PEDAGÓGUSOK VÉLEMÉNYE ALAPJÁN

MOLNÁR ÁKOS – CSÓKA LÁSZLÓ – PRISZTÓKA GYÖNGYVÉR

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola

akiboy1992@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem KTK Marketing és Turizmus Intézet

csoka.laszlo@tk.pte.hu

Pécsi Tudományegyetem TTK Sporttudományi és Testnevelési Intézet

gyongy@gamma.ttk.pte.hu

Kulcsszavak: tánc, homo digitalis, mindennapos testnevelés, innováció

A 21. században a változások korában az élet minden területét átszövő folyamatok megváltoztatása és átstrukturálódása időszerű és olykor szükségszerű. A 10 éve bevezetett mindennapos testnevelés megnövekedett óraszámát lehetőséget nyújt a testnevelő tanároknak új, és a mai fiatalok körében egyre közkedveltebb mozgásfajok integrálására és gyakorlatban történő alkalmazására. Célunk annak bizonyítása, hogy a tánc – ami nemcsak sport, hanem egyben művészeti ág vagy éppen szórakozási forma – hatásos eszköze lehet a testnevelés tantárgy keretein belül az élményközpontú oktatás megvalósításának és a tantárgy innovatív továbbfejlesztésének. Hipotéziseink arra irányulnak, hogy a közismereti szakos tanárok is elismerik nevelő hatását, közösségépítő szerepét, ami miatt támogatják a tánc megjelenését az oktatásban.

Vizsgálatunkat három általános iskolai közoktatási intézményben végeztük el Pécsen, Budapesten és Zalaegerszegen. Az ott tanuló diákok a testnevelés órák keretein belül zenés-táncos koreográfiát sajátítottak el, amelyet egy iskolai programsorozat részeként mutattak be. Adatgyűjtésként online, anonim kérdőívet használtunk, amelyben nyitott, zárt és 6-fokozatú Likert-típusú kérdések szerepelnek. Az adatok kiértékelésénél különféle egy- és többváltozós statisztikai eljárásokat alkalmaztunk. Az egyszerű leíró statisztikai számítások és demográfiai háttér-elemzések után összefüggésvizsgálatokat is végeztünk (Pearson-féle korreláció, T-próba, ANOVA, Cronbach-alfa), míg az érvényesség megállapításához Sajtos és Mitev (2007) alapján az 5%-os szignifikancia határértéket tekintettük irányadónak.

A pedagógusok komplex véleménye a tánc, mint alternatív mozgásforma innovatív eszközként történő bevezetésének lehetőségét támasztják alá tantárgyi beállítódástól függetlenül, valamint pozitív vélekedésük alapján a mai populáris divattáncoknak – amely a fiatal korosztály körében egyre közkedveltebb – helye van a testnevelés oktatásában. Szerintük a tánc elő tudja segíteni a testnevelés tantárgy iránti belső motiváció kialakítását és szinten tartását, illetve szorosabbá tudja fűzni az osztályközösségek kapcsolati viszonyait.

A pedagógusok felismerték a változtatás szükségszerűségét, valamint azt, hogy a jelenleg zajló tudásfragmentálódás és „cultural clash” ellenszere csakis az innovatív eszközök és módszerek alkalmazása lehet. A táncal kialakítható a 21. század generációjában egy újfajta igény és belső motiváció a mindennapos testmozgásra.

AZ ÉRTELMEZŐ (MÉLY) OLVASÁS KIALAKÍTÁSÁNAK, FEJLESZTÉSÉNEK TÁMOGATÁSA A DIGITÁLIS VILÁGBAN

MRÁZIK JULIANNA

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
mrazik.julianna@pte.hu

Kulcsszavak: DRB, mély olvasás, fejlesztés

Az olvasást gyakran egyszerűen a nyelv dekódolásának folyamataként gondoljuk, mint amit mindannyian megtehetünk, anélkül, hogy tudnánk, miként változik meg viselkedésünk amikor megváltozik az olvasási szándékunk. (Antalné et al., 2019; Józsa et al., 2009). A növekvő képi, szöveges információmennyiség idején nemcsak a (gyors) olvasási képességek fejlesztését kell tehát támogatnunk, hanem a digitális olvasási készségeket és a mély, az értő olvasás képességét is – ezúttal a digitális térben. 2016-ra a magyar tízévesek 15 ponttal javítottak a 2011-es eredményen, 554 pontra. (OH, 2016) A 15 éves tanulók digitális szövegekben eligazodása, értékítélet-alkotása az OECD-átlag alatt teljesítő országok közé sorolható. Szövegértés eredményünk 6 pontot emelkedett a 2015-ben mért 470 ponthoz képest, és a 2009 (494 pont) és 2015 (470 pont) közötti gyengülő tendencia megállt. Ugyanakkor a biztos javulás mutatója a további emelkedés lehet (OH, 2018), amelynek záloga a valós problémák feltárása és a nyomokban dinamikusan megvalósuló fejlesztés. A kutatás módszertana a DBR (Design Based Research – tervezésalapú kutatási stratégia), mely során összekapcsolódik az oktatáskutatás és az oktatási gyakorlat. A tervezési folyamat, a problémakeresés iteratív, a változtatás szükségességének felismeréséből indul ki; széles körben alkalmazható produktum(ka)t hoz létre (gyakorlatokat, útmutatókat, tanulási segédleteket) és praxisorientáltabbá teszi a kutatási folyamatot és a folyó gyakorlathoz nyújt újabb ismereteket, a résztvevők aktív bevonásával.

A fejlesztés megcélzott területei a gondosság: a tanulók azon képessége, hogy forrásokat gyűjtsenek, összegyűjtsenek, és ennek eredményeként új ismereteket létrehozzanak. A kapcsolódás: a tanulók azon képessége, hogy áthidalják az éppen olvasottakat előzetes tudással vagy tapasztalatokkal. A kreativitás: a tanulók egy olvasmányból származó ötletet alkalmazzanak, és ennek eredményeként valami újat alkossanak. A kontextualizálás: hogy megértsék a szöveg szó szerinti jelentését és azt, hogy a szöveg miért készült egy bizonyos módon. A szemlélődés: képesség a figyelmi erőforrások megfelelő elosztására, és világos elképzelés megfogalmazásának képessége arról, hogy miért olvasnak.

A DBR folyamata során olvasásértési mérések, ezek alapján beavatkozások megtervezése és tesztek elvégzése: Interdependent group contingency; a Self monitoring-teszt felvétele és Treatment-integrity mérés történik (Rose et al., 2017). A kutatás során az olvasási képességgel összefüggésbe hozható olyan tényezők vizsgálata történik, amelyek a mély és értő olvasási képességek kialakítását támogatják és a megcélzott képességek fejlődését szolgálják. Javaslat és a megcélzott kutatási eredmények a képességfejlesztő feladatsomag, tanulási útmutató és tanári/tanítói segédlet létrehozása a megcélzott képességek fejlesztése érdekében és végső soron egy modell az értő olvasási eredmények javítása érdekében, digitális szövegek esetén egyaránt.

A DIGITÁLIS ESZKÖZÖK SEGÍTSÉGÉVEL MEGVALÓSÍTOTT PROBLÉMA-ALAPÚ TANULÁS KORSZERŰ LEHETŐSÉGEI A STEM OKTATÁSBAN

MUZZSALYINÉ MOLNÁR HENRIETTA – LÉNÁRD SÁNDOR

Eötvös Loránd Tudományegyetem

muzsalyihenrietta@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem

lenard.sandor@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: Probléma-alapú tanulás, STEM, digitális eszközök

A probléma-alapú tanulás (Problem-Based Learning, PBL) az aktív tanulás egyik formája, ahol a diákok valós problémák megoldásával és a tapasztalataikra való reflektálással tanulnak (Barrows – Tamblyn, 1980). Az utóbbi években a PBL megközelítést széles körben alkalmazzák a STEM (természettudomány, technológia, mérnöki tudományok és matematika) oktatásban, és az erre irányuló kutatások eredményei is biztatóak (Han et al., 2015; LaForce et al., 2017; Parno et al., 2019). A jó PBL egyik kulcstényezője a rosszul strukturált életszerű probléma (Molnár, 2005), a technológiai fejlődés azonban azt eredményezte, hogy a probléma-megoldás nagy része manapság digitális környezetben történik.

Kutatásunk célja annak feltérképezése volt, hogy jelenleg milyen digitális eszközöket használnak a probléma-alapú STEM tanulásban, és ezeknek pontosan mi a tanulási folyamatban betöltött szerepe. Kíváncsiak voltunk arra is, hogy milyen típusú STEM problémák oldhatóak meg a digitális környezetben. A WoS (Web of Science) adatbázis PRISMA eljárás szerinti (Moher et al., 2009) szisztematikus irodalmi áttekintését végeztük el az említett kutatási kérdéseink megválaszolása céljából. A technológia rohamos fejlődése miatt vizsgálatunkat a legfrissebb, 2020 és 2022 közötti tanulmányokra szűkítettük le. Az adatbázis 2022.04.01-jei lekérésekor kapott folyóiratcikkek (N=377) számát további megtartási és kizárási kritériumok megfogalmazásával finomítottuk, így végül 14 tanulmányt elemeztünk részletesen.

A kutatásunk alapján elmondható, hogy jelenleg a robotikai eszközök a PBL STEM-tanulás legnépszerűbb digitális eszközei (a vizsgált esetek 50%-ában). Ennek oka lehet, hogy a robotika azonnal láthatóvá teszi a problémamegoldás eredményét (pl. Wang et al., 2021). Szintén népszerűek a programozáson alapuló feladatok (21%), ennek blokkalapú változata a fiatalabb korosztály számára is könnyen kezelhető (pl. Weng et al., 2022).

A digitális eszközök STEM PBL-ben betöltött hármass szerepét állapítottuk meg: 1) a problémamegoldás eszköze 2) segíti az együttműködést 3) támogatja a tanulást.

A vizsgált esetek főként valós életbeli problémák megoldásáról számoltak be (58%). Ezek között is a leggyakoribb a társadalmilag releváns problémák témája, ezek a közösségi szerepvállalással kapcsolatos attitűdök megváltozásához vezethetnek (Bhuyan et al., 2020). Kutatásunk egyik legfontosabb megállapítása, hogy a digitális probléma-alapú STEM-tanulás nem mindig javítja a diákok tantárgyi tudását, de nem is rontja azt. Viszont fejleszti az olyan készségeket, mint az együttműködés, a munkamorál, a kreativitás, a kritikus gondolkodás és a kommunikáció (Century et al., 2020).

Mivel 2022 ősztől Magyarországon is bevezetik a 11. évfolyamon a komplex természettudományt, illetve a 2020-as NAT szerint ennek célja a gyakorlati tudás megszerzése, így a kutatási eredményeink alapján a digitális PBL alapú STEM tanulás e tantárgy tanulásának egyik alkalmas eszköze lehet.

ISKOLAI ÉS EGYESÜLETI ÉLETBEN FELLEMLHETŐ JELENSÉGEK FEKETE PEDAGÓGIA HATÁSAI ÉS AZOK KÖVETKEZMÉNYEI KÖZTI ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

NAGY ATTILA – NÉMETH ZSOLT

Pécsi Tudományegyetem
nagyattila10.na@gmail.com
Pécsi Tudományegyetem
zsolt.nemeth@gamma.ttk.pte.hu

Kulcsszavak: negatív pedagógiai hatás, tanár-diák/edző-sportoló viszony, interakció, sérelem

Az a mondás, hogy jó nem létezhet rossz nélkül a pedagógiára is igaz. Ahol nevelésről, pedagógiáról beszélhetünk, ott a jó és a rossz oldala egyaránt felütötte a fejét, mind az oktatásban, mind a családokban. Iskolai és egyesületi életben fellemlhető jelenségek, mint a tanár-diák, edző-sportoló viszony fontosságát hangsúlyozva, kutatásunk célkitűzése az általános és a középiskolai, valamint a sportegyesületekben levő fekete pedagógia jelenlétének a feltérképezése a tanár-diák, valamint az edző-sportoló közötti interakciók vizsgálatával.

A kutatás első részében egy mélyinterjú vizsgálatot végeztünk a fekete pedagógia jelenlétének és megjelenési formáinak részletesebb elemzéséhez, amihez korábbi kutatások módszertanát és eredményeit is figyelembe vettük (Németh, 2005, 2006, 2015, 2021, 2022). A mélyinterjú kutatás eredményeit és egy korábbi kutatást (Hunyady et al., 2006) alapul véve kategóriákat határoztunk meg. Az általunk alkotott kérdőívet, amely főként a fekete pedagógia megjelenési formáira, a résztvevőkre, az esetek okaira és a következményeire fókuszált, 125 fő online formában töltötte ki. A kérdések között közvetlen (indirekt), közvetett (direkt), zárt és félig zárt kérdések egyaránt helyet kaptak, emellett egyes válaszokat 1-5-ig terjedő Likert-skálán kellett megadni. A részben általunk alkotott kategóriák között összefüggéseket kerestünk, majd az így felszínre került adatokat az SPSS statisztikai program segítségével elemeztük.

A fekete pedagógia helyszíneivel kapcsolatban megállapítható, hogy a testnevelés órákon gyakrabban jelentkezett, mint az egyesületekben. Az esetekben szereplő tanárok és edzők többsége 41 és 50 éves kor közé sorolható. A csoportosításokból való választási lehetőségek alapján kiderült, hogy a kitöltők közül legtöbben a megalázás áldozataul estek. Emellett többségben vannak azon esetek, melyekben az elszennvedői eltúrték akár a rendszeres megalázást is, mint azok, ahol külső segítséget igénybe véve vagy egyéb körülmények következtében váltottak volna iskolát, sportot vagy egyesületet. Meg kell jegyeznünk, hogy a kitöltők között olyanok is voltak, akik nem tudtak felidézni egyetlen fekete pedagógiához köthető eseményt sem (35,2%).

A sérelmek, annak ellenére, hogy a kitöltők inkább megrázóan élték meg, vélhetően nem voltak nagymértékben hatással a jövőjükre. A fekete pedagógia minden szintéren való jelenlétének beigazolása indokolja a még pontosabb információk gyűjtése érdekében, hogy az egyes szintek és módszerek külön-külön kutatás tárgyává váljanak.

„HA RÁÉREK JÓ, HA NEM, AKKOR, ÍGY JÁRTAM”.
IDŐBELISÉG ÉS AUTONÓMIA AUTIZMUS SPEKTRUM ZAVARRAL ÉLŐ GYEREKEK
SZÜLEINEK GONDOSKODÁS-TÖRTÉNETEIBEN

NAGY ÉVA

Semmelweis Egyetem ETK Társadalomtudományi Tanszék
evnalev@gmail.com

Kulcsszavak: gondoskodás, időbeliség, autonómia, fogyatékossgal élő gyermeket nevelő szülők

A gondoskodás – így az autonómia/egymástól függés fogalmai is – az emberi élet alapvető aspektusát képezik. A gondoskodásetika megközelítését követve folyton gondoskodásban vagyunk, gondoskodnak rólunk és gondoskodunk másokról, megteremtve így a kölcsönös függőségek hálóját, mely a társadalmi működés alapjául is szolgál. Ebből következően autonómiánkat nem másoktól elszigetelt individuunként, hanem ebben a gondoskodói viszonyrendszerben éljük meg (Kittay, 1999; Tronto, 1993).

A fogyatékossgal élő gyermeket nevelő szülőség kontextusában az autonómia fogalmát felhasználó tanulmányok néhány jól meghatározható téma körül sűrűsödnek, ám ezek ritkán térnek ki az autonómia mindennapi megélésének kérdésére. Az előadás alapjául szolgáló kutatás célja a gondoskodás hétköznapi gyakorlataiban megélt autonómia vizsgálata fogyatékossgal élő gyerekeket nevelő szülők esetében. Ebben a keretben az autonómiára úgy tekintek, mint ami a szülőség mindennapi gyakorlataiban manifesztálódik, melyek a közösen osztott társadalmi világba ágyazódnak (Agich, 2003: 5; Morgan, 2011).

Az előadás ezen szülői autonómia-tapasztalatok egyetlen dimenzióját emeli ki. Azt mutatja be az autizmus spektrum zavarral élő gyermekek szüleivel készült interjúk elemzése alapján, hogy az érintett szülők időkezelési gyakorlataiban hogyan jelenik meg az autonómia tapasztalata. Az elemzés S. Bowlby gondoskodói táj (caringscape) koncepciójára épül, amely szerint a gondoskodás változatos formában megjelenő sokdimenziós teret alkot, melyek magukban foglalják az emberek gondoskodás lehetőségéről és gondoskodással kapcsolatos kötelezettségről szóló képzeteket (McKie et al., 2004; Bowlby, 2012). Részüket képezik azok az idő-stratégiák, amelyeket a mindennapok megtervezése és megszervezése során a gondoskodással összefüggésben kialakítunk, ahogyan a gondoskodás jelen, múlt és jövőbeli képei is ide kapcsolhatók.

Az interjúalanyok egy autizmus spektrum zavarban érintett gyermeket nevelő szülők alkotta virtuális csoporthoz tartoznak, akik a Photovoice (fotóhang) módszer (magyarul többek között: Horváth – Mitev, 2015) alkalmazásával építették fel saját gondoskodói történetüket. Az így kibontakozó szülői narratívákban kerültek azonosításra azok a jelentésegységek, amelyek az autonómia-megélés időbeli dimenzióját mutatják meg. Az érintett szülők gondoskodói tapasztalataik elmondásán, értelmezésén keresztül reflektálni tudnak saját pozíciójukra és kifejezik saját szülőség-koncepciójukat. E látószög kiválasztása (azaz a szubjektív értelmezésmódok feltárása a hétköznapi gyakorlatok elemzésén keresztül) és az alkalmazott kutatási módszerek (amelyek a kutatásba bevont szülők hangját jelenítik meg) megsokszorozzák a reflexió lehetőségét, hiszen módot nyitnak arra, hogy a kutatásba bevont szülők saját történeteikre tekintve maguk is megfigyelővé és a kutatás alakítójává válhassanak. Ez a folyamat a részvételiség biztosításával önmagában is egyfajta autonómia-tapasztalat forrása lehet.

KÖZÉPISKOLÁS TANULÓK KÉPESSÉGEIKKEL KAPCSOLATOS MEGGYŐZŐDÉSEINEK ÉS NEMI SZTEREOTÍPIÁINAK VIZSGÁLATA A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK TERÜLETÉN

NAGY MÁRIÓ TIBOR – KOROM ERZSÉBET

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, MTA-SZTE Digitális Tanulási
Technológiák Kutatócsoport

nagy.mario.tibor@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Oktatáselmélet Tanszék, MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák
Kutatócsoport

korom@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: természettudományos kutatás, nemi sztereotípiák, képességekkel kapcsolatos meggyőződések

Annak ellenére, hogy a nemek közötti egyenlőség az Európai Unió és az ENSZ (1. 2030-as fenntartható fejlődési kerettrendszer) fontos alapértéke, aránytalanul kevés nő dönt úgy, hogy az MTMI (Matematikai, Természettudományi, Műszaki és Informatikai) pályák területén tanul vagy dolgozik (National Science Foundation, 2018). A kutatások több tényezőt azonosítottak, melyek hozzájárulhatnak a nők alulreprezentáltságához. Közöttük említik a nemi sztereotípiákat és a tanulók képességeikkel kapcsolatos meggyőződéseit (Ceci, 2017; Moè et al., 2021). A lányok gyakran szembesülnek az oktatás során a nemi sztereotípiákkal a természettudományok és a matematika tanulásával összefüggésben, ami korlátozhatja hozzáférésüket, felkészültségüket és lehetőségeiket, hogy felnőtként ezekre a területekre lépjenek. Moè (2018) kiemeli, hogy a szülők és a tanárok sokszor a fiúkat ügyesebbnek vélik a matematikában, és a lányok saját bevallásuk szerint már az általános iskola elején úgy érzik, hogy kevésbé értenek hozzá, és kevésbé azonosulnak a tanulásával. A kognitív fejlődéseméleti kutatások azt mutatják, hogy a nemi sztereotípiákhoz való ragaszkodás öt és hét éves kor között a legmerekvebb (Trautner et al., 2005), majd a gyermek- és serdülőkorban egyre rugalmasabbá válik. Egyes tanulmányok arról számolnak be, hogy a nők rugalmasabbak a nemi sztereotípiák kapcsán, mint a férfiak (Clow et al., 2015; Barth et al., 2018). Hazai adatokkal viszont nem rendelkezünk e területen. Kutatásunk célja, hogy a természettudományok tanulásával összefüggésben feltárjuk, megjelennek-e a nemmel kapcsolatos sztereotípiák, és vannak-e a képességekkel kapcsolatos meggyőződésbeli különbségek a nemek között középiskolások körében. Az előadás a pilot vizsgálatunkat mutatja be, melybe 9. (57 fő) és 10. (66 fő) évfolyamos tanulókat vontunk be két gimnáziumból. Az adatfelvétel online zajlott a SINOS (Chen et al., 2013) magyar nyelvre adaptált, 7 alskálát tartalmazó, ötfokú Likert-skálás (1=egyáltalán nem értek egyet) kérdőívvel, melyből jelen elemzéshez egy alskála („a tudomány mindenkinek”), 6 itemét használtuk. Az állítások a tudományos kutatások végzéséhez szükséges jellemzők (tehetség, képesség, alkalmasság) mentén vizsgálták a tanulók nemekkel kapcsolatos meggyőződéseit. A mérőeszköz ezen alskálája megbízható (Cronbach-alfa=0,81). A fiúk mindhárom területen szignifikánsan magasabb pontszámot adtak a saját nemüknek, mint a lányoknak, ezek átlagai: tehetség (Mfiúk=4,69, SD=0,58; Mlányok=3,35, SD=1,59; $t=-5,44$, $p<0,01$); képesség (Mfiúk=4,67, SD=0,70; Mlányok=3,46, SD=1,51; $t=-4,78$, $p<0,01$); alkalmasság (Mfiúk=4,80, SD=0,53; Mlányok=3,55, SD=1,48; $t=-4,65$, $p<0,01$). A lányok hasonlóan magas értékeket adtak a fiúknak, azonban saját magukkal szembeni meggyőződéseik szignifikánsan nem különböznek a fiúknak adott átlagaiktól. A fiúk tehát erős nemi sztereotípiákkal rendelkeznek a képességbeli meggyőződések kapcsán, melyek megszüntetését az oktatási rendszerünknek is szorgalmaznia kell.

Támogató: A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

A TANTERMEN KÍVÜLI MUNKAREND IDŐSZAKÁNAK ÉRTÉKELÉSE A KOMPLEX ALAPPROGRAMOT MEGVALÓSÍTÓ HAZAI INTÉZMÉNYEK KÖRÉBEN

NAGY RÓBERT – RACSKO RÉKA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

nagy.robert@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

racsko.reka@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: online oktatás, módszertani fejlesztés, digitális kompetencia, iskolai digitális átállás

Az iskolák digitális átállásának (Racsko, 2017) igénye szükségszerűséggé transzformálódott a koronavírus-járvány kezeléséhez kapcsolódó intézkedések keretében két alkalommal elrendelt távolléti oktatás során. A tanulási ökoszisztéma (Radó, 2017) valamennyi szereplője új helyzetben találta magát, amikor jelenléti oktatás hiányában kizárólag az online interakciókra építő tanítási-tanulási folyamat részesévé vált. Az új helyzet új fogalmi konstrukciókat és értelmezési kereteket hozott létre a jelenség vizsgálatára: karanténpedagógia (Fekete – Porkoláb, 2020), kényszerű digitális oktatás (Jagodics et al., 2020), VUCA-világ (Szűts, 2020).

Az előadásban a korai iskolaelhagyás megelőzését élményalapú oktatási koncepcióval, a pedagógusok módszertani fejlesztésével, valamint a heterogén tanulói csoportokat előtérbe helyező módszertani megoldásokkal segítő Komplex Alapprogramban érintett iskolavezetők percepciójára építve kívánjuk bemutatni azokat az intézmény-szintű jelenségeket, amelyek a digitális munkarend megvalósításában és elektronikus eszköztár gyakorlati alkalmazásában jelentkeztek. Az adatfelvételre 2020 májusában, valamint 2021 tavaszán került sor az azonos mintához tartozó iskolavezetők (n=34) félig strukturált interjú keretében történt megkérdezésével. Az intézmények közül 30 tankerületi, 4 egyházi fenntartásban működött, 17 községi, 15 városi, 1 megyeszékhelyen működő és 1 fővárosi iskola került kiválasztásra. Az intézményeket teljesítőképesség tekintetében a pedagógiai hozzáadott érték figyelembevételére alapján választottuk ki. Mind a két adatfelvétel (2020.05 és 2021.06) félig strukturált interjú módszerével történt; az első alkalommal személyes, a második időszakban telefonos megkérdezéssel.

A beszélgetések feltáró jellegű elemzését a következő fókuszpontok alapján végeztük el: vezetői döntések szempontjai, KAP elemeinek használata a tantermen kívüli munkarend idején, pedagógusok digitális kompetenciáinak szerepe, szülői szerepfelfogás változása.

A kvalitatív vizsgálat eredményei azt mutatják, hogy 2020-ban a tantermen kívüli oktatás első szakaszában az intézmények azt tűzték ki célul, hogy rendszeres legyen a tanuló és az iskola kapcsolata, ideértve a tanulói feladatok teljesítését is. A fenti célok érdekében az intézmények a tanmenet mentén haladva szelektáltak és emelték ki az adott helyzetben teljesíthetőnek vélt feladatokat. A 2021-es tantermen kívüli, digitális oktatásra szervezeten álltak át az intézmények. Az előző évi tapasztalatok alapján kialakított egységes platformhasználat lehetőséget nyújtott az idő- és energia hatékonyabb kihasználására mind a pedagógusok, mind a tanulók és az őket támogató szülők számára.

Támogató: A kutatás az EFOP-3.1.2-16-2016-00001 azonosítószámú, „A köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából – Komplex Alapprogram bevezetése a köznevelési intézményekben” c. pályázat keretében valósult meg.

**ÚJ HAZAI MÉRŐESZKÖZ AZ ÖNSZABÁLYOZÁS MÉRÉSÉRE:
A GYERMEK ÖNSZABÁLYOZÁS ÉS VISELKEDÉS KÉRDŐÍV HAZAI VÁLTOZATÁNAK
BEMUTATÁSA. AZ ÖNSZABÁLYOZÁS MÉRÉSÉNEK JELENTŐSÉGE
AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET IDŐSZAKÁBAN**

NAGY-TÓSZEGI CECÍLIA – RÓZSA SÁNDOR – LÁBADI BEATRIX

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

nagytoszegicecilia@gmail.com

Károli Gáspár Református Egyetem BTK Pszichológiai Intézet

rozsqq@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem BTK Pszichológia Intézet

labadi.beatrix@pte.hu

Kulcsszavak: Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív, önszabályozás, kognitív szabályozás, érzelemszabályozás, iskolaérettség

Háttér: Az önszabályozás képessége az élet első öt évében dinamikusan fejlődik és számos kutatás mutat rá arra, hogy meghatározó szerepe van a későbbi fejlődésre. Az érzelem- és viselkedésszabályozás képessége fontos eleme a szocio-emocionális fejlődésnek, az iskolaérettség kialakulásának, a sikeres iskolai beválásnak és a tanulási képességek kibontakozásának (Diamond, 2016; Howard – Melhuish, 2017; McClelland et al., 2015; Rademacher – Koglin, 2019). Az önszabályozás szerepét a proszociális viselkedés, a szociális problémamegoldó készség, és a kortárs kapcsolatok korai fejlődésével kapcsolatban egyaránt hangsúlyozzák (Denham et al., 2012; Teglassi et al., 2015). A jó önszabályozási készség protektív faktor az egészséges pszichés fejlődésre nézve, míg az alacsony önszabályozási készség rizikófaktor a viselkedési problémák és az agresszív viselkedésformák megjelenésében (Cicchetti et al., 1995). A hazai korai intervenció ágazatközi összehangolását szorgalmazó szakmai törekvések (Kereki, 2015, 2020) a kiemelt figyelmet igénylő és a fejlődési rizikó miatt ellátásra jogosult gyermekek esetében is hangsúlyozza a preventív korai ellátás fontosságát. Mindezek indokolják, hogy a gyermekek önszabályozásának mérésére megfelelő megbízhatósággal használható hazai mérőeszközökkel rendelkezünk. Célkitűzés: A Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív (Howard – Melhuish, 2017) magyar nyelvű változatának elkészítése és átfogó pszichometriai elemzése, a 33 tételes skála faktorszerkezetének részletes vizsgálata, amely a tételek belső konzisztenciájának, illetve modern valószínűségi tesztelmeleten nyugvó elemzésére 4-7 éves neurotipikus fejlődésű gyermekek mintáján ($n = 791$). Tanulmányunk fontosságát az adja, hogy a hazai gyakorlatban a gyermekek önszabályozásának többdimenziós mérésére szolgáló eszköz bevezetése hiánypótló. Törekedtünk egy olyan hazai változat kialakítására, mely a gyakorlatban jól alkalmazható, emellett megfelel a pszichometriai kritériumoknak. Módszerek: A fordítás sztenderd lépéseit követően a kérdőív faktorszerkezetét feltáró és hierarchikus faktorelemzések segítségével vizsgáltuk. Eredmények: A magyar mintán történő elemzések alapján a Gyermek Önszabályozás és Viselkedés Kérdőív 30 tételes, bifaktoros, háromdimenziós magyar változata került kialakításra, amely jó pszichometriai tulajdonságokkal rendelkezik. A megbízhatósági kritériumnak valamennyi skála Cronbach-alfája megfelel: Társas kapcsolatok, Szociabilitás: 0,81; Kognitív önszabályozás: 0,83; Érzelemszabályozás: 0,85, a teljes kérdőív: 0,90. Következtetések: Eredményeink szerint a Gyermek Önszabályozás és Viselkedés kérdőív 30 tételes magyar változata megfelelő megbízhatósággal használható az önszabályozás fejlődésének kutatására, az önszabályozás területén mutatkozó nehézségek szűrésére óvodás korban. Segítséget kínálhat az iskolaérettség vizsgálatának körében, továbbá a pszichés fejlődés szempontjából sérülékeny a gyermekek preventív fejlesztő programjainak kidolgozásában.

TALENT DEVELOPMENT PROCESS: A SYSTEMATIC REVIEW

NIKOL NAŇÁKOVÁ

Department of Sociology, Andragogy and Cultural Anthropology,
Palacký University Olomouc
nikolnanakova@gmail.com

Keywords: talent, talented adult, talent development, review study

The aim of the paper is to present a systematic review study that deals with the process of adult talent development within the concept of talent management in organizations. Despite the currency of the topic in practice, this issue is not sufficiently reflected in the educational sciences. The study summarizes the current knowledge about the process of talent development in organizations and its aim is to find out what practices in relation to approaches to defining talent are significant in the development of individuals considered as talented. The talent development process is part of a broader area, the human resource development and it originated as part of a broader concept of talent management in the early 1990s as a response to the economic need felt by organizations due to the shortage of knowledge workers in the labor market (Colling & Mellahi, 2009; Sparrow, 2019). For the purposes of this work, I primarily define the term talent as a designation that reflects the criteria of a particular organization, and which causes the choice of certain development strategies by both the organization and the individual. In the organizational environment, I look at the use of the term talent primarily as a tool for the organization to meet its strategic goals, where the creation of criteria should ideally reflect the individual competencies of the individual in relation to the job or position the individual performs. The study offers answers to the questions: What are the approaches to the definition of talent in adults in organizational practice? What theoretical anchors appear among the existing literature? What practices are talented adults in development organizations? For the purpose of theoretical research, I choose a systematic review study. Empirical studies were searched in the Web of Science and Scopus databases using combinations of keywords related to the talent development process in organizations: talent development and talent management in the field of title, abstract and keywords. The whole overview analysis was framed by the following basic criteria for the selection of studies: 1. studies written in English; 2. the upper limit of the time span of the studies was set as 2021, the lower limit was 2011; 3. studies relating exclusively to the concept of talent management and / or development; 4. peer-reviewed articles; 5. country of Europe. The resulting 56 studies (empirical and theoretical) revealed mainly approaches to defining the concept of talent in organizations, as well as theoretical anchors of quantitative research, as well as semantic contexts resulting from qualitative research. Despite the wide range of theoretical anchors and semantic contexts, studies lack andragogical theories through which the talent development process can be viewed. Based on these findings, the author proposed her own dissertation research.

ÚJ HELYZET ÚJ KÉPZÉSI FORMA? ÚJ KOMPETENCIÁK? KOMPETENCIÁK ÉS ELVÁRÁSOK AZ ÓVÓNŐKKEL SZEMBEN AZ ÓVÓNŐKÉPZÉS FELSŐFOKÚVÁ VÁLÁSÁNAK TÜKRÉBEN

NEMES-WÉBER ZSÓFIA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
zsofiweber87@gmail.com

Kulcsszavak: Óvodai Nevelés, óvónőképzés, kompetenciák

Napjainkban, mikor a vírus áthelyezte az oktatást a virtuális térbe, hasznos lehet visszatekinteni korábbi jelentős változásokra, nagy kihívásokra az oktatás területén, azok megoldásaira és következményeire.

Hasonló léptékű változás volt az óvóképzés 1959. évi felsőfokúvá válása, egyben a tananyag nagymértékű módosítása. Az új elvárások új kompetenciák megjelenését és a korábbiak átértékelését eredményezték. Hangsúlyossá vált a világnézeti szilárdság, szakmai felkészültség, szakmai gyakorlat, hivatástudat, gyermekszemlélet, társadalmi munkavállalás, a szülőkkel való együttműködés. Megjelentek a Marxizmus-leninizmus, Neveléstudomány, Neveléstörténet, Népművelés, Gyermek- és ifjúságirodalom, Óvodaegészségtan, Óvodaszervezetan, Módszertan elnevezésű tantárgyak, míg a természettudományos tárgyak szinte teljes egészében eltűntek a felsőfokú képzésből. Kutatásomban az Óvodai Nevelés folyóiratban az 1953-1962 között megjelenő óvónőképzéssel, az óvónők teljesítményével és minősítésével kapcsolatos cikkek tartalomlemzésével igyekszem feltárni a vizsgált időszakra jellemző hangsúlyos képességeket.

A kutatás elsődleges forrásai a korszak szaksajtójának, az Óvodai Nevelésnek, a Közoktatásügyi Minisztérium folyóiratának vonatkozó cikkei, amelyet a vizsgált időszakban működő Óvónőképző Intézetek évkönyveinek tartalmilag orientált kvalitatív módszerével vizsgált releváns szakaszai egészítenek ki.

Mindezek együttesen tudósítanak az új elvek érvényesüléséről, a képzés céljainak változásáról, a tananyag és a vizsgák összetételéről és a társadalmi elvárásokról és megítélésről. A képzésben eszközölt változások eredményeinek ismerete támpontot adhat a jelen helyzet és a jövőbeli nagyívű változások kezeléséhez. A sajtó- és tartalomlemzés mellett a vonatkozó jogszabályok mutatják a megjelenő társadalmi és szakmai elvárásokat. A szaksajtóban megjelentek a továbbképzés hatásait vizsgáló cikkek, írások az új rendszerű óvóképzés eredményeiről és hiányosságairól, ugyanakkor az 1960-as években megjelent évkönyvek is reflektálnak, építő jellegű kritikával élnek a bevezetett képzési rendszer hatékonyságával kapcsolatban.

A TANULÁS MŰVÉSZETE. VÉGREHAJTÓ FUNKCIÓK FEJLESZTÉSE KREATÍV PEDAGÓGIÁVAL

NÉMETH SZILVIA

T-Tudok Tudásmenedzsment és Oktatókutató Központ

nemeth.szilvia@t-tudok.hu

Kulcsszavak: kreativitás, végrehajtó funkciók fejlesztése, bemeneti és kimeneti mérés

A Tanulás Művészete (Art of Learning) egy olyan kutatási műltra visszatekintő kezdeményezés, mely azon a feltételezésen alapul, hogy a művészet kulcsfontosságú lehet a gyerekek végrehajtó funkcióinak fejlesztésében (Hundevidt – Klausen, 2019). A programot a brit eredetű Kreatív Partnerség program inspirálta, mely egy olyan innovatív, a kreativitást, kritikai gondolkodást és a diákok aktív bevonódását támogató pedagógiai módszer, amely tanárok és művészek osztálytermi együttműködésén alapul. A módszer művészetet, kultúrát, és kreatív szemléletet csempész a tantermekbe.

A hároméves, brit-magyar-norvég együttműködésben megvalósuló projekt közvetlen előzménye egy 12 hetes norvég pilot program volt, amelynek eredménye alapján megállapítást nyert, hogy a programban részt vevő diákok egyes végrehajtó funkciói szignifikánsan javultak a kontroll diákok fejlődéséhez képest. (Végrehajtó funkciók alatt az agy kontroll funkcióit értjük, mint a munkamemóriát, az önuralom gyakorlását, vagy a kognitív rugalmasságot. A végrehajtó funkciók megfelelő működése elengedhetetlen a sikeres tanuláshoz.)

A Tanulás művészete program tehát azzal az előfeltevéssel indult, hogy a programban részt vevő diákok végrehajtó funkciói nagyobb ütemben fognak fejlődni, mint a kontroll iskolákban tanulóké. A korábbi tapasztalatok alapján pedig azt is feltételeztük, hogy a kezdetben alacsony iskolai teljesítményű tanulók fejlődése lesz a legnagyobb. Azáltal, hogy a diákok végrehajtó funkcióit fejlesztjük, megerősítjük a tanulásra való képességüket. A projekt további hatása lehet a művészeti tárgyak legitimitásának növelése az iskolákban, valamint pozitív hatással lehet a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai fejlesztési gyakorlatára is.

Magyarországon három általános iskola vesz részt aktívan a kutatási projektben, az eredmények tesztelését pedig két kontroll iskola segíti. Az iskolák mindegyike kap egy „saját” művészt, aki a projektben részt vevő pedagógussal együtt valósítja meg a Tanulás művészete projekt szakértői által kidolgozott, tantervi keretbe illeszkedő gyakorlatokat. A művészek különféle művészeti ágak professzionális képviselőiként érkeznek az iskolákba, külön felkészítő tréning után. A beavatkozás intenzív, időtartama négy félév a 2021/22-es és 2022/23-as tanévben, a program célcsoportja az első osztályos tanulók. Félévenként 12 hétben, heti három alkalommal kerül sor a projekt-iskolákban a művész-pedagógus kooperációban megvalósuló foglalkozásokra.

A jelen előadás célja nemcsak a program fejlesztett tartalmának, tantervi kapcsolódásának a bemutatása, hanem az első év mérési eredményeinek az ismertetése is. A programban résztvevő tanulók teljesítményét mind a kontroll, mind az intervenciók osztályokban a tanév elején és végén mérjük, a résztvevő iskoláknak részletes, személyre szóló visszajelzést biztosítva.

Támogató: A projekt az Erasmus+ program keretében valósul meg.

PSYCHOMETRICAL VALIDATION OF A QUESTIONNAIRE MEASURING VIETNAMESE UNDERGRADUATES' ATTITUDE TO TECHNOLOGY INTEGRATION IN ENGLISH EDUCATION

LAN ANH NGUYEN THUY – ANITA HABÓK

Doctoral School of Education, University of Szeged
lan.anh.nguyen@edu.u-szeged.hu
Institute of Education, University of Szeged,
MTA-SZTE Digital Learning Technologies Research Group
habok@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: attitude, undergraduates, EFL, ICT

In the era of multimedia, it can not be denied that technology has extensively become a fundamental feature of foreign language education (Lodhi et al., 2019). Among various factors affecting the usage of didactic technologies in teaching and learning foreign languages, attitude is considered as one of the essential elements that impact the acceptance and effectiveness of digital application in language learning.

In the Vietnam education system, the Ministry of Education and Training has issued multiple projects to support teachers and students to effectively integrate digital tools in their language teaching and learning, however, the result has not been positive until the current time. There are some research investigating the teachers' attitude to the usage of technology in teaching while few studies focus on that of students. One of the reasons for that is the lack of assessment tools assessing students' attitude to technology application in their learning.

Therefore, the current study aims to validate a questionnaire assessing EFL students' attitude to the usage of digital applications in their language learning. Exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis, and Rasch model analysis were run on SPSS, Amos, and Conquest to test the psychometric of the questionnaire in the Vietnamese context. The exploratory factor analysis suggests a new structure of the questionnaire with an appropriate level of cumulative variance. Also, the model fit indices from confirmatory factor analysis are acceptable. In addition, the result from Rasch model analysis showed the appropriate fitness between items and persons.

It can be concluded that the attitude assessment tool is appropriate to measure Vietnamese students' attitude to the integration of digital technologies in language classrooms. In general, the result of the study shows that students are interested in applying ICT in their language learning. Moreover, female students have a more positive attitude to technology integration than their male counterparts. The study also reveals that fourth-year students are more interested in learning English language with technology than the three other year group students.

CONTENT AND EFFECTIVENESS OF TVET TEACHER CPD IN KENYA

MOSES NJENGA

Eötvös Loránd University
gundanjenga@gmail.com

Keywords: continuing professional development, TVET, teachers, Kenya

The quality and relevance of Technical Vocational Education and Training (TVET) depends on the professional competencies of TVET teachers. The dependence highlights the need for sustainable and effective TVET teacher Continuing Professional Development (CPD).

However, while the content and features of teacher CPD are critical for effective teacher CPD, research on the content and features of TVET teacher CPD in Kenya remains scant. Moreover, it is not clear if TVET teacher CPD practices in Kenya meet the criteria for effective CPD. This lack of insight in turn hinders the development policies to support sustainable and effective TVET teacher CPD.

This study therefore sought to investigate the content and effectiveness of TVET teacher CPD practices in Kenya.

Adopting a mixed methods approach involving a questionnaire survey and semi-structured interviews, data was collected from 186 TVET teachers drawn from six TVET institutes in Kenya's Nairobi metropolitan area. The questionnaire survey focused on the content teachers focus their CPD on, the perceived impact of the content, and how well their past CPD activities met the criteria for effective teacher CPD as identified by Desimone (2009).

The interviews focused on the reasons TVET teachers have for focusing their learning on particular content and why they prefer to use the learning methods they choose. Data was analysed by combining descriptive and inferential statistical analysis of the survey data with thematic analysis of the interview data to arrive at a unified set of findings.

Teachers frequently focus their professional learning on subject matter knowledge with the aim of improving mastery of subject knowledge. Content aimed at developing pedagogical knowledge and pedagogical content knowledge is less frequently chosen. However, teachers who had received pre-service teacher training were more likely to focus their CPD on pedagogical content knowledge compared to teachers without ITE. This suggests that pre-service teacher training has a positive effect in sensitizing teachers on the value and importance of pedagogical content knowledge.

Simple linear regression showed that increasing effectiveness of CPD activities was associated with the higher perceived impact of CPD activities. However, past CPD activities were found not to fully meet the criteria for effectiveness as past CPD activities often lacked in active learning, collaboration, and were often of limited duration.

Given the strong focus on developing subject knowledge at the expense of pedagogical knowledge and pedagogical content knowledge, it is recommended that teachers are sensitized on the value of, and the many avenues of developing these other forms of teacher professional knowledge. It is further recommended that TVET teachers are supported to adopt active and collaborative learning activities that are spread over extended time durations.

TANÍTÓSÁG ÉS MÉHÉSZET EGY SZEGEDI MÉHÉSZETI SZAKLAPBAN

NÓBIK ATTILA

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Pedagógiai Intézet Tanítóképző Tanszék
nobik.attila@szte.hu

Kulcsszavak: néptanítóság, méhészet, dualizmus

A nemzetközi szakirodalomban a tanítóság mint társadalmi csoport történetét feltáró kutatások (pl. professzionalizáció, feminizáció) megerősödése figyelhető meg az elmúlt évtizedekben. Az elmúlt néhány évben pedig megerősödött a társadalomtörténi megközelítés, és olyan témák kerültek a nemzetközi szakirodalom fókuszába, mint a pedagógusok anyagi (materiális) valósága, a tanárok származása, vagy éppen a tanárok keresetének és életkörülményeinek a vizsgálata.

Noha például a magyarországi tanítóképzés vagy néptanítói szakmások története alaposan feltárt, a magyar néptanítóság társadalomtörténete, például az ún. mellékjövedelmek kérdése kevésbé feltárt területnek számít.

A tanítóság és az egyik legelterjedtebb mellékjövedelmi forrásnak számító méhészet kapcsolata közismert, azonban rendszeres kutatások nem irányultak rá. Vizsgálatom ezért a dualizmus-kori néptanítóság társadalomtörténetének jobb megértéséhez járul hozzá.

Kutatásomban a néptanítók jelenlétét és aktivitását vizsgáltam az Alföldi Méhészet című méhészeti szakfolyóirat 1917 és 1921 közötti öt évfolyamában. A forrást kiválasztását két aspektus indokolta. Korábbi kutatásaim a pedagógiai szaksajtó és 19. század végi méhészeti szaklapok kapcsán vizsgálták a tanítóság és a méhészet viszonyát. Az Alföldi Méhészet kutatásával egy újabb időszak vizsgálata vált lehetővé, valamint megjelent a lokalitás szempontja is.

A folyóiratban számos közlemény tanúskodik a néptanítóknak a méhészet területén kifejtett munkásságáról. A folyóirat rendszeresen hírt adott a Szegedvidéki Méhész-Egyesület, valamint más méhészegyesületek életéről, beleértve az azokban részt vevő tanítók tevékenységét. Néhány közlemény expliciten foglalkozott a néptanítóságnak a méhészet terjesztésében betöltött (esetleges) szerepével. Sajátos témaként bukkant fel a háború hatása a méhészetre.

Más szaklapokhoz hasonlóan az Alföldi Méhészetben is felbukkan a méhészeti vándortanítók és a tanítók illetékességének kérdése. Korábbi kutatások arra hívták fel a figyelmet, hogy a pedagógiai szakfolyóiratokban élesen elkülönült a tanítók pedagógiai szakértői és méhészeti szakértői szerepe. Ez ebben az esetben is megfigyelhető, hiszen a méhészet terjesztésének elsőségéért vívott harcban a tanítók nem egzisztenciális, hanem szakértői érveket sorakoztattak fel, amikor a vándortanítók szerepének elégtelensége és saját szerepük erősítése mellett érveltek.

A forrásban új jelenségként azonosítható a nők jelenléte a méhészet terén. A korábbi időszakból megvizsgált Néptanítók Lapjában és a Méhészeti Közlönyben nem találunk női szerzőket, de a tanítónőknek a méhészet területén lehetséges szerepével sem foglalkoztak a források. Noha a vizsgált Alföldi Méhészetben is csupán két női szerzőt találunk, ez elmozdulásnak tekinthető a korábbi viszonyokhoz képest. Az ő közleményeik elemzésével a kutatás nem csupán a dualizmus-kori néptanítóság (társadalom)történetének, de feminizációjának jobb megértéséhez is hozzájárul.

AZ ONLINE EGYETEMI TESTNEVELÉS FELADATA A COVID-19 ALATT ÉS UTÁN**NOVÁK ÁGNES – KOVÁCS KATALIN**

Eötvös Loránd Tudományegyetem

novak.agnes@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem

kovacs.katalin@ppk.elte.hu**Kulcsszavak:** online egyetemi testnevelés, motiváció, COVID-19

A 2019-es világméretű járvány az egyetemi testnevelés oktatását is megváltoztatta. Az ELTE-s tanárok innovatív kurzusa a diákok életmódját és az online világ szabadságát integrálja, azaz a hallgatók bármikor, bárhol és bármennyit mozoghatnak. Mivel hazánkban a sportolási szokások és a fizikai aktivitások negatív irányvonalat mutatnak (Perényi, 2013; Csabai et al., 2007; Ács et al., 2020), a testnevelők célul tűzték ki az egészség-tudatos és fizikailag aktív életmód kialakítását. További vizsgálatok megállapították, hogy a stressz határozottan megnövekedett a pandémia alatt, valamint azt is bebizonyították, hogy a mozgás stresszoldó faktor (Szabó et al., 2020, 2021). A 2021-es tavaszi online kurzus motivációs eredményei (Novák – Kovács, 2021) alapján a zárlat idején az egészséges életmód és a fizikai fittség voltak a legerősebb motivációs faktorai a mozgásnak. Jelenlegi tanulmányunk célja megvizsgálni, hogy a Covid mentes félév hatására történtek-e változások a mozgást motiváló tényezők esetében.

Feltételeztük, hogy az egészséges életmód fenntartása és a fizikai fittség továbbra is kiemelkedő helyen szerepel; a Covid hatására a stresszkezelés fontossága megnövekszik.

A kérdőívet a 2020/21-es tanév (amikor a korlátozás még tartott) és 2021/22-es tanév tavaszi szemesztereinek végén töltötték ki a hallgatók, ami a kurzusra vonatkozó, általános adatok mellett az EMI-2 motivációs 5 fokú skálát tartalmazta. Az adatokat leíró statisztikával (JASP) és t-próbával elemeztük. A kérdőíveinket 2021-ben 287 hallgató töltötte ki (nő=228), míg 2022-ben (n=215, nő=148).

Az EMI-2 14 alfaktora közül, csak 4 alfaktornál – testsúlykontroll, az egészséges életmód fenntartása, a fizikai fittség, és a mozgékony életmód – nem találtunk változást a motiváció szintjében. Az „egészség” attitűdöt az egészséges életmód fenntartása mellett további 2 alfaktor is jellemzi: az egészségmegőrzés, és az egészségügyi kockázatok elkerülése. A mozgás motivációjában mindkettő alfaktor szignifikánsan nőtt ($p < .001$).

A stresszkezelés mint motivációs tényező jelentősége, hasonlóan az egészség faktorokhoz, megnőtt a Covid alatt. Az egyetemisták életében az egészséges életmód fenntartása és a fizikai fittség is megőrizte vezető szerepét, és a stresszcsökkentés felzárkózott. Az egészségügyi kockázat szignifikánsan nőtt, de továbbra is az utolsó helyen szerepel mint motivációs tényező. Mivel a 14 alfaktorból tízben jelentősen emelkedett a mozgás iránti motiváció ezért a testnevelőknek már nem az egészség-tudatos és fizikailag aktív életmód kialakítása a célja, hanem ezek fenntartása.

VISSZATÉRŐ OKTATÁS: MIÉRT (IS) TANULNAK A FELNŐTTEK?

NYILAS ORSOLYA – FÓNAI MIHÁLY FERENC

Nyíregyházi Egyetem

nyilas.orsolya@nye.hu

Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar

fonai.mihaly@gmail.com

Kulcsszavak: life long learning, felnőttoktatás, „visszatérő tanulás”, motívumok

Az élethosszig tartó tanulás paradigmája azon a feltevésen alapul, hogy a versenyképes tudásalapú társadalomban és gazdaságban egyre nagyobb az igény arra, hogy a felnőttkori tanulást segítő intézmények igazodjanak az egyéni és közösségi elvárásokhoz, hogy az egyének életük bármely szakaszában elkezdhessenek tanulni, bármilyen tanulási formát választhassanak, és állandó motiváció van a tanulásra a társadalmon belül. Olyan fejlesztési tartalmakat tart kívánatosnak, amelyek az emberek (a személyiség) minél teljesebb személyes és társadalmi kibontakozását szolgálják. De mindezek a tudások (kompetenciákként is) az emberi tudás humántőke mivoltát, a gazdaság számára akkumulálódó emberi erőforrás-minőségét fejezik ki. (Kaposi, 2014) Továbbra is fő szempont a versenyképesség, így érthető, hogy a felnőttkori tanulást jelentősen meghatározták azok az elméleti koncepciók, modellek melyek a rekurrens/visszatérő oktatással (recurrent education) kapcsolatban jelentek meg és nyertek alkalmazást a lifelong learning fogalmán belül a rekurrens oktatás koncepciójának részeként (Németh, 2003; Stenberg, 2007, 2009).

Kutatásunkban az egyén szemszögéből vizsgáltuk a TÁMOP-1.1.2-11/1-2012-0001 „Decentralizált programok a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásáért”, illetve a „GINOP -5.1.1-15 Út a munkaerőpiacra” program „Gyógyszertári asszisztens” támogatott munkaerő-piaci képzéseknek az eredményességét. A képzések résztvevőivel (200 fő) Nyíregyházán kérdőíves adatfelvétel és fókuszcsoporthoz tartó interjú készült 2015-20-ban. A kutatás eredményei közül a „visszatérő oktatást” alakító főbb jelenségek, változók hatását mutatjuk be. Kutatásunkat sok szempontból feltáró, problémamegfogalmazó kutatásként értelmezzük, vannak „tapasztalati” elvárásaink a képzést illetően. Emiatt vártuk azt, hogy a munkanélküliség, a tájékozottság, a célok, az elvárások és az elégedettség hat a vizsgált problémára, a „visszatérő oktatásban” való részvételre és annak motivációira.

A visszatérő tanulás egyik mutatója, hogy a képzésekbe bekapcsolódók vettek-e már részt korábban támogatott felnőttképzésben. A vizsgált mintában azoknak az aránya, akik igen, 61,8 százalék volt, ami igen magas. Miközben a képzésről kritikus véleményt fogalmaztak meg, a válaszolók háromnegyede „jól érezte magát” a tanfolyamon, amit elsősorban a csoportnak tulajdonítottak. Viszonylag magas azoknak is az aránya, akik a képzés során elsajátított szakmában helyezkednének el (41,8%), és a megfogalmazott kritikai észrevételek ellenére a válaszolók több mint a fele újra tanulna valamilyen tanfolyamon, ha arra szükség volna.

Mindez megerősíti a „visszatérő oktatással” kapcsolatos véleményünket, mely szerint a munkaerő-piaci képzések jelentős mértékben kényszerként jelennek meg a résztvevők értékelésében, ugyanakkor a befektetett munka miatt jelentős mértékben azonosulnak is azzal, nem beszélve a képzési idő alatt megvalósuló társas kompetenciákról, kapcsolatokról.

**AZ EURÓPAI DIMENZIÓ OKTATÁSÁRA VALÓ FELKÉSZÍTÉS A NÉMET
PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN. AZ >„EUROPA” ALS UNTERRICHTSTHEMA AUS
(FACH)DIDAKTISCHER PERSPEKTIVE - TEIL 1 ÉS TEIL 2< ELNEVEZÉSŰ
SZEMINÁRIUMOK EVALUÁCIÓJÁNAK EREDMÉNYEI**

ÓHIDY ANDREA

Pädagogische Hochschule Freiburg
andrea.ohidy@ph-freiburg.de

Kulcsszavak: európai dimenzió, pedagógusképzés, Németország

Az előadás középpontjában a németországi pedagógusképzés európai dimenzió oktatására való felkészítésének lehetőségei állnak.

A kutatási kérdés relevanciáját és aktualitását az európai és németországi oktatáspolitikai és neveléstudományi diskurzusban mára fontos vezérelvvé vált „európaizálódás” koncepciójának (Óhidy, 2009, 2014) gyakorlati hiányosságai adják. A kutatás célja az európai dimenzió iskolai oktatására való felkészítés lehetőségeinek vizsgálata a Freiburgi Pedagógiai Főiskolán a 2021/22-es téli és a 2022-es nyári szemeszterekben először oktatott >„Europa” als Unterrichtsthema aus (fach)didaktischer Perspektive - Teil 1 és Teil 2< elnevezésű szemináriumok evaluációjának segítségével. A kutatás központi kérdését tehát a két említett szeminárium eredményességi vizsgálata alkotta, vagyis az a kérdés, hogy mennyiben mozdították elő a résztvevő pedagógus-hallgatóknak az európai dimenzió oktatására való felkészültségét? A kutatási mintát a szemináriumokon résztvevő diákok alkották. A hatásvizsgálatot kérdőíves felmérések és a résztvevő diákokkal készült interjúk kvalitatív elemzésének segítségével végeztük el. Az elemzés társadalomtudományi elméleti hátterét Helmut Fendnek az iskola társadalmi funkcióiról szóló elmélete (Fend, 1980, 2003), Walter R. Heinznek az iskolai gate-keeperekről szóló elmélete (Heinz, 1996), valamint az európai dimenzió iskolai oktatásának koncepciói (többek között: Zarándy, 1998; Karikó, 2001; Rickal – Giese – Jenninger, 1990; Vass, 2009; Jobst, 2010) adják. A vizsgálat egyik legfontosabb eredménye – amely főként az pedagógusképzés gyakorlata számára releváns –, hogy egyértelműen kimutatta a vizsgált szemináriumok pozitív hatását a részt vevő pedagógus-hallgatók felkészültségére.

Supported by the ERASMUS+ Programme of the European Union.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

OKTATÁSI RENDSZER ÉS ROMA TÁRSADALMI MOBILITÁS CSEHORSZÁGBAN, LENGYELORSZÁGBAN, MAGYARORSZÁGON, ROMÁNIÁBAN ÉS SZLOVÁKIÁBAN – EGY NEMZETKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÓ VIZSGÁLAT

ÓHIDY ANDREA

Pädagogische Hochschule Freiburg
andrea.ohidy@ph-freiburg.de

Kulcsszavak: oktatási rendszer és társadalmi mobilitás, európai roma kisebbség, nemzetközi összehasonlítás

A kutatás középpontjában az európai (cseh, lengyel, magyar, román és szlovák) roma kisebbség oktatási helyzetének és társadalmi mobilitásának vizsgálata áll. Az oktatási rendszer központi szerepet játszik a társadalmi mobilitás támogatásában vagy akadályozásában (Bourdieu – Passeron, 1974; Fend, 1980, 2006). Ez igaz az európai roma kisebbség helyzetére is: A romáknak a nem-roma népességhez viszonyítva alacsony iskolai végzettségét legtöbbször hátrányos társadalmi és gazdasági helyzetükkel magyarázzuk. De ez fordítva is igaz: alacsony iskolai végzettségüket nemcsak következménynek, hanem oknak is tekinthetjük, hiszen a társadalomban és a munkaerőpiacon betölthető pozíciók elosztása is sokban függ az oktatási rendszerben való részvétel sikerességétől. Ezért az oktatásban és az egész életen át tartó tanulásban való részvételét tekintjük az európai roma kisebbség társadalmi helyzetének javításának fő stratégiájaként, különösen amióta az Európai Unió „európaizálta a romakérdést” (Ram, 2015). Az EU oktatáspolitikai tevékenységében központi szerepet játszik az élethosszig tartó tanulás, melyhez olyan politikai és gazdasági célkitűzések kapcsolódnak, mint pl. a gazdasági növekedés és a társadalmi kohézió elősegítése (Óhidy, 2008, 2009). A kutatás öt országtanulmány (l. Óhidy – Forray, 2019) nemzetközi összehasonlító elemzésének segítségével vizsgálja a cseh, lengyel, magyar, román és szlovák roma kisebbség esélyeit és problémáit az oktatáson keresztül társadalmi mobilitás terén. A vizsgált országok kiválasztása a „most-similar-systems design” elve alapján (Przeworski – Teune, 1970) történt.

A kutatás célja az oktatási rendszer és a roma társadalmi mobilitás kapcsolatának elemzése a vizsgált országokban. A kutatás társadalomtudományi hátterét Helmut Fendnek az oktatási rendszer társadalmi funkcióiról (Fend, 1980, 2003), valamint Pierre Bourdieunak a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséről szóló elméletei (Bourdieu, 1978) adják. A vizsgálat egyik legfontosabb eredménye, hogy kimutatta, hogy a vizsgált országok oktatási rendszerei – oktatáspolitikai reformjaik ellenére – a roma kisebbségeik társadalmi helyzetének javítását eddig legjobb esetben is csak nagyon kis mértékben tudták elősegíteni. A romák többségének szegregációja és intézményes diszkriminációja (nemcsak) az oktatásban továbbra is mindennapos tapasztalat. Ezért esetükben sokszor még mindig csak „az esélyegyenlőség illúziójáról” (Bourdieu) beszélhetünk.

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciája a neveléstudományi és oktatásszociológiai kutatások lehetséges oktatáspolitikai tanácsadói funkciójában keresendő. A sikeres és kevésbé sikeres oktatáspolitikai intézkedések, és azok eredményeinek elemzése hozzájárulhatnak az élethosszig tartó tanulás megvalósításához, mégpedig úgy, hogy a „Lifelong Learning for All”-célkitűzés ne csak politikai jelszó maradjon, hanem ténylegesen elősegítse az európai roma kisebbség társadalmi helyzetének javulását.

THE TENETS OF DISTRIBUTED PEDAGOGICAL LEADERSHIP IN PRE-SERVICE TEACHER EDUCATION

PETER OKIRI – MÁRIA HERCZ

University of Szeged
ochiengokwirih@gmail.com
Eötvös Loránd University
hercz.maria@tok.elte.hu

Keywords: teacher leadership, distributed pedagogical leadership, pedagogical improvement, collaboration

The art of teaching and the process of becoming a teacher is considered and seen to be a complex practice in the teaching profession. Pre-service teacher education lays a firm foundation for one to be considered a trained, qualified, and competent teacher (Afalla & Fabelico, 2020). Teaching essentially commences with several initial encounters with rigorous preparation and continues through the structures of teaching and learning processes in the classroom and beyond (Boaduo et al., 2011). The research aimed at gaining a holistic understanding of the perception of stakeholders on the enactment of distributed pedagogical leadership in the teacher education context. A case study research method was carried out in a diploma teacher training college in Kenya. A sample size of n=263 participants, purposively selected, comprising of center managers, tutors, and student teachers were voluntarily accepted to be part of the study. Data was collected using an adapted quantitative questionnaire with 30 items on a 5-point Likert scale. Data analysis was done using SPSS 25 version. The findings revealed that dimensions of distributed pedagogical leadership enhance quality learning and pedagogical improvement during the preparation of future teachers. Collaborative interaction among the tutors and the trainees provides the stakeholders with the empowerment of sharing responsibilities and duties independently but interdependently. The study recommended for further studies be undertaken in both public and private institutions to explore the role of teacher leadership in enhancing the development of best practices through collaboration and teamwork.

...ÉS TE MIT TESZEL ÉRTE? PEDAGÓGUSOK MOTIVÁCIÓS ESZKÖZEI NAPJAINKBAN

OLÁH KATALIN

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
katalin.olah76@gmail.com

Kulcsszavak: tanári motivációstratégia, motiváció, stratégiai tudatosság

„Én úgy/azzal motiválom a tanítványaimat,...” kezdetű mondat tetszőleges formájú és tartalmú befejezésével adnak számot tanítók, tanárok, hitoktatók és gyógypedagógusok arról a képességükről, vagy éppen pedagógiai - módszertani repertoárjukról, amivel tanítványaikat ösztönözik a tanulási folyamatba történő érdemi bevonódásra, aktivitásra, produktum létrehozására, együttműködésre, tanulási teljesítmény elérésére, a motivált tanulási gyakorlat összetevőinek komplex megvalósítására (Dörnyei, 2001), a lényegi tanulás (Rogers, 1998) elérésére. Ez az intuitív szakmai képre, az előzetes hiedelmekre, tudásra épülő strukturálatlan fogalomtérkép az, amely világra segíti a főkategóriákat és alkategóriákat, melyek mentén körvonalazódnak a pedagógusok saját vélekedését mérő kérdőívek (Mezei, 2006), továbbá a tanulóknak feltett és kvalitatív tartalomelemzéssel vizsgálta (Sántha, 2022) interjúkérdések fókuszpontjai. A tantermi tevékenységek kutatói megfigyelései szintén a fent említett aspektusokra összpontosítanak, hozzájárulva a többdimenzionalitás megvalósulásához, melyben triangulációtípológiák segítik a kutatási problémák neveléstudományi elméletekre, tanári önreflexiókra és megvalósuló gyakorlatok elemzésére alapuló feltárását (Sántha, 2015). A pedagógus szakmai - módszertani önképe, a tanulók reflexiói és a tantermi gyakorlat, a pedagógiai tevékenység mozzanataiban tetten érhető kategóriák közötti korreláció egyfajta tanári motivációstratégiai tudatosságot határoznak meg. Ennek segítségével a pedagógus képes saját eszközei, módszerei, saját tanári motivációstratégiai erősségeinek és fejlesztendő területeinek kalibrálására, az önreflexió segítségével önmaga determinálására a tanulás-tanításának folyamatában, így az öntevékeny fejlődés útjának kijelölésére.

A kutatás célja, hogy megvizsgálja, hogy ugyanazokat a pedagógiai mozzanatokat, rutinokat (Arató, 2022) értelmezik, élük-e meg ösztönzőleg a pedagógusok és a diákok. A kapott eredmények segítségével valóban meghatározható-e egyfajta motivációs keretrendszerhez köthető tanári stratégiai tudatosság?

Az elméleti alapok átfogó vizsgálata és a kutatásmetodológia, valamint a vizsgálati és adatelemzési módszerek kijelölését követően a fő és alkategóriák meghatározása, ezzel párhuzamosan a tanári vélekedés mérésére szolgáló kérdőív formai és tartalmi megalkotása folyik. A tanulói csoportokban végzett pilot-kutatások fókuszcsoporthoz interjúkat irányoznak elő.

A komplex kutatás várható eredményei rávilágítanak a tanulók és pedagógusok számára motivációs eszközként, módszerként értelmezett tényezőkre, a közöttük lévő relevanciára, a pedagógus módszertani tudatosságára, és lehetőséget adnak minden óvodapedagógusnak, tanítónak, tanárnak, oktatóknak, hogy már akár önreflektivitása által is spontán/autodidakta módon fejlőd-hessen.

AZ ÚJRAÉLESZTÉS KÉSZSÉGEINEK FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA MÓDSZERÉVEL

OZSVÁRT BARBARA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

ozsvart.barbara@gmail.com

Kulcsszavak: alapszintű újraélesztés (BLS) készségeinek fejlesztése, élménypedagógia, experiential learning, Kolb-ciklus

Számos kutatás bizonyítja, hogy a laikusok által időben megkezdett újraélesztés duplájára vagy akár négyszeresére is növelheti a túlélés esélyét (Böttiger et al., 2016; Olasveengen et al., 2021). Az alapszintű eszköz nélküli újraélesztés ismerete és készség szintű alkalmazása fontos, hiszen a kórházon kívüli hirtelen keringésmegállás a harmadik leggyakoribb halálok Európában, ahogyan a magyarországi viszonylatokat tekintve is súlyos kérdés, becslések szerint óránként egy ember veszíti életét emiatt (Gräsner et al., 2016). A sikeres újraélesztést két folyamat határozza meg, a túlélési lánc és az Ustein-féle túlélés képlete, ahol hangsúlyozzák, hogy a túlélés csak akkor érhető el, ha a tudományos ismeretekkel alátámasztott eljárásrendeket megfelelően oktatják, és az oktatásban részt vettek bekapcsolódnak az újraélesztés láncolatába. Soredie és munkatársai (2013) szerint, jól használható eljárásrendek vannak, közepesnek mondható az oktatási hatékonyság és a túlélési lánc szervezete. Ezekkel a számadatokkal a képlet 20%-os túlélési arányt mutat, tehát nagy lehetőségek vannak még az oktatás terén (Nolan – Soar – Eikeland, 2006; Soredie et al., 2013).

Empirikus kutatásunk célja kísérleti oktatás keretei között vizsgálni, hogy élménypedagógiai elemeket és a Kolb tapasztalati tanulási ciklusát alkalmazva milyen változások történnek a tanulók alapszintű újraélesztés készségeiben. Feltételezésünk szerint az élménypedagógia módszereivel az újraélesztés készségei jelentősen javulnak, a gyermekek tudása magabiztosabbá válik. A kísérleti és kontroll csoportot 4 általános iskola 158 tanulója alkotta. A mérések alkalmával offline kérdőívet használtunk az elméleti tudásban keletkezett változás megállapítására, a gyakorlati készségek méréséhez pedig olyan szimulációs fantomot (AmbuMan „W”), ami valóságos és korrekt anatómiai és élettani viszonyokat utánoz az újraélesztés oktatása során, valamint lehetővé teszi a mellkaskompressziók élethű kivitelezését. Az eszköz szoftverének segítségével rögzítettük az újraélesztés minőségét befolyásoló számadatokat, valamint struktúrált csekklistát használtunk a folyamat lépéseinek regisztrálására. Az elmúlt 20 évben a legnagyobb áttörést az újraélesztésben az érte el, hogy a laikus segélynyújtók szintjére egyszerűsítették a folyamatot (Diószeghy, 2019). Az iskolában megkezdett újraélesztés-oktatás segíthet abban, hogy olyan generáció nevelkedjen fel, akik számára természetes dolog lesz a bajbajutott embertársán való segítségnyújtás, ami cselekvés által valósul meg, és nem elég hozzá csupán a tények ismerete.

A tapasztalati tanulás közös elméleti alap, tulajdonképpen egy gyűjtőfogalom, amelyre különböző gyakorlati programok, módszerek épülnek. Ezek közül az egyik módszer az élménypedagógia, ami azt az élményen alapuló tanulást helyezi a középpontba, amely fizikai, kognitív vagy szociális kihívást jelent a tanuló számára. Információforrásként az élményt, vagyis a tanuló közvetlen tapasztalatát használja fel (Liddle, 2008).

MOBILIS HALLGATÓK KAPCSOLATHÁLÓZATI MEGKÖZELÍTÉSE

PALLAY KATALIN

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
p.katinka16@gmail.com

Kulcsszavak: mobilis hallgatók, Kárpátalja, kapcsolatháló, integráció

Annak ellenére, hogy a kárpátaljai magyar hallgatók az anyaországgal azonos nyelvi és kulturális háttérrel rendelkeznek, a magyarországi társadalomba való beilleszkedésük sok esetben akadályokba ütközik: a migráció gyakran együtt jár az otthoni kapcsolatok feladásával, az új kapcsolatok kiépítésének sikere pedig nem megjósolható. A társadalmi integrációt befolyásoló tényezőként említhetjük meg a személyes kapcsolathálózatot és annak kiterjedtségét. Ezt bizonyítják azon kutatási eredmények, melyek igazolják a társas kapcsolatok és azok szerkezeti tulajdonságainak (erős vagy gyenge kötések) hatását a társadalmi integrációra. A kapcsolathálók kiterjedtsége szintén befolyásoló tényezőként hat. A mobilis hallgatók körében a kapcsolatháló erőforrásként funkcionál, ugyanis a célországban élő, saját kapcsolathálójához tartozó személyek segíthetnek a kezdeti nehézségek leküzdésében. A külföldi területekről érkező hallgatók általában a migrációs döntéskor már rendelkeznek anyaországi kapcsolatszeméllyel (Pusztai – Kozma, 2008). Ezek a kapcsolatok nagyban hozzájárulnak a végleges letelepedési döntések meghozatalához (Gödri, 2005). Gödri (2007) kutatási eredményei alapján azt a hipotézist állítottam fel, hogy az anyaországban maradt hallgatók szélesebb kapcsolati hálójával rendelkeznek, mint hazatérő diáktársaik. A kutatás eszközeül a kérdőív szolgált. A kutatás célcsoportját kárpátaljai mobilis hallgatók képezték, akik Magyarországon folytatták felsőoktatási tanulmányaikat (N=347). A tanulás befejezését követően a Kárpátaljára visszatért hallgatók körében több esetben is kimutatható, hogy felülreprezenált azok aránya, akik nem rendelkeznek különböző erős kötésű kapcsolatokkal. Szakmai viszonyokat ugyan kialakítottak szülőföldjükön, de nem égették fel ilyen jellegű anyaországi kapcsolataikat sem. Az eredményben kirajzolódik Bourdieu társadalmi tőkeelmélete, melyben rávilágít, hogy a társadalmi tőkét az élő kapcsolatok termelik újjá, s a szereplők kapcsolataik révén erősíthetik társadalmi státusukat (Bourdieu, 1999). Gödri kutatásai alapján felállított hipotézisem, miszerint „az anyaországban maradt hallgatók szélesebb kapcsolati hálójával rendelkeznek, mint hazatérő diáktársaik”, beigazolódott. Gödri és Tóth kutatási eredményei rámutatnak, hogy a fiatalabb generációhoz tartozó bevándorlók a fogadó társadalomban már rendelkezhetnek családi, rokoni, baráti kapcsolatokkal (Gödri – Tóth, 2005). Fawcett rávilágít, hogy az említett erős kötések elvándorlásra sarkallják a migráció esélyét fontolgató személyt (Fawcett, 1989). A migrációra ösztönző kapcsolatoknál fontos figyelembe venni az előttük álló pozitív migrációs modellt. Számos esetben az azonos helyzetben lévő bevándorlók szoros kapcsolathálót alakítanak ki. Feltehetően a már meglévő kapcsolatok, az azonos nyelvhasználat és a közös kulturális értékek miatt rendelkeznek az anyaországban élő egykori hallgatók szélesebb kapcsolati hálójával.

GIMNAZISTÁK PÁLYAVÁLASZTÁSI NEHÉZSÉGEI

PÁLVÖLGYI LAJOS

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet
lajos@projecon.hu

Kulcsszavak: életút-támogató pályaorientáció, pályaedukáció, pályaválasztási nehézségek, roma tanulók pályaválasztása

Az előadás egy empirikus kutatás első eredményeit mutatja be ideai adatfelvétel alapján. A pályaorientációhoz számos egymást kiegészítő elméleti megközelítés kapcsolódik (ld. pl. Lent et al., 2000; Peterson et al., 2002; Super, 1953, 1980), melyek közül napjaink gyorsan változó világában különösen Savickas (2002) életpálya-építés elmélete, az életpálya-építési kompetencia fogalma (Sultana, 2011), ezen kompetencia fejlesztése, és a pályaedukáció fontossága emelhető ki (Borbély-Pecze et al., 2013). Az életút-támogató pályaorientáció sajnos közel sem kap jelentőségének megfelelő súlyt a hazai közoktatás tényleges gyakorlatában. Az előadás fő kérdése az, hogy milyen pályaválasztási nehézségekkel szembesül a hazai gimnazisták egy adott szegmense, és ezek miként függnek össze a tanulók egyes jellemzőivel. Hipotéziseink a vizsgált változók között jellegzetes mintázatok és összefüggések jelenlétét fogalmazták meg. A minta viszonylag nagy elemszámú (N=292), de nem reprezentatív. Nagyvárosi 10. és 11. évfolyamos tanulókat tartalmaz egyházi fenntartású gimnáziumokban és egy roma gimnáziumban. Nemzetközi használatban elterjedt, magyar középiskolás mintán érvényesített két kérdéssort alkalmaztunk, továbbá egy saját fejlesztésű pályaorientációs kérdőívet is, mindkettőt online formában. (CDDQ Career Decision-Making Difficulties Questionnaire: Gati – Osipow, 2010; adaptálás: Olteanu, 2022; valamint CFT Career Factors Inventory: Chartrand et al., 1990; adaptálás: Lukács, 2012; alkalmazás: Török, 2016) Az adatok kiértékelése leíró statisztikai módszerekkel, nemparaméteres próbákkal, T-próbával és korrelációs számítással történt. A legtöbb tanuló (62%) felsőfokú tanulmányokat fontolgat. 21%-nak még nincs elképzelése az érettségi utáni időszakról. Ezek az arányok a két évfolyamon hasonlóak. Korábbi hazai vizsgálatokkal összehangban szignifikáns kapcsolat mutatkozott a motivátlanság, a döntési bizonytalanság, a pályaválasztási szorongás valamint a pályaválasztási nehézségek között, és sok tanuló életpálya-építési kompetenciája fejlesztésre szorul. A gyengébb tanulók kevésbé motiváltak, bizonytalanabbak és több pályaválasztási nehézséggel küzdenek. A nők tanulmányi eredménye jobb, számukra fontosabb a tanulás, motiváltabbak, többféle pályaorientációs tevékenységet folytatnak, de bizonytalanabbak és szorongóbbak. Kapcsolat mutatkozott a szülők végzettsége és a felsőoktatási továbbtanulási szándék alakulása között. A roma gimnazisták számára fontosabb a tanulás, kevésbé szorongók, és biztosabbak abban, hogy jól fognak választani, de hasonló tanulmányi átlag mellett kevesebbszer gondolnak felsőfokú továbbtanulásra. A kapott részletes eredmények jól segíthetik a pályaedukációs programok tervezését. A kérdőívek eszközként alkalmazhatók az iskolai munkában. Segítségükkel pontosabb információk nyerhetők az egyes tanulók pályaválasztási nehézségeiről, mely ismeretek felhasználhatók a diákok célzott támogatásában. (A szerző nyitott az együttműködésre.)

ISKOLAVÁLASZTÁSI MOTIVÁCIÓ A MAGYAR-OLASZ KÉT TANNYELVŰ OKTATÁS ORIGÓJÁBAN

PAPP BEÁTA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
papp.beata33@gmail.com

Kulcsszavak: Kodály Zoltán Gimnázium, motiváció, nyelvtudás, nyelvvizsga

A tartalomalapú nyelvoktatás legmegfelelőbb eszköze a két tannyelvű képzés, mely lehetőséget nyújt egy mélyebb nyelvi tudás elsajátítására. Magyarországon számos angol, illetve német két tannyelvű képzés működik, így az ezekről szóló kutatások széleskörűek, ám az újlatin nyelvekre kevesebb figyelem irányul. Jelen kutatás a Magyarországon először létrejövő magyar-olasz két tannyelvű intézményt, a pécsi Kodály Zoltán Gimnáziumot vizsgálja. Célunk feltárni az esetleges változásokat, amelyek hét év leforgása alatt történtek az olasz tagozat életében az iskolaválasztási motivációt illetően. Hazánkban az olasz nyelv választása elsősorban a nyelv és a kultúra iránti szimpátiára vezethető vissza (Dettai, 2019), ám a két tannyelvű oktatás kapcsán e tényezők változást mutathatnak. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy mi a diákok elsődleges iskolaválasztási motivációja, jelentkeztek-e más tannyelvű képzésre, mit várnak el a két tannyelvű oktatástól. A vizsgált intézmény olasz tagozatán tanító olasztanárokat, jelenlegi és egykori anyanyelvi lektorokat, nyelvi előkészítő és végzős diákokat megkeresve vettük fel a kérdőívet 2021 februárjában, amely tartalmazott nyitott, zárt és skála típusú kérdéseket. A kapott adatokat összehasonlítottuk a 2014-ben végzett hasonló felmérésünkkel. Eredményképpen elmondható, hogy a vizsgált években a diákok legfőbb iskolaválasztási motivációja továbbra is a nyelvtudás és a nyelvvizsga megszerzése. Ugyanakkor elmondható, hogy a 2021-ben megkérdezett diákok nem tesznek lényeges különbséget a két fogalom között. Jelen tanulmány alapul szolgálhat más hasonló témájú kutatáshoz, komparatív vizsgálatokhoz.

A CSALÁDI KAPCSOLATOK ÉS AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG PROFESSZIONALIZÁCIÓS SZEREPE AZ IKREK EGYÉNI ÉLETÚTJÁBAN

PÁRI ANDRÁS – ENGLER ÁGNES

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért

pari.andras@koppmariaintezet.hu

Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért

engler.agnes@koppmariaintezet.hu

Kulcsszavak: iskolai végzettség, ikerkutatás, család szerepe, testvérkapcsolat, termékenység

Az elmúlt évtizedekben a csökkenő születésszámmal párhuzamosan az ikerszülések aránya a gazdaságilag erős, fejlett országokban és régiókban emelkedett számottevően. Mindezek hátterében elsősorban az anyák gyermekvállalási életkorának kitolódása, a családalapítás idejének későbbi életkorra halasztása és a mesterséges megtermékenyítéssel kapcsolatos asszisztált reprodukciós eljárások (ART) növekvő száma áll. (Eriksson – Fellman, 1967; Wood, 1997; Pison, 2000; Fellman – Eriksson, 2008; Monden – Pison – Smits, 2021). Hazánkban is hasonló ikerszületési tendencia figyelhető meg, azonban nálunk később, az 1990-es évek elejétől, a nőket érintő oktatási expanzió, illetve a meddségi eljárásokat szabályozó 1997-es egészségügyi törvény elfogadásának együttes hatására kezdett jelentősen emelkedni az ikerszületések aránya (Pári, 2014).

Az ikergyermek szüleiről szóló kutatások szerint a szellemi foglalkozásuk aránya jelentősen nagyobb, mint az egyes szülők szüleinél (Zsákai, 2006). A testvérek közötti szocio-ökonómiai tényezőkben meghatározó a szülői háttér, így például a magas iskolai végzettségű apák gyermekei egymáshoz hasonló iskolai végzettséget szereznek. (Gratz et al., 2021). A 2012-es Ikerfelmérés (Pári – Drjenovszky – Hegedűs, 2015) is azt támasztja alá, hogy a magas végzettségű ikres szülők gyermekei is diplomát szereznek. Mönkediek és mtsai. (2020) azt igazolták, hogy ha az ikrek az átlagosnál több differenciált bánásmódot és figyelmet kapnak, mint a nem ikrek, akkor ez mind a testvéri kapcsolataikra, mind a tanulmányi eredményeikre is pozitívan hat.

Kutatási kérdésünk, hogy az ikrek egyéni életútjára milyen hatással vannak a családi (szülői és testvéri) kapcsolatok az iskolai végzettség elérésében. Hipotézisünk, hogy az ikrek magasabb végzettségének megszerzése a szülői, valamint a testvérkapcsolataikkal függ össze.

Az elemzéshez a Hungarostudy 2021 felmérés (N=7000) adatbázisát használtuk fel, melyben 105 fő iker kötődésű személy szerepelt. Elmondható, hogy a mintában a végzettség és a testvérek száma szignifikáns összefüggést és közepes erősségű kapcsolatot ($p < 0.05$ és $\chi^2 = 0.295$), míg az ikrek esetén már erős ($p < 0.05$ és $\chi^2 = 0.598$) összefüggést mutat. Zigozitás alapján nincs szignifikáns különbség az ikrek között. A szülői kapcsolat szignifikáns, de gyenge erősséget mutat a mintában, azonban az ikrek esetén nem szignifikáns az eredmény, de közepesen erős az összefüggés például a házasságban élő szülőknél ($p = 0.114$ és $\chi^2 = 0.203$)

A nagycsalád szerepe a magasabb végzettség függvényében erősebb összefüggést mutat az ikreknél ($p < 0.001$ és $\chi^2 = 0.360$), mint a nagycsaládban élő, de ikertestvér nélkül ($p < 0.001$ és $\chi^2 = 0.270$) felnőttek között. Tehát ezek az eredmények az iskolai végzettség és a család jelentőségét erősítik.

Támogató: „Az Innovációs és Technológiai Minisztérium KDP-2021 kódszámú Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

THE RELATIONSHIP BETWEEN TEACHERS' FEEDBACK AND STUDENTS' MOTIVATION BASED ON ACHIEVEMENT GOAL THEORY: A SYSTEMATIC REVIEW

DIYA PENG – JÓZSEF BALÁZS FEJES – TIBOR VÍGH

Doctoral School of Education, University of Szeged

peng.diya@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

fejesj@edpsy.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

vigh.tibor@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: achievement goal theory, learning motivation, teacher feedback, systematic review

Achievement goal theory (AGT) provides a key approach to exploring the link between the learning environment and students' motivation to learn. Teachers' feedback is a central factor of the classroom environment in AGT. Although the effects of feedback on school achievement are well known, we know less about the effects of feedback on students' goals. The aim of the current study is to conduct a systematic review to analyze the role of teachers' feedback in students' motivation within the framework of AGT. The systematic review was guided by the PRISMA (Page et al., 2021). Search was conducted in Scopus and EBSCO (Academic Search Complete, ERIC, Complementary Index). Studies were included if they were (1) designed to describe and investigate educators' feedback and motivation/climate based on AGT; (2) peer-reviewed; (3) empirical; (4) conducted in a school context; and (5) written in English. The database search delivered 1837 records. After removing duplicates, 944 articles were included. Three researchers reviewed the titles, keywords, and abstracts. After full-text screening, 27 articles met the inclusion criteria. Based on content analysis, articles were grouped into 3 topics. The first group of studies examined the relationships between students' perceived feedback and their goals or goal profiles (14 articles). Students who have mastery goals will tend to seek more feedback. On the contrary, feedback can also influence students' goals. The second group described how interventions impact students' motivation (8 articles). Some studies demonstrated that students' goal orientations can be changed by intervening into the motivational climate of the classroom. Feedback is an important component of interventions. Mastery climate can be created by teachers who provide more feedback on individual students' personal achievement, and put more emphasis on formative assessment. The third group of studies investigated the relationships between teachers' feedback literacy and their motivational strategies (5 articles). Studies show that teachers' feedback literacy influences their feedback practices in the classroom, and thus affects students' motivation as well as the perceived motivational climate. This research review provides evidence of the limitations of the sample selection and research methodology of previous studies, too. The lack of sufficient emphasis on different feedback types has emerged as a limitation in summarizing the findings. An important question for further research related to classroom practice is under which individual and situational conditions certain feedback strategies have positive or negative impacts on learners' goals and their perceived goal structures. Moreover, some studies have revealed the difficulty for teachers to consistently provide mastery feedback in the classroom despite having knowledge of mastery goals. Therefore, there is a need to examine teachers' beliefs about the impact of feedback on motivation.

Project no. 138400 has been implemented with the support provided by the Ministry of Innovation and Technology of Hungary from the National Research, Development, and Innovation Fund, financed under the FK_21 „OTKA” funding scheme.

VALLÁSI TARTALMAK MEGJELENÉSE A 2020-AS NAT-RA ÉPÜLŐ KERETTANTERVEKBEN

PETE JÓZSEF

Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziuma és Kollégiuma
pete.jozsef72@gmail.com

Kulcsszavak: tartalomelemzés, tanterv, vallás

Az előadás egy szélesebb, a köznevelés tartalmi szabályozóit vizsgáló kutatás részeként a 2020-as Nat-ra épülő kerettantervekben megjelenő vallási tartalmakat elemzi. A kutatás apropóját egyrészt a globalizálódó világunkban megjelenő vallási, kulturális tartalmak, jelenségek okozta kihívás, másrészt a 2020-ban bevezetett Nat körül kibontakozott szakmai, társadalmi vita adta.

Jelen vizsgálat során kvalitatív és kvantitatív tartalomelemzési módszerek segítségével igyekeztem feltérképezni a vallási (jellegű) (manifeszt) tartalmak megjelenését az alsó és felső tagozatos, valamint a gimnáziumi kerettantervekben. A vizsgálat során első lépésben összeállítottam a relevánsnak tekinthető kategóriákat, szólistát, majd elemeztem e kategóriák előfordulási mintázatát, végül értelmeztem azok jellegzetességeit.

A vizsgálat eredményei azt mutatták, hogy a vallási jellegű tartalmak megjelenése a vizsgált dokumentumokban nem hangsúlyos. Azok megjelenése bizonyos szabályszerűségekhez igazodik, jellegzetes – tantárgyanként és nevelési szakaszonként eltérő – mintázatot képez.

A vallási tartalmak megjelenése az alsó tagozaton – a várakozásoknak megfelelően – az etika tantárgy anyagában a leghangsúlyosabb. Jelentős a szerepe az ének és a magyar esetében. A felső tagozaton – ezek előtt – a történelem veszi át a vezető szerepet és őrzi a középiskolában is. A lista másik végén stabilan a természettudományok, technika, testnevelés, digitális kultúra és az idegen nyelvek szerepelnek. A felső tagozaton említhető még a hon- és népismeret, valamint a vizuális kultúra, míg a középiskolában a latin.

A tartalmi kategóriákat vizsgálva megállapítható, hogy mindvégig dominálnak az általános, vallástudományi jellegű tartalmak, továbbá a felekezetek elnevezései, hiányoznak viszont a keresztény kultúrkörön kívüli tartalmak.

Az eredmények arra utalnak, hogy a vallási tartalmak összességében nem mutatnak felülreprezentáltságot, jelenlétük, arányuk indokoltnak tekinthető. Ezt támasztja alá a manifeszt tartalmak kontextusának vizsgálata is.

Megállapítható továbbá, hogy a kategóriák esetleges bővülésével, tartalmi elmélyítésével ugyan árnyaltabb kép alakítható ki, azonban az összehasonlíthatóság lehetőségei is szűkülnének. A teljesebb öszkép kialakításához azonban mindenképpen célszerű a 2012-es Nat és az ahhoz kapcsolódó kerettantervekkel való összehasonlítás is.

DIENES VALÉRIA ELSŐ MISZTÉRIUMJÁTÉKAI**PETHÓ VILLÓ**

Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar
villo.petho@hotmail.com

Kulcsszavak: művészeti nevelés, közösségi művészet, misztériumjáték, mozdulatkórus, kórus

Dienes Valéria misztériumjátékait vizsgáló kutatásunk elméleti háttereként a magyar életreform-kutatások, ezen belül a 20. század első felében kibontakozó művészetpedagógiai koncepciókat vizsgáló kutatások szolgálnak. A múlt század első felében a tánc- és mozdulatművészet, valamint a zene területén megjelenő új irányzatok a művészeti ágak és a művészeteken keresztül való nevelés megújulásához is hozzájárultak. Vizsgálatunk kapcsolódik a Dienes Valéria Orkesztika Iskolájának történetét, valamint Dienes Valéria és Bárdos Lajos közös misztériumjátékait feltérképező alapkutatásokhoz. Az eddigi eredményekre alapozva a kutatásunkban további, még nem elemzett dokumentumok forrás- és dokumentumelemzésén keresztül vizsgáljuk a misztériumok fejlődéstörténetét, a művekhez kapcsolódó pedagógiai törekvéseket.

A jelen előadás célja, hogy bemutassa Dienes Valéria első misztériumjátékai, a Hajnalvárás és A nyolc boldogság keletkezésének történetét, kiemelve azon elemeket, melyek a későbbi hasonló misztériumoknak is fontos alkotóelemeivé váltak. Röviden vázoljuk azokat az eseményeket, melyek az 1920-as évek második felében alakították Dienes pedagógiai elképzeléseit, hatással voltak szakmai munkásságára és elősegítették az Orkesztika Iskola újra indítását.

A Hajnalvárás bemutatásának idején, 1924-ben Dienes Valéria a budai Új Iskola tanáraként dolgozott. A művet először az iskola diákjaiból alakult mozdulatkórus és három énekes adta elő. Az intézményben töltött időszak az orkesztika mozdulatanyagának és rendszerének további fejlődéséhez is hozzájárult. Az előadás zenei anyagát később Bárdos Lajos zeneszerző, karnagy átdolgozta. A mű több éven keresztül volt Dienes Orkesztika Iskolájának műsorán, tételeit több későbbi misztériumelőadásba is beépítették. A második, 1926-ban keletkezett mű létrehozásában Dienes és Bárdos már alkotótársként működött együtt. A bemutatón az Orkesztika Iskola mozdulatkórusa és Bárdos éneklő kórusa együtt szerepeltek, a vidéki előadások alkalmával az élőképekben való közreműködésre helyi szereplőket tanítottak be.

A két mű meghatározó darabja azoknak az összművészeti jellegű, zenés és táncos közösségek által előadott mozdulat-misztériumoknak, melyek 1924-1943 között készültek. Ezek az előadások megidéztek a középkori vallásos színjátszás hagyományait, de az eszmei mondanivalót a 20. század eszközeivel állították színpadra. Elemzésükön keresztül közelebb kerülhetünk a későbbi, nagyobb előadó apparátust mozgó dienesi művekhez, melyek a wagneri Gesamtkunstwerk folytatói, egy új műfaj, az „orkesztikai opera” megteremtői.

Támogató: Életreform és a művészetek - az életreform gyökerű művészeti és társadalmi reformmozgalmak kibontakozása és nemzetközi recepciója a 20. század első felében c. projekt, MMA 2021-2024

DOCTORAL STUDENTS' SELF-ASSESSED ENGLISH ACADEMIC WRITING ABILITIES AND NEEDS

WAI MAR PHYO – MARIANNE NIKOLOV – ÁGNES HÓDI

University of Szeged

weimaphyo@gmail.com

University of Pécs, University of Szeged

nikolov.marianne@pte.hu

University of Szeged

agihodi@gmail.com

Keywords: doctoral students, academic English, self-assessment, writing

English for academic purposes is defined as “an approach to language education based on identifying the specific language features, discourse practices, and communicative skills of target academic groups, and which recognizes the subject-matter needs and expertise of learners” (Hyland, 2018, p. 383). A good command of English academic writing (EAW) is a must for scholars if they want to establish successful academic careers, as all are expected to “produce academic papers in English to graduate and publish” (Hyland, 2018 p. 384).

A survey examined how 253 doctoral students, all non-native users of English, assessed their EAW abilities as they were earning their credits and writing their dissertation in English at 14 universities in Hungary. We aimed to find out (1) how students assessed their EAW at the beginning and (2) at different stages of their PhD studies, (3) if there were significant differences between male and female students and in first to fourth year in their studies. The questionnaire focused on students' self- assessment of their ability to (1) paraphrase texts, (2) cite and reference sources, (3) organize paragraphs, (4) use grammar and (5) special vocabulary, (6) write paragraphs, (7) present ideas logically, (8) state problems clearly, (9) summarize key points, (10) draw conclusions, and (11) be critical.

Findings indicated that on a 1 to 6 Likert scale, from among the eleven components, students considered knowing how to write paragraphs the least challenging area ($M=4.18$, $SD=1.44$); whereas they were less confident about being critical ($M=3.57$, $SD=1.53$) at the beginning of the program. At the current point of their studies, the students perceived “citing and referencing sources” as the component they had least difficulties with ($M=5.02$, $SD=0.96$); however, at this point, “paraphrasing texts” was the component they thought they had most difficulties with ($M=4.59$, $SD=1.13$). Significant differences were found between genders ($p<.05$) whereas no differences were found among different years ($p>.05$). At the start of the PhD program, female students' scores were higher, whereas at the current point, those of male students. Students made progress in all areas over the years ($p<.05$). Proficiency (C2, C1, B2) also played a role in their assessments. Descriptive statistics showed that the higher the proficiency, the higher their score for their assessments for EAW abilities. Additionally, there were significant differences among the three groups of proficiency ($p<.05$). We also found a positive correlation between students' perceived EAW abilities and their ability “to handle challenges, anxiety, stress and to maintain motivation” ($r(251) = .548$, $p=.000$).

ASSESSING SCIENCE TEACHERS' BELIEFS: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW

SARA PIMENTA – EDIT KATALIN MOLNÁR

Doctoral School of Education, University of Szeged

sara.souza.pimenta@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

molnar@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: science education, measurement, beliefs

This systematic literature review sought to identify quantitative instruments that have been applied to assess in-service science (Chemistry, Physics, and Biology) teachers' beliefs in secondary school. The underlying assumption is that a lack of connection between what the teachers report and what their practice is can be diminished when using well-structured instruments. PRISMA guidelines were adopted to carry out this review. As the first step, the following keywords were defined and applied through the SPIDER and PICO tools: "Science teacher", "Chemistry teacher", "Physics teacher", "Biology teacher", Belief, Questionnaire, "Educational beliefs", "Epistemological beliefs", "Pedagogical beliefs", "Beliefs about Nature of Science", "Nature of Science beliefs", Quantitative, "Mixed Method". Then, the keywords were run in the Web of Science, Scopus, and ERIC databases. No year limitation was applied. Only full-text papers available in the English language were selected. A total of 1667 papers were identified. Using the Mendeley application, 481 duplicated papers were found and deleted. The Rayyan application was adopted to screen the title and abstracts. The inclusion criteria were studies that (1) are empirical, (2) have in-service science teachers in secondary school as participants, (3) assess beliefs, and (4) applied quantitative instruments. 26 papers were retained for this review. 11 papers aimed to investigate science teachers' beliefs about the Nature of Science (NOS), revealing that science teachers usually hold naïve views of most of the NOS aspects. 11 papers assessed science teachers' beliefs about teaching and learning, mostly regarding dichotomous views, differentiating teachers' beliefs between domain-specific and domain-general, constructivist and empiricist practices, and student-centered and teacher-centered views. These papers pointed to mixed beliefs of teachers in their results. Four papers targeted self-efficacy and the attitude of teachers toward didactic material or technology. The instruments applied in these studies were scales, tests, and surveys, using four to six-point Likert-type scales, open-ended, closed-ended, and multiple-choice items. Content and construct validity are reported but the majority of the papers do not discuss the validity of the actual instrument used to target teachers' beliefs. Reliability is usually shown through Cronbach's alpha, and inter-rater reliability was given in a few cases. In general, the validity and reliability values reported are acceptable. Because many papers analyze the relationship between beliefs and demographic features, and because the studies have small samples, the data analyses tend to apply descriptive statistics and few papers reported robust statistical analysis. In short, improving the assessment of teachers' beliefs must involve the application of well-founded questionnaires, the diversification of data collection instruments, and the evaluation of larger samples.

While working on this paper, Sara Souza Pimenta was the recipient of the Stipendium Hungaricum Scholarship.

SZERZŐI KÖZÖSSÉGEK, INTÉZMÉNYI HÁLÓ ÉS NEMZETKÖZI MUNKAMEGOSZTÁS. A CEREBRALIS PARESIS INTERVENCIÓ-KUTATÁSOK MÖGÖTTI SZAKMAI HÁLÓZAT A NEMZETKÖZI FOLYÓIRATOKBAN PUBLIKÁLT ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNYEK ÉS METALEMZÉSEK TÜKRÉBEN

PINTÉR HENRIETT – GÁL FRANCISKA – MOLNÁR PÁL

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

pinter.henriett@semmelweis-univ.hu

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

gal.franciska@semmelweis-univ.hu

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely

molnarpal@icloud.com

Kulcsszavak: szakterületi tudás, intervenciókutatás, intézményi háló, társszerzőség, szakmai együttműködés

A szakemberek közötti együttműködések kiemelten fontosak a szakmai tudás gondozásának, gazdagításának, szelektálásának szempontjából. A fontosabb együttműködési formák közül a szakirodalom kiemelten foglalkozik a közlemények közös létrehozásával (társszerzőség), és a tudományos munkák egymásra épülő felhasználásával (citációja, idézése). Munkánkban a központi idegrendszeri sérülés (cerebralis paresis) intervenció-kutatások szisztematikus összegzéseinek és metaelemzéseinek szerzői aktivitásával foglalkozunk bibliometriai adatok tudományometriai és hálózattudományi elemzésein keresztül; arra keresve a választ, hogy a terület tudományos tudását rendszerező szerzők milyen aktivitást mutatnak produktivitásukat, együttműködéseiket és munkájuk felhasználtságát/hasznosságát illetően, kitérve az intézményi háttér, valamint a nemzeti és nemzetközi munkamegosztás mögötti hálózatok elemzéseire. A cerebralis paresis világszerte kutatott területe az orvostudománynak, az egészségtudománynak és a gyógypedagógiának. Számos intervenció-kutatás jelenik meg évente, melyek gyakorlati hasznosságát sokaságuk és a terület szerteágazósága miatt nehéz áttekinteni. Ez indokolja a szisztematikus összefoglaló közlemények és metaelemzések közzétételét és azok vizsgálatát. Vizsgálatunkba 180 közleményt válogattunk be a Scopus adatbázis segítségével. Aktív és kiterjedt szerzői közösséget találtunk kiemelkedően produktív és elismert szerzőkkel és szerzői csoportosulásokkal, melyben kiemelkedik Novak (2016) az összidézettség és a beágyazottság szempontjából. A szerzők mögötti intézményi struktúra változatos, egyetemeket, kórházakat, különböző szervezeteket találtunk. Az egyetemek többsége a nemzetközi rangsorok alapján élvonalbeli; néhány a legjobban teljesítők között található. Az országok tekintetében észak-amerikai, ausztrál és európai régiók a leginkább aktívak és összekapcsolódók, az itt dolgozó szerzők és intézményeik tekinthetők a leghatékosabbaknak. Ezen intézmények és szerzőik mögött feltételezhetően a tudományos közlés kapcsolathálóján kívüli más szerveződések is jelentősek lehetnek; erre példa az amerikai regiszterek hálózata, az ADDM, vagy az ausztrál ACPR, illetve az európai SCPE. A 2010-es években távol-keleti, közel-keleti és dél-amerikai szerzők is megjelentek. Mindezek alapján megállapítottuk, hogy a terület tudományos tudásának rendszerező kutatóhálózata folyamatosan bővülő tendenciát mutat; a képzés intézményi háttérével biztosítja a szakmai tudás gondozását, gazdagítását, szelektálását, ebben aktív szerepet játszanak a különböző szaktudással és gyakorlati és kutatási tapasztalattal rendelkező szakemberek. Az általunk feltártak alapján – összevetve a tudományos közlemények eredményeivel – óvatos megállapításokat fogalmazhatunk meg arra vonatkozóan, hogy a lakosságnak előnyös lehet, ha kiterjedtebb és gazdagabb az intézményi és a szakemberek közötti együttműködési és kommunikációs háló az adott országban; ez feltételezhetően színvonalasabb ellátást biztosíthat számukra.

INTERVENCIÓKUTATÁSOK KIRAJZOLÓDÓ PROBLÉMATERÜLETEI A NEMZETKÖZI FOLYÓIRATOKBAN PUBLIKÁLT SZISZTEMATIKUS ÖSSZEGZŐ TANULMÁNYOK ÉS METAELMZÉSEK TOPIKMODELLEZÉSÉVEL

PINTÉR HENRIETT – MOLNÁR PÁL

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely
pinter.henriett@semmelweis-univ.hu

Semmelweis Egyetem PAK Anyanyelvi Nevelést és Kommunikációt Támogató Kutatási Műhely
molnarpal@icloud.com

Kulcsszavak: topikmodellezés, metaelemzés, szisztematikus áttekintés, intervenciókutatás, képzési területek

Munkánkban topikmodellezéssel azonosítottuk a központi idegrendszeri sérült gyermekekre irányuló intervenciók nemzetközi kutatásainak publikált eredményeit. A szakirodalom gazdag, a rendellenesség több szakterületet érint (mint pl. orvostudomány, gyógypedagógia, konduktív pedagógia, szociális ellátás); testi, funkcionális, cselekvési és társas-részvételi kihatása egyaránt ismert; kialakulása többféle okra is visszavezethető, a következményei is sokfélék: a motoros zavarok társulhatnak például perceptációs, gondolkodási, kommunikációs és viselkedési zavarokkal. A rendellenességgel foglalkozó gyakorló és kutató szakemberek számára – orvosi, rehabilitációs, szociális és nevelési szempontból – egyaránt fontos a kérdéskör. Az érintettek orvosi és rehabilitációs kezelésének képzése mindezek miatt a hazai és a nemzetközi oktatásügy számára is kiemelt prioritást élvez. Számos intervenciót találunk a szakirodalomban, így ezek szelektálása kiemelt fontosságúvá vált az elmúlt évtizedekben a bizonyítékalapú gondolkodás előtérbe kerülésével. A tudományos közösségek nemzetközi bírálati rendszerű folyóiratokban közölt szisztematikus áttekintések és metaelemzések formájában szűrik és rendszerezik az így keletkező tudományos bizonyítékalapot; ezek gyarapodása azonban számottevő. Nem találunk azonban elemzést, ami az intervenció-kutatások mögötti problématerületek azonosításával foglalkozik, így elemzésünkben arra vállalkoztunk, hogy ezen látens problématerületek mintázatát azonosítsuk az 1993 és 2019 között megjelent intervenció-kutatások szisztematikus áttekintéseiben és metaelemzéseiben ($n = 207$). A számítógépes nyelvtechnológiai kutatásoknak köszönhetően olyan szövegelemzési eljárások váltak elérhetővé, mint a dokumentumok szövegtörzsének topikmodellezése, mely felügyelet nélküli gépi tanulási eljárás, mely a korpuszban található szavak valószínűségi alapú rendszerezésével azonosít kívánt számú témakört. A közlemények keresését a WOS és a PubMed adatbázisokban végeztük. Az eljárás által azonosítható potenciális modellek közül optimalizációs algoritmusok alkalmazásával egy 52 problématerületet azonosító verziót választottunk és elemeztünk részleteiben, ennek köszönhetően orvosi, rehabilitációs, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai problématerületek rajzolódottak ki. A problématerületek ismerete lehetővé teszi a képzés, a szakmai gyakorlat és az elmélet továbbfejlesztését, a szakterületi tudás új perspektívába helyezését. További vizsgálatok szükségesek azonban, például a különböző számú témamodellek értékelése és szakmai ellenőrzése. Ezenfelül pedig, noha a számítógépes eljárások segítik a nagymennyiségű szövegek elemzésének idő- és erőforrásigényes munkáját, a szakértői tudás emberi megléte továbbra is nélkülözhetetlen. A tanítás-tanulási folyamatok tervezésénél fontos, hogy valós gyakorlatok és kutatási eredmények alapozzák meg a képzési eredményeinket. Jelen kutatásunk ehhez igyekszik hozzájárulni.

UNDERSTANDING THE LACK OF FEMALE LEADERSHIP IN HIGHER EDUCATION: THE CASE OF KAZAKHSTAN

MOLDIR POCTAR

Eötvös Loránd University
moldir@student.elte.hu

Keywords: higher education, female leadership

This is an ongoing Ph.D research named “Understanding the Lack of Female Leadership in Higher Education of Kazakhstan”. The aim of this study is to identify factors affecting female leadership in higher education in Kazakhstan.

International development policies recognize gender equality, sustainable development, education, and leadership as mutually reinforcing pillars. Therefore, gender studies are of great importance in countries, where historically the issues of gender equality differ from the Western understanding of the discourse. Kazakhstan, closest to Russia, a Central Asian post-Soviet country has mixed religious views. Historically, men and women in Kazakhstan had equal opportunities to education, therefore researchers name Kazakhstan as a “gender paradox”, since, despite the high literacy levels of both genders, gendered norms exist in the society. These norms reflect in the careers of women. Kazakhstani females are influenced by the education and culture in the country. Females are mostly discouraged by their family members to pursue STEM or leadership careers, in order not to threaten the husband’s masculinity, and are advised to choose more “feminine” occupations. Therefore, lower positions in agriculture, industry, education, public health service, and public administration are highly popular among females in Kazakhstan.

Thematic literature review on micro, meso, and macro-levels involving female leadership in higher education is explored. The study employs mixed methods. 170 survey responses are analyzed via SPSS and 17 semi-structured interviews via atlas.ti software. Preliminary findings reveal that leadership is a complex phenomenon, affected by multiple factors. The study contributes to the development of leadership in higher education themes, from the perspective of gender issues, in the Central Asian and international contexts.

Supported by the Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University.

REFLEXIÓK KODÁLYRÓL: A KODÁLY-KONCEPCIÓ NEMZETKÖZI FOGADTATÁSA ÉS VONZEREJE

POLYÁK ZSUZSANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

polyak.zsuzsanna@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: Kodály-koncepció, zenepedagógia, tartalomelemzés

„Kodály Zoltán pedagógiai filozófiája egyetemes megközelítést kínál a zeneoktatás számára, amely a különböző nemzetközi adaptációk kulturális sokszínűsége miatt egyre gazdagabbá válik.”

Az előadásban bemutatni kívánt kutatási projektet a Reflection on Kodály (1985) című esszé-kötetből származó fenti idézet inspirálta, amely kiadvány egyúttal a kutatás mintáját is adja. A kötet 24 külföldi zenepedagógus önvallomásait tartalmazza.

A kutatás átfogó célja, hogy képet adjon a nemzetközi adaptációban jelentős szerepet játszó külföldi zenepedagógusok Kodály-koncepcióval kapcsolatos meglátásairól, gyakorlati tapasztalatairól, és ezeket megossza a magyar közönséggel. A nemzetközi Kodály-adaptáció magyarországi recepciója a hazai zenepedagógiatörténet feltáratlan területe, és a magyar zenepedagógusok közül kevesen vesznek részt a külföldi és nemzetközi Kodály szervezetek munkájában. A nemzetközi térben végbe menő konceptuális és gyakorlati változások, amelyek „gazdagítják” és máig relevánsá teszik a Kodály-koncepciót, alig hatnak a mindenkor hazai gyakorlatra.

Az utóbbi években több kezdeményezés is volt a magyar közönség számára a nemzetközi eredmények bemutatására, mint a 2018-as Kodály mindenkié! című dokumentumfilm, vagy Tóth Teréz Nemzetközi Kodály Társasághoz köthető személyekkel készített interjúi a Parlandoban (2018-2021). A jelen kutatás – egy időben tágabb projekt részeként – ezen kezdeményezések sorába is illeszkedik.

A kutatás az írásos személyes visszaemlékezések tartalomelemzésével arra keresi a választ, hogy mi tette vonzóvá a Kodály-koncepciót az adaptálók számára, milyen probléma megoldására találták alkalmasnak.

A szerzők története hasonló: véletlen találkozás a Kodály-koncepcióval, amely felkeltette érdeklődésüket és további tanulásra serkentette őket annak reményében, hogy megreformálják saját országuk akkor jellemző zeneoktatási szemléletét és gyakorlatát. A visszaemlékezők által említett megoldandó problémák: a gyermekek nem leltek örömet a zenetanulásban; a zenetanulást csak a tehetségesek számára tartották fontosnak; zenei hallás fejlesztésére nem figyeltek. A Kodály-pedagógiát logikusan szervezett, progresszív rendszernek látták, amely rendkívül hatékonyan fejleszti a gyerekek és felnőttek zenei képességeit, de nemcsak azokra hat pozitívan. Kiemelték továbbá a kodályi hitvallás alapjait: „a zene mindenkié”, a népzene és a gyermek saját kultúrájára épülő, aktivitáson alapuló zenetanulás ideálját. Visszatérő gondolat a kodályi példára, mint erkölcsi útmutatásra, „életformára”, „magatartásra és emberségre” való hivatkozás is, amely gyógyír lehet a fejlett társadalmak morális problémáira.

A történetek képet adnak személyes elköteleződés okairól is, a Kodály-koncepció időben és térben – de egyénenként – egyaránt változó konstruálásának folyamatáról. Ezen folyamatok megismerése elősegíti a koncepcióban rejlő lehetőségek és a potenciális hátrányok felmérését, építő jellegű kritikáját, valamint további fejlesztési irányainak feltérképezését.

A KISEGÍTŐ ISKOLA KEZDŐ LÉPÉSEI A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN MAGYARORSZÁGON

PORNÓI IMRE

Debreceni Egyetem

pornoi.imre@ped.unideb.hu

Kulcsszavak: neveléstörténet, módszertan, gyógypedagógia, kiségitő iskola

A kutatás a létrehozás és fejlesztés folyamatát követi nyomon pedagógiai folyóiratok témával kapcsolatban megjelent írásainak, a Hivatalos Közlöny és a Rendelet Tára kormányzati dokumentumainak és iskolai értesítők tartalmi elemzésével. Elméleti háttérként felhasználja a korszak gyógypedagógiai téren megjelent könyveit.

A kiségitő iskola legelőször 1859-ben a németországi Halléban jelent meg. Magyarországon 1898-ban Budapesten állítottak fel, melyet a „Révai Nagy Lexikona” 1914-ben a gyengetehetőségű gyermekek számára létrehozott osztályok és iskolák elfogadott elnevezéseként határozta meg.

A kor statisztikai adatai alapján a gyermekek 1,5-2,5%-a értelmi fejlődésében korlátozottan érte el az iskolaköteles kort, s oktatásukat és nevelésüket az elemi népiskolákban alkalmazott pedagógiai módszerek segítségével nem látták biztosítottak.

Szervezeti formájában egyszerre volt jelen a külön e célra létrehozott iskola és a népiskola egyik párhuzamos osztályaként működő úgynevezett kislétszámú osztály. 1909-ben a Néptanítók lapja hasábjain már vita bontakozott ki Juba Adolf (orvos, az iskola-egészségügy úttörője) és Éltes Mátyás (Budapest Kiségitő Iskola igazgatója) között a kiségitő iskola létesítésével kapcsolatban.

Nemzetközi szinten az 1887-es Gothában tartott német tanítói közgyűlésen a kiségitő iskola feladatának a tanulók akarati, érzelmi, etikai, szociális fejlesztése mellett olyan hasznos ismeretek adását szorgalmazták, melyek önálló létfenntartásra is alkalmassá teszik a tanulókat.

A Nürnbergben 1906-ban tartott „Iskola egészségügyi kongresszus” külön csoportban foglalkozott a gyöngélművek fejlesztését szolgáló segítő-iskolákkal.

A századforduló éveiben Magyarországon már a kiségitő iskolába való bekerülés hogyanjával és az ott folyó munka tartalmi elemeivel foglalkoztak a szakemberek a magyar pedagógiai sajtó hasábjain (Magyar Paedagógia, 1903, Schön József, Ellenbach Mátyás; 1906, Éltes Mátyás; Evangélikus Népiskola, 1906, Szűsz Lajos).

A „Képezhető hülyék és gyöngélművek budapesti országos magyar királyi Nevelő- és Tanintézetének” az 1899-1900-as évének értesítőjében már arról számolhattak be, hogy a növendékek nevelése mellett tanerők képzésével és képesítésével is foglalkoztak. Ehhez kidolgozott tananyaggal rendelkeztek, s módszertanilag az egyéni elbánásra, az állandó szemléltetésre és a cselekvő tanításra helyezték a hangsúlyt.

Az intézmény felállításának állami feladattá válását jelzi a VKM által kiadott 1909. évi 18277. sz. rendelet, melyben a gyógypedagógiai intézetek (1910-ben már 33 intézmény) egyéges szervezeti szabályzatának számos paragrafusát a kiségitő iskolákra is kiterjesztették. Az állami felügyelet mellett a szakmait a Gyógypedagógiai Intézetek Országos Szaktanácsa látta el.

ESÉLYEGYENLŐSÉG A FELSŐOKTATÁSBAN – HÁTRÁNYOS ÉS HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ JELENTKEZŐK A FELSŐOKTATÁSI FELVÉTELI ELJÁRÁSBAN

PROITY PÉTER

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
peter@proity.hu

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet, felsőoktatási felvételi eljárás, esélyegyenlőség

A hátrányos (továbbiakban: HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (továbbiakban: HHH) tanulók, hallgatók több tanulmány alanyai voltak az elmúlt évtizedben. (Varga, 2013; Széll, 2015; Arató – Varga, 2018; Kozma, 2020; Proity, 2021) Azonban nem született olyan átfogó tanulmány, amely a felsőoktatásba belépő HH és HHH jelentkezőket vizsgálná. 2005-ben jelent meg először a hátrányos helyzet fogalma a felvételi eljárás szabályait tartalmazó felsőoktatási felvételi tájékoztatóban. Az azóta eltelt majd' 15 évben többször változtak a felsőoktatási felvételi szabályai, pontszámai, nem utolsósorban a HH és HHH jogcím alapján szerorzhető többletpontok száma, valamint a jogcím alátámasztására benyújtandó dokumentumok tartalmi és formai követelményei.

Az előadás historikus áttekintést nyújt a HH és HHH jogcímeneken szerorzhető többletpontok számának változásairól, az összpontszámhoz és a maximális többletpontszámhoz viszonyított arányáról. Egybevettem a HH/HHH, valamint a tanulmányi eredmények alapján szerorzhető többletpontok számát. Valóban hozzájárultak a hátrány csökkentéséhez a többletpontok? Valóban érvényesültek az esélyegyenlőségi szempontok? Elegendőnek bizonyultak-e a HH/HHH jogcímen megítélt többletpontok a hátrányok leküzdéséhez?

Az Oktatási Hivataltól kikért adatok elemzése azt mutatja, hogy évről-évre kevesebb jelentkező igényel HH/HHH jogcímen többletpontot, de az igénylők egyre nagyobb aránya részesül többletpontban. Ugyanakkor a HH/HHH jogcímen többletpontban részesült, felvételt nyert hallgatók jelentkezőkhöz vagy az összes felvételt nyert hallgatókhoz viszonyított aránya évről-évre csökken, egyes években nem éri el az 1%-ot sem.

A létszámadatok és a többletpontok elemzése alapján megállapítható, hogy a felsőoktatási felvételi eljárás rendszere nem járul hozzá a hátrányok leküzdéséhez, az elbírálás során alkalmazott HH és HHH kategória a ténylegesen hátrányos csoport csak egy részét juttatja előnyhöz.

TANULÓI VÉLEMÉNYEK, TAPASZTALATOK VIZSGÁLATA A KONTEXTUSALAPÚ KÉMIA TANÍTÁSRÓL

PURÁK SZANDRA – KOROM ERZSÉBET

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

szandrapurak@gmail.com

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet Oktatásemélet Tanszék,

MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

korom@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: kontextus alapú tanulás, kémia tanítás, tanulói kérdőív

A 21. századi oktatás egyik kihívása, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a természettudományok iránt. A kémia különösen nehéz helyzetben van, hiszen régóta alacsony az érdeklődés iránta, ami számos ok mellett összefügghet a tananyaggal és a tanítás módszereivel is. Ez utóbbi szempontból hozhat változást a kontextus alapú tanulás (Context-based Learning – CBL), amely arra helyezi a hangsúlyt, hogy a diákok az iskolában ne csak a tantárgy elméleti részét tanulják meg, hanem példákon keresztül annak tényleges gyakorlati vonatkozásait is, összekapcsolva a tananyagot az előzetes ismereteikkel, tapasztalataikkal. A kontextus alapú tanulással és az ezt támogató tanterv kidolgozásával több országban foglalkoznak (Bennett – Luben, 2006; Demircioğlu et al., 2009). Kutatásunkban hazai kémia tanárok és tanulók véleményét vizsgáljuk e témában. Az előadás a tanulói vélemények feltárását mutatja be.

Kérdőíves vizsgálatunk célja, hogy megismerjük, hogyan vélekednek a hazai általános és középiskolás tanulók a kémia tanításáról, a kontextus alapú kémia tanulásról, alkalmaznak-e a tanáraik kontextus alapú feladatokat az órákon. A felméréshez használt kérdőív részei: (1) háttérváltozók, (2) a kémia tanulásával kapcsolatos nézetek, (3) a kontextus alapú feladatokkal kapcsolatos nézetek, (4) a kontextus alapú feladatokkal kapcsolatos gyakorlat, (5) a kontextus alapú tanulással kapcsolatos vélemények. A zárt kérdések ötfokú Osgood-, illetve Likert-skálán mérnek. A tanulói és tanári kérdőív több tétele megfeleltethető egymásnak, így lehetőség nyílik a vélemények összevetésére is.

Az online adatfelvétel 2022 májusában, júniusában zajlott 7–9. évfolyamon, egy nagyváros és környéke iskoláiban. Az eddigi 124 kitöltő közül 84 fő általános iskolába, 40 fő gimnáziumba jár. Az előzetes adatok alapján a kémia tanítás céljait tekintve a realiztikus (a tudás és a különböző kontextusok közötti kapcsolatok megteremtése) és a mechanisztikus (a tananyag átadása formális példák gyakorlásán keresztül) nézetek közül a tanulók többsége a realiztikus nézet felé hajlik, és csak nagyon kevesen (12,1%) tartják fontosabbnak a kémiaórán a típusfeladatok begyakorlását, mint a hétköznapi problémákkal való foglalkozást. A tanulók több mint fele (58,9%) fontosnak vagy nagyon fontosnak tartja, hogy a kontextus alapú kémia tanulás módszerével tanuljon a kémiaórán. Ugyanakkor kevesen gondolják úgy, hogy elegendő kontextus alapú feladat szerepel a kémiaórán (15,3%), és elegendő hétköznapi témát tartalmaz a tankönyv (29,0%). A tanulók tapasztalatai alapján a tanárok igyekeznek kiegészíteni a tankönyvi példákat, és időnként saját kontextus alapú feladatokat is készítenek, de nagyon ritkán esik szó az órákon a kémiával kapcsolatos aktuális hírekről, illetve kevés lehetőség van kémiai tárgyú kiselőadások tartására. A kutatás ráirányítja a figyelmet a kémia tanítás kihívásaira és lehetőségeire, és ezáltal a tantervek, taneszközök és oktatási módszerek fejlesztésének fontosságára.

Támogató: A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

TÖBBET ÉSZT-TEL AZ EGÉSZSÉGÉRT! ÉSZTORSZÁG NEMZETI ALAPTANTERVÉNEK ELEMZÉSE AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS SZEMPONTJÁBÓL

**RÁDI ORSOLYA MÁRTA – KEREKES VALÉRIA – TARKÓ KLÁRA –
PRIEVARA DÓRA KATALIN – RÁKOSY-VOKÓ ZSUZSA**

Eötvös Loránd Tudományegyetem TÓK, MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia Kutatócsoport
radi.orsolya@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem TÓK, MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia Kutatócsoport
kerekes.valeria@tok.elte.hu

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet,
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
tarko.klara@szte.hu

Szegedi Tudományegyetem JGYPK Alkalmazott Egészségtudományi és Környezeti Nevelés Intézet,
MTA-SZTE Egészségfejlesztés Kutatócsoport
prieara.dora.katalin@szte.hu

Pécsi Tudományegyetem ÁOK Orvosi Népegészségtani Intézet,
MTA-PTE Innovatív Egészségpedagógia Kutatócsoport
zsuzsa.rakosy@aok.pte.hu

Kulcsszavak: egészségfejlesztés, Észtország, nemzeti alaptanterv

A magyar társadalom egészségi állapota elmarad attól, amit gazdasági fejlettsége lehetővé tette. A születéskor várható átlagos élettartam 2020-ban 75,52 év a teljes lakosságra nézve (KSH, 2020). Ezzel szemben Észtországban ugyanezen mutató 82,7 év (Eurostat, 2020), holott két évtizeddel ezelőtt Magyarország még megelőzte Észtországot. Az idő előtti halálozások nagy része megelőzhető lenne az egészséges életmód követésével, melynek alapjai és gyakorlata az egészségfejlesztés eszköztárával az iskola mint színtér adta keretek közt sajátíthatók el a leghatékonyabban. Az iskolai egészségfejlesztés a magyar Nemzeti alaptantervek (NAT) megjelölése szerint kiemelkedő feladata az iskolai nevelésnek. A NAT2020 például az egészségfejlesztést a testneveléssel társítva kiemelt tanulási területként nevezi meg, így joggal várhatunk változást a magyarországi egészségmutatókban.

Előadásunk célja a magyar és az észti nemzeti alaptantervek összevetése azok egészségfejlesztés terén megfogalmazott célkitűzései mentén. Fő kutatási kérdésünk az, hogy milyen különbségek mutathatók ki e két nemzeti alaptanterv egészségfejlesztő célkitűzéseiben, melyek magyarázhatják a két ország egészségmutatóinak különbségeit. Hipotézisünk szerint az észti nemzeti alaptanterv hangsúlyosabban biztosítja a felnövekvő generációk számára az egészségismeretek széles körének készségszintű elsajátítását, egészségműveltségük elősegítését. Vizsgálatunkban a tartalomelemzés és az összehasonlító dokumentumelemzés módszertanát alkalmazzuk.

Kutatásunk az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatói Pályázata keretében folyó munkánk egy rész-eredményét ismerteti. A pragmatikus és szemantikai tartalomelemzés eredményeként megállapítható, hogy nemcsak a műveltségterületi/tantárgyi tartalmak között van jóval nagyobb arányban a lelki/mentális egészség fejlesztése, mint a magyar Nemzeti alaptantervben (ahol a testi/fizikai egészség szerepel fejlesztési feladatként döntően, ha az egészségnevelést vesszük alapul), hanem külön keresztantervi tartalomként is megjelenik az egészségnevelés és az egészségfejlesztés. A kutatás egyik legfontosabb gyakorlati jelentősége, hogy egy, a tanulók és a pedagógusok testi-lelki egészségfejlesztéséhez hozzájáruló, hosszútávon fenntartható modell kialakításának alapjait fektetjük le.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatói Programja támogatta.

A DIGITÁLIS GAMIFICATION ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEI AZ EGÉSZSÉGPEDAGÓGIA MEGÚJULÓ MÓDSZERTANÁBAN A FÜGGŐSÉGMEGELŐZÉS ÉS A BIZTONSÁGOS INTERNETHASZNÁLAT TERÜLETÉN

RÁKOSY-VOKÓ ZSUZSA – BENE VIKTÓRIA – FEGYVERNEKI GERGŐ

Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar, MTA-PTE Innovatív Egészsépedagógia
Kutatócsoport

zsuzsa.rakosy@aok.pte.hu

Debreceni Egyetem Humántudományok Doktori Iskola Szociológia és Társadalompolitika Program,
MTA-PTE Innovatív Egészsépedagógia Kutatócsoport

bevik99@gmail.com

MTA-PTE Innovatív Egészsépedagógia Kutatócsoport

gergo.fegyverneki87@gmail.com

Kulcsszavak: iskolai egészségfejlesztés, függőségmegelőzés, gamification, digitális egészségpedagógia

A 21. században zajló gazdasági és társadalmi folyamatok, az átalakuló munkaerőpiaci tendenciák, a digitalizáció térnyerése és a pandémia okozta digitális távoktatás hatványozottan igazolja nevelési-oktatási szakemberek számára, hogy a tanítási-tanulási folyamatban egyre fontosabb a tematikai és módszertani megújulás. Egyrészt, ahogy arra a mindennapi tapasztalatok és kutatások rávilágítanak (Námesztovszki et al., 2013), az online térben is szocializálódó Z- és Alfa-generációs tanulók esetében a korábban bevált tanítási-tanulási munkaformák és motivációtípusok, a motiváció 1.0 (biológiai motiváció) és motiváció 2.0 (külső motiváció (jutalmazás és büntetés) nem vagy csak részben eredményesek (Fromann, 2017). Másrészt a korszerű, tevékenykedtető és élményalapú tanulásszervezési módszerek lehetőséget biztosítanak olyan offline és online tanulási környezetek kialakítására, amelyben fejleszthetőek azok a 21. századi kompetenciák, amelyek nélkülözhetetlenek a jövő munkavállalói számára (együttműködés, problémamegoldás, kreativitás, digitális eszközök használata) (Trilling – Fadel, 2009). Harmadrészt a digitális világ olyan új lehetőségek (online tanulástechnika, kreativitás fejlesztése) és kihívások (internetbiztonság, adatvédelem, cyberbullying, digitális függőségek, álhírek) elé állít mindannyiunkat, amelyre az oktatásnak esszenciális lenne reflektálnia, mivel egyre fiatalabb korban kerülnek be a gyerekek az online térbe, és így növekvő internetes kockázatnak vannak kitéve (Digital parenting kutatás, 2021). E három tényező az iskolai egészségfejlesztés megújulását is sürgeti mind módszertanában, mind tematikájában. A digitális immunerősítés, az online függőségek és a megnövekedett képernyő idő okozta mozgásszervrendszeri problémák megelőzése az iskolai egészségfejlesztés új területét rajzolják ki. A motiváció 3.0-ra (belső motiváció, maga a végzett tevékenység okozza a jutalmat Csíkszentmihályi flow élménye alapján) építő gamification (Pelling, 2002; Fromann, 2016; Barbarics, 2017), azaz a játékosítás, a játékelemek és a játékmechanizmusok pedagógiai alkalmazása új utat nyithat az egészségfejlesztésben, és motivációs ereje és változatos feladatrendszere miatt eredményesebbé teheti azt.

Előadásunkban bemutatjuk a gamification pedagógiai eszköztárát és a kutatócsoportunk által kidolgozott digitális gamification alapú egészségpedagógiai módszertani csomagot, melynek célja az egészségismeretek gyarapításán túl a gyermekek társas készségeinek, megküzdési stratégiájának fejlesztése, általánosságban a gyermek lelki egészségének támogatása. Ez alapvető fontosságú nem csak a függőségek megelőzése szempontjából, hanem kiemelt szerepet játszik a tanuló érett, autonóm személyiségének kialakulásában, a tanulási eredményesség javításában, az agresszió és a lemorzsolódás csökkentésében.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program, „Innovatív pedagógiai eszközök és multimédiás megoldások a 21. század gyermekeinek egészségfejlesztéséhez” pályázata támogatta.

A TISZÁNINENI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET OKTATÁSPOLITIKÁJA AZ 1930-AS ÉVEKTŐL A VILÁGHÁBORÚ VÉGÉIG

RÉBAY MAGDOLNA

Debreceni Egyetem BTK Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet Neveléstudományi Tanszék
rebay.magdolna@arts.unideb.hu

Kulcsszavak: oktatáspolitiká, református, állam, Tiszáninnen, Horthy-korszak

Kutatásunkban a Horthy-korszak református oktatáspolitikáját elemezzük egyházkerületi jegyzőkönyvek alapján. Ezek szisztematikus feltárására ugyanis eddig még nem vállalkoztak, bár alapvető írások születtek a témában (pl. Hörcsik, 1983; Pornói, 1995). S többen vizsgálták az egyház és az állam kapcsolatát az oktatáspolitikai arénában, s megállapították az állam fokozatos térnyerését (vö. Nagy, 2000, 2011; Szabó, 2010). Megjelentek továbbá iskolatörténeti feldolgozások (Kézi, 2004; Ugrai, 2007; Ugrai – Dienes, 2013).

A református egyház önkormányzati rendszerének köszönhetően az egyházkerületek fontos ágensei voltak a református oktatáspolitikának. Érdemes tehát a regionális sajátosságokra is rámutatni. A folyamatok megértéséhez ezért szükségesnek láttunk egy mind a négy egyházkerületre kiterjedő kutatás lebonyolítását. A tiszánineni egyházkerület esetén a klebelsbergi időszak már elemzésre került, a jelen vizsgálat ennek folytatása. Kérdéseink: 1. Hogyan reagált az egyházkerület az állami oktatáspolitikai törekvéseire, intézkedéseire; 2. Milyen oktatáspolitikai irányelveket fogalmazott meg ő maga; 3. Milyen lépéseket tett az iskolái megerősítése, az oktatás színvonala javításának/stabilizálásának érdekében; 4. Az iskolai vallásoktatás terén milyen változások születtek.

Forrásaink a közgyűlési jegyzőkönyvek voltak. Kvalitatív dokumentumelemzés módszerével a vizsgált időszak valamennyi jegyzőkönyve minden releváns pontját feldolgoztuk: a püspöki beszámolóktól kezdve a népiskolai és középiskolai előadók jelentéséig, hogy csak néhány példát említsünk. A szövegtörzsetben próbáltuk a hangsúlyokat megtalálni, a kerületi sajátosságokat fellelni.

Eredményeink alapján a tiszánineni egyházkerület súlyos anyagi nehézségekkel küzdött a vizsgált időszak elején, a helyzet viszont 1935-re némileg javult. Ez elsődlegesen a középiskolák gazdálkodásán látszott meg: bővítésekre került sor.

Noha ez az egyházkerület is identitásával ellentétesnek érezte az iskolák feladását, arra több esetben mégis sor került. Az egyházkerület a kis települések gondjai miatt szorgalmazta a felekezeti iskolák finanszírozásának átalakítását: az országos kultúradó bevezetését, amelyet Tiszáninnen kezdeményezett, s támogatottsága is itt volt a legerősebb. Erre azonban nem került sor. Átmeneti megoldásként támogatta a lelkésztanítóóság visszaállítását. A képzés sajátos tiszánineni változata szerint a teológus hallgatók a pataki tanítóképző V. évfolyamára iratkoztak be – kötelezően. Felmentést például külföldi tanulmányokra, zenei hallás hiányára hivatkozva lehetett kapni.

Az oktatási autonómia védelmezése, a református karakter óvása központi kérdéssé vált a korszakban – ez így történt ebben a kerületben is. Az autonómia témája mind a középiskolai, mind a tanügyigazgatási törvényt követően felmerült. Előtérbe került továbbá a vallásoktatás kérdése: a módszertani megújulás érdekében valláspedagógiai konferenciákat szerveztek, s bevezették a konventi kátét a konfirmációs oktatásban.

VISELKEDÉSZAVAROK ÉS JOG. A VISELKEDÉSZAVART MUTATÓ TANULÓK JOGSZABÁLYI HELYZETE NEMZETKÖZI KONTEXTUSBAN – KÜLÖNÖS TEKINTETTEL FEGYELMEZÉSI KÉRDÉSEKRE

REMÉNYI TAMÁS – RÓNAY ZOLTÁN

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola

remenyi.tamas@barczy.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

ronay.zoltan@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: emberi jogok, viselkedészavar, iskolajog, ellátás, esélyegyenlőség

Interdiszciplináris kutatásunk középpontjában a viselkedészavart mutató tanulók köznevelési – jogi szabályozási – rendszerben való helyzete áll, amelyhez kiindulópontunk a gyermekjogi megközelítésből a megfelelő oktatáshoz való jog biztosítottasága (Rónay, 2018; Gerencsér, 2021). A kutatás első szakaszában azt vizsgáltuk, hogy egyrészt a nemzetközi jog különböző dokumentumaiban ez a szempont és követelmény miként jelenik meg, másrészt, hogy nemzetközi jogtudományi és neveléstudományi, illetve fogyatékoságtudományi diskurzusban mennyiben reflektálnak egymásra a szerzők, kutatások, azaz mennyiben érvényesül az inter- és multidiszciplináris megközelítés. Az előadásban bemutatjuk, hogy a jogi dokumentumokban megfogalmazott jogok hogyan viszonyulnak, illetve miként valósulnak meg kifejezetten a viselkedészavart mutató tanulók inkluzív (befogadó) oktatási lehetőségei tekintetében, ideértve egészségügyi ellátásukat, valamint az oktatási rendszerben gyűjtött tapasztalatok, a kriminalizálás lehetőségeit is (Freckelton, 2019). Kulcskérdésünk, hogy a tipikusan fejlődő tanulók számára létrehozott oktatási rendszerben ténylegesen meg tud-e valósulni a viselkedészavart mutató tanulók számára is a befogadás?

Az oktatáshoz való jog azt jelenti, hogy minden gyermek számára biztosítani kell az oktatást (Halmos, 2016), függetlenül attól, hogy milyen speciális körülmények jelennek meg ebben a folyamatban, ideértve a viselkedészavar jelenségét is. A nemzetközi emberi jogi alapelvek rávilágítanak arra, hogy a gyermek oktatáshoz való joga egyetemes és elidegeníthetetlen, ennek ellenére a gyakorlat azt mutatja, hogy a viselkedészavart mutató gyermekekkel kapcsolatban ez nem minden esetben érvényesül (Conn, 2014; Emam – Farrell, 2009; Smith, 2012). Az is megállapítható, hogy a viselkedészavart mutató tanuló tanuláshoz való joga esetlegesen korlátozhatja társai ugyanezen alapjogát. Habár ezen alapjogok korlátja a másik személy alapjogának érvényesülése, ez nem elegendő jogcím arra, hogy pusztán ezen okból a viselkedészavart mutató tanulót gyógyszeres kezelésre kényszerítsék. Így merül fel az egészségügyi státusz függvényében a pszichiátriai diagnózissal és gyógyszeres kezeléssel kapcsolatos jogi megközelítés, valamint a viselkedészavarral kapcsolatban megjelenő iskolai fegyelmezés kérdésköre.

A fenti ellentmondások feloldása részben a tanárképzésen és -továbbképzésen, részben az ágazatirányításon (utóbbi részeként a jogalkotáson) nyugszik (Mulholland, 2016). Ezen folyamatok egyre specifikusabb meghatározása során mindvégig szem előtt kell tartanunk a viselkedészavart mutató személyek emberi jogainak egyetemességét és elidegeníthetlenségének biztosítását (Gárdos – Orosz, 2020).

ÉRZELMI KREATIVITÁS FEJLESZTÉSE A ZENE SEGÍTSÉGÉVEL

RÉVÉSZ JÓZSEF

Pécsi Tudományegyetem
josefrevesz@gmail.com

Kulcsszavak: zenei nevelés, érzelmi kreativitás, óvodai zenei nevelés

Kutatásunk egy jelenleg is folyó doktori munka részleteibe kíván betekintést nyújtani, melyben a zene és a művészet hatásait vizsgáljuk, különös tekintettel a zene érzelmi kreativitást fejlesztő hatásaira. Az Európai Unió 2020 program, jelentős szerepet tulajdonít a kreativitásba való befektetésnek. Visszaszorul a kognitív képességeket alig igénylő munka a gazdaságban, egyre több helyen van szükség kisebb-nagyobb mértékű kreativitásra, komplex feladatok megoldásának képességére, saját válaszok és ötletek felhasználására a munkában (Lorenz – Lundvall, 2009). A kreativitás fogalma annyiféleképpen került meghatározásra, ahány kutató eddig foglalkozott ezzel a területtel. A szerteágazó, ugyanakkor sok tekintetben átfedést mutató meghatározások és elméletek közül viszonylag új fogalom az Averill (1999, 2000, 2005), Ghadiri és Abdi (2010), valamint Kőváry et al., (2014) kutatásaiban felmerülő „érzelmi kreativitás” (emotional creativity). Érvelésükben az ember képes arra, hogy élete során újabb, egyéni formákat találjon érzelmi kifejezésére. Az ilyen egyéni, eddig nem használt érzelmi reakciókat tekinthetjük az érzelmi kreativitás megnyilvánulásainak. A kutatási cél meghatározása felmerült kutatói kérdések:

K1: Hogyan jellemezhetők az óvodapedagógus képzés keretein belül az óvodai zenei nevelés súlypontjai és arányai?

K2: Az egyetemi képzésben, valamint az óvodai zenei nevelés mindennapi gyakorlatában az egyéni kreativitásra való ösztönzés mekkora szerepet kap, és abban a pedagógus egyéni kreativitásának mekkora szerep jut?

A kutatás a következő két szakaszra bontható:

1. Első szakasz az elméleti keretek meghatározása, a témával kapcsolatos eddigi szakirodalom feltárása és összehasonlító elemzése volt. Itt új eredménynek tekinthető az eredeti érzelmi intelligencia-modell, valamint Csíkszentmihályi (2006) rendszerszemléletű kreativitáselméletének összekapcsolása. A modell három kritériumát (újdonság, hatékonyság, hitelesség) kiegészítettük a készültség/felkészültség fogalmával.

2. A kutatás második része kiterjedt az óvodapedagógusok körében egy országos mintavételre, az óvodapedagógus felsőoktatási intézményekben a 2021-es oktatási évben aktív, valamennyi oktatóra (N=35) egy félig strukturált, tematikus kvalitatív interjú segítségével. A válaszadók (N=15) segítséget nyújtottak abban, hogy feltárjam az óvodapedagógus képzésen belül a zenei neveléssel foglalkozó egyetemi oktatók tájékozottságát ebben a témában törekedve arra, hogy rávilágítsak, hogy a felsőoktatás eme területén szükségessé vált az alapelvek megtartása mellett a célok, pedagógiai módszerek újragondolása. Eredményeink felhasználhatók az óvodai zenei nevelés módszertani megújításában, egy olyan újfajta szemlélet meghonosításában, mely a 21. század társadalmi kihívásaira átfogóbb választ adhat.

PÁLYASZOCIALIZÁCIÓS ÉS MUNKAÉRTÉKEK VÁLTOZÁSA AZ ONLINE OKTATÁS HATÁSÁRA AZ EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI KÉPZÉSBŐL KILÉPŐKNÉL

RUCSKA ANDREA – KISS-TÓTH EMÓKE

Miskolci Egyetem Egészségtudományi Kar

rucska.andrea@uni-miskolc.hu

Miskolci Egyetem Egészségtudományi Kar

ekdekan@uni-miskolc.hu

Kulcsszavak: pályaszocializáció, szakmaspecifikus értékek, kompetenciák, változás, online oktatás

A szakmai életutat az adott egyén mikrokörnyezete, családja, tanárai és barátai véleménye, másrészt a személy jellemzői, az életkora, neme, anyagi helyzete, képességei, érdeklődése, értékei és célja befolyásolják. Mindezek mellett hatással vannak rá a folytonosan változó politikai, kulturális, társadalmi és gazdasági hatások is. A pályaadaptáció részét képezi felsőoktatásban zajló szakmai képzés, ugyanakkor a szakmai fejlődés a külső és belső hatások eredményeként alakul. A hosszú időn keresztül fennálló online oktatás, a személyes oktató-hallgatói kontextus hiánya mindenképpen nyomott hagyott az egészségtudományi képzésben adekvát pályaszocializációs- és munkaértékek megjelenésében.

A kutatás célkitűzése az egészségtudományi képzésben tanulmányokat folytató hallgatók értékrendszerének, jövőképeinek, elvárásainak megismerése, és az online oktatás hatásainak, így az értékek változásának nyomonkövetése. A vizsgálat során feltárjuk, hogy a speciális online képzés hogyan alakította a szakmai identitást, a pandémia a szakmaspecifikus kompetenciákra történő hatását, a pályamotivációt, valamint a segítő szakmára jellemző értékek változásait. A kutatás során a változásaira fókuszáltunk.

A teljes körű adatfelvétel az egészségtudományi képzésből 2022-ben kilépő hallgatók körében történt. A szakmai identitásalakulás indikátoraként tekintett értékek vizsgálata során a Rokeach- és a Super-féle standard érték kérdőíveket alkalmaztuk. A panelkutatást munkacsoportunk 1997 óta végezi minden évben a be- és kilépő hallgatók körében.

A kutatás eredményeként megemlíthetjük, hogy az elmúlt években a Rokeach féle célértékek vonatkozásában a preferencia értékek a boldogság, családi boldogság, szerelem, harmónikus lelki élet, igaz barátság, melyek az évek során megőrizték ugyan preferenciájukat, de szignifikáns változáson mentek keresztül ($p < 0,05$). A vallási és ideológiai értékek - a béke és a haza biztonsága ($p < 0,01$), üdvözülés – továbbra is a rangsor végén helyezkednek el, de ebben az esetben is szignifikáns változás mutatkozik a preferenciákban, lényegesen fontosabbá vált a hallgatók számára. A hallgatók belépéskor is ezek a preferenciákat jelölték, csak kilépéskor határozottabban jelentek meg. Az eszközértékek esetében pedig az intellektuális értéket, nyílt szívűséget és a lelki derűt preferálják. Az eddigi adatfelvételeknél a szakmaspecifikus értékek, mint a szociabilitás (segítőkészség), felelősség értékei szintén előkelő helyet foglalnak el a rangsorban, és nem történt szignifikáns változás az előző mérésekhez képest ($p > 0,6$). A kreativitás és a becsvágy kevésbé fontos ennél a korosztálynál, viszont a becsvágy szignifikánsan előretört ($p < 0,003$) az előző évek méréseihez képest. A Super-féle munkaértékek esetében a képzésből kilépő hallgatók a szakmaspecifikus munkaértéket preferálták, úgy mint az altruizmust, továbbá a társas kapcsolatokat és az önérvényesítést, melyek esetében nem történt szignifikáns változás az előző évekhez képest ($p > 0,1$).

A MŰSZAKI SZAKOKTATÁS TÖRTÉNETÉNEK ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON ÉS AZ NDK-BAN, 1950 ÉS 1985 KÖZÖTT

SANDA ISTVÁN DÁNIEL

Óbudai Egyetem

sanda.daniel@tmpk.uni-obuda.hu

Kulcsszavak: középfokú és felsőfokú műszaki szakoktatás, szakmunkásképző intézet, technikum, tantervi háló

Dolgozatunk egy egyetemközi kutatás eredményeinek első bemutatása. A vizsgált időszakban a két szocialista ország dinamikus ipari fejlesztése valósággal követelte a műszaki szakembergárda tömeges képzését, melynek egyik előfeltétele volt a műszaki szakoktatás reformja.

A középfokú és a felsőfokú műszaki szakoktatás különböző szintjeinek kialakítása – a szakmunkásképzéstől a technikusképzésen át a mérnökképzésig – számos hasonló és még több eltérő vonást mutat a két ország vonatkozásában. A közép- és felsőfokon végzett kádereket addig nem létező, tehát – szinte kivétel nélkül – újonnan alapított intézménytípusokban (ipari szakmunkásképző intézetek, politechnikumok, technikumok, felsőfokú technikumok, mérnökiskolák, mérnök-tanár-képző intézetek, műszaki főiskolák és műszaki egyetemek) kellett kiképezni. Kutatásunk tárgya ezen új intézmények struktúrájának és a bennük folytatott képzéseknek az összehasonlító vizsgálata, ami a két ország vonatkozásában eddig nem történt meg. Ehhez megkerülhetetlen a vizsgált időszak hazai és keletnémet szakképzéstörténetének historiográfiai áttekintése a rendelkezésünkre álló források, a vonatkozó szakirodalmak, az egyetemi évkönyvek és a képzési programok alapján.

Az oktatásügy átpolitizáltsága, az MSZMP és az NSZEP (Német Szocialista Egységpárt = Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) „kézivezérlése” rányomta a bélyegét a korszak műszaki szakképzésére (is). A tantervi hálók elemzése alapján megállapítható, hogy az ideológiai jellegű tantárgyak tették ki a képzési tartalom kb. 20-30%-át. Ugyanakkor a képzések szakmai tartalmának és az intézmények típusainak gyakori és gyors változásai számos sajátos, eltérő vonást mutatnak a két ország műszaki szakoktatásának megvalósulásában.

A kutatás jelen fázisában a társadalomtörténeti megközelítés – a fogalmak rendszerezésével, a párhuzamok kiemelésével – a társadalmi-politikai determinációk tisztázásához járulhat hozzá. A statisztikai adatok elemzése és értelmezése pedig a szakképzés rejtett folyamatainak különböző szinteken vizsgálható belső ellentmondásaira mutat rá. A feltárt eredmények segít(het)ik a hazai szakképzés jelenlegi nehézségeinek megértését és a továbblépés lehetőségeinek kijelölését.

FOSTERING COLLABORATIVE PROFESSIONAL LEARNING: PERCEPTIONS AND PRACTICES OF TEACHER EDUCATORS IN MYANMAR

MYO SANDAR

Eötvös Loránd University
myo.sandar@ppk.elte.hu

Keywords: collaborative learning, leadership, teacher education, professional development

Professional development is a continuous, dynamic, and flexible process starting from teacher education program and throughout their professional life of teachers (Sancar, Atal, & Deryakulu, 2021). In promoting learning in teacher educators' professional communities, the role of facilitators plays a significant role by supporting collegial participation to explore and examine ideas and different perspectives. They need to promote higher order thinking of teacher educators, an integral component for learning by directing and modelling without controlling the discussion (Hadar & Brody, 2020).

This study is conducted in Myanmar, one of the Southeast Asian Countries where teacher education is offered by Universities of Education and Education colleges. Teacher educators are taking a leading role for producing high-quality teachers for the next generation. So, the aim of the study is to explore collaboration of teacher educators for professional development and other related factors influencing collaboration in teacher education. The specific research questions are to find the perceptions and practices of teacher educators on collaborative learning for their professional development, to investigate how teacher educators are supported to develop collaborative learning in their workplace and how teacher educators integrate collaborative learning culture into teaching student teachers. The participants are five teacher educators from teacher education institutions in Myanmar and they are selected by convenience sampling. It is a qualitative study and all the data come from the semi-structured interviews via online. A single semi-structured in-depth interview is conducted with each teacher educator to provide a deeper understanding of collaborative learning of teacher educators. All interview transcripts are transcribed into English from Myanmar and are analyzed by content analysis.

Teacher educators perceived that formal collaborative culture is not well-developed among teacher educators because of top-down organizational structure and informal types of collaboration in each small group is found within each faculty in teacher education institutions. Distributed or shared leadership of the leaders can support the development of collaborative learning among teacher educators in their workplace. Learner-centered approach activities can motivate student teachers to participate more collaboratively in their learning. This study can give contributions for the teacher education sector in Myanmar, a developing country where teacher education is being emphasized as one of the reforms in the country.

ELSAJÁTÍTÁSI MOTIVÁCIÓ, A SZOCIÁLIS ELSAJÁTÍTÁSI MOTÍVUMOK MEGJELENÉSE A HANGSZERES ZENEOKTATÁSBAN

SCHAFFER RITA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
schaffrita68@gmail.com

Kulcsszavak: motiváció, szociális elsajátítási motívumok, hangszeres zenetanulás

A tanítással foglalkozók körében régóta jelenlévő kérdés, vajon hogyan lehet a tanulók tanulási motivációját folyamatosan ébren tartani, ezáltal eredményességüket fokozni.

A magyar szakirodalomban a motiváció, motiválás témájáról többek között Farsang (1993), Réthyné (1995), Ambrus (1995), valamint Nagy (2000, 2001) munkáiban olvashatunk. A hangszeres zenetanuláshoz fűződő motiváltság, motiválhatóság jelentős eltéréseket mutat. A témában a külföldi kutatások több évtizedes múltra tekintenek vissza (Hargreaves – Marshall, 2003; McPherson – Zimmerman, 2002), a hazai szakirodalomban inkább a zenei ismeretek és képességek vizsgálatáról olvashatunk (Turmezeyné, 2007; Janurik, 2010; Dohány, 2013), mint a hangszeres zenetanulás motivációjáról.

Az elsajátítási motiváció (mastery motivation) kifejezéssel White (1959) munkájában találkozhatunk először. „Az elsajátítási motiváció olyan pszichológiai mozgatóerő, amely arra ösztönzi az egyént, hogy önállóan, koncentráltan és kitartóan próbálkozzon olyan probléma, feladat megoldásán, készség elsajátításán, ami legalább kismértékben kihívást jelent számára.” (Morgan – Harmon – Maslin-Cole, 1990: 319 idézi Józsa, 2007: 45) Az elsajátítási motiváció mérésére jelenleg a DMQ (Dimensions of Mastery Questionnaire) kérdőívet használják a kutatók. Józsa és munkatársai 1999 tavaszán adaptálták a kérdőívet magyar nyelvre. A kérdőív egyik fontos tulajdonsága, hogy a tanárok, szülők, diákok csoportjait egyformán megszólítja. Az elsajátítási motiváció fő összetevőit az értelmi, szociális (felnőttekkel ill. kortársakkal), motoros elsajátítási motívumok, valamint az elsajátítási öröm alkotják. A DMQ kérdőív a felsoroltakon kívül még két alskálát tartalmaz: intellektus és kudarcfélelem. (Józsa, 2007)

A DMQ kérdőívet, módosított változatban használtam fel kutatásom során. Jelen vizsgálatomban a 9-10 éves ill. a 13-14 éves tanulók hangszeres zeneoktatásban tapasztalt szociális elsajátítási motívumait hasonlítottam össze a zenetanáruk, szüleik és saját megítélésük alapján. Feltételeztem, hogy a kortárs kapcsolati motívumok az idősebb gyermekeknél erősebbek, mint fiatalabb társaiknál. Valamint feltételeztem, hogy a felnőtt kapcsolati motívumok a 9-10 éves gyermekeknél erősebbek, mint 13-14 éves társaiknál. A kérdőívet részben online (tanárok, szülők), részben papír alapon (diákok) töltötték ki a résztvevők, csoportonként 30 fő. Az eredmények megerősítették feltételezéseimet. A három csoport válaszait külön-külön is megvizsgálva viszont különbségeket találtam. Ezek magyarázata lehet, hogy a szociális motívumok működése különböző kontextusokban jelentősen eltérhet.

A KÉPREGÉNY HASZNÁLATA AZ ALAPFOKÚ OKTATÁSBAN. ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANKÖNYVEK VIZSGÁLATA

SCHLICHTER-TAKÁCS ANETT – CSIMÁNÉ POZSEGOVICS BEÁTA

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

Schlichter-Takacs.Anett@uni-mate.hu

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

Csimane.Pozsegovics.Beata@uni-mate.hu

Kulcsszavak: képregény, oktatás, általános iskola

Az új digitális kultúra egyre inkább a jobb agyféltekére épít, míg a hagyományos írásbeliség eddig a bal agyféltekét erősítette (Gyarmathy, 2011, idézi Szalay, 2016). A képregényben lehetőség nyílik az írásbeliség és képiség, a verbalitás és vizualitás szintetizálására. (Szalay, 2016) Egyes kutatók, akik az elvontabb, összetettebb tudományos gondolkodást vizsgálták, nem találtak a vizsgált tanulóknál a tudásra vonatkozó jelentősebb javulást a képregények olvasása, felhasználása során (Spiegel et al., 2013; Ahmad et al., 2017; Rofii et al., 2018, idézi Phoon et al., 2020) míg mások, jelentős javulást figyeltek meg (Lin et al., 2015, idézi Phoon et al., 2020). Abban mindnyájan egyetértenek, hogy a gyerekek szívesen olvasnak képregényeket, hatással van rájuk a grafikus prezentáció vizuális vonzereje, olvasásuk hatékonyan befolyásolja és pozitívan alakítja a tanulók tudományhoz való hozzáállását, elköteleződését, ezáltal a képregények hatékony eszközei lehetnek az oktatásnak.

A képregényekkel a beszéd-, írás- és olvasáskészség, vizuális képességek remekül fejleszthetők (Szalay, 2016; Akcanca, 2020), támogatják a logikus gondolkodás fejlődését is (Rozkosz – Wiorogórska, 2016, idézi Phoon et al., 2020), megkönnyítik a nyelvtanulást (Phoon et al., 2020), sok esetben megszerettetik az olvasást (Szalay, 2016; Phoon et al., 2020). Tananyagokba integrálásuk lehetőség a tanulók képzeletének, kreatív gondolkodásának fejlesztéséhez (Phoon et al., 2020), sokféle a kreativitást fejlesztő gyakorlat épülhet rájuk (Szalay, 2016). Javítják a mentális folyamatokat és esztétikai élvezetet váltanak ki a tanulóknál (Akkaya, 2013, idézi Akcanca, 2020). Rövidek és gyorsan végig olvashatók, az újabb és újabb képek és a cselekmény képesek hosszabb ideig lekötni a gyerekeket (Szalay, 2016). A képregények segíthetnek egy-egy történet, esemény, folyamat fordulópontjainak szemléltetésében, a tananyag rögzítésében, elmélyítésében, írásgyakorlásban, fogalmazásban, szóbeli prezentáció készítésében, elmélyült alkotómunkára készítetnek, online technológiákat alkalmazva fejlesztik a digitális történetmesélési készségeket is.

Kutatásunkban a dokumentumelemzés módszerére támaszkodva az általános iskolában használt tankönyveket vizsgáljuk. Kíváncsiak vagyunk arra, hogy mely tantárgyakban, milyen mértékben és módokon jelenik meg a képregények oktatási segédanyagként való használata.

A HAJDÚ-BIHAR ÉS SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN NÉMETET/ANGOLT TANULÓ KÖZÉPISKOLÁSOK INTÉZMÉNYI PROFILJA

SEBESTYÉN KRISZTINA

Nyíregyházi Egyetem
kriszti.se@gmail.com

Kulcsszavak: idegen nyelv, családi háttér, középiskola-választás, képzéstípus, fenntartó

A gyermekek iskolaválasztását több tényező is befolyásolja, például a szülők iskolázottsága vagy – elsősorban az alacsonyabb társadalmi háttérű tanulók esetében – a lakóhely és az oktatási intézmény távolsága (Fehérvári, 2015; Zolnay, 2018). A szülők iskolázottsága hatással van az iskolai tanulmányokra és az idegennyelv-választásra is (Csapó, 2001). Az intézményválasztás során fontos az iskola profilja is, mert a magasabb társadalmi státuszú családok gyermekei inkább a valamilyen szempontból „egyedi”, például tagozatos, két tanítási nyelvű vagy nem állami fenntartású intézményeket preferálják (Hegedűs, 2016; Garami, 2020). Az alacsonyabb társadalmi státuszú tanulóknak nehezebb bekerülni az egyházi középiskolákba, viszont, ha sikerül, akkor ezekből az intézményekből könnyebb a bejutniuk a felsőoktatásba (Hegedűs, 2019). Előadásunkban a Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében végzett, „Némettanulás, illetve -tanítás Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében” című kérdőíves kutatás tanulói adatait elemezzük, aminek felvétele 2018 decembere és 2019 májusa között zajlott, és a 11. osztályos, érettségire felkészítésben résztvevők közül a németet és/vagy angolt tanulók (890 fő), valamint az ő nyelvtanáraik (100 fő) kerültek be a mintába. Az elemzéseket SPSS programmal végeztük, ami során új változókat, klasztereket hoztunk létre a középiskola-választás jellemzői alapján, valamint keresztábra- és varianciaanalízist alkalmaztunk. Hipotéziseink szerint (1) a tanulók középiskola-választási preferenciáiban különbség fedezhető fel a társadalmi háttér mellett a tanult idegen nyelv(ek) alapján. (2) A középiskola-választással kapcsolatos klasztereken belül különbségeket találunk a képzéstípusok és a fenntartók arányaiban a csak németet, a csak angolt, valamint a németet és angolt is tanulók csoportjaiban. Eredményeink szerint a nyelvek a legkevésbé, míg a lakóhely és az oktatási intézmény távolsága jelentősebben befolyásolta a középiskola-választást, ami főleg az alacsonyabb társadalmi háttérű tanulók számára volt fontos. A magasabb társadalmi háttérű tanulók jellemzően olyan képzéstípusokban vesznek részt, amikben – többnyire a szülei döntése, a család társadalmi státusza alapján – németet is tanulnak. Tanult idegen nyelvenként és tanulói klaszterenként eltérő mintázatot mutatnak a tanulók középiskolái a képzéstípus, valamint a fenntartó alapján, ami véleményünk szerint nemcsak a hozzáférhetőség miatt alakul így, hanem a társadalmi háttér és a jövőbeli tervek is befolyásolják a döntést. A tanulók középiskola-választására a praktikus jelleg jellemző, mert a továbbtanulási szándékok, illetve a munkaerőpiaci hasznosíthatóság figyelembevételével hozzák meg a középiskola-választással kapcsolatos döntést. Kutatási eredményeink hatással lehetnek a jövőben a különböző intézmények képzés- és idegennyelv-kínálatára, amik így jobban illeszkedni tudnak a tanulók, valamint az ő szülei választási preferenciáihoz.

TANULÁSI KORLÁTOKKAL KÜZDŐ TANULÓK IDEGEN NYELVI TAGOZATON AZ ORSZÁGOS KOMPETENCIAMÉRÉSBN

SEBESTYÉN KRISZTINA – HEGEDÚS ROLAND

Nyíregyházi Egyetem

kriszti.se@gmail.com

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

hegedusroland1989@gmail.com

Kulcsszavak: tanulási zavar, BTMN, idegen nyelvi tagozat, Országos kompetenciamérés

Az idegen nyelvi, szövegértési és matematikai kompetenciák kölcsönhatásával, valamint az ezeken a területeken tapasztalt tanulói teljesítmények korrelációjának vizsgálatával többen foglalkoztak (például Hesse et al., 2008; Hegedűs – Sebestyén, 2019). A speciális tanulói csoportok viszont ritkábban kerülnek a kutatások fókuszába (Leroy et al., 2019), ezért előadásunk célja a tanulási zavarral, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekek teljesítményének vizsgálata az Országos kompetenciamérésben. A BTMN (Bíró, 2020) és tanulási zavarral küzdő gyermekek (Mesterházi – Szekeres, 2019) jellemzői hasonlóak lehetnek, de kialakulásuk okai mögött más tényezők húzódnak (Kőpatakiné – Dékány, 2006), ezért előadásunkban célunk a tanulási zavarral, valamint a BTMN-nel küzdő gyermekek szövegértési és matematikai teljesítményének vizsgálata különböző osztálytípusokban, kiemelten az emelt órászámú idegen nyelvet tanulók között. A tanulói teljesítményeket több tényező is befolyásolja, többek között a társadalmi háttér (Perry – McConney, 2010), az iskolai összetétel (Blossfeld et al., 2019), az iskola fenntartója (Varga, 2015), a tantárgy kedveltsége (Csapó, 2000).

A kutatás során SPSS program ANOVA és keresztábla elemzésével vizsgáljuk a 2019. évi Országos kompetenciamérés 10. évfolyamos adatbázisát (83751 fő), amiben 3029 fő tanulási zavarral, 4284 fő beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek van. A vizsgálat során három osztálytípust alakítottunk a rendelkezésre álló változókból, a normál tantervű, a bizonyítottan nyelvi és az emelt órászámú osztálytípusokat. A kutatás során arra voltunk kíváncsiak, hogy a BTMN és tanulási zavarral küzdő gyermekeknek milyen a családi hátterük, milyen az egyes osztálytípusokban a kompetencia-teljesítményük, milyen tantárgyakat kedvelnek, valamint milyenek a jövőterveik az osztálytípus függvényében.

A családi háttér összevetésében a BTMN tanulók családi háttere magasabb a tanulási zavarral küzdőknél, valamint mindkét csoportra igaz, hogy a családi háttér az emelt órászámú osztályokban a legjobb. Eredményeink szerint az idegennyelvi tagozatra járó tanulási zavarral, illetve beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók kompetencia-eredményei szövegértésből és matematikából is magasabbak, mint a normál tantervű osztályba járóké, de elmaradnak az emelt órászámú képzésben résztvevőktől. A tantárgyi kedveltségben mind a BTMN mind a tanulási zavarral küzdő tanulók elmaradnak a többségi gyermektől. Továbbtanulási terveikben alacsonyabb célokat tűznek ki, mint a többségi gyermekek, viszont a tagozatok szerinti megoszlásban az emelt órászámú osztályból van a legnagyobb igény a felsőoktatási továbbtanulásra.

Az osztálytípusonkénti vizsgálat a kutatásunk újdonsága, mert ilyen aspektusból tudomásunk szerint még nem történt elemzés, de az integrált oktatás miatt fontosnak tartjuk az ilyen jellegű vizsgálatokat, mert az eredmények hosszútávon hozzájárulhatnak a tanulók teljesítményének növeléséhez.

A MŰVÉSZET MINDENKIÉ! – ÚJSZERŰ MÚZEUMPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK LEHETŐSÉGEI A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ DIÁKOK TANULÁSÁBAN

SEPSEY ZSÓFIA

Szép művészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria
zsofia.sepsey@szepmuveszeti.hu

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, múzeumi tanulás, esélyegyenlőség

A Lázár Ervin Program keretében 2022 januárjától májusáig mintegy 10 000 általános diák látogatott el a Magyar Nemzeti Galériába pedagógusaik kíséretével, és vettek részt a korosztályok és az egyéni adottságok alapján fejlesztett múzeumpedagógiai foglalkozásokon. A nagyrészt 1-2., illetve 7-8. évfolyamos diákok kevés kivételtől eltekintve először jártak a Nemzeti Galériában, sőt, a hátrányos helyzetű térségekből érkezők közül legtöbben először jártak a fővárosban is.

A 60 perces múzeumpedagógiai foglalkozások különféle tematikák mentén mutatták be az egyetemes és a magyar képzőművészet remekműveit, figyelembe véve a résztvevők korosztályi és más, hátrányos helyzetből adódó specifikus igényét. A diákoknak előzetesen szinte semmilyen képzőművészeti ismeretük sem volt, általános irodalmi, történelmi tudásuk változó szinten mozgott. Nagyon figyeltünk az ideális csoportlétszám kialakítására, ezért csoportbontásban, a kisebbeket 12-15 fős, a nagyobbakat 20 fős csoportokban vezettük végig az adott programon.

A foglalkozások elsődleges célja az volt, hogy olyan élményt nyújtsanak, amely alapján pozitív kép alakul ki a diákokban a képzőművészetről és a múzeumról, így megteremtve annak a lehetőségét, hogy a művészetek iránt érdeklődő, a kulturális programokra nyitott egyénekké váljanak. A programok során a hátrányos helyzetű térségekből érkező csoportoknál nem támaszkodhattunk a meglévő ismeretekre, ezért kizárólag a helyszíni élmények adhatták meg az órák vezérfonalát. A foglalkozásokon használt módszerek arra az elvre épültek, hogy a tanulási módszerek és az emlékezés minősége összefügg: minél inkább élményalapú (mozgásos, több érzékszervet is bekapcsoló) és aktív részvételt követelő a tanulási folyamat, annál hatékonyabban emlékezünk a kapott információkra (Hooper-Greenhill, 2004). Az érzékszervek bekapcsolásának legfontosabb területe a műalkotások részleteinek felfedezése, azaz a látás mellett a hallás lett. Különféle hangutánzó eszközök, zenei részletek, nyelvi elemek, önálló szövegalkotás egészítették ki az élményt.

A program során alsó tagozatos, első és második osztályos fogyatékkal élő gyerekek is részt vettek foglalkozásainkon, amelyeket speciálisan az ő igényeikhez igazítottunk. Valódi csoda volt látni, ahogyan a műalkotások hatottak rájuk: kizárólag a vizuális élmény, a helyszín újszerűsége és a múzeumpedagógus személyisége által nyílt ki számukra egy mindaddig ismeretlen világ.

A program zárását követően kérdőívek és fókuszcsoportos beszélgetések segítségével értékeltük ki a választott módszerek hatékonyságát és a múzeumi program sikerét.

A 19. SZÁZADI IRODALOM ÉS TÖRTÉNELEM TANÍTÁSÁNAK ÚJSZERŰ LEHETŐSÉGEI – MÚZEUMPEDAGÓGIAI PROGRAM A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK TÁMOGATÁSÁRA

SEPSEY ZSÓFIA – ALBRECHT ZSÓFIA

Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria

zsofia.sepsey@szepmuveszeti.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar

albrechtzsofia@gmail.com

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, sajátos nevelési igény, múzeumi tanulás, képességfejlesztés

Az AMASS (Acting On The Margins: Arts As Social Sculpture) nemzetközi Horizon2020 kutatás egyik programját partnerintézményként a Magyar Nemzeti Galéria valósította meg. A múzeum projektje a fővárosi és vidéki középfokú oktatási intézmények számára fejlesztett olyan múzeumpedagógiai foglalkozásokat, amelyek hatékonyak lehetnek a társadalmi különbségekből is adódó hátrányos helyzet leküzdésére, és adaptálhatóak más múzeumok számára is. A program részeként 30 órás akkreditált tanártovábbképzés is indult azzal az elsődleges célkitűzéssel, hogy a pedagógusok elméleti és gyakorlati fogódzókat kapjanak a képzőművészeti alkotások és a tananyag összekötéséhez, iskolai környezetben.

Az MNG két középiskolával együttműködve alakította ki és bonyolította le a múzeumpedagógiai foglalkozásokat, amelyek kifejezett figyelmet fordítottak a diákok hátrányos helyzetéből adódó igényekre (szociális háttér; beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek). A kiállítóterben majd a műhelyben megvalósuló feladatok elsősorban a diákok azon képességeinek (motoros, absztrakciós, térlátás) és készségeinek (önismeret, önbizalom) fejlesztését célozták meg, amelyek pozitívan befolyásolhatóak az iskolán kívüli, nem formális – múzeumi – környezetben (Mlakár, 2018). A kiállítóterben használt módszerek és feladatok arra építkeztek, hogy a tanulási módszerek és az emlékezés minőségének kapcsolatában összefüggés található: minél inkább élményalapú, aktív részvételt követel a (tanulási) folyamat, annál hatékonyabban emlékezünk, azaz ebben az esetben minél több érzékszervet kapcsolunk be és minél több mozgásos feladatot adunk, várhatóan annál jobb arányban emlékeznek majd a gyerekek a kapott információkra, az érzéseikre, gondolataikra (Hooper-Greenhill, 2004).

REJTŐZKÖDŐ SOKFÉLESÉG – EGYHÁZI ISKOLÁS DIÁKOK NARRATÍVÁINAK ELEMZÉSE

SERES-BUSI ETELKA – KODÁCSY-SIMON ESZTER

Evangélikus Hittudományi Egyetem

busi.etelka@gmail.com

Evangélikus Hittudományi Egyetem

eszter.simon@lutheran.hu

Kulcsszavak: egyházi iskola, sokféleség, rejtett tanterv, diákok narratívái

A 21. századi kompetenciák komplex rendszerében egyre inkább előtérbe kerül a komplex problémamegoldás, a kritikus gondolkodás, a kreativitás fejlesztésének szükségessége (Hanushek – Woessmann, 2015; Vass, 2020), melyek mögött a közös sorvezető az egyéni hangok megszólalásának lehetősége.

Mindezek mellett napjainkban egyre érzékenyebb kérdésként jelenik meg az egyházi iskolák esélyeket biztosító, vagy azoktól elzáró problémaköre is, s annak fókuszai, hogy milyen módon határozzák meg magukat, céljaikat.

Előadásunk e két terület izgalmas metszetével foglalkozik, a diákok hangját kihangosítva. Egyházi iskolás diákok narratíváit kutattuk saját iskoláikra vonatkozóan rejtett tantervi kontextusban (Kodácsy-Simon – Seres-Busi, 2022). Feltáró jellegű kutatásunkban azt jártuk körbe, hogy mit jelent a diákok számára az iskolájuk – a sajátos környezeti elemeken, a nyelvi formákon, a tradíciókkal övezett rituálékön túl, vagy éppen azok mellett.

Az önkítöltős elemekkel kombinált, de alapvetően interjúkra építő empirikus vizsgálatban evangélikus, katolikus és református fenntartású egyházi középiskolák 12. évfolyamos, illetve az adott évben végzett diákjai vettek részt. A minta kellőképpen heterogénnek és nagy méretűnek bizonyult a vallásos attitűd és az iskolához való viszony alapján is. 37 fővel készült interjú 2021 őszén, az éppen aktuális pandémia-helyzet miatt online módon. Egyre mélyülő kérdésem és metafora-vizsgálaton keresztül arra kértük őket, hogy fogalmazzák meg, hogy mit jelent számukra az iskolájuk, és annak „egyházi jellege”.

Nyílt, axiális és szelektív kódolás során folyamatos ütköztetéssel kategorizáltunk. A szelektív kódolás során jutottunk el a „sokszínűség” magkategóriáig (Strauss, 1987), melynek különböző aspektusai a diákok narratíváiban rendkívül nagy gyakorisággal szerepeltek. Leggyakrabban a vallási és hitbeli kérdésekkel való találkozásokról szóló történetek kapcsán említették ezt a vonatkozást, de megjelent többek között a közösséget alkotó diákok és tanárok heterogenitásának konstruktív értelmezése is, egyszerre értéként kezelve és igényelve is ezt. Ennek megjelenésében nem mutatkozott szignifikáns különbség a válaszadók háttérváltozói, pl. iskola felekezeti hovatartozása függvényében.

A diákok fókusza folyamatosan visszatért a sokszínűség kérdéséhez, miközben maguk az iskolák pedagógiai programjai csak ritkán emelik ki ezt a szempontot.

A válaszok alapján elmondható, hogy a diákok nagyban építenek arra az iskolájukról alkotott kép kialakítása során, hogy ők maguk alakíthatják-e egyéni értelmezéseiket a különböző iskolai tevékenységek során. Az előadásban kitérünk a „sokféleség” magfogalom különböző vonatkozásaira, és arra, hogy mi állhat a jelenség hátterében, valamint szót ejtünk azokról az izgalmas nyelvi megfogalmazásbeli különbségekről is, mely a vallásos, illetve a nem vallásos diákok válaszainak elemzése mentén látható.

Sürgető kérdés, hogy az egyházi iskola reflektál-e a sokféleségben rejlő lehetőségekre.

NONFORMÁLIS ÉS INFORMÁLIS TANULÁSI TAPASZTALATOK SZEREPE A PÁLYASZOCIALIZÁCIÓBAN

SERFŐZŐ MÓNIKA – BÖDDI ZSÓFIA – KEREKES VALÉRIA – SERGYÁN ZSÓFIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

serfozo.monika@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

boddi.zsobia@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

kerekes.valeria@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

sergyan.zsofi@gmail.com

Kulcsszavak: konstruktív életpálya szemlélet, informális tanulás, nonformális tanulás, pályaszocializáció, koragyermekkori pedagógusképzés

A pedagógusképzés területén különösen fontos a sikeres egyetemi pályafutás támogatása, a lemorzsolódás csökkentése és a pályán való elhelyezkedés, pályán maradás ösztönzése. A pedagógussá válás folyamatának támogatásában Savickas (2019) konstruktív életpálya szemlélete alapján a hozott tapasztalatok, a környezeti hatások és az egyéni mikronarratívák is felhasználandók. Meghatározó szerepe van a nonformális és informális tanulási tapasztalatoknak, mindazoknak a lehetőségeknek, ahol a hallgatók megtapasztalhatják és gyakorolhatják azokat a szerepeket, viselkedésmódokat, amelyek a pedagógus szerephez szükségesek (Hegy-Halmos, 2018).

A koragyermekkori pedagógusjelöltek pályaszocializációjával foglalkozó átfogó kutatásunk (elsőéves tanító, óvodapedagógus és kisgyermeknevelő hallgatók kérdőíves felmérése) eredményeit most abból a szempontból elemezzük, hogy milyen meglévő tapasztalatokra építhetnek a hallgatók a pedagógussá válásuk folyamatában. A kérdőíves felmérés (N=254) nyílt kérdéseire kapott válaszok és csoportos interjúk (N=6) alapján összegezzük, hogy milyen informális, nonformális élményeket hoznak a hallgatók már egyetemi tanulmányaik kezdetén az alábbi kategóriákból: (a) tanítási-fejlesztési helyzetek, amikor kortársaknak segítettek tanulni, valamint fejlődni (pl. tanulási segítség, felkészítés); (b) segítségi helyzetek, önkéntes munkák (pl. mentorálás, besegítés pedagógusnak); (c) közösségi tevékenységek, közösségi szerepvállalások (pl. ifjúsági közösségekben); (d) gyerekekkel foglalkozás családi-ismeretségi körben vagy szervezett formában (pl. játék, edzések, gyerekekre vigyázás). Elemezzük azt is, hogy milyen örömök, jó érzések kapcsolódnak ezekhez a tapasztalatokhoz, milyen erősegekről jeleznek vissza, hogyan erősödött ezáltal éhhatékonyosságuk. A képzés folyamata során is lényeges, hogy bátorítsuk a hallgatókat ezeknek a tudatosan vállalt, nem formális és/vagy nem tervezett tanulási tevékenységeknek a folytatására vagy kipróbálására, hogy minél élménygazdagabb módon fejlődhesenek kompetenciáik. Ösztönöznünk kell, hogy hívják elő később is ezeket az élményeket, a megélt kompetencia érzését, amely akár tanulási motivációjukat is erősítheti. A hozott és máshol szerzett tapasztalatok már meglévő gyakorlati tudásokat is jelentenek, melyek kiaknázhatók és felhasználandók a képzésben is.

Kutatási projektünk eredményei becsatornázódnak különböző kurzusokba, ahol önirányított tanulási helyzetek generálásával segítjük, hogy a hallgatók felfedezzék, milyen tevékenységekben élnek meg az önmegvalósítást, önkifejezést. Az öndefiníció kidolgozásához, az önismereti folyamathoz hozzájárulunk azzal is, hogy az érdeklődés (gyerekekkel foglalkozás vágya, szeretete) mellett segítjük a képességek, az értékek és a munkamód megismerését.

Támogató: A kutatást az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Kisgyermeknevelési Kutatóközpontja támogatta.

A DÜHÖS KATONA. VAJDASÁGI ÓVODÁS PSZICHODRÁMA CSOPORT ESETELEMZÉSE

SIMONYI GABRIELLA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
fekete.gabriella@gmail.com

Kulcsszavak: katarzis, agresszió, pszichodráma

A felnövés során a gyermeknek jónéhány pszichológiai problémát kell megoldania. Le kell győznie nárcisztikus csalódásait, ödipális konfliktusait, testvérféltékenységét; meg kell tanulnia eltépni a gyermeki függőség szálait; ki kell alakítania magában valamiféle öntudatot, önértékelést és erkölcsi kötelességérzést. Meg kell birkóznia azzal, ami a tudattalanjában történik, értenie kell, hogy mi megy végbe a tudatos énjében. Ehhez a megértéshez – és ezáltal a szembenézés képességéhez – nem tudattalanja tartalmának racionális megértésén keresztül juthat el, hanem ábrándok szövögetésével, melynek során történetfoszlányok kitalálásával, ismételtetéssel, rendeztetésével próbál reagálni a tudattalan feszültségekre. A gyermek ezzel a tudattalan tartalmakat tudatos képzelődéssé alakítja, így képes foglalkozni velük. Ebben a mesék jelentősége felbecsülhetetlen: olyan új területeket nyitnak meg a gyermeki képzelőerő előtt, melyeket magától nem fedezhetett volna fel. A mesék formája és szerkezete mintául szolgálhat a gyermek álmodozásához, és ezek segítségével végül életét is jobb irányba terelheti. (Bettelheim, 1985: 12). A kifejezés azért értékes, mert tisztázza és hitelesíti is az érzéseket és a gondolatokat. Mivel a pszichoterápia, a problémamegoldás és a tanácsadás velejárója a tisztázás, elengedhetetlen az, hogy a dolgok kifejezésre jussanak. A kifejezés egyik funkciója az, hogy ha mások is hallják, amit gondolunk vagy érzünk, az mintegy megerősíti, valóságosabbá teszi azt. A verbális kifejezés is jó, de a pszichodrámaiban még több erő van, mert a csoport megerősítő és támogató kontextusához hozzáadja a cselekvést, az interakciót, a nem verbális kommunikációt, a maga teljes gazdagságában. Az élmény elevenebbé és sokdimenzióssá válik. (Blatner, 1999: 78-79). Van olyan helyzet, amelyben a beszéd nem lehet elegendő, például ha a bánat, a szorongás vagy a zavarodottság túlságosan nagy. Ilyenkor az érzéseket és a társult képeket jobban ki lehet fejezni kreatívan, dalban, zenében, dobolásban, táncban, mozgásban, versben, szoborban, mesében, drámában, mítoszban. Elfogadhatóbbá válnak, enyhülnek ezek az események, ha az emberi lét velejárójának tekinthetőek. Munkánkban bemutatjuk egy vajdasági magyar óvodásokkal végzett pszichodramás foglalkozássorozatot, mely tíz alkalomból állt, és amelyen öt gyermek vett részt 2020 második felében. Jelen munka fókusza az egyik csoporttag, álnéven Egon, azt vizsgálva, hogy a gyermek a szerepválasztása során, illetve a szerepek megnyitására változtatták meg a gyermek viselkedését. Egy olyan meghatározó történetet elemeztünk, amely egyértelműen megmutatta az előrelépés lehetőségét a fejlődésben. Virág a foglalkozások legnagyobb részében a katona szerepét választotta. A játék során akár több meghatározó pszichés élmény is megjelenhet, mint például a katarzis és a korrekzív érzelmi élmény. A katarzis egy erőteljes érzelmi felszabadulás, gyógyító hatású jelenség a terápiás folyamatban (Blatner, 2004).

Támogató: A jelen munkát Magyarország Collegium Talentum programja támogatta.

REVIEWING THE SOCIETAL DIMENSION OF UNIVERSITY FUNCTIONS: A CRITICAL ANALYSIS OF THREE SELF-ASSESSMENT TOOLS

KRISZTINA SITKU

University of Pécs, University of Dunaújváros
sitkuk@uniduna.hu

Keywords: higher education, self-assessment, external stakeholders

The recent higher education reforms in Hungary may lead 'model-changing universities' to reconsider their external stakeholder relations as part their revision of institutional strategies. Greater accountability to stakeholders has motivated higher education governance reform across Europe (Eurydice, 2019), while demonstrating their contribution to societal development (Benneworth et al., 2018; Farnell, 2020) and capturing their innovation impact (Tijssen et al., 2021) are ongoing policy and funding requirements on the national and European levels. To review their existing collaborative practices, universities may choose from three recent self-assessment tools: the extended HEInnovate (2013, 2021-), TEFCE Toolbox (2020, TTB), and the currently piloting UASiMAP Self-Reflection Tool (SRT) and Self-Assessment Report (SAR). Although their approach to university stakeholder relations is somewhat different, they all consider a wide range of stakeholders from the socio-economic environment of higher education institutions (Carayannis et al., 2018).

Assessing the university practices under the umbrella term of the third mission has long been an arduous task for both higher education policy and research, however, NPM approaches have been modified by multi-dimensional, mixed-method, bottom-up and participatory assessment methodologies, peer comparison and developmental purposes (Benneworth et al., 2018; Farnell, 2020; Tijssen et al., 2021). The mapping, assessment, support and extension of the entrepreneurial–innovative capability (Wain et al., 2018), the community engagement (Benneworth et al., 2018), or regional engagement (Kempton, 2019) practice, and the regional innovation impact (Tijssen et al., 2021) of universities are complex challenges, which the three tools offer to address. Yet, which one to apply for an effective assessment of the societal dimension along the various university functions? How do they highlight the stakeholder aspect, and how feasible is their application in the Hungarian context?

To critically analyse and compare the three tools, we have set up the dimensions of objectives, focus, methodology, stakeholder involvement, resources, feasibility and utility, then used qualitative content analysis on their official websites, latest literature, and our piloting experience with UASiMAP SRT and SAR. The results show that the choice of tool should be driven by the university mission, the nature of existing stakeholder relations, and the targeted focus and spacial scope of the collaborations. While HEInnovate adopts a more general, international best practice approach, stakeholder views, collaborative experiences and needs are most revealed by TTB, and the scope and depth of their contribution are highlighted by the 'narrative with numbers' approach of SRT and SAR. As for applicability, HEInnovate is the most user-friendly tool, while TTB is the most thorough but resource-intensive, and the UASiMAP tools are yet to be finalised.

ORAL HISTORY ANYAGOK MÁSODLAGOS ELEMZÉSE. ELMÉLETI-MÓDSZERTANI DILEMMÁK

SOMOGYVÁRI LAJOS

Pannon Egyetem MFTK Tanárképző Központ
tabilajos@gmail.com

Kulcsszavak: oral history, másodlagos elemzés, kvalitatív kutatás, szocialista pedagógia, hidegháború

A kommunista-szocialista rendszerek iskoláztatásának, neveléstudományának és pedagógiájának kutatása kapcsán felmerült, jellegzetes forrásanyag feldolgozásának sajátosságairól, kihívásairól szól az előadásom. Olyan interjú, életinterjú-szövegekről van szó, melyek már egy létező adatbázis részei, különböző szándékokkal és módszertannal hozták létre őket az ötvenes évektől a nyolcvanas évekig terjedő időszakban. Ilyen esetben a kutató egy meglévő korpuszt felhasználva végez másodlagos elemzést, mindez pedig a kvalitatív vizsgálatokkal foglalkozó nemzetközi kutatói közösségekben is új problémákat vet fel.

A keletkezés, a forrásanyag keletkezésének körülményei, a készítők lehetséges intencióinak feltérképezése, a metodológiai szempontok újra felfejtése jelenti a kiindulópontot, mintegy visszafele haladó, inverz kutatásként – ez lehetőséget ad saját elméleti-módszertani előfeltevéseink megkérdőjelezésére, átgondolására is. Bizonyos esetekben az interjúvoló személyeket, sőt akár az interjúalanyokat is meg lehet találni (a nyolcvanas évek esetében), akik érdekes adalékokkal szolgálnak ehhez a folyamathoz. A következő lépés az információk, narratívák rekontextualizációja saját kérdéfeltevéseinknek megfelelően, továbbá az eredeti szándékok és saját eredményeink különbségeinek, hasonló mintázatainak tudatosítása. Az átrendezett jelentésrétegeket természetesen mindig saját történeti-társadalmi környezetükben kell értelmezni, ami a harmadik fontos szempont az ilyen elemzéseknél.

A következő oral history archívumokon keresztül mutatom be a gyakorlati megoldási lehetőségeket a hasonló kutatások esetében:

- HPSSS, Harvard Project on the Soviet Social System – szovjet emigránsok, vezető értelmiségiek vallomásai, életút-interjúi az ötvenes évek elején, USA hivatalnokok, kutatók által.
- OSA, Open Society Archive – magyar és más kelet-európai menekültekkel készült interjúk, a Szabad Európa Rádió adattárában fennmaradva.
- US State Department – Budapest Legation: az amerikai nagykövetség jelentései között fennmaradt ego-szövegek.
- Oktatáspolitikusokkal, tanügyigazgatásban pozíciókat foglaló vezetőkkel készült életútinterjúk a nyolcvanas évek közepéről, melyeket többek között Halász Gábor, Sáska Géza, Somoskői Soma rögzített, az akkori közelmúlt jobb megértésének szándékával, mely a konfliktusok megvilágítását is magában foglalja.

Az első kettő digitálisan is hozzáférhető, angol, német, magyar nyelveken fordulnak elő dokumentumok, a harmadik korpuszhoz rövid hozzáférésem volt, aminek köszönhetően letölthettem iratokat, a negyedik anyag pedig Halász Gábor magánarchívumából került hozzám, a vezető kutató nagyvonalúságának köszönhetően. A kutatás rendkívül sok tanulsággal járhat az emlékezeti formák alakulását, az elhallgatások és cselekményesítési stratégiákat illetően, de nemcsak az interjúalany, hanem a kérdező szelekciós, narratív technikáira is fényt derülhet a szövegekörnyezet révén, illetve a hidegháborús nézőpontok sokszínűségére is jó példák adódnak.

MOTIVATIONAL PROFILE OF UNIVERSITY STUDENTS IN LEARNING. CORRELATIONS BETWEEN THEIR RESILIENCE AND INDIVIDUAL AND SOCIAL RESPONSIBILITY

ISTVÁN SOÓS – ALFONSO VALERO-VALENZUELA – IAN WHYTE

Hungarian University of Sports Science, Budapest

soos.istvan@tf.hu

Universidad de Murcia, Spain

avalero@um.es

International Network of Sport and Health Sciences, France

whyte.inshs@gmail.com

Keywords: self-determination theory, motivation, resilience, university students

The motivational orientation of university students is changing in all areas of life. Using Deci & Ryan's (1985) self-determination theory, we mapped the relationship between autonomous and controlled motivations of university students in the field of learning. We also determined levels of resilience, individual and social responsibility.

As part of an international research project, 105 university students from the Hungarian University of Physical Education and Sports Science volunteered for our study (n=57 male; n=48 female; mean age = 22.6 years, s = 4.2). Following ethical approval by the Universidad de Murcia and participant informed consent, the Academic Motivation Scale, the Resilience Scale, and the Personal and Social Responsibility Scale were completed. Descriptive statistics, Pearson correlation, and independent samples T-tests were performed using IBM SPSS v.23 software package.

Respondents' autonomous motivation (mean = 4.56/7) and controlling motivation (mean 4.55/7) were both found to be moderate with amotivation (mean = 2.12/7) proving to be low. The value of resilience (mean = 3.93/5) and the value of individual responsibility (mean = 3.6/5) were high, while the value of social responsibility (mean = 4.36/5) was considered very high. Using Field's (2012) categorisations, autonomous and controlled motivation showed strong correlation ($r = 0.6$, $p < 0.01$), autonomous motivation and individual responsibility ($r = 0.37$, $p < 0.01$) had medium correlation, and autonomous motivation and social responsibility ($r = 0.25$, $p < 0.05$) indicated a weak relationship. Controlling motivation demonstrated a weak relationship with social responsibility ($r = 0.28$, $p < 0.01$). Resilience indicated a strong ($r = 0.58$, $p < 0.01$) relationship with individual responsibility and a moderate ($r = 0.34$, $p < 0.01$) relationship with social responsibility. Individual responsibility and social responsibility were moderately related ($r = 0.36$, $p < 0.01$). A gender difference was noted in only one variable with the social responsibility of female students being higher ($p = 0.003$) than their male counterparts.

Identifying the motivational profile of university students is essential to facilitate positive influences in their academic performance (Trigueros et al., 2019). The autonomous and controlling motivation of our students plays an important role in this process. It is proposed that an increase in the level of social responsibility will strengthen autonomous motivation. Resilience showed a significant correlation with social responsibility, in which female students score higher. As such, it seems that supporting the development of social responsibility might benefit both resilience and autonomous motivation. We also suggest mapping the fulfilment of basic pedagogical and psychological needs satisfaction as an important aspect of our future research.

SAJTÓTERMÉKEK A NŐI FELSŐ KERESKEDELMII ISKOLÁRÓL A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

STUMMER KRISZTINA

Pécsi Tudományegyetem
krisztinastummer@gmail.com

Kulcsszavak: 20. század első fele, női felső kereskedelmi iskola, szakoktatás

A 20. század első felének egyik figyelemre méltó intézménytípusa a női felső kereskedelmi iskola. Amellett, hogy új mobilitási csatornát kínált, szakmai ismereteket is nyújtott, ami alapvető elvárásként fogalmazódott meg a munkavállaló nőkkel szemben. Az oktatáspolitikai és társadalmi elvárásoknak megfelelően a korszakban a lányok és fiúk nemi alapon differenciált oktatásban vettek részt. Ezzel szemben a női felső kereskedelmi iskola egyedisége abban rejlik, hogy szervezetét és tananyagát tekintve azonos a fiúiskoláéval. Emiatt folyamatos viták keresttüzébe került az intézménytípus.

Jelen előadás célja, hogy sajtótermékeket segítségül hívva képet kapjunk a hazai női felső kereskedelmi iskolák megítéléséről. Három folyóirat veszünk alapul, nevezetesen a Nemzeti Névelést, a Kereskedelmi Szakoktatást és a Magyar Pedagógiát. A vizsgálathoz alapvetően négy kérdést fogalmaztunk meg és ezekre kerestük a kutatás folyamán a választ. (1) A vonatkozó írások esetében fel van tüntetve a szerző? (2) A cikk írója milyen kapcsolatban áll a felső kereskedelmi iskolákkal és a nőneveléssel? Árulkodó lehet a szerző személye, illetve, hogy hozzáértőként, érintettként vagy laikusként fogalmazza meg gondolatait. (3) Milyen a férfi és női szerzők megoszlása? Megjelenik-e a női perspektíva? (4) Milyen véleményt közvetítenek a bejegyzések az iskolatípusról?

A vonatkozó írások kiválasztásánál kizárólag azokat a cikkeket vettük figyelembe, amelyek véleményt formáltak a női kereskedelmi képzésről. Így a fiúiskolákat vagy statisztikai adatokat tartalmazó írásokat nem vettük számításba. A kutatás időbeli dimenziója az első női felső kereskedelmi iskola megnyitásától (Pozsony, 1909) a képzés középszintűvé válásáig (1938) terjed.

DEVELOPMENT OF AN ETHNOMATHEMATICS-BASED TEST FOR THE ASSESSMENT OF MATHEMATICAL CREATIVE THINKING IN SECONDARY SCHOOL

SUHERMAN SUHERMAN – TIBOR VIDÁKOVICH

Doctoral School of Education, University of Szeged

suherman@edu.u-szeged.hu

Institute of Education, University of Szeged

t.vidakovich@edpsy.u-szeged.hu

Keywords: assessment, culture, ethnomathematics, mathematical creative thinking

Mathematical creative thinking (MCT) is an essential competence for students and is usually based on an underlying process or a manifested product. However, mathematical achievement in secondary school has not increased. Previous research (e.g., Dasaprawira, 2019) indicated that the assessment developed has regular tasks rather than tasks with cultural content as ethnomathematical. Ethnomathematics refers to cultural traditions, codes, symbols, myths, and distinctive modes of reasoning and inferring (D'Ambrosio, 1990). Moreover, the research found that creative thinking tools observed the assessment (Sumarni & Kadarwati, 2020), but the instrument didn't cover the model fit, and the items remained routine and regular tasks. The phenomenon is a lack of condition and should be tackled in mathematics assessment by detecting it using the development of test research. Furthermore, this study aims to analyze the diagnostic of the ethnomathematics test to assess MCT. The question was: Does the development instrument achieve reliability and validity based on the logical theory?

The study was 157 secondary school students ranging in age from 11 to 15 years old (Mean=13.72, SD=0.905) in Indonesia's 7th – 9th-grade secondary students. The test was conducted by essay test using ethnomathematics content (i.e., Tapis Lampung) in figural and verbal domains. This instrument adopted a test developed by Torrance (2008), and also the test was related to the Indonesian Curriculum (K-13). Scores are assigned based on classified responses (fluency, flexibility, originality, and elaboration)—statistical analysis using SPSS 25 and Conquest software.

The results indicate that Cronbach's alpha for the 4-subtests was 0.984. Person ability ranging from -1.21 logit to 0.53 ($M = 0.65$, $SD = 1$). The instrument's fit for MNSQ ranged from 1.00 to 1.07, with a 95% confidence interval (0.78, 1.22). Furthermore, an index of discrimination (the correlation between students' scores on this item and their total score) ranged between 0.32 and 0.61. The item threshold ranges from -0.98 to 0.78 (item of easier to harder). The point biserial (Pt Bis) for fluency, flexibility, originality, elaboration were -0.56 – 0.56; -0.09 – 0.32; -0.09 – 0.47; -0.61 – 0.61, respectively.

In conclusion, the test designed to assess MCT is valid and reliable based on Rasch measurement. A limitation of the study may be that participants were picked from a small population in the province of Lampung. Exposure to this work may inspire the development of more research involving ethnomathematics-based tests for MCT assessment. It is expected that the instrument's successful development will motivate other researchers to construct a diagnostic evaluation based on ethnomathematics. This report on the psychometrics of student MCT will provide a first signal for mathematics educators to address students' difficulties in mastering mathematical concepts.

We would like to thank the Tempus Public Foundation from the Hungarian Government for its scholarship funding support. Then to the Doctoral School of Education, the University of Szeged, Hungary which provided suggestions and discussions for an idea in the research view.

THE IMPACT OF INTERNATIONALIZATION ON DOCTORAL SCHOOLS OF EDUCATION IN HUNGARY

NAZGUL SULAIMANOVA – JÁNOS GORDON GYŐRI – ERZSÉBET CSEREKLYE

Eötvös Loránd University
nazgul-1986@student.elte.hu
Eötvös Loránd University
gyori.janos@ppk.elte.hu
Eötvös Loránd University
csereklye.erszebet@ppk.elte.hu

Keywords: internationalization, doctoral schools of education

There is paucity of literature uncovering internationalization of doctoral cycle of higher education. Majority of case studies depict anglophone countries (Altbach & Teichler, 2001), whereas little attention has been paid to internationalization of doctoral education of non-anglophone Central European states (Dakowska & Harmsen, 2015). Attention to this type of doctoral schools is drawn due to its inherent paradoxical ambivalent status. Being anchored in national framework, considered as nationally shaped field, doctoral schools of education (DSEds) are prompted to adapt internationalization strategies (Leutwyler, Popov & Wolhuter, 2017).

The presentation introduces the results of the pilot phase of a doctoral research. The purpose of this study is to describe the experiences of the Hungarian DSEds as organizations, through narratives/individual stories of key actors who experienced first-hand changes during the process of internationalization. 3 groups of participants have been interviewed in the research: heads or leaders of DSEds (teacher education/pedagogy programs), teaching staff or faculty members and international office staff. The research questions of the doctoral research addressed two strands: 1) What is the perceived impact of the internationalization process in four DSEds based on key experts' view? 2) How the process of internationalization impacted 4 Hungarian DSEds based on the narratives of key actors?

Opted qualitative method of narrative inquiry enables an in-depth and descriptive exploration (Patton, 2002) through semi-structured interviews. The interviews besides the demographic questions, had 3 focus: 1) the organizational climate and structure of the institution, 2) the perceived organizational changes due to the internationalization process, 3) the organizational development and learning at the DSEds. Audio recorded interviews as part of the pilot phase within the larger framework of doctoral research were transcribed, coded and analyzed yielding major themes through thematic analysis (Butina, 2015).

Preliminary findings of the pilot phase univocally support literature regarding the prevailing economic rationale of internationalization (de Wit & Altbach, 2021; Lee & Stensaker, 2021; Tempus Foundation Report, 2018; Taylor, 2004). English medium of instruction in DSEds seems the necessity of modernity (Chou, 2021; de Wit & Altbach, 2021; Fabricius, Mortensen & Haberland, 2017; Ryan, 2012). Peculiar pilot-phase result is that the imperative to internationalize, besides creating entirely new opportunities and an intense intra-faculty and international networking, also created unintentional polarization of the faculty based on language proficiency pinpointing the complexity of change. Anticipated results of the larger doctoral research on organizational developments and learnings, changes in the working climate will contribute theoretically and practically to the field of internationalization.

ELÉG ÉRETT-E AZ ISKOLA? – A 16-18 ÉV KÖZÖTTI AKTÍV VÁLASZTÓJOG MEGÍTÉLÉSE KÖZÉPISKOLÁS DIÁKOK KÖRÉBEN

SZABADOS PÉTER

Pécsi Tudományegyetem
szabados.peter@leoweypecs.hu

Kulcsszavak: választójog, aktív állampolgárság, állampolgári nevelés, esélyegyenlőség, inklúzió

A 18 év alattiak választójogáról szóló szakmai és politikai viták néhány évtizeddel ezelőtt még alapvetően spekulatív jellegűek voltak. Az ezredforduló után azonban egyre több ország csökkentette az általános választójog korhatárát (Eichhorn-Bergh, 2021), így lehetővé vált a gyakorlati tapasztalatok tudományos elemzése. Az Európai Unióban elsősorban az ausztriai tapasztalatok igazolták (Zeglovits, 2009; Zeglovits-Zandonela, 2009), hogy a 16 és 18 év közöttiek választójogához kapcsolódó pozitív várokozások egy része teljesülhet. Számos latin-amerikai országban zajlott kutatás is pozitív tapasztalatokról számolt be (Macedo Gonsales, 2018; Marshall, 2017). Mivel ebben a korcsoportban a politikai szocializáció, illetve a felelős állampolgárságra való felkészülés egyik területe az iskola, ezért több vizsgálat irányult ezeknek az összefüggéseknek a feltárására (Hart-Atkins, 2011; Jakab, 2020). Az aktív állampolgárságra való iskolai felkészítés minősége kulcsfontosságú esélyteremtő tényező is lehet (Schwarzer-Zeglovits, 2019). A téma európai aktualitása indokoltá teszi a kérdés magyarországi vizsgálatát is (Szabados, 2021). Az előadás célja egy olyan empirikus vizsgálat eredményeinek bemutatása, mely e témához kapcsolódva a magyarországi helyzetet kívánja feltárni. Kérdésünk, hogy az iskolarendszer készen áll-e arra, hogy a diákokat felkészítse az aktív állampolgársággal járó kihívásokra, a választójog gyakorlását is beleértve? További kérdésünk, hogy a diákok igényei és elképzelései mennyire nyerhetnek teret az iskolai állampolgári nevelésben? Szintén kérdés, hogy a különböző iskolatípusba járó, más-más életkorú és társadalmi helyzetű diákok között van-e viszonyulásbeli eltérés? A kutatás magyarországi, főként dél-dunántúli középiskolák tanulói körében elemzi az aktív választójog 16 évre való lehetséges csökkentésének megítélését. Vizsgálja a javaslat elfogadottságát, a diákok által prognosztizált lehetséges hatásokat. A kutatás adatgyűjtése hozzáférés alapú kérdőíves adatfelvétellel történt, önkéntes válaszadás alapján. A mintavételi körbe különböző típusú és fenntartású középiskolák (N:5) – állami, alapítványi gimnáziumok, szakképző intézmény – 14 és 18 év közötti életkorú diákjai kerültek be (N:600). A mintavétel, majd az elemzés figyelembe vette a válaszadók családi és intézményi háttérét, szocializációját, mint független változókat. A kérdőívek válaszainak elemzése nem csupán a szűkebb értelemben vett választójogi kérdéskör, hanem tágabb értelemben véve a középiskolai állampolgári nevelés és aktív állampolgárságra nevelés helyzetének árnyaltabb értékelésére is lehetőséget adott.

A KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY EGYIK KÖVETKEZMÉNYE: A SERDÜLŐK MENTÁLIS EGÉSZSÉGÉNEK ROMLÁSA

SZABÓ CSILLA MARIANNA

Tempus Közalapítvány
csilla.mato@gmail.com

Kulcsszavak: koronavírus, serdülők, mentális egészség, stressz

A COVID miatt 2020-2021-ben bevezetett online távoktatás komplex módon hatott a középiskolás korosztályra. Hazai és nemzetközi tanulmányok bizonyították, hogy a digitális oktatás idején a tanulóknak csökkent a motivációja, így kevésbé jól teljesítettek az iskolában (Azahar, et al., 2021; Polakova – Klimova, 2021; Szabó, 2021), ugyanakkor megnőtt életükben a stressz, így emelkedett a mentális egészséggel kapcsolatos problémák száma. A kortárs kapcsolatok hiánya, a családi összezártság, a tanulmányokban való lemaradástól való félelem miatt a tanulók nagymértékű és hosszan tartó stresszt éltek át, aminek következtében gyakran éltek át szorongást, ingerlékenységet, sőt depressziót, ami időnként akár szuicid gondolatokat is eredményezett (Chakraborty et al., 2021; Hossain et al., 2021; Nagy – Fekete, 2020). Mindezt tetézte, hogy fokozódott az online bullying (Nagy – Fekete, 2020), és a távoktatás idején csak kevesen kaptak szakszerű segítséget (Hossain et al., 2021).

A vizsgálatot 2021 májusában végeztük önkitöltős digitális kérdőívvel a középiskolás tanulók körében. A vizsgálatra felkért iskolák hazánk különböző régióiban helyezkednek el. A minta elemszáma 602 volt. A felmérés kitért a serdülők tanulmányi előmenetelére, kapcsolattartásukra és mentális egészségükre is – ez utóbbi területről 18 db ötfokú Likert-skálás kérdés adott információt. Azt feltételeztük, hogy a racionálisabban gondolkodó idősebb tanulókat kevésbé, ám a lányokat, akik számára a társas kapcsolatok rendkívül fontosak, jobban megviselte a pandémia miatti bezártság.

A tanulókra leginkább jellemző volt, hogy gyakran nem volt kedvük semmihez (3,78), késő éjjelig csináltak valamit, ezért keveset aludtak (3,15) és nagyon hiányzott nekik, hogy a megszokott módon végezhesék szabadidős tevékenységeiket (3,65). A nemek között 13 változó esetében is szignifikáns különbséget mutatott a khi-négyszet próba: a lányokat sokkal jobban megviselte a bezártság és a magány. Bár inkább meghatározott időbeosztás szerint éltek, a lányokra jellemzőbb volt, hogy nem volt kedvük senkivel beszélgetni, feszültek és rosszkedvűnek érezték magukat, és gyakrabban érezték, hogy nincs értelme az életnek. A szakképzésben tanuló diákokkal összehasonlítva a gimnazisták jobban megszenvedték a korlátozásokat: a T-próba alapján gyakrabban érezték magukat magányosnak, és sokszor nem volt kedvük semmit csinálni. Noha a korrelációs együttható alacsony, a magasabb évfolyamra járó tanulók is rosszabbul élték meg a home schooling mentális következményeit: többször érezték magukat magányosnak ($r=0,121$), gyakrabban voltak rosszkedvűek ($r=0,136$) és feszültek ($r=0,118$). A vizsgálatból az is kiderült, hogy magasabb szintű lehangoltságot éltek meg azok a tanulók, akik több időt töltöttek a közösségi médiában ($r=0,116$) és cseteléssel ($r=0,139$), ugyanakkor a számítógépes játékok csökkentették a stressz szintét ($r=-0,157$). Az eredmények tehát részben cáfolták, részben beigazolták a hipotézisünket.

AZ ISKOLAI KÖTÖDÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI A TANULÓK JÓLLÉTÉVEL**SZABÓ LILLA – GULYA NIKOLETTA – VAJNAI VIKTÓRIA – FEHÉRVÁRI ANIKÓ –
SZÉLL KRISZTIÁN – ZSOLNAI ANIKÓ**

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola,
Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

szabo.lilla@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola,
Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

gulya.nikoletta@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola,
Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

vajnai.v@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

fehervari.aniko@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

szell.krisztian@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

zsolnai.aniko@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: iskolai kötődés, jóllét, általános iskola

Az iskolai kötődés protektív tényező az iskolai sikeresség és mentális egészség szempontjából. Amellett, hogy kedvezően befolyásolja a tanulmányi eredményességet és a szociális sikerességet, nemzetközi kutatások eredményei szerint magasabb fokú jólléttel és étellel való elégedettséggel jár együtt. Ahogy a kurrens megközelítések az iskolai kötődést differenciáltan, több dimenziót feltételezve értelmezik, a tanulói jóllét-vizsgálatok alapjául is jellemzően többdimenziós elméleti keretek szolgálnak, melyek így lehetőséget adnak a fogalmak komplex kapcsolatrendszerének feltérképezésére.

Vizsgálatunk fókuszában általános iskolás tanulók iskolai kötődésének és jóllétének felmérése, és a kettő dimenziói közötti összefüggések feltárása állt. A kutatás résztvevői 3. (N=200) és 6. évfolyamos (N= 180) tanulók, összesen 5 Pest megyei átlagos tanulói összetételű általános iskolából. Az iskolai kötődés két dimenziójának – érzelmközpontú és kognitív alapú kötődés – mérésére az adaptált Student Engagement Instrument Elementary Version (Carter et al., 2012) tanulói önbevalláson alapuló kérdőívet alkalmaztuk. A tanulók jóllétének dimenzióiról az International Survey of Children's Well-Being és a Programme for International Student Assessment 2018 nemzetközi mérésekben használt kérdőívtelemek alapján szerkesztett kérdőívvel gyűjtöttünk adatot, 2021. október-novemberben.

Első eredményeink megerősítik az iskolai kötődés-dimenziók és a tanulói jóllét közötti kapcsolatot, majdnem az összes vizsgált jóllét-dimenzió vonatkozásában. A 6. évfolyamos tanulók körében több mérsékelt és erős összefüggést azonosítottunk a vizsgált konstruktumok között, mint a fiatalabb tanulók esetében. A kötődési dimenziók mindegyike a pszichológiai jólléttel mutatta a legerősebb kapcsolatot, mely a jóllét személyes fejlődésre, növekedésre fókuszáló dimenziója. Azok a tanulók, akik a pszichológiai jóllét magasabb fokáról számoltak be, magasabb fokú kognitív alapú és érzelmközpontú kötődésről is nyilatkoztak, vagyis inkább jellemző volt rájuk, hogy a tanulásra mint a jövőbe való befektetésre tekintenek, és komplex tanulmányi célokat tűznek ki, valamint ezek elérésében fontos számukra családjukkal, társaikkal, pedagógusaikkal való kapcsolatuk és az ő támogatásuk. Eredményeink rávilágítanak az iskolai élet minőségét annak kognitív, affektív és viselkedéses viszonyulásain keresztül megragadó iskolai kötődés és tanulói jóllét komplex kapcsolódására.

Támogató: Az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar támogatásával, a 2021. évi „Doktori Projektek” konzorciális kutatás-támogatási pályázat keretében készült.

A HÓMAN BÁLINT VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERSÉGE ALATT KIADOTT KETTŐ GIMNÁZIUMI TÖRTÉNELEMTANKÖNYV KÉPANYAGÁNAK ELEMZÉSE

SZALAY IGNÁC

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Szegedi Tudományegyetem
szalayignac@gmail.com

Kulcsszavak: tankönyvkutatás, neveléstörténet, illusztrációk

Előadásomban bemutatom a késői Hóman korszakban megjelent (1932-1942) történelemtankönyvek illusztrációinak vizsgálatát mutatom be.

Vizsgálatomban képi elemek gyakoriságának eloszlását vizsgálom abban a tekintetben, hogy megjelennek-e a háborús helyzetre reflektáló vizuális elemek a gimnáziumi történelemtankönyvekben. Bemutatom, hogy a háborús tartalmak, és az aktuálpolitikai szellem milyen szinten befolyásolta a gimnáziumi történelemtankönyvek képanyagát. Az általam vizsgált tankönyvek csoportja a Szent István Társulat történelemtankönyveit azon belül Szegedi Tasziló, késő Hóman rendszerben megjelent munkáit reprezentálja. Ezek a Magyarország története a Szatmári békéig a gimnázium és leánygimnázium VII. osztálya számára (1941) és a Magyarország története a Szatmári békétől napjainkig a gimnázium és leánygimnázium VIII. osztálya számára (1942). A Szent István társulat könyvei főleg a Római Katolikus fenntartású iskolákban voltak megtalálhatóak így kimondottan erős identitásképző szerepük volt a kor fiatalságára vonatkozóan, mivel Klebelsberg miniszterségének idejétől eltérően a középoktatás elitből tömegképzéssé vált.

A kvantitatív elemzés során kitérek a képeken szereplő fegyverekre, háborús jelenetekre, a nők, férfiak és gyerekek megjelenésének gyakoriságára is. Valamint a képek típusait is elemzem, hány fénykép, térkép, illusztráció jelenik meg bennük. Bemutatom, hogy melyik nem volt alulreprezentálva, és hogy megjelent-e a kor, valamilyen szinten, mindkét politikai oldalt egyaránt érdeklő revizionista szemlélet.

Előadásom végén érdekességként még összehasonlítom eredményeimet a 2022-ben használt hetedik és nyolcadikos történelemtankönyvekkel, abból a szempontból, hogy milyen a képanyagukban a nők, férfiak és gyerekek eloszlásának aránya.

A TANÍTÓJELÖLT HALLGATÓ ÉS A MENTOR SZAKMAI TEVÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA A KÖRNYEZETISMERET-TANTÁRGY TANÍTÁSA SORÁN

SZÁNTÓNÉ TÓTH HAJNALKA – SZOMBATHELYINÉ NYITRAI ÁGNES –
KONTRA JÓZSEF

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

szantone.toth.hajnalka@uni-mate.hu

Apor Vilmos Katolikus Főiskola

nyitrai.agnes4@gmail.com

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet

kontra.jozsef@uni-mate.hu

Kulcsszavak: környezetismeret-tantárgy, tanítóképzés, mentor, pedagóguskompetenciák

Számos hazai és nemzetközi tanulmány szerint a tanítók, illetve a tanítójelöltek jelentős többsége nem bízik abban, hogy képes a természettudományok oktatására (Colette – Murphy, 2006; Hill, 2015; Soodak – Podell, 1997; Szántóné Tóth, 2021). Ráadásul hazai kutatások – összhangban a nemzetközi mérések eredményeivel – arra is felhívják a figyelmet, hogy már a tanítóképzésbe érkező hallgatók jelentős többsége is negatív attitűddel bír a természettudományos tárgyak iránt (Hill, 2015; Szántóné Tóth, 2021). Ugyanakkor a vizsgálatok azt is jelezték, hogy a környezetismeret-tantárgy tanításakor a hallgatók természettudományok iránti attitűdjé pozitív irányba változik. Az okok keresésekor fontos kiemelni, ha a hallgatók mentora pozitív attitűdöt mutat a természettudományok iránt, akkor a mentorált is hasonlóképpen viszonyul majd a tárgy tanításához (Hudson – Skamp, 2002). Éppen ezért kívántuk tanulmányozni a mentortanár szerepét a tanító szakos hallgatók tanítónak válásának folyamatában, speciálisan a környezetismeret-tantárgy tanításában. Célunk a hallgató és a mentor szakmai együttműködésének a megismerése és fejlesztése.

Fő kérdéseink: A mentor természettudományokhoz való viszonyulása hogyan befolyásolja a hallgató természettudományos attitűdjét? A hallgató és a mentor szakmai kapcsolata hogyan hat a hallgató környezetismeret-tantárgy tanítása iránti elköteleződésére?

Módszer: Saját szerkesztésű kérdőívünk 75 tételből állt, amelyek Likert-típusú skálán történő megválaszolása 15-20 percet vett igénybe. Az eszköz összeállításakor a korábbi vizsgálatainkból és a szakirodalomból megismert összefüggésekre építettünk. A válaszokat a méréselméleti követelmények szigorú betartása miatt rangsorolt adatokként értelmeztük. Leíró és rangkorrelációs számításokat végeztünk. A statisztikai számításokhoz a JASP programot (JASP Team, 2022) és annak jelöléseit használtuk: medián (Me), alsó és felső kvartilisek (Q1, Q3), valamint a Spearman-féle rangkorrelációs együttható (ρ). A kérdőívet intézményünk 56 III. és IV. évfolyamos tanító szakos (nappali és levelező tagozatos) hallgatója töltötte ki.

Főbb eredményeink: A tanítónak válásának folyamatában meghatározó tényező a mentorral való szakmai kapcsolat (Me = 5,0; Q1 = 5,00; Q3 = 5,00). A hallgatók többsége a mentor tanácsai alapján készíti az óratervet (Me = 4,0; Q1=4,00; Q3=5,00). A mentor és a hallgató megfelelő szakmai kapcsolata és a mentor tantárgy iránti lelkesedés átadása között erős és szignifikáns rangkorrelációs együttható ($\rho = 0,586$, $p < 0,001$). Eredményeink arra is rávilágítottak, hogy ez a szakmai kapcsolat inkább a hallgató nevelői, kevésbé az oktatói szerepeinek kialakulásával hozható összefüggésbe. Mivel a hallgatók pályaszocializációs folyamatában döntő befolyásoló erő a mentor személye, lényeges, hogy megfelelő szakemberek mentorálják a hallgatókat a tanításra való felkészülésben, a tanítási gyakorlatban.

ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓK JÓLLÉTE ÉS EREDMÉNYESSÉGE A JÁRVÁNYHELYZET ALATT ÉS UTÁN

SZÉLL KRISZTIÁN – TAKÁCS PETRA – RÓBERT PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

szell.krisztian@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

petra.takacs.18@gmail.com

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont

robert.peter@tk.hu

Kulcsszavak: jóllét, eredményesség, általános iskola, járványhelyzet, tanulói interjú

A 2020-ban megjelenő Covid-19-járvány jelentős kihívások elé állította a nemzeti oktatási rendszereket. Az utóbbi években sorra jelentek meg a járványhelyzet eddigi és lehetséges társadalmi és oktatási hatásaival foglalkozó kutatások, elemzések, kitérve a tanulói, iskolai jóllét és eredményesség aspektusaira is. A vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy a járványhelyzet negatív hatást gyakorolt a tanulók jóllétére, iskolai teljesítményére (Blanden et al., 2021; Engzell – Frey – Verhagen, 2020; Grewenig et al., 2020; Lannert – Varga, 2022; Pigaiani et al., 2020; Reimers – Schleicher, 2020; Rose et al., 2021; Shanahan et al., 2020). Kutatásunk célja, hogy a járványhelyzet alatt és után feltérképezze az általános iskolás tanulók jóllétét és eredményességét befolyásoló legfontosabb tényezőket. Mindezt egy olyan egyéni interjúkat alkalmazó feltáró előkutatás keretében vizsgáltuk, amely a tanulók saját szemszögéből és percepcióin keresztül közelít a témához.

A kutatás célcsoportját 7. és 8. osztályos általános iskolás diákok képezték (kizárva a 6 vagy 8 évfolyamos gimnáziumokban tanulókat). A kutatásba a tanulókat ismertség, illetve iskolavezető vagy pedagógus javaslata alapján vontuk be. Az interjúk felvétele személyes és online formában történt, kiemelve, hogy az interjúk teljesen azonos témákat és kérdéseket tartalmaztak. Az interjúk felvételére 2022. február 20. és március 13. között került sor szülői beleegyezéssel (etikai engedély birtokában). Feltáró kutatásunk során összesen 12 (8 lány, 4 fiú) tanulói interjút készítettünk. A megkérdezett tanulók közül tízen nyolcadikosok, míg ketten hetedikesek, heten megyeszékhelyen működő, hárman városi és ketten községi iskolába járnak. Az interjúkat tartalom-elemző szoftver segítségével kódoltuk és elemeztük.

Az interjúk során alapvetően öt témakört érintettünk: (1) általános jóllét, (2) iskolai jóllét, légkör, (3) eredményesség, reziliencia, (4) továbbtanulás és (5) járványhelyzet. A kódolás során az alábbi fő kategóriák alakultak ki: magyar oktatási helyzetkép (pedagógusok helyzete), tanárokról alkotott vélemények, osztályközösség, általános önreflexió, iskolai önreflexió, továbbtanulás (felvételi/felvételi stressz), család és teljesítmény kapcsolata, iskolai rendezvények szerepe, iskolán kívüli rendezvények szerepe, örömforrások, járványhelyzet és jóllét, járványhelyzet és tanulás. Előadásunkban elsősorban e két utóbbi kategóriára, dimenzióra fókuszálunk.

Az interjúk elemzésének eredményei arra hívják fel a figyelmet, hogy jelentős eltérés mutatkozik a járványhelyzet egyéni, családi és iskolai szintű kezelésében, továbbá az online/digitális távoktatásra történő átállás kihívásai (pl. önálló tanulás nehézségei) alapvetően befolyásolták a tanulók jóllétét és iskolai teljesítményét. Előkutatásunk fontos hozadéka a tanulók témához kapcsolódó gondolatvilágának és szóhasználatának megismerése, valamint egy, a jóllét és reziliencia kapcsolatának feltárását célzó kérdőíves adatfelvétel megalapozása.

Támogató: Az előadás a PD 138342 azonosítószámú OTKA posztdoktori kutatási projekt keretében készült. A kutatást az NKFIH NN 125715. számú, Gyermek az iskolában: Jóllét és azon túl című projektje támogatta.

A COVID-19 PANDÉMIA HATÁSA A PEDAGÓGUSOK KIEGÉSÉRE: EGY ÖSSZEHALONLÍTÓ VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA

SZIGETI MÓNKA VERONIKA

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
borka76@gmail.com

Kulcsszavak: COVID-19 pandémia, pedagógusok kiegészése, mentálhigiéné

A kiegész szindróma a munkához való viszony megváltozását jelenti, mely az érzelmi kimerültség, a deperszonalizáció és a személyes hatékonyság csökkenésének klinikai tüneteiben jelenik meg. Leginkább azokat érinti, akik munkájuk során érzelmileg telített emberi kapcsolatokkal dolgoznak, így az orvosok, egészségügyi szakdolgozók, lelkészek, szociális munkások mellett kiemelten érintheti a tanárokat is (Bordás, 2010).

A koronavírus fertőzés és a COVID-19 pandémia neurológiai, mentálhigiénés-pszichológiai következményei az elmúlt két év során mindinkább ismertté váltak a témában folyó széleskörű kutatásoknak köszönhetően. A kutatók már ez első hullám idején felhívták a figyelmet arra, hogy a fertőzés által okozott akut és elhúzódó szomatikus tünetek mellett, annak mentálhigiénés-, pszichológiai hatásaival, és a pszichopatológiai problémák, mentális zavarok előfordulási gyakoriságának emelkedésével is számolni kell (Galea – Merchant – Lurie, 2020; Sher, 2020). Nemcsak a közvetett és közvetlen hatások megismerésére, és a COVID-19 pandémia rövid- és hosszútávú pszichés hatásának kérdéseire – többek között a szociális izoláció növekedésére, az életkörülmények szokatlan és hirtelen megváltozására, a létbizonytalanság fokozódásának következményeire – kell koncentrálnunk, hanem arra is, hogy miképp tudunk felkészülni e hatások megelőzésére és hatékony kezelésére (Osváth, 2021).

Előadásunkban összehasonlítjuk egy 2019 októberében, a COVID-19 pandémiát megelőző időszakban, egy pedagógiai szakszolgálati intézményben 116 fős mintán végzett vizsgálatunkat, és egy – a korábbival nagy arányban megegyező vizsgálati populációval – 2021 decemberében végzett kutatás eredményeit. A vizsgálatok során a Maslach-féle Kiegész Kérdőív pedagógusokra kidolgozott változatával (Maslach Burnout Inventory- Educator’s Survey) mértük fel a pedagógusok kiegész szintjét. Az adatokat Excel táblában összesítettük, leíró statisztikával elemeztük. A szakirodalomból nyert ismereteink alapján azt vártuk, hogy az intézményben végzett mentálhigiénés program ellenére a kiegész szintje növekedni fog a vizsgálati populációban, azonban hipotézisünk nem igazolódott, a kiegész szintje nem változott. A vizsgálati személyek a kérdőív három alsókálaja közül az érzelmi kimerültség alsókálában érték el a legmagasabb, a deperszonalizáció alsókálában a legalacsonyabb pontértékeket jelen vizsgálat során is. A kitöltők 81%-a, kérdésünkre adott válaszai alapján úgy ítélte meg, hogy a COVID-19 pandémia negatívan befolyásolta mentálhigiénés állapotát, azonban úgy tűnik, ez nem hatott a kiegész szintjének változására.

Előadásunkban bemutatjuk, hogy a kutatás helyszínéül szolgáló pedagógiai szakszolgálati hogyan építi fel az eredményekre támaszkodóan támogató mentálhigiénés programját, mely segíti a pandémia rövid- és hosszútávú pszichés ártalmainak csökkentését, és erősíti a munkatársak reziliencia-képességét.

Támogató: „Az Innovációs és Technológiai Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.”

VAJDASÁGI ÓVODÁSOK SZOCIÁLISPROBLÉMA-MEGOLDÁSA A SZÜLŐK ÉS PEDAGÓGUSOK VÉLEMÉNYEI ALAPJÁN

SZITÁS TEODÓRA

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola
teodora.szitas@gmail.com

Kulcsszavak: Vajdaság, szociálisprobléma-megoldás, óvodások, trianguláció

A szociálisprobléma-megoldás a személyközi problémák megoldására irányuló komplex folyamat, melynek leggyakrabban alkalmazott modelljét Chang és munkatársai (2004) dolgozták ki. A modell szerint a problémamegoldás egy orientációs (negatív, pozitív) és egy megoldási részfolyamatból áll, utóbbi alapján elkülöníthető a racionális, az impulzív és az elkerülő megoldói stílus. A 2021 őszén végzett mérés (N = 147) célja e részfolyamatok óvodások körében való feltárása volt a szülők (anya és apa, vagy gondozó) és a pedagógusok véleményei alapján. A szülők és a pedagógusok a családháttér-kérdőív kitöltése mellett a Képességek és Nehézségek Kérdőívvel (KNK, Gervai – Székely, 2005) és a Szociálisprobléma-megoldás Kérdőívvel (SZPMK, Kasik – Gál, 2014) értékelték a gyerekeket. A KNK a gyermekek viselkedési problémáinak (pl. alkalmazkodási nehézségek), a SZPMK a gyermekek kortársakkal és felnőttekkel kapcsolatos problémamegoldásának felmérésére alkalmas. Korábbi kutatások alapján feltételeztük, hogy a szülők és a pedagógusok véleményei között jelentős eltérés lesz. A KNK-val végzett mérés eredményei alapján a pedagógusok szerint az ötéves gyermekekre jellemzőek leginkább az alkalmazkodási nehézségek, és sokkal alacsonyabbnak ítélik meg proszocialitásukat, mint a szülők. A pedagógusok proszociálisabbnak ítélik meg a hatéveseket, mint a négy- és az ötéveseket, viszont a szülők értékelései e két életkori csoportnál magasabb. A SZPMK-val végzett mérés adatai alátámasztják a KNK során kapott pedagógusi eredményeket, miszerint a kortársakkal és felnőttekkel kapcsolatos problémák előfordulásakor a hatévesekre jellemző leginkább a pozitív viszonyulás, illetve ötéves korban fejezik ki leginkább negatív viszonyulásukat egy-egy problémahelyzettel kapcsolatban. Ez utóbbit a kortársakkal szemben kevésbé tartják jellemzőnek az anyák, legkevésbé az apák, míg a felnőttekkel kapcsolatban az anyák tartják ezeket legkevésbé jellemzőnek. Az apák véleményei szerint leginkább a hatéves gyermekek mutatják ki kortársaikkal szemben a negatív érzelmeiket egy problémahelyzetben. A családháttér-változók mentén nincs szignifikáns különbség az értékelők között. Az óvodások szociálisprobléma-megoldásának jellemzőit – leginkább életkori sajátosságaik miatt – sokkal hatékonyabban fel lehet tárni több személy és szempont értékelése alapján, ami segítheti a pedagógiai munka eredményességét, illetve az adatok hozzájárulhatnak fejlesztőprogramok kidolgozásához is.

ATTITÜDVÁLTOZÁSOK A HALLGATÓI FIZETETT MUNKAVÁLLALÁSBAN. KVALITATÍV ADATOK A POST-COVID IDŐSZAKBAN

SZÓCS ANDOR

Debreceni Egyetem
szocs.andor.phd@gmail.com

Kulcsszavak: tanulás melletti munka, fizetett munka, egyetemi hallgatók

A Covid-19 megjelenése sokrétű változást hozott nemcsak a világgazdaságban, de mikro- és makrotársadalmi szinten is. Ezek a változások előzetes feltételezésünk szerint tetten érhetők az egyetemi hallgatók különböző viszonyulásában, értékrendjében is, konkrétan a hallgatói fizetett munkavállaláshoz fűződő szokásaikban.

Kutatási kérdésként merült fel bennünk, hogy túlmenően a hallgatói munkavállalás folyamatosan növekvő tendenciáján – mind nemzetközi, mind hazai szinten (Quintini, 2015; OECD, 2018; Fényes, 2010, 2019; Pusztai, 2015; Szócs, 2014, 2017, 2021) – vajon az egyetemisták körében a munkához való viszonyulás és szokások mutatnak-e attitűdbeli változást a járványhelyzetben és egy új, döbbenetet keltő háborús helyzetben? Különösen érdekesnek tartottuk ennek vizsgálatát az ország észak-keleti régiójának legnagyobb felsőoktatási intézményében. 2022 tavaszán a Debreceni Egyetem hallgatói körében több (további kutatásunkat megalapozó) kiscsoportos interjú megvalósulásával odafigyelésre érdemes részeredményekre leltünk a hallgatói munkavállalási szokások változása tekintetében. A kutatási eredmények azt mutatják, hogy a hallgatói munkavállalási szokások átalakulóban vannak a korábbi évekhez képest (Szócs, 2021). A járványhelyzet hozta átmeneti, "kényszerű" online oktatásra történő átállás hatásaként ugyanakkor nemcsak a fizetett munkához, de a tanuláshoz való hozzáállás és a hallgatói jövőtervek is változást mutatnak mintánkban. Az alapképzéses hallgatók a továbbtanulással (mesterképzés) szemben inkább a jövedelemszerző munkát, a gyors karrierépítést és az egzisztenciális szükségletek komfortos kielégítését helyezik kilátásba prioritásként az első diplomaszerezés után. A mesterszakos fiatalok egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek az egyetemi tanulmányok mellett vállalt fizetett munka minőségére, ők érezhetően tudatosan készülnek a munkaerőpiacra, kvázi ráérezve a munkaerő iránti kereslet újszerű, de remélhetőleg csak átmenetinek tekinthető helyzetére (szakemberhiány). A szerzett szakirányú tudástőke átalakításának (szükség esetén fellépő gyors átképzés) és átalakíthatóságának fontossága mindkét képzési szinten kiemelten fontos szempontként merült fel.

A részeredmények alapját képezhetik széleskörűbb egyetemi kutatásoknak is, elsősorban a továbbtanulási tervek vizsgálatának kutatási területén.

LEARNING IN AN ATTENTION-BASED ECONOMY AND SOCIETY

ZOLTÁN SZÚTS

Eszterházy Károly Catholic University
szuts.zoltan@uni-eszterhazy.hu

Keywords: learning, smart devices, social media, attention

In my theoretical presentation, I will explore the process of learning in a context that has been little explored but is extremely important. Learning in the context of the early information society has been studied by several authors (Benedek, Beniger, Komenczi, Molnár, Manovich, Nyíri, Webster), but the information society itself has undergone significant changes since the mid-2000s. The mass emergence of smart devices and the revolution of user-generated content based social media has led to the emergence of the attention-based economy and society (Franck). In this context, attention is a scarce commodity, competing for it are smart devices, applications and platforms. The attention of users, and therefore of learners, has become a highly valuable commodity, available only in small quantities. It is in this context that we need to redefine the concept of learning and then project this knowledge to the whole world of schooling, not just the use of ICT.

In my presentation, I will point out that we need to move beyond an ICT and device-based approach and shift the focus to the limits of human cognitive capacity, the selection, and validation of information, and to the challenges of high user experience. My starting point is that attention is no longer the gateway to perception and knowledge, and multitasking makes learning difficult (Merkovity). In my presentation, I will briefly touch upon the issues of immediacy, personalization, interactivity, user experience and finally authenticity.

Historically, we have moved from a hyper-attentive to a deep-attentive era, moving from verbal to written culture, but the digital and internet revolution has brought us back to a hyper-attentive state, where interaction and therefore interruptions are the main focus (Merkovity), while our school system is still based on deep attention for the most part. Finally, I will situate the issue of deep and hyper attention (Hayles) and its relationship to learning with concrete examples in the universe of smart devices, applications, and social media platforms and outline possible scenarios that focus on conscious digital creation and being.

This paper was supported by the János Bolyai Research Scholarship of the Hungarian Academy of Sciences.

IMRE SÁNDOR EGYETEMI REKTORI JELENTÉSE HÓMAN BÁLINT VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTERHEZ

SZÜTS-NOVÁK RITA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
szutsnovakrita@gmail.com

Kulcsszavak: neveléstörténet, Imre Sándor, Hóman Bálint, antiszemitizmus, mikrotörténet

Imre Sándor 1934-ben szegedi évei után Budapestre költözött, ahol haláláig a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem pedagógiai tanszékének vezetője volt. Mikrotörténeti kutatásunk apropóját egy az OSZK kéziratári állományában lévő Imre Sándor-levél (Imre Sándor Hóman Bálinthoz, fond 15/735., fol. 9.) adta, amelyet 1941 őszén, egyetemi rektorsága kezdetén címzett barátjának, a korszak egyik vezető ideológusának, Hóman Bálintnak, aki csaknem egy teljes évtizedig állt a VKM élén. Imre a hivatalos levélben egy egyetemi rendbontásról számolt be, továbbá arról tájékoztatta a minisztert, hogy az eset kapcsán több, a Műegyetemen zsidó hallgatókkal szemben elkövetett atrocitás is napvilágot látott. A vizsgálat az ezidáig publikálatlan kézirat adatainak és Imre Sándor vonatkozó írásainak (Imre, 1941, 1942, 1943, 1944) tükrében választ kínál olyan neveléstörténeti kérdésekre, mint: hogyan alakult a negyvenes évek nevelésügye (Pukánszky, 1996), miként hatott Trianon tragédiája a magyar felsőoktatásra, mi köze volt a Turul Szövetségnek az egyetemi forrongásokhoz (Kerepeszki, 2012), és miként viszonyult a Imre a zsidóság ügyéhez. A válasz egykori kolléganője, a hajdani holokauszt-túlélő, Dános Éva 1946-os, a Magyar Nemzetben megjelent megrendítő nyilatkozatában olvasható: „Az egyetemen dr. Imre Sándor a nagy nemzetnevelő mellett dolgoztam. Családi neveltetésem után ő tudósította bennem magyarságomat azokban az időkben, amikor zsidó származásom folytán a zsidóellenes rendeletek engem is kizártak a nemzet közösségéből. A múlt év decemberében Németországba deportáltak. [...] Amikor a deportálóvonat elérte az országhatárt, szegény jó Hanna barátnóm (Dallos Hanna, a neves magyar grafikus) zsebkendőjében egy kis hazai földet hozott magával a marhavagonba, hogy ez velünk legyen az idegen országban. A koncentrációs táborban megérkezésünkkor, amikor mindenünket elvették, az SS nő ezt »kis marék földet is a sarokba vágta Blödheit felkiáltással, – de egész táboréletemben mégis úgy éreztem, mintha a kis zacskót mindig a kezemben tartanám, az mindvégig összekötne hazámmal. Soha nem éreztem jobban magyarságomat, mint akkor. Most vált valósággá, bár vérző valósággá, a hazaszeretet fogalma, és tisztázódott előttem végérvényesen magyarságom tudata. Ahogy dr. Imre Sándor mindig tanította az egyetemen: »Magyarrá tesz nem a vér, nem a faj, de az érzület közössége«” (Parragi, 1946: 2) Ez is bizonyítja, hogy Imre Sándor társadalmi felelősségvállalása rektori munkásságát is áthatotta, a társadalmi egyenlőtlenségekből származó hátrányok kompenzálása (Medovarszki, 2020) a valóságban is tetten érhető volt az általa vezetett intézményben. 1945-ös halálával nem lehetett tanúja annak a tragikus eseménysorozatnak, hogy a második világháborút követő politikai fordulattal a rektorsága idején az egyetemen tevékenykedő tanárokat első ízben elbocsátották vagy nyugdíjazták, majd az 1951-es rendelet alapján népellenességnek minősítették.

TOVÁBBTANULÁSI ASPIRÁCIÓK ÉS AZ ISKOLAI PÁLYAORIENTÁCIÓS MUNKA KAPCSOLATA A KONSTRUKTÍV PEDAGÓGIA ASPEKTUSÁBÓL

TAJTINÉ LESÓ GYÖRGYI

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

tajtine.lesogyorgyi@gmail.com

Kulcsszavak: adaptív pedagógia, sajátos nevelési igény, esélyegyenlőtlenség, pályorientáció, középiskolaválasztás

Az általános iskolai pályorientációs tevékenységek korai iskolaelhagyás prevenciójában játszott szerepe mára már megkérdőjelezhetetlen, hiszen a jövőkép, az érdeklődésen alapuló választás és az életpálya-terv kidolgozásának támogatása védőfaktoroként működhet a lemorzsolódással szemben, illetve csökkentheti a középiskolai kényszerválasztások arányát. Önálló tantárgyként ugyan nem szerepel, de beépülve a különböző tantárgyakba évfolyamokon átívelő transzdiszciplináris feladatként az általános iskolai oktató-nevelő munka részét kell, hogy képezze. Kutatásunk célja annak feltárása, hogy az általános iskola 8. évfolyamán tanuló diákok és az ő szüleik továbbtanulási aspirációiban milyen középiskolatípusok, értékek, elvárások dominálnak, és milyen pályorientációs és pedagógiai módszertani eszköztárral találkoztak a továbbtanulási döntéshozataluk előtt. Vizsgáljuk, hogy a szülők milyen formában és mértékben kerültek bevonásra az iskolai pályorientációs tevékenységekbe és ezek a tevékenységek mennyiben segítették az információhoz jutásukat a gyermekükre és a választási lehetőségekre vonatkozóan. Kutatásunk a 2021-22. tanévben valósult meg, melynek helyszínei között egyaránt megjelentek megyeszékhelyen, annak agglomerációjában és hátrányos helyzetű településen működő általános iskolák, összesen 16 intézmény. A kutatásban résztvevő diákok között voltak hátrányos helyzetű tanulók és integráltan, illetve szegregált formában tanuló sajátos nevelési igényű tanulók is. Kutatásunk módszere volt egy zárt és nyitott kérdésekből összeállított kérdőív (online és papíralapú), melyet kiegészítünk standardizált öndefiníciós kérdőívekkel úgymint: az Érdeklődési területek és a Tanulási motiváció kérdőívekkel. Háttérváltozóként szerepelt a kérdőívben a településtípus, a tanuló neme, évfolyama, tanulmányi eredményei, kiemelt figyelmet igénylő státusza és a szülők iskolai végzettsége. A kutatási minta nagysága 957 tanuló és 957 szülő. A kapott adatok feldolgozása az SPSS programmal valósult meg. Vizsgálatunk célja, hogy a kapott eredmények függvényében kidolgozhatóvá váljanak olyan pályorientációs tartalmú adaptív pedagógiai módszereken alapuló foglalkozások, melyek segíthetik a tanulók önismeretének, pályaismeretének hatékony bővítését és fejlesztését, az információgyűjtési és feldolgozási hatékonyságukat, illetve a támogatják a szülő-gyermek-pedagógus együttműködésének fejlesztését a minél hatékonyabb pályorientációs munka érdekében.

A DUALIZMUS KORI OSZTRÁK „NŐI SZEREPEK” A KORABELI NEVELÉSÜGYI SAJTÓ TÜKRÉBEN

TÉGLÁS ESZTER

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
teglas.eszter@tolna.gov.hu

Kulcsszavak: dualizmus, osztrák nőnevelés, nőtörténet, gender

Az előadás középpontjában a „női szerepek” ismertetése áll, elsősorban a dualizmus kori osztrák pedagógiai folyóiratok tükrében, az 1889-1910-ig terjedő időszakban. A kutatás során arra kerestem a választ, hogy a korabeli újságírók a különböző nevelésügyi lapokban milyen gyakran, valamint milyen perspektívából írtak az egyes női szerepekről, különös tekintettel az „anyai szerepre”.

Mi foglalkoztatta az írókat, a tanítókat, az olvasókat a női szerepeket, a nők kapcsolatrendszerét illetően? A forrásfeltárás során arra törekedtem, hogy a korabeli vélekedések alapján ne csupán az általános alapvetéseket mutassam be, hanem kitérjek az anya-gyermek közötti kapcsolat különböző szegmenseire, a gyermek önállóságra való nevelésének és az iskolára való felkészítésének szükségességére. Szót ejtek az anyák helytelen nevelési módszereiről, annak következményeiről, valamint az ezek megoldására vonatkozóan a kor szellemében íródott intelmekről. A kutatás során négyféle dualizmus kori osztrák nevelésügyi lap (Österreichische Lehrerinnen-Zeitung, Der Lehrerinnen-Wart és utódlapjai, a Neuzeit, Frauenleben, Neues Frauenleben címekkel, Frauen-Werke, Mittheilungen des Vereines der Lehrerinnen und Erzieherinnen in Österreich) 4800 db kódolt egységét vizsgáltam meg és dolgoztam fel a szemantikai tartalom-elemzés módszerével, ezen belül is megnevezés analízissel. Az általam előre meghatározott kategóriák alapján, úgy mint például Mutter (anya), Ehefrau (feleség), Gattin (hitves), Witwe (özvegyasszony), Hausfrau (háziasszony), Arbeiterin (munkásnő) az összefüggések megértéséhez, ismertetéséhez a tanulmányozni kívánt tartalmak előfordulásának gyakoriságát mértem. A tartalomelemzés számszaki részének meghatározását követően végeztem el az adatok a kiértékelését, a mennyiségi mutatók közötti összefüggések megkeresését, elemzését, majd diagramok segítségével a prezentálását. A vizsgálat során igyekeztem kvantifikálható következtetéseket felmutatni, a számok mögötti lehetséges okokat is feltárva valamint láttatni az új eredményeket. Összegezve a vizsgált időszakot, megfigyelhető, hogy a korban számos kifejezetten a női szerepeket érintő cikk született. A korabeli újságírók szükségesnek vélték a helyes nevelési módszerek elsajátításához a pedagógiai művek, könyvek, folyóiratok olvasását, azért, hogy az édesanyák ne csak ösztönösen neveljék gyermekeiket, hanem tudatosan is.

A nőnevelés-történet különösen az elmúlt évtizedek társadalomtörténeti, mikro- és mentalitás-történeti, illetve gender-kutatásainak köszönhetően került az érdeklődés homlokterébe. Mivel Magyarországon jelenleg meglehetősen kevés a szakirodalom a dualizmus kori osztrák sajtó tartalomelemzés módszerével történő feltárásáról, így a kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját tekintve kiemelten fontos, melynek eredményei a nőnevelés, nőtörténeti, valamint a gender-kutatás területeken is hasznosíthatóak.

AZ OSZTRÁK NŐEGYLETEK, EGYESÜLETEK ISMERTETÉSE A DUALIZMUS KORI OSZTRÁK NEVELÉSÜGYI SAJTÓ TÜKRÉBEN

TÉGLÁS ESZTER

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
teglas.eszter@tolna.gov.hu

Kulcsszavak: dualizmus, osztrák nőnevelés, nőtörténet, gender

Az előadásban az osztrák nőegyletek, egyesületek kerülnek áttekintésre a női emancipáció jegyében. A nőmozgalmak hatására a társadalmi élet különböző szinterein élő nők összefogással, egyesületek alapításával igyekeztek elérni jótékonyági, nevelésügyi törekvéseiket. Az egyesületek célja az volt, hogy összesítse minden országban a nőket, elősegítve ez által is a jólétüket. A korszakban számos női egyesület, egyesület, alapítvány, klub jött létre a Monarchia területén is, céljaikat tekintve igen széles palettával. Előadásomban a főbb osztrák nőegyleteket mutatom be a dualizmus kori osztrák pedagógiai folyóiratok tükrében az 1889-1910-ig terjedő időszakban. A kutatás során arra kerestem a választ, hogy a korabeli újságírók, nevelésügyi szakemberek a különböző pedagógiai lapokban milyen gyakran, valamint milyen perspektívából írtak a nőegyletek szükségességéről, hasznosságáról? Mi foglalkoztatta az írókat, a tanítókat, az olvasókat a korban a nőegyletek tevékenységével kapcsolatban?

A kutatás során négyféle dualizmus kori osztrák nevelésügyi lap (Österreichische Lehrerinnen-Zeitung, Der Lehrerinnen-Wart és utódlapjai, a Neuzeit, Frauenleben, Neues Frauenleben címekkel, Frauen-Werke, Mittheilungen des Vereines der Lehrerinnen und Erzieherinnen in Österreich) 3177 db kódolt egységét vizsgáltam meg és dolgoztam fel a szemantikai tartalom-elemzés módszerével, ezen belül is a megnevezés analízissel. Az általam előre meghatározott kategóriák alapján, úgy mint például Verein (egyesület), Plenarversammlung (plenáris ülés), Frauenverein (női egyesület), Lehrerinnenverein (tanítónők egyesülete) az összefüggések megértéséhez, ismertetéséhez a tanulmányozni kívánt tartalmak előfordulásának gyakoriságát mértem. A tartomelemzés számszaki részének meghatározását követően végeztem el az adatok a kiértékelését, a mennyiségi mutatók közötti összefüggések megkeresését, elemzését, majd diagramok segítségével a prezentálását. A vizsgálat során igyekeztem kvantifikálható következtetéseket felmutatni, a számok mögötti lehetséges okokat is feltárva, valamint láttatni az új eredményeket. Összegezve a vizsgált időszakot, megfigyelhető, hogy a korban számos kifejezetten a nőegyletek megalakulását, azok tevékenységének bemutatását érintő cikk született. A korabeli újságírók szerint ezek az egyesületek nemcsak a nők közéleti szereplését tették lehetővé, hanem igen meghatározó, sokrétű funkciót töltöttek be a társadalmi nézet nőkhöz való viszonyulásának elősegítése érdekében is. A nőnevelés-történet különösen az elmúlt évtizedek társadalomtörténeti, mikro- és mentalitástörténeti, illetve gender-kutatásainak köszönhetően került az érdeklődés középpontjába. Magyarországon jelenleg meglehetősen kevés a magyar nyelvű szakirodalom a dualizmus kori osztrák sajtó tartomelemzés módszerével történő feltárásáról, így a kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját tekintve kiemelten fontos, melynek eredményei a nőnevelés, nőtörténeti valamint a gender-kutatás területeken is hasznosíthatóak.

GONDOLATOK A LÁNYOK TESTI-, HIGIÉNIAI NEVELÉSÉRŐL A DUALIZMUS KORI OSZTRÁK PEDAGÓGIAI SAJTÓ TÜKRÉBEN

TÉGLÁS ESZTER

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
teglas.eszter@tolna.gov.hu

Kulcsszavak: dualizmus, osztrák nőnevelés, nőtörténet, gender

Az előadás fókuszában a testi nevelés széles sprektuma kerül áttekintésre. Ismertetem az iskola- és a tanítók szerepét a lányok fizikai egészségének megőrzésében, a megfelelő higiéniai szokások kialakításának szükségességét, az egészséges öltözködésre nevelés hangsúlyosságát valamint a torna, a testmozgás mindennapokba való beépítésének fontosságát a dualizmus kori osztrák pedagógiai folyóiratok tükrében, az 1889-1910-ig terjedő időszakban. A kutatás során arra kerestem a választ, hogy a korabeli újságírók, nevelésügyi szakemberek a különböző pedagógiai lapokban milyen gyakran valamint milyen perspektívából írtak a nők testi nevelésének szükségességéről, a higiéniai szokások kialakításáról? Milyen problémákat vetettek fel és milyen megoldásokra tettek javaslatot?

A forrásfeltárás során arra törekedtem, hogy a korabeli vélekedések alapján ne csupán az általános alapvetéseket mutassam be, hanem kitérjek a hétköznapi problémákra és azok gyakorlatias megoldására a kor szellemében. A kutatás során négyféle dualizmus kori osztrák nevelésügyi lap (Österreichische Lehrerinnen-Zeitung, Der Lehrerinnen-Wart és utódlapjai, a Neuzeit, Frauenleben, Neues Frauenleben címekkel, Frauen-Werke, Mittheilungen des Vereines der Lehrerinnen und Erzieherinnen in Österreich) 3120 db kódolt egységét vizsgáltam meg és dolgoztam fel a szemantikai tartalomelemzés módszerével, ezen belül is a megnevezés analízissel. Az általam előre meghatározott kategóriák alapján, úgy, mint például Sauberkeit (tisztaság), Reinlichkeit (tisztaság), Hygiene (higiénia), Schulhygiene (iskolai higiénia), Gesundheit (egészség), Gesundheitspflege (egészségápolás), Körperpflege (testápolás), Turnen (torna), Sport, Gymnastik (gimnastika), körperliche Bewegung (testmozgás), Krankheit (betegség), Psyche (lélek), Seele (lélek) az összefüggések megértéséhez, ismertetéséhez a tanulmányozni kívánt tartalmak előfordulásának gyakoriságát mértem. A tartalomelemzés számszaki részének meghatározását követően végeztem el az adatok a kiértékelését, a mennyiségi mutatók közötti összefüggések megkeresését, elemzését, majd diagramok segítségével a prezentálását. A vizsgálat során igyekeztem kvantifikálható következtetéseket felmutatni, a számok mögötti lehetséges okokat is feltárva valamint láttatni az új eredményeket. Összegezve a vizsgált időszakot, megfigyelhető, hogy a korban számos kifejezetten a testi-, higiéniai nevelést érintő cikk született. A korabeli újságírók szükségesnek vélték és fő célnak tekintették az olyan késztetések kialakítását, amelyek hatására a diákok saját magukat kontrollálták és figyeltek oda többek közt a táplálkozási-, testmozgási szokásaikra, mentálhigiénéire. Magyarországon jelenleg meglehetősen kevés a magyar nyelvű szakirodalom a dualizmus kori osztrák sajtó tartalomelemzés módszerével történő feltárásáról, így a kutatás elméleti és gyakorlati relevanciáját tekintve kiemelten fontos, melynek eredményei a nőnevelés, nőtörténeti valamint a gender-kutatás területeken is hasznosíthatóak.

IMMIGRATION AND EDUCATION: THE VALUE OF LITERACY AMONG IMMIGRANT LEARNERS IN 21ST CENTURY SOUTH AFRICA

SIBIYA THANDEKA

Eötvös Loránd University
thandumuntu@yahoo.com

Keywords: immigration, education, literacy, learners

The 21st century presents the world as a space that is riddled by challenges, that manifest themselves in various forms. Some of these obstacles are a continuation of previous centuries, such as the colonial and apartheid eras. The legacy of these historical periods has a direct bearing on the current situations for many African countries. Some of these contexts present themselves as socio-political and socio-economic instabilities, that ultimately force citizens to flee, hence the unprecedented cross-border immigration South Africa is experiencing currently. Empirical evidence shows that South Africa is one the countries that are experiencing an influx of immigrants both from Africa and other parts of the world. The presence of immigrants, particularly those of African descent, have been received with mixed feelings, particularly by Black South Africans, which in some instances, have directly placed immigrants at a disadvantaged societal position, due to xenophobic attitudes, lack of access to resources and also the lack of competence in local languages.

The objective of this paper is to investigate the status of immigrants in the country and the significance of immigrant children learning native languages of the host country, which includes English, which is the medium of instruction, and how teachers can facilitate this process effectively, to assist immigrant learners to be fully functional in their ability to read, write, calculate, communicate and function in any language with a basic understanding in the host environment. The rationale of this paper is that when immigrants are literate, they can address challenges that they can potentially face in host country, especially in the classroom.

This paper uses literature review as a research method, focusing on studies that investigate refugee and asylum seekers literacy in South Africa and other countries, grounding it on Paulo Freire's Theory of Critical Pedagogy.

Supported by the Faculty of Education and Psychology, Eötvös Loránd University.

THE IMPACT OF CAPTIONING IN EFL, A CONTROL-GROUP EXPERIMENT WITH ELEMENTARY LEARNERS

ISTVÁN THÉKES

Gál Ferenc University
jerrythekes@gmail.com

Keywords: EFL, captioning, control-group

This study is control-group investigation into the effects of captioning amongst elementary (B1) Hungarian adult learners (N=34; 14 male and 20 female, M age=42.62, SD=6.08) of English. Two major issues were taken into consideration: content comprehension and vocabulary acquisition.

Captioning is the display of transcriptions of the utterances of a video, and its effects on L2/FL learning (Arifani, 2021; Baltova, 1999; Diao et al., 2007; Gou et al., 2021; Hosogoshi, 2016; Kanellou et al., 2019; Kaderoglu et al., 2021). The efficiency of combining captions with videos can be elucidated via dual coding theory (Clark & Paivio, 1991), in which information concurrently encoded verbally and nonverbally is probable to be stored in memory rather than in either verbal information processing or nonverbal information processing alone. Based on the cognitive-affective model (Vanderplank, 2010), a learner that views the video would put the essential effort into watching a captioned video is related to the apparent self-efficacy that a learner-viewer is probably to bring to watching. Chung (2002) asserted that the combining captions with videos was most effective for listening comprehension after examining different modality combinations on listening performance. There is a plethora of studies examining the effect of captioning in English as foreign language teaching; however one finds contradicting results. Thus, this fact generates further necessary research. These experiments compared captioned video to audio input and focused on general comprehension and in the case of some of them on vocabulary acquisition as well. The current experiment partially supports those findings that displayed a positive impact of captioning on language development.

Following an experiment conducted in 2021 spring with intermediate level learners, in our experiment, in 2021 fall the control group (N=17) was given three randomly selected 10-minute TED presentations without captions whereas the treatment group (N=17) was given the same youtube videos with captions. Both groups had the opportunity of watching the presentation three times. Two days following the video-watching sessions, the groups were given a general comprehension test with five questions per video and the Vocabulary Levels Test (see Schmitt et al., 2004). The treatment group significantly outperformed the control group on both tests ($t=2.38$, $p<.05$; $t=4.12$, $p<.05$, respectively). A delayed post-test was provided and it resulted in the same outcome. Classroom implications and limitations are discussed in the presentation.

RELIABILITY AND VALIDITY OF THE LIFELONG LEARNING COMPETENCIES SCALE FOR THE TEACHER TRAINERS IN THE MYANMAR CONTEXT

WIN PHYU THWE – ANIKÓ KÁLMÁN

Doctoral School of Education, University of Szeged

winnphyuthwe@gmail.com

Budapest University of Technology and Economics

drkalmananiko@gmail.com

Keywords: lifelong learning competencies, reliability and validity, teacher education

Since the lifelong learning becomes popular concept and plays in a crucial role of professional development of teachers, researches focused on these conceptions are very worthy and vital for the contributions of educational science. Since the Covid-19 pandemic occurs, every community including the education field become new normal and it has totally affected teaching and learning situation. Although there are a range of the instruments for lifelong learning, many of the existing instruments are general and based on the contexts of the researchers.

The goal of this study was to develop Lifelong Learning Competencies Scale for the Teacher Trainers in the new Learning Community in the perspective of Myanmar context and conduct its reliability and validity. Therefore, 232 teacher trainers from selected Education Degree Colleges participated in this study. The Lifelong Learning Competencies Scale used in this study was based on the eight key competencies of lifelong learning adopted by the European Commission, namely Literacy competence, Multilingual competence, Mathematical competence and competence in science, Learning to learn competence, Entrepreneurship competence, and Cultural awareness and expression competence. The data was analyzed by SPSS 26.0 and JASP version 0.14.1. Reliability analysis has confirmed that lifelong learning competencies scale was high (the Cronbach's alpha, $\alpha = 0.92$ and McDonald's coefficient omega, $\omega = 0.92$). Since lifelong learning competencies scale has eight factors, the results of reliability showed above 0.87 of both the Cronbach's alpha and McDonald's coefficient omega for all factors. The result of KMO test was "0.89" and the result of sphericity tests was ($P < 0.01$) which are appropriate for the factor analysis. Three items of Mathematical competence and competence in science factor were removed because factor loadings of them were below 0.6. After removing these three items, the result of the CFA for lifelong learning competencies scale was obtained with these fit indices and fit measures (Chi-square = 501.332; $df = 224$; $p < 0.001$; CFI = 0.87; TLI = 0.84; GFI = 0.85; RMSEA = 0.07, and SRMR = 0.05). The result is less than 5 when Chi-square is divided by the degree of freedom ($X^2/df < 5$). The CFI value which is close to 9 shows good fit and TLI value also has an acceptable fit. The GFI value of this model is below 0.9 because it depends on the sample size. The RMSEA value and SRMR value between 0 and 0.08 in this sample show a reasonable and acceptable estimated error. Although the CFA result showed that the model fit of the Lifelong Learning Competencies Scale are acceptable, an adjustment is still needed in the process of translating these instrument into Burmese language so that the model fit indices are the excellent.

Based on the current indices, the conclusion is that our lifelong learning competencies scale which is composed of 8 factors with 23 items, are feasible to use in the future study.

The first author of this article is a Stipendium Hungaricum Scholarship holder in collaboration with the Myanmar government and will receive the financial support for this conference registration fee provided by the Doctoral School of Education, University of Szeged.

MIÉRT VERED A FEJEDET? A POLIVAGÁLIS ELMÉLET ÉS ATIPIKUS SZENZOROS PROFIL

TISZAI LUCA

Szegedi Tudományegyetem
tiszail@freemail.hu

Kulcsszavak: polivagális elmélet, Porges, szenzoros integráció, súlyos-halmozott fogyatékoság

Stephen W. Porges, a chicagói egyetem pszichiáter professzora a kilencvenes évek közepén kidolgozta a polivagális elméletet. Porges a neuroanatómiai, funkcionális és viselkedéses bizonyítékok alapján vezette le a vegetatív idegrendszer szerepét a társas interakciók szabályozásában. Kutatásai szerint az emberi idegrendszer folyamatosan monitorozza a környezetét, hogy az elég biztonságos-e számára. Ezt a folyamatot neurocepciónak nevezi. A neurocepció során komplex neurobiológiai viselkedés-szabályozó rendszer ítéli a környezetet biztonságosnak vagy veszélyesnek, és ezen ítélet alapján olyan belső fiziológiai állapotokat hoz létre, amelyek meghatározzák a társas interakció lehetséges formáit. Míg a biztonságosnak ítélt környezet segíti a társas kötelékek kialakulását, a szervezet újraépülését, az önnyugató viselkedést és a pihenést (és nem utolsósorban a tanulást), veszélyes környezetben alacsonyabb fejlettségi szintű struktúrák lépnek működésbe, olyan fiziológiai változásokat idézve elő, amely a szervezet védekezését támogatja. A szimpatikus idegrendszer aktivitása jellemzi a „fight or flight” reakciót, a szervezetet felkészíti az életmentő fizikai aktivitásra: pl. megemelkedik a pulzus és a vérnyomás, adrenalin termelődik, kitágul a tüdő. Amikor az egyén olyan veszélyhelyzettel kerül szembe, amivel nem képes szembeszállni, egy evolúciósan még őszibb reakció aktiválódik, a lefagyás (freeze).

Súlyos és halmozott fogyatékoság esetén gyakori az atipikus szenzoros profil. Három esettanulmányon keresztül szeretném bemutatni az atipikus szenzoros profil és az agresszió-autoagresszió összefüggéseit, amely Porges polivagális elmélete tükrében új megoldásokat kínál föl nemcsak súlyos és halmozott fogyatékoság esetén, de más pedagógiai helyzetben is.

THE OPTICAL FLOW METHOD – ONE STEP FORWARD. COMPARATIVE ANALYSIS OF MUSICIANS AND LISTENERS WITH SEVERE DISABILITIES

LUCA TISZAI

University of Szeged
tiszail@freemail.hu

Keywords: optical flow method, research methodology, musical movement, embodied cognition, music

In the last decades different approaches such as embodied cognition considered the human body as the mediator between mind and environment, and human bodily movements as a complex process of action and perception (Leman, 2007; Leman & Maes, 2014; Jensenius et al., 2009) In music research, music-related body movements were approached and measured in many different ways.

Previous research has shown listeners with severe and multiple disabilities (diagnosed with low intellectual abilities) are able to follow the flow of classical music with continually synchronizing movements. This is an important contradiction, because music is an abstract stimulus, and musical reward is a complex intellectual reward based on higher cognitive skills (e.g.: memory, attention, anticipation, understanding patterns, etc) (e.g., Tiszai & Szűcs-Ittész, 2019).

Various research protocols on music tend to simplify the music by working with a few chord progressions, rhythm, or a simple melody, which makes data collection easier, but cannot take into consideration the complexity of the musical experience. In the case of these special listeners, these kinds of simplified protocols cannot be effective, because participants must enjoy the music to show bodily reactions. The complexity of a classical piece makes the analysis difficult: there are different features of music, such as, tempo, rhythm, melody, harmony, orchestration, stress, and other more complex phenomena that are hard to observe separately. The bodily reactions are various, there are gestures responding to the stress, while others to the melody or rhythm, etc.

The optical flow method or motion estimation provides quantitative data about the motion by calculating frame by frame the change of pixels (Zhang et al., 2012). The optical flow method provides an opportunity to measure changes in the whole system. In our research, we compare the movement of a trio (flute, bassoon, and piano) and listeners. Research on musical movements has shown, that musicians make different kinds of movements such as sound-producing and sound-accompanying movements. The gestures of the musicians are various, for example, there are types of musical gestures that set up expectations in the listeners. Based on the research of Leman et al (2009) we assumed that the movements of musicians playing the piece is similar to the movements of the listeners, and the optical flow of engaged listeners will correlate more than less engaged listeners. Moreover, we can test not only individual listeners but a group of listeners. Our first results seem to prove our hypothesis, but we still have to optimize the optical flow protocol to provide more precise data.

FENNTARTHATÓ DIVAT A KÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN. FAST FASHION VS. SLOW FASHION

TÓDOR IMRE

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
imretodor@gmail.com

Kulcsszavak: fenntarthatóság, divat, környezeti-, társadalmi és gazdasági nevelés

„Úgy gondolom, hogy az elkövetkező néhány évben megváltozik az emberek vásárlási módja. Ismét menőbb lesz hosszabb életciklusú ruhákat vásárolni” (WWF, 2017). A fenntarthatóság az elmúlt években mindenütt aktuális kérdéssé vált. A divatipart olyan kritériumok alapján határozzák meg, mint: rövid termékéletciklus, magas piaci volatilitás és nagyszámú impulzusvásárlás (Strähle, 2017; Myint – Lee, 2017; Radtke et al., 2022). Ezeket a tulajdonságokat a fast fashion vállalatok népszerűsítik, amelyek egyre rövidebb időközönként dobják piacra az új ruhakollekciókat. Emiatt is elérkezettnek tűnik a divatipar újra- és átgondolása, melynek szükségességét többek között az ENSZ által elfogadott fenntartható fejlődési célok (SDG) is hangsúlyoznak. A szakirodalom szerint (Gardemin – Kleinhüchelkotten, 2017; Thorisdottir – Johannsdottir, 2020) ennek megvalósításához olyan innovatív üzleti modell(ek)re van szükség, amely ötvözi a gazdasági, környezeti és társadalmi értékeket. A fő kérdés mégis az, hogy egy vállalat hogyan építheti be az üzleti modelljébe a fenntarthatóság koncepcióját? Az aktuális diskurzusok (YouGov, 2014; Greenpeace, 2015; Domingos – Vale – Faria, 2022) arra engednek következtetni, hogy a zöld divat sikere végső soron a fogyasztótól függ, melynek elméleti alapját a lassú divat (slow fashion) és a körkörös gazdaság képezi.

Kutatásom célja a Z generáció, azon belül is a székelyföldi magyar középiskolások öltözködési szokásainak, zöld divattal kapcsolatos fogyasztói magatartásának a vizsgálata. A témában megjelent elméleti és empirikus kutatások olvasata alapján (Štefko – Steffek, 2018; Pencarelli et al., 2020; Domingos – Vale – Faria, 2022) a következő hipotéziseket fogalmaztam meg: a gyors divat merőben befolyásolja a középiskolás tanulók öltözködését. A legfontosabb ismérvet a termék divatossága képezi. A fenntartható divat a gyors divat alternatívájaként jelenik meg. A fenntartható fogyasztói magatartás pozitív hatással van a lassú divat fogyasztói magatartására. A fenntartható divat marketingstratégiájának növelése pozitív hatással van a lassú divat fogyasztói magatartásra. Kvantitatív kutatásom célcsoportját a székelyföldi magyar középiskolás tanulói képezték. Valószínűségi, azon belül szisztematikus típusú mintavételt alkalmaztam. A lekérdezés önkitöltős kérdőív formájában valósult meg.

Kutatásom során arra az eredményre jutottam, hogy a Z generáció öltözködési szokásait merőben befolyásolja a gyors divat, mindazonáltal magas hajlandósággal rendelkezik a fenntartható ruházatot illetően. Továbbá arra, hogy a digitális média és a kortárs csoport befolyásának hatására a ruhavásárláskor a minőség, az ár és a design képezi a fő kritériumot. A fenntartható marketingstratégia bár közvetlenül nem befolyásolta a lassú divat iránti fogyasztói orientációt, viszont hatással volt a fenntartható fogyasztói szokások megváltozására. Nagyon diffúz a gyors és a lassú divat fogalmáról és termékekről alkotott kép.

A KÖZÉPISKOLÁS DIÁKOK KOMMUNIKÁCIÓS KOMPETENCIÁJÁNAK ALAKULÁSA PEDAGÓGUSOKKAL KÉSZÜLT KIKÉRDEZÉSEK TÜKRÉBEN

TOMORI TÍMEA

Nyíregyházi Egyetem
tomori.timea@nye.hu

Kulcsszavak: 21. századi képességek, személyes kommunikációs kompetencia, kikérdezés

„Az oktatás elméletileg a jövőre irányuló tevékenység.” (Radó, 2017: 7) A jövőben sikeres egyén számára fontos, hogy az iskolában töltött évek alatt olyan használható tudásra tegyen szert, amely segíti őt a személyes életének menedzselésében, valamint képessé teszi arra, hogy az élethosszig tartó tanulást abszolválni tudja. A 21. század társadalmában a kommunikatív emberé a főszerep, aki adekvát módon nyilvánul meg különböző kontextusokban. (H. Varga, 2017) Tehát a 21. századi iskolapedagógia kihívásai egyre erőteljesebben megmutatkoznak, amelyekre a konstruktív tanulási stratégia kínálja a megoldást. (Nahalka, 1997) A kommunikációs kompetencia fejlesztése élményszerű, tapasztaláson alapuló tevékenykedtető tanulással valósítható meg. (Balázs, 2013) A kompetenciafogalom Nagy József (2007) által képviselt felfogásán alapuló Szőke-Milinte Enikő által megteremtett kommunikációs kompetencia modellt használta és aktualizálta a kutatás. A személyes kommunikációs kompetencia az egzisztenciális, azaz az egyén túlélését szolgáló kompetencia (Andok, 2016), amely négyféle (önvédő, önálló, önismerő, önfejlesztő) kompetenciából áll. Ezek között megtalálhatóak azok az alapképességek is, amelyek a tanulási képességet szolgálják. (Nagy, 2007) A személyes kompetencia négy kompetenciaterülete nagymértékben meghatározza azt, hogy az egyén a későbbi életében milyen mértékben tud alkalmazkodni a munkaerő-piaci elvárásokhoz, milyen ütemben képes képezni és átképezni magát. (lásd Radó, 2017) E „kevésbé kutatott és ismert” (Nagy, 2007: 33) területet feltárása érdekes lehet mind a tantervek, mind pedig az iskolai gyakorlat szintjén. Jelen előadás az iskolai gyakorlatra koncentrálna.

Az előadás fókuszában a középiskolás tanulók kommunikációs kompetenciájának alakulásának vizsgálata állt. Vizsgálódási módszere a félig strukturált kikérdezés volt. A vizsgálatba bevont minta a középiskolai pedagógusok köréből került ki. A vizsgálat időpontjában (2020-2021-es tanév) az OH adatbázisában szereplő 507 négyosztályos gimnáziumi oktatást folytató intézmények közül minden tizedik került be a kutatásba. A kutatásban résztvevő pedagógusok száma N=208 fő volt, a feldolgozás alkalmával hasznosíthatónak ebből 187 bizonyult. Az adatkorpuszt a MaxQda program segítségével tartalomelemzés módszerével dolgozta fel a kutatás.

A kutatás kérdései a személyes kommunikációs kompetencia komponenskészletére vonatkoztak, azaz arra volt kíváncsi, hogy milyen a diákok nyelvhasználata, szókészlete, képesek-e állásfoglalásra, tetszésnyilvánításra. Milyen a tanulók önismerete, önkritikája, önreflexió és önkorrektív képessége? Képesek-e a verbális kommunikációt nem verbális elemekkel (gesztus, mimika, testbeszéd) megfelelő módon kísélni?

A kutatás azt találta, hogy a gimnáziumi diákok személyes kommunikációs kompetenciájának minősége rendkívül szélsőséges skálán mozog, ugyanakkor a kutatás relevanciáját mutatja, hogy számtalan tapasztalat és jó gyakorlat gyűlt össze a fejlesztési folyamat támogatására.

Támogató: Az előadás létrejöttét támogatta a Nyíregyházi Egyetem Tudományos Tanácsa.

**PILGRIMAGE TOWARDS INCLUSIVE EXCELLENCE:
COMPARING POLICIES AND PRACTICES THAT ACCOMMODATE STUDENTS WITH
NEURODIVERSITY AND SPECIAL NEEDS AT THE UNIVERSITY OF PECS, UNIVERSITY
OF SEVILLA, ORANIM COLLEGE OF EDUCATION, AND MASARYK UNIVERSITY**

ZSÓFIA JÚLIA TÓSZEGI

Department of Educational Theory, Institute of Education Sciences, University of Pécs
toszegi.zsofia@pte.hu

Keywords: neurodiversity, special needs, inclusive higher education policy

This presentation summarizes the literature on the social model of disability, connecting inclusive excellence to the neurodiversity approach. It challenges the ableist ideology by arguing that in a given learning community individuals are not merely limited by their motor, sensory, or speech disabilities, nor by their psycho-developmental or autism spectrum disorder, but they in fact are disabled by the surrounding environment if it doesn't allow access or refuses to adapt to their needs (Ntombela & Mahlangu, 2019). This shift has allowed for structural analysis of the social exclusion of people with disabilities (Hasler, 1993; Shakespeare & Watson, 2001). Armstrong's principles (2011) and Doyle's 'bio-psycho-social' model (2020) both developed from Judy Singer (1990), an Australian autism activist's approach, which has since developed into a social movement worldwide, extending its umbrella to other groups of people with disabilities. The results of scientific research support the paradigm shift from pathologizing fellow human beings who think differently, learn differently and access learning differently to focusing on the acceptance of biodiversity, and learner variability as the rule, not the exception.

My presentation explores different policy models of higher education institutions and examines how universities embrace the benefits of brain variation, accommodate various needs, and make ways for equitable spaces to create educational opportunities for all (Ranken, 2020). Universal Design of Learning (UDL) aims to ensure that a single solution enables as many students, teachers, and staff members as possible to participate successfully and effectively (Bracken & Novak, 2019). To what extent can this scientific shift be tracked in the three HE institutions under the spotlight? What are the experiences of individuals with disabilities in UP, US, MUNI, and Oranim College, what do they think about their educational opportunities, their inclusive practices, and do they support affirmative action? Has the inclusive environment been able to evolve from dealing with problems on an individual level to building an institutional strategy? What are the next steps desired by Support Services, special education programs, staff members, or students? I sought answers to these questions during my interviews with stakeholders (students, faculty members, and administrators) who are either vulnerable themselves due to special needs or work with such individuals.

Although the sample is not yet representative, qualitative data derived from these interviews and surveys is certainly informative and can be coded and thematically grouped around the Process-based Model of Inclusion (Varga, 2015) to identify the challenges and best practices that have emerged from inclusive policies.

Visits and research at the various academic institutions and partnerships between universities were supported by Erasmus Plus Staff Mobility and the Inclusive Excellence Research Group (UP-IERG).

MÉRNÖKHALLGATÓK DIAGRAMMATIKUS GONDOLKODÁSÁNAK FEJLETTSÉGE

TÓTH PÉTER – HORVÁTH KINGA

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

toth.peter@gtk.bme.hu

Selye János Egyetem

horvathki@ujs.sk

Kulcsszavak: diagrammatikus gondolkodás, mérnökképzés, soft skill-ek, munkaerőpiac

Számos kutatás szerint (Sá – Serpa, 2018; Wang, 2014) erős a munkaerőpiaci igény, hogy a pályakezdők a szakmai ismereteik mellett fejlett transzverzális kulcskompetenciákkal rendelkezzenek. Viszont ezek a fiatalok éppen e kompetenciák tekintetében érkező felkészületlenül a felsőoktatásból a munkaerő-piacra (Engler, 2019; Cornalli, 2018), miközben a vállalatok nem ritkán fontosabbnak tartják e kompetenciák meglétét, mint a szakmai felkészültségüket (Veroszta – Nyüsti, 2015), illetve felhívják a képzők figyelmét ezek fejlesztésére (Kautz et al., 2014). A Manpower Group (2015) tanulmánya szerint Európában az állások 16%-át a soft skill-ek hiánya miatt nem tudták betölteni.

Megosztott a szakirodalom a tekintetben, hogy mely kompetenciák tartoznak a soft skillek közé, de a legtöbb megközelítés kiemeli a problémamegoldás, az analógiás és absztrakt gondolkodás fontosságát. E kontextusban műszaki területen egyre gyakrabban találkozunk a diagrammatikus gondolkodás fogalmával (Nakatsu, 2009; Glasgow – Narayanan – Chandrasekaran, 1995).

A szabályszerűségek felismerését célzó diagrammatikus feladatok azt a képességet mérik, hogy valaki mennyire képes követni logikusan az elrendezett jelsorozatokat. Az egyes itemek egyszerű folyamatábrákból állnak, megoldásukhoz szükség van arra, hogy az egyén képes legyen végigkövetni az objektumok alakjában, színében és méretében bekövetkezett változásokat. Ez a képesség különösen fontos például műszaki rendszerfolyamatok elemzése, hibajavítása és tervezése során (Stieff et al., 2010).

A diagrammatikus gondolkodás fejlettségét célzó kutatásunkban 212 BSc képzésben tanuló első évfolyamos műszaki egyetemista vett részt. A kutatás során Paul Newton és Helen Bristoll (2017) által kidolgozott és az induktív gondolkodás vizsgálata során, a munkahelyi alkalmaság vizsgálatában széles körben elterjedt tesztet alkalmaztunk. E teszt kétféle diagrammatikus feladatot tartalmaz (Cronbach alfa = 0,791; 0,812): ismeretlen művelet azonosítása, ismert műveletsorozat hatásának végigkövetése.

Közel azonos szórás mellett (SD=1,76; 1,78) a kétféle feladattípusnál az átlagok (M=4,33; 2,58) szignifikánsan különböznek egymástól. Az egyes itemek és az itemenkénti időszükséglet elemzése rávilágított arra, hogy a második feladatsornál a hosszabb műveletsorozat követésekor a közbenső állapotok memorizálása jelentősen megnövelte a tévedések számát, illetve a megoldásra fordított időt. Az ismert műveletsorozat hatásának végigkövetésénél megértési nehézségek is adódtak, ugyanis a 6 itemből az elsónél jól megfigyelhető a találgatás szándéka, majd folyamatosan javulnak az átlageredmények, csökken a szórás és az időszükséglet. Mindkét diagrammatikus feladatnál a hallgatók választott szakja szerint szignifikáns eltéréseket tapasztaltunk (F=2,001; F=2,370; p<0,05), mindkét esetben a gépész- és a villamosmérnök, illetve a mérnök informatikus hallgatók jobb eredményt értek el (M=4,50; 4,35; 4,25; illetve M=2,85; 3,07; 2,98), mint a többi műszaki szakos hallgató.

KUTATÁSALAPÚ KÉMIA TANÍTÁS 2.0

TÓTH ZOLTÁN – SZALAY LUCA

MTA-ELTE Kutatásalapú Kémia tanítás Kutatócsoport
tothzoltandr@gmail.com

MTA-ELTE Kutatásalapú Kémia tanítás Kutatócsoport
luca.szalay@ttk.elte.hu

Kulcsszavak: IBL, kémia, longitudinális vizsgálat

2016 és 2021 között egy négy tanévre tervezett longitudinális vizsgálat során a kutatásalapú kémia tanulás tanulói kísérlettervezésre gyakorolt hatását mértük. A 18 iskola 920 tanulójának részvételével végzett fejlesztés eredményét kontrollcsoportos kísérleti elrendezésben vizsgáltuk. Eredményeink szerint – bár az első két évben volt kimutatható pozitív hatása a fejlesztésnek – 9-10. évfolyam végére a kontrollcsoport és a kísérleti csoportok közötti különbség kiegyenlítődt (Szalay et al., 2021). Eddigi tapasztalataink óvatosságra intenek abban a tekintetben, hogy milyen fokú önállóság és mekkora lelkesedés várható el az ilyen korú tanulóktól a kutatásalapú módszer alkalmazásakor. Ezért egy újabb négy éves longitudinális vizsgálat tervezése során fontos szempont volt a tanulók kognitív terhelésének csökkentése és a motiváció növelése. Előbbit egy szakirodalmi forrásból (Cothron et al., 2000) származó séma használatával, utóbbit a rendszerszintű gondolkodás (Kim, 1999) hangsúlyozásával próbáljuk elérni.

A 2021/22-es tanévben indított második longitudinális vizsgálat során – melyben 931 hat- és nyolcosztályos gimnáziumi tanuló vesz részt – legfontosabb kutatási kérdéseink, hogy a hagyományos tanulókísérletek részleges kutatásalapúvá történő alakítása – amelynek lényege, hogy a kísérlet egy vagy több lépését maguk a tanulók tervezik meg – milyen hatással van a tanulók kísérlettervező képességére, kémiai tudására, valamint a kémia szeretetével, a kémiai kísérletek jelentőségének megítélésével kapcsolatos attitűdjére. Vizsgáljuk továbbá azt is, hogy a fejlesztésen kívül milyen más tényezők (iskola erőssége, a tanuló szocioökonómiai háttere és neme) befolyásolják az egyes tanévek végén megírt tesztek eredményét. A fejlesztés során tanévenként 6 olyan tanulókísérleti órára kerül sor, melynek során a kísérleti csoport tagjai kísérlettervezéssel kapcsolatos feladatot oldanak meg.

Mivel az első tanév végi felmérés az absztrakt benyújtásával párhuzamosan zajlik – így annak eredményéről csak az előadásban tudunk beszámolni –, ezért most csak a 7. évfolyam elején felvett adatok (18 írásbeli teszt, Cronbach-alfa: 0,735) elemzésére, és azoknak az öt évvel ezelőtti adatokkal való összehasonlítására térünk ki.

A 7. évfolyamos tanulóknak a tanév elején – kémiai tanulmányaik kezdetekor – elért teszt-eredménye 2021-ben szignifikánsan jobb, mint 2016-ban volt. Ez azonban a teszt könnyebbé válásával magyarázható, ugyanis a mindkét tesztben szereplő 6 közös, ún. horgonyfeladat tekintetében nincs különbség a két évjárat között. Nem találtunk szignifikáns különbséget a természetismeret szeretetében, valamint a természettudományos kísérletek fontosságának megítélésében sem. Eredményeink szerint az elmúlt 5 évben kimutatható mértékben nem változott a hat- és nyolcosztályos gimnáziumok 7. évfolyamát kezdő tanulóinak kémiai tudása és a természettudományokhoz való viszonyulása.

Támogató: Az előadás elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja támogatta.

HÁROM ISKOLAMODELL TANULÓKÖZÖSSÉGÉNEK VIZSGÁLATA AZ ÖNKORMÁNYZAT SZINTJE, A KÖZÖSSÉGI MEGMOZDULÁSOK ÉLMÉNYÉRTÉKE, A KÖZVÉLEMÉNY ÉS ÉRTÉKREND MINŐSÉGE SZERINT

TURÓS MÁTYÁS

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
turos.matyas@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: iskolamodellek, eredménymérés, értékelés

Az iskolamodellek között különböző szempontok alapján eredményességi különbségeket kimutató nemzetközi (McKendrick – Walker, 2020; Rowland et al., 2022) és magyar (Szabó – Labancz, 2018; Váradí – Dragony, 2019) empirikus diskurzussal ellentétben mérés hiányában a különböző iskolamodellek szocializáló hatásairól keveset tudunk. Vizsgálatunkban a többségi, a katolikus és a Waldorf-iskolák 6. és 8. osztályos tanulóközösségét ismertük meg a következő kutatási kérdések szerint: Hogyan alakul az iskolamodell tanulóközössége tevékenységrendszerének és önkormányzatának szintje, a közösségi megmozdulások élményértéke? Hogyan alakul az iskolamodell tanulóinak viszonya az osztályközösséghez, iskolai tudáshoz, iskolai feladatokhoz, tanárokkal való együttműködéshez? Hogyan alakul az iskolamodell tanulóinak viszonya a tanuláshoz, munkához, egészséges életmódhoz? Magyarországon a kutatás számára fontos paraméterek szempontjából az iskolamodellek tanulói és szülői bázisa eltérő (Hermann – Varga, 2016; Varga, 2022), ezért az eredmények érvényességének biztosítását a vizsgálat céljára fejlesztett mintavételi algoritmus segítette. A tanulóközösség tevékenységrendszerének, önkormányzatának, a közösségi megmozdulások élményértékének vizsgálata céljából 18 iskola tanulói (N=139) félig strukturált interjú kérdéseire válaszoltak. Az elemzés említések gyakoriságára és szentimentek vizsgálatára támaszkodott. A tanulóközösségben kialakult, az iskola világával kapcsolatos közvélemény vizsgálatának céljából a fotóinterjú és képasszociáció módszereinek (Horváth – Mitev, 2015: 250-354) ötvözeteként a tanulók (N=166) négy állítást ítélték meg, állításonként négy kép közül választva. A tanulóközösségben kialakult értékrend minőségét az élethosszig tartó tanuláshoz, a munkához és egészséges életmódhoz való viszony szerint vizsgáltuk, a tanulók (N=166) hat tematikus kategória négy metaforája közül választottak. A tanulóközösség tevékenységrendszerének és önkormányzatának szintjében eltérés az iskolamodellek között nem volt. Az egyetlen jól értelmezhető különbség az osztályfeladatok és a tanulói érdekérvényesítés és iskolai kezdeményezés szentimentjeiben jelentkezett. A többségi iskolás tanulóknál a leginkább jellemző a pedagógusokkal való viszonyra a „kötélhúzás”, ami arra utal, hogy a tanulók egy jelentős része számára a pedagógus szerepét például nem a katolikus pedagógia valamely tekintélyforrása (Zimny, 2018: 42-43), hanem a nevelő jogi többlete legitimálja. A metaforák esetében a Waldorf-iskolás tanulók eredményei visszaigazolják a pedagógia gyermekközpontúságának narratíváját, az eredményt azonban a „koszos aluljáró” metafora kimagasló választása, vagyis a rend és tisztaság hiányának tanulói észlelete árnyalja. A további értékeléshez a gyermekközpontúság hívószavának dekonstrukcióját és iskolamodellekre konceptualizálását javasoljuk, különösen, hogy a fogalom közös elemként kimutatható például a felekezeti iskolák pedagógiai programjaiban is (Verdes, 2017: 41).

A MAGÁNNEVELÉS SZEREPE A REFORMKORI AKADÉMIKUSOK TÁRSADALMI ÉRVÉNYESÜLÉSÉBEN

UGRAI JÁNOS

Tokaj-Hegyalja Egyetem
ugraj@gmail.com

Kulcsszavak: társadalmi mobilitás, neveléstörténet, 19. század, társadalmi elit

A magánnevelés jelenségét általában kétféle aspektusból szokás történeti vizsgálat tárgyává tenni. Vagy azt elemezzük, hogy mi történt a magánnevelésben részesülőkkel, azaz a pedagógiai viszony tartalmára, a nevelési programra vagyunk kíváncsiak. Vagy pedig arra a folyamatra fókuszálunk, amelynek során a magánnevelés visszaszorult a nyilvános oktatási formákkal szemben – ilyenkor jellemzően az iskolarendszer kiépülését kísérő oktatás- és társadalmpolitikai folyamatok kerülnek az érdeklődés homlokterébe.

Ebben az előadásban ezúttal egy harmadik szempontot emelek ki. A reformkorban a Magyar Tudós Társaság (a későbbi Akadémia) tagjává megválasztottak közül azoknak a csoportosajátos jellemzőit gyűjtöm össze, akik a magánnevelői múlttal is rendelkeztek. A magánnevelői múlt nemcsak sajátos szakmai tapasztalatok birtoklását jelentette, hanem – minden bizonnyal – tartósan kamatoztatható kapcsolati tőkét is.

Az előadás többek között arra keresi a választ, hogy a reformkorban a magyarországi szellemi csúcsetit tagjává választott nem egészen 250 fő közül hányan szolgáltak korábban magánnevelőként; elkülöníthető-e a jellemző magánnevelői megbízatásoknak többféle csoportja; az akadémikusok körébe emelkedés kapcsán kimutathatók-e az egykori magánnevelői státusznak tulajdonítható előnyök. Egyszóval: a társadalmi emelkedés egy sajátos, bár a 19. század első felében még igencsak elterjedt dimenzióját vizsgáljuk.

A kutatás domináns vizsgálati módszere a kollektív biográfiai elemzés – tekintettel arra, hogy az akadémikusok köre bizonyos logika mentén záródó, kivételesen jól rekonstruálható, egységes adatsorok mentén leírható társaság. Ily módon – bizonyos megkötésekkel persze – a teljességre törekvés igényével fogalmazhatók meg a feltett kérdésekre válaszok. A kapott adatok és az abból levont következtetések árnyalására narratív forrásokat, azaz az egyes érintett akadémikusok visszaemlékezéseit, napló-bejegyzéseit használjuk fel.

Támogató: MTA Bolyai János Posztdoktori Ösztöndíjának a támogatásával készült.

SZÁMÍTÓGÉPES FEJLESZTŐPROGRAMOK HATÉKONYSÁGA A KOGNITÍV TERHELÉS ÉS A MULTIMÉDIÁS TANULÁS KOGNITÍV ELMÉLETEINEK TÜKRÉBEN

URBÁN CSILLA – MOLNÁR GYÖNGYVÉR

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

urban.csilla@edu.u-szeged.hu

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet,

MTA-SZTE Digitális Tanulási Technológiák Kutatócsoport

gymolnar@edpsy.u-szeged.hu

Kulcsszavak: számítógép-alapú tanulás, kognitív terhelés, multimédia, digitális játék alapú tanulás

Az új technológiai fejlesztéseknek köszönhetően a technológia életünk szerves részét képezi, új lehetőségeket teremt a tanulási folyamatban (Molnár – Csapó, 2022; Sun et al., 2021). Ezzel párhuzamosan a multimédia az egyik legtöbbször emlegetett olyan technológia, amely hatékonyabbá teszi a tanulást azáltal, hogy magában hordozza a többcsatornás (Saidova – Bakiyeva, 2022; Savov et al., 2019), valamint a személyre szabott tanulás (Molnár, 2021) lehetőségét. A diákok tudás- és képességszintjéhez illeszkedő ingergazdag, multimédiás (hang, videó, animáció és szöveg elemeket tartalmazó) környezetben történő fejlesztés, a multimédiás elemek megfelelő kombinációja segítségével olyan eszközként szolgálhat az oktatásban, amely a tanulók tudásának gyarapításában és a kitűzött oktatási célok elérésében lehet segítségünkre. A fejlesztések megvalósításához a ma rendelkezésre álló lehetőségek közel korlátlanok (pl. VR, AR, CAD, eye-tracking technológiák), ugyanakkor a tanuláselméletekkel összefüggésbe hozható pszichológiai és neveléstudományi elméleteket figyelmen kívül hagyó fejlesztési környezet könnyen túlterhelheti a tanulók kognitív feldolgozó képességeit. Ennek hatására az ingerdúsított környezet végül nem pozitív és motiváló, hanem negatív hatással bír a tanulás folyamatára (Ang, et al., 2007; Huang, 2011), azaz a multimédiás elemekben gazdag környezetek jelentős hatással lehetnek a kognitív feldolgozás és ezáltal a tanulás hatékonyságára (Huang, 2011). A technológia adta lehetőségek maximalizálásához szükség van olyan szigorúan tervezett és kivitelezett kutatásokra, amelyek eredményei irányítúként szolgálnak e környezetek tervezéséhez, amivel például kiküszöbölhető a kognitív túlterhelés (Ayres – Paas, 2007; Paas et al., 2003; Sweller et al., 2011). Az előadás keretein belül áttekintjük a multimédiás tanulással összefüggésbe hozható főbb elméleteket, vonatkozó empirikus kutatásokat. Ezek eredményei által következtetéseket vonhatunk le arra vonatkozóan, hogy multimédiás oktatási környezetekben milyen módon lehet megfelelő tervezéssel csökkenteni a tanulók kognitív terhelését. A fő cél a kognitív terhelésemélet és a multimédiás tanulás kognitív elmélete alapján megfelelő iránymutatás megfogalmazása, ami támogatja a hatékony tanulást segítő programok kialakítását. Összességében megállapítható, hogy a multimédiás tanulás kognitív elméletének és alapelveinek (Mayer – Moreno, 1998) felhasználása elengedhetetlen a multimédiás tanulási környezetek tervezésekor és kivitelezésekor (Abdulrahman et al., 2020; Alemdag – Cagiltay, 2018; Mayer, 2014; Savov et al., 2019). A multimédiás tanulás kognitív elmélete (Mayer, 2010) és a kognitív terhelésemélet (Paas et al., 1994) alapján a részletes információkat tartalmazó digitális játék alapú tanulási környezetek csökkentik a külső kognitív terhelést. Ez hatékonyabb tanuláshoz, jobb eredmény eléréséhez vezet.

Támogató: A kutatást az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Pályázata támogatta (KOZOKT2021-16).

MI LESZ, HA FÁRA MÁSZNAK AZ ÓVODÁSOK? EGY SZÁZÉVES PROJEKT GYÜMÖLCSE...

VALENTNÉ ALBERT ÉVA

Semmelweis Egyetem Pető András Kar
valentne_albert.eva@semmelweis-univ.hu

Kulcsszavak: óvónők képzése, Fröbel, természetközelség, kertművelés, Roehampton

Ahogy sokminden észrevétlen számunkra, úgy a természet, az abban levő növényi és állati sokféleség is mintha egyre idegenebb lenne. Nincs időnk észlelni, észrevenni, megfigyelni. Mikor feküdtünk ki utoljára a fűre és bámultuk az egyre csak újabb alakokat öltő felhőket? Mikor gyönyörködtünk utoljára a csillagos égbolt látványában? Mikor csodáltuk meg a hársfa virágának bódító illatát? Mikor örültünk annak, hogy megleshettünk egy harkályt kopogtatás közben? Hogyan lehet megszerettetni a természetet? Létezik ennek hatékony módja? „Vegyük át a Fröbel-féle nevelési rendszert népiskolai rendszerünkbe” írja Liber József 1870-ben a Néptanítók Lapjában. Vajon mi lett azokkal, akik megtették? Előadásomban egy százéves oktatási projektet mutatok be, és annak mai utóéletét. Közben példát láthatunk természetközeli, mégis sokféleképpen játékosan fejlesztő játszótérre, és persze egy különleges pedagógusképző helyre, mely a természetet is taneszközként használja.

A bemutatott projekt egy mai szóhasználattal élve természetközeli erdő, kezdetben gyümölcsös létesítéséről, és annak mai, a hallgatók általi önkéntes projektjeiről, hasznosításáról szól. Közben bemutatom a visszaköltözött fajok sokszínűségét, mindezt London egyik egyetemének kampuszán. A mai Roehampton Egyetem (Roehampton University) négy gazdag múlttal rendelkező főiskola egyesüléséből jött létre London Roehampton városrészében. Az egyik e négy közül a Friedrich Fröbel reform elveit követő Froebel Educational Institute.

Friedrich Fröbel (1782-1852) óvodai nevelési koncepciója fókuszában a „kertművelés” a „mozgásos játékok” és az ún. „ajándékokkal” történő szabad játék áll. Pestalozzi munkásságából táplálkozó reformpedagógiája több nyugat-európai országban is elterjedt. A londoni Froebel Educational Institute (röviden FEI) 1892-ben kezdte meg az óvónők képzését. A képzést az Oktatási Tanács (Board of Education) 1920-ban ismerte el, és a képzési időt három évben állapította meg, egy évvel hosszabban, mint más óvónői képzéseket, tekintettel a többlet képzőművészeti, mozgásművészeti és természettel kapcsolatos hangsúlyosabb tartalmakra. A FEI a jelenlegi, roehamptoni campusra 1921-ben költözött és 1922-ben már el is ültették az akkori óvónő hallgatók azokat a gyümölcsfákat, melyekből még ma is él és termést hoz 22 db vaterán gyümölcsfa. Közben a kertben békésen megférnek a vadon élő állatok és a háziállatok is.

Támogató: Semmelweis Egyetem Pető András Kar

TEKINTÉLYALAPÚ ÉRTÉKPREFERENCIÁK KIALAKÍTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI A MODERNITÁS MEDIATIZÁLT TANULÓI KÖZÖSSÉGGÉPZETÉBEN

VÉGHELYI PÉTERNÉ

Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
nyelvme gorzes@gmail.com

Kulcsszavak: tekintély, mediailizáció, értékpreferencia, fogalomalkotás, nyelvi megértés

A digitális kapcsolati hálók bővülése gyors ütemben valósul meg, ezért az információs társadalmak vezető informális információs csatornájává lett, és az oktatásban betöltött szerepe már nem fakultatív, mivel az a jelenléti oktatással szintézisük révén egyenértékűvé vált. A nevelés-oktatás személyiségfejlesztő hatása ilyen módon nem csak a nevelő-nevelt személyes kapcsolata révén valósulhat meg, hanem annak fóruma lett a digitális információs közösségek terepe is. Ugyanakkor az elektromos médiumok használatával egy új kommunikációs tér született, mely tér virtuális ugyan, azonban alapvetően megváltoztatta a hely és a közösség viszonyával kapcsolatos képzetünket. (Szécsi, 2014: 2) Kutatásom célja annak feltérképezése, hogy milyen hatással van a digitális ismeretszerzési gyakorlat megvalósulása, valamint az információs közösségek gondolatközösségként való működése a tanulók jellemfejlődésére, és mennyiben, illetve milyen módon befolyásolja a konstruktív életvezetést biztosító értékpreferenciák kialakulását azzal, hogy a digitális transzfer jelenséggel hatással van a megismerési és érzékelési mentális folyamataikra? A diákok körében alkalmazott vizsgálataim ábrázolási módszerének ötletét Charles Fillmore-nak a FrameNet keretháló projektje adta. (Kövecses – Benczes, 2010) A szavak jelentésén, megértésén alapuló fogalmi keret feltérképezése a nyelvi megértés, és a fogalomalkotás folyamatában azokat a kapcsolatokat vizsgálja, melyek a személyes megismerés során a mediailizációs hatás körén kívüli jelentésalkotást jellemzi, amely mentén vizsgálható az adott egyén és közössége értékpreferenciája. Jelentős pedagógiai kérdésként vetődik fel, hogy miként lehet a digitális ismeretszerzési platformokon a tekintélyt az ismeretszerzésben rendező aktorként működtetni? A tekintély alapvető ismertetőjegye ugyanis az, hogy személyhez kötött és nem kölcsönözhető, csak megszerezhető. (Gadamer, 1984) A digitális kultúra, mint antropológiai ismeretkör meghatározás elégtelennek látszik, sokkal inkább nevezhető digitális szocializációnak az a nevelési terület, mely a technológiai vívmányok értékmegőrzésben, értékátadásban való konstruktív alkalmazási kompetenciáinak fejlesztője lehet sajátos metodológiával. Tanulói közösségekkel végzett kutatásaim során azt vizsgálom, hogy a mediailizált közösség és a kommunikatív elme jelentésalkotásában megjelenő digitális ismeretközlési transzfer jelensége jelentheti-e vajon az önmagát megérteni akaró egyén számára az információs közösségként működő szociális hálózat önértelmezési keretének szűkülését? A rendszerszintű változások eredményezte átalakulások milyen hatással bírnak a jelentésalkotásban alapkomponeként funkcionáló tanári tekintélyre? Mennyiben felelős az instrumentalista szemlélet térhódítása az oktatáshoz elengedhetetlen tekintély gyengítéséért?

'EZEK A MAI GYEREKEK!' META-ANALÍZIS AZ ÉRZELMI ÉS VISELKEDESI PROBLÉMÁK VÁLTOZÁSÁRÓL AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBEN

VEKETY BOGLÁRKA – ALEXANDER LOGEMANN – JOHN PROTZKO –
TAKÁCS ZSÓFIA K.

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet
vekety.boglarka@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Pszichológiai Intézet
alexander.logemann@ppk.elte.hu

Department of Psychological Science, Central Connecticut State University
Protzko@ccsu.edu

School of Health in Social Science, University of Edinburgh
zgarait@exseed.ed.ac.uk

Kulcsszavak: viselkedésproblémák, érzelmi problémák, meta-analízis, gyerekek

Általános vélekedés, hogy a gyermekek új generációi egyre problémásabbak (Protzko – Schooler, 2019). Az új generációkra vonatkozó ilyen állításokat azonban megkérdőjelezzik például az intelligenciával vagy jutalomkésteltestéssel kapcsolatos évenkénti növekedésről szóló bizonyítékok (Protzko, 2020). A jelenlegi meta-analízisben azt kívántuk feltárni, hogy az érzelmi és viselkedési problémák nőttek, csökkentek vagy változatlanok maradtak-e a gyerekek körében az elmúlt évtizedekben.

A kérdés vizsgálatához, olyan tanulmányokat terveztünk beválogatni a meta-analízisbe, amelyekben a viselkedési problémák klasszikusnak számító mérőeszközét a Gyermeviselkedési Kérdőívet (Child Behavior Checklist, CBCL, Achenbach és Edelbrock, 1983) használták és riportolták a nyers átlagokat és szórást. További feltétele volt a beválogatásnak, hogy a kutatási minta reprezentatív legyen és a gyerekek 1.5-14 év közöttiek legyenek. A szisztematikus keresést a Web of Science, Scopus, Google Scholar, és PubMed adatbázisokban futtattuk.

Összesen 22 tanulmány nyers pontszámainak meta-regressziós elemzésének eredményei nem mutattak változást a gyerekek, szülők, és tanárok által összességében észlelt figyelmi problémákban az elmúlt évtizedekben (bév = -0,009, p = 0,72; 95%CI = -0,06; 0,04). Ha azonban a gyerekek átlagéletkorát interakcióban elemeztük az adatfelvétel évszámával azt találtuk, hogy az elmúlt évtizedekben az összességében észlelt figyelmi problémák az életkorral növekedtek, vagyis minél idősebb volt egy gyermek annál inkább emelkedő tendenciát mutatott a figyelmi problémákban (bév × életko r= 0,007, p = ,01; 95%CI = 0,002; 0,011). Ugyanezt a 20 tanulmányt a POMP (percentage of maximum points) pontok alapján is elemeztük és azt találtuk, hogy az elmúlt évtizedekben minden gyermeknél nőtt az észlelt figyelemproblémák száma (bév=0,4493, p= 0,03; 95%CI=0,03;0,87), életkortól függetlenül (b év × életkor =-0,0022, p = 0,35; 95%CI = -0,07; 0,02). A további viselkedési és érzelmi problémákkal, mint a szorongással, agresszióval, társas problémákkal, kapcsolatos eredményekre is kitértünk majd az előadás során.

Az eredmények azt mutatják, hogy a gyerekek figyelmi problémái fokozódtak az elmúlt 40 év során, és az iskoláskorúak különösen veszélyeztetettek lehetnek. Az eredmények lehetséges magyarázata, hogy a gyerekek általában évről évre több időt töltenek a képernyő előtt, amely potenciális esetekben negatívan befolyásolhatja a figyelmük szabályozási készségeit (Moisala et al., 2016; Rideout et al., 2010).

RÁDIÓK ESÉLYTEREMTŐ SZEREPKÖRBE – OKTATÁS A VILÁG HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÉRSÉGEIBEN

VELICS GABRIELLA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

velics.gabriella@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: közösségi rádió, oktatási célú rádiós tartalom, hátrányos társadalmi helyzet, Covid-19

Az utóbbi két évben az IKT eszközök használata a társadalmi, oktatási és egészségügyi komplex krízis kezelése során mintegy 21. századi új normalitássá vált; holott a világ országainak jelentős részében csak korlátozottan biztosított a hozzáférés ezen eszközökhöz. Ahol nincs áram, ahol nincs hálózati lefedettség, ahol nem állnak rendelkezésre a személyes IKT eszközök, ott más úton kell a lakossághoz eljuttatni az információkat és a szolgáltatásokat.

Az UNICEF figyelmeztetése – a pandémia korai időszakában 826 millió iskoláskorú maradt ki az a korábban rendelkezésre álló oktatásból (UNESCO, 2020) - keltette fel kutatói érdeklődésemet és fordultam a lehetséges alternatívák felé.

A közösségi rádiók a világ kevésbé technicizált részein erős közösségi mozgalomként vannak jelen a mindennapokban, beleértve a felvilágosító kampányokat, a közösségi-térségi fejlesztéseket és az oktatás területét is. A pandémia és a karantén intézkedések új helyzetbe hozták ezeket a közösségi rádióállomásokat, mintegy esélyt biztosítva számukra, hogy megerősítsék pozíciójukat a közösségfejlesztés (community development) eszköztárában (Westoby – Harris, 2020). Bár a közösségi rádió jól ismert eszköz az oktatásban az 1970-es évek óta – főleg ausztráliai, kanada, egyesült államokbeli példákat ismerhetünk (Nwaeronu – Thompson, 1987) – viszont az utóbbi évtizedekben azt látni, hogy Afrika, Délkelet-Ázsia, Dél-Amerika országaiban éled újjá ez a jelenség (Africa Educational Trust, 2019). Ahol pedig a közösségi rádiós tevékenység gyökeret vert, ott rendelkezésre állt egy eszköz mely szükséghelyzetben tudja helyettesíteni a formális oktatást.

Az ERIC adatbázisból (eric.ed.gov) 2021 decemberében több mint 100 tanulmány állt rendelkezésre a közösségi rádió, oktatás, Covid kulcsszavas keresés során, peer review rendszerű, teljes terjedelmű, 2020 és 2021 publikációs dátummal. A szakirodalmak feldolgozása 2022 első felében történt. A konferencia előadás így a szakirodalmi áttekintésre és a CMFE társult tagjaitól rendszeres hírlevélben vagy e-mailen kapott információkra terjed ki: esettanulmányok Bangladesből (BNNRC, 2020), Indonéziából (Prahmana et al., 2021), Bolíviából és Sierra Leone-ból.

Az előadás a szakirodalmi áttekintésen túl a példákban levonható tanulságokat és következtetéseket is bemutatja. A kutatás gyakorlati jelentőségét az adja, hogy megvizsgáljuk lehetséges-e a közösségi rádiók bevonása az oktatási folyamatokba veszélyhelyzet esetén akár hazánkban is.

Az eddigi következtetések:

- a rádió és a TV alternatívája lehet az IKT eszközöknek ott, ahol az online tanulás akadályokba ütközik,
- angol nyelven léteznek kézikönyvek, melyek segítik a közösségi médiaprojektek oktatási célú tervezését,
- a helyi szereplők – önkéntesek, egyházak (Velics – Doliwa, 2015) – együttműködése és hosszú távú elköteleződése segíti a pénzügyi háttér biztosítását és a praktikus projekt tevékenységek megvalósulását,
- hátráltató tényező, hogy hiányzik a partnerségi kapcsolat az oktatási és a média szakértők között.

KORSZAKHATÁR-MEGKÖZELÍTÉSEK A 20.SZÁZAD MÁSODIK FELÉRE IRÁNYULÓ HAZAI NEVELÉSTÖRTÉNETI KUTATÁSOKBAN

VERDES MIKLÓS

Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
verdesm@gmail.com

Kulcsszavak: neveléstörténet, recepció, neveléelmélet, 20. század

Az elmúlt évek, évtizedek során a 20. század második felére irányuló hazai neveléstörténeti kutatások száma jelentős emelkedést mutat. Neveléstörténeti, neveléelméleti, módszertani, forráselemzésre épülő megközelítések széles tárházával találkozunk (pl. Báthory – Perjés, 2001; Németh, 2013; Orosz, 2004; Géczi, 2006; Szabolcs, 2006; Golnhofer – Szabolcs, 2015; Darvai, 2016). Az elemzések a különböző típusú források vizsgálatára vállalkoznak (felsőoktatási tankönyvek, monográfiák, tanulmány-kötetek, szakfolyóiratok, szócikkek, jogszabályok, levéltári források stb.). Amikor a különböző vizsgálatok során mélyebb összefüggéseket, tendenciákat, irányvonalakat keresünk, akkor elengedhetlenné válik bizonyos korszakhatárok elkülönítése. Semmiképpen sem tűnik haszontalannak annak vizsgálata, hogy a 20. század második felére irányuló hazai neveléstörténeti kutatások milyen „korszakolási” eljárásokat alkalmaznak, milyen korszakhatárokat jelölnek ki. Vizsgálat tárgyát képezi, hogy a neveléstörténeti kutatások során meghatározott időintervallumok mennyire „konszenzusosak”, vagy éppen szakmai viták tárgyát jelentik-e. Mennyire jellemző, hogy a korszakhatárokat konkrét események jelenítik meg, vagy inkább általánosabb megjelölésekkel találkozunk („pl. 60-as, 70-es évek pedagógiai szakirodalma” stb.)? Fontos kutatási kérdésként jelenik meg, hogy a „korszakolás” milyen kritériumrendszer alapján történik, melyek az alapvetően meghatározó „külső” és „belső” tényezők (politikai események, tudományos korszakok, meghatározó személyek életműve, nyelvhasználat/terminológia változása, ideológiai folyamatok, jogszabály-változások stb.).

VÁLTOZTAK-E A NYELVI HÁTRÁNY MEGJELENÉSI FORMÁI A KÖZNEVELÉSSEN? – LÁTKÉP EGY ÉVTIZED TÁVLATÁBÓL

VEREBÉLYI GABRIELLA

Széchenyi István Egyetem
verebelyi.gabriella@sze.hu

Kulcsszavak: nyelvi hátrány, nyelvi feldolgozás, nyelvi kifejezés, méltányos oktatás

A kutatás célja a nyelvi hátrány iskolai megjelenési formáinak leírása. Alapfeltevése az, hogy a gyermeki beszédproduktumok elemzése révén pontosabban megismerhetővé válnak a nyelvi hátrány megjelenési formái, működési folyamatai.

A bemutatni kívánt kutatás egy 10 évvel ezelőtti vizsgálat újragondolása a megváltozott társadalmi-gazdasági-oktatáspolitikai környezet kontextusában (a digitális médiahasználat fokozott megjelenése a gyermekek életének egyre korábbi szakaszában, társadalmi szerkezet jelentős átalakulása, pandémia helyzet, kötelező óvodáztatás bevezetése stb.). A 10 évvel ezelőtti kutatási eredmények azt mutatták, hogy az akkori köznevelés az iskolába lépéskor megjelenő, a nyelvi kifejezés oldalán mutakozó egyéni különbségeket nem tudta megfelelően kezelni, az egyéni (és csoportszintű) különbségeket jelentősen felerősítette a középiskola kezdetére.

A kutatási minta három csoportját a köznevelés három meghatározó szakaszának kezdetén (1-5-9. osztály) álló tanulók alkotják. A vizsgálat célja annak feltárása, hogy a gyermekkor változó nyelvi szocializációs környezete milyen mértékben befolyásolja az első, ötödik és kilencedik évfolyamot kezdő tanulók nyelvi képességeinek receptív (nyelvi feldolgozás) és expresszív (nyelvi kifejezés) oldalát.

A célok elérése érdekében a vizsgálat a tanulók hallás utáni szövegértésének (nyelvi feldolgozás) és szóbeli szövegalkotásának (nyelvi kifejezés) összetettségét, mennyiségi és minőségi mutatóit tanulmányozza a nyelvi-szocializációs környezetből kiemelt független változókkal összefüggésben. Az előadásban a tervezett longitudinális kutatás első (keresztmetszeti) mérési szakaszának eredményei kerülnek bemutatásra.

A kutatási eredmények, a köznevelésre illetve a felsőoktatásra, ezen belül a pedagógusképzésre vetítve, egy régóta várt módszertani megújulás alapját képezhetik. Ennek a megújulásnak a célja az iskolában megjelenő nyelvi képességbeli különbségek mérséklése kell hogy legyen, mert ez (is) hozzájárulhat egy méltányosabb oktatás megvalósulásához.

A KÖZNEVELÉSI VEZETŐK KÉPZÉSÉNEK IRÁNYAI A 21. SZÁZADBAN

VERECKEI JUDIT

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
judit.vereckei@kk.gov.hu

Kulcsszavak: intézményvezetői feladatkör vezetőfelkészítés, fejlesztés, paradigmaváltás

Elméleti háttér: A köznevelési intézmény működését alapvetően befolyásolja az intézményvezető tevékenysége, szakmai felkészültsége (Schratz et al., 2009, 2013; Johnson, 2008; Baráth, 2006; Kristóf, 2003; OECD, 2001; Halász, 1996). A 21. században a köznevelés rendszerében az állami szerepvállalás okozta paradigmaváltás hatására újra kell értelmezni az intézményvezető szerepét, feladatait és mindennek tükrében szükséges felülvizsgálni a vezetői feladatra történő felkészítésük rendszerét (Vereckei, 2021). Kutatandó egyrészt a képzés tartalmi és módszertani szinkronitása a 21. századi követelményekkel – különös tekintettel az állami és nem állami fenntartói modellek eltérő vezetői szerepfelfogására, illetve módszertanilag a digitális kor kihívásaival való szembenézésre (Benedek, 2020) –, másrészt vizsgálandó az a problémakör is, mely szerint az intézményvezetők képzése a felkészítést követően lezárul és nincs folytatása a vezetői életpálya során.

A kutatás (célok, kérdések, módszerek): Az empirikus kutatás intézményvezetői interjúk alapján végzett adatgyűjtésen alapszik. Az interjúhoz mintát Komárom-Esztergom megyében található köznevelési intézmények vezetőinek kisebb csoportja képezi, melynek összeállítása mind az intézménytípusok (óvoda 41%, általános iskola 36%, alapfokú művészeti iskola 11%, gimnázium és szakgimnázium 9%, kollégium 3%), mind a fenntartók (állami 40%, nem állami 60%) esetében az országos arányok alapján történt. Az interjú kérdései a képzés jelenlegi rendszerére, annak hatékonyságára és fejlesztésére irányulnak, összhangban a kutatás következő alapkérdéseivel:

- A képzés mely tartalmi és formái felelnek meg leginkább a mai követelményeknek?
- Hogyan növelhető a vezetőképzés jelenlegi rendszerének hatékonysága?
- Hogyan alakítható át a rendszer oly módon, hogy a vezetők fejlesztése folyamatos legyen?

A feldolgozás kvalitatív kutatási módszerrel, tartalomelemzéssel történik.

Eredmény: Az interjúk jelentősége egyrészt az, hogy orientálnak a kutatási kérdések megválaszolásában, másrészt segítik a nagy mintán végzett kérdőív megfelelő összeállítását. Az interjúkon alapszik ugyanis a kutatás második, kérdőívre épülő, kvantitatív szakasza, mely által a felmérés nagy populációra kiterjeszhető lesz.

Elméleti és gyakorlati jelentőség: A munka azt a célt szolgálja, hogy ráirányítsa a figyelmet az intézményvezetők képzésének helyzetére és fejlesztendő területeire, illetve felvázoljon egy olyan lehetséges vezetőfejlesztési modellt, melyben a felkészítés, majd a fejlesztés, valamint a vezetői eredményesség-mérés egy rendszerbe kapcsolódhat össze.

Referencia: a szerző eddigi szakmai tapasztalatai, valamint a témában végzett kutatásai. A téma iránti személyes elköteleződést az indokolja, hogy a szerző a köznevelés irányításával, intézményfenntartással foglalkozik több mint 20 éve, mely munka során elsődleges partnerek az intézményvezetők, illetve konzulensként dolgozik a közoktatási vezető képzésében.

A HAZAI OKTATÁSTECHNOLÓGIA FEJLŐDÉSÉNEK HATÁSA AZ OROSZ NYELVTANÍTÁST TÁMOGATÓ TANESZKÖZÖKRE AZ 1970-ES ÉS 80-AS ÉVEKBEN MAGYARORSZÁGON

VINCZE BEATRIX

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
vincze.beatrix@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: taneszközfejlesztés, oktatástechnológia, orosz nyelv

A taneszközök (nyelvkönyvek, gyakorló könyvek és a nyelvtanítást segítő eszközök, segédanyagok, táblázatok, képek, diák, filmek) fejlődésére jelentősen hatottak az alkalmazott nyelvtanítási módszerek, nevelési elméletek és politikai, gazdasági összefüggések. Az MSZMP 1972-es oktatáspolitikai párthatározata az iskolai oktatás fejlesztését a taneszközfejlesztésben és annak intézményes háttérének a biztosításban jelölte ki. Az új célok reflektáltak a tudományos-technikai forradalom által támasztott technikai, technológiai kihívásokra. Fontos állomás volt a veszprémi Országos Oktatástechnikai Központ megalapítása (1973), amely Skinner nyomán az új oktatástechnológiai szemléletmód meghonosítását jelentette, a taneszközfejlesztések és kutatások támogatását, továbbá az oktatástechnológia bevezetését a hazai felsőoktatásban.

Az előzetes kutatások megállapították, hogy a hazai taneszközök fejlődésének fontosabb korszakhatárai szinkrontást mutatnak a pártállam politikai korszakaival. 1949 és 1961 közötti taneszközök mind tartalmukban, mind illusztratív anyagukban erősen kötődtek a marxista-leninista ideológiához. Jelentős változás hozott az 1961-es tanterv bevezetése, amelynek következtében a tankönyvek és taneszközök külső megjelenése esztétikusabb lett, tartalmuk kevésbé dogmatikus. A szerzők nagyobb hangsúlyt fektettek a modern didaktikai elvekre, továbbá beépítették a tankönyvelméleti kutatások eredményeit is. 1972 után jelentős változást hozott az 1961-es iskolareform felülvizsgálata és az új kihívásokra történő erőteljes reflexió (Mészáros, 1989). Az 1980-as évekre kiteljesedő új nyelvpedagógia megteremtette a modern (kommunikatív módszerre épülő) taneszközök bevezetését és azok megfelelő módszertani előkészítését (Vári, 1980).

Az előadás választ keres arra: Milyen mértékben érvényesültek a külföldi és hazai taneszközfejlesztési modellek és tankönyvkutatások a hazai pedagógiában? (Dárdai – Kojanitz, 2007). Miként illeszkedtek az orosz nyelv tanítását szolgáló taneszközök az 1978-as új tankönyvcsaládokhoz és az azt követő fejlesztésekhez? Milyen mértékben járult hozzá a technológiai fejlődés a nyelvtanításban a kompetenciafejlesztéshez? Milyen sajátosságokat mutatnak a hazai orosz taneszközök változásai? (Vári, 1980; Szűcs, 1986; Nádas, 2013)

Az elemzés módszertanában dokumentumelemzésre épít, forrásként elsősorban az OPKM archívumát és taneszközgyűjteményét, illetve az Oktatástechnológiai Intézet történetét, fejlesztéseit összegző írásokat vizsgálja. Az összehasonlító elemzés rá szeretne világítani a politika, a neveléstudomány és a tananyagfejlesztés közötti hatásmechanizmusok sajátosságaira. A várható részeredmények – általában a taneszközök (könyvek és kiegészítő technikai támogatások (pl. hanganyagok, audiovizuális segédeszközök) elemzése – segíthetik az orosz tanítás nemzetközi (kelet-európai) gyakorlatának komparatív vizsgálatát.

Támogató: A kutatás „A magyar neveléstudomány múltja és jelene – diszciplínafejlődés, tudományos kommunikáció (1970-2017)” című NKFIH (OTKA) kutatáshoz kapcsolódik (projekt azonosító: 127937).

TANÁRHIÁNY A TANÁRSZAKOK KONVERTÁLHATÓSÁGA ÉS A DIPLOMÁS HIÁNY- ÉS TÚTELÍTETTSÉGI CIKLUSOK TÜKRÉBEN

VINCZE SZILVIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

vincze.szilvia@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: tanárhiány, közismereti tanárképzés, tanárszakok konvertálhatósága, diplomás hiány- és tútelítettségi ciklusok

A tanárhiány kétpólusú világprobléma abban az értelemben, hogy míg a Föld egy részét jellemzően az egyetemes köznevelés megvalósításának céljából, más részét leginkább a tanártársadalom előregedéséből fakadó hiány érinti. Míg az előbbi egyik fő indukálója a növekvő gyermeknépesség, addig a másik kísérőjelensége a csökkenő születésszám. (Vincze, 2018)

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése 2015. szeptember 25-én fogadta el a fenntartható fejlődés 2030-ig megvalósítandó programját, amely elsősorban a szegénység megszüntetését, a bolygó megóvását és a mindenkori jólét biztosítását fogalmazta meg. A fenntartható fejlődés fejlesztési célja közül a negyedik a mindenki számára hozzáférhető, inkluzív, méltányos, minőségi oktatás és az egész életen át tartó tanulás előmozdítását tartalmazza. (United Nations, 2015) Napjainkban mintegy 263 millió gyerek és fiatal nem jár iskolába, de az oktatásba való bevonásuk nem is valósulhat meg, ha nincs elegendő általános és középiskolai tanár. Az UNESCO Statisztikai Intézete adatai szerint az országok mintegy 58%-a nem rendelkezik elegendő tanárral az egyetemes alapfokú oktatás eléréséhez. (UNESCO Institute for Statistics, 2013)

A fejlettebb országokban kisebb mértékű, ám nem elhanyagolható tanárhiányról lehet beszélni. A tanárok korosztálya hasonló az alap- és középfokú oktatásban: 82% 30 és 59 év közötti. Az OECD-országokban az alapfokú oktatásban a tanárok átlagosan 31%-a, az alsó középfokú oktatásban 34%-a, a felső középfokú oktatásban 38%-a legalább 50 éves. (OECD, 2016)

A hazai adatokat elemezve is megfigyelhető a tanárok átlagéletkorának növekedése. Az OECD és az EU átlagával összevetve, a hazai alap- és alsó középfokon a 39 éves és fiatalabb, valamint a hatvan vagy idősebb korosztály aránya elmarad a nemzetközi átlagoktól, miközben a 40-59 évesek nálunk jelentősebb hányadot képviselnek. Összességében alap- és alsó középfokon a tanárok több mint harmada 50-59 éves. (OECD, 2012; 2014; 2015; 2016; UNESCO Institute for Statistics, 2015)

A kétciklusú tanárképzést követően osztatlan tanárszakokra először 2013-ban jelentkezettek az érettségizettek. A 10 féléves közismereti tanárképzés kilenc évre és a felvételi általános eljárására vonatkozó adatai ingadozást mutatnak, de szakonként jelentősek az eltérések.

Előadásunk célja a tanárhiány nemzetközi, majd magyar helyzetének felvázolása. Elméleti megközelítésünk elsősorban leíró szemléletű, nem foglalkozik a tanárképzés rendszerének, a minőségnek, valamint a pedagógiai munkát segítő személyzetnek a kérdéskörével, azonban új szempontként vizsgálja a téma megközelíthetőségét a tanárszak munkaerőpiaci konvertálhatósága (lásd pl. Vámos, 1989) és az oktatási ciklusok (Cobweb, diplomás hiány- és tútelítettségi) (lásd pl. Varga, 1998) szempontjából. A szakirodalomelemzés célja a hiány kérdéskörének eddig nem vagy kevésbé vizsgált oldalainak megértése.

SZABADIDŐS DIÁKOLVASMÁNYOK ÉS AZ ELLENŐRZÉSÜKRE IRÁNYULÓ TANÁRI JAVASLATOK A XIX. ÉS XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN

VINCZE TAMÁS

Nyíregyházi Egyetem

vincze.tamas@nye.hu

Kulcsszavak: diákolvasmányok, dualizmus kora, pedagógiai szaksajtó és napilapok, iskolai értesítők

Az 1880-as években még elég nagy szakadék tátongott a gyermek- és ifjúsági könyvekkel kapcsolatos elvárások és a hazai gyermekkönyvpiac között. Az 1910-es évek elejére javult a helyzet ebben a tekintetben, megszülettek a magasabb minőséget képviselő ifjúsági és gyermekkönyvek. A XIX. század végétől a tanárok is egyre nagyobb érdeklődéssel fordultak a tanulók magánolvasmányai felé. A korabeli napilapokban és a pedagógiai folyóiratokban is meglehetősen gyakran terítékre került a szabadidős diákolvasmányok problémája. Három kérdést tárgyaltak leginkább az ezzel foglalkozó cikkek. Ezek a következők voltak: 1. Milyen a jó gyermek- és ifjúsági olvasmány? 2. Kell-e kontrollálni, s ha igen, hogyan a tanulók otthoni olvasmányait? 3. Hogyan lehetne határozottabban irányítani, befolyásolni a tanulók olvasmányválasztását? Ugyanekkor az iskolai értesítők értekezései között is megjelentek a szülőknek szóló ismertetések a kamaszkori olvasási lázról és diákolvasmányok kontrolljának szükségességéről. Az értekezések szerzői úgy vélték, hogy a szülők feladata egyrészt mennyiségi, másrészt tartalmi kontrollal szabályozni a gyermekek otthoni olvasását. Ekkoriban indultak el azok a kismintás vizsgálatok is, amelyek keretében egy-egy irodalomtanár felmérte a diákjai szabadidős olvasási szokásait, kedvenc íróit és leggyakoribb olvasmánytípusait. A XX. sz. elejétől hazánkban elindult szülői értekezleteken is téma lett a tanulók szabadidős olvasmányainak fokozottabb szülői és tanári nyomon követése, a tanulók olvasói ízlésének indirekt befolyásolása. Az egyes iskolák értesítőiben az adott intézmény ifjúsági könyvtárának forgalmáról szóló beszámolók is igen tanulságosak a diákok olvasási szokásait és olvasói ízlését illetően. Előadásomban azt vizsgálom meg, hogy mely külföldi és hazai írók, valamint mely művek vonták magukra a századforduló hazai ifjúságának érdeklődését, s milyen módon próbálták a diákság otthoni olvasását 110-120 évvel ezelőtt irányítani, kontroll alatt tartani. Kutatásom forrásbázisát az 1890 és 1914 között megjelent hazai középfokú iskolai értesítők ilyen tárgyú programértekezései és ifjúsági könyvtárakról szóló jelentései, valamint a jelzett időintervallumban megjelent napilapok gyermek- és ifjúsági olvasmányokkal kapcsolatos írásai képezik. A vizsgálatokból kiderült, hogy a konzervatív iskolai irodalmi kánon és a diákok irodalmi ízlésvilágához tartozó művek között már ekkor kialakult és innentől kezdve egyre mélyült a szakadék. Az iskola éppen ezt kívánta megakadályozni a kontrollkiterjesztés szándékának hangsúlyozásával és érvényre juttatásának kísérleteivel, valamint a ponyvairodalom és a félpornográf művek elleni harc megindításával. E kontrollkiterjesztési igény valósult meg a sokat kritizált Szemák-féle ifjúsági könyvjegyzékben is. Az otthoni olvasmányok kérdésének fókuszba kerülése azzal a következménnyel járt, hogy részben emelkedtek (bár egyes iskolákban egyoldalúvá is váltak) az igényes ifjúsági művekkel szemben támasztott elvárások.

A SZELLEMI NEVELÉS FUNDAMENTUMAI A FILANTROPISTÁKNÁL

VIRÁG IRÉN

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
virag.iren1@gmail.com

Kulcsszavak: neveléstörténet, filantropizmus, nevelés, oktatás

A filantropisták mozgalma a francia és német felvilágosodás hatásaként jelent meg Németországban. A történeti irodalom a kezdetét 1768-hoz köti, Basedow *Vorstellung an Menschenfreunde und vermögende Männer über Schulen, Studien und ihren Einfluss in der öffentlichen Wohlfahrt* munkájának megjelenéséhez, ami az akkori nevelési rendszer reformjának teljes programját tartalmazta, végét pedig 1793-ra datálják (Fináczy, 1927; Kersting, 1992; Freytag, 2019).

Bár kétségtelenül rövid időszakot foglal magában, jelentőségét mégis méltatják. Nem feltétlenül az intézményes nevelés területén kifejtett korszakalkotó és a gyakorlatot megreformáló újításai miatt, sokkal inkább a gazdag pedagógiai szakirodalom kapcsán, illetve a reformeszmékre tett hatása miatt (Fináczy, 1927). A filantropisták szerint a nevelésnek a gyermek életkorához igazodva a mozgást és a testgyakorlást előtérbe helyezve játékosnak és a praktikus ismereteket közvetítve, a gyakorlati munkafogások és eszközhasználat gazdag szemléltetését alkalmazva, gyakorlatiasnak kell lennie (Tenorth, 2008).

A filantropista mozgalom szellemi atyja Johann Bernhard Basedow (1723-1790). *Methodenbuch für Väter und Mütter der Familien und Völker* (1770) című munkájában főként a szülőknek fogalmazott meg ajánlásokat a gyermekek szellemi nevelésére vonatkozóan. 1774-ben megjelent négykötetetes enciklopédiája, az *Elementarwerk*, szisztematikus rendszerben tartalmazta azokat a tananyagokat, amiket Basedow szerint egy gyermeknek 15 éves koráig el kell sajátítania. A szerző részletes javaslatot fogalmazott meg az egyes tantárgyak tartalmait illetően, valamint az alkalmazott módszerekre és tanárookra vonatkozóan is.

A kutatás során az adatgyűjtéshez a német nyelvű forrásszövegeket elemeztünk, az előadás a Basedow írásaiban a szellemi nevelés tekintetében tetten érhető tartalmakat gyűjti össze és mutatja be, kiegészítve a *Philantropinumban* megvalósított gyakorlati elemekkel.

A kutatás elméleti és gyakorlati relevanciája a témára vonatkozó forrásnyelvi szövegek elemzésében ragadható meg, mely hozzájárul a korszak neveléstörténeti irodalmának bővítéséhez, a korszak pedagógiai írásainak mélyebb megismeréséhez.

MIRE VÁGYIK A NEMZETKÖZI HALLGATÓ PANDÉMIA IDEJÉN?

VITÉZ KITTI

Pécsi Tudományegyetem
vitez.kitti@pte.hu

Kulcsszavak: nemzetköziesítés, felsőoktatás, Covid-19, inklúzió, nemzetközi hallgatók

A kutatás fókuszában a Pécsi Tudományegyetem nemzetköziesítési folyamatai és a nemzetközi hallgatók képzéseinek jellemzői állnak. A nemzetköziesítés és a nemzetköziesítési stratégiai tervezés a 21. század egyik legfontosabb jellemzőjévé vált a felsőoktatásnak, ezzel együtt a felsőoktatás diverzifikálása, azaz a külföldi hallgatói bázis szélesítése explicit célként jelenik meg valamennyi hazai és nemzetközi felsőoktatási intézmény stratégiájában (Polónyi, 2019; Kovács – Tarrósy – Kovács, 2015; EUA, 2020). A felsőoktatási inklúzió kapcsán szintén meghatározó szereppel bír a felsőoktatás nemzetköziesítése, a külföldi hallgatók arányának növekedése, mely alapvetően befolyásolja a felsőoktatási intézmények szervezeti kultúráját és klímáját is (Lannert – Derényi, 2020). Kutatásunk célja kettős, egyrészt a Neptun adatbázis alapján a 2010-2021-es makrostatisztikai adatok vizsgálata, különös tekintettel a képzések státusz szerinti megoszlására. Másrészt célunk a külföldi hallgatók tapasztalatainak feltárása a pandémia ideje alatt az online/táv/hibrid oktatással és egyetemi életükkel kapcsolatosan a PTE valamennyi karán. Fókuszban a hallgatók személyes és szociális kapcsolatait, tapasztalatait és az egyetem szolgáltatásaival kapcsolatos további szükségleteit, igényeit állnak a Covid-19 pandémia alatt.

Kutatási kérdéseink:

- (1) Hogyan vélekednek a külföldi hallgatók a világjárvány ideje alatt tapasztalt oktatási formákról?
- (2) Hogyan hatott a Covid-19 pandémia a nemzetközi hallgatók tanulmányi, tudományos és szociális életére?
- (3) Mennyire ismerik és veszik igénybe a nemzetközi hallgatók a PTE által nyújtott jelenlegi szolgáltatásokat és mely további szolgáltatások szükségesek a nemzetközi hallgatók egyetemi bevonódásának, pécsi egyetemista létük érzésének növelése érdekében a Covid-19 pandémia alatt?
- (4) Hogyan járulhat hozzá a Pécsi Tudományegyetem az „inkluzív nemzetköziesítés” folyamataihoz pandémia idején?

A kérdőívet kitöltő hallgatók száma 225 fő. A válaszok alapján egyértelműen látszik, hogy a pandémia alatt a kitöltők magányosnak, elszigeteltnek érezték magukat, viszont oktatási eredményeikre ez nem volt negatív hatással. A válaszadók pozitívnak értékelték oktatóik munkáját, segítőkészségét ebben az időszakban. Oktatási formát tekintve a kitöltők csupán 15%-a tartja a személyes oktatási módot megfelelőnek, a többiek a hibrid oktatást részesítik előnyben. Leginkább szociális életükben mutatkozott változás, ugyanis a hallgatók 40%-a egyáltalán nem vett részt sem offline, sem online eseményeken. Az egyetem által nyújtott szolgáltatások többségét nem ismerik és nem is veszik igénybe a válaszadók, ugyanakkor igényt többféle (gyakran már létező) szolgáltatással kapcsolatban megfogalmaznak. A válaszadók negatívként az információhiányt nevezték meg ebből az időszakból, és fontosnak tartanák az empátia növelését is az inkluzív környezet megvalósulásához. Egyértelmű igényük az ösztöndíjhálózat szélesítése és nagyobb tömegek számára elérhetővé válása.

Támogató: Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

AZ „EZEREVES” MAGYAR IPAROKTATÁS. NEMZETÉPÍTÉSI ÉS IDENTITÁSKÉPZÉSI TÖREKVÉSEK A DUALIZMUS KORI MAGYAR IPAROKTATÁS PÉLDÁJÁN KERESZTÜL

VÖRÖS KATALIN

Pécsi Tudományegyetem BTK Neveléstudományi Intézet
voros.katalin@pte.hu

Kulcsszavak: Magyarország, iparoktatás, 19. század, nemzetépítés, emlékezetpolitika

A 19. század utolsó harmadában kiépült állami szakképzési hálózat a modernizálódó magyar oktatási rendszer jellegzetes megnyilvánulása volt. Korábbi kutatásaim alapján azonban egyértelműen kimutatható, hogy a „magyar szupremácia” érvényesítésnek, a magyar nemzetépítési törekvéseknek egyik eszközeként is értelmezhető. A szakképzett ipari munkásság mint új társadalmi csoport identitásának megkonstruálása nem nélkülözte a múltba tekintést, a történeti előzmények, a gyökerek feltárását és hangsúlyozását, annak ellenére, hogy az ekkor létrejövő iparoktatási intézmények a korábbi – különösen a 18. századnál régebbi – szakképzési formákra kevéssé építettek, valójában teljesen új oktatási formát jelentettek a magyar iskoláztatás történetében. A szakiskolákban nevelt iparosok a magyar nemzet elképzelt közösségének (B. Anderson) tagjai voltak, így az állami emlékezetpolitika igényt formált historizált önképükre, illetve annak alakítására. A 19. századi nemzetállami törekvések leképeződtek az iskolák világában is, amely többek között a nemzeti hagyományok és történelem fokozott ápolását jelentette, a curriculumon túlmutató formában is. A különböző megemlékezések és ünnepek, valamint iskolai kiadványok, ipariskolai diákoknak és tanároknak szánt olvasmányok együttesen segítettek elő az adott közösség identitásának és kollektív emlékezetének formálását.

Jelen előadás arra keresi tehát a választ, hogy az állami emlékezetpolitika milyen aktusok, formalizált rítusok és kanonizált szövegek révén konstruálta meg 19. század végére kiépülő modern magyar iparoktatási rendszer szellemiségét, különösen az 1896-os millenniumi megemlékezések kapcsán. Ebben az évben ünnepelték ugyanis a magyar állam ezeréves fennállását, többek között különböző rendezvények, kiállítások és ehhez kapcsolódó kiadványok révén. Az előadás a Budapesten megrendezésre került nagyszabású millenniumi kiállítás iparoktatási vonatkozásainak vizsgálatán túl a középfokú iparoktatást és annak történeti gyökereit bemutató, átfogó ünnepi kiadvány narratív elemzésére fókuszál. A korabeli magyar iparoktatás egyik kulcsfigurájának, Sztéryny Józsefnek a nevéhez köthető munka egy koherens, mindenki által egyaránt legitimnek tekintett tudást kívánt feltárni a történelmi múlt adott szegmenséről, ezzel is segítve/támogatva a nemzet, mint eszmei entitás megalkotását. A fenti vizsgálatok segíthetnek abban, hogy egy formálódó új társadalmi csoport identitásképződési folyamatairól, történetéről árnyaltabb képet kaphassunk.

THE SWOT ANALYSIS OF CHINA'S HIGHER EDUCATION QUALITY ASSESSMENT – TAKING SHAANXI PROVINCE AS AN EXAMPLE

YANG YANG

Eötvös Loránd University
yangyoung.china@gmail.com

Keywords: higher education, quality assessment, comparative study

As the top and most specialized part of the whole education system, higher education not only spreads knowledge and culture and produces a large number of highly qualified workers, but also plays an important role in a country's politics, culture, economic development, and scientific and technological innovation. The development of higher education has attracted the attention of all sectors of society. As a result, assuring the quality of higher education is the key to the development of individuals and nations. China is a developing country with a population of more than 1.4 billion. It has always been an important task for China's government to transform the vast population resources into rich human resources.

The scope of China's higher education has been growing year by year in recent years, causing tension between "quantity" and "quality" in higher education. Especially from 2020, the outbreak of the COVID-19 has had a huge impact on the economy, education, and many other aspects of China as well as the whole world, which has brought more challenges to ensure the quality of Higher Education.

Quality assessment, as one of the most significant tools of quality assurance of higher education, whose system building is linked to the direction of higher education quality. In terms of higher education, Shaanxi Province is one of China's most important provinces. However, due to the backward geographical location, lagging economic level, and other reasons, the quality of higher education in Shaanxi province must be ensured and enhanced, particularly in the area of quality assessment. The present quality assurance system of higher education in Shaanxi province has significant serious flaws, including a lack of independence, lack of regularity, professionalism, and lack of legal protection.

The author summarizes and highlights possible remedies by reviewing the literature, accessing the information on institutions' official websites, as well as a comparative study with Hungarian higher education quality assessment. The conclusions are namely a. To promote a quality culture, increase the subjective consciousness of institutions, and independent assessment organizations. b. To improve Meta-assessment and public information so that continuous dynamic assessment is possible. c. To strengthen laws and regulations in order to solidify the creation of a higher education assessment system.

TOLDI-KÓD AZ ARANY JÁNOS TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAMBAN. TEHETSÉGFEJLESZTÉS HÁTRÁNYOS HELYZETBEN

ZALAY SZABOLCS

Pécsi Leőwey Klára Gimnázium

zalaysz@gmail.com

Kulcsszavak: tehetség, esélyegyenlőség, személyiségfejlesztés, hagyomány és modernség

A huszonkét éve működő, országos szintű tehetséggondozó program számos eredményt mutatott fel az elmúlt évtizedekben, mind a curriculum-fejlesztéssel (önismeret, tanulmánytervezés, drámapedagógia beépítése a tantervbe), mind az egyéni tehetségfejlesztés (egyéni fejlesztési tervek, egyéni portfóliók, hátrányok ledolgozása, sikeres pályaválasztási utak) támogatásával, egyúttal a köznevelési rendszer nagyobb esélyegyenlőséget biztosító képességének fokozásával. Mégis megtorpanás figyelhető meg a program önfejlesztése terén (beiskolázási mutatók, szakképzés elszívó hatása, digitalizációs kihívás, változó társadalmi támogatottság), amelyet csak új innovációkkal lehet kompenzálni.

Az előadásban bemutatandó fejlesztési program helyi, majd országos kipróbálás előtt áll. A kutatás-fejlesztési elméleti alapok bemutatására kínálkozik lehetőség. Egy különleges háttérű – a programhoz illeszkedő adekvát – tehetségfejlesztési módszertan főbb elemeinek és a gyakorlati megvalósítás lépéseinek leírására vállalkozunk.

Arany János alapművének felhasználásával olyan 12 lépcsős tehetséggondozási útvonalat terveztünk meg, amelynek lépései az irodalmi mű egy-egy énekének főbb mozzanataira épülnek, azokat megfelelően a tehetséggondozási szakterület kidolgozott módszertani állomásainak, a tehetségazonosítástól a fejlesztési lépések konkretizálásán át a célkitűzések, a döntések és a támogatási eszközök beazonosításáig.

Ilyen típusú munka eddig még nem született. Munkánk során feltételezzük, hogy az eredeti történet, amelynek forrásait csak részben ismerjük (Ilosvai Selymes Péter, népköltészet, Toldi-mondakör), olyan univerzális kódot tartalmaz, amely egy archaikus kori szemléletmódból fakadó transzfigurációs metamorfózis lehetséges útját mutatja meg a mai embernek is. Ez az újjászületési történet egyetemes emberi értékek mentén ad támpontokat a modern tehetséggondozó szakembereknek, hogy segítségükkel hathatós támogatást nyújtsanak a tehetséggondozó programban résztvevő diákoknak.

Reményeink szerint a „Toldi-kód” érvényesítése révén olyan problémák megoldására is lehetőség kínálkozik, az egyénre szabott személyiségfejlesztési program továbbfejlesztése mellett, amelyek „nehezekei” voltak eddig a programnak, mint például a tehetséggondozási folyamatba eddig bevont pszichológiai mérőeszközök instabilitása, a longitudinális mérések hiánya, az eredeti célrendszerben elbizonytalanodó program pedagógiai filozófiai és módszertani karakterének megerősítése.

Támogató: Horváth Péter, a Nemzeti Pedagógus kar elnöke, a Győri Révai Miklós Gimnázium igazgatója, az AJTP SZTT elnökségi tagja

Tóth Tamás, az Arany János Tehetséggondozó Program Szakmai Tanácsadó Testületének elnöke
Hajnal Gabriella, a Klebelsberg Központ elnöke

KOLLABORÁCIÓS TECHNIKÁK A VEGYES TÍPUSÚ VIZUÁLIS MŰVÉSZETI TANÓRÁKON

ZSIDEK BARBARA CSILLA – BREDÁCS ALICE

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

barbarazidek@gmail.com

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar

bredacs.alice@gmail.com

Kulcsszavak: vizuális művészeti oktatás, kollaboráció, vegyes típusú tanóra

A mai tanulók tanulással kapcsolatos érdeklődése – a digitális eszközök hatására megváltozott. A virtuális térben nincsenek időbeli és térbeli távolságok, de a kollaborációs technológiák elsajátítása szükségesek az online órai részvételhez, vagy ahhoz a helyzethez, amikor a tanulók online csatlakoznak a jelenléti alkalomhoz (Prievara – Lénárd – Katona, 2020). A kollaboráció során a tanulók az egész alkotói folyamatban részt vesznek. A kollaborációs térben a tanulási folyamatok gyorsíthatók, a visszajelzések könnyen, egyértelműen, vizuálisan is jelölhetők, segítve az oktatási projektek céljainak elérését (Tóth – Mózer – Miskey, 2019). A kollaborációs technológiák audio-vizuálisak, ez megkönnyíti a megértést és támogatják az inklúziót is. Az alkalmazások a beépített funkciókkal demokratikusak, segítik a páros- és csoportmunkát. A kihívást az adja, hogy a virtuális térben, valós időben, egyszerre történhet a feladatok megoldása. Ez támogatja a társas kompetenciák fejlesztését, a szocio-emocionális jólétre is pozitívan hat, képes a szorongásos tanulói attitűd feloldására. E technológiák előnye, hogy mélyebb, sokrétűbb tudás megszerzésére serkent, mert a tudás közösen és önállóan is konstruálható. Alkalmazásuk egyszerre több digitális kompetenciát fejleszt. Az együttműködésen alapuló digitális kompetenciák nemzetközi szinten elvárt fejlesztendő attitűdök, készségek és képességek.

Hipotézis: A középiskolás tanulók digitális eszközhasználata és digitális kompetenciái a vizuális művészetek terén változatos, mert a vizuális művészeti kollaborációs technológiák még kidolgozatlanok, a művészeti középiskolákban még nem szignifikáns, de az egyetemen már megjelenik elvárásként. A közoktatásban helyi, országos, globális szinten sincsenek olyan virtuális iskolai-hálózati rendszerek, amelyek lehetővé tennék, hogy a tanulók ne csak a csoportjaikon belül létesítsenek szakmai kapcsolatot. A középiskolások nem szívesen dolgoznak csoportban, mivel nem kompromisszumkések a vizuális alkotások megoldásaiban, pedig a munkaerőpiacon a cégek többsége már nem lokális munkacsoportokban működik, hanem globális munkafolyamatokban.

Vizsgálati csoport: Középfokú művészeti oktatásban résztvevő tanulók.

Kutatási módszerek: Fókuszcsoporthozos interjú, online kérdőív.

Eredmények: A tanulók körében felmért digitális kompetenciák eredményei alapján képesek lennének, hogy fejlesszék az együttműködésre irányuló digitális kompetenciáikat. A tanulók 75%-a képes integrálni a formális szakmai oktatásába a digitális kompetenciákat és sokkal többször használják informális módon a digitális eszközöket a tanulási eredményük javítására. Emellett számos olyan mobiltelefonon elérhető alkalmazást használnak, ami kollaborációs technológiákra épít és a virtuális vizuális kommunikációjuk fejlett, képesek autentikusan a digitális eszközökkel való önkifejezésre. Ha nincs deklarálva, hogy közösen kell megoldaniuk a feladatot a digitális technológiáknak köszönhetően automatikusan segítenek egymásnak.

Támogató: Lengyel Péter, a PTE Művészeti Kar dékánja

PTE BTK Neveléstudományi Intézet

XXII. ORSZÁGOS NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIA
Pécs, 2022. november 17-19.

POSZTERELŐADÁSOK – POSTER SESSIONS

A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉG A PEDAGÓGUSKÉPZÉSBEN

BALOGH EVELIN – BOLLA VERONIKA

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskola

ewelin.balogh@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

bolla.veronika@barczy.elte.hu

Kulcsszavak: beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, pedagógusképzés, integráció

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók a köznevelési intézményekben egyre magasabb számban jelennek meg. Ebből kifolyólag kiemelkedően fontos lenne, hogy a pedagógusképző intézmények ehhez igazodva a tantervükbe beemeljék a témában kapcsolatos ismereteket. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók minden esetben együttnevelésben vesznek részt, akiknek az ellátása a többségi pedagógusok feladata. Ennek ellenére csekély számban állnak rendelkezésükre olyan szakirodalmak, kiadványok, segédanyagok, szakkönyvek, módszertani ajánlások, amelyek segítségével a gyermekek, tanulók felzárkóztatása hatékonyan megvalósulhat.

Elengedhetetlen, hogy a pedagógusképzőhelyek is felismerjék, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség problémakörének is meg kell jelennie a pedagógusképzésben. A pedagógusképzők tantárgytematikáinak áttekintését követően láthatjuk, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók témája bizonyos mértékben megjelenik, viszont a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekekkel, tanulókkal kapcsolatos ismeretkörök nem, vagy csak alig kapnak helyet a képzésekben. Nem elhanyagolható, hogy ez a probléma nem csak a tanítókat, hanem az óvodapedagógusokat és tanárokat is érinti, hiszen a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség több életkorban megjelenhet és fennállhat. Az előadás a problémafelvetésen túl szakirodalmi feldolgozáson keresztül mutat be egy pilot kutatást, amely egy nagyobb terjedelmű tanulmány első lépéseként megvizsgálja egy hazai tanítóképzőhely hallgatóinak ismereteit e kérdéskörben egy kérdőíves adatgyűjtés segítségével. A hallgatók körében végzett kutatás eredményei azt mutatják, hogy míg a sajátos nevelési igényű gyermekek témakörével minden tanítójelölt találkozott, halott már róla, addig a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézség problémakörével jóval kevesebben. A kérdőíves kutatás nyílt kérdéseire kapott válaszok azt bizonyítják, hogy a kitöltők nincsenek pontosan tisztában azzal, hogy milyen különbségek vannak a két ellátási kategória között. Tanulmányaik során némileg érintik a különleges bánásmódot igénylő tanulók, elsősorban a sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók jelenségkörét, de tudásuk ezen ellátási kategóriákat illetően pontatlan. A hallgatók megítélése és tantárgytematikák elemzése is azt mutatja, hogy a sajátos nevelési igény problémaköre nagyobb hangsúlyt kap a képzésben, mint a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség. Bízató, hogy a megkérdezett hallgatók fontosnak tartják, hogy a különleges bánásmódot igénylő tanulók témaköre megjelenjen az alapképzésükben. Felismerik, hogy a többségi pedagógusoknak milyen fontos szerepük van együttnevelésben. Továbbá kifejezik igényüket arra, hogy tanítói gyakorlatuk során minél több sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló differenciált oktatásába bepillantást nyerjenek.

FENNTARTHATÓSÁG ÉS KÖRNYEZETTUDATOSSÁG AZ EGYETEMI HALLGATÓK KÖRÉBEN

BÉRES TAMÁS

Nyíregyházi Egyetem
beres.tamas@nye.hu

Kulcsszavak: egyetemi hallgatók, fenntarthatóság, környezettudatosság, környezeti attitűd, fenntarthatósági ismeretek, materializmus

Az egyetemeknek központi szerepük van a fenntartható jövő felé vezető társadalmi átmenetben. A jövő értelmiségét adó egyetemistáknak fel kell készülniük a globális (környezeti) kihívásokra. A környezettudatossággal, a fenntarthatósággal kapcsolatos attitűdök és ismeretek kialakítása azonban a legtöbb felsőoktatási intézményben még nem valósult meg széles körben. A fenntarthatósági oktatás felsőoktatási intézményekbe és tanterveikbe való integrálása során döntő fontosságú, hogy ismerjük a különböző szakokon tanuló hallgatók attitűdjét és elvárásait.

Kutatási kérdések: Mennyire jellemző a vizsgált hallgatók körében (vizsgálva a különböző tudományterületeket és szakokat) a környezettudatos viselkedés, gondolkodás, illetve néhány e témához szorosan kapcsolódó vélekedés? Jelentősen eltérnek-e ezek az eredmények, ha különböző felsőoktatási intézményeket vizsgálunk?

Módszertan: 2020 folyamán több mint 15 magyarországi felsőoktatási intézmény hallgatói (n=7174) töltötték ki egy anonim online kérdőívet. A felsőoktatási intézményeket, illetve karokat rendelkezésre állás alapján értük el, a hallgatók a kérdőívet önkéntes alapon töltötték ki. A kérdőív több széles körben elterjedt és néhány saját fejlesztésű skálát tartalmazott, így a „megőrzés”, „hasznosítás”, „természet megbecsülése”, „áldozatkészség”, „materializmus” skálák, a gazdasági növekedés prioritásáról alkotott vélemény, „techno-optimizmus”, valamint számos kérdést a társadalmi-gazdasági háttérrel kapcsolatban. A hallgatók tanulmányi szakjai/tudományterületei alapján 14 kategória került felállításra. Az adatokat egyszerű lineáris modellekkel elemeztük.

Megállapítások és értékelés: Az eredmények azt mutatják, hogy a fent említett mutatók, beleértve az attitűdöket, a materializmust és környezettudatos gondolkodást is, szignifikánsan különböznek a szakok alapján felállított hallgatói kategóriák között. Több mutató szerint egybehangzóan magasnak tűnik a környezettudatosság az alkalmazott környezettudományokhoz kapcsolódó, a természettudományos tanári, az agrár- és biológiai tudományi szakokon. Míg az átlagostól alacsonyabbnak az informatika és jogtudományi szakokon. Az általános- illetve természettudományos tanárképzésben, illetve a természettudományi és művészeti szakokon a hallgatók csak egyes skálákon értek el magas pontszámot, míg a sport- és egészségtudományi szakok hallgatóinak környezettudatos pontszámai a vizsgált mutatótól függően változóak voltak.

Következtetések: Az eredmények megerősítették, hogy a hallgatók attitűdjei és környezettudatos viselkedése jelentősen eltérnek a tanulmányi szaktól függően. A különböző mutatók azonban meglehetősen eltérő mintázatot mutattak a hallgatói kategóriák között. Például a környezettudatos viselkedések mindennapi alkalmazása egészen más mintázatot mutat, mint amit pusztán az attitűdök alapján elvárhatnánk. Az adatok további elemzése is folyamatban van, mely elemzések fényt deríthetnek a felsőoktatási intézmények közötti mintázatokra is.

A SOMOGY MEGYEI DECENTRALIZÁLT FELNŐTTKÉPZÉSI GYAKORLATOK ÉLMÉNYKÖZPONTÚ FEJLESZTÉSÉNEK FONTOSSÁGA A MUNKAERŐPIACI INTEGRÁCIÓ ELŐSEGÍTÉSE ÉRDEKÉBEN

BOGNÁR MÁRIA

Pécsi Tudományegyetem
bognar.maria.2020@gmail.com

Kulcsszavak: felnőttképzés, kompetenciafejlesztés, munkaerőpiac

A kutatás a felnőttképzési jó gyakorlatokon túl a települések társadalmi összetételét, gazdasági fejlettségét, a felnőtt lakosság iskolázottsági szintjét, munkanélküliségi arányát, a képzésekhez való viszonyát vizsgálja Somogy megyében, továbbá megoldást keres a szegregált települések felzárkóztatására. A kistelepülési szintre decentralizált, élményalapú felnőttképzés mindenki számára egyformán elérhetővé tenné az oktatást (Magyarország Alaptörvénye), sikeres lenne a piacképes szakmaszerzés és a munkaerőpiacra lépés. Pótolhatnák a kompetenciahiányosságokat azok is, akik bármilyen okból kimaradtak a közoktatásból és nem tudtak felzárkózni a digitális világában keletkezett új szakmák betöltéséhez szükséges kompetenciákhoz. Ezeknek a közösségeknek a tagjai újratermelik viszonyukat egy-egy gazdasági-társadalmi alakulat története során, amelyből nehéz kiutat találni a nemzedékváltás folyamatában (Kozma, 2001). A települések közművelődési intézményei és szakemberei megfelelő helyszínt, körülményt biztosíthatnának a tanfolyamok lebonyolításához, melyet távoktatással, az online tér kihasználásával egyszerűsíteni lehet. A tudás és a képességek fejlesztésének gyors elmélyítésében segít a digitalizációs és technológiai innováció, viszont elengedhetetlen a folyamatos hozzáférés (Németh, 2021).

A szakirodalom, a jogszabályok, a megyei adatok megismerését követően online kérdőívek kitöltésére kértem a célcsoportokat, a Felnőttképzési Adatszolgáltatási Rendszerben fellelhető Somogy megyei felnőttképzőket, a települések önkormányzatait és a 16 éven felüli felnőtt lakosságot. Különböző kérdéskört tartalmazó kérdőívet küldtem ki csoportonként, a válaszok megmutatják a felnőttképzés iránti igényt, irányzatokat, tendenciákat. A nagy létszámú mintavételi populáció elérése egymagamnak lehetetlennek bizonyult, ezért segítséget kértem a roma önkormányzatoktól és a Nemzeti Művelődési Intézettől. A reprezentatív kutatás elérése érdekében a kvalitatív kutatás során jelenleg mélyinterjúkat készítek a célcsoportokkal, majd az összefüggésekből a felmerülő problémák feltárásával következtetéseket vonok le egy problémamegoldó elmélet felállításához (Babbie, 2008).

Hogyan lehet létrehozni a felnőttképzők és a települések közötti jó kapcsolatot? Milyen atipikus oktatásmódszertan vezet leginkább a sikeres vizsgákhoz? Honnét, hogyan lehet anyagi támogatást kapni a tanfolyamok lebonyolításához?

A kutatás akkor lesz sikeres, ha a vizsgált célcsoportok közötti megfelelő kapcsolatot sikerül kialakítani a decentralizált felnőttképzési tanfolyamok megvalósulása érdekében. A Lisszaboni Stratégia célkitűzései között szerepel a magas minőségű aktív munkaerőpiac politikai fejlesztése, az oktatás és képzés rendszerének hozzáalakítása az egyéni és a munkaerőpiaci igényekhez, az ehhez szükséges források biztosítása a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci integrálása érdekében, ezért számítok a tárcaközi működésre.

PRESENTATION OF PROJECT NATURALISTIC TEACHING

ZSÓFIA BÖDDI – ZSUZSA F. LASSÚ – VALÉRIA KEREKES – BERNADETT SVRAKA

Faculty of Primary and Pre-School Education, Eötvös Loránd University
boddi.zsofia@tok.elte.hu

Faculty of Primary and Pre-School Education, Eötvös Loránd University
f.lassu.zsuzsa@tok.elte.hu

Faculty of Primary and Pre-School Education, Eötvös Loránd University
kerekes.valeria@tok.elte.hu

Faculty of Primary and Pre-School Education, Eötvös Loránd University
svraka.bernadett@tok.elte.hu

Keywords: preschool, inclusion, naturalistic teaching, best practices, training

Nowadays inclusion in early childhood education is a worldwide crucial principle and aim (e. g. Ferguson, 2008; Barton & Smith, 2015).

Although mainstream teachers have wide knowledge about children with special needs, improvement of practical skills regarding handling and developing these children is always needed (cf. Hemmeter, 2000). Improving teaching skills related inclusion and best practices are very important, as well as exchanging inclusion-related information and experience with other countries (cf. Frankel, Gold, & Ajodhia-Andrews, 2010).

The presentation introduces an international project with members from four universities (Turkey, Germany, Macedonia and Hungary).

Natural teaching, in other words, is an instructional process in which teaching is presented within the child's daily natural life (routine, activities and transitions for the school environment, home environment and other natural environments) that allows young children with special needs or who are in the risk group to acquire skills that are important in the teaching environment and reinforce them (www.naturalisticteaching.com).

The aim of this project is to develop written and visual materials for preschool inclusion teachers that include how they can handle whole preschool groups in general and also children with special needs through a natural teaching process during daily routines, activities and transitions, and to obtain teachers' opinions on the use and effectiveness of the materials.

The project contains three elements: a guidebook including teaching strategies and methods, showing video film examples about using naturalistic teaching, and a Web 2.0.-based interactive website containing the materials above and offering a training for preschool teachers to become professionals in the field of using naturalistic teaching.

The project has a widespread familial, local and national impact at the social, economic and commercial level due to its focus on young children with disabilities and their associated children, primarily teachers and indirectly parents.

Also, the project has a great impact on preschool teacher training through providing university students learning materials and training elements.

The poster presentation shows the elements of the projects, examples about naturalistic teaching methods and outcomes of the project.

TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓK MATEMATIKAI SZORONGÁSA

CSIMÁNÉ POZSEGOVICS BEÁTA – SCHLICHTER-TAKÁCS ANETT

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
csimane.pozsegovics.beata@uni-mate.hu

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Neveléstudományi Intézet
Schlichter-Takacs.Anett@uni-mate.hu

Kulcsszavak: matematika, szorongás, tanító szakos hallgató

A kutatások évtizedek óta dokumentálják a matematikai szorongást az általános iskolai pedagógusokban (Beilock, 2010), melyek a következőkre összpontosítottak: a matematikával kapcsolatos korábbi negatív hiedelmek, a pedagógusok hatása az oktatási, képzési programokban. Battista (1986) kutatása megállapította, hogy a kezdő tanítók önbizalomhiányban szenvednek a saját matematikai tudásuk és tanításuk terén, és ez is szorongást vált ki náluk a tantárggyal kapcsolatban.

Turner, Meyer, Midgley és Patrick (2002, idézi Szücs – Mammarella, 2020) vizsgálatukban a tanárok tanítási megközelítéseit, habitusát rizikófaktornak tekintik a matematikai szorongás kialakulásában. A nem megfelelő tanári működés előidézője lehet a matematikai szorongás megjelenésének, mert a tanári attitűd, a tanári stílus alapvető szerepet játszik a diákok matematikával kapcsolatos attitűdjében, motivációiban és aktuális tanulási aktivitásában (Ashcraft – Ridley, 2005). A felmérések szerint a magas szintű matematikai szorongással rendelkező tanítók valószínűleg olyan pedagógusok lesznek, akik nem élvezik a matematika tanítását, és nem lesznek hatékonyak a saját oktatási gyakorlatukban.

Kutatásunkban a MATE Neveléstudományi Intézetének tanító szakos hallgatói körében végzünk vizsgálatot. A kutatás során kvantitatív és kvalitatív jellegű eszközöket is felhasználunk. A szorongás egy kellemetlen, feszült érzelmi állapot, mely negatív érzésekkel, gondolatokkal és a vegetatív idegrendszer magas aktivációjával jár együtt. Ezt a tényt figyelembe véve, vagyis a szívverés változásának figyelembe vételével vizsgáljuk, hogy a hallgatók körében milyen mértékben jellemző a matematikai szorongás megléte, a matematikai feladatok megoldása közben. Ezek után szorongást mérő kérdőívvel igyekszünk megtalálni a választ, hogy milyen mértékű szorongást tapasztalnak a hallgatók, továbbá ez a feszültség látható módon hatással van-e a matematikai teljesítményre, és vajon milyen okokat vélnek felfedezni a szorongás kialakulásában.

A DEBRECENI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM A „PEDAGÓGIA SZÁZADÁBAN” A TEHETSÉG-KIBONTAKOZTATÁS TÜKRÉBEN

FEHÉR ÁGOTA

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar
feher.agota@kre.hu

Kulcsszavak: Debreceni Református Kollégium, tehetség, tanrend, Magyarországi Református Egyház, küldetésnyilatkozat

A 18. század nagy jelentőségű a „nevelés korlátlan lehetőségeiben való hitével” (G. Szabó, 1996: 1), amelyben kiemelt szerepet kaptak a protestáns kollégiumok: „a vallásosság és a tudományosság összefűzésével” (G. Szabó, 2006: 14) a legkülönbözőbb társadalmi rétegek művelődéséhez járultak hozzá (Mészáros – Németh – Pukánszky, 2002). A Debreceni Református Kollégium története kiváló példát nyújt abban, hogyan lehet évszázadokon át magas szinten minőségi oktató-nevelő munkát végezni, általa pedig diákok képességeit értékek mentén kibontakoztatni. Szellemiségét végigkíséri „a tehetséget és a szorgalmat szem előtt tartó biblikus pedagógiai értékrend” (Bölcskei, In: Győri L., 2006: 7). Ez a szemlélet 1796-ban iskolai törvény által is megerősítést kapott, melynek XV. szakasza kimondja: „A professzornak megkülönböztetett gondja legyen a tehetséges növendékekre, akiktől a jövőre nézve sokat lehet várni” (Tóth, In: Barcza, 1988: 130).

Kutatásom során arra keresem a választ, hogy ezen tehetség-kibontakoztató pedagógiai környezet háttérében milyen tanrendi előírások állnak a 18. század utolsó harmadában. Forrásaim: Methodus (1770. és 1791. évi kiadásai), valamint A Tanítók kötelességei, a Tanítnivalók és ezeknek rendi és módja (1795). Szinkronisztikus kutatásom során a Magyarországi Református Egyház küldetésnyilatkozatára épülő „református tehetségkép” (Ábrám – Sarka, 2016: 95) szempontrendjére építkezek, kiemelten a feladat iránti elköteleződés, az önművelés igénye, valamint a „magas lelkielő” (Ábrám – Sarka, 2016: 95) támogatásának kifejeződését vizsgálom. Mindezek által célozom a Debreceni Református Kollégium oktató-nevelő szellemisége azon meghatározóinak pontosítása, amelyek a 18. században is segítségül szolgálhattak a képességek kibontakoztatásában.

Támogató: A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Karának *Hitéleti képzések és a tehetséggondozás fejlesztése* című pályázata támogatja.

A TANULÁS HATÁSA A TARTÓS GYÓGYKEZELÉS ALATT ÁLLÓ 6-10 ÉVES GYERMEKEK SZUBJEKTÍV ÉLETMINŐSÉGÉRE

GOLYÁN SZILVIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar
golyan.szilvia@tok.elte.hu

Kulcsszavak: életminőség, kisiskolás kor, tartós gyógykezelés, tanulás, reintegráció

Allardt (1993) kidolgozta a fő szükségletdimenziók objektív mutatóinak egyéni értékelésen alapuló, egyszerűsített rendszerét, melyben a „Having” dimenziót az életkörülményekkel való elégedettség, a „Loving” dimenziót a kapcsolatokkal való elégedettség, míg a „Being” dimenziót a személyes önmegvalósítás mértékével való elégedettség szubjektív indikátorai képezték le. Ez utóbbit meghatározza az oktatáshoz való hozzáférés minősége, a fejlődés lehetősége.

Az egészség szerepét a szubjektív életminőségben számos kutatás vizsgálta (Halleröd – Seldén, 2013; Kucsera, 2008; Kiss – Kökény, 2017). Ismert több olyan hazai kutatás, mely egy-egy betegségcsoport körében kívánja feltárni az egészséggel összefüggő életminőség jellemzőit (Berkes et al., 2010; Fejes et al., 2021), míg mások különböző betegcsoportokat hasonlítanak össze annak érdekében, hogy feltárják az egyes betegségek specifikus hatását az életminőség alakulására (Papp et al., 2016). Viszont hazai közegben nem találok olyan kutatással, amely a tanulás specifikus hatását vizsgálja a tartós gyógykezelés alatt álló kisiskolás (6-10 éves) tanulók életminőségének alakulásával összefüggésben.

Kutatásom célja, hogy elvégezzek a témakörben egy olyan kismintás, feltáró jellegű vizsgálatot, mely azonosítja a tanulás azon aspektusait, melyek a tartós gyógykezelés során hatással lehetnek az életminőségre. Ennek érdekében kívántam feltárni a tartós gyógykezelés alatt álló 6-10 éves gyermekek egészséghez kötött szubjektív életminőségének a tanulási programokkal és szabadidős tevékenységekkel való összefüggését.

Kutatási módszerként a kérdőíves vizsgálatot és a fókuszcsoporthoz interjúval választottam. A kutatási kérdések megválaszolásához a célcsoport a vizsgálati évben (2022) tartós gyógykezelés alatt álló 6-10 éves tanulók köréből kerül ki (n=25).

A kutatás megerősítette, hogy a tartós gyógykezelés alatt álló tanulókkal foglalkozó pedagógusoknak elő kell segíteniük az egészséges és normalizált iskolai élményt; a tanulási élmény erősíti a belső motivációt; a gyógykezelés során szerzett tanulási tapasztalat és az alkalmazott online oktatási platformok segítenek előkészíteni a reintegrációs folyamatot; és alátámasztást nyert a kortárs kapcsolatok és a barátságok fontossága is.

Összességében megfogalmazható, hogy a tartós gyógykezelés alatt álló tanulók sok esetben láthatatlanok a köznevelési intézményrendszer számára, számukra korlátozottak a hozzáférhető erőforrások. Mindez alátámasztja a tartós gyógykezelés alatt állók köznevelési ellátására vonatkozó új hazai szakmai irányelvének (2022) kodifikációs javaslatait, és rávilágít többek között arra, hogy interdiszciplináris és ágazatközi intézkedések által – a tartós gyógykezelés alatt álló tanulók iskoláztatási szükségleteire összpontosítva – lehet biztosítani a tanulóhoz szükséges személyi és tárgyi feltételeket.

Támogató: A kutatást az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Kisgyermek-nevelési Kutatóközpontja támogatta.

INNOVATÍV KOMPETENCIAFEJLESZTÉS A FELSŐOKTATÁSBAN. JÁTÉKÖTLETEK KÉSZÍTÉSE KORTÁRS MESEKÖNYVEKHEZ

KERESKES VALÉRIA – BÖDDI ZSÓFIA – SÁNDOR MÓNICA – SERFŐZŐ MÓNICA

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

kerekes.valeria@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

boddi.zsofia@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

sandor.monika@tok.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar

serfozo.monika@tok.elte.hu

Kulcsszavak: óvodapedagógus képzés, játékpedagógia, kortárs gyerekirodalom

A játék az óvodáskor legalapvetőbb és legfejlesztőbb tevékenysége, az óvodai nevelés kiemelt jelentőségű eszköze. (Óvodai nevelés országos alapprogramja, 2012) A játék támogatása, a különböző játékformák tudatos szervezése, a játék tanulásba való ágyazottságának szakszerű elsajátítása az óvodapedagógus képzés kiemelt feladata.

Intézményünkben a Játék pszichológiája és pedagógiája szeminárium részeként az első éves, nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók az őszi félévben elsajátított óvodai játékhoz kapcsolódó alapvető ismereteire, ezen belül a szabad- és irányított játék támogatásának, módszertani lehetőségeinek megismerésére alapozva a tavaszi félévben innovatív kurzusfejlesztést kezdeményeztünk. Ennek részeként a Móra Könyvkiadó óvodás korosztálynak készült, magyar kortárs szerzők által írt mesekönyveinek játékszempontú elemzését építettük be a tárgy tematikájába. A projekt célja az elsőéves óvodapedagógus hallgatók játékszociológiai és játékpedagógiai ismereteinek újszerű, adaptív megközelítése volt a kortárs magyar gyerekirodalom segítségével. Továbbá az, hogy a projekt során a hallgatók képessé váljanak a különböző írott szövegek játékszempléltű megközelítésének elsajátítására, az elkészült anyagok óvodai gyakorlatban való alkalmazhatóságának kipróbálására. A játéktár készítése során alkalmazniuk kellett az óvodáskorú gyermekek kognitív és szociális fejlettségi szintjéhez kapcsolódó fejlődéslélektani ismereteiket is, így kapcsolódva a projekt időszaka alatt megtartott Fejlesztéslélektan szemináriumukhoz. A két tanegység közös elemei egymásra reflektálva erősítették és kiegészítették ki egymást.

A projektben négy csoport 92 hallgatója vett részt, akik 4-5 fős csapatokban, csoportonként 14 kortárs mesekönyv közül választhattak. Miután megismerték a felhasználandó irodalmakat, a mesekönyvek kiválasztása önkéntes volt. A történetekhez előre meghatározott szempontok alapján kellett játékötletet készíteniük. Erre az egész félév rendelkezésükre állt, továbbá folyamatos segítséget és támogatást kaptak a projektet támogató oktatóiktól. A projekt végén, az egyes csoportokon belül, a hallgatók által bemutatásra kerültek a mesekönyvekhez készült játékötletek, ezzel is támogatva játékvezetési kompetenciák kialakulását.

Poszterünk a projekt folyamatát (célkitűzés, elvárás, produktum, hallgatói visszajelzések) kívánja ismertetni.

Támogató: Móra Könyvkiadó

AZ INFOKOMMUNIKÁCIÓS ESZKÖZÖK SZEREPÉNEK VÁLTOZÁSA AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANULÓK TUDÁSSZERZÉSÉBEN

KOMASÁG MARGIT – LIPTÁK ERIKA – MÁRTON ANDRÁS

Carl Rogers Személyközpontú Óvoda és Általános Iskola

komasag.margit@rogersiskola.hu

Carl Rogers Személyközpontú Óvoda és Általános Iskola

igazgato@rogersiskola.hu

Lauder Javne Zsidó Közösségi Iskola

mand@lauder.hu

Kulcsszavak: önálló tanulás, információszerzés, projektmunka

A 21. századi technológiai fejlődés változást hozott a közoktatásban tanuló gyerekek információ-szerzésében, illetve a különböző tanórai diákelőadások és bemutatók módszereiben az elmúlt 30 év alatt. Az utóbbi években erős átalakulást tapasztaltunk a diákok írás- és olvasásbeli szokásai-ban is. A módosulásnak önmagában már az is elegendő oka lehetne, hogy a technikai fejlődés folyamatosan gyorsul, újabb és újabb eszközökkel támogatja a mindennapi életünket, amely már több évvel ezelőtt elindult. (Kőrösiné, 2021) Az elmúlt évek online oktatása viszont rákényszerítette a pedagógusokat, hogy saját információszerzési- és átadási technikájukat is fejlesszék, újabb eszközökkel, módszerekkel és alkalmazásokkal ismerkedve meg. A tapasztalat azt mutatja, hogy az eszközök, alkalmazások használata egyfajta elvárásként is megjelent az iskolai oktatás területén. Ezek együtt alapvetően átalakították a tanulók információszerzési szokásait, tanulási motivációjukat, és hatással volt a bemutatók, előadások módszerére, technikájára.

Kutatásunk fő célja az, hogy megvizsgáljuk

- Melyek azok a témák, amik iránt a tanulók érdeklődést mutatnak, illetve milyen módokat választanak a téma feldolgozásához, ha a téma adott, pl. tantárgyi?
- Mik az információszerzés preferált módjai?
- Melyek a preferált információforrások?
- Mikor kezdenek a tanulók először digitális eszközöket használni az információszerzéshez?
- Mikor kezdenek a tanulók először digitális eszközöket használni a projektmunkájuk bemutatásához?
- Hol és milyen forrásból szerzik ehhez az ismereteket?

A kutatás módszere: 100 tanulót vizsgálunk kérdőívvel három iskolában. A vizsgálatban résztvevő iskolák mindegyike alapítványi vagy egyesületi fenntartású, de az intézmények szolgáltatásait igénybe vevők körének társadalmi státusza jelentősen eltérő lehet.

A kérdőívek alapján gyűjtött információkat a következő szempontok mentén elemezzük:

- Változik-e a preferált információforrás a tanuló korának növekedésével?
- Változik-e a preferált bemutatási mód?
- Van-e ebben különbség lányok és fiúk között?
- Van-e ebben különbség a különböző évfolyamos diákok között?
- Abban az esetben, ha egy adott korosztályban a diákoknak csak egy része használja bemutatói során a digitális eszközöket, van-e nyitottság a csoport másik felében ezek befogadására? Hat-e ez az ő későbbi eszközválasztásukra?

Összefoglalva láthatjuk a korosztályos jellemzőket, a különböző korosztályok eszközhasználati szokásait, a három iskola eltérő társadalmi státuszából következő különbségeket, vagy az ezek ellenére fennálló hasonlóságokat. Ezzel betekintést nyerünk abba, hogyan tudunk biztonságos és inspiráló tanulási környezetet teremteni a tanulóknak.

METANYELV ÉS/VAGY ELŐNYELV? – FUNKCIONÁLIS SZEMLÉLETŰ MAGYARNYELV(TAN)-OKTATÁS ALSÓ TAGOZATON

KOVÁCS TIBOR ATTILA

Károli Gáspár Református Egyetem Pedagógiai Kar,
Pécsi Tudományegyetem BTK „Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola
kovacs.tibor@kre.hu

Kulcsszavak: anyanyelvi nevelés, nyelvtanítás, funkcionális nyelvszemlélet, tankönyv-elemzés, nyelvpedagógia

Az iskolai tárgyak közül a magyar nyelvtan már régóta az egyik legkevésbé kedvelt. (Csapó, 2002: 43) Ennek lehetséges okai közül az egyik legmeghatározóbb az, hogy nagy a „szakadék” a tanuló nyelvváltozata és a tankönyvek által használt nyelvléírás között.

Kutatásomban annak járok utána, hogy a magyar mint idegennyelv-könyvek (MID) és az alsó tagozatos nyelvtankönyvek milyen metanyelvi kifejezéseket alkalmaznak a nyelvi jelenségek leírásakor. Van-e módszertani átjárás a két tankönyvtípus között? Átültethetőek-e a MID-tankönyvek módszerei az alsó tagozatos nyelvtanítás gyakorlatába?

A dolgozat fő kérdése az, hogy milyen nyelvléíró struktúrákat, hasonlóságokat, különbségeket hoz létre a funkcionális, kommunikatív, illetve a rendszerközpontú, leíró nyelvi szemlélet az alsó tagozatos anyanyelvi tankönyvekben és a MID-könyvekben. Meghatározható-e a különbségek eredete? Milyen nyelvi minták és modellek következnek mindebből a pedagógiai térben? Elemzésem középpontja egyrészt a legújabb fejlesztésű alsó tagozatra szánt nyelvtankönyvek (Benkőné Nyíró et al., 2017; Benkőné Nyíró et al., 2018), másrészt egy külföldi gyerekeknek készült magyar nyelvkönyv két kötete (Varga et al., 2019; Gróf et al., 2010).

Tartalomelemző eljárással keresztmetszeti (összehasonlító) elemzést végzek Weinbrenner-féle „komplex” tankönyvkutatási modell segítségével. Hármasszoros rendszerből a produktumorientált tankönyvkutatás típusát alkalmazom. Kiemelten kívánok foglalkozni a szaktudományi és a szakdidaktikai dimenzióval. (Dárdai, 2002: 59)

A vizsgált könyvekben közös vonás, hogy a leckék felépítése induktív szemléletű, tartalmukat ráhangoló feladatok, fogalmak és szabályok leírása, kommunikációs feladatok, dramatizálás, szólások és közmondások, versek építik fel. Szintén azonosság, hogy a leckékben a nyelvtani ismeret, nyelvi jelenség, vagy helyesírási szabályszerűség felfedeztetését követően az információkat az összefoglalók, a magyarázatok a leíró nyelvtan fogalmi készletével tudatosítják.

A kutatás várható eredményei segíthetik az anyanyelvi nevelés és az idegennyelv-tanítás összefüggéseinek megértését, illetve új nyelvpedagógiai fogalmak kialakítását. A használt kvantitatív tartalomelemzés révén a vizsgálat hozzájárulhat az alsó tagozatos anyanyelvi módszertan, nyelvtanítás fejlesztéséhez.

A KÖRNYEZETISMERET TANTÁRGY HELYZETE AZ ÚJ NEMZETI ALAPTANTERV SZERINT – A MATEMATIKAÓRÁK SZEREPE A KÖRNYEZETI TARTALMAK TANÍTÁSÁBAN

KULMAN KATALIN

Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar,
MTA-ELTE Környezetismeret Tanítása Kutatócsoport
kulmankata@gmail.com

Kulcsszavak: környezetismeret, matematika, tantárgyi integráció

A 2020-as módosított Nemzeti alaptanterv és a kapcsolódó kerettanterv értelmében a környezetismeret nem része az általános iskola 1. és 2. évfolyamos tantárgyaknak a 2020/2021-es tanévtől. Az új Nemzeti alaptanterv bevezetője szerint a korábbi környezetismereti tartalmakat több különböző tárgyba ágyazottan, integráltan kell tanítani. Kiemelt jelentőséggel bír ebben a magyar nyelv és irodalom tanulási terület, amelynek tudásbővítést és olvasásfejlődést támogató olvasmányaiban kaphatnak helyet a természettudományos és földrajzi tudáselemek. A környezetismeret tantárgy tanításának specifikus jellemzői között – a NAT 2020-ban – azonban a technika és tervezés, a magyar nyelv és irodalom, a vizuális kultúra, a matematika és az etika tantárgyak is felsorolásra kerültek integrálási lehetőségként. Az MTA-ELTE Környezetismeret Tanítása Kutatócsoport – melynek tagjai az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának oktatói és az ELTE Gyertyánffy István Gyakorló Általános Iskola pedagógusai – feladatául tűzte ki, hogy e fennálló helyzetre, amely alaposan átgondolt és összehangolt munkát igényel mind az általános iskolák vezetése, mind pedig a pedagógusai részéről, megoldást nyújtson.

Az előadás témája kiemelten két tantárgy – a környezetismeret és a matematika – lehetséges összefüggéseivel foglalkozik, amelyek megteremthetik a tantárgyi integráció alapjait. A kutatás dokumentumelemzés kvalitatív módszerére épül. Ennek keretében az előadás a 2012-es Nemzeti alaptanterv, a hozzá tartozó matematika és környezetismeret tantervek elemzésével, majd összehasonlításával a jelenleg érvényben lévő, a köznevelés tartalmát szabályozó dokumentumokkal kívánja feltárni és bemutatni azokat az alternatívákat, amelyek az alsó tagozaton tanító pedagógusok számára nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy munkájuk során teljesítsék a tantervkészítők által megfogalmazott elvárásokat.

Támogató: A kutatás része az MTA-ELTE Környezetismeret Tanítása Kutatócsoport munkájának, az MTA Közoktatás-fejlesztési Kutatási Program támogatásával készült.

A SZABADULÓ SZOBA ADTA LEHETŐSÉGEK A KOLLABORATÍV PROBLÉMAMEGOLDÓ KOMPETENCIA MÉRÉSÉRE

MANOJLOVIC HELENA – KOVÁCS ELVIRA – JOSIP IVANOVIC – PINTÉR KREKIC VALÉRIA

Eötvös Loránd Tudományegyetem

helenamano@student.elte.hu

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

elvimttk@gmail.com

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

josip.ivanovic@magister.uns.ac.rs

Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

valeria.krekic@magister.uns.ac.rs

Kulcsszavak: szabaduló szoba, kollaboratív problémamegoldás, játék alapú tanulás

A szabaduló szoba játék egy magával ragadó szabadidős tevékenység, amely a közelmúltban kezdett egyre népszerűbbé válni. 2017 óta berobbant az oktatás területére tanítási és tanulási környezetként. Az oktatási célra fejlesztett játék a tanulási tevékenység új formájaként jelenik meg, amely potenciálisan javíthatja a tanulók teljesítményét és elkötelezettségét rendkívül vonzó tapasztalatokon keresztül. Az eddigi kutatások bizonyítják, hogy a szabaduló szoba oktatási kontextusban történő alkalmazása számos kulcskompetencia erősítését, fejlesztését teszi lehetővé. A játék változatosságot és interaktivitást adhat a tanítási foglalkozásokhoz. E tevékenység jellemzően szekvenciális feladatokat, rejtvényeket foglal magába, amely arra készíti a résztvevőket, hogy számos kognitív és szociális kompetenciát aktívalva oldja meg őket. A játék folyamán a hallgatók logikai kihívásokkal néznek szembe, és korlátozott időn belül kell elérniük a célt. A siker kulcsfontosságú eleme az, hogy mennyire tudnak hatékony csapatként dolgozni és gyorsan elvégezni a kihívásokat.

Kutatásunk célja a kollaboratív problémamegoldó kompetencia pillanatnyi feltérképezése, illetve az, hogy milyen módon segítheti ez az innovatív környezet a hallgatókat e kompetencia gyakorlása és fejlesztése szempontjából. A kutatásban 21 csoport vett részt, melyek létszáma 3 és 6 fő között mozgott, így összesen 101 hallgató adatai alapján szeretnénk fényt deríteni arra, hogy hogyan alkalmazható a játék az oktatás területén a puha készségek gyakorlására, mérésére. A célcsoportunk a felsőoktatásban tanuló pedagógusjelölt hallgatókból állt. A minta a Komáromi Selye János Egyetem (Tanárképző Kar), a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (Műszaki Pedagógiai Tanszék) és az Újvidéki Egyetem (Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka) hallgatóiból tevődött össze.

A kutatásban a megfigyelés, fókuszcsoportos interjú, tartalomelemzés, kérdőíves adatfelvétel és teszt módszereket alkalmaztuk. A játék folyamatát kamera segítségével követtük, amiről videófelvétel készült. A játékot fókuszcsoportos interjúk követték, illetve négy kérdőív és egy teszt kitöltése. Kutatásunkban a kognitív és affektív, valamint képesség- és teljesítménytesztek is alkalmazásra kerültek. A kognitív tesztek a mentális képességek felmérését szolgálják, míg az affektív tesztek a vizsgált személy véleményének és érzéseinek feltárására irányulnak.

Az oktatási célú szabaduló szoba alkalmazása lehetővé teszi a tanárok számára az együttműködésen alapuló problémamegoldó kompetenciának fejlettségi szintjének a mérését. E módszer jelentősen hozzájárulhat a pedagógiai munka fejlődéséhez és annak pozitív javulásához. Az adatfelvétel 2021 szeptemberében kezdődött és 2021 december közepén ért véget. A kutatás végső eredményei 2022 nyarára várhatók.

Támogató: Jelen munkát a Magyarország Collegium Talentum programja támogatta. A munka a 2022-es Tartományi Felsőoktatási és Tudományos Kutatási Titkárság – A Nemzeti Kisebbségek Tudományos Kutatási Projektjének része. A projekt száma: 142-451-2166/2022-01.

A „SZAKMAI ÉN” KONSTRUKCIÓI TANÁRJELÖLTEK PORTFÓLIÓIBAN

MOGYORÓSI ZSOLT

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
mogyorosi.zsolt@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: pedagógusképzés, pedagógiai kommunikáció, kommunikatív kompetenciák

Az előadás a kommunikációelmélet és a pedagógia találkozási felületein a pedagógiai kommunikáció sajátosságait mutatja be tanárjelöltek portfólióin keresztül. Amellett érvelek, hogy a tanárjelöltek által az összefüggő tanítási gyakorlatuk követelményeként elkészített e-portfóliói egyrészt a pedagógiai kommunikáció tárgykörében értelmezhető digitális kommunikátumok, másrészt a saját „szakmai Én” kommunikatív konstrukciói. Előbbi szerint a portfólió pedagógiai célzatosság jegyében létrejött kommunikátum, ami a pedagógiai értékelés tárgyát képezi. A portfóliók önreflektív szövegtömegének elemzésével arra vagyok kíváncsi, hogy a saját „szakmai Én” hogyan manifesztálódik, azaz a hallgatók hogyan jelenítik meg magukat pedagógusként és hogyan reflektálnak saját fejlődésükre.

A pedagógiai kommunikációt vizsgálva a pedagógusképzés igényeit szem előtt tartó hazai neveléstudományi és pedagógiai pszichológiai megközelítések (Zrinszky, 1993, 2002; Sallai, 1996; Tóth, 2000; Falus, 2003; Falus – Orgoványi, 2021) döntően a nevelési folyamat kommunikációs vetületeit állítják értelmező leírásaik középpontjába, többször hivatkozva empirikus vizsgálatok eredményeire.

Szőke Milinte (2013) szerint a kommunikációs kompetencia a személyiség önállósult kompetenciája, ami lehetővé teszi az összes többi kompetencia működését a kognitív, szociális, személyes és specifikus kommunikáció aspektusaiban. Utóbbi funkcionálisan a szakterület specifikus kommunikációk művelését jelöli.

A pedagógus kommunikációs kompetenciája fejlettségi szintjétől függően lehetővé teszi a professzionális tanári kommunikációt. Ez olyan pedagógiai kommunikáció, ami eredményesebbé teszi a tanítási-tanulási folyamatot, a nevelési intenciót szolgáló pedagógiai tevékenységeket. (Mogyorósi, 2018)

A tanárjelöltek portfóliói egyrészt kommunikációs kompetenciafejlesztő eszközök, kivált a személyes és specifikus kommunikáció aspektusaiban, másrészt a pedagógiai kommunikáció digitális eszközeiként a pedagóguskompetenciák terén elért fejlődés, illetve a nevelési intenció dokumentumai.

Kutatásunk szempontjából az bír elméleti és gyakorlati relevanciával, hogy a kommunikátumok önreflexív szövegtömegeiben hogyan reflektálnak önmagukra és szakmai fejlődésükre a hallgatók, vagyis hogyan konstruálódik a „szakmai Én”, és megjelenik-e a „pedagógussá válásom” narratívája.

ASPECTS OF KNOWLEDGE OF SOURCES OF THE RESEARCH ON TEXTBOOKS FROM THE ERA OF DUALISM (1867-1918)

ZSÓFIA MOLNÁR-KOVÁCS

Institute of Education Sciences, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Pécs
kovacs.zsofia@pte.hu

Keywords: textbook, textbook research, source research, source dimension

Textbook research has become increasingly prominent in educational science studies in recent decades, opening the way to the analysis and reinterpretation of contexts that can further enrich the exploration of what is happening in schools and in the world of education (see Gróz, 2005, p. 199; see also Fuchs, Niehaus, & Stoletzki, 2014; Fuchs & Bock, 2018).

This presentation aims to contribute to the foundation of this type of research by creating so-called source dimensions and provides a more in-depth focus on written sources, source groups and the background of source knowledge. Emphasising the importance and possible ways of source research, it structures the sources that may contribute to the productive study of textbooks from the era of Dualism – an important historical period between 1867 and 1918 in Hungary –, by relating them to these dimensions. These source dimensions, which will be discussed in this presentation, are the following: education policy, pedagogy-school, and academic literature.

The three source dimensions defined are further subdivided into sub-dimensions as follows:

1. Education policy dimension:

- Regulations and articles: textbook adoption process in the Era of Dualism,
- Curricula,
- Documents of (educational) professional bodies/councils.

2. Pedagogy-school dimension:

- Textbooks,
- Written heritage of textbook authors,
- School records: research on textbook usage.

3. Academic literature dimension:

- (Academic) literature of textbooks in the era of the Austro-Hungarian Monarchy,
- Academic literature of textbooks since 1918.

The main pillars of the systematization that will be highlighted during the presentation are two volumes published in 2017 and 2019. These build on and reinforce each other in terms of content, providing studies, an extensive sourcebook, and a detailed description of the unfolding dimensional scheme (see Molnár-Kovács, 2017, 2019). A further key result is that a more extensive source analysis is available within each of the three dimensions, based on a single source group (see Molnár-Kovács, 2019).

The structure and its elements presented in this presentation can of course be further extended and deepened in space and time. Although the presentation studies the aspects of source knowledge of the research on textbooks from the examined period primarily based on the source basis available in Hungary, and the examples mentioned are also in line with this, the dimensions explored can be placed and interpreted in an international context. Thus, the research horizon is not restricted either vertically or horizontally to national resource specificities. Adapting to the needs and opportunities of the digital world, the presentation also aims to highlight the online possibilities that facilitate access to various resource repositories and databases, thus effectively supporting the systematic exploration of sources for historical textbook research (see Molnár-Kovács, 2021).

AZ ADAPTÍV E-LEARNING RENDSZEREK FELHASZNÁLÓOLDALI ELVÁRÁSAINAK VIZSGÁLATA

NÉGYESI PÉTER – CSERNAI ZOLTÁN

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

negyesi.peter@uni-eszterhazy.hu

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem

csernai.zoltan@uni-eszterhazy.hu

Kulcsszavak: adaptivitás, e-learning, felhasználóoldali elvárások, problémamegoldás

Napjainkban az e-learning oktatás a hagyományos tanulás szerves részeként egyre nagyobb népszerűségnek örvend. Ahhoz, hogy a hagyományos tanulás valódi alternatívájává váljon, az e-learning oktatási paradigmának megfelelően kell tükröznie a hagyományos tanulás elveit.

A vizsgálat fő célja, hogy rámutassunk azokra a különböző felhasználóoldali elvárásokra, amelyek egy adaptív e-learning rendszernek kezelnie kell annak érdekében, hogy a diákok oktatásában részt vevő valamennyi szereplő munkafolyamatát még hatékonyabbá tegye.

Vizsgálatunkban a tartalmilag strukturáló kvalitatív tartalomelemzés módszerét alkalmaztuk, melynek során szakirodalmi áttekintésre került sor a 2014-2021 közötti időszakban elektronikus adatbázisok segítségével. A befogadási és kizárási kritériumok rögzítését (pl. angol nyelvű tanulmányok, cikkek), valamint a keresési kulcsszavak (“user-side requirements” + “e-learning” + “adaptivity”) meghatározását követően a vizsgálandó szakirodalmak száma 67 darab lett.

Megállapításra került, hogy míg az általános célú e-learning rendszerekben hét (kurzusinformációk ismertetése; kommunikációs formák biztosítása; jól szerkesztett felület kialakítása; előrehaladás adminisztrálása; pedagógiai elvek és didaktikai módszerek alkalmazása; egyértelmű navigáció elérhetősége; visszajelzés a használhatóságról), addig az adaptív e-learning rendszerekben kilenc (a tanulási folyamat személyre szabása; variabilitás; oktatási periodicitás; gamifikáció alkalmazása; a korábban megszerzett ismeretek és készségek hiányosságainak pótlása; a tanulók motivációs és intellektuális bevonása a tanulási folyamatba; a tanulási eredmények elérésére való törekvés; integritás; relevancia) alapvetően keresztül érvényesülnek a felhasználóoldali elvárások.

Az adaptív e-learning rendszerek az egyes diákok igényeihez alakítják az oktatási anyagok megjelenítését a felhasználói oldali elvárások integrálása révén, ami segítséget nyújt abban, hogy a tanulási folyamat még hatékonyabbá és gördülékenyebbé válhasson.

A vizsgálat eredményeként megszülető szempontrendszer egyrészt elméleti háttérrel nyújt későbbi kutatásainkhoz, másrészt egy új, adaptív e-learning rendszer fejlesztésének alapjául is szolgál.

21. SZÁZADI LECKÉK

PÁLKUTI ANIKÓ

Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar
palkuti.aniko@gmail.com

Kulcsszavak: 21. századi képességek, írásbeliség, esélyegyenlőség, digitális transzformáció, kreatív írás

Az előadás a megváltozott írásbeliség gondolköréhez kíván kapcsolódni, miközben érinti a 21. századi képességek és az esélyegyenlőség kérdését is. Elméleti háttérként a témához fűződő utópikus és disztópikus véleményeket vázoló fel dokumentumelemző módszerrel. Az aktuális helyzetet a gyakorlat oldaláról közelítem meg: az írásbeliségnek a középiskolai oktatás során alkalmazható lehetőségeit, illetve egy gimnáziumi kreatívírás szakkör sikertörténetét mutatom be két nyomtatásban megjelent diákantológia kíséretében. A produktumokkal az a célom, hogy a makroszintű technológiai-társadalmi fejlődés egyik pozitív hatását igazoljam a bevált iskolai példán keresztül, bizonyítva az élményszerű írásbeliség és tudásszerzés egyik lehetséges módját.

A 20. század 70-es éveiben már számítógépekkel valósították meg a részleges automatizációt, elindult a robotika, napjainkra eljutottunk a teljes automatizációig. Ez utóbbi jelenséget Ipar 4.0-ként is emlegetik, mely az információs és kommunikációs technológiák ipari alkalmazását jelenti. Bizonyos vélemények szerint az Ipar 4.0 inkább egy paradigma, mint pusztán technológia, a digitalizáció hatása pedig felforgató (Molnár, 2018).

A digitális intelligencia filozófiája szerint a digitális állampolgárság, -kreativitás, -vállalkozás szintjén nyolc készségre van szükségünk ahhoz, hogy boldoguljunk a 21. században: digitális használatra, -identitásra, -jogokra, -írástudásra, -kommunikációra, -érzelmi intelligenciára, -biztonságra és -magabiztosságra (Racsko, 2016).

Harari azzal foglalkozik, milyen morális, az esélyegyenlőséget is érintő kérdéseket vet fel a tudomány és a technológia robbanásszerű fejlődése a 21. században. Megállapítja, hogy az egyszerű ember egyre jelentéktelenebbnek érzi magát a mesterséges intelligencia korszakában. Az emberiség évezredek óta az istenek törvényszerűségeit tisztelte, majd fontosabb lett az emberi szabadság, manapság pedig annak vagyunk tanúi, hogy a hatalom átkerül az algoritmusokhoz, amelyek jobban fognak ismerni minket, mint mi saját magunkat. Harari szerint a globalizáció két részre fogja osztani az emberiséget: a felső kaszt tagjai az általuk kikiáltott civilizációban élnek tovább, a többi barbár ezen kívül ragad (Harari, 2019).

A középiskolai oktatásban jelenleg a Z-generáció, azaz az 1995-2010 között született populáció vesz részt. Ez a sérülékeny, de büszke nemzedék jó képességekkel, magas elvárásokkal rendelkezik, amely a 21. századi pedagógia elveinek következetes alkalmazását fokozottan igényli.

A digitális transzformáció elsősorban nem technológiai, hanem pedagógiai téren kíván gyökeres változást (Stohl, 2021). A kreatív írás oktatása a 18-19. században a klasszikus humán gimnáziumi képzés részét képezte, napjainkban a szépirodalmi jelentőségén túl kortárs-fókuszú és gyakorlatorientált tevékenységnek definiálják, melynek művelése közben a tudásépítés, együttműködés, önszabályozás, valós problémák megoldása, kommunikáció és kreatív IKT-használat valósul meg.

PEDAGÓGUSOK ÁLTAL TARTOTT MINDFULNESS ALAPÚ FOGLALKOZÁSOK HATÉKONYSÁGA A GYEREKEK VISELKEDESSZABÁLYOZÁSÁNAK FEJLESZTÉSÉBEN

PATÁNYI ANIKÓ LILLA – VEKETY BOGLÁRKA – TAKÁCS ZSÓFIA K.

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Pszichológiai Doktori Iskola

patanyi.aniko@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Intézet

vekety.boglarka@ppk.elte.hu

School of Health in Social Science, University of Edinburgh, UK

zgarait@exseed.ed.ac.uk

Kulcsszavak: viselkedésszabályozás, mindfulness, első osztályosok, óvodások, általános iskolások

Háttér: A jelentudatosság (mindfulness) alapú gyakorlatok végzése pozitív hatással van a figyelemre, a hiperaktív-impulzív viselkedésre (Vekety et al., 2021), az önszabályozó képességekre, beleértve a végrehajtó funkciókat (Takacs – Kassai, 2019) és a szociális kompetenciára (Flook et al., 2015).

Célkitűzés: A jelen kutatás célja, hogy a pedagógusok által vezetett mindfulness alapú foglalkozások és viselkedésszabályozás közötti kapcsolatot magyar mintán vizsgálja.

Módszer: A kutatásban résztvevő gyerekeket két óvodából és egy iskolából toboroztuk (N = 38, Mkor = 5.8 év). A viselkedésszabályozást az Erősségek és nehézségek (Strengths and Difficulties, SDQ) szülők számára készített kérdőívvel mértük (Goodman és mtsai., 2010). A vizsgálatban randomizált kontrollált elrendezést használtunk és a kísérleti csoportba sorolt gyerekek 5 héten keresztül, heti 3 mindfulness alapú foglalkozáson vettek részt. Az elrendezésben passzív kontrollcsoportot alkalmaztunk.

Eredmények: A statisztikai elemzés során szignifikáns idő és kondíció hatást találtunk ($F(1; 36) = 12.7, p = 0.001$). A kísérleti csoportban az SDQ összpontszámának átlaga alacsonyabb lett az utótesztelésen ($M = 7.77, SD = 4.9$) az előtesztelés során mért értékhez képest ($M = 14.3, SD = 5.48$). Ezzel szemben a kontrollcsoport esetében nem volt változás.

Konklúzió: Úgy tűnik, hogy a tanárok által tartott mindfulness alapú foglalkozások képesek csökkenteni az óvodások és az első osztályosok viselkedési problémáit.

A PAPÍR ÚTJA – FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉS PROGRAMOZHATÓ LEGO ROBOTOKKAL

PETZNÉ TÓTH SZILVIA – LAMPERT BÁLINT – REIDER JÓZSEF

Széchenyi István Egyetem

toth.szilvia@sze.hu

Széchenyi István Egyetem

lampert.balint@sze.hu,

Széchenyi István Egyetem

reider.jozsef@sze.hu

Kulcsszavak: fenntarthatóság, LEGO, IKT, környezeti nevelés

Kutatócsoportunk kiemelt célja, hogy a fenntarthatóságra nevelés szerves része legyen a pedagógusképzésnek. Ennek érdekében törekszünk a korszerű tartalmak és módszertan adaptálására. A legújabb kezdeményezésünk a manapság még elterjedt lineáris gazdasági modell helyett a körforgásos gazdálkodás szemléletét szeretnénk a pedagógus-jelöltek és a diákság körében elterjeszteni.

A kerettörténet köré felépített négy foglalkozásból álló foglalkozás-sorozatot valósítunk meg, mely a körforgásos gazdálkodás szemlélet próbálja megértetni a hazai hulladékgazdálkodás példáján keresztül. A foglalkozások megvalósításában központi szerepet játszanak a kutatócsoportunk programozható LEGO robotjai, illetve a LEGO által kidolgozott 4C módszertan. A programozható robotokkal és digitális világ adta lehetőségekkel a tanulási folyamat segítése mellett a diákok, hallgatók a digitális kompetenciáit is fejleszteni tudjuk.

A konferencián egy kiemelt jelentőségű anyagfajta, a papír felhasználási lehetőségeit, életútját bemutató foglalkozást ismertetnénk meg a résztvevőkkel, amelyet a foglalkozás-sorozatból már kipróbáltunk a gyakorlatban.

A foglalkozás hatékonyságát a megfigyelés módszerét és fókuszcsoportos interjúkat alkalmazva vizsgáltuk. Vizsgálatunk középpontjában a diákok látásmódjának, a körforgásos gazdálkodás, szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatos szemléletüknek és környezeti attitűdjeiknek a változása áll. További kitűzött célunk a foglalkozások folytatása, kiterjesztése, és a méréshez szükséges mintaszám növelése.

INTERDISZCIPLINARITÁS ÉS NYELVOKTATÁS

RÁCZ EDIT

Károli Gáspár Református Egyetem
racz.edit@hotmail.com

Kulcsszavak: nyelvkönyvkutatás, interdiszciplinaritás, tartalomelemzés

Előadásom célja annak a kutatásnak a bemutatása, amely az idegen nyelvek tanítása és a tantárgyközi nevelés kapcsolódási pontjaira világít rá. Az előadás első részében a hatályos oktatási dokumentumokat veszem górcső alá abból a szempontból, hogy mit tartalmaznak az idegen nyelvek interdiszciplináris jellegére vonatkozóan. A Nat (2012) egyértelműen megfogalmazza azt, hogy az idegennyelv-tanulás nemcsak egy új jelrendszer elsajátítását jelenti, hanem „olyan nyelvi, kulturális, szociokulturális, történelmi és interkulturális ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak esetében is hasznosíthatnak. Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy más műveltségterületek ismereteivel az idegen nyelvi órákon is találkozzanak a diákok” (Magyar Közlöny, 2012: 10681).

Az élő idegen nyelvek tanításában rejlő tantárgy-integrációs lehetőségek kihasználásának elvitathatatlanul fontos eszköze a nyelvkönyv. Az előadásban bemutatandó kutatás abból a célból vonja vizsgálat alá a közoktatási tankönyvjegyzékben található, középiskolák számára ajánlott középszintű (KER besorolás szerint B2) angol nyelvkönyveket, hogy feltárja, alkalmasak-e a fent idézett tantárgyközi célok elérésének a segítésére. A tankönyvelemzéshez kvalitatív tartalomelemzést (Krippendorff, 1995) alkalmazok. Az elemzés egysége a nyelvkönyvekben lévő olvasmány. Az elemzett nyelvkönyvekről kategóriaprofilokat és tankönyvprofilokat (Dárdai, 2002) készítettem. A kategóriaprofilok a nyelvkönyvekben található releváns témákat mutatják kategóriánként, míg a tankönyvprofilok az egyes nyelvkönyvekben található összes témáról nyújtanak áttekintést. Ezáltal az eredmények áttekinthetővé és összehasonlíthatóvá is válnak. A kutatás azt bizonyítja, hogy az idegennyelv-oktatás képes tantárgy-integrációs célok megvalósítására.

WOMEN'S UPPER COMMERCIAL SCHOOLS IN KERESKEDELMI SZAKOKTATÁS**KRISZTINA STUMMER**Pécsi Tudományegyetem
krisztinastummer@gmail.com**Keywords:** women's upper commercial schools, vocational education, 20th century

In the first half of the 20th century, the opening of women's upper commercial schools was a defining moment for girls' education. Although the school provided a new channel for mobility and professional skills, its organisation and curriculum were the same as for boys, with minor differences. The curriculum did not include classes that prepared women for their "natural profession", such as home economics, needlework or child rearing, and this led to criticism of the training. The aim of this presentation is to examine what references to women's education can be found in the central journal of trade education, *Kereskedelmi Szakoktatás* (Commercial Vocational Education). We formulated four research questions: (1) Is the author indicated for the relevant writings? (2) How does the author of this article relate to higher commercial schools and women's education? (3) What is the distribution of male and female authors? Is there a female perspective? (4) What opinion do the entries convey about the type of school? Only articles that expressed an opinion on women's commercial training were considered in the selection of relevant articles. Thus, we did not take into account writings on boys' schools or statistical data. The temporal dimension of the research ranges from the opening of the first women's upper commercial school (Bratislava, 1909) to the development of training at the intermediate level (1938). Four plus two relevant papers were published during the period, which were categorised by their contents.

NATIONAL VET TEAM: EGY MUNKACSOPORT A SZAKKÉPZÉS FEJLESZTÉSÉÉRT**SZABÓ CSILLA MARIANNA – ROZMÁN ÉVA**

Tempus Közalapítvány

csilla.mato@gmail.com

Tempus Közalapítvány

rozman.eva@gmail.com**Kulcsszavak:** szakképzés, Erasmus+, National VET Team

2021-től az Európai Bizottság új programszakaszában a szakképzés fejlesztése és a szakképzési rendszerek modernizációja egy korszerűsített európai szakpolitikai környezetben folyik. A 2020. november 24-én elfogadott tanácsi ajánlás hatályon kívül helyezte az ECVET-et és az EQAVET-et létrehozó európai parlamenti és tanácsi ajánlásokat: a szakképzésben részt vevő tanulók mobilitását támogató korábbi ECVET eszközök beépültek más uniós eszközökbe. Ezzel egyidejűleg a Bizottság javaslatára a tagállamokban újjászerveződött a szakképzést és az Erasmus programokat támogató szakértői csapat is National VET Team, azaz Nemzeti Szakképzési Szakértői Munkacsoport néven (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1202%2801%29>), amely a Nemzeti Ügynökség koordinációja alatt működik. A National VET Team munkája szervesen kapcsolódik a korábbi időszakban dolgozó ECVET munkacsoportéhoz, ám tevékenysége kibővült. A munkacsoport a szakképzés fejlesztésben vállal szerepet az által, hogy közvetíti a szakképzés szereplői felé az Európai Bizottság és a magyar fenntartó, a minisztérium elvárásait és rendelkezéseit, tevékenységeivel támogatja és motiválja a szakképzésben dolgozó oktatókat.

Noha a képzett szakemberek rendkívül fontosak a nemzetgazdaság számára, a KSH adatai alapján a szakképzésben tanuló fiatalok száma csökken (www.ksh.hu). A szakképzésben tanuló diákok rosszabb szocio-ökonómiai háttérrel rendelkeznek (Czakó – Györi, 2017), mint gimnáziumba járó kortársaik, így számukra még nagyobb nehézséget jelent megfelelni a munkaerőpiac jövőbeli elvárásainak (https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf). Tehát alapvető fontosságú, hogy fejlesszük ezeknek a tanulóknak a kompetenciáit, és képessé tegyük őket az élethosszig tartó tanulásra. Ebben jelentős szerepet játszik, hogy a tanulók nagy számban vehetnek részt az Erasmus programokban, és szakmai gyakorlatukat külföldön tölthetik.

A magyar National VET Team 7 tagja azért dolgozik, hogy növelje az oktatók kompetenciáit, hiszen csak jól képzett oktatók képesek megfelelően fejleszteni a tanulókat. Képzéseket és workshopokat tartanak a szakképzésben dolgozó, különösen az Erasmus+ programokban résztvevő oktatóknak olyan témákhoz kapcsolódóan, mint a tanulási eredmények, minőségbiztosítás, projektpedagógia és digitalizáció. Jól áttekinthető, rövidebb szakmai könyveket írnak, melyekben az elméleti háttérrel példákkal és jógyakorlatokkal támasztják alá. Néhány oldalas szakmai cikkekben közvetítik a szakképzésben dolgozók számára a legfrissebb trendeket, változásokat és a felmerülő problémákat. Hazai és nemzetközi konferenciákon, rendezvényeken vesznek részt, melyeket összegezve mutatnak be egy-egy online írásban. Bár a szakértői csapat tevékenysége csak kis lépésnek tekinthető a hazai szakképzés fejlesztésében, ám a szakértők szakmai háttérének és növekvő ismertségének köszönhetően egyre jelentősebb szerepet játszik az oktatók fejlesztésében, és így a szakképzés minőségének javításában.

AZ ISKOLÁN KÍVÜLI ÉS AZ OTTHONI TANULÁSI KÖRNYEZET ÉRTELMEZÉSE A KÖRNYEZETI NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSÁBAN

SZÖCS LEVENTE ÁLMOS – VARGA ATTILA – ANGYAL ZSUZSANNA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, Ember-Környezet
Tranzakció Intézet

szocs.levente@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Ember-Környezet Tranzakció Intézet

varga.attila@ppk.elte.hu

Eötvös Loránd Tudományegyetem TTK Környezettudományi Centrum

anzsu7@caesar.elte.hu

Kulcsszavak: környezeti nevelés, tanulási környezet, tanári tervezés

A tanulási környezet modern megközelítése a holisztikus, tanulástámogató szemléletet tükrözi, amelyben a pedagógiai munka alapvetően az egyéni tanulási út kialakítására irányul (Tókos et al., 2020) és amelyben a tanulási környezet tanári értelmezése a tanulók tanulásának hatékonyságára is hatással lehet. A környezeti nevelés esetében különösen fontossá válhat a tanulási környezet értelmezéseinek feltárása, hiszen az egyes tanulási környezetek elemei elkerülhetetlenül összekapcsolódnak a minket körülvevő fizikai és társadalmi tér fenntarthatósági és környezeti problémáival. Ebből adódóan kutatásunk fő célja egy olyan átfogó elemzés készítése volt, amely a környezeti nevelés és a hozzá köthető tanulási környezetek (Békési, 2016; Komenczi, 2009; Kálmán, 2016) „használatáról”, átalakulásának tendenciáiról ad részletesebb képet. A vizsgálatban négy tanulási környezetet (iskolai tanulási környezet, iskolán kívüli tanulási környezet, otthoni tanulási környezet, online/digitális tanulási környezet) (Komenczi, 2009; Carrier, 2009; Dowdell et al., 2009; Feszterova – Jomova, 2015) elemeztünk. E tanulmány előzetes eredményit a HuCer 2022 konferencián mutattuk be (Szöcs – Varga, 2022). A végleges eredmények szerint az iskolán kívüli és az otthoni tanulási környezet a környezeti nevelés kifejezetten hatékonynak gondolt tanulási környezeteként vetődik fel, miközben a gyakorlati megvalósításban kevésbé, vagy csak alig jelennek meg. Éppen ezért fontos e tanulási környezetekhez tartozó értelmezések, és az értelmezések mentén definiálható tanulásalakító tényezők mélyebb elemzése.

Az adatok alapján mindkét kiválasztott tanulási környezet esetében meghatározhatók olyan, a pedagógiai gyakorlatot támogató és akadályozó elemek, amelyek a két tanulási környezet tanulásalakító tényezőinek feltárásában irányadóak. Az otthoni tanulási környezetben a szülők/családtagok, mint a tanulástámogatás fontos aktorai jelennek meg, így a pedagógiai tervezés szerves részét képezi e tényező kezelése. Az adott környezeti tevékenységhez kapcsolódó személyes térben a tanulásalakító tényezők kulturális és technikai aspektusai is meg inkább hangsúlyossá válnak a környezeti nevelés szempontjából, amelyekre a koronavírus is hatással volt. Az iskolán kívüli tanulási környezetben a közösség tudásátadó szerepe és a tapasztalatszerzésre építő módszerek mint tanulástámogató elemek jelennek meg. Ugyanakkor e tanulási környezetben tartott környezeti nevelési alkalmak eredményességét nagyban befolyásolja az iskolán kívüli, fizikai térhez kötődő tanári és tanulói észlelések viszonyrendszere. Azaz tanulásalakító tényezőként jelenik meg, hogy a környezeti nevelésben résztvevők milyen percepciókkal rendelkeznek az iskolán kívüli, valós térről.

DIGITALIZÁCIÓ-INNOVÁCIÓ A SPORTOLÓI NEVELÉSBEN

TAMÁS-SZORA LÓRÁND – BÉKI PIROSKA

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet
tamas.szora.lorand0330@gmail.com

Eötvös Loránd Tudományegyetem PPK Egészségfejlesztési és Sporttudományi Intézet
beki.piroska@ppk.elte.hu

Kulcsszavak: torna, nevelés, edző-tanítvány kapcsolat, applikáció, GymTrack Word

Az élsportban dolgozó edzők célja a gyerekek minél magasabb szintű sportbéli teljesítményének elérése. Azonban az edző nem csak egyfajta eszköz ezen cél eléréséhez, hanem oktató és nevelő céllal, attitűddel is rendelkeznie kell. Jelenleg megfigyelhető edző-tanítvány kapcsolatot autokratikus nevelési stílus jellemzi a legtöbb sportágban. Az online világ új kihívásokat állított az edzők és a sportolók elé. A kérdés, hogy hogyan lehet úgy edzést tartani és megfigyelni, hogy közben nincs közvetlen kapcsolat a felek között.

A tornasportban egy kisebb edzői csoport már egy ideje dolgozik egy új, önmagában egyedülálló digitalizált edzésmegfigyelő rendszer kidolgozásán, a GymTrack Word-ön, mely alkalmas lehet az ilyen problémák és egyéb, a jövőben megjelenő újabb helyzetek megoldására. Az új applikáció elsősorban a teljesítmény és edzés terhelés monitorozását szolgálja, mégis új pedagógiai aspektusok is megfigyelhetőek általa.

Az applikáció kettős felülettel rendelkezik, egy a sportolóknak egy az edzőnek. A sportoló gyermek saját készülékén (pl. okostelefon), vagy egy közös készüléken (pl. táblagép) a napi edzés teljesítményét rögzíti (darabszám, sikeresség), amely az edző számára azonnal statisztika formájában megjelenik. A gyerekek szintén megtekinthetik a saját, és csoportjuk eredményeit, akár össze is hasonlíthatják azokat. A rendszeresen rögzített edzések, egymásra épülése jól nyomon követhető, a célok meghatározása egyértelművé, a közös munka folytonossá válik. Az edző nem szubjektív érzései alapján dönt, nem hasonlítja a gyerekeket egymáshoz, a statisztika egyértelműen az egyén fejlődését mutatja.

Az előadáson szeretnénk bemutatni az applikáció működési mechanizmusát a nevelés vonatkozásában a tornasportban.

KELLENE KIS KERT, BŐ TERMŐ... A BESZÉDFOLYAMATOSSÁGI ZAVAROK ÉS A RITMUS SAJÁTOSÁGAI

TÓTHNÉ ASZALAI ANETT

Szegedi Tudományegyetem
tothne.aszalai.anett@szte.hu

Kulcsszavak: dadogó személy, beszédfolyamatossági zavarok, dadogás, beszédritmus

A modern logopédiai terminológia a dadogást a beszédfolyamatosság zavaraként tárgyalja. A jelenség háttérben meghúzódó okok, valamint a tünetek rendkívül sokszínűek. Jellemző a hangok, szótagok gyakori ismétlődése vagy nyújtása, ami megzavarja a beszéd ritmusát, ütemét. A beszédfolyamatot számos tényező nehezítheti vagy könnyítheti. A logopédia fontos célja az állapot minél részletesebb megismerése, diagnosztikája és az erre épülő hatékony terápia kidolgozása. A sok évtizedes pszichológiai, orvosi, képző eljárással végzett kutatások ellenére sem tisztázott a beszédzavar kialakulásának pontos mechanizmusa.

Az előadás a dadogás jelenségének egy fontos területére, a ritmusra fókuszál. A folyamatos beszédprodukciónak jellemzője a pontos időzítés. A ritmus általában az időtartamok sorozatos mintázataként értelmezhető, amelyet események sorozata jelöl, perceptuálisan pedig a fizikai hangmintázat észlelt időbeli szerveződésekként írható le. Jól ismert tény, hogy a dadogó személyek beszédfolyamatossága erősödik, ha a beszédüket egy külső ingerhez, például metronómhoz szinkronizálják. A kórusban történő éneklés szintén hasonló folyékonyságot indukál. Ezek a feltételek csökkenthetik a dadogás tüneteit, mivel mindegyik külső ritmikus időzítési referenciát biztosít a beszédprodukciónak.

Előadásunk célja, hogy bemutassuk a ritmus, a ritmikai képességek szerepét a dadogó személyeknél. A probléma, a keretek, illetve a háttér bemutatásával jövőbeli kutatásunk tervét kívánjuk ismertetni.

Az előadás első részében az időzítés, a ritmus sajátosságait tárgyaljuk a beszédfolyamatossági zavarokban. Ezután összegezzük a téma külföldi szakirodalmát, néhány új kutatási eredmény kiemelésével (Brown et al., 2021; Wieland et al., 2017). Ezt követően a dadogó gyermekek hazai logopédiai vizsgálati metodikáját kívánjuk elemezni.

A téma bemutatása felhívja a figyelmet a ritmikai képességek hazai kutatásaira, hosszútávon pedig a logopédiai gyakorlat módszertanát hivatott gazdagítani.

CLASSROOM-BASED ASSESSMENT: STUDENTS' PERSPECTIVES AND IMPLICATIONS FOR ASSESSMENT LITERACY

AN TRINH

Eötvös Loránd University

antrinh@student.elte.hu

Keywords: classroom-based assessment, classroom assessment, assessment literacy

CBA (classroom-based assessment) research defines classroom assessment as teacher implementation, interpretation and use of evidence yielded from student performance, for the benefit of learning and teaching (Turner, 2013). It, more often than not, delves into teachers' beliefs about the practice of classroom assessment, while the students' perspectives are much less addressed.

This qualitative study, as part of a larger project, looks at how students perceive the assessment in an EAP (English for Academic Purposes) program at a Vietnamese university. I sent an online questionnaire to 500 students, asking them about their preference, and rationales thereof, for forms of assessment used in the program. Follow-up interviews were conducted with some students to understand more about their knowledge of and attitudes to assessment. Results from the survey (400 respondents) show that many students have solid knowledge of assessment, critical understanding of assessment tasks, and subtle reasoning for beliefs, despite some vague responses. The interviews indicate the students' awareness and practice of self-directed learning, in favour of using online tools, although some of their technical knowledge of assessment is not accurate. It can be argued, therefore, that CBA research should devote more attention to the stakeholders' voices, particularly the learners.

The language assessment literacy, as advocated by Taylor (2009), should be promoted to build teacher's strong knowledge and skills of assessment in response to students' growing digital literacy, in connection with broader academic literacies such as feedback literacy (Sutton, 2012), and in alignment with external standards such as Common European Framework of Reference (EALTA, 2022).

SAJÁT GYERMEK JAPÁN (MINT ÖRÖKSÉGNYELV) OKTATÁSA MAGYAR ANYA SZEMSZÖGÉBŐL A TRAJECTORY EQUIFINALITY MODEL ELEMZÉSE ALAPJÁN

WAKAI SEIJI

Károli Gáspár Református Egyetem
szeidzsi@gmail.com

Kulcsszavak: japán mint örökségnyelv, családi nyelvpolitika, Trajectory Equifinality Model

A külföldön élő japán családok körében megnövekedett az érdeklődés a gyermek japán nyelv-
oktatása iránt. Ezzel összhangban egyre több információ lát napvilágot a japán mint örökség-
nyelv oktatásról, egyre több médium (könyvek, weboldalak stb.) terjed, különösen a japán szü-
lők körében. Néhány tanulmány azt is elkezdte vizsgálni, hogy a japán szülők a külső informá-
ciók, a saját környezetük és hozzáállásuk alapján a családi nyelvpolitika keretein belül hogyan
döntenek gyermekeik japán nyelvhasználatáról. A családi nyelvpolitika a családon belüli és a
családtagok közötti nyelvhasználat tervezését és folyamatos gyakorlatát próbálja egységbe fog-
ni a nemzeti és regionális szinten megvalósuló „nyelvtervezés” és „nyelvpolitika” szemszögé-
ből. A családi nyelvpolitikával kapcsolatos döntéseket azonban nem feltétlenül kizárólagosan a
japán szülők hozzák meg, még akkor sem, ha a japán nyelv otthoni használatáról és a gyermek
japán nyelvtanításáról van szó. Amikor tehát a család nyelvpolitikája szempontjából vizsgáljuk
a gyerekek japán mint örökségnyelv oktatását, a japán szülők mellett a nem japán házastársak
szemszögéből is érdemes vizsgálni a fejleményeket. A külföldi szülők gyermekeik japán nyelv-
tanulásával kapcsolatos döntéseiről azonban eddig kevés kutatás született, és még ha a kutatás
tárgyát képezték is a más nemzetiségű szülők, azt gyakran a japán szülőket körülvevő kontex-
tus részeként kezelték. Ezért jelen előadás célja, hogy a Trajectory Equifinality Modelling (a
továbbiakban: TEM) révén szemléltesse, miként foglalkozott egy magyar anyuka a hosszú távú
gyereknevelés szempontjából saját (magyar-japán) gyermekének japán nyelvi fejlődésével egy
Magyarországon élő családban.

Az emberek, a törvények, a társadalmi rendszerek, a lakókörnyezetük és közösségük normái,
illetve a környezetükben élők tanácsai alapján tartják fenn és alakítják át gondolkodásukat és
viselkedésüket. Ezért feltételezhetjük, hogy még a hasonló eredményekre jutó emberek is kü-
lönöző utakat követnek, ha történelmüket nézzük. Ez azon a feltételezésen alapul, hogy az
emberek több úton keresztül jutnak el hasonló eredményekhez. A TEM egy olyan eljárás,
amely egy időfolyamot követve modellezi az eredményekhez vezető egyéni viselkedést, dönté-
seket és pszichológiai konfliktusokat. Ebben az előadásban a TEM segítségével szeretném be-
mutatni, hogy a magyar szülő hogyan döntött gyermeke japán mint örökségnyelv oktatásáról.
Ezután a japán szülők TEM-ével való összehasonlítással szeretném világossá tenni a családi
nyelvpolitika helyzetét.

